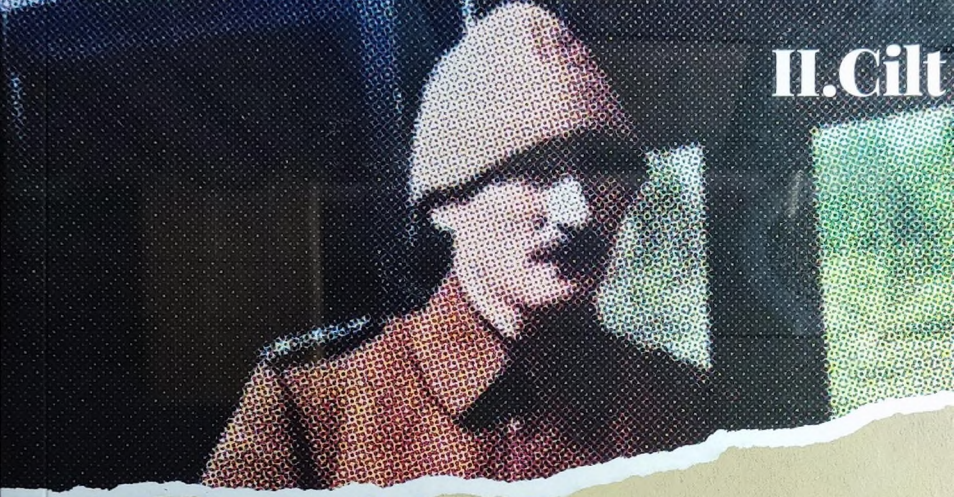
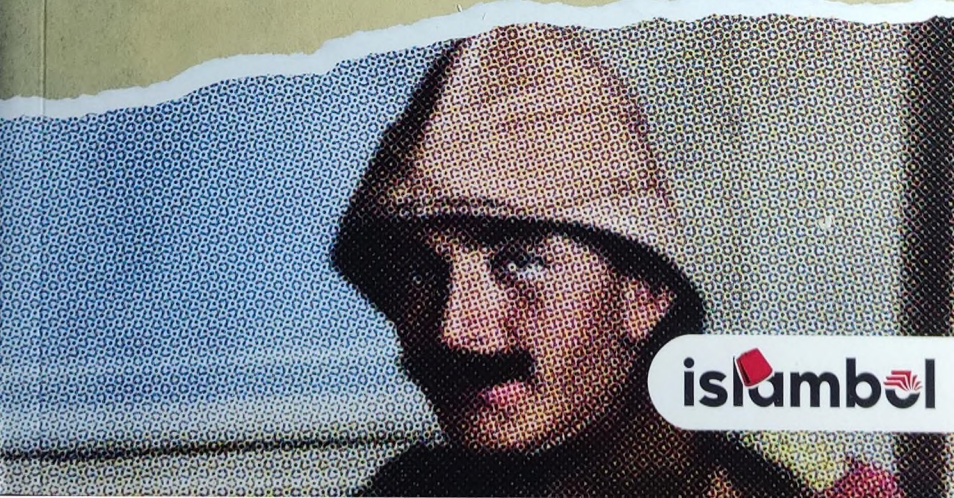

II.Cilt

Enver ve Mustafa Kemal'in Kitabı 1908 - 1938

Bir Gazetecinin Kaleminden Belgelerle Yakın Tarihimiz

Yaşar Gören

İstanbul

Enver ve Mustafa Kemal'in Kitabı 1908 - 1938

Bir Gazetecinin Kaleminden Belgelerle Yakın Tarihimiz II. Cilt

İslambul yayınları

Yaşar Gören

ENVER'İN VE MUSTAFAKEMAL'İN KİTABI 1908-1938
2. Cilt
Yaşar GÖREN

1. Baskı, İstanbul, 1447 - 2025 Temmuz

İslambol Yayınları
Adres: Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok.
No:16/35
Cağaloğlu / Fatih / İstanbul
Tel: + 90 505 980 87 35

Baskı-Cilt:
Milba Matbaacılık Yayıncılık
Kağıtçılık Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No: 77090
Adres: Maltepe Mah. Davutpaşa
Cad. Güven İş Merkezi C Blok
No: 83/3/201
Zeytinburnu/İstanbul

ISBN: 978-625-5529-14-5

© Bütün yayın hakları İslambol Yayınları'na aittir.
Yayımlanan yazıların hukuki sorumluluğu yazara aittir.

YAŞAR GÖREN

1950 yılında Bulgaristan'ın Silistre kentinde doğdu. Aynı yıl ailesiyle Türkiye'ye geldi. İlk ve ortaokulu Eskişehir'de, liseyi Denizli'de bitirdi. 1976 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu. Sırasıyla Anka Ajansı, Demokrat, Yeni Ulus, Günaydın, Bugün, Sabah ve Star gazetelerinde çalıştı. Parlamento muhabirliği, istihbarat şefliği, haber müdürlüğü, yazı işleri müdürlüğü, editörlük ve redaktörlük yaptı. 1980 yılı öncesinde Demokrat gazetesinde istihbarat şefi iken Tarsus ve Çorum katliamlarını, Fatsa ve Aybastı nokta operasyonlarını izledi. 12 Eylül askeri darbesi sırasında, saat 02.00'de tanklar Ankara caddelerinde mevzilenirken haberci olarak oradaydı. 1980 yılında Gazeteciler Sendikası Ankara Şube Başkanı oldu. İki yıl bu görevde kaldı. 1983 yılında Yeni Ulus gazetesinde parlamento muhabiri, ardından istihbarat şefi oldu. Günaydın'ın Ankara bürosunda çalışırken 1985'te İstanbul'a çağrıldı ve yazı işlerinde görevlendirildi. Önce Rahmi Turan ile, bu gazete Asil Nadir'e satılınca Seçkin Türesay - Ertuğ Karakullukçu ekibiyle çalıştı. Ardından Sabah grubuna geçti. Önce kardeş gazete Bugün'de yazı işleri müdürlüğü yaptı, sonra Sabah'ın haber merkezinde çalıştı. 7'nci Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in ve zamanın Başbakanı Turgut Özal'ın bazı yurtdışı gezilerine katıldı. Kuveyt, Libya, Kazakistan, Özbekistan ve Rusya'da haber ağırlıklı incelemeler yaptı. Yaşar Gören iki çocuk babasıdır. Sürekli basın kartı sahibidir.

Yaşar Gören'in yayınlanmış 3 kitabı bulunmaktadır:

Oyun Bitti: Demirel ailesinin doğuşu, yükselişi, çöküşü.

Kanser Cinayetleri: Kanser hastalarını hastalık değil, tedavi öldürüyor.

Türk Sorunu: Aslında Ötüken'den kimse gelmedi.

islambul
yayınları

İTHAF ve TEŞEKKÜR

Tarihte kurduğumuz en büyük devlet, Osmanlı İmparatorluğu'dur. Aslında adı Osmanlı İmparatorluğu değil Devlet-i Aliyye idi. Yüce devlet yani...

3 kıtaya yayılmış bir cihan devletiydik. Avrupa'nın ortasına kadar bizimdi. Rusya'nın güneyi, bugünkü Ukrayna, Deşt-i Kıpçak bizimdi. Romanya, Bulgaristan, Sırbistan ve Batum bize aitti. Yunanistan'ı saymıyorum. Yunanistan diye bir devlet yoktu zaten o topraklar da bize aitti...

Arabistan, Musul, Bağdat, Arnavutluk bizimdi. Afrika'da Fas, Cezayir, Tunus, Libya, Mısır, Sudan, Somali ve hatta Çad bizimdi. Mozambik'in kuzeyindeki Şeyseller Adası Valisi İstanbul'dan gidiyordu.

Basra, Kuveyt, Katar Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin toprağıydı... Filistin, Gazze, Şam, Halep, İsrail bizimdi. Ürdün diye bir devlet yoktu ve o topraklar da bizimdi. 7'nci Ordu Komutanı Mustafa Kemal'in Filistin'de savaş alanından kaçmasıyla başımıza gelen korkunç yenilgi, her şeyin sonu oldu.

Devleti Aliyye, kendi ordusunun ihanetine uğradı. Hainler, kurtarıcı pozuna bürünerek galiplerle topraklarımızı paylaşmayı kendilerine yakıştırdılar. Ama hala 10 milyon kilometre kare toprağımız vardı. Lozan'da 10'da 9'unu, İngiltere, Fransa, İtalya ve Yunanistan'a verdiler. Galipler geriye Anadolu'yu ve Trakya'nın küçük bir kısmını bıraktılar.

Bu kitap, bu benzersiz ihanetin kitabıdır...

Türk cihan hakimiyetinin mefkûresinin şahikasını temsil ederek devlet-i ebed müddet fikri ve İ'lâ-yi Kelimetullah idealiyle 700 yıllık imparatorluğumuzun kurucu iradesine hayat veren ve yönetiminde bulunan her bir ferdinin aziz ruhuna ve hatırasına bu kitabımı ithaf ediyorum.

*20 yıllık bir emeğin karşılığı olan bu eserin son 5 yılında hazırlanması için; **Başkanlığını yaptığı düşünce kuruluşundaki ekibiyle** maddi ve manevi olarak hiçbir destekten kaçınmayan fikir, siyaset ve iş adamı değerli dostum **Mustafa Şatıroğlu'na** teşekkürü bir borç bilirim.*

Tarihin üzerine bir unutkanlık perdesi çekildi. Zamanın gençleri hiçbir şey bilmiyor, en yakın tarihini de bilmiyor, söyleyeni yok. Bilenler söylemiyor, bilmeyenler uyduruyor. İşte hep hakikatler böyle karanlık içinde boğulup gidiyor..."

(Eşref Edip Fergan)

Önsöz

Terminoloji ve Kavramlar Hakkında

Terminoloji, sıfat seçmek demektir. Anlatım dili ve mantığı seçmektir. Yön tayin etmektir. Kavramlar yerinde kullanılmazsa istikamet kaybedilir. Kullandığımız sıfatlar, tarafımızı gösterir. Tarihi olayları anlatırken; şiirler, övgüler yazarak, bu olayları, aktörlerinin heykelini yaparak da anlatabiliriz, bütün bunları yıkarak da anlatabiliriz. Yakın tarih, bugüne kadar önde gelen aktörlerin heykeli yapılarak anlatıldı. Bu kitapta haklı gerekçelerle, delillerle, belgelerle heykelleri yıktığımı göreceksiniz. Mason'a ve Yahudi'ye **"hürriyet kahramanı"** demeyeceğim. İttihat ve Terakki'den cemiyet ve parti değil, terör örgütü diye bahsedeceğim. 10 yılda devleti ve imparatorluğu yıkan devlet-millet düşmanı haydutları, vatan kurtarıcısı olarak övmeyeceğim.

Gagauz asıllı Enver, hürriyet kahramanı değil, kendi devletine savaş açmış eşkıya bir teröristti. Selanik emniyet müdürü öz enişteşini yanında kahve içerken öldürtecek kadar gözü dönmüş bir katildi. İbrahim Temo, Manyasızade Refik ve Telgrafçı Talat ile beraber terör örgütü İttihat ve Terakki'nin yöneticisiydi. Bu ekip, Macedonia Risorta Mason

Locası'nın Maşrık-ı Azam'ı Yahudi Avukat Emmanuel Karasso ile beraber Osmanlı İmparatorluğu'nu yıkmak için çalışmıştır. Mustafa Kemal, Kazım Karabekir ve İsmet İnönü gibi tarih aktörlerini de hem Mason hem de (İttihat Terakki) terör örgütünün üyeleri olarak görmekteyiz. Bu aktörler, daha başından itibaren Müslüman düşmanı olarak şekillenmiş ve devlete savaş açmışlardı.

Bu zatlar tarih sahnesine çıktıklarında çok gençtiler. İçinde yaşadıkları dünyayı anlamaları mümkün değildi. Kendilerine ait zannettikleri fikirler, kendilerinin değildi. Mason localarında, Yahudi mahfillerinde veya yabancı istihbarat bürolarında üretilmiş yalan-yanlış düzmece fikirleri kurtarıcı öğütler zannediyorlardı. Avcı taburlarının nereden ve nasıl kışkırtıldığı bilinmeyen 3 gün süren isyanını bahane ederek ordularla ve Makedon teröristlerle beraber İstanbul'a saldırdıklarında 3'üncü Ordu'nun Kurmay Başkanı Mustafa Kemal 28 yaşında, 2'nci Ordu'nun Kurmay Başkanı Kazım Karabekir 27 yaşındaydı, azılı Abdülhamit düşmanlığı yapıyorlardı. Mustafa Kemal'in Hareket Ordusu adı verdiği bu tuhaf güruh, Taşkışla'yı bastı Bulgar terörist Sandraski'nin öncülüğünde daha doğrusu kasaplığında, teslim olan 4 bin Osmanlı askerini şehit ettiler. Abdülhamid'i tahttan indirip esir olarak Selanik'e götürüp hapsettiler.

Devleti ele geçirmiş bulunan ittihatçı genç subaylar, Turan İmparatorluğu fikriyle büyülenmişlerdi.[1] Dimyat'a pirince gitmeye heveslenirken evdeki bulgurdan olacak kadar akılsızdılar. İlk tokadı Balkan savaşlarında yediler. Abdülhamid'i devirmek için iş birliği yaptıkları hürriyet, müsavat, uhuvvet diyerek başlarına topladıkları Bulgar, Yunan, Sırp teröristler 3 yıl sonra karşılarına ordulaşmış olarak çıktı. Afalladılar. Bölüklerini, taburlarını bırakarak savaş alanlarından kaçtılar. Bir buçuk ay içinde 6 asırdan beri anavatanımız olan Balkanlardaki topraklarımızın tamamını kaybettik.

1834 yılında kurulmuş olan Kara Harp Okulu, 1890'larda Alman Genel Kurmayı'nın eline geçmişti. İç düşman olarak adlandırabileceğimiz bu genç Harbiyelileri, Alman General Colmar Freiherr von Der Goltz, Prusya disiplini ile yetiştirdi. Kurmay subayların genç yaşta büyük

1 Vatan ne Türkiye'dir Türklere ne Türkistan Vatan, büyük ve müebbet bir ülkedir: Turan

karargâhlarda görev almalarını Osmanlı yönetimine kabul ettirdi. 23 Ocak 1913 günü Gagauz asıllı ve Hıristiyan bir aile kökeni olan Enver liderliğinde 3'üncü defa askeri darbe yaptılar ve devleti bütünüyle ele geçirdiler. Gagauz Enver, bir yıl sonra seferberlik ilan etti. 2 milyon 900 bin Osmanlı gencini askere aldı ve 9 ordu kurarak 5 Kasım 1914 tarihinde, imparatorluğu; makul bir gerekçe olmadan acele ile 1'inci Dünya Savaşı'na soktu.

İkinci tokat, Sarıkamış'tan geldi. Gagauz Enver 3'üncü Ordu'nun başında 123 bin asker ve 60 bin hayvanla zaman ve iklim şartlarını gözetmeden Rus Ordusu'na saldırdı. 3'üncü Ordu basit kış kıyafetleri ile bile donatılmamıştı, sadece 15 gün içinde 107 bin şehit verdi. 90-96 bin asker, Ruslara tek kurşun atmadan, donarak şehit oldu. 7 bin askerimiz Ruslara esir düştü. Erzurum'a 9 bin asker sağ olarak dönebildi. 3'üncü Ordu düşmana çatmadan tamamen yok oldu. Bu harekât öncesi bu şartlarda taarruz edilmez diyen Hasan İzzet Paşa'nın ordunun kış taarruzuna hazır olmadığını, savunmada kalarak her türlü hazırlık yapıldıktan sonra ilkbaharda harekete geçilmesi görüşünü beyan etmesi üzerine Enver Paşa hiddetlenerek "**Hocam olmasaydın seni idam ettirirdim.**"[2] Demişti. Ordunun başına geçerek taarruz emrini bizzat kendi verdi. Orduyu yok eden Gagauz Enver, savaş alanından atlı kızakla kaçtı. İstanbul'a döndü.

2'nci Abdülhamid, Çanakkale Boğazını, Payitaht İstanbul'un giriş kapısı olarak görmüş ve boğazın iki tarafını da tabyalar ve modern Krup toplarıyla donatmıştı. Çanakkale'de Osmanlı Donanmasının başında Amiral Souchon (Şoşon), Boğazlar Komutanı Amiral von Usedom, mayın hatlarından sorumlu Amiral Merten vardı. Kara Ordusu'nun başında yine bir Alman generali olan Liman von Sanders, bulunuyordu. Çanakkale'de Osmanlı Ordusu yenilmediyse bunu Mustafa Kemal'e değil, Alman komutanlara ve İngiliz Fransız donanmasını perişan eden Unterbot U-21 deni-

2 Harekâttan önce Erzurum'a gelen 3. Ordu'nun durumunu gördükten sonra şu beyanatı veren Enver Paşa'nın neşrettiği beyanname durumu gözler önüne sermektedir; "Askerler! Hepinizi ziyaret ettim. Ayağınızda çarığınızın, sırtınızda paltonuzun olmadığını da gördüm. Lakin karşınızdaki düşman, sizden korkuyor. Yakın zamanda taarruz ederek Kafkasya'ya gireceğiz. Siz orada her türlü nân-ü nimete kavuşacaksınız. Âlem-i İslam'ın bütün ümidi, sizin son bir himmetinize bakıyor." Bu ifadeler ahmaklığının tarihini yazacak kadar akıldan yoksundur. Asker düşmandan ele geçirilecek nimetlerle ihya olacak!

zaltı harekâtına ve Yüzbaşı Hakkı'nın boğazı mayınlamasına borçluyuz.

Bağdat Vilayeti'nin Kut-ül Amare kasabasında, İngiliz Ordusu'nun tamamen teslim olmasıyla sonuçlanan zaferi 6'ncı Ordu Komutanı Çolmar Freiherr von der Goltz sayesinde kazandık. Goltz Paşa, İngiliz ordusunu kuşatmış teslim olmaya zorluyordu zaferin kazanılmasında bir hafta önce Bağdat'ta tifüsten öldü. Savaşı başından itibaren o yönetmişti. Bu zaferleri kazanmamızda büyük ölçüde Alman askeri yardımı ve kurmaylarının da rolü vardır, hakkı inkâr edemeyiz.

15 Eylül 1918 tarihinde Kafkas İslam Ordusu, İngilizleri Kafkasya da yendi ve Bakü'ye girdi. Ama sadece 3 gün sonra 7'nci Ordu Komutanı Mustafa Kemal, Filistin'de ordusuyla birlikte üst komutanlıktan izin almadan emirleri dinlemeden savaş alanından kaçtı. Aslında 7'nci Ordu'nun başındakilerinin ihaneti bir yıl önce başlamıştı. 31 Ekim 1917'de İsmet İnönü, Birüssebi'de savaş alanından kaçtı ve Gazze İngilizlerin eline geçti. 5 Hafta sonra, o sırada 7'nci Ordu'nun başında bulunan Fevzi Çakmak ve onun kolordu komutanı Ali Fuat Cebesoy, Kudüs'ü tek kurşun atmadan İngilize teslim ettiler.

Gelecek Nesillerin Şuurlanması Gayemiz

Mustafa Kemal'in 1918'de 7.orduya çekilme emri verip Liman Paşa'nın defalarca siper kaz, savunmaya geç emri vermesini dinlemeden savaş alanından kaçması ile asker sayısı 3'te 1 oranında azalan Yıldırım Ordular Grubu, feci bir yenilgiye uğradı. İngilizler 8'inci ve 4'üncü orduları yok ettiler. 35 bin şehit, 75 bin esir verdik. 360 top, büyük ölçüde cephane ve teçhizat, 800'den fazla makineli tüfek, 210 kamyon, 44 otomobil, 89 lokomotif, 468 yük ve yolcu vagonu, 1 milyon Osmanlı altını İngilizlerin eline geçti. Büyük firarın ilk bölümünde Nablus'tan Halep'e günde 32 kilometre hızla 591 kilometre kaçan Mustafa Kemal, Şerif Hüseyin'in milislerine esir düştü ve 1.000 altın (20 milyon lira) fidye vererek kurtuldu. Ama 25 Ekim'de Halep'i de İngilizlere bırakarak, Adana'ya doğru kaçmaya devam etti. Devletin bir an önce mütareke yapmasını istedi. Mustafa Kemal 10 gün sonra Halep'e geri dönerek İngiliz'e silah teslim etmek şereftir anlayışı ile General MacAndrew'a kılıcıyla birlikte

teslim olmuştur. İngilizler de ona bir otomobil vererek İstanbul'a dönmesi için serbest bırakmıştır. Bu esnada Osmanlı Ordusunda İngiltere'ye karşı savaşan bütün generallere tutuklama emiri çıkartmışlardır.

Kitap'ta Osmanlı Devleti'nin silah bırakması, Mondros Mütarekesi, İngilizlerin İstanbul ve Ankara'yı işgal etmesi, Mustafa Kemal'in İngiliz işgali altındaki Samsun'a İngiliz işgalcilere mütareke şartlarını yerine getirmek gayesiyle yardım için gönderilmesi, Amasya Tamimi, Erzurum ve Sivas kongreleri ile ilgili ayrıntılı bilgiler bulacaksınız. Bu paragrafta değindiğim bu konular hakkında şimdilik şunu söyleyebilirim. Atatürkçülerin anlatıları tamamen yalandır. Yalanlar ve düzmece raporlar üzerinden sahte bir tarih inşa edilmiştir.

Mustafa Kemal 27 Aralık 1919 tarihinde Sivas'tan Ankara'ya geldi. Ankara İngiliz işgali altındaydı. İngilizler, Ankara'yı 1-2 Aralık 1918 tarihinde işgal etmişti. İşgal Mustafa Kemal geldikten sonra da devam etmiştir.

Mustafa Kemal'in Millet Meclisi'ni Ankara'da toplaması her 23 Nisan'da marifetmiş gibi anlatılır. Oysa bu Meclis o zamanki Osmanlı iç hukuk açısından yasadışıdır. Bir kere Mustafa Kemal, sadece Erzurum Milletvekilidir ve haliyle Meclis'i toplantıya çağırma yetkisi yoktur. Ayrıca Meclis İstanbul dışında toplanamaz. Sonra yine 1876 tarihli Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'na göre Meclis'i sadece Padişah ve yetkilendirdiği kişi açabilir ve açılış konuşmasını Padişah veya Sadrazam yapar. Ankara'daki yasadışı oluşum, iç hukuk açısından askeri darbedir ve haydutluktur.

Ve yine 1648 tarihli Westfalya Anlaşmasına göre, Avrupa'da toplanacak bir konferans tarafından tanınmamış olan bütün siyasi-askeri oluşumlar haydut statüsündedir. Uluslararası hukukun temel taşı sayılan Westfalya'ya göre Mustafa Kemal'in Ankara'daki Meclis'i toplaması kendisine devlet reisliği payesi vermesi haydutluktur. Bu Meclis'ten çıkacak olan paralel bir hükümet de Haydut Ankara Hükümeti'dir. Ankara'daki Meclis ve hükümet, hukuka duyduğum saygı nedeniyle tarafımdan haydut olarak anılmıştır...

Samsun'a çıkarak bir kurtuluş savaşı başlattığı iddia edilen Mustafa Kemal, böyle bir savaşın kahramanı değildir. Anadolu'da ve Suriye-Irak'ta işgale karşı direniş zaten başlamıştır ve yapılmaktadır. Halk pa-

dişah ve merkezi hükumet taraftarı olduğu için başlangıçta meclis hükumetine taraftar olmamıştır. Anadolu'da sadece Yunana karşı savaş olmuştur. Asıl işgalcilerle savaşmamıştır. Yönettiği askerler İngiliz, Fransız ve İtalyan ordularına tek kurşun atmamıştır. Kitapta ayrıca yakası açılmamış bir konuya da yer verdim. Konya Katliamları. Mustafa Kemal'in askerleri Konya'da 6 bin 529 Müslümanı asmıştır. Katliam Sivas Kongresi'nden 15 gün sonra Bozkır'da başladı. Konya halkına göre Mustafa Kemal ve arkadaşları **"Kongreci gavurlar"**dı. Silahlı çatışmalar fasılalarla 3 yıl devam etti. Öldürülmemek için Toros Dağları'na kaçan müderrisler, ancak, genel aftan sonra 1938 yılında dağdan inerek teslim oldular... Büyük devletimiz Filistin'de yere serilmiştir, yiğit düştüğü yerden kalkar!

Gelecek nesillerin şuurlanması için, hakikat için, adalet için, milli ülkü ve şuurdan hız ve ilham alması için gerçek bir tarih anlayışına ulaşmak bir giriş belgesi olarak düzenledim. Kitapta ezbercilerin, (olmasaydın olmazdık diyenlerin) kabullenemeyeceği yüzlerce netameli konu var. Ancak ben bu kitabı ahlak, fazilet, hakikat, vatan, millet ve devlet için tarihi devamlılığı esas alarak dürüstlük ilkelerine sadık kalarak yazdım. Zor bir okuma olacak. Anlattıklarım birçok ezbercilere ağır gelecek. Ama yine de kolay gelsin... Gerçeklik bu...

Mustafa Kemal'in Doğum Tarihi

Mustafa Kemal, hangi yılda hangi ayda hangi günde doğdu? Bu bir muamma... Önce Alman Dışişleri Bakanlığı arşivindeki bir belge ile başlayalım.

Bernstorff'tan DD'ye

İstanbul, 24 Aralık 1917

> "Bernstorff, Almanya'ya gidecek olan Şehzade Vahdettin'e refakat edecek 8 kişilik delegasyondaki kişiler hakkında tek tek bilgi veriyor. Bu kişiler Diplomat Lütfi Bey, Mustafa Kemal Paşa, Albay Naci Bey, Salih İhsan Bey, Yarbay Asaf Bey, Yüzbaşı Hulusi Bey, özel sekreter Refik Bey, özel Doktor Reşad Bey... Mustafa Kemal üzerine şu bilgiler yer alıyor."
>
> "Mustafa Kemal Paşa, 1882 Selanik doğumlu general, İtalyan savaşında 1911 Sirenayka'da, 1915'te general olarak Anafarta Grubu'nda 16. Kolordu Komutanı, 1916'da 16. Kolordu ile Kafkasya'da, daha sonra 1917 Ekim'ine dek 2. Ordu Komutanı, İstanbul'da izinliyken 7. Ordu'ya atandı, görevi almadı, şu an baş karargâh yedeğinde Ordu Komutanı."

Bundan sonra 1. ve 2. sınıf Demirhaç madalyaları, Avusturya 2. Sınıf Başarı Haçı, Kılıçlı Mecidiye gibi madalya ve nişanları sayılıyor.

Gördüğünüz gibi, Saray, İstanbul'daki Alman Büyükelçiliği'ne, Büyükelçilik de Alman Dışişleri Bakanlığı'na, Mustafa Kemal'in doğum tarihini 1882 diye bildiriyor. Oysa Harp Okulu giriş kaydında Mustafa Kemal'in doğum tarihi olarak Rumi 1296 yazılıdır. Bu rakama 584 eklersek kullandığımız miladi takvime göre doğum tarihini buluruz. Ekliyoruz, 1880 çıkıyor. Yani,

Mustafa Kemal 1880 yılında doğmuştur. Ay ve gün olarak doğum tarihi ise bilinmiyor. Burada, Rumi 1296 yılının aslında kronolojik açıdan Miladi 13 Mart 1880'den 12 Mart 1881 tarihine kadar olan 365 günlük dönemi kapsadığı düşünülebilir. Yani Rumi 1296'nın 9 ay 19 günü Miladi 1880 yılının içinde, 2 ay 12 günü ise Miladi 1881 yılının içindedir. Aslında Rumi 1296'dan Miladi takvime geçip, kesin doğum yılını belirleyebilmek için, doğulan ayın hatta bazen de günün bilinmesi (Mart ayında doğanlar için) şarttır.

Tarihçi Faik Reşit Unat, bu durumu netleştirmek için, Selanik'e giderek Zübeyde Hanım'ın halen hayatta olan komşularıyla görüşmüştü. Aldığı cevaplar çelişkiliydi. Bazı komşularına göre Zübeyde Hanım, Mustafa'yı bir bahar mevsiminde (Nisan-Mayıs ayları. Bu durumda Mustafa 1880'li oluyor), bazılarına göre ise zemheride (Ocak-Şubat ayları. Bu durumda Mustafa 1881'li oluyor) doğurmuştu. Atatürk, "Annemden işittiğime göre, bir bahar mevsiminde doğmuşum" diyordu. Makbule Atadan, annesinin "Mustafa, fırtınalı bir gecede doğdu" dediğini söylemektedir. Bu çelişik açıklamalar nedeniyle, Mustafa Kemal'in doğum tarihi bazen 1880, bazen 1881 olarak kayıtlara geçmiştir. Örneğin Enver Behnan Şapolyo, "Atatürk 23 Aralık 1880'de doğmuştur" derken, Şevket Süreyya Aydemir, "4 Ocak 1881'de doğdu" demişti. Atatürk'ün doğum tarihini 1880 olarak gösteren posta pulları çıkmış, bazı okul kitaplarında yine 1880 tarihi yer almıştır.

Dakika bir, gol bir. Cumhuriyet'in banisinin daha doğum tarihi bile bilinmiyor. Resmi tarihin Atatürk hakkında bize anlattıkları tıpkı doğum tarihi gibi tümüyle kurgulanmış yalanlardan oluşuyor. Benim bildiğim Mustafa Kemal Atatürk, aşağıdadır.

Cinayetler tarihi

Şimdi nereden başlayalım, bilemiyorum. Örneğin, padişah taraftarı olduğu gerekçesiyle Eskişehir Mutasarrıfı Hilmi Bey'in tabancayla vurularak öldürülmesi bir cinayettir. Ali Fuat Paşa'nın yerine 20. Kolordu Komutanlığına atanan Harbiye Nezareti eski Müsteşarı Ahmet Fevzi Paşa'nın ve Ankara Valisi Muhittin Paşa'nın kaçırılması da öyle... Resmi tarihin göz ardı ettiği buna benzer pek çok siyasi cinayet vardır. Ancak bilinenleri tarih sırasıyla ele aldığımızda, Mustafa Kemal döneminde (1920-1938) işlenen siyasi cinayetler ve katliamlar şu şekildedir:

1- 28-29 Ocak 1921: TKP lideri Mustafa Suphi ve 13 arkadaşı, Trabzon'da bıçaklanarak ve açık denizde elleri bağlanıp denize atılarak öldürülür. Katliamı, Topal Osman'ın has adamı Yahya Kâhya ve adamları yapmıştır. Mustafa Kemal, katliamdan 6 gün önce, BMM'nin gizli oturumunda yaptığı konuşmada Mustafa Suphi ve arkadaşlarından "Serseriler, soysuzlar!" diye söz eder ve TKP'lilerin öldürülmesinde yönlendirici olarak Kazım Karabekir'i işaret eder. Karabekir ise, Mustafa Kemal'i gösterir. Zaten uzun söze gerek yok. Yahya Kâhya, Topal Osman'ın, Topal Osman ise Mustafa Kemal'in adamıdır.

2- Mart 1921'de, aşiret reisleri Alişer ve Haydar Bey'lerin desteğiyle Sivas'da başlayan ve Tokat'ta devam eden Koçgiri özerklik talebi, 11 Nisan 1921 tarihinde bastırma hareketi ile kısa sürede son bulur. Sakallı Nurettin Paşa ve Topal Osman yönetimindeki Giresun Gönüllü Alayları, teslim olan Kürtlere karşı aşırı şiddet kullanır. Merkez Ordusu Komutanı Nurettin Paşa, operasyon öncesi "Zo! diyenleri hallettik, şimdi sıra Lo! diyenlere geldi." demiştir. Operasyon öylesine tepki uyandırır ki, Meclis, Nurettin Paşa'yı görevden alır. Paşa'yı yargılanmaktan Mustafa Kemal kurtarır. Meclis'teki tartışmalarına göre, 200'e yakın Koçgiri köyü ve mezrası, gerekmediği halde insanlarıyla birlikte imha edilmiştir.

3- Mustafa Kemal'in ne yaptığını gözleriyle görsün diye Ankara'ya gönderilen Hint Hilafet Komitesi'nin Murahhası Mustafa Sagir, 24 Mayıs 1921 tarihinde asılarak katledilir. Mustafa Kemal, onun İngiliz ajanı olduğunu iddia etmiştir. Sagir, İstiklal Mahkemesi kararıyla asılmıştır. Oysa İngiliz ajanı değildi. Hint Hilafet Hareketi'nin temsilcisiydi. Ankara'da dikkatini çeken şeylerden biri şuydu: Her yerde Halifeyi kurtaracağını söyleyen Mustafa Kemal, bırakın vakit namazlarını kılmayı, Cuma Namazına bile katılmıyordu... 4 ay Ankara'da kalan Sagir, Mustafa Kemal'in İngilizler savaşmadığını ve Halifeyi kurtarmak gibi bir niyetinin bulunmadığını anladı. Veda ziyareti için ziyaret ettiği Mustafa Kemal'e bu düşüncesini açıkça söylemek gibi bir gaflette bulundu. Ve bunu hayatıyla ödedi.

4- 3 Temmuz 1922: Mustafa Suphi ve arkadaşlarını öldüren Yahya Kâhya, olaydan 1,5 yıl sonra (Mustafa Suphi cinayetinin izlerini yok etmek için) Trabzon'da iki adamıyla birlikte 40 kurşunla vurularak öldürülür. Cinayeti, ikisi aba zıpka giyen (yerel Giresun giysisi) 3 kişi işlemiştir. Yıllar sonra İsmail Hakkı Tekçe, katillerden biri olduğunu Günaydın Gazetesi'ne itiraf eder. İsmail Hakkı Tekçe, bu cinayet sırasında Mustafa Kemal'in emrinde Meclis Muhafız Taburu komutanıdır. Tekçe, yurt gezilerinde refakat edecek kadar Mustafa Kemal'e yakın biridir.

5- Başkumandanlık Meydan Muharebesi'nden 13 gün sonra, İzmir Operasyonu yapılır. İzmir'in üçte ikisi, Gavur İzmir'in tamamı yakılır. Sadece 5 gün içinde (13 Eylül 1922 – 18 Eylül 1922) 190 bin, Amerikan Temsilciler Meclisi'ndeki yasa tasarısına göre ise 6 aylık süreçte 450 bin yerli Rum öldürülür. Anadolu Hristiyanlarının tamamının öldürüleceğini anlayan müttefikler, 300 bin Rum ve Ermeni'yi İzmir'den Adalar Denizi'ndeki adalara taşıyarak katliamdan kurtarırlar. İzmir soykırımı, çabukluğu ve sonuçları bakımından tarihe geçmiş en büyük insan kıyımıdır. Hiroşima'nın tam üç katıdır. (Hiroşima'da ölü sayısı, ancak ikinci ayın sonunda 140.000'e ulaşmıştır)

6- 27 Mart 1923: Trabzon Milletvekili Ali Şükrü, ortadan kaybolur. Ankara'da, Mustafa Kemal'in muhafız taburu komutanı, Milis Yarbayı Topal Osman ve adamları tarafından telefon kablosuyla boğularak

öldürüldüğü söylentisi yayılır. Ali Şükrü, ikinci grubun liderlerindendir. Muhalefetiyle Mustafa Kemal'i bunaltmıştır. Hakimiyet-i Milliye gazetesine karşı, Tan gazetesini çıkarmıştır. Lozan görüşmelerinde sergilenen teslimiyeti sert şekilde eleştirir. Üstelik, Yahya Kahya'nın Topal Osman'ın adamları tarafından öldürüldüğünü Meclis kürsüsünden haykırır. Kazım Karabekir ve Rıza Nur, Ali Şükrü cinayeti ile ilgili olarak Mustafa Kemal'i işaret ederler. Ali Şükrü ortadan kaldırılınca Tan Gazetesi kapanır. Bu gazete üzerinden yürüyen muhalefet sona erer.

7- 2 Nisan 1923: Ali Şükrü cinayetinden dolayı aranmaya başlanan Topal Osman ve adamları "Mustafa Kemal'in kendilerini sattığı" iddiasıyla Çankaya Köşkü'nü basarlar. Mustafa Kemal, kadın kılığında köşkten kaçar. İsmail Hakkı Tekçe, burada da ortaya çıkar. Topal Osman ve adamlarından sekizini öldürür. ("8 değil 12", "12 değil 27 adam öldürüldü." diyen de var.) Yüzbaşı İsmail Hakkı, yaralı yakaladığı Topal Osman'ın kafasını kasatura ile keser. Ve o halde gömer. Topal Osman'ın Meclis'in kapısında asma kararı almış olan milletvekilleri bir kere daha isyan eder. Topal Osman'ın başsız cesedi mezardan çıkarılır ve Meclis'in kapısına ayağından asılır. Ceset, bazıları tarafından nişan tahtası olarak kullanılır. Çok sayıda parmak Mustafa Kemal'i işaret eder.

8- 20/21 Mayıs 1924: Mustafa Kemal'in ilk eşi Fikriye, ayakbağı oluyor diye, Çankaya Köşkü'nde Yaver Yüzbaşı Ruhi Bey tarafından vurulur. Fikriye 9 gün sonra ölür. Cenaze namazı kılınmaz. Mustafa Kemal'in yaveri Salih Bozok tarafından teslim alınan cesedi, akşam karanlığında bilinmeyen bir yere gömülür. Mezarına, kimliği belli olmasın diye mezar taşı konmaz. Mustafa Kemal Fikriye'nin mezarının sadece bir kere ziyaret eder.

9- 9 Şubat 1925: Ardahan Milletvekili Halit Paşa, Mustafa Kemal'in silah sörleriyle yaptığı bir kavga sırasında Meclis koridorunda sırtından vurulur. Hastaneye kaldırılmayan ve kalem odasında bir masanın üzerine yatırılan Halit Paşa, (Bu sırada Mustafa Kemal kendisini "ziyaret" eder.) 5 gün 5 gece bu masanın üzerinde yattıktan sonra, açlık, susuzluk ve kan kaybından bağıra bağıra ölür. Cinayeti Mustafa Kemal'in has adamlarından Kel Ali (Ali Çetinkaya) üstlenir. Ama yar-

gılanmaz. Üstelik Kel Ali, Ankara İstiklal Mahkemesi'ne başkan yapılır. Artık hem katil hem mahkeme reisidir.

10- Eski Başbakan ve TCF kurucusu Rauf Bey'in (Orbay) arkadaşı ve yakın koruması Abdurrahman Bey, İstanbul Nişantaşı'nda tabancayla vurulur. Abdurrahman Bey, Rauf 'Bey'in evinde kalmaktadır ve evden çıkar çıkmaz vurulmuştur. 38 gün sonra hastanede ölür. Rauf Bey, hedefin kendisi olduğunu anlar ve yurtdışına kaçar.

11- Mustafa Kemal, Türkiye'yi modernleştirmeye, milletin kılık kıyafetini değiştirmeye ve döve döve şapka giydirmeye kararlıdır. Anadolu karşı çıkınca 14 Aralık 1925'ten itibaren, şapka idamları başlar. İstiklal Mahkemeleri devreye sokulur. Şapka Kanunu'na karşı gösteri yaptıkları gerekçesiyle (bu gösteriler isyan sayılır ve) çeşitli illerde sadece iki buçuk ay içinde 78 kişi asılır. Erzurum'da asılanların bazıları, kafalarına çivi ile şapka çakıldıktan sonra asılmıştır. Daha sonra asılanlar ve gösteriler sırasında öldürülenler bu rakama dahil değildir.

12- İstiklal Mahkemeleri adeta kıyma makinesi haline gelir. Sadece ilk dönem Samsun İstiklal Mahkemesi 1.622 idam cezası verir. Cellat Kara Ali "Tek başıma ben 6 bin 128 kişiyi astım." diye övünür.

13- Kemalist Rejim, Konya'nın üzerinden dalgalar halinde silindir gibi geçer. Konya'da âlim ve halk tarafından sevilen meşhur 3 müderris vardır. İlk idamlar askeri mahkemenin kararıyla gelir. Islah-ı Metris-i İslamiye Medresesi'ni kuran üç müderristen biri olan Rıfat Efendi evinden alınıp idam edilir. Hafızzade Hacı Mustafa Efendi, Meşrik-i İrfan gazetesi sahibi Mazlumzade Osman Efendi de idam edilir. Sonra istiklal mahkemelerinin idam kararları ve idamlar başlar. Konya 1'inci İstiklâl Mahkemesi 2,5 ayda tam 3 bin 600 kişiyi yargılar. Bu 3 bin 600 yüz kişiden 43'ü idam edilir. 3 bin 122'sine çeşitli cezalar verir. Ama bu yetmez. Konya'da bir İstiklâl Mahkemesi daha kurulur. 7 Ağustos 1921 ile Ocak 1922 arasında 14 bin 071 kişi yargılanır. Bunlardan 1.645 kişi idam edilir. 368'i ağır hapis cezasına gönderilir. 4 bin 841 kişi ise değişik idamlara uğrar. Konya'da İstiklal Mahkemeleri'nde yargılanan 17 bin 671 kişiden toplam 6 bin 529'u salken (iple asılarak) idam edilmiştir.

14- Ardından İzmir suikastı idamları gelir. Aslında asılacaklarsa sadece

suikast girişimcilerinin asılması gerekir. Yani Ziya Hurşit, Laz İsmail, Gürcü Yusuf... Ama öyle olmaz, 17 kişi asılır. Osmanlı'nın ünlü Maliye Nazırı Cavit Bey bile asılır. Mustafa Kemal, en yakın arkadaşları olan Kazım Karabekir, Ali Fuat, Refet ve Cafer Tayyar paşaları, bu mahkemelerde sanık olarak yargılatır ve tasfiye eder. Rauf Orbay ve Adnan Adıvar yurt dışına kaçarlar.

15- 1931 yılında Doğu Anadolu'da Zilan deresinde 15 bin Kürt (yaşlılar, kadınlar, çocuklar dahil) askerler tarafından öldürülür. Olay, tarihe Zilan katliamı olarak geçecektir. Cumhuriyet Gazetesi, bu katliamla övünür.

16- 1932 yılının yaz aylarında, Latife Hanım'ın erkek kardeşi Münci Bey, İstanbul Tokatlıyan Oteli'nde tabancayla vurulmuş olarak bulunur. Latife Hanım, bunun cinayet olduğundan şüphelenir. Aileye göre cinayeti, Mustafa Kemal'e adıyla seslenebilen iki kişiden biri, Çankaya silahşoru Recep Zühdü işlemiştir. Ama polis "intihar" der ve olay kapanır.

17- 10 Şubat 1935: Recep Zühdü, İstanbul Çengelköy'de metresi Fatma Medeniye'yi, kendisini bir Yahudi genciyle aldattığı iddiasıyla, başından ve bacak arasından vurarak öldürür. Recep Zühdü, deli raporu alarak yargılanmaktan kurtulur ve Milletvekilliği görevine devam eder. Atatürk, Recep Zühdü ile görüşmelerini sürdürür.

18-19 Kasım 1935: Atatürk'ün manevi kızı Zehra Aylin (olay sırasında 23 yaşındadır) Londra'dan Ankara'ya gelirken Fransa'da, Calais-Paris treninden atılarak öldürülür. Zehra Aylin'i trenden Ankara'dan gönderilen meçhul bir şahıs atmıştır. Zehra Aylin'i bu şahsa Londra Büyükelçisi Ali Fethi Okyar teslim eder. Ali Fethi, Atatürk'ün en yakın arkadaşıdır.

19- Dersim Operasyonu yapılır. Resmi rakamlara göre 13 bin Zaza öldürülür. Seyit Rıza, oğlu ve 5 kişi asılır. Seyit Rıza'nın yaşı büyük olduğu, oğlunun ise yaşı küçük olduğu için asılmaması gerekir. Ama çare tükenmez. Acele bir mahkemeyle Seyit Rıza'nın yaşı küçültülür, oğlunun yaşı büyütülür. Böylece baba-oğul asılacak kıvama getirilir. Cesetler gazla yakılarak yok edilir.

Bu arada başarısız suikast girişimleri de olur. Kazım Karabekir, Erzurum'dan Ankara'ya gelirken Kastamonu'da öldürülmek istenir. Suikastçı, Kazım Paşa'nın misafir kaldığı konakta abdesthanede yakalanır. Ankara'dan

geldiği ve Türk olduğu halde, bir Amerikan torpidosuyla İnebolu yakınlarına çıkarılan bir Ermeni olduğu ileri sürülür ve olayın üstü örtülür. Suikast girişiminden önce İsmet Paşa (İnönü) Kazım Karabekir'i "Paşa, seni öldürecekler!" diye gizlice uyarmıştır. İsmet İnönü, suikast emrini kimin verdiğini söylemez. Ardından 1933'te, Atatürk'ün silahşoru ve arkadaşı, malum şahıs Recep Zühdü, Karabekir'i öldürmeyi bir kere daha dener.

İzmir Suikastı davasında yargılanarak gıyabında 10 yıl hapse mahkûm olan eski Başbakan Rauf Bey (Orbay), Fransa'da üç defa öldürülmek istenir. Suikastçılar, kendilerine Ankara'dan verilmiş olan pasaportları taşımaktadırlar.

Not: Bu kitapta Şeyh Sait isyanından ve haliyle 46 arkadaşıyla birlikte asılan Şeyh Sait'ten bahsedilmeyecektir. (İstanbul'daki 6 kişiyle birlikte, asılan toplam Kürt sayısı 53'tür.) Ayrıca Koçgiri ayaklanması/katliamı ve Karadenizli Yunanların (Rumların) yok edilmesi ve tehciri de konu çok dağılmasın diye bu kitabın dışında bırakılmıştır. Zilan Katliamı da keza öyle. Ama 1922'den 1938'e Türkiye'nin en zengin adamı Atatürk'tür. Bu konu incelenecektir. İnanmış bir ırkçı olan Atatürk'ün, Türk Tarih Tezi ve Güneş Dil Teorisi'ne de kısaca değinilecektir. Ayrıca cinayetler zincirinden önce, Mustafa Kemal'in Filistin cephesinde yaşanan büyük mağlubiyetteki rolü de bütün yönleriyle ele alınacaktır. Mustafa Kemal, ordusuyla savaş alanından kaçmış, 8'inci ve 4'üncü yok edilmesine yol açmıştır. 35 bin şehit, 75 bin esir verdik. Suçlu, Mustafa Kemal'dir. Mustafa Kemal'in silahşörleri Kel Ali, Kılıç Ali ve Recep Zühdü de kısaca anlatılacaktır.

Ama önce Yıldız Sarayı yağmasına, Bolayır yenilgisine ve Mustafa Kemal'in İngiliz istihbaratı ile ilişkisine ve İngiliz Hava Kuvvetleri'nin İstanbul'u bombalamasına kısaca değinelim:

İttihatçılar, Sarayın perdelerini, yemek takımlarını bile çaldılar.

31 Mart 1909 – Yıldız Sarayı'nın Yağmalanması
Yıldız Sarayı'nı Yağmalayan İttihatçıların Tam Listesi

29 Nisan 1909 tarihinde kendisine "Hareket Ordusu" adını veren ordular grubu (kurmay başkanı Yüzbaşı Mustafa Kemal'dir), Sultan II. Abdülhamid'in ikamet ettiği Yıldız Sarayı'nı basmış ve yağmalamıştır. Yağmanın üzerinden tam 10 yıl geçtikten sonra, 17 Nisan 1919 tarihli İkdam Gazetesi'nde yayın-

lanan resmi raporda, bu olayda yer alan isimler ve aldıkları iddia edilen eşyalar şöyle sıralanmıştır:

- **Mahmut Şevket Paşa:** Çok sayıda pandantif taç, yüzük ve altın mangal.
- **Hüseyin Hüsnü Paşa:** Murassa (değerli taşlarla süslenmiş) tütün tabakası ve gerdanlık.
- **Erkan-ı Harp Reisi Mirliva Ali Paşa:** Çok sayıda küpe ve yüzük.
- **Hasan İzzet Bey:** Halılar, seccadeler, kravat iğneleri ve murassa taç.
- **Enver Paşa, Cemal Paşa ve Damat İsmail Hakkı Bey:** Kıymetli eşyalar, mobilyalar, vazolar, pırlantalar ve zümrüt mücevherler.
- **Ayan Reisi Ahmet Rıza Bey:** Kıymetli yemek takımları, murassa saat ve değerli eşyalar.
- **Bursa Valisi İsmaii Hakkı Bey:** 2 bin altın lira ve zümrüt yüzük.
- **Emniyet-i Umumiye Müdürü, eski Hicaz Valisi Galip Paşa:** Çeşitli kadın ziynetleri.
- **İsmail Hakkı Bey'in kardeşi Cafer Tayyar Paşa ve Hamdi Bey:** İnci küpeler, pırlanta yüzükler ve kıymetli tabancalar.
- **Mustafa Kemal Bey (Atatürk):** Elmaslı ve inci gerdanlık.
- **Yakup Cemil:** Önemli miktarda tahvilat.
- **Karesi Mebusu Hüseyin Kadri Bey:** Zümrüt kolyeli murassa hançer.
- **Çerkez Kemal Bey:** Çok sayıda değerli kadın eşyası.
- **Hüseyin Cahit Bey:** Murassa hokka takımı ve iki murassa saat.
- **Cavit Bey ve Karasu Efendi:** Bol miktarda kıymetli elmaslar.
- **Eski Bolu Mebusu Habip Bey:** Önemli miktarda tahvilat.
- **Vehip Paşa:** Bol miktarda hisse senedi, kıymetli ve murassa kravat iğneleri.

Kalan eşyalar ise Hareket Ordusu'nun Makedonya'dan getirdiği komitacılar tarafından yağmalanmıştır.

Bir rivayete göre Sultan Abdülhamid, Selanik'e sürgüne giderken yanında bulunan çanta elinden alınmış, içindekilere el konulmuştur. Çantayı Hüseyin Hüsnü Paşa ile oğlu Ali Rıza Paşa'nın Abdülhamid'in elinden zorla aldığı belirtilmektedir. 16 Nisan 1919 tarihli İkdam Gazetesi'ne göre, söz konusu çanta Tevfik Bey, İstanbul Reji Müdürü Hasan İzzet Bey, Hazım Bey ve Ayan Reisi Ahmet Rıza Bey'den oluşan "Yıldız Sarayı Tahliye Heyeti" tarafından Hareket Ordusu'na teslim edilmiştir. İçindeki mücevher ve paraların da ordu erkanı arasında paylaşıldığı iddialar arasındadır.

16 ve 17 Nisan 1919 tarihli İkdam gazeteleri ve 17 Nisan 1919'da yayınlanan resmi rapor...

Evet... 29 Nisan 1909 tarihinde Avcı Taburlarının ayaklanmasını bahane eden ve kendisine "Hareket Ordusu" adını veren birlik, İstanbul'da II. Abdülhamid'e karşı askeri darbe yaptı. Dünya tarihinde pek görülmemiş bir olay gerçekleşti ve Yıldız Sarayı bu ordu tarafından yağmalandı. Soygun duyulmasına rağmen, olay hakkında tam 10 yıl boyunca tek bir kelime bile yazılamadı. Nihayet, 17 Nisan 1919 tarihli İkdam Gazetesi, resmi bir rapora dayanarak soyguncuların isimlerini ve saraydan aldıkları eşyaların tam listesini yayımladı. Bu listede Mustafa Kemal'in adı da geçiyordu. Gazetedeki o satır şöyleydi: "Mustafa Kemal Bey: Elmaslı ve inci gerdanlık."

Bu haber yayımlandığında Mustafa Kemal'in Samsun'a hareket etmesine sadece bir ay vardı. Mustafa Kemal, haberi görür görmez gazeteye derhal bir tekzip gönderdi. Ayrıca İleri Gazetesi'ne bir demeç verdi. İkdam Gazetesi'nin tekzibi yayımlayıp yayımlamadığı henüz bilinmemektedir. Ancak Mustafa Kemal, 19 Nisan 1919 tarihli İleri Gazetesi'nde yayımlanan söyleşisinde konuyla ilgili şunları söyledi:

"Hayretler içinde kaldım! Bu, kim bilir hangi hasis ve gizli çıkar uğruna, hangi zavallı utanmaz tarafından düzenlenmiş bir iftiradır. İkdam Gazetesi'ne tekzip gönderdim. Bu o kadar gülünç bir facia ki, söylenecek söz bulamıyorum. Fakat bugün namusa saygının da kalmadığını görmekten çok üzgünüm. İşte, o kadar!"

17 Nisan 1919 tarihli İkdam Gazetesi ve bu gazetede ancak 10 yıl sonra yayınlanabilen resmi rapor [1-3].

Mustafa Kemal'in Yenildiği Savaş: Bolayır Muharebesi

Kötü Planlanmış, Kötü Yönetilmiş Bir Saldırı: Osmanlı Ordusu Dağıldı

Sonuç ağırdı: Bizim tarafta 6 bin şehit varken, Bulgarların kaybı sadece 114 kişiydi. 1913 yılı başındayız. Balkan harbi günleri... Karadağ, Bulgaristan, Yunanistan ve Sırbistan orduları hep birlikte çullanmış, fiilen İttihatçı genç subaylar tarafından yönetilmekte olan Osmanlı Orduları dağılmıştı. Sadece 3 şehir direniyordu. Adriyatik kıyısındaki İşkodra, Adriyatik tarafındaki Yanya ve Edirne. Bulgar Ordusu, İstanbul'a epeyce yaklaşmış, Çatalca'ya dayanmış ve ortada bir ada gibi kalan Edirne'yi kuşatmıştı. Edirne düşmek üzere iken, Ocak 1913'te Bolayır'daki Mürettep Kolordu ve Şarköy'den çıkarma yapacak birliklerle Bulgar ordusunu şaşırtmak düşünüldü. Zira Çatalca'da yığılmış Bulgar ordusunu söküp atmak mümkün olamıyordu. Edirne kurtarılamıyordu. Çanakkale Boğazı'nı emniyette tutan ve Bolayır'da konuşlu Mürettep Kolordu'nun komutanı Mirliva Fahri Paşa, Erkân-ı harp reisi (kurmay başkanı) Binbaşı Ali Fethi (Okyar), harekât şubesi müdürü Binbaşı Mustafa Kemal Bey idi. Yarbay Enver Bey'in kurmay başkanlığını yaptığı 10'uncu Kolordu, Şarköy'den çıkarma yaparak Bolayır Kolordusu ile birleşecek; Bulgar Ordusu'nun büyük bölümü bu ordunun üzerine yürüyünce, Çatalca hattı zayıflayacak ve düşman püskürtülerek Edirne, kuşatmadan kurtarılacaktı.

Ne olduysa, Mürettep Kolordu, kararlaştırılan tarihten bir gün evvel, 8 Şubat 1913 tarihinde 10'uncu Kolordu'yu beklemeden hücuma geçti. Oyalama şöyle dursun, bir de düşmana taarruz edince, Egzamili'de 6 bin şehit vererek geri çekildi. Zafer kazanan Bulgarlar, böylece Çatalca istihkâmlarında daha az birlik bırakarak, olanca güçleriyle Edirne'ye yüklendiler ve böylece şehir düştü. O günlerde bu hâdise herkesi çok meşgul etmiş; Gazzeli Cemal Bey'in, Fethi ve Mustafa Kemal Bey'i suçlayan risalesine, Fethi Bey bir broşür ile cevap vermiş; çıkarmanın bir gün tehir edildiği haberini almadıklarını söylemiştir.

Aşk derecesinde sevdiği çocukluk arkadaşı Mustafa Kemal'i müdafaa ederek suçu kendi üzerine alan Fethi Bey ordudan atılma durumu ortaya

çıkınca askerlikten istifa etti. Eski komitacılığına hürmeten Sofya sefiri tayin edildi. Mustafa Kemal Bey de geri hizmete alınarak, arkadaşının yanına ataşemiliter gönderildi. Bu hâdise, Enver ve Kemal Beylerin arasını iyice açtı; Enver muhaliflerinin gözünü Mustafa Kemal'e dikmesine sebep oldu [4].

Bir başka "Atatürk" kitabı yazarı Andrew Mango çok daha ayrıntılı olarak ele alır Bolayır taarruzunu. Ona göre Mürettep Kolordu, çıkarma gemilerinin denize açıldığı bilgisini doğrulamadan harekete geçtiği için başarısız olmuştu. Yani bir koordinasyonsuzluk vardı ama bunun sorumlusu Enver Paşa değildi.

General Fahri Belen "XX. Yüzyılda Osmanlı Devleti" adlı kitabında gecikti denilen çıkarma gemilerinin sabah saat 10.45'te Şarköy sahiline geldiklerini ama bu sırada Bolayır'daki kuvvetlerin perişan olup kaçtıklarını yazar. En geniş bilgiyi Balkan Savaşı uzmanı olan Richard C. Hall verir. Onun yazdıklarına göre Gelibolu'daki savaşta ilk anda Osmanlı birlikleri ilerlemiş ve Bulgarları geriye atmışlardı ama yoğun Bulgar ateşi karşısında dağılıp geri çekilmişlerdi. "Osmanlı kayıpları felaket düzeydeydi" diye yazıyor Hall. "Yaklaşık 6 bin ölünün yanı sıra 18 bin yaralı vardı. Bulgar kayıpları ise 114 ölü ve 416 yaralıydı".

Bu tam anlamıyla bir hezimet bilançosudur. 8 Şubat 1913 günü Bulgar ölü ve yaralılarına kıyasla 50 kattan fazla şehit ve gazimiz vardır.

Mustafa Kemal İngiltere'de

Resmi literatürde Mustafa Kemal'in İngiltere'ye gitmiş olduğuna dair hiçbir bilgi yoktur. Ne Atatürk'ün Bütün Eserlerinde ne Nutuk'ta İngiltere ziyaretinden bahsedilmez. Atam.gov.tr sitesinde de böyle bir şeyden söz edilmemiştir. O kadar Kemalist yayın okudum, hiçbirinde Mustafa Kemal'in İngiltere'ye gitmiş olduğuna dair bir anlatıya rastlamadım. Padişah Vahdeddin İngiliz işbirlikçisi, Mustafa Kemal de İngiliz düşmanı olarak tanımlanınca arşivler katledilmiş olmalı. Yani, Vahdeddin'i İngiliz düşmanı, Mustafa Kemal'i de İngiliz dostu olarak gösterebilecek bütün belgeler yok edilmiş görünüyor. Oysa Mustafa Kemal İngiltere'ye gitmiş. Bolayır yenilgisiyle aynı yıl içinde. Evet Mustafa Kemal, İngiltere'ye gitmiş. Hem de İngiliz Dış İstihbarat Örgütü MI6'ın patronu Aubrey Herbert'in Pixton Park'taki evinde misafir edilmiş. Üstelik ilişkileri o kadar iyi, o kadar ileri düzeyde ki, Aubrey Herbert ondan "dostum" diye söz ediyor.

"Aubrey, 1913 yılı sonuna doğru İttihat ve Terakki Komitesi'nin ileri gelenlerinden bir dostunu, İngiltere'deki evi Pixton Park'ta ağırladı. Misafirinin adı Selanikli Mustafa Kemal'di, yani geleceğin Atatürk'ü. Hırslı ve zeki birisiydi Mustafa Kemal. Daha gençliğinde ihtilalci faaliyetlerinden dolayı Şam'a sürgüne gönderilmiş, 1907'de dönünce arkadaşı Ali Fethi'nin tavsiyesi üzerine hem Carasso'nun (Emmanuel Karasu) başında bulunduğu mason locasına hem de İttihat ve Terakki Komitesi'ne girmişti. Darbe ile iktidara oturan Enver'den hiç hoşlanmıyordu. Sırf Enver muvaffak olmasın diye Balkan Harbi'nde Bulgar Ordusu'na karşı çok fazla gayret göstermemişti. Bu yüzden araları iyice açılmıştı. En-

ver'in ona zarar vereceğinden korkan Talat ve Cemal, bu iki dostu Sofya'ya elçi ve ateşe olarak göndermişti. (Aubrey Herbert burada Bolayır yenilgisinden söz etmiyor. Dostunu küçük düşmüş olarak göstermek istemiyor) Alman disiplini ile yetişmesine rağmen, İngiltere'nin dünyanın süper gücü olduğunu biliyordu. Ayrıca ağzı sıkı biriydi. 1908'de İttihat ve Terakki propagandası için gittiği Trablusgarp'ta görüştüğü İngiliz Konsolos Justin Alverez (Mustafa Kemal böylece ilk defa İngilizlerin görüş alanına giriyor) onun bu hususiyetini şöyle anlatıyordu: 'O, beliğ ve akıcı konuşan bir hatip. Yaklaşık 5 gün önce, gayet açık bir şekilde partisinin takip ettiği prensipleri ve hedefleri halka anlatırken şahit olmuştum. Halkı her sınıfından gelen temsilcilerden müteşekkil kalabalık dinleyici grubu, onu coşku ile alkışlıyordu. Sonraki gün beni çağırdı ve onun sessiz ve ağzı sıkı karakterini müşaade etme şansını yakaladım. Bana enerjik bir karakter ve azimli bir ruh hali intibaı verdi. Neticede ikisi de lazım olan bu kesin anarşik temayüllerin devam edeceğini yerinde müşahede etmiştim. Bu güvenimde sonradan haklı çıkacaktım'

Bu yüzden Aubrey, misafirinin ağzından laf alabilmek maksadıyla yemeğe Albay Donald F. Forbes'in güzel karısı Rosita'yı da çağırmıştı. 22 yaşında genç bir hanım olan Rosita, Yemekte Mustafa Kemal ile Lord Allenby'nin arasına oturdu..."

Bir dakika, bir dakika... Aubrey Herbert, "Lord Allenby" diyor... Lord Allenby... Yani, Edmund Henry Hynman Allenby... Mustafa Kemal'in 1918'de Filistin'de düşman komutan olarak karşısında bulacağı Allenby bu... Binbaşı Mustafa Kemal ve General Allenby, Aubrey Herbert'in evinde yemekteler. Demek, Mustafa Kemal, Allenby'yi daha 1913 yılında itibaren tanıyor.

Mustafa Kemal, İngiltere'den döndüğünde artık, Sofya'ya tayin edilerek İstanbul'dan uzaklaştırıldığı için üzgün değildi. Kendisini eğlenceye verdi. Bir Bulgar generalin kızına aşık bile oldu. Dostu Ali Fethi de Balkan Harbi'nde karşı cephede bulunan Bulgar General Ratcho Petrov'un kızına abayı yakmıştı".

Mustafa Kemal: 322 numaralı İttihat ve Terakki üyesiydi

Mustafa Kemal, Hakkı Baha Pars'a göre, İttihat ve Terakkiye 'ye 29 Ekim 1907'de Hakkı Baha'nın Selanik'teki evinde yemin ederek üye olmuştur. Üyelik numarası 322'dir. Mustafa Kemal'in İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne üyeliği konusunda Fethi Okyar şunları söylemektedir: "Benim cemiyete girişim, Manastır Kolordusu'nda vazifeli İsmail Hakkı Bey aracılığı iledir. Enver ve Cemal beylerle daha sonra Şam'daki vazifesinden Selanik'e gelen Kolağası Mustafa Kemal'in girişleri de aynı kanaldan oldu. Bayur ise daha da ileri gitmekte, Mustafa Kemal'in İttihat ve Terakki genel merkez üyesi olduğunu yazmaktadır. Yani Mustafa Kemal sıradan bir üye değil, terör örgütü İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin önde gelen bir yöneticisiydi. 24 Temmuz 1908'den sonra Libya'ya terör örgütünün siyasi komiseri olarak gönderilmesi buna delil sayılabilir...

Başlangıç

Zor zamanlardı. Kolay zamanlardı. Bütün iktidar, Çankaya'daydı. Bu adamlara bazen "Serez fedaileri", bazen "mutat zevat", bazen "yakın arkadaşlar", bazen "muhafızlar", bazen "Atatürk'ün yaverleri", "Çankaya silahşorları" deniyordu. "Sofra kabinesi", "sofra hükümeti" diyenler de vardı. Rumeli kökenliydiler. Makedonyalıydılar. Albay, yarbay, binbaşı falandılar. Aralarında hiç general yoktu. Evlenmeleri yasaktı. Bu yasağı sadece Kılıç Ali delebildi. Metres edinmeleri serbestti. Çift tabanca taşıyorlardı. Hepsi keskin nişancıydı. Hepsi Milletvekiliydi. Aynı zamanda çeşitli şirketlerin yönetim kurulu başkanı veya yönetim kurulu üyesiydiler. Fuat Bulca mesela; aynı anda, Rize Milletvekili, Türk Hava Kurumu Başkanı, İş Bankası Yönetim Kurulu Başkanı, Şeker Şirketi Yönetim Kurulu Başkanı idi. 4 maaş birden alıyordu. Kılıç Ali mesela: Aynı anda Gaziantep Milletvekili ve İş Bankası kurucusu ve İstiklal Mahkemesi üyesi idi. Çok adam astı. Recep Zühtü mesela: Aynı anda Sinop Milletvekili, Eskişehir Şeker Fabrikası Yönetim Kurulu üyesi ve Ermeni Mallarını Değerlendirme Kurulu yöneticisiydi. Metresini öldürdü, yargılanmadı, Milletvekilliği devam etti. Makedonyalılar, Atatürk'ün sofrasına çağrılmadan ve haber vermeksizin gelip oturabilirlerdi. O gece yemekte 12 kişi varsa, 6'sı bunlardandı. Ayık olmaları/kalmaları gerekiyordu. Bu yüzden Atatürk'ün sofrasında sadece bir kadeh içki içmeye hakları vardı. Etrafı kolaçan ederler, Atatürk'e fazla yaklaşılmasın isterlerdi. Bir gece yemekteyken elektrikler aniden söndü, biraz sonra da geri geldi. Görülen manzara şuydu: Başta Kılıç Ali olmak üzere mutat zevat, Atatürk'ün üzerine kapaklanmış, ellerindeki tabancaları konuklara doğrult-

muşlar, ateşe hazır bekliyorlar. Her gece konuklar gider, bunlar kalırlardı. Çekirdek kadro, yani Mustafa Kemal'in gerçek arkadaşları sadece 4 kişiydi: Nuri Conker, Salih Bozok, Recep Zühdü ve Kılıç Ali... Mustafa Kemal önderliğinde gerçek iktidar, bu dörtlünün elindeydi.

Ayak bağı olanları ortadan kaldırmak için zaman zaman suikast yöntemini kullanan Mustafa Kemal, aynı yöntemin kendisine karşı kullanılmasından da endişe duymuştur. Silahlı bir suikasta uğramaktan çok ama çok korkuyordu. Gazeteci Ruşen Eşref Ünaydın, 1955 yılında bastırdığı "Atatürk'ü Özleyiş" adlı kitabında şöyle yazar: "Atatürk, gece gündüz iki tabanca taşırdı. Tabancalarını göstermez, pantolonunun arka ceplerinde bulundururdu. Sadece güvendiği birkaç yakını varsa sofrada o zaman tabancalarını çıkarır, yukarı gönderirdi. Olağanüstü nişancıydı."

Cemal Granda, "Atatürk'ün Uşağı İdim" adlı kitabında, Atatürk'ün bir gece iddia üzerine tabancalarından birini çektiğini ve tavandaki avizelere ateş ederek elektrik ampullerini vurduğunu anlatır. Mustafa Kemal, Cumhurbaşkanı olduktan sonra asla yurtdışına gitmedi. Uçaktan korkardı. Ömrü boyunca uçağa binmedi.

Zehirlenmekten de korkardı. Muhammed Mouhi adında Afrikalı bir çeşnicibaşısı vardı. Günde 2 saat çalışarak yılda 15 bin dolar kazanan Mouhi'nin işi Mustafa Kemal'in yemeklerini ve içeceklerini tatmaktı. İşlem bittikten sonra yemekler sıcak bir masada tutulur, eğer Mouhi ölmezse Atatürk yer ve içerdi. (11 Kasım 1938 New York Times, 1 Kasım 2003 Hürriyet Gazetesi, Doğan Hızlan'ın haberi) New York Times, ölümünden bir gün sonrasının tarihini taşıyan haberinde Atatürk'ten "Diktatör" diye söz etmiştir.

Evet. 1920-1938 yılları arasında yaşananları, cinayetleri ve bazı katliamları ve Mustafa Kemal'in dillere destan zenginliğini anlatacağım ama bunu zaman zaman kronolojik sıranın dışına çıkarak yapacağım. Bazen, tarih sıralaması yerine cinayetleri ve katliamları kendi bağlamı içinde yazacağım. Bunun için, önce dönemin siyasi ve askeri manzarasını tam olarak çizmek ve Mustafa Kemal'in yerini tam olarak belirlemek gerekiyor.

Resmi söylem şöyledir: "Birinci Dünya Savaşı'nda Almanlar yenilince biz de yenilmiş sayıldık." Veya "Osmanlı İmparatorluğu Birinci Dünya

Savaşı'nın sonunda çökünce, Mondros Mütarekesi'ni imzalayıp silah bıraktı. Savaş bittiğinde Osmanlı İmparatorluğu da bitmişti. İmparatorluğu yok edenler, İngiltere liderliğindeki itilaf devletleridir. Atatürk, çöken bir imparatorluğun küllerinden yeni bir devlet yaratmıştır."

Bu açıklama tarzı aşırı derecede sorunludur. Hatta tamamen yalandır.

Bir kere, imparatorluğa son verenler İngilizler değildir. Osmanlı İmparatorluğu'na, Ankara'daki haydut meclis / BMM (Büyük Millet Meclisi) kendi eliyle son vermiştir.

Ama önce, şaşırtıcı birkaç şey...

Mustafa Kemal, "İngilizleri Adana'nın güneyinde Kilis'te süngümle durdurdum" dedi ama bu kocaman bir palavra. İngilizler her yerde...

Mustafa Kemal'in İsteği Gerçekleşti: Mondros Mütarekesi

Mustafa Kemal, "İngilizlerle tek başımıza barış yapalım" diyordu. Sonunda gerçekleşti...

Mondros, 1918: Osmanlı İmparatorluğu Savaştan Çekildi

Silahlar sustu, barış dönemi başladı. Enver, Talat ve Cemal Paşalar İstanbul'dan kaçma hazırlıklarına başlamıştı.

31 Ekim 1918... Mustafa Kemal'in Filistin cephesinden geri çekilmesiyle başlayan süreç, Osmanlı İmparatorluğu'nun askeri yenilgisiyle sonuçlandı. İmparatorluk, Mondros Limanı'nda demirli Agamemnon zırhlısında şartları oldukça ağır olan bir ateşkes anlaşmasını imzalamak zorunda kaldı. Dün imzalanan bu anlaşma, bugün öğleden sonra yürürlüğe girdi. Anlaşma metni, İngiliz uçakları tarafından Türk birliklerinin üzerine havadan atılarak duyuruldu.

Filistin cephesinden geri çekilen Mustafa Kemal ve ordu içindeki İngiliz yanlıları İsmet İnönü, Fevzi Çakmak, Kazım Karabekir, Refet Bele ve Ali Fuat Cebesoy gibi isimler, çatışmalara devam etmek yerine silah bırakmayı tercih ettiler.

Mondros, 1918: Osmanlı Ordusu İkiye Bölündü

Orduda teslimiyetçiler ve direnişçiler olarak bir bölünme meydana geldi. Mustafa Kemal ve çevresi teslimiyetçi kanadın liderliğini üstlenirken, dokuz paşa ise silah bırakmayı reddederek direnişe devam kararı aldı.

Fotoğraf: Silah bırakmayan / savaşa devam kararı alan Fahri Paşa... 31 Ekim 1918...

Osmanlı Ordusu'nun İngilizci kanadı / Mustafa Kemal ve arkadaşı 5 paşa ateşkesi hemen kabullendi ama, Osmanlı paşalarının çoğu Mondros'a karşı... Fahri Paşa (General Fahrettin Türkan): Hicaz Ordusu komutanı. Medine müdafi. Teslim olmuyor.

Nuri Paşa: Kafkasya'daki İslam Ordusu komutanı. Silah bırakmadı...

Mürsel Paşa (General Mürsel Bakü): Kafkasya'da Azerbaycan kuvvetleri komutanı. Nuri Paşa'yı destekliyor.

Şevki Bey (Yakup Şevki Subaşı Paşa): Kafkasya'da 9. uncu Ordu komutanı. Savaşa devam, diyor...

Nihat Paşa (Anılmış): Pozantı'daki 2'nci Ordu komutanı. Mülki makamları ayaklanmaya çağırdı. Kilikya'yı boşaltmıyor.

Ali İhsan Paşa (Sabis): Mezopotamya'da 6'ncı Ordu komutanı. Teslim ol, diyen İngiliz komutana küfretti. Onu esir aldı.

Galip Paşa: Yemen 40'ıncı Tümen Komutanı. Teslim olmuyor.

Tevfik Paşa: Yemen'de 7'nci Kolordu Komutanı. Teslim olmuyor. Asir'deki 23'üncü Kolordu Komutanı teslim olmuyor...

Kaynak: Direnen ve direnmeyen Osmanlı paşalarıyla ilgili bilgi için bakınız... Hasan Tahsin Çervatoğlu[1] Bekirağa Bölüğü-Malta Sürgünleri...

Mondros Mütarekesi'nden Memnuniyet ve Hayal Kırıklığı

Mustafa Kemal ve arkadaşları Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından

oldukça memnundu. Ancak Padişah Vahdettin, anlaşma metninin son halinin kendisine sunulmadan imzalanmasına kızgındı ve bu nedenle anlaşmayı imzalayan Rauf Orbay'a tepki göstermişti.

Ekim 1918- Başmüzakereci Rauf Orbay'ın İyimserliği

Anlaşmayı imzalayan Osmanlı heyetinin başkanı Rauf Orbay ise oldukça iyimserdi ve şu sözlerle memnuniyetini ifade ediyordu:

"İngilizler İstanbul'u ve tersanelerimizi işgal etmeyecek. Demiryollarımıza el koymayacak. Mondros bizim için bir zaferdir."

31 Ekim 1918. Mustafa Kemal'in aylardır imzalansın diye direttiği mütareke sonunda dün imzalandı. Şöyle veya böyle ateşkes oldu. Savaş bitti. İngilizler memnun. Yerli İngilizciler memnun. Yerli azınlıklar, Rumlar / Ermeniler memnun. Anlaşmanın imzalanmasından bir tek Vahideddin memnun değil. Çünkü Vahideddin anlaşmanın son halini görmedi. Rauf Orbay'ın bahanesi şu: Efendim, deniz dalgalıydı. Agamemnon zırhlısıyla İstanbul arasında telsiz bağlantısı kurulamadı. Metnin son halini Padişaha okuyamadım... İmzalamak zorunda kaldım. Vahideddin bu bahaneyi ve dönüşünde Rauf Orbay'ı huzuruna kabul etmeyecektir.

O günlerde Mustafa Kemal'in kankası Rauf Orbay ne diyordu. Bakalım:

Rauf Bey, 2 Kasım 1918 tarihli Tasvir-i Efkâr ve Yenigün[1] gibi gazetelerden anlaşılacağı üzere basına Mondros'u bir zafer olarak sunmuştur. Verdiği demeçte:

- "Hoşnut ve gururluyum. Ülkenin ve saltanatın geleceği bu bırakışma ile bütünüyle güvence altına alınmıştır. Bu metin iki eşit taraf arasında imzalanmıştır. Britanya, Türk ulusunun yok olmasını istemiyor. "
- "İmzaladığımız mütareke sonucunda devletimizin bağımsızlığı saltanatın hakları tamamen kurtarılmıştır. Bu mütareke yenen ile yenilen arasında imzalanmış olan bir mütareke değil, belki savaş durumundan çıkmak isteyen iki denk kuvvet arasında imzalanabilecek çatışmalara son veren bir belge niteliğindedir."

Gazetecilerin soruları üzerine de Hüseyin Rauf Bey:

1 Yeni Gün, 2 Kasım 1918; . Selahaddin Tansel, Mondros'tan Mudanya'ya Kadar. I, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1977, s. 26.

"İstanbul'umuza tek bir düşman askeri çıkmayacaktır. Tersanelerimiz işgal olunmayacaktır. Demiryollarına el konulmayacaktır. Adana kurtarılmıştır. Ne miktar asker terhis edeceğimizi biz saptayacağız." gibi son derece iyimser cevaplar vermiştir.[2]

Rauf Bey mütareke imzalanınca General Townshend aracılığıyla Londra'ya şu mesajı göndermiştir:

"Dönüşünüzde Lord Curzon'a Türkiye'nin İngiltere için pek sadık bir müttefik olabileceğini rica ederim söyleyiniz."

Mondros 1918 – Direnmek veya Direnmeyi Düşünmek Yok

Mustafa Kemal ve çevresindekiler silah bırakarak teslim oldular. İngiliz siyasetçi Winston Churchill, o günlerdeki durumu şöyle özetliyordu:

"Türkiye, bize teslim olduğu için mutlu."

18 Kasım 1918. İstanbul'da İngiliz işgalinin 6'ncı günü. İngilizler, Anadolu'nun dört bir yanını işgal etmeye hazırlanıyor. İzmit, Eskişehir, Kütahya, Afyon, Ankara, Samsun, Erzurum, Antep, Maraş, Urfa, Adana, Konya, Muğla, Aydın, İzmir, Mersin işgal edilecek ilk şehirler arasında. Bu teslimiyet karşısında Churchill, "Diz çöken Türkiye başını kaldırıp da kendini yenenin İngilizler olduğunu görünce rahat bir nefes aldı" dedi. İngiliz politikacı, yazar David Walder de bu sözlere ek olarak şunları yazdı;

> "Bu cafcaflı sözler, hiç de abartma sayılmamalı. Osmanlı İmparatorluğu'nun her yanında Türk askerleri, silahları ile birlikte, en küçük İngiliz birliklerine, çok kez istihbarat subaylarına teslim oluyorlar. Silahsızlandırma işlemi de sessizce yürütülüyor. Silahlar ve cephanelikler dağlar gibi yığılıyor, bir avuç İngiliz ve Hint askerinin beklediği dev depolar halinde toplanıyor".
>
> Doğan Avcıoğlu ise şöyle yorumluyor: "Kuşkusuz bunlar, bir gâlip ülke temsilcisinin şımarık sözleridir. Bununla birlikte dört yıl süreyle üç kıtada ve bütün İslam Dünyası'nda amansız savaş verdiğimiz İngiltere'ye karşı birdenbire şaşı-

2 Cemal Kutay, İstiklâl Savaşı'nın Manevîyât Ordusu, İstanbul 1977, s. 19-21

lacak bir teslimiyet gösterdiğimiz gerçektir"

Birkaç ay öncesine dönelim. Mustafa Kemal'in yoldaşı İngilizler, Mart ayından başlayarak İstanbul'un sivil halkını hedef almışlardı [5-6].

Havadan Bombalanan İlk Metropol: İstanbul

1918 yılında, Limni Adası'ndan ya da uçak gemilerinden havalanan İngiliz savaş uçakları, İstanbul'u toplamda 13 kez bombaladı. Bu saldırılar, İstanbul'u dünya tarihinde havadan bombalanan ilk büyük şehir (metropol) haline getirdi.

Bu, bilinmez, dile getirilmez. Mustafa Kemal ve İngiliz Ordusu İstanbul'a gelmeden önce de İstanbul'un başı beladaydı. Kemalist tarihçiler, "dostumuz" İngilizlerle yaptığımız ve kazandığımız savaşları, İngilizler üzülmesin diye, (Bakü ve Kut-ül Amare zaferleri gibi) tarihten çıkarmışlardır. Aynı şekilde İngilizlerin bize yaptıkları da tarihten çıkarılmıştır. Oysa İngilizler, Osmanlı teslim olsun diye, İstanbul üzerine 1918 yılı Mart ve Ekim ayları arasında 13 defa hava saldırısı düzenlemiştir. Bu saldırılardan 18 Ekim 1918 Cuma günü güpegündüz yapılanı, en çok can ve mal kaybına sebep olmuştur. Bu saldırıların tarihleri şu şekildedir:

- 9 Mart 1918 Cuma gecesi
- 9 Temmuz 1918 Pazartesi gecesi
- 23 Temmuz 1918 Salı gecesi
- 27 Temmuz 1918 Cumartesi gecesi
- 20 Ağustos 1918 Salı gecesi
- 22 Ağustos Perşembe gecesi
- 26 Ağustos Pazartesi gecesi
- 13 Eylül 1918 Cuma gecesi
- 23 Eylül 1918 Pazartesi gecesi
- 18 Ekim 1918 Cuma gündüz

9 Temmuz Pazartesi günü İstanbul'a gelen beş İngiliz tayyaresi uçaksavarların şiddetli ateşine rağmen Zeytinburnu silah fabrikasına iki, Haydarpaşa İstasyonu dolaylarına dört, Selimiye kışlasına altı, Haliç'e dört16, Davutpaşa Kışlası'na ve Gülhane Parkı'na birkaç bomba atmıştır. 23 Temmuz'da altı İngiliz tayyaresi Hasköy'deki askeri hedefleri ve Yeşilköy civarını bombardıman etmiş, Hasköy'de bazı evler tahrip olmuş, Yeşilköy'de ise birkaç kişi yaralanmıştır. 27 Temmuz'da, iki düşman tayyaresi; İstanbul Elektrik Fabrikası'nı, Tersane'yi, Kâğıthane'deki balon müfrezesinin bulunduğu yeri ve Galata Köprüsü'nü bombardıman etmiştir. Temmuz ayındaki bombardımanlar sansür devam ettiği için gazetelere yansımamıştır, ancak az da olsa o günleri hatırlayıp anılarında bahsedenler vardır. Burhan Felek, o günleri görmüş birisi olarak Ağustos ve sonrası için şöyle yazmıştır: "İstanbul o devirde iki tarafı güya kapalı, boğazla mahfuz bir şehir gibi görünürken hakikatte, hele harbin sonlarına doğru hem denizden hem de havadan devamlı tehdit altında idi. Bilhassa 1918 yılı yaz gecelerinde hemen hemen gün aşırı düşman hava kuvvetleri İstanbul'a akın ederdi. Gerçi o zamanki harp uçakları, bu günküler kadar çabuk ve ağır silahlı değildi. Ama İstanbul'u bir defa güpegündüz bombalamışlardı.

Düşman uçakları, 20 Ağustos 1918'de Pazartesi'yi Salı'ya bağlayan gece saat 23.00 civarlarında İstanbul'a gelerek Ayvansaray, Esirkapı, Fener21, Beyazıt22, Eyüp23, Karagümrük24 ve Yeşilköy gibi yerleri bombalamıştır. Hapishane-i Umumi bahçesine bir bomba düşmüştür. Divan yolunda Türk Alman Yurdu binasına düşen bombada herhangi bir yaralanma yoktur. Ağustos ayında basın üzerindeki sansürün kısmen hafifletilmesiyle gazetelerde "Düşman Tayyareleri" ile ilgili haberler, yorumlar, düşürülen uçakların ve esir edilen pilotların resimleri yayımlanmaya başlamıştır.26

İlerleyen günlerde "Harp Matbuat Karargâhı"nın resmi tebliğleri ve Polis Müdüriyet-i Umumiyesi'nin tayyarelere karşı korunma tedbirleri ilanen duyurulmuştur. 20 Ağustostaki saldırı Sabah gazetesinde "Düşman Tayyareleri"27 başlığıyla verilmiştir. Haberde tayyarelerin yaklaşmasıyla her tarafta ışıkların söndürüldüğü ve derhal müdafaa ateşlerinin başladığı ve tayyarelerin şehir üzerinde 15 dakika kadar dolaştığı vurgulan-

mıştır. Halkın saldırılara karşı tedbirli olması anlatılmış polisin ilanına rağmen Büyükada'da deniz kenarında bulunan gazinoların ışıklarını söndürmediği belirtilerek bu tarz tedbire aykırı hareket edenlerin cezalandırılması "temenni" edilmiştir. Aynı gün İkdam gazetesinde ise, saldırı haberi "Şehrimize Evvelki Geceki Hücum"28 başlığı ile verilmiştir.

21 Ağustos 1918. Birinci Dünya Savaşı'nda İtilaf Devletleri'nin İstanbul'a Yönelik Hava Taarruzları 103 gelmiştir. Bu defa daha geniş alana dokuz bomba atıp iki kişinin ölümüne sebebiyet vermişlerdir. Samatya, Beyazıt, Eyüp, Karagümrük, Pangaltı, Hasköy, Ayasofya Polis merkezlerinin raporlarından anlaşıldığına göre bu saldırıda sekiz yaralı vardır. Hasar gören binalar içerisinde bir dükkân, iki hamam, iki duvar, dokuz ev bulunmaktadır.29

26 Ağustos Pazartesi gecesi 00.30'da iki düşman uçağı, Bakırköy, Hasköy, Eyüp, Beyazıt, Eminönü, Unkapanı, Aksaray ve Karagümrük civarlarını bombalamıştır. Aynı gün İstanbul Polis Müdürlüğü tarafından saldırıda; iki yaralı, sekiz ev, bir duvar, bir otel, bir han ve bir kahvehanede hasar tespit edilmiştir. 26 Ağustos'taki taarruzu, bir gün sonra Tanin gazetesi "Evvelki Geceki Tayyareler" başlığıyla vermiştir.

İki gün sonra 28 Ağustos 1918 Çarşamba gecesi 23.30 ve 00.30 saatlerinde üç uçakla33 iki defa daha şiddetli bir saldırı düzenleyen düşman kuvvetleri; Hasköy civarına dokuz, Kalenderhane'ye ve Üsküdar'a iki, Kasımpaşa ve Bahriye Nezareti bahçesine dört olmak üzere toplam on yedi adet bomba atmıştır. Müdafaa mermileri ve bombaların etkisiyle üç kişi vefat etmiş, on yedi kişi de yaralanmıştır. Ayrıca on iki ev, bir hamam, bir fırın, bir duvar taarruzdan dolayı yıkılmıştır. Düşmanın iki gün aralıklarla İstanbul'a saldırması üzerine Osmanlı uçakları Limni ve Taşoz adalarındaki İngiliz hava tesislerine 24 ve 29 Eylül tarihlerinde karşı saldırı düzenleyerek Limni'deki üç uçak hangarını ortadan kaldırmıştır.36

31 Ağustos günü Eyüp'te Padişah Sultan Vahdeddin de İngiliz uçaklarının yarattığı bir tehlike atlatmıştır. Kılıç kuşanma merasimi sonunda arabalara binilirken Sadrazam Talat Paşa, düşman uçaklarının boğazı geçmiş olduğuna dair bir telgraf aldığını padişaha haber vermiş, tören alayında karışıklık ve telaş yaşanmış, atlar şaha kalkmıştır.39 Mabeyn

Başkâtibi Ali Fuat Bey "Zat-ı şahane hiç telaşlanmadan onlar mütemeddin adamlardır; böyle dini merasim esnasında taarruz etmezler" dediğini aktarmıştır.

22 Eylül Pazar gecesi İstanbul'u bombalamak üzere Çanakkale üzerinden şehre doğru gelen uçaklardan biri Çanakkale Arıburnu'nda düşürülmüş, diğeri ise Kartal yakınlarında sahile birkaç yüz metre uzaklıkta denize inmek zorunda kalmıştır. Vakit gazetesi ertesi günkü nüshasında (23 Eylül) düşürülen uçak ve esir edilen pilot ve yardımcısı hakkında ayrıntılı bilgi vermiştir. İngiliz askerlerinden birinin yaşı 20, diğeri ise 30 civarındadır, daha genç olan pilot kolej eğitimi bitirdikten sonra Cambridge Üniversitesi'nde hukuk eğitimine başlamış, savaş başlamasıyla eğitimini yarıda bırakıp orduya kaydolmuş, bir müddet Batı Cephesi'nde bulunduktan sonra Adalara (Ege denizi) gönderilmiştir. Kendisinin ifadesiyle saldırı için İstanbul'a ilk kez geldiği, yolu da harita yardımıyla bulduğunu belirtmiştir. Tayyareciler 13 bomba taşıdıklarını, bunların hepsini attıklarını fakat isabet ettiremediklerini söylerler.

18 Ekim 1918 Cuma günü. (45) Düşman hava kuvvetleri sabah 11.30'da yedi ve öğleden sonra 13.30 civarlarında beş uçak olmak üzere iki filo halinde İstanbul'a şimdiye kadar hiç yapmadığı en şiddetli hava saldırısını yapmıştır. Beyazıt, Üsküdar, Eminönü başta olmak üzere Galata, Unkapanı, Fatih, Samatya, Karaköy, Aksaray, Şehremini, Karagümrük, Fener, Kumkapı, Kasımpaşa, Eyüp, Hasköy, Pangaltı, Arnavutköy, Beyoğlu gibi İstanbul'un merkezi yerleşim birimlerini bombalamıştır. Özellikle insanların en kalabalık olduğu ve zaman dilimi olarak Cuma günü Mahmutpaşa pazarının bulunduğu bölgeye bomba atarak 70 kadar insanın ölümüne46 ve 200'den fazla insanın yaralanmasına sebep olmuştur.47 İkdam gazetesi muhabirinin Mahmutpaşa'da yaralanan Raşit oğlu Osman'la Gülhane Hastanesi'nde yaptığı mülakatta Osman Efendinin verdiği bilgiler saldırının çarşıyı savaş alanına çevirdiğini göstermektedir: "Birdenbire dehşetli bir gürültü oldu. Her taraf toz dumana karıştı. Bir dakikada ne olduğunun farkında değildik. Sonra kucağımdaki yavrucuğumla kendimi yerde buldum. Arkamda zevcem yüzükoyun yerde yatıyordu. Etrafımda kopuk baş, ayak, kol yığınları, cesetler ve parçaları vardı. Havaya uçan cisimleri hayal meyal hatırlıyorum. Kalktım

zevcemin yanına gittim. Bana göğsünden vurulduğunu söyledi" demiştir.

Mudanya Mütarekesi 06.00'da imzalandı. Mustafa Kemal, işgalcilerle anlaştı... Meclis Ordusu, Çanakkale'deki kuşatmasını kaldıracak. Çanakkale ve İstanbul'daki İngiliz işgali sürecek. Mustafa Kemal'in 2 bin askeri, İstanbul'da dost İngiliz Ordusu'na katılacak [8-11].

Türk Ordusu Yarı Yarıya Küçültülecek, Tehdit Olmaktan Çıkarılacak

Mondros Mütarekesi'nin ardından Türk ordusu ciddi biçimde küçültülecek, savaş gücü zayıflatılarak tehdit olmaktan çıkarılacaktı. Bu durum, Osmanlı İmparatorluğu'nun sonunu getiren süreçlerin açık bir parçasıydı.

İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı General Charles Harington, gelişmeler karşısında memnuniyetini şu sözlerle dile getirmişti:

"İstediğimiz her şeyi aldık."

11 Ekim 1922. Sanırsınız ki, düşmanı dize getirdik. Hilafsız bütün tarihi metinlerde, kitaplarda, anlatılarda Mudanya Mütarekesi zafer diye anlatılır. Oysa durum, benim başlıkta da anlattığım gibi tam tersidir. Mudanya Mütarekesi 11 maddedir. Ama Kemalist anlatılarda özetlenerek kuşa çevrilmiş ve ağır şekilde çarpıtılmış 6 madde görürüz:

- Türk-Yunan güçleri arasındaki çatışmalar sona erecek.
- Meriç Nehri'ne kadar olan Doğu Trakya'yı Yunan kuvvetleri 15 gün içinde boşaltacaklar.
- Doğu Trakya TBMM'ye bırakılacak.
- İstanbul, Boğazlar ve çevresi TBMM Hükümeti'ne bırakılacak.
- İtilaf Devletleri'nin askerleri, barış antlaşması yapılıncaya kadar İstanbul'da bulunacak.
- Barış yapılıncaya kadar Türk kuvvetleri Çanakkale ve İzmit Yarımadası'nda belirlenen sınırlardan ileriye geçemeyecekler.

Bu metinden bir şey anlamak imkânsız.

Durumun ne olduğunu anlamak için İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı General Harington Mütareke için ne demiş ona bakalım: "Barışın şimdi sağlandığına inanıyorum. Biz istediğimiz her şeyi aldık ve sabrımız

sonunda ödüllendirildi" (The New York Times, October 13, 1922) Adam daha ne desin?

Barış anlaşması imzalanana kadar / bu anlaşma ne zaman imzalanacaksa? / evet, barış anlaşması imzalanana kadar Çanakkale ve İstanbul'daki İngiliz işgali sürecek... Nasıl bir zaferse anlayın artık.

Üstelik, Mustafa Kemal ve Fevzi Paşa, Mudanya Mütarekesi'nden sadece bir gün sonra Meclis Ordusu'nu küçültmeye başlayacaklar. Ordu, öylesine küçültülecek ki, bir jandarma gücü boyutuna inecek ve İngiliz Ordusu için bir tehlike olmaktan çıkacak. Ayrıca 2 bin kişilik bir Türk birliği İstanbul'a giderek İngiliz Ordusu'na katılacak. Mustafa Kemal, Mütareke'nin hemen ardından Osmanlı İmparatorluğu'nu yıkmak için harekete geçecek...

Evet... Kemalistler Meclis Ordusu'na ne yaptılar? Osmanlı İmparatorluğu'nu nasıl yıktılar? Anlatacağım...

Ne mütarekeymiş birader? Zafer değil, teslimiyet anlaşması [12].

Mustafa Kemal: Bir İngiliz İşbirlikçisi mi?

Mustafa Kemal'in ordusu İstanbul'da, İngiliz Ordusu ile yan yana duruyordu. Bu görüntü, o dönemde bazı çevrelerce "iş birliği" olarak yorumlandı. Belgeler ve tanıklıklar çerçevesinde bu iddia, dönemin siyasal atmosferinde sıkça dile getirildi ve tartışıldı.

Bu satırları ilk defa okuyan irkilecektir. Mustafa Kemal, İngilizlere düşmandı... Nasıl işbirlikçi olur? İstanbul'un işgaline yakından baktığımızda şunu görürüz. İngilizler ve Fransızlar İstanbul'u 13 Kasım 1918'de Mondros Mütarekesi'nden 2 hafta sonra işgal etmişlerdi. İngilizler 16 Mart 1920'de milletvekillerini İstanbul'dan kaçırtmak ve Ankara'da toplanmalarını sağlamak için Meclis-i Mebusan'ı bastılar. 2 yıl kadar sonra / 19 Ekim 1922'de tuhaf bir şey oldu. Türk Ordusu da İngilizlerin bu işgaline katıldı. İstanbul'da codominum yani müşterek hakimiyet / müşterek işgal günleri başladı. Haydut Ankara Hükümeti'ni İstanbul'da temsil edecek kişi olarak Mustafa Kemal Paşa'nın isteği ile Refet Paşa; İstanbul komutanı olarak da Millî Müdafaa Umumi Kâtibi Selahattin Adil Paşa görevlendirildi. Refet Paşa, 19 Ekim 1922 tarihinde beraberinde İngiliz kaynaklarına göre 126 jandarma olduğu halde Gülnihal vapuru ile Mudanya'dan ayrılıp İstanbul'a geldi. Ardından "İstanbul Komutanı" sıfatıyla Selahattin Adil Paşa, 81'inci Alay ile İstanbul'a geldi.

Refet Paşa ve Selahattin Adil Paşa'nın İstanbul'a gelmesine rağmen İngiliz işgali sonlanmadı. Çünkü Mudanya Mütarekesi'ne göre işgal kuvvetleri barış antlaşması imzalanmasından sonra İstanbul'u boşaltacaktı. Türk Ordusu ile İngiliz Ordusu, tam bir yıl İstanbul'u ortak işgal altında tuttular ve Osmanlı'ya karşı iş birliği yaptılar. İstanbul'da bir caddede İngiliz askerleri, diğer caddede Türk askerleri devriye gezdi. Hiçbir çatışma çıkmadı. İngiliz Ordusu'na tek kurşun atılmadı. Refet Paşa ile General Harington zaman zaman buluşup durum değerlendirmesi yaptılar. Beraber kahve içtiler.

Ne demiştim: Osmanlı İmparatorluğu'nu İngilizler değil, Ankara'daki haydut meclis yıktı. Refet ve Selahattin Adil paşaların İstanbul'a gelişinden bir hafta kadar sonra İngiltere, İstanbul Hükümeti ile Haydut Ankara Hükümeti'ni beraberce Lozan Konfereansı'na çağırdı.

Bunun üzerine birinci adım; Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılması / Saltanatın kaldırılması adı altında, Meclis'in 1 Kasım 1922'de kabul ettiği "Osmanlı İmparatorluğu'nun Münkariz Olduğuna Dair 308 Numaralı Kararname" ile atıldı. Kararname, ilga (yok) hükmünü geriye yürüterek "İstanbul'daki şekl-i hükümetin 16 Mart 1336 (1920'de) tarihe intikal ettiğini" bildirdi. Aynı gün alınan bir başka Meclis kararıyla, 1 ve 2 Kasım günleri milli bayram ilan edildi.

Yukarıdaki paragraf, saltanatın kaldırılışının kuru anlatımıdır. Olay böyle olmamıştır.

Osmanlı İmparatorlu'nun yıkılması ve hilafetin kaldırılmasıyla ilgili meclis görüşmeleri 30 Ekim 1922'de açılmıştır. Üçüncü oturumda Sinop mebusu Dr. Rıza Nur Bey ve tamamına yakını Birinci Grup'tan olan 78 arkadaşı "Osmanlı İmparatorluğunun münkariz olduğuna ve yeni Türkiye Hükümeti'nin onun varisi bulunduğuna ve Makam-ı Hilafet'in esaretten kurtulacağına dair" bir önerge verdi. Önergede şu kararın alınması istendi:

1. Osmanlı İmparatorluğu otokrasi sistemiyle beraber münkariz olmuştur (yıkılmıştır)... (Kendileri yıkıyorlar ama, biz yıkmadık zaten yıkılmıştı yalanını inşa ediyorlar)

2. Türkiye Devleti namıyla genç, dinç, milli halk hükümeti esasları üzerine

müesses Büyük Millet Meclisi Hükümeti teşekkül etmiştir.

3. Yeni Türkiye Hükümeti münkariz Osmanlı İmparatorluğu yerine kaim olup onun hudud-u milli dairesinde yegâne varisidir.

4. Teşkilat-ı Esasiye Kanunuyla hukuk-u hükümrani milletin nefsine verildiğinden, İstanbul'daki Padişahlık madum ve tarihe müntekıldır.

5. İstanbul'da meşru bir hükümet mevcut olmayıp İstanbul ve civarı da Büyük Millet Meclisi'ne aittir. Binaenaleyh onların umur-u idaresi de Büyük Millet Meclisi memurlarına tevdi edilmelidir.

6. Türkiye Hükümeti hakk-ı meşru olan Makam-ı Hilafeti esir bulunduğu ecnebiler elinden kurtaracaktır.

Teklif okunduktan sonra Erzurum mebusu Hüseyin Avni (Ulaş) Bey teklifin içeriğine katılmakla birlikte, konu önemli olduğundan, Layiha Encümeni'ne gitmesini ve meclise daha sonra gelmesini istedi. Ancak, oturum başkanı hiçbir tartışmaya meyden vermeden teklifi oya sundu. İkinci Grup üyelerinin, teklifte hilafetin durumu açıkça belirtilmediği için oylamaya katılmadılar. Salonu terk ettiler. Haliyle oylamada görüşme yetersayısına (161 kişi) ulaşılamadı. Oturum sonuçsuz sona erdi. Tek hamlede hem Osmanlı İmparatorluğu'nu yıkmak hem de hilafeti kaldırmak isteyen Mustafa Kemal hayal kırıklığına uğradı. 2'nci Grup'a taviz vermek zorunda kaldı. Hilafetin kaldırılmasından şimdilik vazgeçti.

1 Kasım 1922'de Dr. Rıza Nur Bey teklifinin hilafete ilişkin 6'ncı maddesini yeniden kaleme almıştır. Buna göre, Hilafet makamı Türklere ve Osmanlı Hanedanı'na ait olacak, Meclis, Osmanlı Hanedanı'ndan uygun bir kişiyi bu makama seçecekti. 2'nci Grup, 6'ncı maddenin bu yeni yazımı üzerine Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılması teklifine evet dedi. Yani, 2'nci Grup, hilafetin kaldırılmasına engel olmuş ama Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasını kabul etmiştir. Sonuçta zaten onlar da Kemalistler gibi ittihatçıydılar. Ama yine de imparatorluğun yıkılması hiç kolay olmadı.

"Fakat ihtimal, bazı kafalar kesilecektir"

"1 Kasım 1922 günü, Meclis'teki müzakerelerden sonra, takrir, müşterek bir encümene havale edildi. Encümendeki bazı (milletvekili) hocalar, hila-

fetin saltanattan ayrılamayacağı fikrini müdafaa etmeye başladılar.

Müzakerelerin fazla uzayacağını anlayan Mustafa Kemal, Encümen Reisi'nden söz aldı ve önündeki sıranın üstüne çıkarak, yüksek sesle şu beyanatta bulundu:

'Hakimiyet ve saltanat hiç kimse tarafından hiç kimseye, ilim icabıdır diye, müzakere ile, münakaşa ile verilmez. Hakimiyet, saltanat kuvvetle, kudretle zorla alınır. Osmanoğulları zorla Türk Milleti'nin hakimiyet ve saltanatına, vaziulyed olmuşlardı; bu tasallutlarını altı asırdan beri idame eylemişlerdi.

Şimdi de Türk milleti bu mütecavizlerin hadlerini ihtar ederek, hakimiyet ve saltanatı, isyan ederek kendi eline, bilfiil almış bulunuyor.

Bu bir emrivakidir. Mevzuubahis olan; millete saltanatını, hakimiyetini bırakacak mıyız meselesi değildir.

Mesele, zaten emrivaki olmuş bir hakikati ifadeden ibarettir. Bu, behemehal olacaktır.

Burada içtima edenler, Meclis ve herkes meseleyi tabii görürse, fikrimce muvafık olur. Aksi taktirde, hakikat usulü dairesinde ifade olunacaktır. Fakat ihtimal, bazı kafalar kesilecektir.'

Mustafa Kemal'in bu beyanatı ve yaptığı tarihi açıklamalardan sonra, müşterek encümenin, hilafetin saltanattan ayrılması için hazırladığı kanun tasarısı, Büyük Millet Meclisi'nde kabul edildi. 1 Kasım 1922"

Bu ikinci anlatım da yeterince aydınlatıcı değildir. Bir kere, Mustafa Kemal bu konuşma sırasında çok sinirlidir. Sonunda görüldüğü gibi Mustafa Kemal, hilafetin saltanattan ayrılmasına ve saltanatın kaldırılmasına karşı çıkan milletvekillerini açıkça ölümle tehdit eder. Bu konuşmayı kürsüden değil, önündeki sıranın üzerine çıkarak yapmıştır. Sırayı tekmeleyerek, elini kolunu sallayarak, bağıra çağıra... Bu sert sözler karşısında Encümen Reisi (Komisyon Başkanı) Ankara Mebusu Hoca Mustafa Efendi, durumun nezaketini anlar ve panik içinde "Efendim biz, meseleyi başka bir nokta-i nazardan mütalaa ediyorduk. Tenevvür ettik (aydınlandık)." diye çark eder ve tartışmaları sonlandırır.

Osmanlı İmparatorluğu Kaç Oyla Yıkıldı? Bilen yok!

Mustafa Kemal ne demişti? "İhtimal bazı kelleler kesilecektir..." Bu bir şaka değildi. Mustafa Kemal kararlıydı – ya da kararlı idiler. İstediği karar çıkmasaydı, Türkiye Büyük Millet Meclisi salonu adeta bir mez-

bahaya dönebilirdi.

Kasım 1922 – Eller Tetikteydi

Mustafa Kemal'in yakın çevresindeki silahlı arkadaşları, az kalsın Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasına karşı çıkan milletvekillerini Meclis salonunda kurşuna dizmek üzereydi. Gerilim yüksekti. Tarihe yön veren bu kritik karar, böylesine sert ve tehditkâr bir atmosferde alındı.

1 Kasım 1922. Saltanatın kaldırılacağı yani 308 numaralı kararname ile Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılacağı oturumda, alınan bütün tedbirlere rağmen Meclis'te ekseriyet yoktu. 320'ye yakın milletvekilinden yalnızca 136'sı salondaydı. Yani salonda toplanmak için yeter sayısı da milletvekili bile yoktu.

Mustafa Kemal konuşmasını bitirince Saltanatın kaldırılmasının (Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasının) alkışlarla kabul edilmesini istedi. Birçok milletvekili oylamanın ad okunarak yapılmasını önerdi. Mustafa Kemal reddetti. Ad okunarak yapılacak oylamanın sonuçlarından emin değildi. Konuşmalar, laf atmalar oluyor, dakikalar geçiyordu. Mustafa Kemal'in taraftarları sinirlenmeye başlıyordu. İçlerinden çoğu Sakarya ve Dumlupınar'da yanında savaşmış genç subaylardı. Durum son derece gergin ve kritikti. Eğer Mustafa Kemal emir verirse bu silahlı vekiller, kalabalığa / meclis salonundaki asker kökenli olmayan milletvekillerine, imparatorluk yanlılarına ateş etmekte tereddüt göstermeyeceklerdi.

Mustafa Kemal

– "Eminim ki, Meclis bunu oy birliği ile kabul edecektir" dedi her kelimenin üzerine basarak. Bu sırada taraftarlarının elleri silâhlarındaydı. "El kaldırarak oylama, kâfidir"

Meclis Başkanı Rauf Bey (Orbay) resmen korkmuştu, gözleri Mustafa Kemal'in üzerinde, öneriyi oya sundu. Kırk kadar el kalktı.

– "Oy birliği ile kabul edilmiştir" dedi kısaca. El kaldırılarak oylama aslında kabul edilmemişti ama O, "Kabul edilmiştir" diye açıkladı. Homurdanmalar devam ederken 308 numaralı kararname için oylama yapıldı.

132 kabul -131 diyenler de var / iki ret, üç diyenler de var. Yeniden sayım istenmesine rağmen, oylar sayılmadan sonuç ilan edildi: Saltanatın "müttefikan" yani oy birliği ile kaldırıldığı Meclis kürsüsünden ilan edildi. 1 Kasım 1922 tarihinde yapılan bu tuhaf oylama ile Meclis, sal-

tanatın hilafetten ayrılarak kaldırılmasına karar vermiş gibi gösterildi. Oysa salonda toplanmak için yeter sayıda milletvekili bile yoktu. Ramak kalmıştı ama Meclis salonunda bir katliam yaşanmadı. İhtimal bazı kelleler kesilmekten kurtuldu...

Osmanlı İmparatorluğu lafta yıkılmış oldu... 1 Kasım 1922.

Ama "keellem yekun"dur. Tamamen geçersizdir. Yani bugün bile Osmanlı İmparatorluğu yıkılmamış, saltanat kaldırılmamıştır.

Kararnamenin ilanından sonra, Sadrazam Tevfik Paşa başkanlığında 4 Kasım günü son toplantısını yapan Osmanlı Hükümeti, istifasını Padişah'a sundu [13-14].

Atatürk "Rauf Beyin tahtı riyasetinde bulunacak heyetin bizim için hayati olan meselede muvaffak olacağına emin olamıyordum. Rauf Beyin de kendini yetersiz görmekte olduğunu sezinliyordum" intibaında olduğunu belirtmektedir. Bkz. Nutuk, II, s. 681.

Bu konu sorulması üzerine Başbakan Rauf Bey, Lozan görüşmelerinde Murahhâs Heyetin "tam yetkili olduğuna" dair Le Journal Gazetesi'ne bir mülâkat verdi. Bkz. Hakimiyet-i Milliye Gazetesi, 8 Kanunusani 1923, Pazartesi.

Rauf Bey TBMM'ye:

1- Misak-ı Milliye kararlarından zerrece fedakârlık yapılmayacağı,

2- Savaş tazminatı alınacağı,

3- Patrikhane'nin yurt dışına çıkarılacağı,

4- Rum azınlığın kesinlikle mübadele edileceği, yolunda teminatlar vermişti. bkz. Nutuk, II, s. 669-74; TBMM'de Lozan'ın maddelerinin tartışması için bkz. TBMM Gizli Celse Zabıtları, c. III, s. 1146-62.

3. Atatürk, "Kara Vâsıf Bey ile Rauf Bey, karşı grubun kurulmasında, güçlendirilmesi ve yönetiminde daha ilk günden, birlik oluyorlar ve yöneticilik yapıyorlar. Ama Rauf Bey, açıktan açığa İkinci Grub'a geçmeyerek bizim içimizde kalmak durumunu yeğliyor. Bu durum üç yıl sürdü. Rauf Bey, en sonunda -kendi deyişiyle- "bizimle birlikmiş gibi görünme imkânı kalmadığı zaman ayrılığını açığa vurmak zorunda kaldı" şeklinde açıklamaktadır. Bkz. Nutuk, II, s. 664;
4. Atatürk, daha sonra, saltanat ile hilâfeti birbirinden ayırarak, salta-

natı kaldıracakları gün Rauf Beyden lehte konuşmasını istediğini, Rauf Beyin aynı zamanda "Saltanatın lağvolunduğu günün bayram kabul edilmesi teklifini dermeyan ettiğini" de belirtmektedir. bkz. Nutuk, II, s. 686.

5. Kasım'da, Haydut Ankara Hükümeti'nin İstanbul'daki temsilcisi Refet Paşa (Bele), tüm bakanlık müsteşarlarını Divanyolu Şark Mahfili'nde toplayarak, her türlü faaliyete son vermelerini tebliğ etti [14-17].

Vahşet: Ali Kemal, Linç Edildi

Ayni gün yani 5 Kasım 1922'de Vahideddin'in yüreğine korku salmak için korkunç bir eylem yapıldı. İçişleri eski bakanı gazeteci Ali Kemal, İstanbul'dan İzmit'e kaçırıldı. Kaçırma eylemi, Teşkilat-ı Mahsusa'da çalışan 3 polis memuru tarafından gerçekleştirilmişti. Bu polislerden biri daha sonra 20 yıl Ankara Valisi olarak görev yapan CHP'li Nevzat Tandoğan'dı. Ali Kemal, İzmit'te 6 Kasım günü 1'inci Ordu Komutanı Sakallı Nurettin tarafından sorguya çekildi. Sakallı Nurettin, Ali Kemal'i Ankara'ya göndermek yerine konağının dışında sivil giydirilmiş askerlerinin arasına bıraktı. Ali Kemal, burada çekiç ve taşlarla linç edildi. İzmit tren istasyonun girişinde günlerce teşhir edildi Ali Kemal'in cesedi. Kemalist gazeteler iktidar İstanbul'dan Ankara'ya geçerken öteki tarafta kalmış bu 'vatan haininin' sonundan ibretlik bir hikâye olarak coşkuyla bahsettiler. Cesedi için uzun süre gömülecek bir mezar yeri bile bulunamadı. Gazeteler İzmitlilerin böyle birinin kendi şehirlerine gömülmesine karşı çıktığını, hatta cesedinin denize atılmasını istediğini yazdı. Sonunda cenaze, gizlice belediye tarafından mezarlığın dışında bir çukura gömüldü, tepkilere karşı mezarın başına bir mezar taşı bile konmadı.

Mustafa Kemal'in Ali Kemal'in linç edilmesine nasıl baktığı sorularına verilen tek cevap Falih Rıfkı'nın Çankaya'sındaki şu paragraf: "İsmet Paşa daha uzaktan meşalelerle aydınlanan bu korkunç sehpayı görünce yüzünü asmış, başını eğmiş ve hiç bakmayarak aralarında yalnız kalacakları binaya kadar öyle gitmiş. Orada Nureddin Paşa'ya söylemediğini bırakmamış. Mustafa Kemal de bu vakadan tiksinerek bahsederdi..."

İsmet Paşa'nın o akşam bizzat yanında olan Yahya Kemal ise İnönü'nün "Söylemediğini bırakmadığı" kısmını doğrulamıyor. Atatürk'ün

Ali Kemal'den de bahsettiği Nutuk'ta ya da başka bir yerde bu linçle ilgili söylediği bir cümlesi de bilinmiyor.

Aksine Mustafa Kemal Paşa, Ali Kemal'in linçinden iki ay sonra 17 Ocak 1923 günü İzmit'e gitmiş ve Gebze'de Sakallı Nurettin Paşa ile görüşmüştü. İkisinin yan yana çekilmiş meşhur fotoğraflarının tarihi de bu görüşmeydi. Nurettin Paşa, 1 Eylül 1923 günü Batı Cephesi Karargâhı lağvedilene kadar da görevinin başında kalmıştı.

Ama 1927 yılında yazılmış Nutuk'ta Atatürk'ün gerçekten tiksinerek bahsettiği bir isim vardı; Sakallı Nurettin Paşa. Tam 31 sayfada adı geçen Paşa'dan tiksintinin sebebi Koçgiri ayaklanmasını bastırma şekli, İzmir yangını, İzmir Rum Metropoliti Hrisostomos'u ve Ali Kemal'i linç ettirmesi değildi.

1924'te Bursa'dan bağımsız vekil adayı olup, seçim için de kapağında "İzmir Fatihi, Karahisar ve Dumlupınar Muharebeleri Galibi, Gazi Nureddin Paşa Hazretlerinin Tercüme-i Hâli" yazan broşüründe resmî tarihe meydan okuması ve zaferlerden kendine pay çıkarmasıydı tiksintinin sebebi.

Kut-ul Amare Zaferi'nden, İzmir'in Yunan işgalinden kurtulmasına kadar resmî tarihin kabul edemeyeceği kadar çok yerde adı geçen Nurettin Paşa'nın adı Nutuk'ta tarihten silinince Falih Rıfkı da 1961 yılında yazdığı Çankaya'da, İzmir yangını, Ali Kemal'in linçi gibi kötü hatıraları Sakallı Nurettin'in kötü siciline rahatça eklemiş, geri kalan herkesi de beraat ettirmişti...

Ali Kemal'in başına gelenler günün sonunda Ankara hükümetinin çok işine yaradı. İstanbul'daki İngiliz Yüksek Komiseri Rumbold, Ali Kemal'in yakalandığı haberlerinin çıktığı 6 Kasım günü veda için gittiği Vahdettin'in kendisine "Yakın tehlike durumunda Britanya makamlarının şahsını koruyacağı garantisini" hatırlattığını Londra'ya rapor olarak göndermişti. Yakalama ve linç haberleri İstanbul'da Haydut Ankara Hükümeti'ne muhalif kesimler için bir ibret ve uyarı görevi görmüş, konsolosluklara sığınanlar, yurt dışına kaçanlar olmuştu.

Kemalistler Tartışıyor...

Padişah'ı İzmit'te linç mi edelim, yargılayıp Ankara'da mı asalım?

7 Kasım 1922. Lozan murahhasları; Başmurahhas Hariciye Nazırı İsmet Bey (İnönü) ve murahhaslar Dr. Rıza Nur Bey ve Hasan Bey (Saka) İngiliz / Türk işgali altındaki İstanbul'a giderken İzmit'te mola verdiler ve 1'inci Ordu Komutanı Sakallı Nurettin Paşa'ya konuk oldular. Sakallı Nurettin, bir gün önce Ali Kemal'i öldürtmüş ve İzmit Tren İstasyonu'nda halka asılı olarak teşhir etmeye başlamıştı. Murahhaslar, trenden inerken Ali Kemal'in meşalelerle aydınlatılmış cesedini gördüler. Manzara sadece korkunç değil, iğrençti. Yemek sırasında Sakallı Nurettin şöyle dedi: «Vahideddin'i de buraya getireceğim. Linç ettireceğim ve Ali Kemal gibi istasyonda asacağım" Rıza Nur itiraz etti: "Hayır Komutan. Biz Vahideddin'i İnebolu üzerinden Ankara'ya götüreceğiz ve orada asacağız..." Rivayet muhtelif ama niyetleri kesindi. Vahideddin, öldürülecekti...Lozan Konferansına katılacak Türk Delege Heyeti, İngilizler tarafından İstanbul'da törenle karşılandı ve ayni gün / 8 Kasım 1922 günü doğu ekspresiyle Lozan'a hareket etti. Heyet, 11 Kasım 1922 akşamı Lozan'a vardı.

Haydut Ankara Hükümeti'nin adamları madara oldu...

Kasım 1922 / Meğer 9 Gün Erken Gelmişler

Lozan'da kimse yok... İn cin top oynuyor.

Kemalist heyet sap gibi ortada kaldı...

11 Kasım 1922. İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı Harington tarafından 8 Kasım'da İstanbul Sirkeci'den uğurlanan Başmurahhas ve Dışişleri Bakanı / İngiliz işbirlikçisi İsmet Bey (İnönü), 11 Kasım'da Lozan'a vardı. O ve heyeti etekleri zil çala çala devlet olarak tanınma hevesiyle gelmişlerdi. Şaka değil, Osmanlı İmparatorluğu'nu yıkmışlardı. Petrol bölgelerini daha Lozan'a gelmeden İngiliz'e bırakmışlardı. Aferin bekliyorlardı. Ama o da ne? İsmet Bey anlatıyor: "11 Kasımda Lozan'a çıktık... İsviçre'ye gelir gelmez karşımıza çıkan ilk mesele İsviçre'yi tamamıyla boş bulmamızdır... Ben İstanbul'da General Harington ile görüşmüştüm. O bana bir şey söylememişti. Gerek İstanbul'da gerek İstanbul'dan ayrıldıktan sonra yolda veya herhangi bir yerde bana konferansın bize söylendiği gibi ayın 13'ünde toplanmayacağını, bir hafta teehhür edeceğini (gecikeceğini) bildirmemişlerdi. Bu durumdan çok sıkıldım. Gazetecileri topladım. Evvela bu boşluktan, kimsenin bulunmamasından

şikâyet ettim. Bizi ayın 13'ü için buraya çağırdılar. Geldik, yokturlar. Eee... Niçin yoksunuz? Bari onu söyleyin. Böyle bir hareketin manasız olduğu kadar, haksızlığını ve dikkatsizliğini de belirttim ve şikâyetçi olarak İsviçre gazetelerine anlatmaya çalıştım..." Serseme bakar mısınız? Adam, Ankara'nın Dışişleri Bakanı ve dünyadan haberi yok... Osmanlı'nın kendisi dururken, Türkiye'nin çıkarlarını bu sersem savunacak.

Saltanatın ilgasından sonra ilk defa 10 Kasım'da cuma selâmlığına çıkan Padişahın hutbede adı zikredilmedi. Refet Paşa, imamı tehdit etmişti. VI. Mehmed, bu merasimde yalnız bırakılmasından ve basında aleyhine çıkan yazılardan artık hayatının tehlikede olduğunu kabul etti. Zaten İngilizler de gereken hazırlığı yapmışlardı [18].

Refet Paşa Saray Nöbetçilerini Değiştirdi

Ölüm, Vahdeddin'e şimdi çok yakın

15 Kasım 1922. İngiliz Ordusu ile Kemalist Türk Ordusu, İstanbul'un işgalini 26 gündür beraberce sürdürüyorlar. İstanbul'un asıl sorumlusu General Harington, Kemalist askerlerin şehirde at koşturmasına göz yumuyor. İngilizler, Osmanlı İmparatorluğu'nun Kemalistler tarafından yıkılmasını, İstanbul Hükümeti'nin Refet Paşa tarafından dağıtılmasını, Ali Kemal'in kaçırılarak linç edilmesini, Padişah aleyhine yapılan sözde kitle gösterilerini... Kıs kıs gülerek sadece seyrettiler. Yıldız Sarayı'nın nöbetçilerinin aniden değiştirilmesi bardağı taşıran damla oldu.

VI'inci Mehmed Vahideddin, eski kayınbiraderi ve fahrî yaveri Binbaşı Zeki Bey'i İngiliz işgal kuvvetleri başkumandanı General Harington'a göndererek İngilizler'in beklediği müracaatı yaptı. Son olaylar üzerine hürriyet ve hayatını tehlikede gördüğünü, Osmanlı saltanatı ve İslâm hilâfeti üzerindeki meşrû ve mukaddes haklarını muhafaza etmek şartıyla hayatının korunmasını İngiltere'den beklediğini bildirdi.

Zaten Ali Kemal'in, İstanbul'dan alınıp yargılanmak üzere Ankara'ya götürülürken İzmit'te linç ettirilmesi İstanbul'da bomba tesiri yapmıştı. Anadolu harekâtına karşı sarayın yanında yer alanlar büyük telâşa kapıldılar. Vize alabilenler kaçıyor, alamayanlar İngiliz askerlerine sığınıyordu. Kaçacak parayı tedarik etmek için saraya gelenlerden bunalan

padişah hareminden dışarı çıkmıyordu.

Daha büyük zafere yaklaşıldığı günlerde (22 Ağustos) padişahın kaçırılması için İngiliz donanması hazırlık yapmıştı. Zaferden sonra İstanbul'daki İngiliz Yüksek Komiserliği gerekli hazırlıkların tamamlandığını merkeze bildirdi. Padişahın götürüleceği yer dahi belirlenmişti. Bir süre Malta'da tutulacak, ardından başka bir yere nakledilecekti.

16 Kasım sabahı gazeteleri okuyan İstanbul halkı şok geçirdi...

"Yazıyor... Yazıyor... Ankara Karar

Aldı... Padişahın İdam Edileceğini Yazıyor..."

O günlerde gazeteler, bayiler dışında çocuk dağıtıcılar tarafından bağıra çağıra satılırdı. Çocuk satıcılar, gazetedeki önemli bir başlığı dillerine dolar ve yüksek sesle bunu tekrarlayıp dururlardı. İstanbul gazetelerinde bugün Ankara'daki mecliste tartışılan bir kanun teklifinin görüşme zabıtları yayınlandı. Teklifi, Diyarbakır Milletvekili Hacı Şükrü Aydındağ vermişti. Teklif şöyleydi: "Şeytandan ve Lloyd George'dan daha şeni alçak olan Vahdettin'in besmele ile taşlanmasını teklif ederim" Bu haberi gazetelere, İngiliz Komutan General Harington'un ortağı Refet Paşa sızdırmıştı. Vahideddin korksun istiyordu...

Hacı Şükrü Aydındağ

Harington, Sultan Halife'nin arzularının yerine getirileceğini, ancak talebin yazılı yapılması gerektiğini söyledi. İngilizler konuyu bir de padişahın doktoru Reşad Paşa'dan öğrenmek istediler. Reşad Paşa, Vahdeddin'in pek telâşlı olduğunu ve İstanbul'dan uzaklaşmak istediğini doğruladı. Harington, hemen Zeki Bey'e haber gönderip hükümdarı aynı

gece bir iki saat içinde kaçırabileceklerini bildirdi. Zeki Bey de halifenin en kısa zamanda gitmek istediğini, ancak cuma sabahını tercih ettiğini söyledi. VI. Mehmed ertesi gün İngilizler'in istediği yazıyı Zeki Bey'le gönderdi. Bizzat kaleme aldığı yazıda padişah şöyle diyordu: "İstanbul'daki işgal orduları başkumandanı General Harington cenaplarına. İstanbul'da hayatımı tehlikede gördüğümden İngiltere devlet-i fahîmesine iltica ve bir an evvel İstanbul'dan mahall-i âhara naklimi talep ederim efendim (16 Kasım 1922)." Yazıyı da "Müslümanların halifesi Mehmed Vahdeddin" diye imzalamış, padişah sıfatını kullanmamıştı.

Padişahın 17 Kasım 1922 Cuma sabahı İstanbul'dan Malaya adlı gemiyle çıkarılması kararlaştırıldı. VI. Mehmed o geceyi Cihannümâ Köşkü'nde geçirdi. Şahsî eşyaları dışında değerli eşya ve mücevherat almamaya özen gösterdi. Adamlarına tomar tomar evrakı şöminede yaktırdı. Bazı evrakla bir gün önce saray hazinesine iade ettiği çok kıymetli mücevher çekmecenin makbuzunu yanına aldı. Zeki Bey'in hilâfete ait mukaddes emanetlerin birlikte götürülmesi teklifini bunların Türk milletine ecdadının armağanı olduğunu söyleyerek reddetti.

İstanbul'da İngiliz-Türk ortak işgalinin 19. günü... İngiliz istihbarat subayı Bennett bir haber alır: Kemalist Türk ordusu, Vahideddin'i öldürmeye hazırlanmaktadır.

Vahideddin İstanbul'dan neden "kaçtı"?

Yunan Başbakanı Venizelos'un, "İstanbul, Türk şehri değildir" tezi ve "Padişah'ı İstanbul'dan çıkarın" talebi, 1919 yılının bahar aylarına denk gelir. Mustafa Kemal ve arkadaşları, bu talebi yaklaşık üç yıl sonra yerine getirir.

Padişah'ı nasıl öldürelim?

Sakallı Nurettin: "Vahideddin'i linç edelim."

Rıza Nur: "Ankara'ya götürüp asalım."

Hacı Şükrü: "Taşlayarak öldürelim."

Mustafa Kemal, 19 Ekim 1922 tarihinde Refet Paşa ve askerlerini İstanbul'a gönderir. Şehir hâlen İngiliz işgali altındadır ve böylece Meclis Ordusu bu işgale katılmış olur. İngiliz-Türk ortak işgali resmen başlamıştır.

11 gün sonra, 1 Kasım 1922'de Ankara'daki Meclis, 308 numaralı kararname ile Osmanlı İmparatorluğu'nu resmen ortadan kaldırır. Meclis'e,

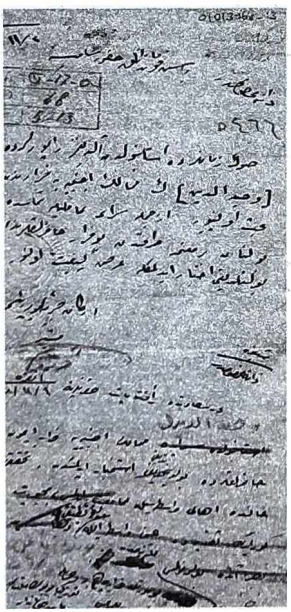
Vahideddin'in idam edilmesi için çeşitli kanun teklifleri sunulur. Diyarbakır Milletvekili Hacı Şükrü (Aydındağ), padişahın recmedilerek — yani taşlanarak — öldürülmesini teklif eder.

Meclis'teki bu tartışmalar, 15 Kasım 1922 tarihli İstanbul gazetelerinde yer alır. Kemalistler, Padişah'a açık mesaj vermektedir:

"Elimize geçersen seni öldüreceğiz. Akıllı ol, kendini bize öldürtme."

VAHİDEDDİN'İ ÖLDÜRME KOROSUNA MUSTAFA KEMAL DE KATILDI...

Mustafa Kemal, padişah Vahdeddin'in eski içişleri bakanı gazeteci Ali kemal gibi linç edilmesini istiyor... linç emrini, genelkurmay başkanı Fevzi Çakmak'a gönderdi... "padişahı öldürün" dedi... Belge'nin metni aşağıdadır...

Ankara hükümetinin Erkan-ı Harbiye Reisi Fevzi Paşa'nın Mustafa Kemal'e, Sultan Vahdeddin'in bir yabancı memlekete fırar edebileceği yolundaki yazısı ve yazının alt tarafında Mustafa Kemal'in "Onu linç

edin" talimatı. Metnin üzerinde kırmızı kalemle yapılmış olan değişiklikler, Mustafa Kemal'in el yazısıdır.

Cumhurbaşkanlığı arşivi

Arşiv numarası: 01013068-13

Gerçek hayat dergisi

Ekim ayı baskısı

Sayı: 1084

Vahideddin, bu tehditler karşısında 2 gün sonra, 17 Kasım 1922'de, can korkusuyla İstanbul'dan ayrılır. Önce Malta Adası'na, ardından İtalya'ya geçer. Böylece, Padişah İstanbul'dan çıkarılmış olur.

Venizelos: "Padişah'ı İstanbul'dan çıkarın!"

Yunan Başbakanı bir İngiliz gazetesine verdiği beyanatta: İstanbul Türk şehri değildir diyor.

İngilizler, Vahdeddin'in Öldürülmesine Karşı...

"Osmanlı'yı beraberce yıktık... Tamam, ama... Bu kadarı da fazla. Vahdeddin'i öldürmek de ne oluyor?.."

6 Kasım 1922. Kısa bir özet: 19 Ekim'de Refet Paşa ve 126 Türk jandarması İngiliz işgali altındaki İstanbul'a geldi. Bir iki gün sonra da Selahattin Adil Paşa ve 81'inci Alay, Ortaköy'de karaya çıktı. Böylece İstanbul'da codominum, ortak işgal / İngiliz-Türk ortak işgali başladı. Şimdi

İstanbul'da hem Türk Ordusu hem de İngiliz ordusu var. Türk askeri bir caddede, İngiliz askeri diğer caddede devriye geziyor. Refet Paşa'nın askerleri Vahideddin'in Yıldız Sarayı'nı kuşattı. Refet Paşa, Mustafa Kemal'in emriyle Yıldız'ın etrafındaki çemberi gittikçe daraltıyor. İngiliz istihbaratının İstanbul'daki başı John Godolphin Bennett, durumu haber aldı. Kemalistler, Padişah Vahideddin'i öldürmeye hazırlanıyor. Bu çok ciddi bir problem. İngilizler, Vahideddin'in katline olumlu bakmıyor. Bunun kendi siyasetlerini lekeleyeceğini düşünüyorlar. Londra'nın emri üzerine Harington, Vahideddin'i Türk Ordusu'ndan kurtarmak için bir plan hazırladı: General, planı şöyle anlatıyor: "Kimse saraya yaklaşamadığı için kaçma (kaçırma) işi müşkül bir meseleydi. Tuğgeneral Julian Stele ve Muhafız Kumbaracılar Kumandanı Albay Volston ile birlikte son Sultanı sağ olarak buradan çıkarmak üzere bir plân hazırlamaya oturduk. Hazırladığımız plânda Sultan ile oğlu ve kendisine sâdık kalan bir iki adamı Cuma sabahı zannedersem saat altıda gezmeye çıkacaklardı. Tam o sırada Muhafız Kumbaracılar, sarayın arka bahçesinde talim yapıyor gibi görüneceklerdi. Fakat öyle kötü talim yapacaklardı ki, Yıldız'a iki ambülans (getirilecek ve bunlar) kapıya kadar dayanacaklardı. Belirli bir dakikada saray kapısı zorlanarak Sultan ile oğlu birinci ambülansa ve diğerleri muayyen bir miktar eşya ile ikincisine konacaktı.

Kapının her açıdan makineli tüfeklerle çevrili olduğunu söyleyebilirim. Yâverim ve kumbaracılardan diğer bir subay, dolu tabancalarla ambülansta olacaktı. Makineli tüfeklerle dolu kamyonlar, yol üstünde bulunan bütün sarayların karşısına, alarm verilmesi ihtimaline karşı konulacaktı. Yüz kişilik silâhlı ve kuvvetli bir deniz bölüğü Dolmabahçe'nin bahçesinde zahiren talime çıkarılacaktı. O perşembe günü bir şey duyulmaması için fevkalâde dikkatli hareket etmemiz gerekiyordu ve bunu yalnız hareketi yönetecek subaylar biliyordu..." İngiliz işgal kuvvetleri başkumandanı, "yalnız hareketi yönetecek subaylar biliyordu" diyor ama, Refet Paşa, İngilizlerin hazırlıklarından haberdardı. Sessizce izliyordu. Harington planını uyguladı. Refet Paşa müdahale etmedi.

Dolmabahçe Sarayı'ndan bir kayıkla ayrılan Sultan Vahideddin, General Harington ile yaptığı anlaşma üzerine Kızkulesi önlerinde alarga

bekleyen Malaya zırhlısına ulaştı. Padişahın, İstanbul'dan kaçma kararı, Haydut Ankara Hükümeti adına kendisini ziyaret eden Refet Paşa ile yaptığı görüşme sırasında kesinlik kazanmıştır. Münevver Ayaşlı'ya göre Refet Bele bu görüşme sırasında Padişaha hakaret etmiştir. Zaten bu görüşme Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin, padişahı vatana ihanetle suçladığının duyulmasından / duyurulmasından sonra yapılmıştır.

Sultan Vahideddin'in Harington'a yazdığı mektup, Refet Paşa'nın bilgisi dahilindeydi. Yani, İngilizlerin Sultanı kaçırma hazırlıklarından Refet Paşa haberdardı. İngilizler, bu operasyonla Padişahı bir kâğıt parçası gibi buruşturup çöpe atmak istemekteydiler. Osmanlı'dan sonsuza kadar kurtulmak. Amaçları buydu. Nitekim Ankara hükümetince tayin ettirilen Padişah yaverlerinden genç bir bahriyeli, Refet Paşa'ya "Padişahı, İngilizler yarın sabah kaçırıyorlar" diye ağlamaklı bir sesle haber verdiğinde Refet Paşa, yavere şöyle demiştir:

"Budala, niye üzülüp, ne ağlıyorsun?.. Padişahı İngilizler kaçırırsa, Türk milleti hiçbir gün Vahideddin'in bu hareketini affetmeyecektir. Biz tutar ve yakalarsak, bu sefer millet bizi affetmeyecektir. Bırak gitsin, Vahideddin işimizi kolaylaştırıyor"

VI. Mehmed gemiye bindiğinde İngiltere'nin Akdeniz filosu kumandanı kral adına kendisini karşılayarak artık İngiliz toprağında ve güvenlikte olduğunu söyledi. Özellikle gitmek istediği herhangi bir yer olup olmadığını öğrenmek istedi. VI. Mehmed'in hiçbir tercihinin bulunmadığını söylemesi üzerine Malta'nın uygun olup olmadığını sordu ve uygun olduğu cevabını aldı. Ancak padişah yapılacak açıklamada Malta'dan bahsedilmemesini, bildirinin öğleden sonra yayımlanmasını istedi. Daha sonra gemi Malta'ya hareket etti.

İngiliz yüksek komiseri Henderson, Dışişleri Bakanlığı'na gönderdiği raporunda sultanın tahtından çekilmediğini ve çekilmeye de niyeti olmadığını, İngiliz himayesini isteme sebebinin İngiltere'nin pek çok Müslüman tebaaya hükmetmesi olduğunu bildirdi. General Harington, öğleden sonra yayımladığı resmî bildiride Vahdeddin'in hayatını tehlikede gördüğünden bütün Müslümanların halifesi sıfatıyla İngiliz himayesini ve başka bir yere naklini talep ettiğini, arzusunun sabahleyin

yerine getirildiğini duyurdu. Öte yandan bazı kaynaklarda padişahın kaçışında Refet Paşa'nın da kısmen rolü olduğu bildirilir. Daha sonra padişahın kaçırılışını bütün ayrıntılarıyla basına veren İngilizler şöyle diyordu: "Kemalistler şüphesiz ki halifeye baskı yaptığımızı ileri süreceklerdir, ama bunun aslı esası yoktur. Bildiklerimiz onu muhafaza bile etmiyorlardı". İngilizler sorumluluğu sanki Mustafa Kemal taraftarlarına yükleme gayreti içindeydi. İngiliz gazeteleri halifenin son selâmlık merasiminde aleyhindeki gösterilere karşı vakur davrandığını, törende korkmadan hazır bulunduğunu, fakat 17 Kasım Cuma günü yapılacak selâmlık merasiminde hayatına kastedilmesinden korktuğu için kaçtığını yazıyordu. Ankara hükümetinin padişahı yargılama kararını da kaçış sebebi olarak gösteriyordu.

18 Kasım 1922.

Haydut Ankara Hükümeti'nin İstanbul temsilcisi Refet Paşa, İngiliz İşgal Kuvvetleri Kumandanı Harrington'u makamında ziyaret etti. Padişah Vahideddin dün İstanbul'dan ayrılmıştı ve konu haliyle buydu. Refet Paşa, İngilizlerin operasyonunu elbette adım adım izlemişti ama önlemek için parmağını bile kıpırdatmamıştı. General Harrington alaycı bir üslupla "Haber vermeden Hünkârı kaçırmış olduğumuz için size karşı mahcubum" sözüne Refet Paşa şu cevabı verdi: "Bizi bir yükten kurtarmış olduğunuz için ben de size teşekkür edecektim"

18 Kasım 1918. Refet Paşa Yıldız Sarayı'na uğradı ve orada eski Sadrazam Tevfik Paşa'nın oğlu Ali Bey'e rastladı. Ali Bey o sırada ağlamaktaydı. Refet Paşa şöyle dedi: "Ağlama Ali Bey. Padişahın gittiği iyi oldu. Ya kalsa idi biz onu ne yapardık? Vahdettin kalsaydı, Ankara'nın niyeti onu idam etmekti"

VI. Mehmed ise daha sonra yazılan hâtıratında kaçmadığını, hicret ettiğini söyleyecektir. Saltanatsız bir hilâfeti ret veya kabul etmek mecburiyetinde bırakıldığını, buna karşı koyma veya baş eğme imkânını bulamadığını, etrafını saran kör ve nankörlerden bunaldığını, kamuoyunun yatışmasına ve durumun açıklık kazanmasına kadar geçici olarak tehlikeli bölgeden ayrılmaya karar verdiğini, kutsal topraklara gitmek için bir istasyon demek olan Malta'nın seçimini ehvenişer saydığını, Peygamber'in

yolundan giderek diyanet ve İslâmî saltanat aleyhine hareket etmekte olanlardan ayrılıp hicret ettiği halde ecdadından miras kalan saltanat hakkından ve hilâfetten hiçbir zaman feragat etmediğini belirtecektir.

Malta'da İngiliz genel valisi kral adına Vahdeddin'i karşıladı. Mehmed Vahdeddin, krala teşekkürlerini bildirirken tahtından ve hilâfetten feragat etmediğini tekrarladı. Pini Kışlası'nda padişah ve maiyetindekiler için her türlü konforu haiz sekiz odalı bir daire hazırlandı. Türkiye Büyük Millet Meclisi, VI. Mehmed'i hal'ederek Abdülmecid Efendi'yi halife seçti (19 Kasım). Haberi duyan Mehmed Vahdeddin'in ilk tepkisi, "Beni ancak müvekkil-i zîşânım hal'edebilir" oldu. Yeni halifeyle ilgili haberleri gazetelerden okuyunca, "Mecid Efendi nihayet muradına erdi. Zavallıya bir imam postu gönderdiler. O hâlâ bilmezden gelerek ve cüppesini sürükleyerek tahta oturmaya yelteniyor" diyordu. Yeni halife ise verdiği bir demeçte (20 Kasım) ona hain diye hitap ediyordu. Ayrıca sadece vatana ihanet etmekle kalmadığını, hânedanın şerefini de lekelediğini, artık vatandan da hânedan sicilinden de kovulduğunu söylüyordu.

Aynı gün yani 20 Kasım 1922'de Lozan'da barış görüşmeleri başladı. Osmanlı İmparatorluğu, Kemalistlerin eliyle yıkılmış ve Padişah Vahdeddin İngiliz / Kemalist ortak operasyonu ile devre dışı bırakılmıştı. Bir de Padişah için İngilizciydi, Mustafa Kemal içinse İngiliz düşmanıydı derler.

Bu Noktaya Nasıl Geldik?

Mustafa Kemal, Osmanlı İmparatorluğu'nu Nasıl Yıktı?

Resmi tarih; Osmanlı'yı düşmanlarımızın yıktığını ve bunun üzerine M. Kemal'in Osmanlı'nın küllerinden yeni bir devlet kurduğunu söyler... Bazıları da M. Kemal'in "İhtilal" yaptığını söyleyerek hakikati az da olsa, kekeme bir üslupla dile getirirler.

M. Kemal Atatürk, Osmanlı'yı yıkmak maksadıyla giriştiği eylemin "darbe" olarak görülmesini önlemek için, sürekli "Millet yapmıştır", "Millet isyan etmiştir" diyerek, asker gücüyle yaptıklarını bu söylem ile maskelemek yolunu tutmuştur. Çünkü o dönemde ipler tam manasıyla elinde olmadığından halkı uyutmak istemektedir.

Bu kısa girişten sonra sözü büyük ölçüde; Kara Harp Okulu'ndan mezun olan, daha sonra 1973-77 yılları arasında CHP Ankara milletve-

killiği yapan ve yakın tarih ile ilgili çeşitli eserler kaleme alan, yazar Sabahattin Selek'e bırakıyoruz... Atatürkçülüğünden şüphe edilmeyen birisidir kendileri.

"Anadolu İhtilâli, dış görünüşüyle yabancı işgallere karşı vatanı kurtarmak gerekçesine dayanmaktadır. Hareketin önünde ve başında bulunanların çoğunluğu ihtilâlci bir cemiyetin, İttihat ve Terakkinin, fikir ve heyecan potasında yoğrulmuş kimselerdi. Eğer Türkiye kurtulacaksa, Osmanlı devlet düzeninde yapılacak şekli değişikliklerle değil, yeni bir devlet düzeni getirerek kurtulacaktı. M. Kemal Atatürk tarafından daha başka biçimde ifade edilmiş olan bu fikir, Anadolu ihtilâlinin ilk olarak devletin politik yapısını değiştirmeyi hedef güttüğünü göstermektedir. Bunun yanı sıra başlangıçtan itibaren sosyal yapının da değişmesi gereğinin düşünüldüğünü ortaya koyan sözlere ve fikirlere rastlamaktayız.

İzmir'in Yunan kuvvetleri tarafından işgali, Anadolu ihtilâlinin doğmasında olumlu bir etki yapmış ve İhtilâli çabuklaştırmıştır"

Sözü Sabahattin Selek'e bırakıyoruz demiştik... Yunan işgalini olumlu bulan Selek, M. Kemal'in Anadolu'ya gelişinin İzmir işgaline denk gelmesine; 'iyi bir tesadüf' demekte ve ayrıca M. Kemal hareketinin aslında düşmana değil, Osmanlı devlet düzenine karşı olduğunu itiraf etmektedir:

"İzmir'in işgali ve hükümetin işgal karşısındaki tutumu, ihtilâl liderinin işine çok yaramıştır. Halka, (İngilizleri değil, yenebilecekleri bir) 'dış düşmanı göstererek' devlet düzeni dışında bir organizasyon kurmak, sonra bu organizasyonu memleketin haklarını korumayan hükümete karşı işletmek, Anadolu İhtilâli'nin stratejisine temel teşkil eder. İzmir'in işgali, M. Kemal Paşa'ya bu fırsatı vermese idi, ihtilâlin en büyük dayanağı olan orduyu İstanbul'dan ayırmak (Padişah'tan koparmak) güç olurdu. O takdirde, mevcut kuvvetleri bir ihtilâl davranışı içine sokabilmek için, bu derece net olmayan başka gerekçeler göstermek gerekecekti. İyi bir tesadüf, M. Kemal Paşa'nın Anadolu'ya gelişi ile İzmir'in işgalini zaman bakımından denk getirmiştir. Fırsatlardan faydalanmayı bilen ihtilâl lideri, ilk merhalede, memleketi 'dış düşmanlardan kurtaracak adam rolünde görünmüş' ve ihtilâlci hüviyetini gizlemiş olmasına rağmen, İzmir'in işgalini hükümete (İstanbul Hükümeti) karşı alabildiğine istismar etmiştir"

Sabahattin Selek aslında iyi bir araştırmacıdır. Ancak, bir talihsizlik eseri olarak, Albay Rawlinson'dan ve Rawlinson aracılığıyla Lord Curzon'un Mustafa Kemal'e gönderdiği barış teklifinden haberdar değildir. Olan biten her şeyi Mustafa Kemal'in fırsatçılığına, ketumluğuna, zamanlama ve çabuk kavrama yeteneğine bağlar. Arka plandaki İngiliz aklının farkında değildir. Bulgularının çoğu gerçek olsa bile sonuçta analizin tamamı yanlış çıkmaktadır. Devam edelim:

İhtilâl Plânı ve Metot

"M. Kemal Paşa'nın ihtilâl plânını dört noktada özetlemek mümkündür:

1. Anadolu'nun İstanbul ile olan fikrî ve idarî bağını koparark Anadolu'yu İstanbul'dan ayırmak.
2. "Milli İstiklâli kurtarmak" parolası ile Anadolu halkını bir teşkilât etrafında birleştirerek ihtilâl atmosferine sokmak.
3. İhtilal için ordunun desteğini sağlamak.
4. Anadolu'daki mülki idareyi, valiler ve mutasarrıflar eliyle ihtilâl idaresine bağlamak.

O günkü şartlar içinde ne bu plân açıkça ortaya konulabilir ve ne de gelişi güzel ihtilâlden söz edilebilirdi. İşin başında olanlar bile, M. Kemal Paşa'nın memleketi ihtilâle sürüklediğini kesinlikle bilmemeli idiler. Bunun içindir ki, M. Kemal Paşa, daima millî istiklâli, vatanı ve Padişahı kurtarmaktan söz etmiş; Padişaha karşı yapılan herhangi bir hareketi, Padişahı kurtarmak gerekçesine dayamıştır. İhtilâl kelimesini telâffuz etmekten dikkatle kaçınması zamanın gerçeklerinin gereği olduğu kadar, Onun ihtilâl kavramına verdiği önemden de gelir.

Nitekim, zaferden sonra bile yaptığı işi ihtilâl olarak adlandırmaktan kaçındığını ve "İsyan" deyimini tercih ettiğini görmekteyiz. 1919-1926 yıllarındaki icraatının muhasebesini yaptığı Nutuk'ta, Osmanlı Devleti'nin, onun İstiklâlinin, padişahın, halifenin, hükümetin hiçbir anlamı kalmadığı inancına vardığını belirttikten sonra şöyle demektedir:

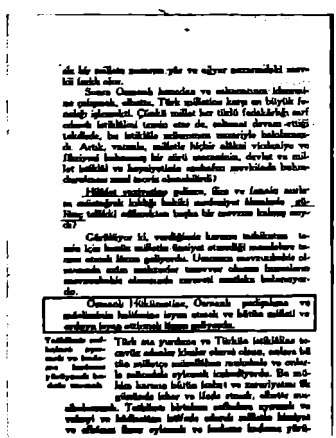
"Osmanlı Hükümetine, Osmanlı padişahına ve Müslümanların halifesine

isyan etmek ve bütün milleti ve orduyu isyan ettirmek lâzım geliyordu" [21].

Sabahattin Selek, Mustafa Kemal'in davranışlarından ve Nutuk'ta yazdıklarından olanı biteni anlamaya çalışıyor ama nafile. Kedi, pisliğini örter. Arka plandaki İngiliz aklını, Mustafa Kemal'i yönlendiren istihbaratçı Albay Rawlinson'u ve Lozan kahramanı Hahambaşı Hayim Nahum'u bilmeden bunu yapmak olanaksız. Bilgi her şeyin anahtarı. Bilmiyorsan, neyin neden yapıldığını da bilemezsin.

Mustafa Kemal, Yunan harbi yıllarında saltanat ve hilafete sadık görünmüştür. Lozan'dan gelen Hahambaşı Hayim Nahum ile 17 Şubat 1923 tarihinde İzmir'de yaptığı görüşmeye kadar bu, kesin böyledir. Ama, 1926 yılında yazmaya başladığı ve 1927 yılında okuduğu Nutuk'ta birdenbire aslında ta başından beri saltanata ve hilafete karşı olduğunu ama politika gereği bunu gizlediğini söylüyor. Meğer rol yapıyor, yalan konuşuyor, Türk halkını, yakın çevresini, Meclis'i, ordu komutanlarını, kısaca herkesi kandırıyormuş.

Biz buna psikolojide, rasyonalizasyon diyoruz. Yani şu veya bu şekilde bir şey yapıyorsun. Sonra bunu, şundan yaptım, bundan yaptım diyerek akılcılaştırıyorsun. Ne dedik? Kedi pisliğini örter. Mustafa Kemal, Albay Rawlinson'dan, Lord Curzon'dan, Hahambaşı Hayim Nahum'dan hiç söz etmiyor. Saltanatın ve hilafetin kaldırılmasında İngiliz etkisini acemice gizlemeye

çabalıyor, aklınca üstünü örtüyor.

Nutuk'un tek tarih kaynağı sayıldığı 80 yıl süren uzun ve ağır sansür yıllarında bu mümkündü. Ama artık takke düşmüş kel görünmüştür.

Ama siz yine de Nutuk'un 14'üncü sayfasını bir okuyun. Bu sayfa aşağıda:

Atatürkçü yazar Sabahattin Selek, devam ediyor...

Halkı ve orduyu ihtilâle sürükleyebilmek için M. Kemal Paşa'nın elinde üç önemli koz vardı:

a) İzmir'in İşgali

b) Hükümetin zaafı

c) Taşıdığı sıfat ve selâhiyetler (yetkiler)

İtilâf devletlerinin Türkiye üzerindeki emelleri ve Mondros mütarekesi gereğince bâzı yerlerin işgali, Anadolu'nun birçok bölgelerinde halkı endişeye sevk etmişti. Fakat İzmir'in işgali o güne kadar sezilmemiş olan büyük tehlikeyi meydana çıkarmıştır. O halde İzmir'in başına gelen felâket her yerde beklenebilirdi. İzmir'in işgali ile yaratılan heyecanı besleyerek bütün yurda yaymak ve devamlı kılmak gerekiyordu. M. Kemal Paşa bunu büyük bir koz olarak kullanacaktı.

Esasen 6 aydan beri İtilâf devletlerinin işgali ve kontrolü altında bulunan İstanbul'da hükümet edilemezdi. Padişah da aynı sebeple hür ve serbest değildi. Bu görüşü ileri sürerek milletin İstanbul'a karşı ümidini ve güvenini kırmak, İhtilâl için M. Kemal Paşanın elinde kuvvetli bir kozdu. Bu kozu devamlı olarak kullanabilirdi. M. Kemal Paşa "Yaveri Hazreti Şehriyari (Padişahın Yaveri) idi. Bu saygı değer sıfata ilâveten, ordu müfettişi unvanını da taşıyordu.

Samsun'dan itibaren Anadolu'daki mülki ve askeri makamlara yazdığı telgraflarda, tamimlerde, imzasının üstüne her iki sıfatını da kaydetmeyi ihmal etmeyecekti. Ordu Müfettişi ve Padişahın yaveri olarak tanınmak ve güven kazanmak zorunda idi. İlk etkiyi yaptıktan sonra bu sıfatları kaybetse bile gerisi nasıl olsa gelirdi.

"M. Kemal Paşa, mücadelenin iç ve dış cephesinde asıl dayanağın ordu olduğu prensibini kabul etmekle beraber, Anadolu ihtilâlini bir askerî ayak-

lanma şeklinde göstermekten dikkatle kaçınmıştır. Gerek Padişaha ve hükümete gerekse dış âleme, Anadolu'da bir halk hareketi ile karşılaşıldığı kanısını vermek gerekiyordu. Ordu, ancak bu hareketi destekleyen bir kurum olarak geri plânda görünmeliydi.

22 Ocak 1920 tarihinde, şifreli bir telgrafla, Konya'daki 12'nci, Sivas'taki 3'üncü ve Erzurum'daki 15'inci kolordu kumandanlarına, İngilizlerin İstanbul'a tecavüzlerini arttırarak bâzı nazırları ve mebusları bilhassa Rauf Bey'i tevkif etmeleri ihtimâlinden bahsetmiştir (M. Kemal Atatürk, Nutuk, Vesikalar No: 226/a.b.)

Evet, Selek, M. Kemal'in, bâzı nazırların ve mebusların bilhassa Rauf Bey'in İngilizler tarafından tevkif edileceklerini neredeyse 2 ay öncesinden bildiğini söylüyor. Mustafa Kemal bazı nazırların, mebusların ve bilhassa Rauf Bey'in tutuklanacağını nereden mi biliyor? Biliyor, çünkü bu bilgiler muhtemelen İngiliz istihbaratından, Albay Rawlinson'dan geliyor.

Ve İstanbul'un İşgali

2-3 Aralık 1918 tarihinde Ankara'yı işgal eden ve 11 Mart 1920'de de Ankara'nın işgaline son veren İngilizler, sadece 5 gün sonra, 16 Mart 1920 günü İstanbul'da saldırgan bir tutum takınarak Anadolu ihtilâlinin başarısına "büyük ölçüde yardım etmişlerdir" 2,5 aydan beri Ankara'da bulunan Heyeti Temsiliye Reisi M. Kemal Paşa, bu yeni durumu kaçırılmayacak bir fırsat bilerek, kesin teşebbüslere girişmek imkânını bulmuş oluyordu. (İngilizler de, nedense hep M. Kemal'in işini kolaylaştıracak hamleler yapmışlardır)

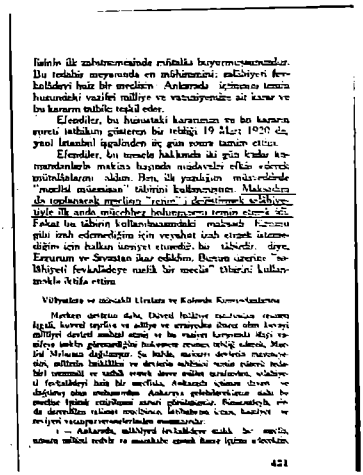
"M. Kemal Paşa İstanbul'un işgali ile doğan durum karşısında, İstanbul idaresini tamamen bertaraf etmek ve Heyeti Temsiliye'yi geçici bir hükümet gibi çalıştırmak ve ihtilâlin meşruluğunu sağlayacak bütün teşebbüslere girişmek ve özellikle Ankara'da bir meclis toplamak imkanına kavuşmuştur. Bu kararın uygulanmasına, Heyeti Temsiliye'nin bütün memlekette idarî bir merci olduğunu duyurmakla başlar.

M. Kemal Paşa, (kimse bilmiyordu ama...) Kurucu Meclis toplamayı düşünürken 'rejimi değiştirmek' yani (İngiliz planına uygun olarak) saltanatı ve hilafeti yok etmek amacını güdüyordu. (M. Kemal Atatürk,

Nutuk, Türk Devrim Tarihi Enstitüsü, 9. Baskı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1969, cilt 1, sayfa 421.)

Millî Mücadele, bir bakıma, Türklüğün Osmanlılığa karşı yaptığı bir kurtuluş savaşı da sayılmak gerekir. Osmanlı Devleti topluluğundan koparak bağımsız olmak için Bulgarların, Yunanlıların yaptıkları istiklâl mücadeleleri ile 1919 yılında başlayan Türk mücadelesi, önemli bir farklılık göstermemektedir."

Yani, Bulgarlar ve Yunanlılardan sonra Osmanlı'ya en esaslı tokatı Türkler atmıştır. Türk tokadı, Osmanlı'yı yere sermiştir.

421

Yukarıda bahsedilen M. Kemal Atatürk'ün Nutuk'unun 421'inci sayfası.

Atatürkçü yazar Sabahattin Selek tabuları yıkmaya devam ediyor.

"Yunanistan'a Anadolu'dan vaat edilen pay, İzmir ve hinterlandından ibaretti. Bu sebeple Yunan Ordusu, İzmir'e çıktıktan 1919 Haziran sonuna kadar geçen bir buçuk ay içinde payına düşen bölgeyi işgal etmiş ve durmuştu. Yunanlılar isteseler de, Türkiye'den daha büyük faydalar sağlamak için diledikleri gibi hareket edemezlerdi. Bu, ancak İngiltere'nin izni ile olabilirdi. Türkiye hakkındaki İngiliz politikası ve İngiltere'nin ortakları ile olan anlaşmaları, Yunanistan'a bu tarz bir şans tanıyacak gibi görünmüyordu.

Yunanistan taarruza hazırlanırken müttefik devletler 1921 Haziran

ayında Paris'te bir konferans yaparak, Trakya'yı Yunanistan'a bırakan, fakat İzmir'i bir muhtar yönetime bağlayan esaslarda anlaştılar. Yunanistan ve Türkiye'ye bu esasları daha sonra bildirmek üzere, harbi durdurmak için tavassutta (girişimde) bulundular. Yunanistan, gizlilik kararına rağmen Paris Konferansı'nda varılan anlaşmayı öğrenmişti.

Yunanistan, Anadolu'da ne yapabilirdi? En ölçülü hedef, Sevr Antlaşması ile Batı Anadolu'da kendisine verilen küçük, fakat zengin toprak parçasını elde tutmaya ve Yunanlaştırmaya çalışmak değil mi? Bu bile bir hayaldi. Yunanistan'a katılacak arazideki Türk çoğunluğunun, şu veya bu suretle Yunan yönetimine boyun eğeceği kabul edilse bile, yine de Yunanistan burada barınamazdı. Çünkü Sevr Antlaşması, ancak haritada bir sınır çiziyordu. Batı Anadolu'da, tabiat ve coğrafya böyle bölücü bir sınır tanımıyordu.

Aksine, doğudan batıya doğru uzanan dağlar, nehirler, vadiler ve yollar, İzmir bölgesini Anadolu içlerinden gelecek her türlü saldırıya karşı açık tutuyordu. Bu bölge, olsa olsa, daha doğuda Bursa – Uşak veya Eskişehir – Afyon hattında savunulabilirdi. Nitekim, Sakarya'dan çekildikten sonra Yunanlılar bu yolda bir savunmayı denediler. Fakat, bu sefer de cephe çok genişliyor ve 100-150 bin kişilik bir ordu ile tutulamayacak ölçüde büyüyerek 500-600 kilometreyi buluyordu. Yunanlılar, şüphesiz bu güçlükleri az veya çok sezmişlerdir..."

Atatürkçü yazar Sabahattin Selek, Yunanlıların Anadolu'ya yerleşmesinin imkânsız olduğunu yazıyor...

"Anadolu toprakları çok genişti. Yunan Ordusu Ankara'yı alsa bile, Kayseri'ye, Sivas'a kadar uzanıp, üssünden bu kadar uzaklaşamazdı. Bu problemlerin Yunan kumandanları arasında zaman zaman tartışıldığını da bazı belgelerden anlıyoruz. Prens Andrea, bu tartışmalardan şöyle söz eder:

'Biz düşmanı Küçük Asya'nın sonsuz genişlikleri içinde İran sınırlarına kadar kovalayabilir miydik? Bu gibi sorulara hiçbir kestirme cevap verilemiyor, yalnız genel olarak belirsiz bir surette deniyordu ki, bu takdirde biz öyle bir arazi işgal etmiş oluruz ki, bunun ektirilip biçtirilmesi masraflarımızı ödeyebilir". (Prens Andrea, Felâkete Doğru – Çeviri: Emekli Albay Hüseyin Rahmi, 1932, sayfa 7, 8.)

Bütün bu düşüncelerin hayal olduğunu idrâk edebilmek için, Anadolu

imkânlarının bir işgal ordusuna pek az şey bahşedeceğini bilmeye lüzum yoktu. Evvelâ, uzun sürecek bir harbe, Anadolu'ya yerleşmeye, Yunanistan'ın iç durumu da malî imkânları da elverişli değildi. Kralcı -Venizelosçu bölünmesi, ordu da dahil, Yunan hayatının bütün safhalarına yayılmıştı"

Şimdi Yunan işgalinin imkânsız olduğunu saptadıktan sonra asıl meseleye, yani İstanbul'un İngilizler tarafından işgaline geri dönmek gerekiyor.

Atatürkçü Sabahattin Selek devam ediyor:

"İstanbul ellerinin altında bulunuyordu. Kan dökmeden, Türkleri tahkir etmeden ve İstanbul'un işgal edildiğini ilân etmeden, yine de diledikleri tedbirleri alabilirlerdi.

Osmanlı Meclisi "Misâk-ı Millî"yi kabul ve ilân etmekten başka bir şey yapmamıştı. Meclisten beş on milliyetçi lideri alıp Malta'ya götürmekle Anadolu'daki milliyetçilerin yılacağını ummak "çocukça bir düşünce" idi. "Misâk-ı Millî" serinkanlılıkla incelenebilseydi, İngiliz menfaatleri ile hemen hemen hiç çatışmadığı görülecekti. İngilizler, M. Kemal Paşa'nın Millî Meclisi Anadolu'da toplamak istediğini pek âlâ biliyorlardı. Nitekim Amiral Robeck, henüz seçim yapıldığı sıralarda meclisi toplamamanın mümkün olmadığını, bu sağlansa bile Anadolu'da bir meclis ve bir hükümet kurulacağını sezmemiş miydi?

Sonra; İngilizler, hilâfetten kurtulmak istiyorlardı. M. Kemal Paşa ile bu konuda anlaşabilirlerdi. (Selek, farkında değil ama böyle bir anlaşma çoktan yapılmıştı) Fakat, bütün bunları gözden kaçıran İngilizler, İstanbul'u işgal edip Osmanlı Meclisini dağıtmakla, M. Kemal Paşa'ya ikinci büyük bir koz vermiş oluyorlardı. M. Kemal Paşa, asıl yapmak istediğini, İngilizlerin sayesinde artık bundan sonra yapmak imkânını bulacaktı"

Dedik ya. Sabahattin Selek, biraz saftır. Selek, İngilizlerin sakar olduklarını ve İstanbul'daki Meclis'i Mebusan'ı dağıtarak, istemeden ve farkına varmadan Mustafa Kemal'in önünü açtıklarını sanmaktadır.

Atatürkçü Sabahattin Selek devam ediyor:

"Orta doğuda bir Türk devletinin yaşamasını İngiliz menfaatlerine daha uygun bulan görüşü şu gerekçe doğrulamaktadır:

1. Emperyalist bir devlet olarak, Osmanlı İmparatorluğu'nun elinde bulunan Arap ülkelerine hâkim olmak isteyen İngiltere'nin Türk İstiklâl Har-

bi'nin hedeflerini gösteren Misâk-ı Millî'den memnun olması gerekir. Misâk-ı Millî'nin tesbit ettiği sınırlar İngiltere'nin tecavüz etmek istediği sınırlar değildi, İstanbul'a hâkim olmak iddiasından vazgeçtikten sonra, İngiltere, Musul üzerinde Türkiye ile anlaşabilirdi.

2. Kilikya bölgesini elde tutabilmek için Türkler ile savaştığı halde, Fransa'nın Türkiye'ye karşı genel politikasından, İngiltere haklı olarak kuşkulanmaktaydı. Fransa kamuoyunda açık bir şekilde beliren Türk dostluğu İngilizlerin dikkatinden kaçamazdı. Fransa Hükümeti her ân Türkiye ile anlaşmaya yatkın görünmekteydi.

   Nitekim, bu anlaşma 1921 yılında gerçekleşecekti. Fransa'nın bu tutumuna karşılık İngiltere'nin Türklerin düşmanlığını kazanmakta ve Ortadoğu'daki durumlarını tehlikeye düşürmekte bir menfaati olamazdı.

3. Birçok Müslüman memleketlere hâkim emperyalist bir devlet olarak, İngiltere, hilâfet müessesesini her devletten fazla düşünmek zorundaydı. Bu müessesenin devamı, halife İngilizlerin elinde bulunsa bile, İngiltere'nin işine elvermezdi. Devamlı olarak halifeyi elde bulundurmak çabası yerine halifeyi tasfiye edeceği muhakkak olan M. Kemal Paşa'yı desteklemek İngiliz politikası bakımından uygun düşüyordu.

4. Rusya'daki yeni rejimin mahiyeti henüz gereği kadar anlaşılamamış olmakla beraber, hele 1920 yılından itibaren bu rejimin Rusya'da yerleştiği kanaati uyanmıştı. İtilâf Devletlerinin Bolşeviklere karşı tuttukları ve destekledikleri Çarlık kuvvetleri (Varengel, Denikin, Kolçak) başarı sağlayamamışlardı. Yeni Rus idaresi, Türk Millî Mücadelesi 'ne yardımcı idi. Rusya'daki rejim değişikliğinden, genel Rus politikasının değişeceği sonucunu çıkarmak mümkün değildi. Bu sebeple, İngiltere'nin Türkiye, özellikle Boğazlar ve İstanbul'dan dolayı ileride Ruslarla ihtilâfa düşmesinde bir fayda yoktu.

5. Batı tarafından daha fazla sıkıştırılacak bir Türkiye'nin Bolşevik olması ihtimali de göz önünde tutulmalıydı. Batıya karşı bir Rus-Bolşevik cephesinin kurulması İngiltere'nin menfaatlerine açıkça aykırı idi."

Sabahattin Selek, yer yer doğru çıkarımlar yapsa da Albay Rawlin-

son'u ve Hahambaşı Hayim Nahum'u bilmemesi ciddi analiz yanlışlarına yol açmıştır.

(İngilizlerin denetiminde olan İstanbul'dan nasıl Anadolu'ya silah ve cephane kaçırılması mümkün oluyordu? Elbette, İngilizler M. Kemal'i İstanbul Hükümeti'ne karşı kuvvetlendirmek istiyordu)

Sözü Atatürkçü Sabahattin Selek'e bırakıyoruz:

"Millî Mücadele boyunca İstanbul'da büyük ölçüde bir yeraltı faaliyeti devam etmiştir. Anadolu'ya sayısız silâh ve cephane kaçırılmış, yüzlerce sivil ve askerî şahıs hemen hemen büyük güçlüğe uğramadan Anadolu'ya geçebilmiştir.

M. Kemal Paşa, liderliğini yaptığı ihtilâli ölçülü adımlarla başarıya götürürken, asıl olan amacı hiçbir zaman gözden uzak tutmayarak bir taraftan kendisini Türk toplumuna ustalıkla kabul ettirmeye çalışırken, diğer taraftan saltanatın tasfiyesi şartlarını hazırlıyordu.

Londra Konferansı (21 Şubat 1921), yeni Anayasa ile Türkiye'de beliren yeni devlet düzenini kuvvetlendirici bir gelişmeye yol açmıştır, itilâf Devletleri, Doğu Meselesi'ni çözmek üzere Londra'da toplanmasına karar verdikleri konferans için yeni Türkiye'yi (Ankara Hükümeti'ni) İstanbul Hükümeti kanalı ile davet etmişlerdi.

(...)

İstanbul – Ankara arasındaki yazışmalar dış görünüşü ile Londra Konferansını ilgilendiriyordu. Gerçekte ise, M. Kemal Paşa, bunu vesile ittihaz ederek yeni Türk Devletini İstanbul'a empoze etmek ve İstanbul'u Ankara'ya bağlamak tasavvurunda idi. Bu sebeple önce bu yazışmaları özetleyelim. Sadrâzam Tevfik Paşa'nın Türkiye'nin Londra Konferansı'na davet edildiğini bildiren ilk telgrafı 21.1.1921 tarihlidir. Telgrafın esasa ait cümlesi şöyle idi:

> "Osmanlı Hükümeti'ne, gönderilecek davet, M. Kemal Paşa'nın veyahut Ankara'ca gerekli izne sahip delegelerin Osmanlı delegeler kurulu arasında bulunmalarını da içerir."

M. Kemal Paşa, biri özel, öteki resmî olmak üzere, Tevfik Paşaya iki telgrafla cevap verdi. Türkiye Büyük Millet Meclisi adına yazdığı resmî telgrafta (T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, cilt 7, sayfa 411); İstanbul'da meşru

ve hukukî herhangi bir heyet bulunmadığını, Türkiye'nin kaderi üzerinde söz söyleyebilecek tek meşru ve müstakil kuvvetin T.B.M. Meclisi olduğunu, dolayısıyla İtilâf Devletleri'ne ancak Ankara Hükümeti'nin muhatap olabileceğini belirtiyor ve şöyle diyordu:

"Heyetinize düşen vatanî ve vicdanî vazife, millet ve memleket namına meşru muhatap hükümetin Ankara'da olduğunu kabul ve ilân etmektedir." Not: Hükümet, dememek için "heyet" kelimesini kullanmaktadır.

(Kongrelerde ve Meclis açılışında Padişah'a sadık kalacağına dair "namusu" üzerine yemin eden M. Kemal, İngilizlerden aldığı desteklerle kuvvetlenmiş ve nihayet gerçek yüzünü göstermiştir... Artık Padişah'ı tehdit edecek cüreti bile kendinde bulabilmiştir. Üstelik, Meclis adına çektiği telgraflardan Milletvekillerinin haberi dahi yoktur.)

Söz, yine Atatürkçü Sabahattin Selek'te:

Özel telgraf, son derece önemli olan aşağıdaki hususlar çerçevesinde yazılmıştır:

"...saltanat ve hilâfet merkezinden başlayarak maddî ve manevî bütün memleket kuvvetlerinin birlik olarak hareket etmesi gereklidir. Bunun için Padişah'ın millî iradenin tek temsilcisi olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni tanıdığını resmen ilân etmesi artık icâp etmiştir."

"...bize katılmak suretiyle vaziyetinizi belirtmenizi ve tespit buyurmanızı, tarih ve millet önünde yüklenmiş olduğumuz görev ve yetkiye dayanarak teklif ederiz."

"...Samimî tekliflerimiz kabul edilip yerine getirilmediği takdirde, saltanat ve hilâfet makamını işgal eden Padişah'ın durumunun sarsılması tehlikesinden haklı olarak korkulur ve bunun bütün sorumluluğu, tahmin edilemiyecek sonuçlarıyla birlikte, doğrudan doğruya Padişah'a aittir."

M. Kemal Paşa'nın deyimiyle, bundan sonra her iki telgrafı özetleyen ve yapılması gerekli şeyleri basit bir şekilde belirten şu telgraf çekildi:

> "1- Padişah, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni tanıdığını kısa bir hatt-ı hümâyûn ile ilân buyuracaklardır.
>
> 2- Birinci madde hükmü yerine getirildikten sonra ailevi olan iç işlerimizi şöyle ayarlayabiliriz: Padişah öteden beri olduğu gibi Dersaadet'te (İstanbul'da) ikamet buyururlar.

Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Hükümet şimdilik Ankara'da bulunur. İstanbul'da artık kabine adı altında bir heyet kalmaz. İstanbul'un özel durumu dolayısıyla Padişah'ın yanında Büyük Millet Meclisi'nden görev ve yetki almış bir heyet bulundurulur.

3- İstanbul ve yöresinin idaresine ait işler sonra düşünülür ve düzenlenir.

4- Bu şartların kabulü üzerine, zaten Büyük Millet Meclisi'nce tasdikli bütçemizde mevcut olan Padişah'a ve saltanat hanedanına ait tahsisatı ve lüzumlu olan bütün memurlara diğer maaş sahiplerinin tahsisatını hükümetimiz ödeyecektir."

M. Kemal Paşa, Meclisin toplanmadığı üç gün içinde yapılan bu yazışmaları ve Londra Konferansı için davet alındığını B. M. Meclisi'nin 29 Ocak 1921 günlü toplantısında, telgrafları da aynen okuyarak açıkladı. Paşa, konuşması sırasında, Anayasaya girmiş olan "Türkiye Devleti" deyimini ilk defa kullanıyordu. Bu tarihe kadar hep "T.B.M. Meclisi Hükümeti"nden söz ettiği halde, o oturumda sık sık "Türkiye Devleti" demesi, yeni devlet kuruluşu olayı bakımından özellikle üzerinde durulacak bir noktadır [22].

M. Kemal'in mecliste okuduğu bu telgraftan sonra söz alan Mersin Mebusu (Milletvekili) İsmail Safa Bey, baklayı ağzından çıkarır ve görüşmeler şöyle devam eder:

İsmail Safa (Mersin) — "Arkadaşlar! İstanbul ile Milli Hükümet arasında birtakım yazışma yapılmış olduğunu muhterem başkanımız Paşa hazretleri burada izah buyurdular. Millî Hükümet'in teklifleri arasında gayet önemli bir madde var: Padişah'ın Meclis'imizin meşruluğunu ve milletin mukadderatına bizzat hâkim olduğunu ilân etmesi isteniyor. Padişah, Milli Hükümet tarafından haklı olarak istenilen bu ilânı yapmadığı takdirde, ona karşı durumumuz ne olacaktır? Şimdiye kadar durumumuz, arkadaşlar biliyorsunuz, gayet kapalı idi ve hiç kimse bu noktaya dokunmaya cesaret edemiyordu. Hepimiz diyorduk ki; Padişah'ımız ecnebilerin elinde esirdir. O halde, yapılan şeylerin hiçbirisin-

den razı değildir. Onun için daima Padişah'ımızın bizimle beraber olduğunu ve fakat ecnebilerin elinde esir bulunduğu için Padişah olarak emirlerini açıklamaya gücünün yetmediğini söylüyorduk. Nasıl düşünürsek düşünelim, bu mesele genel kurulumuzca ve hepimizce böyle görülmek isteniyordu. Fakat bugün Padişah'ın bize karşı olan durumunu açık olarak, yani bizim meşruluğumuzu, milletin mukadderatına hâkim olduğumuzu tasdik edecek kadar durumunu açık söylemediği takdirde ne durum alacağız? Ona karşı ne düşünüyorsunuz? Bu nokta hakkında açıklama yapılmasını istiyorum."

Erzincan Mebusu (Milletvekili) Osman Fevzi de söz alarak mücadelenin başlangıcından beri Padişah'ın düşman elinde esir bulunduğunu, maksadın memleketi ve padişahı kurtarmak olduğunu, Anadolu uleması (alimleri) tarafından çıkarılan fetvaların da bu fikre dayandığını belirterek, şimdi durumun değişip değişmediğini sormuştur:

"Bundan dolayı şimdi acaba durum tamamen değişti mi? Kabul etmiyorum. Yani Padişah tarafından verilecek cevap kabul olunmaz tarzında anladığım bazı ifadelere karşı müdafaa ediyorum bendeniz. Yani şüphemi yok etsinler. Bu hâl sona erdi mi?"

Sabahattin Selek, şöyle devam ediyor:

"Anadolu İhtilâli bir halk hareketi değildir. (...) Anadolu ihtilâli, aslî unsuru ittihatçılar (asker ve sivil) olan bir karma kadronun, daha doğrusu bir aydın ekibin yarattığı ve yürüttüğü bir harekettir. (...)

(Yazarın notu: Olayın enteresan yanı, Padişah, Ankara'da olan biten her şeyi doğru olarak anlamaktadır. Gerçekçidir. Mustafa Kemal ve arkadaşlarını Ankara Çetesi diye tanımlamaktadır. Onlar, Meclis falan değil Askeri İhtilal Teşkilatı'dır. Nitekim Vahidettin 6 Nisan 1922'de İngiltere Yüksek Komiseri 'ne, Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarının faaliyetleri hakkındaki görüşlerini bildiren raporunda, "Ankara'daki askerî ihtilâl örgütü, eski İttihat ve Terakki'nin yeniden ortaya çıkışından başka bir şey değildir. Kendisini milliyetçilik maskesi altında gizlemektedir. Böylece Yunan istilâsının yarattığı duyguları sömürerek, halkı kandırmayı başarmıştır. Gerçekte halkın yüzde 90'ı Ankara Çetesi'ne içinden karşıdır. Fakat halk, hiçbir şeyden çekinmeyen ve her şeyi elinde

toplayan adamların baskı metotları altında tutulmaktadır. Bu adamların tutkusu, egemenliklerini İstanbul'a taşımaktır" demektedir. (Dergiler. ankara.edu.tr – Dr. Emine Kırcı) Yine Vahidettin, 7 Ağustos 1922'de de İngiliz Yüksek Komiseri'ne, "Millîci liderler bir hükümet değildir, bir isyancılar ve ihtilâlciler topluluğudur. Onlar, ittihat ve Terakki'nin canlandırıcılarıdır. Masum halkın vatanseverliğini ve iyi niyetini sömürdüler. İnanç ve politikaları bakımından onlar Bolşevikten başka bir şey değildirler" diye yazmıştır [23]. Ancak, Padişah'ın bütün yakınmaları hiçbir işe yaramayacaktır. Çünkü, Mustafa Kemal'in arkasında İngiltere vardır. Ve İngilizler, Mustafa Kemal'i bir koç başı gibi kullanarak Osmanlı'yı yerle bir etmeye kararlıdır)

Sabahattin Selek ile devam edelim:

> "Anadolu İhtilâlinin, harple beraber, iç içe gelişmesi de ayrıca üzerinde durulacak bir husustur. İhtilâlin ideolojik bir hareket olarak başlamamış olması ve böyle bir hazırlığa sahip bulunmaması, dayanağını ve gerekçesini harpte bulmasına yol açmıştır. Böylece, harp (yani, Yunan harbi), ihtilâle başarı şansı sağlamış oluyordu.
>
> Fakat, bu durum. Yeni Devletin kuruluşunda birtakım olumsuz etkiler yapmaktan da geri kalmamıştır. Dış düşmanlara karşı vatanın savunulması ve milletin kurtuluşu için savaşanların pek azı ihtilâlci idi. Savaşçılara göre, kurtarılacak kutsal varlıklar arasında saltanat ve hilâfet makamları da vardı. İleride bu iki müesseseyi de tasfiye edecek olan ihtilâlciler (darbeciler), bir süre, savaş arkadaşlarından farklı görünememişlerdir.
>
> Anadolu millî hareketi içinde bütün siyasî görüşler bir koalisyon teşkil etmişti. Bu koalisyon, ihtilâlin uzak hedefleri bakımından büyük bir zaaftı. Çünkü, İhtilâle karşı olan kuvvetler, zaferden sonra, vatanın kurtuluşu için girdikleri bu koalisyondan, alacaklı olarak çıkacaklardı. Bu sebepten tasfiyeleri güçleşiyordu. Ne kadar radikal davranılsa, bunlara taviz verilmek gerekecekti. Esasen, ilk günden beri, ihtilâl,

taviz vere vere yürütülmekte idi.

"Yeni rejime yeni kadro", gereği, şüphesiz, Atatürk'ün dikkatinden kaçmış değildir. Nitekim, zaferden sonra, geniş çapta bir tasfiyeye giriştiğini görmekteyiz. Birinci Büyük Millet Meclisindeki gruplaşma (1. ve 2. Gruplar), Millî Mücadele kadrosunun bölüneceğini ve gelecekteki sert çatışmayı belli etmiş görünüyordu. Bu durum, tasfiye hareketinin, zaferin hemen arkasından başlamasını zorunlu kıldı. Önce, Birinci Meclisin kendisini feshetmesi (Selek, "darbe" diyemediği için "fesh" diyor.) ve seçimlerin yenilenmesi (1 Nisan 1923) sağlandı. M. Kemal Paşa, "halkçılık esasına dayanan ve Halk Partisi adiyle siyasî bir parti kurmak" niyetinde olduğunu daha önce (6 Aralık 1922) açıklamıştı. Müdafaai Hukuk Grubunu (1. Grup) parti haline sokacak ve 2. Grubu seçimlerde tasfiye edecektir. M. Kemal Paşanın, 9 maddelik bir seçim beyannamesiyle 8 Nisan'da açtığı seçim kampanyası, bir hayli sert geçti. 11 Ağustos 1923 günü toplanan İkinci Büyük Millet Meclisine, İkinci Gruptan hemen hiç kimse girememişti. Bu sonuç, tasfiyenin ilk adımı idi."

İkinci Meclis vekillerini M. Kemal bizzat kendisi belirlemiştir [24-25].

Lozan'ın hemen öncesinde, Ankara'da tepe kadronun durumunu gözden geçirmek yerinde olacaktır. Kim, ne düşünüyordu? Lozan'dan seneler sonra İsmet Paşa, Abdi İpekçi'ye saltanatın ve hilafetin kaldırılması konusunda şunları söyleyecektir:

"...Büyük zaferden ve Lozan Barış Konferansı'na çağrılmamızdan sonra Mustafa Kemal Saltanatın kaldırılmasının ve eski arkadaşlarının bu konudaki düşüncelerini şöyle açıkladı; Rauf Bey, meclisteki odama gelerek benimle mühim bazı hususata dair görüşmek istediğini ve akşam, Keçiören'de Refet Paşa'nın evine gidersem daha güzel konuşabileceğimizi söyledi. Rauf Bey'in teklifini kabul ettim. Fuat Paşa'nın da hazır bulunmasına rızamın olup olmadığını sordu. Onu da münasip gördüm. Refet Paşa'nın evinde dört kişi toplandık. Rauf Bey'den dinle-

diklerimin özeti şuydu; meclis, saltanat makamının ve belki hilafetin ortadan kaldırılmak nokta-i nazarının takip edildiği endişesi ile üzüntülüdür. Sizden ve sizin gelecekte alacağınız kararlardan şüphe etmektedir. Binaenaleyh, meclisi ve dolayısıyla efkâr-ı Umumiyeyi, milleti tatmin etmemiz gerektiğine inanmaktayım. Rauf Bey'den saltanat ve hilafet hakkındaki kanaat ve düşüncesinin ne olduğunu sordum. Verdiği cevapta şöyle dedi; ben dedi, saltanat makamına ve hilafete vicdanen ve fikren bağlıyım. Çünkü benim babam padişahın ekmeği ile yetişmiş Osmanlının büyük adamlarından olmuştur. Benim de kanımda o nimetin zerreleri vardır. Ben nankör değilim ve olamam. Padişaha sadakat borcum vardır. Halifeye bağlılığım ise terbiyem icabıdır. Bunlardan başka genel görüşlerimde vardır. Biz de genel durumu takip etmek güçtür. Bunu ancak herkesin erişemeyeceği kadar yüksek görülmeye alışılmış bir makam temin edebilir. O da saltanat ve hilafet makamıdır. Bu makamı lav etmek, onun yerine başka bir mahiyette bir bağlılık makamı ikame etmeye çalışmak felaket ve hüsrana uğrayacaktır, asla caiz olamaz. Rauf Bey'den sonra karşımda oturan Refet Bey'e fikrini sordum cevabı şuydu; tamamen Rauf Bey'in fikir ve açıklamalarına katılıyorum. Filhakika, bizde padişahlık ve halifelikten başka bir idare şekli mevzubahis olamaz.

Mustafa Kemal Paşa'nın Keçiören'de Refet Paşa'nın evinde eski dostlarıyla yaptığı ve İsmet İnönü'nün şahitliği ile öğrendiğimiz bu konuşmadan çok kısa bir süre önce bu sefer Rauf Orbay'ın evinde aynı konuda fakat bu sefer çok farklı bir konuşma yaptığını ve ardından bu konuşmayı mektuba çevirdiğini dönemin Başbakanı Rauf Orbay'ın hatıralarından öğreniyoruz. Erzurum'da, Muhafaza-i Mukaddesat Grubu Başkanı Kadı Raif Efendi'ye verilmek üzere Kâzım Karabekir Paşa'ya yazmış olduğu mektupta Hilafet ve Halifelik konusunda şöyle diyor Mustafa Kemal Paşa;

"...Devletin başında bir sultan ve bir halife bulunacaktır..."

Cumhuriyetin Kabulü de Mustafa Kemal'in

Cumhurbaşkanı Seçilmesi de Yasadışıdır

Anayasa da kanunlar da açıkça çiğnenmiştir.

29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edildi. Böyle bir değişiklik için referandum yapılmalı, halka sorulmalıydı. Yapılmadı. Yoklamasız toplanan Büyük Millet Meclisi, gece geç saatlerde önce Anayasa'yı değiştirdi. 1921 Anayasa'nın birinci maddesine "Türkiye Devleti'nin şekl-i hükümeti, cumhuriyettir" cümlesi monte edildi. Değişiklik Resmî Gazete'de yayınlanmalıydı. Bu beklenmedi. Anayasa, açıkça çiğnendi. Sadece 15 dakika sonra bu kez cumhurbaşkanı seçimine geçildi. Mustafa Kemal tek aday olarak seçime katıldı ve salonda bulunan milletvekillerinin oylarıyla üstelik işari oyla Cumhurbaşkanı seçildi. Yani oylar sayılmadı. Resmî açıklamalar oybirliği ile / 158 oyla seçildi, yönündedir. Oysa milletvekili sayısı 320 idi. Ve bırakın Anayasayı değiştirmek / Cumhuriyeti kabul etmek ve cumhurbaşkanı seçmek için gerekli olan üçte iki çoğunluğu... yani salonda nitelikli çoğunluk değil salt çoğunluk bile yoktu. Üçte iki çoğunluk rakamı 217, salt çoğunluk rakamı ise 161 idi. Zaten resmî açıklamalar toplantının 159 kişiyle yapıldığı şeklindedir.

Şimdi Ayrıntılara Geçelim

Cumhuriyet ittifakla kabul edildi diyorlar. 158 milletvekili oy kullandı, diyorlar. Kaç kişi oy kullandı, gerçekte bilinmiyor. Ya geride kalanlar? Onlara haber verilmemişti, onlar muhalif olarak görünüyorlardı. Yangından mal kaçırırcasına, bir gece, İsmet Paşa ile Mustafa Kemal Paşa'nın başbaşa görüşmüş karar almışlardı. Cumhuriyet'e itirazları olan, Cumhuriyet'e değil ama bu şekline itirazı olan milletvekilleri o gün çağrılmadı. 29 Ekim günü bunların katılması engellendi. Toplantı, bir grup toplantısı, Halk Fırkası toplantısı şeklinde başladı. O zamanlar Meclis gruplarının ayrı grup salonları yoktu. Gruplar, Genelkurul Salonu'nu aynı zamanda Grup Salonu olarak kullanıyorlardı. Toplantı devam ederken sıralar değiştirildi, "şimdi Genel Kurul" var dendi, saat 20:30 civarında. Genel Kurul'da görüşülmeye başlandı, Halk Partisi'nin kendi toplantısı olduğu için diğerleri haliyle katılmadı. Kazım Karabekir Trabzon'da Rauf Orbay İzmir'deydi.

Ve Cumhuriyet, 29 Ekim 1923'te Meclis'te bulunanların "İşar Oylarıy-

la" kabul edildi. Bu karardan 15 dakika sonra ise Cumhurbaşkanı seçimine geçildi ve Mustafa Kemal yine aynı kişilerin işari oylarıyla Cumhurbaşkanı seçildi. [26] Halbuki Mahmut Goloğlu'na göre Meclis 287 milletvekilinden oluşuyordu. [27] Dursun Gök ise "İkinci Türkiye Büyük Millet Meclisi Dönemi (1923-1927)" isimli çalışmasında Meclis'e seçilenlerin 287 kişi olduğunu belirledikten sonra istifa ve yeniden seçilmelerle bu sayının 314'e kadar çıktığını açıklamakta [28], ancak hemen ardından II. TBMM mebuslarının mesleki dökümünde Mehmet Turhan'ın "Siyasal Elitler" kitabından yaptığı alıntı ile bu oranı 333 olarak göstermektedir. [29] Peki diğer milletvekilleri neredeydi? Tarihçi Yılmaz Öztuna şöyle diyor:

"... Cumhuriyet rejimine geçildi. Atatürk böyle istedi. Bir referandum falan yapılmadı. Cumhuriyet, milletvekillerinin ancak yarısının gece meclis oturumuna katılmasıyla müzakeresiz oylanıp kabûl edildi. Diğer yarısına o oturuma katılmamaları için haber gönderildikten başka, gelmemeleri için evlerinin önüne polis dikildi. 1923 meclisi milletvekili sayısının, cumhuriyet için oy verenlerin iki misli olduğu rakamların belâgati ile açıktır. Üstelik bu, ikinci Meclis'tir." [30] Mustafa Kemal'in deyimiyle "Kız gibi meclis" Bütün üyeleri tek tek Mustafa Kemal tarafından seçilmiş meclis. İşte bunların yarısının evlerinin önüne polis dikilmiş...

Önergede dikkati çeken husus, 'Cumhuriyet'in ilanından' değil, 'Türkiye Devleti'nin hükümet şeklinin cumhuriyet olduğunun açıklığa kavuşturulmasından' (kullanılan terim 'tavzih'tir) söz edilmesiydi. Tavzih işi, anayasanın 1'inci maddesine "Türkiye Devleti'nin şekl-i hükümeti cumhuriyettir" cümlesinin eklenmesiyle yapılmıştı. Ancak hemen ardına, daha önceki metinde olmayan "Türkiye Devletinin dini, din-i İslam'dır, resmi lisanı Türkçedir" şeklinde yeni bir madde getirilmişti. Bunun muhafazakâr kesimlere verilmiş bir sus payı olduğu açıktı. Ayrıca 'cumhurbaşkanlığı' konusuyla ilgili iki yeni madde ile bazı maddelerde de değişiklikler yapıldı.

Kanun, yoklamasız oylandığından oylamaya kaç kişinin katıldığı, dolayısıyla kaç kişinin oyuyla rejimin 'cumhuriyet' olduğu bilinmiyor. Ancak, bundan sonra cumhurbaşkanı seçimine geçilmiş, oturumu yöneten İsmet Bey sonucu şöyle açıklamıştı: "Türkiye Cumhuriyeti için yapılan intihapta reye iştirak eden azanın adedi 158'dir. 158 aza, müttefiken Ankara mebusu Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri'ni Cumhuriyet Riyaseti'ne intihap etmişlerdir."

Bu sayı rejimin adını koyan kanunun oylamasına katılanların da sayısı olmalıdır. Ancak İsmet Bey, 'çekimser' veya 'ret' oyu verenlerden söz etmediğine göre, Mustafa Kemal kendisine oy vermişti. Şevket Süreyya Aydemir Tek Adam (C.III) adlı eserinde "159 kişi oya katılmış ve 158 oyla Gazi Mustafa Kemal oybirliğiyle Türkiye Reisicumhurluğu'na seçilmişti. Çekimser kalan tek oy Mustafa Kemal'in oyu idi" diyerek, bu garabeti gidermeye çalışacaktı. Ama asıl garabet, Cumhuriyet'in ilanı oylamasına, TBMM'nin 320 üyesinden sadece 158 veya 159'unun katılmasıydı. Meclis'in tüm üyelerinin bizzat Mustafa Kemal tarafından seçilmiş olduğu düşünülünce fire büyüktü.

Bugün el altında bulunan TBMM Albümü'ne göre 2'nci dönem milletvekili sayısı 320'dir. Yani buna göre, Anayasa'nın değiştirilmesi, cumhuriyetin ilanı ve Mustafa Kemal'in cumhurbaşkanı seçilmesi yok hükmündedir.

Sabaha Karşı 101 Pare Top Atışı

Mustafa Kemal'in teşekkür konuşmasını Afyonkarahisar Mebusu Kâmil Efendi'nin okuduğu dua izledi. Ankara halkı, olayı gece atılan silah ve havai fişeklerle öğrendi, ama İstanbul'da kutlamalar, 30 Ekim günü sabaha karşı 3'te Selimiye'den atılan 101 pare top atışıyla yapıldığı için halk büyük korku yaşadı.

31 Ekim günü, Halife Abdülmecid Efendi, Mustafa Kemal'e, dedesinin hükümdarlığını ima eden 'Abdülmecid bin Abdülaziz Han' imzalı kuru bir tebrik telgrafı gönderdi. Mustafa Kemal de kendisine aynı kurulukta teşekkür etti. Aynı gün İstanbul'daki Vatan ve Tevhid-i Efkâr gazetelerini ziyaret eden Rauf Bey, Cumhuriyet'in kendilerinin yokluğunda alelacele ilan edilmesinden duyduğu şaşkınlığı belirttikten sonra, olayın İttihatçıların Merkez-i Umumi kararlarına benzediğini ima etti ve hükümetin bu acelenin haklı ve mantıklı gerekçelerini açıklamasını beklediğini ekledi.

13 Ekim'de Sarıkamış'tan ayrılan, Cumhuriyet'in ilanını Trabzon'da iken top atışlarından öğrenen Kazım Karabekir, 10 Kasım'da İstanbul'a vardıktan sonra şu açıklamayı yapacaktı: "Cumhuriyet şeklinin memleketleri yükselten bir şekl-i idare olduğu şüphesizdir. Şahsi saltanatların aleyhtarıyım." Rauf Bey, Refet Bele ve diğerleri İstanbul'da kalırken, Kazım Karabekir 15 Kasım'da Ankara'ya gelmiş ve Mustafa Kemal'i ziyaret etmek istemişti, ancak hastalık mazeretiyle huzura alınmamıştı. (Mustafa Kemal 1927'de okuduğu Nutuk'ta, bu kararı alırken arkadaşlarına danışma gereği duymadığını çünkü onların da kendisi gibi düşündüklerine emin olduğunu söyleyecekti.) Bu tarihten sonra, 'cumhuriyet' tartışmaları, yerini hilafetin kaldırılması tartışmalarına bırakacak, bu tartışmalar aralık ayının sonunda Cumhuriyet'in ilan şeklini 'düzenbazlık' olarak niteleyen İstanbul'da bir dizi gazeteci, aydın ve muhalif cemiyetin Ankara'dan gönderilen İstiklal Mahkemesi'nde yargılanmasıyla tırmanacaktı. Yeni rejimin anayasası ise ancak altı ay sonra hazırlanabilecekti.

Mustafa Kemal, cumhuriyet ilan edeceğini, Kazım Karabekir, Rauf (Orbay), Refet (Bele) ve Cafer Tayyar paşalardan sakladı... Onları dışladı. Böylece İstiklal Harbi kadrosu, ikiye bölünmüş oldu. Mustafa Kemal'in yanında sadece Fevzi (Çakmak) ve İsmet (İnönü) paşalar kaldı [31].

Karabekir: Cumhuriyetin İlan Şekli Rezalet
Mustafa Kemal Paşa Diktatörlük Kuruyor
İstiklalimizi Kurtaranlar Hürriyetimizi Boğacak

29 Ekim 1923. Cumhuriyet kabul edildi. Ama duyurulması 30 Ekim'de oldu. Ve ortaya kocaman bir kriz çıktı. Uğur Mumcu'nun yayına hazırladığı Kâzım Karabekir'in hatıralarından okuyalım... "30 Ekim sabahı, Bahriye müfrezesi komutanı Kâzım Karabekir'e Ankara'dan açık bir telgrafın geldiğini, bu telgrafta Cumhuriyet'in ilan olunduğunu, bu nedenle yüz pare top atılmasının istendiğini bildirir. (...) Vali Hazım Bey (Tepeytran) haberi şaşkınlıkla karşılar. Valinin Cumhuriyet'in ilânından haberi yoktur. Karabekir hem şaşırmış hem kırılmıştır. Bu duygularını şöyle dile getirir: "Ben hem mebus (Milletvekili) ve hem de bir ordu kumandanı olduğum halde bana da kimse bir şey bildirmemişti. Bu vaziyet haklı olarak halkı da orduyu da telâş ve endişeye düşürdü. Daha dün yüreklerine ferahlık verdiğim zatlar benden bu şeklin mânâsını soruyorlardı. Bu vaziyette tabii Cumhuriyet'in ilânını ertesi günü dahi kutlayamadık."

Karabekir, Cumhuriyet'in ilânını Trabzon'da Bahriye müfreze kumandanlığından haberi almasından yakınır. Ve Başkomutan M. Kemal Paşa'yı şöyle eleştirir:

"İstiklâl Harbi'nin tehlikeli günlerinde sonuna kadar feragat, fedakâr arkadaşlarının rey ve irşadına ihtiyaç gösteren M. Kemal Paşa artık muzaffer bir başkomutan sıfatıyla maiyet komutanlarına Cumhuriyeti `dikte´ ettirmiştir. Eski arkadaşlarının rakip olabileceği endişesi icadı da lâzım gelmişti; bunun için eski arkadaşlarını kötülemek lâzımdı. Bunu da hakkıyla yapmıştır." Kâzım Karabekir, 5 Kasım günü vapurla Trabzon'dan ayrılır. Vapur 9 Kasım günü İstanbul'da olacaktır. Vapur kaptanı yolda emir almıştır. Vapur, bir gün sonra İstanbul'da demirleyecektir. Karabekir, bu gecikmenin nedenini halkın kendisini karşılamasına engel olunması biçiminde yorumlar. "10 Kasım sabahı vapurumuz Boğaz'a girdi. Kavak'ta ayrı ayrı istikametlerde Rauf Bey ve Refet Paşa ve İstanbul gazete muhabirleri vapurumuza çıktılar. Her biri bir sual soruyor, beni arkadaşlarımla görüşmeye ve beş yıldan beri görmediğim şirin yerlerimizi seyretmeye fırsat vermiyorlardı. Endişeleri Cumhuriyet'in ilân şek-

linden doğuyordu. Bir sabah top sesleriyle endişe ile uyandık. Meğer Cumhuriyet ilân oluyormuş. Ankara'dan gelen haberler M. Kemal Paşa'nın yeni toplandığı bir muhit ile tam bir `diktatörlüğe´ gittiğidir. Milli hâkimiyet yerine `şahsî hükümranlık´ kurulmuştur, istiklâlimizi kurtaranlar hürriyetimizi boğacaklar mıydı? Rauf Bey ile Refet Paşa'dan öğrendiğimde Cumhuriyet `adı altında şahsî saltanat´ kurulmuş olduğu ve halk ve matbuanın (basının) da kurtuldukları bir istibdattan (despotluktan) diğer bir yenisine düştüklerinden feryat ettikleridir.

İstiklal Harbi'nde `Birinci derecede vazife´ görmüş bu arkadaşlar dahi sabahleyin top sesleriyle uyandıktan sonra Cumhuriyetin ilân olduğunu öğrenmişlerdir. M. Kemal Paşa, mefkuresi (ideali) olan hilâfet ve saltanat makamına geçmesini arkadaşlarının önlediğini görünce Cumhurreisliğine de (Cumhurbaşkanlığına) mâni olacakları endişesi ile işi sert bir kapatma suretiyle Millet Meclisi'nin daha vahim ciheti de kayd-ı hayat şartı ile mevkiinde kalabilmek için eski arkadaşlarını Cumhuriyet aleyhtarı ve padişah taraftarı göstermesidir." Öğle üzeri vapur Galata rıhtımına yanaşır. Rıhtımda kalabalık bir halk ve halkın önünde de resmî görevliler Karabekir'i karşılamaktadır. Halk, Karabekir'i coşkun gösterilerle kalacağı yer olan bugün İstanbul Üniversitesi'nin bulunduğu Harbiye Nezareti'nin dış kapısındaki köşke kadar getirir [32].

Aslında, bir dönem İngiltere'de de cumhuriyet ilan edilmişti. Ancak İngiliz Cumhuriyeti yalnızca 12 yıl sürdü.

Bir Cumhuriyetçinin Kellesi...

İngiliz cumhuriyetçi Oliver Cromwell, ölümünden sonra mezarından çıkarıldı ve başı kesildi. Bu kesik kelle, yıllarca Parlamento'nun çatısında sergilendi...

Kral I'inci Charles'ı idam ettirdi, Cumhuriyet rejimini kurdu. İngiliz Cumhuriyeti 12 yıl sürdü. Cromwell ölünce İngiltere 1660'ta krallığa geri döndü. 30 Ocak 1661'de Kral II'nci Charles'in emriyle Cromwell'in Westminster Katedrali'ndeki cesedi mezarından çıkarıldı, kafası kesildi. Başsız beden Tyburn'da asılıp halka teşhir edildi ardından parçalandı. Oliver Cromwell'in kesik kafası 6 metre uzunluğunda bir kazığa geçirildi ve ardından Parlamento'nun çatısına asıldı. II'nci Charles'ın iktidarının sona erdiği 1685 yılına kadar da burada durdu.

1685 yılındaki fırtına sırasında kazığa düşen bir yıldırım Oliver Cromwell'in kafasının da yere düşmesine neden oldu. Bir asker tarafından bulunan Oliver Cromwell'in kafası bundan sonra yıllar boyunca el değiştirdi. 17oo'lü yıllarda müzelerde bir süs eşyası gibi sergilendi, hatta kimi zaman borçlara karşı verilen bir eşya oldu. En sonunda 1815 yılında Josiah Henry Wilkinson tarafından satın alınarak Wilkonson ailesinin mülkiyetine geçti. 25 Mart 1960 tarihinde yapılan sade bir törenin ardından Horace Wilkinson tarafından Cambridge Üniversitesi'ne bağlı Sidney Sussex Koleji bahçesinin bilinmeyen bir köşesine gömüldü (Cromwell Koruyucu Lord olmadan önce Cambridge vekiliydi). Cenaze töreni 1962 yılının Ekim ayına kadar da kamuoyundan gizlendi. İngiltere'ye cumhuriyeti getiren adamın kellesi tam 300 yıl sonra nihayet huzura kavuşmuştu. Bedeni olmadan tabi.

Hilafetin Kaldırılması Kanunu Hükümsüzdür
Hilafet, Kaldırılamamıştır...

Peki, Hilafetin kaldırılması ve Osmanlı hanedanının sürgün edilmesi nasıl olmuştur? Resmi tarih bu olayı ruhsuz bir biçimde birkaç cümleyle anlatıp geçer. Hilafetin kaldırılması ve Osmanlı hanedanının sürgünü, İkinci Meclis'te görüşülmüştür. Birinci Meclis'teki muhalefet grubundan rahatsız olan Mustafa Kemal, bir kişi hariç, tamamını kendi belirlediği bu Meclis'le her şeye hâkim olacağını düşünmüştü. Ama öyle olmadı. 2'nci Meclis tamamı 1'inci Grup'tan yani Mustafa Kemalci Grup'tan 321 milletvekilinden oluşuyordu. Toplanma yeter sayısı da 161 idi. Meclis bu sayının altında toplanamazdı. Hilafetin İlgasına ve Hanedan-ı Osmani'nin Türkiye Cumhuriyeti Memaliki Haricine Çıkarılması Hakkındaki (431 Sayılı) Kanun, (aynen cumhuriyetin ilanında olduğu gibi) oturuma katılan 158 üyenin 157'sinin oyuyla kabul edildi. Tek ret oyunu Zeki Bey vermişti. Ama görüldüğü gibi Lozan Anlaşması'nı imzalamış, batı dünyası tarafından tanınmış ve haliyle haydut konumundan çıkmak üzere olan Meclis, ağır bir kanunsuzluğa imza atmış oldu. Oturum başladığında 163 milletvekilinin salonda olmadığı görüldü. Toplantı yeter sayısı yoktu. Meclis 158 kişi ile toplanamazdı. Ama toplandı. Anayasa'ya göre nitelikli çoğunluk gerekiyordu. Yani Meclis, 3'te 2 çoğunluk

olmadan Hilafeti kaldıramazdı. Ama kaldırdı. Böyle bir kanun Resmî Gazete'de yayınlanamazdı. Ama yayınlandı. Hilafetin kaldırılması kanunu bugün bile geçersizdir... Bu meseleye daha yakından bakalım...

Hilafet meselesi 4/ Hilafet, anayasal bir kurumdu ve Anayasa tarafından korunuyordu. Kaldırmak için Sülüsan yani nitelikli çoğunluk lazımdı... Mustafa Kemal ve arkadaşları her ne kadar "kaldırdık" diye iddia etse de Hilafet sıradan bir kanunla kaldırılamazdı...

Çünkü, önce Anayasa'nın 4. maddesi değişmeliydi...

Ancak Anayasa değişikliği için de üçte iki çoğunluk, yani 217 oy gerekiyordu... Ve bu çoğunluk yoktu.

6 Mart 1924. Hilafet 3 gün önce Ankara'daki Meclis tarafından "kaldırıldı" Ve bu, benim Hilafet konusundaki 4'üncü paylaşımım. Soru şu: Ankara'daki Meclis, yasal bir Meclis olsaydı, Hilafeti kaldırabilir miydi? Yasal olsaydı, evet kaldırabilirdi. Ama bunun için Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun 4'üncü maddesinin değişmesi gerekiyordu. Çünkü Hilafet, Anayasal bir kurumdu ve Anayasa tarafından korunuyordu. Ne alakası var, demeyin. Hilafetin "kaldırıldığı" 3 Mart 1924'te henüz 1924 Anayasası ortada yoktu ve 1876 tarihli Osmanlı Teşkilat-ı Esasiye Kanunu yürürlükteydi. Nitekim 29 Ekim 1923 tarihinde cumhuriyet ilan edilirken bu kurala uyulmuş ve önce Anayasa "değiştirilmişti". İşte bu kanunun 4'üncü maddesi şöyle diyordu:

Madde 4 – Zatı hazireti padişahi hasbel hilâfe dini islâmın hamisi ve bilcümle tebaa-i Osmaniye'nin hükümdar ve padişahıdır.

Yani Mustafa Kemal, Hilafeti kaldırabilmek için önce bu maddeyi kaldırmalıydı. Anayasayı değiştirmeliydi. Ama bu defa önüne Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun iki maddesi birden çıkıyordu.

Madde 115- Kanunu Esasinin bir maddesi bile hiçbir sebep ve bahane ile tatil veya icradan iskat edilemez.

Madde 116- Kanuna Esasinin mevaddı mündericesinden bazılarının icabı hale ve vakte göre tagyir ve tadiline lüzumu sahih ve kat'i göründüğü halde zikri ati şerait ile tadili caiz olabilir. Şöyle ki Heyeti Vükelâ veya Heyeti Âyan veya Heyeti Mebusan tarafından işbu tadile dair bir teklif vuku bulduğu halde evvelâ Meclisi Mebusanda azayı mürettebenin

sülüsan ekseriyetile kabul olunur ve kabul Meclisi Âyan'ın kezalik sülüsan ekseriyetile tasdik edildikten sonra iradei seniye dahi o merkezde sudur eder ise tadilâtı meşruha düsturülamel olur ve Kanunu Esasi'nin dali-i teklif olunan bir maddesi berveçhi meşruh müzakeratı lâzimesinin icrasile iradei seniyesinin suduruna kadar hüküm ve kuvvetini kaip etmeksizin meriyülicra tutulur.

Yani, "Hilafeti kaldırdık" iddiasında bulunan Mustafa Kemal, aslında Anayasa'nın 3 maddesini birden çiğnemiş oluyordu. Ama zaten Mustafa Kemal o tarihte değil Anayasa'yı değiştirecek 217 oya, Meclis'in salt çoğunluğu olan 163 oya bile sahip değildi. Peki Hilafet nasıl kaldırıldı, bu yasa dışı kanun resmî gazetede nasıl yayınlandı diye soracak olursanız, silah zoruyla derim [33].

Tek red oyunu bir kişi verdi dedik. O kişi, TBMM İkinci Dönem Gümüşhane Milletvekili Kadirbeyoğlu Zeki Bey'dir. Mustafa Kemal onu listesine yazmayınca Gümüşhane'den Bağımsız Milletvekili olarak adaylığını koymuş ve seçilmiştir. Kemalistler, bir süre mazbatasının vermemişler ve Meclis'e sokmamışlardır. Ancak, daha sonra "aleyhimize söz söylenir" denilerek, Zeki Bey Meclis'e kabul edilmiştir. İşte bu Zeki Bey, ölümünden 55 yıl sonra ancak 2007 yılında basılabilen anılarında, Hilafet ve Osmanlı hanedanı görüşülürken, Mustafa Kemal ve arkadaşlarıyla Meclis'te nasıl tartıştığını ve bu olaydan sonra başına neler geldiğini ayrıntılı olarak anlatıyor. Zeki Bey, yönetimin beğenmediği bir görüşü dile getirenlerin -bu, dokunulmazlığı olan bir Milletvekili dahi olsa- başına gelenleri, kısaca dönemin diktatörlüğünü çarpıcı bir biçimde gözler önüne seriyor.

Gümüşhane Milletvekili Kadirbeyoğlu Zeki Bey anlatıyor:

"3 Mart 1924 Pazartesi, Şer'iyye Vekâleti'nin ilgası, Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Vekili'nin vekâletten ayrılması, Hilâfet'in ilgası ile Hânedân-ı Saltanat'ın hârice teb'îdi (yurtdışına sürülmesi).

Bunların hiçbirisi bir encümene (komisyona) havâle edilmeden, doğrudan doğruya Hey'et-i Umûmiye'ye sevk ile müzâkeresine başlandı.

Her iki vekâletin iki dakikada ilgâsından evvelce, Hilâfet ve Saltanat'ı, yani umûr-i idâre-i devletin Hilâfet'ten ayrılmış olması münâsebetiyle sırf mânevî bir şekilde kalmış olan Hâlife ve hânedanın millî hududlar

hâricine teb'îdi müzâkeresine geçildi.

Mustafa Kemal Paşa da meb'uslar arasında oturmakta idi.

Bu mesele hakkında söz alan iki meb'us çıktı. Biri ben, diğeri Kastamonu Meb'usu Erkân-ı Harp Miralayı Albay Hâlid Bey idi. (İstiklâl Harbi'nde cepheyi yarıp Yunan Başkumandanı Trikopis'i esir eden ve zaferi ordumuza temin eden Dadaylı kahraman)

Ben şahsen, altıyüz seneyi mütecâviz bir hânedanın, perişan bir hâlde millî hududlar hâricine atılıp, kovulması ve sürülmesini Türk Milleti'nin ulûvvü cenablığıyla kabil-i kıyas görmedim ve bulamadım. Bâhusus (özellikle) bu hânedan, Avrupa âile-i kraliyeleri gibi milletlerin kurdukları, başkalarının eyâdi-i gasbından kurtardıkları vatanlarını, kendi ırklarından olmadığı halde büyük gördükleri Kral âilelerinden kendilerine bir kral isteyerek başlarına geçirmiş değillerdi.

Osmanlı Hânedânı, bunlarla hiçbir vakit kabil-i kıyas olmayıp, doğrudan doğruya kendi aşîretinin reisi bulunan Birinci Pâdişah Osman Bey, Selçuklular'ın bir beyliğini kabûl ederek Domaniç'e yerleşmiş ve Selçuk Hükümeti'nin inkırâzı vukûunda o da diğer beyler gibi istiklâlini ilân etmiştir ve bunun neticesi olan muazzam Osmanlı İmparatorluğu'nun ana temellerini atmaya muvaffak olmuştur.

Benim nokta-i nazarım (görüşüm), Makarr-ı Hükümet (Hükümet Merkezi) yapılan Ankara'nın gözü önünde bir mahallede, kendilerine Feriye Sarayları gibi yapılacak iki üç cesim (büyük) apartman içerisinde yerleştirerek, Hükümet-i Cumhûriyeti'n nezâreti altında ikametlerine müsaade olunması, zükûr-ünas (erkek) evlâdlarının da bizim evlâdlarımız gibi resmî mekteblerde tahsil ettirerek, işe yaramayan aksâmını devlet memuriyetlerinde tahsil ve derecelerine göre istihdâm edilmesi ve binnetice yarım asır zarfında halka karışıp, memlekete daha müfid (faydalı) bir unsur olmuş olurlardı. Osmanlı Hânedanı teessüs ederken, zamanında kendilerinden daha büyük ve kudretli hükümdarlar yok muydu? Karamanoğulları, İsfendiyaroğulları ve Dulkadiroğulları hânedanı, bunları o zamanın Osmanlı Padişahları hatta yurtlarını zabtettikleri halde, kapı dışarı sürüp süründürmediler. Evlâdlarını, kendilerini taltîf ederek istihdâm ettiler. Biz de bu ciheti güzelce tatbik edebilirdik.

Ben bu nokta-i nazarı müdâfaaya kalkışıyorken, Gazi'nin (M. Kemal'in) sağa sola, vukû bulan işâretleriyle mâiyet-i seniyyelerinden ilk evvel İstanbul Meb'usu Ali Rıza Bey karşıma çıktı. Birinci Harb-i Umûmi'de meşhur levâzım reisi İsmail Hakkı Paşa'nın (Yolsuzluklarıyla ünlüdür. Y.G.) sağ eli olan bu yadigâra,

- Siz saray hafiyesi ve saraya mensubsunuz demesini müteâkib,

- Bana saray hafiyyesi ve saray mensubu diyen bu adam bunu isbât etmesi îcâb eder. Aksi takdirde en büyük nâmussuzdur. Zaten vazifesinde hırsızlıkla iştihâr etmiştir.

diye ağzının payını verdikten sonra (Bu Ali Rıza, Meclis'te kestor [Mali işlere bakan yüksek görevli] olarak bulunduğu müddetçe yaptığı suistimalinden dolayı çıkarılmıştır.) Mustafa Kemal etrafına bakınarak, arkasında gördüğü Kozan Meb'usu Jandarma Zâbiti Ali Sâib'e işaret etmesi üzerine, elleriyle ne yapayım gibi bir işâret vererek

- Zeki Bey, Zeki Bey, Hânedan bu müdafaanı görseler seni damat yaparlardı, diyerek yavan bir hezeyanla salondan çıktı.

Cevâben:

- Damâd-ı Şehriyârî olmak, elbette bir şereftir. Burada kalmış olsalar, sizlerden kimseye sıra kalmazdı. Değil Damâd-Şehriyârî olmak, fırkanızın edib-i muhteremi Celâl Nûri Bey, saraya soğancıbaşlığına çoktan tâlib çıkmıştı.

Onun peşine Gazi, Topçu İhsan'a işâret etti. Teşehhüd miktarı Bahriye Vekilliği yapıp, kendisiyle beraber vekâleti de yıkıp, meşhur Havuz-Yavuz meselesiyle mahkemeye sevkedilen şahs-ı marufun da payını alarak yerine oturması Gazi'yi büsbütün çileden çıkardı. Yine etrâfa işâret vermeye başladığı sırada, artık tahammül edemeyerek doğrudan doğruya kendisine hitâb ettim:

- Paşa, Paşa! Ben ne hânedandanım, ne de mensubtum. Ben bir hakikati ve kendi görüşümü müdâfaa ediyorken, siz boyuna işâret vererek karşıma adam çıkarmak istiyorsunuz. Ben senin gibi de Bendegân-ı Hazret-i Şehriyârî'den değilim. Tard olunduğun (görevine son verildiği) halde, Erzurum Kongresi'nde Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârî Kordonu'nu kemâl-i fahr-i mübâhatla sînene takarak geldin. Ve bugün de hâlâ altın imtiyaz madalyasını göğsünde taşıyorsun. Mektebden çıkıyorken sadâkat yeminini ben değil sen

yaptın. Kızaracak yüz benim de yüzüm değildir, diyerek kürsüyü terkettim. Zira müzâkere çığırından çıkarılmıştı. (Beyînat aynen bu şekilde cereyân etmişti. Matteessüf zabıt değiştirilerek birçok kelimeler çıkarılmıştır.)

Mustafa Kemal hiç me'mul etmediği (ummadığı) bir hücuma mâruz kalınca baygınlık geçirdi. Yâverân, hemen odasına naklederek, beş dakika sonra da otomobili ile Çankaya'daki köşklerine naklettiler. Sonradan aldığım bir habere göre 'Öldürün!' demiş" [34].

"Bir akşamüzeri Meclis'te gardıroptan pardösümü giyerken, cebimde fazlaca bir kabarıklık gördüm. Elimi cebime attım, sert bir mukavva parçası, hariçten yokladım, başka bir şey yok. Çıkardım, üzerinde kurşun kalem ile acele yazılmış bir yazıyı gördüm:

- Biz seni çok severiz. Otomobille çiğneyeceklerdir. Meclis karşısında bekleyen otomobile dikkat, kağıdı yak!..

Kâğıdı ezerek hânede yakmak üzere cebime koydum. Çıktım. Ankara Palas Oteli, az ilerisinde boş bir makina bekliyordu. Ben kenardan yavaş yavaş yürümeye başladığım sırada o da harekete geçti. Taş Han önünde Rüşdü Paşa ile Fâik Bey'i gördüm. Meseleyi anlattım. Beraberce yürümeye başladık. Camiyi geçtikten sonra, tam dört yol ağzında ben tedârikli bulunarak karşıya geçmek istediğim anda otomobil var kuvvetiyle üzerime yollandı. Kurtulamayacağımı anlayınca, birdenbire fırladım. O hızla geçti, ilerde durdu" [35]. Aslında, Kadirbeyoğlu Zeki Bey ile Mustafa Kemal'in yolları, daha önce Erzurum Kongresi sırasında kesişmiştir. Mustafa Kemal, o kongre sırasında Kadirbeyoğlu Zeki Bey'in kendisine karşı takındığı tutumu bir kenara not etmiş ve ömrü boyunca da unutmamıştır. Erzurum Kongresi'ni anlattığım bölümde bu olayı ayrıntılı olarak anlatacağım.

Şimdi, son padişah ile devam edelim: İngilizler, Vahidettin'den nefret ediyorlardı. Can havliyle Malaya zırhlısına ulaştırıldığında bundan hiç hoşlanmadılar. Onun Londra'ya götürmediler. Bu akıllarından bile geçmedi. Zaren Lozan süreci yeni başlamış, Osmanlı İmparatorluğu'nun defteri henüz tam olarak dürülmemişti. Bir süre Malta adasında ikamete mecbur bıraktılar, sonra sınır dışı ettiler. Vahdettin, 1922 sonunda Hicaz Kralı Hüseyin'in daveti üzerine hacca gitti. 20 Nisan 1923'e dek Hicaz'da kaldı. İngiltere'nin baskısı üzerine buradan ayrıldı. Bir süre

İtalya'nın Cenova kentinde yaşadı. 11 Haziran 1923'te San Remo kasabasında Mısır kraliyet ailesinden bir prensin maddi yardımıyla kiralanan bir villaya taşındı. Bu dönemde başlangıç bölümünü kendi el yazısıyla yazdığı, kalan bölümlerini yakınlarına dikte ettirdiği anılarını kayda geçirmiştir. İlginç bilgiler vermiştir. Kaçmadığını, hayatını emniyette görmediğinden vekili olduğu şanı yüce peygamberin yaptığını yaparak "hicret" ettiğini belirtmiştir. (Geceleri sarayın çevresinde aleyhte gösteriler oluyor ve havaya silahla ateş ediliyordu.) Mustafa Kemal'e kızdığı anlaşılıyor. Bazı satırlarda "Kemalilerden, celalilerden kaçtım." gibi ifadeler kullanmıştır. İngilizler 'in gözü sürekli olarak Vahidettin'in üzerinde olmuştur. Müslümanları peşine takıp isyan çıkarmasından endişe ettiler. Onu, 16 Mayıs 1926'da San Remo'da ölene kadar sürekli izlediler. Son İmparator, borç içinde öldü. Cenazesine haciz geldi. Tabutu, nice badireden sonra Suriyelilerin parasal desteğiyle kurtarılarak Beyrut'a ulaştırıldı ve Şam'a götürülerek defnedildi.

Osmanlı İmparatorluğu'nun ve hilafetin yok edilmesi, İngiliz dış politikasının en büyük zaferlerinden biridir. İmparatorluğu ve hilafeti, İngilizler doğrudan kendileri ortadan kaldırsaydı, bu büyük tepki toplardı ve belki de mümkün olmazdı.

Bu konuda son söz. Yıllar sonra, işgal yıllarında İngiliz istihbaratının İstanbul'daki başı olan Bennett, kendisi ile Türkçe röportaj yapan yazar Nezih Uzel'e şöyle diyecektir:

Halifeyi niçin Malta'ya götürdünüz?

Götürmedik.

Yani buradan ayrıldıktan sonra...

Malta... yok.

Demek öyle bir maksadı yoktu İngiltere'nin...

Biz götürmedik, yani hiç ona dokunmadık. Yani Hangi? Sultan Vahideddin'den sonra...

Sultan Vahideddin, öyle olmadı mı?

Yok...

Bize Sultan Vahideddin İngiliz gemisine bindi, kaçtı diye söylediler.

Evet, fakat yani biz, onu kurtarmak için.

Anadolu ordusundan kurtarmak için mi?

Öyle tabi, evet.

Şey diyorlar, Malta'da hilafeti tekrar ihdas etmek maksadıyla...

A, başka bilinmez, ben... Fakat o doğru Nis'e gitmedi mi? Yani Malta'da az kaldı. Fransa'ya geçmiş. Yok, yok. İtalya'ya geçmiş değil mi? Sultan Vahideddin, İtalya'da kaldı [36].

Şimdi Filmi Biraz Geri Saralım...

Tarihin cilvesi, Mustafa Kemal'in Samsun'a gitmesinden bir ay kadar önce 13 Nisan 1919'da Hindistan'ın Pencap eyaletindeki Amritsar kentinde İngilizler, büyük bir katliam yaparlar. Güya, bir İngiliz kadın, kentte bisikletle dolaşırken birkaç kişinin tacizine muhatap olmuştur. Kadın, bu iddiayı komutan Tuğgeneral Reginald Dyers'e götürür. Dyers, hemen bir duyuru yayınlar. Duyuruda özetle şu yazılıdır:

> "Bundan böyle bütün Hintliler, sarkıntılığın yaşandığı caddede dizlerinin üstüne çökerek ve sürünerek dolaşacaklardır."

Birkaç gün sonra, 13 Nisan 1919'da 10 bin kadar Hintli, barışçı bir protesto gösterisi için sonradan Jalianwala / Şehitler Bahçesi denilen yerde toplanır. İngiliz işgal komutanlığı, bu toplantıyı dağıtma kararı alır. Ancak toplantı yerinin üç tarafı da yüksek duvarlarla çevrilidir ve İngiliz askerleri tek girişi de kapatmışlardır. Komutan Dyers, halkın üzerine ateş açtırır. Yaşanan katliamdan kurtulmak için birçok insan kendini bahçedeki kuyuya atar. Resmi rakamlara göre 370 Hintli ölür, 1500 Hintli de yaralanır. Ancak, İngilizlerin 700 mermi atarak 1.200 kişiyi öldürdükleri yolunda kayıtlar da vardır. Dyers, karargâha dönünce üstlerine "İsyana kalkıştılar. Biz de vurduk." şeklinde bir rapor yazar. Ama iş burada kalmaz. İngiltere, araştırma için Hindistan'a bir müfettiş gönderir. General Dyers, kendini şöyle savunur: "Buranın kumandanı benim. Askeri icraatı ben takdir ederim. Gerekli gördüm ve emrettim." Müfettiş, caddede sürünme emrini sorunca bu defa şöyle der Dyers: "Bunlar zaten kendi tanrıları önünde sürünüyorlar. Ben bu emirle, bunlara bir İngiliz kadının bir Hindu tanrısı kadar kutsal olduğunu ve onun karşısında da değil hakaret etmek, sürünmeleri gerektiğini anlatmak istedim."

İngiliz basını General'i kahraman ilan eder. Gelişmeler üzerine Hindistan'da büyük olaylar çıkar ve İngiliz düşmanlığı tavan yapar ve General Dyers, emekliye ayrılmak zorunda kalır.

Amritsar katliamı sonrasında Sikhler olsun, Müslümanlar olsun, Hindu'lar olsun, bütün Hindistan halkı, "ortak düşman" İngilizlere karşı Osmanlı İmparatorluğu ile kader birliği yapmıştır. 100 bin kişiye ulaşan kalabalıklar İstanbul'un işgalini protesto etmiştir. 1919-1922 yılları arasında Hindistan'da defalarca para toplanmış ve bu para bazen aracılarla, bazen de İngiliz Bankaları ve para baronu Rothschild'e ait Osmanlı Bankası kanalıyla Mustafa Kemal'e ulaştırılmıştır. İngilizler, hilafetten, dolayısıyla da Padişah'tan kurtulmanın yollarını arıyorlardı. Osmanlı İmparatorluğu'nun yok edilmesi ile imparatorluk toprakları üzerinde hak iddia edecek kimse kalmamıştır. Hilafetin yok edilmesiyle de Müslüman dünyası manevi bir önderden mahrum bırakılmıştır. Bu Vatikan'ın yok edilmesi gibi bir şeydir. İngilizler, Osmanlı ateşini elleriyle tutmamış, maşa kullanmışlardır.

Evet, İngilizler, Lozan'ı imzalamak için hilafetin kaldırılmasını şart koşmuşlardır. Lozan 24 Temmuz 1923'te imzalanmıştır. Hilafet ise 3 Mart 1924'te kaldırılmıştır. Resmi tarihçiler, bize bu tarihleri göstererek "Lozan ile hilafetin kaldırılmasının hiçbir bağlantısı yok. Lozan imzalandı, Hilafet 9 ay sonra kaldırıldı" der. Bu apaçık bir yalandır. Çünkü, 24 Temmuz 1923 Lozan'ın yürürlük tarihi değildir. Masadan kalkmanın, toplantının sonlandırılmasının tarihidir. Taraf olan ülkeler, kendi parlamentolarından geçirdikten sonra Lozan yürürlüğe girecektir. Nitekim, TBMM, büyük bir aceleyle Lozan'ı 23 Ağustos'ta onaylamıştır. Diğer devletlerin onaylaması, 1924 yılına kalır. İngiltere "Hilafeti kaldırmazsanız, imzalamam." dediği için Hilafet 3 Mart 1924'te kaldırılır. Ardından İngiltere'nin onayı gelir. Lozan'ın yürürlük tarihi, Hilafetin kaldırılmasından 3 ay 3 gün sonra, 6 Haziran 1924'tür. Kemalistler, İngiltere ile yapılan Hilafet pazarlığını gizlemek için, Lozan imzalanır imzalanmaz yürürlüğe girmiş gibi yaparlar.

Çanakkale ile ilgili bir başka gerçeği konuşmakta yarar var. İngilizler Çanakkale'den nasıl ve ne zaman gitti?

İşte gerçek...

Mustafa Kemal'in İngilizleri Çanakkale'de yendiği ve denize döktüğü

söylemi, gerçeği yansıtmamaktadır. İngilizler, 10 Aralık 1915 tarihinden itibaren Gelibolu Yarımadası'nı kendi istekleriyle terk etmeye başladılar. Ancak 5 Kasım 1918'de geri döndüler — ve bu kez tam 18 yıl boyunca bölgede kaldılar. Bu süreçte Mustafa Kemal'den herhangi bir itiraz yükselmedi.

Çanakkale, 1936 yılına kadar İngiliz Ordusu'nun işgali altında kaldı. İngilizler, Çanakkale'den ancak 20 Temmuz 1936'da Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin imzalanmasıyla ayrıldılar.

ULUS

Son haberler üçüncü sayfamızdadır

Mukavele dün gece imzalandı

Askerimiz bugün öğleyin Çanakkale'ye girmiş olacak

IMZADAN SONRA

Ulus Gazetesi, bunu sadece bir defa, sadece bir defa, anlaşma imzalandığında yazdı. "Mukavele dün gece imzalandı... Askerimiz bugün öğleyin Çanakkale'ye girmiş olacak..." Haber, gazetenin 21 Temmuz 1936 tarihli baskısında yayınlandı ve bir daha asla hatırlatılmadı. Bugüne kadar hiçbir tarihçi bunu yazmadı. Hala yazmazlar...

Filistin Ey Filistin

Evet, Çanakkale'yi bire bin yalan katarak anlatan Kemalistler, Mustafa Kemal'in Filistin ve Suriye'deki rolünden söz etmeyi sevmezler. Kısaca, Filistin ve Suriye'de 7'nci Ordu Komutanlığı yaptığını, ardından Yıldırım Ordular Grubu Komutanlığı'na getirildiğini, Osmanlı İmparatorluğu yenilip, Mondros imzalandığında da İstanbul'a döndüğünü anlatır ve meseleyi kapatırlar.

Oysa Osmanlı, Mars gezegeninde yenilmemiştir. Filistin/Suriye/Ürdün savaşlarında yenilmiştir. Ve bu bölgede olanlar, Osmanlı İmparatorluğu'nun başına geleni anlamamız için hayati önemdedir. İmparatorluğun Filistin/Suriye/Ürdün'de korkunç bir biçimde yenilmesinde ve savaş dışı kalmasında sorumluluğu olanlar, rütbe sırasına göre şu şahıslardır:

Mirliva Mustafa Kemal, Mirliva Fevzi Çakmak, Miralay İsmet (İnönü) Mirliva Ali Fuat (Cebesoy)

Enver Paşa, Almanlara sadık kaldığı için yenilgiden kişisel olarak zarar görmüş, Mustafa Kemal ise İngilizlerle uzlaşmayı seçtiği için kişisel olarak kazançlı çıkmıştır.

Filistin-Suriye savaşlarını ve bu savaşlarda Mustafa Kemal'in rolünü incelemeden önce Kudüs'e yeniden bakalım. Kudüs'ü bir yıl önce 1917 yılının Aralık ayında kaybettik. Mustafa Kemal, istifa etmiş ve 7'nci Ordu'yu terk edip Halep'e gitmişti. Harbiye Nazırı Enver de 7'nci Ordu'ya komutan olarak bir başka kankasını Fevzi Paşa'yı (Çakmak) göndermişti [37].

Gazze'den Kudüs'e doğru ilerleyen İngilizler, Kasım ayının sonuna gelindiğinde hâlâ Kudüs'ten epey uzaktaydılar. Kuvvetleri, Kudüs'ün oldukça dışında, Samuel — diğer adıyla İsmail Peygamber'in kabrinin bulunduğu tepe civarına kadar ulaşmıştı. Bu sırada 7. Ordu'nun komuta kademesi çoktan bir gaflet hâline düşmüştü.

Artık ağızlarda şu sözler dolanıyordu... İhaneti gerekçelendirmek için: "Arabın memleketi, bize ne? Biz gidip Anadolu'yu savunalım..." demeye başlamışlardı.

Kudüs'ün savunmasında etkili isimler olan Miralay Ali Fuat, Fevzi Paşa (Çakmak), Miralay Refet (Bele), Miralay İsmet Bey (İnönü) gibi isimlerin fikirlerine ve hatta ağızlarına sirayet etmiş bu düşünceler dolayısıyla olacak ki Fevzi Paşa'nın verdiği geri çekilme ve "teslimiyet" emriyle, 8 Aralık gecesi savaş dahi yapmadan ordularımız geri çekildi. Kudüs şehrinin anahtarı da Belediye Başkanı İzzet Bey tarafından İngiliz Ordusu'nun 20'nci Londra Tümeni'ne bağlı 20'nci Londra Taburu'nun iki aşçısına verilmek istendi. Aşçılar, taburlarına yemek yapmak üzere malzeme ararken Kudüs Şehri'nin surlarına yaklaşmışlardı. "Bu bizim görevimiz değil" dediler ve Kudüs'ü teslim almayı reddettiler.

Ama İzzet Bey inatçıydı. Yetkili asker aramayı sürdürdü. Bir süre sonra iki çavuş buldu. Yine reddedildi. Yılmadı. İki binbaşı buldu. Yine reddedildi. Sonunda 180'inci Tugay Komutanı Tuğgeneral Watson'a ulaştı. Watson, General Allenby'den yetki alınca yanına 10 asker aldı ve Kudüs'ü işgal etti. Bayrak direğine İngiliz bayrağı çekti. O sırada İngilizler bile Kudüs'ün düşeceğine inanmıyordu ve bu nedenle ön saflarda / Kudüs önlerinde savaşçı askerleri yoktu.

20. Kolordu komutanı Al Fuat, 8 Aralık 1917 günü saat 23. 00'te Fevzi Çakmak'ın emrini almıştır. Çekilme emrini alır almaz; "Kudüs'ün önündeki ve İngilizi'n karşısındaki bütün birlikler, Kudüs'ün önünden Kudüs'ün arka hattına çekilecektir. . . 'emrini vermiştir. Gnkur. ATASE Bşk. lığı, Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi, c. IV,Ks. 2,Sina Filistin Cephesi, ,Kls. 4519,Dos. 8,Fih. 3-25;3-26

56 6 Yorum • 9 Paylaşır

Kudüs'ün 7'nci Ordu tarafından İngiliz Ordusu'na bırakılacağını öğrenen ve şoka giren Yıldırım Ordular Grubu Komutanı Mareşal Falkenhayn son anda Fevzi Çakmak'a telefon etti. Önce dedi ki "Alman Silahlı Kuvvetlerinin 5 bin kişilik bir birliği yoldadır. Kudüs'e gelmektedir. Birkaç gün sabredin. Kudüs'ü bırakmayın..." Bu laflar, Fevzi Çakmak'ı etkilemedi. (Nitekim, Alman Ordusu'nun Asya Kolu 13 Aralık'ta Kudüs yakınlarına geldi ama Ali Fuat-Fevzi Çakmak ikilisi şehri İngiliz'e bırakalı 4 gün olmuştu) Falkenhayn sonra şöyle devam etti: "Ali Fuat Paşa, cesaretini kaybetmiş. Kendisine cesaret veremez misiniz?" Fevzi Çakmak'ın cevabı şöyle oldu:

"Mevzilerini terk eden bizim askerlerimiz, düşman tarafından takip edilerek Kudüs'ün kenarına kadar gelmiştir. Elimde ihtiyatım yoktur. Durumun muhafaza edilmesi tehlikeli olacaktır. Bu geceden faydalanarak malzeme ve kıtalar geriye alınmazsa, ağır toplar ve cephane kurtarılamayacak 20'nci Kolordu büsbütün perişan olacaktır. (Geri çekilme)

emrini imzalayacak ve gerideki El Beri'ye gideceğim..." 7'nci Ordu Komutanı Fevzi Çakmak hemen ardından günlüğüne şöyle yazdı: "Fuat Paşa'nın müdafaa imkânı görmemesi üzerine Kudüs'ün tahliyesine karar verdim."

Önemli not: Ali Fuat Paşa da Fevzi Çakmak da Yahudi'dir... Gizli gündemleri vardı. Onu uyguladılar. Ali Fuat, Müşir Mehmet Ali Paşa'nın torunudur. Nazım Hikmet ve Mehmet Ali Aybar ile teyze çocukları olurlar. Fevzi Çakmak'la gelince: Mezarı, Eyüp Mezarlığı'nda Müslüman görünümlü Yahudi Haham Küçük Hüseyin'in mezarının ayak ucundadır. Fevzi Çakmak ölünce eşi, evlerini Yahudi cemaatine verdi. Yahudi Cemaati de bu evi sinagog yaptı.

Yakın plan

Mustafa Kemal'in Filistin/Suriye'deki rolü ilk defa ayrıntılı olarak 1950 yılında Büyük Doğu dergisinde Dedektif X mahlasıyla çıkan bir yazıda ele alınmıştır. İşte o yazı:

1- Birinci Cihan Harbi'nde imparatorluğun çöküşü, Filistin cephesinin birdenbire yıkılmasıyla olmuştur.
2- Evet, Birinci Cihan Harbi'nde Filistin cephesi birdenbire yıkılmış; bu cephe üzerinde her şey, müthiş bir bozgun ve misilsiz bir panik kasırgasıyla altüst olmuş ve neticede bu iş, bütün felâketler bilançosunun yekûn hattını çekerek Türk vatanının istilâsına ve Mondros esaret senedinin imzasına kadar götürmüştür.
3- Acaba Filistin cephesinin âni çöküşü, dört küsur yıllık Birinci Cihan Harbi'nin her gün üst üste yığılan faciaları sonunda zuhura gelmiş tabii bir netice midir, yoksa bununla beraber ve bilhassa bundan kuvvet alarak araya giren bir kast ve menfi irade mahsulü müdür?
4- Biz, bütün bir tarih seyrini değiştirecek kadar mühim bu sualin cevabını şöylece veriyoruz ki; imparatorluğu birdenbire dize getiren Filistin cephesinin çöküşü, üst üste yığılı facialar neticesinde, fakat bu facialarin kötü akıbetini biraz daha uzatmanın pekâlâ mümkün bulunduğu bir anda, bulanık şartlardan kuvvet alarak araya girici bir kast ve menfi irade ne-

ticesi olarak meydana gelmiştir. Yani, imparatorluğun, o günkü Türk vatanının çöküşünü çabuklaştırıcı bir kast ve menfi irade karşısındayız. Artık siz bunun mânasına ne isim verirseniz veriniz!

5- Cephenin çöküş tarihi 31 Ağustos 1918'dir. Filistin cephesinde üç ordumuz vardır: 4., 7. ve 8. Ordular... 4. Ordu Kumandanı Mersinli Cemal Paşa merhum, 8. Ordu Kumandanı Arapkirli Cevat Paşa merhum, 7. Ordu Kumandanı da Mustafa Kemal Paşa'dır. Üç ordunun birden teşkil ettiği birlik ise Yıldırım Orduları ismindedir ve General (Liman von Sanders) kumandasındadır.

6- 7. Ordu Merkezi Nablus, 8. Ordu Merkezi Tul-ü Kerem, 4. Ordu Merkezi Salt kasabalarında... Ordular Grubu Kumandanlığı da Nâsıra'da... Arkanızı Anadolu'ya vererek düşünürseniz, Şeria nehrinin sağında 4., solunda da 7. ve 8. ordular... Karşılarındaysa General Allenby kumandasında İngiliz ordusu...

7- Günün birinde Mustafa Kemal Paşa, Yıldırım Orduları Levazım Reisi Merzifonlu Miralay Ömer Lütfi Bey (İstiklal Harbi esnasında Nafıa Vekili) ile yine Ordular Grubu Erkân-ı Harb Reisi Diyarbakırlı Kâzım Paşa'yı nezdine çağırıyor ve şöyle diyor: "Enver Paşa'nın idaresi orduyu ve vatanı her yerde felâkete sürüklüyor! Bu vaziyetten kurtulmak için tek çare İngilizlerle anlaşmaktır! Başka hiçbir çıkar yol kalmamıştır!.." Her iki asker de bu teklifi şiddetle reddediyor ve böyle bir hareketin korkunç bir şey olacağını söylüyorlar ve yerlerine gidiyorlar. Teklif neticesiz kalıyor. (İşbu Ömer Lütfi Bey, iman ve namusuyla tanınmış bir zattır ve elyevm, çok şükür, sağdır.)

8- Bu arada Mustafa Kemal Paşa'nın, herhangi bir maddi menfaat bahis mevzuu olmaksızın, İngiliz kumandanı (Allenby) ile hususi temaslarda bulunduğunu da bir gün tarih tespit edecektir.

9- Nihayet 31 Ağustos 1918... 7. Ordu, ne sağındaki 4. Ordu'ya, ne de solundaki 8. Ordu'ya ve bilhassa Ordular Grubu'na hiçbir haber vermeden ve hiçbir şey sızdırmadan, birdenbire Bisan istikametinde son süratle çekilmeye başlıyor!

10- Nagihan cephe üzerinde müthiş bir yarık hâsıl olmuş ve 4. Ordu ile 8. Ordular birbirinden uzakta ve temassız halde kalmışlardır.

11- İngiliz ordusu hemen bu yarıktan içeriye dalarak, 8. Ordu'nun gerisine düşüyor ve bu orduyu kuşatıp kamilen esir ediyor. Ancak Tul-ü Kerem mevkiindeki Cevat Paşa, birkaç kişilik maiyetiyle zor belâ kurtulabiliyor.

12- İngiliz tazyiki, oradan derhal 4. Ordu üzerine dönüyor; vaziyeti birdenbire ve tepeden inme haber alan 4. Ordu ise, tarih boyunca misli görülmemiş bir bozgun seli halinde Halep'e doğru akmaya başlıyor.

13- Vaziyet tek kelimeliktir; kahkarî hezimet... 4. Ordu bakiyeleri Şam'a doğru mahşeri bir ana baba günü akışıyla kulaç atarken, 7. Ordu hiçbir tazyik görmeden Halep'e çekilmiş ve orada karargâh kurmuştur.

14- İşte bunun üzerine memleket tek kalemde tepetaklak olmuş ve Mondros'un imzası zarureti doğmuştur. Öyle bir cephe çöküşteydi ki bu, eğer tam o anda imparatorluk, esaretini kabul edip mahut mütarekeyi imzalamasaydı, İngiliz ordularının Halep önüne değil, Haydarpaşa'ya kadar ilerlemesi lâzımdı.

15- Bir taraftan Yıldırım Orduları Kumandanı (Liman von Sanders), öbür taraftan 4. ve 8. Ordular kumandanları çırpınadursun; Mustafa Kemal Paşa derhal İstanbul'a müracaat ederek şu teklifte bulunuyor: "Ordumuz mahv-ü perişan olmuştur. Eğer Yıldırım Orduları Kumandanlığı'nı bana verir ve Mersinli Cemal Paşa'yı bertaraf ederseniz vaziyeti kurtarırım." Ve o hengâmede hiçbir şeyi doğru haber almak ve düşünmek kabiliyetinde olmayan İstanbul, bu teklifi kabul etmekten başka çare bulamıyor...

16- Yeni Yıldırım Orduları Kumandanı, birkaç basit oyalama muharebesinden sonra Adana'ya çekiliyor ve Adana'dan da İstanbul'a şu yeni teklifte bulunuyor: "Vaziyet tam bir faciadır! Beni Harbiye Nazırı yaparsanız durumu kurtarabilirim." Artık vaziyet; bilhassa şahısların vaziyeti İstanbul'ca malûm olmaya başladığından Müşir İzzet Paşa bu telgrafa cevap vermiyor ve Yıldırım Orduları Kumandanı İstanbul'a gelmekten başka çare bulamıyor.

17- Mustafa Kemal Paşa'nın Harbiye Nazırlığı'nı isteyiş telgrafı, Toroslar'da Bilemedik mevkiinden çekilmiş ve Erkân-ı Harb Miralayı merhum Fuat Ziya Bey'e çektirilmiştir. Zira merhum Fuat Ziya'nın Müşir İzzet Paşa ile arası son derece iyidir. Elbette ki, tarih bir gün bu telgrafın da müsveddesini bulacaktır.

18- İşte Türk milletini imparatorluk enkazı altından kurtarma hareketi, mazide böyle bir istinat noktasına dayanır.

19- Sadece realiteleri tespite memur olan biz, kıymet hükmünü umumi vicdana ve tarihe terk ediyoruz." [39].

Sonuç gerçekten korkunçtur.

Doruk noktası Meciddo Muharebesi ("Nablus Yarması" veya "Armaged-

don Savaşı" da denir) olan 39 günlük bir süreçte, Filistin'deki 8'inci ve 4'üncü ordular yok olmuştur. Yüzlercesi subay, 30 bin (belki de daha fazlası) Osmanlı askeri ölmüş, (bugün sadece 5.100 civarındaki askerimizin mezarı vardır) binlercesi subay, 75 bin Osmanlı askeri ise esir düşmüştür. Esir olanların içinde tümen ve kolordu komutanları da vardır.

En acıklı esir düşme olayı 57'nci Alay'ın başına gelendir. 57'nci Alay, Çanakkale'de Mustafa Kemal'in "Ben size ölmeyi emrediyorum." dediği alaydır. Bu alay, Gelibolu'daki o savaşta, ölme emrini yerine getirmiş ve erinden komutanına kadar neredeyse yarı yarıya şehit olmuştur. Ama sonra yeniden kurulmuştur. Ardından Avrupa'nın ortasında Galiçya cephesinde savaşmış ve sonunda bağlı bulunduğu 19'uncu Tümen ile birlikte Filistin'e gelmiştir. 19 Eylül günü İngiliz genel taarruzu ile başlayan Megiddo Muharebesi'nde sadece bir günde üçte ikisi şehit düşen 57'nci Alay, muharebe gücünü kaybederek teslim olmuş ve (Çanakkale Zaferi'nden sonra 1916 yılında verilen) alay sancağı Avustralya askerlerinin eline geçmiştir. 57'nci Alay'ın sancağı, bugün Avustralya Melbourne'deki askeri müzede sergilenmektedir.

İngilizler, Osmanlı ordusundan 360 top, 800'den fazla makineli tüfek, 200 kamyon, 44 otomobil, 89 lokomotif, 468 yük ve yolcu vagonu ele geçirmiştir [40].

4'üncü Ordu, kendisine İstanbul'dan gönderilen subay maaşlarını ve asker iaşe paralarını da İngilizlere kaptırmıştır. (Bu para yaklaşık 1 milyon altın liradır. Geri çekilme telaşı sırasında trende bırakılmıştır/terkedilmiştir.)

Mustafa Kemal'in 7'nci Ordusu, Sykes-Picot hattının üstüne, Adana'nın kuzeyine kaçmıştır. Mustafa Kemal, 1916 yılında imzalanan ancak varlığı yıllar sonra ortaya çıkan bu gizli hattın mevcudiyetini sanki o günlerde bilmektedir. 7'nci Ordu, 3'üncü ve 20'nci kolordulardan oluşmaktadır. 3'üncü Kolordu'nun başında Albay İsmet Bey (İnönü), 20'nci Kolordu'nun başında ise Ali Fuat Paşa (Cebesoy) bulunmaktadır. 3'üncü Kolordu, geri çekilmekte biraz geç kalmış ve Şeria nehrinin doğusuna geçerken biraz hırpalanmıştır. Ama yine de sağlam durumdadır. 3'üncü Kolordu, Şam'ı geçtikten sonra, İsmet Bey (İnönü) tesadüfe bakın ki rahatsızlanır ve cepheyi terk ederek İstanbul'a döner. Yerine Albay Selahaddin Bey atanır. 20'nci Kolordu ise bu sırada tam mevcutlu olmasa bile varlığını korumaktadır.

Kemalist kaynaklar, Yıldırım Ordular Grubu'nun asker sayısını toplam 28 bin olarak gösterirler. Bunu da Mustafa Kemal'in geri çekilmesine dayanak yaparlar. "Çekilmeseydi de ne yapsaydı yani?" demeye getirirler. Toplam mevcudu 28 bin asker olan ordu, nasıl olur da 30 bin ölü, 75 bin esir verir? Şimdi bu sayıları düzeltelim: 1918 yazında Filistin'deki Osmanlı İngiliz cephesi Yafa'dan Amman'a kadar uzanıyordu. Akdeniz ile Şeria nehri arasında mevzilenen 7'inci ve 8'inci Ordular 23 bin piyade, 3 bin süvari ve 340 topa sahipti. Doğudaki 4'üncü Ordu'da ise 6 bin piyade, 2 bin süvari ve 74 top vardı. 18 bin askere sahip Alman Asya Kolu, 7 ve 8'inci ordular arasında yerini almıştı. İlave olarak Ürdün'deki Maan Garnizonu ve Hicaz demiryolu arasındaki mevzilerde 6 bin Osmanlı askeri daha vardı. Yıldırım Ordular Grubu'nun asker sayısı 53 bin piyade 5 bin süvari olarak 58 bin idi. Allenby'nin Ordusu ise 57 bin piyade ve 12 bini süvari olmak üsere 69 bindi. Asker sayıları hemen hemen eşitti.

Kaynak: https://tr.wikipedia.org/wiki/MegiddoMuharebesi (1918)

Mustafa Kemal geri çekilmemiş, cepheyi boşaltmıştır. Kaçmıştır. Kaçış, bu eşitliği fena halde bozdu. Cephedeki asker sayısını eksiltmiştir. Kaçmayıp direnseydi, Çanakkale'deki gibi "Size ölmeyi emrediyorum!" deseydi, belki de savaş kaybedilmeyecekti...

Elbette, erken ve ani çekilme 7'nci Ordu'ya sağ kalma açısından büyük avantaj sağlamıştır ama bu yine de büyük kaçışın sorunsuz gerçekleştiğini göstermez. İngiliz uçak gemilerinden kalkan uçaklar, İngiliz, Hint ve Avustralya süvari birlikleri, yürüyerek kaçan 7'nci Ordu askerlerine yetiştikleri her noktada ciddi sıkıntılar yaşatmıştır.

Her şey olup bittikten sonra, Ali Fuat Bey (Cebesoy) 20'nci Kolordu'yu, Adana'dan trenle önce Konya'ya oradan da Ankara'ya götürmek ister. İngilizler 'in denetimine geçen demiryolları yönetimi, Ali Fuat Bey'den bu hizmet için para talep eder. Vagon başına 60 altın. Para yoktur. Bunu duyan Mustafa Kemal, Ali Fuat Bey'e, kolordusunu cebri yürüyüşle Ankara'ya götürmesi emrini verir. 20'nci Kolordu, günler süren yürüyüşten sonra Ankara'ya ulaşır. 3'üncü Kolordu ise Sivas'a varır.

Yani Nablus'ta başlayan geri çekilme, Sykes-Picot hattında (Bu hat Lozan'da Suriye-Türkiye sınırı olarak tescil edilecektir.) durmamış, Ankara ve

Sivas'a kadar da devam etmiştir. Nablus'tan Konya'ya tam bin beş yüz kilometre mesafe vardır. Nablus'tan Sivas'a da bin beş yüz kilometre...

Savaş kaçakları İsmet Bey ve Ali Fuat Bey, Yunan harbinde Mustafa Kemal'in baş destekçisi olacaklardır.

Aslında, Temmuz 1917'den itibaren Mustafa Kemal'in Filistin'de Almanlarla arası hiç iyi değildir. Yıldırım Ordular Grubu'nun ilk genel komutanı Falkenhayn ile geçinemez. Neredeyse kedi köpek gibi kavga ederler. Enver Paşa'ya, Genelkurmay'a sürekli olarak Almanlardan şikâyet ettiği mektuplar gönderir. Almanların her yaptığı ona batmaktadır. Şam istasyonunda trenden inerken gördüğü Alman bayrakları canını sıkar. Falkenhayn ile 7'nci Ordu'nun savaş alanına konumlandırılmasıyla ilgili olarak sürekli tartışır. Falkenhayn, savaş planını şöyle yapmıştır: Akdeniz'den Şeria nehrine kadar olan alana 8'inci ve 7'nci orduları birlikte yan yana yerleştirmiştir. Şeria nehrinden Amman'a kadar olan hattın savunması için de 4'üncü Ordu'yu görevlendirmiştir. Yani Kudüs'te durup kuzeye bakan General Allenby, Akdeniz kıyısında 8'inci Ordu'yu, merkezde 7'nci Ordu'yu, Şeria nehrinin doğusundan başlayarak da 4'üncü Ordu mevzilerini görmektedir. Mustafa Kemal bu plana karşıdır. Akdeniz ile Şeria nehrinin birbirlerine çok yakın olduğunu ve bu dar alana iki ordunun birden sığmayacağını, mevzilerin birbirine gireceğini ileri sürer. 8.'inci Ordu'nun ve Cevat Paşa'nın oradan alınmasını ve Akdeniz-Şeria arasının sadece kendisine (7'nci Ordu'ya) bırakılmasının doğru olacağını düşünmektedir. Falkenhayn'ın yayınladığı emirlerde Cevat Paşa'dan ve 8'inci Ordu'dan söz ettiğini ama 7'nci Ordu'dan bahsedilmediğini ileri sürer. Bunu 7'nci Ordu'nun lağvedilmesi, dağıtılması olarak anlar. Kıskançlık gösterir. (Bu arada, söz konusu Cevat Paşa, 18 Mart 1915 Çanakkale Deniz Savaşı'nın galibi olan komutandır ve Mustafa Kemal'den kıdemlidir.) Bu tartışma aylar boyunca sürer gider. Mustafa Kemal, Eylül 1917'de istifa eder ve ordusunu bırakıp Halep'e gider. Bir ay kadar Salih Fansa'nın evinde kalır. Gel-gitler yaşamaktadır. Ekim ayında bir kere daha istifa eder. İstifasının Eylül'den itibaren geçerli sayılmasını talep eder. İstanbul'a döner. Bütün bunlar, İngiliz istihbaratı tarafından bilinir ve izlenir. Bu Salih Fansa'ya daha sonra yeniden geleceğiz. Ama tabii bu arada İngilizler, Gazzeyi, Kudüs'ü alırlar, Osmanlı Ordusu'nu her geçen ay biraz daha kuzeye doğru iterler.

Mustafa Kemal, 18 Eylül 1918 tarihinde, Filistin'de daha savaş başlamadan savaş alanından ayrıldı. Bunu korktuğu için değil, İngiliz Ordusu ile doğrudan çarpışmamak amacıyla yaptı.

1917 yılının Mustafa Kemal'i, Alman düşmanlığı yapmaya başlamış ve İngiliz taraftarlığını — adını açıkça koymadan — dışa vurmaya başlamıştı. Perşembe'nin gelişi çarşambadan belliydi.

Mustafa Kemal, Yıldırım Ordular Grup Komutanı General Falkenhein'i yemeye çalıştı. Başaramayınca istifa etti...

Mustafa Kemal'in mektubunu yayınlıyorum:

"Vatanımın çıkarları ve kendi şeref ve haysiyetimin aşağılanmaması için benimle ilgili aşağıdaki iki karardan birinin acilen verilmesini istirham ederim"

1. Alman General Falkenhayn Sina cephesinden derhal alınmalı. Kendisi TÜRK evladının kanı üzerinden Almanların siyasetini güdüyor

2. Aksi halde ben onun emrindeki 7.ordunun komutasından istifa ediyorum."

Sonrası şöyle devam ediyordu:

"Sina cephesinin gerçek ihtiyaçları gizlenmektedir, yani aldatılmaktayız. 5 aydır memleketimizde olan Falkenhayn bir iş görmemiştir. Falkenhayn'a ne askeri ne siyasi güvenim vardır. Onun emri altında görev yapmak vatanım için asla faydalı bir sonuç doğurmaz.

İçinde bulunduğumuz bu bataklıktan Almanlarla beraber kurtulmak zorunlu ise de Almanların bu zorunluluktan ve savaşın uzamasından yararlanarak bizi sömürge yapmak ve memleketimizin bütün kaynaklarını kendi ellerine almak siyasetinin karşısındayım. Bugün Falkenhayn her vesileyle herkese karşı, Alman olduğunu ve elbette Alman çıkarını en fazla düşüneceğini söyleyecek kadar cesaretlidir. Halep'te, Fırat'ta ve Suriye'de Alman siyasetinin ve Alman çıkarının peşinde koşan bir Alman komutanın, yüzbinlerce Türk kanı

için karar verme mevkiinde bulunması tamamen vatanımızın çıkarlarına aykırıdır.

Falkenhayn bize düşman Arap aşiretleri ile doğrudan ilişkiye geçip kendine bağlamaya uğraşmaktadır.

Falkenhayn'a ne askeri ne siyasi güvenim vardır. Onun emri altında görev yapmak vatanım için asla faydalı bir sonuç doğurmaz.

Falkenhayn'ın, bütün Suriye ve Hicaz'ı yöneten en yüksek sorumlu bir yurt çocuğunun (bir Türkün) emri altına girmesi gerekir. Falkenhayn sadece askeri komutan olur. Sevk ve idare bizi memleketimizin bir öz evladının elinde olur.

Falkenhayn in savaş stratejisi baştan aşağı yanlış ve alman menfaatlerine göre planlanmıştır. Bu cepheyi savunma görevi bir Vatan evladına verilmelidir.

Vatanın selameti için ben görev üstlenmeye hazırım."

İstifa

Kemal Paşanın 20 ve 24 Eylül tarihli raporlarına Enver Paşa, 2 Ekim 1917'de şöyle cevap verdi: "Sina cephesinde Mareşal Falkenhayn Paşa'nın, söz konusu harekatın başarıyla sonuçlanması için en doğru karar ve tedbirleri alacağına eminim. Bu konudaki güvenime zatıalinizin de iştirak etmenizi bilhassa rica ederim."

Mustafa Kemal, 6 Ekim'de "bu benim savaşım değil" diyerek 6 Ekim'de istifa etti. Halep'e, Salih Fansa'nın evine gitti.

Enver Paşa, önce Mustafa Kemal'i istifadan vazgeçirmeye çalıştı, başaramayınca, 9 Ekim'de Diyarbakır'daki 2. Ordu Komutanlığı'na atadı.

Mustafa Kemal, bu atamayı da kabul etmedi, "izinli" sayılarak 11 Ekim'de Halep'ten ayrıldı, 15 Ekim'de kendi ifadesiyle "asi bir komutan olarak" İstanbul'a geldi. O sırada bir ordu komutanı olan Mustafa Kemal'in bu isyanına Enver Paşa sessiz kaldı. Onu sadece görevinden istifa etmiş saydı. Ordudan atmadı.

(Mustafa Kemal goygoycusu) Yusuf Hikmet Bayur şöyle diyor: "Bu olay Mustafa Kemal'in Çanakkalede ne kadar büyük bir ün ve şan kazanmış, Enver hükümetinin de ne ölçüde zayıf bir duruma düşmüş olduğunu ayrıca gösterir."

Enver, 7'nci Ordu'nun başına Fevzi Çakmak'ı komutan olarak gönderdi.

Bu sırada İngiliz Savaş Bakanı Kitchener de İngiliz Ordusu'na komutan olarak General Allenby'i göndermişti.

3'üncü Gazze Savaşı ve Gazze'nin Kaybı

Mustafa Kemal, cepheden ayrılmadan önce kendisine bağlı 3'üncü Kolordu Komutanı İsmet İnönü ve 20'nci Kolordu Komutanı Ali Fuat Cebesoy'u zehirlemişti. Onlara mealen "Alman komutanların emrine girmeyin. Baktınız olmuyor. Savaş alanını terkedin" diye istikamet çizmişti. Yıldırım Ordular Grubu henüz kuruluşunu tamamlamamıştı. Enver, Filistin'e yeni yeni birlikler kaydırıyordu. Bu hengamede, Grup Başkomutanı Falkenhayn, 7'nci Ordu'nun sağ kanadını oluşturan 3'üncü Kolorduyu, geçici olarak 8'in Ordu Komutanı Kress von Kressestein'in emrine vermişti. Mustafa Kemal'in Filistin'i terk etmesinden 20 gün sonra, 31 Ekim 1917 tarihinde Allenby, Gazze'ye bir defa daha saldırdı. Ve saldırının ilk günü İsmet İnönü, Birüssebi'deki mevzilerini boşaltarak savaş alanından kaçtı. Kudüs taraflarına gitti. Ordusunun sol kanadı kalmayan Kress von Kressenstein bir hafta kadar Gazze'yi savunmaya devam etti. Ama 7 Kasım'da bölgeyi terk etti ve Yafa tarafına çekildi.

Hürriyet Gazetesi'nden Yarısı doğru yarısı yanlış bir haber... Evet Rothschild Ailesi, olayın sadece finans tarafında değildi. Aile'nin yetişkin bütün erkekleri elde silah, karşımızdaydılar. Yahudi devleti kurmak için Osmanlı'ya karşı savaşıyorlardı. İngiliz Ordusu'nda bir Yahudi Tugayı vardı. Allenby, Gazze'yi aldıktan sonra 8 Kasım 1917 tarihinde Yahudi Tugayını kuzeye Yafa'ya doğru sürdü. Tabur Komutanı Evelyn Rothschild buradaki bir çarpışmada bir Osmanlı askeri tarafından atının üzerindeyken vurularak öldürüldü. Ama Yahudi binbaşıyı öldüren 7'nci Ordu Komutanı Fevzi Çakmak'ın askerleri değil, 8'inci Ordu Komutanı Kres von

Kressenstein'ın askerleri idi. Çünkü, Fevzi Çakmak'ın askerleri cephenin merkezindeydi. Görevleri Kudüs'ü korumaktı. Gazze, Birüssebi ve Yafa'yı korumak Akdeniz kıyısındaki 8'inci Ordu'nun görevleri arasındaydı. Binbaşı Rothschild'i vuranlar da onlardı...

FEVZİ PAŞA'YA DENK GELEN ROTHSCHILD

Rothschild Ailesi, milyarlarca dolarlık serveti yöneten Jacob Rothschild'ın ölümüyle yeniden gündemde. Bu ailenin bir üyesi de 107 yıl önce Fevzi Paşa'nın askerlerince öldürülmüştü.

■ 300 yıllık finans hanedanı Rothschild Ailesi, İsrail'in kuruluşunun arkasındaki önemli güç olarak biliniyor. Bu ailenin bir üyesi olan Binbaşı Evelyn Rothschild, 1. Dünya Savaşı'nda Filistin'i işgal eden İngiliz birliklerindeydi. 17 Kasım 1917 günü Fevzi Paşa komutasındaki Osmanlı askerlerince öldürülmüştü. » 13. sayfada

Binbaşı Evelyn Rothschild, Gazze'nin kuzeyinde El Maghar adlı köydeki çatışmada atının üzerinde vurulduğu.

Jacob Rothschild 87 yaşında yaşamını yitirdi

Fevzi Paşa (Mareşal Fevzi Çakmak) o dönem Yıldırım Orduları'na bağlı 7. Ordu'nun komutanıydı.

16 Kasım'da Yafa Düştü

İttihatçı Komutanlar...

Fevzi Paşa (Çakmak), Miralay Ali Fuat (Cebesoy), İsmet (İnönü) ve Refet (Bele),

Kudüs'ü savaşmadan İngilizlere teslim ettiler.

8 Aralık 1917. Kudüs düştü. Daha doğrusu acayip bir ihanete uğradı. Bildiğiniz gibi değil. Kudüs'ü savunma görevi 20'nci Kolordu Komutanı Yahudi asıllı Ali Fuat'a (Cebesoy) aitti. O, sıralı komutanı, komşu birlik komutanları, adeta elbirliğiyle Kudüs'ü İngilizlere bırakıverdiler. Nasıl mı oldu? İsmet İnönü'nün 3'üncü Kolordusu Birüssebi'de 10 gün süren

bir savaşta daha ilk gün kaçmış ve Ramallah'a çekilmişti, Kolordu, Kudüs'ün ihtiyatı niteliğindeydi. İsmet İnönü, yenilir de Refet Bey (Bele) boş durur mu? O da Gazze Şeridini terk etti. İngiliz Ordusu ise 7'nci Ordu'nun çekildiği yerleri işgal ederek 8 Aralık'ta Kudüs'ün banliyölerine ulaşmıştı. Şehri Ali Fuat Cebesoy'un 20'nci kolordu'su savunuyordu. Ayni gün şehre yönelik zayıf bir İngiliz hücumu başlamıştı. Ali Fuat Paşa, topçu ateşiyle bu saldırıyı kolayca durdurabilirdi. Nedense yapmadı. Bu sırada Zeytindağı'nda da ufak bir çatışma başlamış Osmanlı birlikleri de şehre doğru çekilmeye başlamıştı. Ama Allenby'nin ana kuvvetleri henüz Kudüs'e çok uzaktaydılar. Miralay Ali Fuat, akşam saatlerinde 7'nci Ordu kumandanı Fevzi Paşa'ya müracaat ederek, elindeki kuvvetlerle Kudüs'ü savunamayacağını ve çekilmek istediğini söyledi.

Yıldırım Ordular Grup Komutanı Falkenhein, bu sırada ümitsizce durumu kurtarmaya çalışıyordu. Miralay Ali Fuat, görüşü sorulunca "şehri boşaltmanın uygun olacağını" beyan etti. Fevzi Paşa bu de5 bin askerden oluşan Alman Asya kolu, Kudüs'e ulaşmak üzereydi. Gagauz Enver de bir tümen asker göndermişti. Onlar da yoldaydı. Ama, Ali Fuat ve Fevzi Çakmak ısrarla Kudüs'ü boşaltmak ve İngiltere'ye teslim etmek istiyorlardı. General Falkenhein, telefonda Fevzi Çakmak'a "Ali Fuat, cesaretini yitirmiş. Kendisine cesaret veremez misin?" diye sorduğunda Fevzi Çakmak'tan şu karşılığı aldı: "Mevzilerini terk eden askerler düşman tarafından takibe alınmış ve düşman Kudüs'ün kenarına kadar gelmiştir. Elimde ihtiyatım yoktur. Durumun muhafaza edilmesi tehlikeli olacaktır... Bu geceden başlayarak kıtalar ve malzeme geriye alınmazsa, ağır toplar ve cephane kurtarılamayacak, 20'nci Kolordu büsbütün perişan olacaktır. Kudüs'ün boşaltılması ve çekilme emrini imzalayacağım ben de gerideki El Beri'ye gideceğim..." (7'nci Ordu Komutanı Fevzi Paşa'nın günlüğü) Fevzi Paşa: "Ali Fuat Paşa'nın müdafaa imkânı görmemesi üzerine Kudüs'ün tahliyesine karar verdim" Tarih Dergisi'nde başlık Kudüs düşmedi biz verdik yazdı.

31 Ekim'de Birüssebi'deki savaş alanından kaçarak Gazze'nin düşmesine yol açan 3'üncü Kolordu Komutanı Miralay İsmet İnönü'nün Kudüs'ün kaybı ile ilgili sözleri şöyledir: "Cephe kumandanı şehir için muharebeyi

arzu etmediğinden, Kudüs aralık ayının ilk haftasında tahliye edildi.

İngiliz Ordusu, bütün bu gelişmelerin farkında değildi.

Ali Fuat, Kudüs Belediye Başkanı Hüseyin Bey'in eline bir yetki belgesi tutuşturmuş ve şehirden kaçmıştı. Hüseyin Bey elinde bu yetki belgesi olduğu halde, Kudüs surlarının dışına çıktı ve İngiliz Ordusu'nu aramaya başladı. Kudüs'ü teslim edecekti. Bu sırada 60'ıncı Londra Tümeni'ne bağlı 20'inci Londra Taburu'nun iki aşçısı, yemek yapmak amacıyla malzeme aramaktaydılar. Kudüs surlarına epey yaklaşmışlardı. Hüseyin Bey, İngiliz aşçıları gözüne kestirdi. Teslim belgesini ellerine tutuşturmak istedi. Aşçılar, "Biz yemek yapmaktan başka bir şey bilmeyiz. Kudüs'ü teslim almak bizim işimiz değil" dediler Hüseyin Bey, birkaç kilometre sonra 19'un İngiliz Taburu'na rastladı. İki binbaşı da teslim belgesini almayı kabul etmedi. Hüseyin Bey inatçıydı. Geze geze İngiliz 180'inci Tugayı'na ulaştı. Yetki belgesi Tugay Komutanı General Watson'un da tuhafına gitti. Başkomutan Allenby'ye telefon etti. "Osmanlı Ordusu, Kudüs'ten kaçmış. Burada şehri bize teslim etmek isteyen biri var. Belediye Başkanı imiş" dedi. Allenby tarafından yetkilendirilen General Watson, yanına 10 asker aldı. Hüseyin Bey'in refakatinde Kudüs'e gitti ve surlara çıkarak İngiliz bayrağını direğe çekti. Kudüs, ihanete uğramış ve düşmüştü.

Falkenhein'ın, Fevzi Çakmak'a sözünü ettiği 5 bin Alman askeri ve Gagauz Enver'in gönderdiği yedek tümen 13 Aralık'ta gölgeye ulaştı. Ama iş işten geçmişti.

Not: Kudüs'ü tek kurşun atmadan İngiliz'e bırakan 20'nci Kolordu Komutanı Ali Fuat Paşa Müşir Mehmet Ali Paşa'nın torunudur ve Yahudi'dir. Keza 7'nci Ordu Komutanı Fevzi Çakmak da Yahudi'dir.

Kudüs'ün kaybından ancak 4 ay sonra, 25 Şubat 1918'de Falkenhayn, Yıldırım Orduları Komutanlığı'ndan alındı yerine yine bir Alman Sanders Paşa atandı"

Aralık 1917'de; Alman İmparatoru II. Wilhem, Osmanlı Padişahı Sultan Reşad'ı Almanya'ya davet etmiştir. (Aslında saltanat, o günlerde giderek ittihatçıları devre dışı bırakmakta ve devlet yönetimini ele almaktadır.) Bu davete Sultan Reşad olumsuz cevap verir. Rahatsızdır. Yerine veliaht VI. Mehmed Vahideddin'in gitmesini ister. Almanya'ya gidecek heyet içerisinde Yaver sıfatıyla Mustafa Kemal Paşa, Albay Naci Eldeniz, Lütfi Simavi ve Reşad Paşa da vardır ve 15 Aralık 1917 tarihinde Almanya seyahati başlar. Heyet Berlin'de incelemelerde bulunur ve özellikle Almanların meşhur "Krupp" top fabrikaları gezilir.

Geleceğin Osmanlı padişahı Vahideddin ile geleceğin Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk, bu seyahat süresince gündem ve istikbale ait konular üzerinde sohbet ederler. Seyahati tamamlayan heyet, 4 Ocak 1918'de İstanbul'a gelir.

Mustafa Kemal, Almanya seyahati dönüşünde sol böbreğindeki bir rahatsızlık nedeniyle (Bunun belsoğukluğu yani frengi olduğu yönünde

yaygın bir kanaat var.) bir ay kadar yatakta tedavi görür. Doktorlar tedavi için Viyana'ya gitmesinde ısrar ederler. Mustafa Kemal'e bir emir eri ile birlikte, en üst derece yolluk ve gerekli avans verilir. 25 Mayıs 1918'de Viyana'ya hareket eder. Viyana'da 3 hafta kadar tedavi gördükten sonra, ilgili profesörün tavsiyesi üzerine, kaplıca tedavisi görmek için Karlsbad'a gider. Mustafa Kemal, 30 Haziran–27 Temmuz 1918 tarihleri arasında Karlsbad'da tedavi görür. Mustafa Kemal Karlsbad'da iken Sultan V. Mehmet vefat eder.

4 Temmuz 1918'de Sultan VI. Mehmed Vahidettin padişah olur. Mustafa Kemal, Padişah'ı tebrik eder. 27 Temmuz'da Karlsbad'dan Viyana'ya hareket eder. Fakat yakalandığı nezle nedeniyle birkaç gün Viyana'da kaldıktan sonra, 2 Ağustos 1918'de İstanbul'a gelir. Hayrettir, savaş bütün şiddetiyle sürerken Mustafa Kemal 7-8 ay kadar ortalarda görünmemiştir. Bazen İstanbul'da, bazen Avrupa'dadır. Paşa'nın hayatındaki bu dönem karanlıktır. Önce Ahmet İzzet Paşa ile ve onun tavsiyesi üzerine Padişah'la birkaç defa görüşür. Sultan Vahdeddin, anlaşılmaz bir nedenle Mustafa Kemal'i daha önce komuta ettiği ve Suriye'de bulunan 7'nci Ordu'ya ikinci defa komutan olarak atar. Mustafa Kemal, 26 Ağustos 1918'de Halep'e gelir ve ilk iş olarak cepheyi teftiş eder. Ve İngiliz saldırısı başlamadan bir gün önce daha yeni atandığı 7'nci Ordu'ya geri çekilme emrini verir. (Necip Fazıl Kısakürek bu emrin 31 Ağustos'ta verildiğinden emindir ama bu doğru değildir)

Yeniden Liman Von Sanders

Önce kısa bir not: Kudüs'ü savaşmadan / tek kurşun atmadan İngiliz'e teslim eden ordu, 7'nci Ordu'dur. Kudüs'ün kaybı sırasında 7'nci Ordu'nun komutanı Mustafa Kemal değil, Fevzi Paşa (Çakmak) idi. Kudüs'ü 7'nci Ordu'ya bağlı 20'nci Kolordu savunuyordu ki bu kolordunun komutanı da Miralay Ali Fuat Bey (Cebesoy)'du. Yani Kudüs'ü, İngiliz Ordusu'na Ali Fuat Cebesoy ve Fevzi Çakmak ikilisi çarpışmadan hediye etmişlerdir.

Kudüs'ün kaybedilmesi üzerine Şubat ayında Falkenhayn'ın yerine grup kumandanlığına atanan Çanakkale Kahramanı Liman von Sanders, 19 Eylül'den önce yedi ay içinde Allenby'nin düzenlediği 20'ye yakın kü-

çüklü büyüklü saldırıyı başarıyla püskürtür. Osmanlı ordusu, onun yönetiminde, Hayfa'dan Amman'a uzanan 100 kilometrelik bir hatta, başarılı bir savunma savaşı vermektedir. (Ancak, Mustafa Kemal'in gelişiyle birlikte bu cephe darmadağın olacaktır.)

Cephe hattında İngilizlerin (5.000 kişilik düzenli Arap milis gücü hariç) doğrudan 57.000 piyade, 12.000 süvari, 540 topu bulunmaktadır. Buna karşı, Suriye ve Filistin bölgesinde garnizon, ihtiyat, levazım, istihkam gibi görevlerde bulunan toplam Osmanlı askeri sayısı 100.000'in çok çok üstüne çıkmaktadır. Ancak, doğrudan ön cephede bulunan Osmanlı-Alman/Yıldırım Orduları Grubu'nun toplam mevcudu 53 bin piyade, 5 bin süvari ve 444 toptan ibarettir. Rakamlar karşılaştırıldığında, Yıldırım Ordular Grubu'nun savunma için yeter sayıda askere sahip olduğu görülmektedir.

Kemalistler, İngiliz Ordusu'nun asker sayısını verirken, -bu sayının 465 bin olduğunu ileri sürerler- cephedeki asker sayısını değil, İskenderiye Limanı'ndaki nöbetçiye varana kadar total sayıyı verirler. Ama iş Osmanlı ordusuna gelince, garnizonlardaki asker sayısını değil, sadece ön cephedeki askerleri verirler. Amaçları, İngiliz ordusunu alabildiğine büyük göstermek, Osmanlı ordusunu ise alabildiğine küçültmektir.

Ordu Komutanı hazırlıklarını tamamladı... İngiliz ordusuyla çarpışmayacak. 8. ve 4. orduları İngiliz ordusuyla baş başa bırakacak.

Büyük cüret.

İngiliz General Allenby ile haberleşen Mustafa Kemal, savaş alanından kaçmaya karar verdi. 7. Ordu'yu da beraberinde götürüyor.

18 Eylül 1918. Nablus Yarması'nın, yani Megiddo Savaşı'nın eli kulağında. 7. Ordu Komutanı Mustafa Kemal, uzunca bir süredir Arap topraklarının — özellikle petrol bölgelerinin — Osmanlı'ya ait olmadığını, bu toprakları İngilizlere vermenin doğru olduğunu düşünmektedir. Bu ise çok tehlikeli fikirlerdir; açıkça bölücülüktür.

Karargâhı Nablus'ta bulunan 7. Ordu'yu cepheden çekmek üzeredir. 4. Ordu Komutanı Cemal Paşa, Mustafa Kemal'in İngiliz Generali Allenby ile görüştüğünü Enver Paşa'ya ihbar etmiştir. Ancak artık çok geçtir. Zaman o kadar kısadır ki... Enver Paşa meseleyi anlayana kadar İngiliz saldırısı başlayacaktır.

Ordu cepheden çekilince, cephede 40 kilometre genişliğinde bir açıklık meydana gelecektir. Karargâhı Tulkerim'de bulunan 8. Ordu ile karargâhı Salt'ta bulunan 4. Ordu, İngilizlere yem olacaktır. Mustafa Kemal'in umurunda değildir. 3. Kolordu Komutanı Miralay İsmet Bey (İnönü) ve 20. Kolordu Komutanı Miralay Ali Fuat'a (Cebesoy) gerekli emirleri vermiştir.

Filistin, 1918 – Megiddo Savaşı...

İngiliz genel taarruzu başlamıştır... Mustafa Kemal, Halep'e doğru geri çekilmektedir.

Ordusuyla birlikte savaştan kaçan Mustafa Kemal, Allenby'nin işini kolaylaştırmıştır.

İngilizler, sol kanadı boşalan ve yalnız kalan 8. Ordu'yu tek vuruşta imha etmiştir.

19 Eylül 1918. Mustafa Kemal savaş başlamadan bir gün önce, yani dün, Yıldırım Ordular Grubu Başkomutanı Liman von Sanders, Osmanlı Genelkurmay Başkanı von Seeckt ve Harbiye Nazırı Enver Paşa'ya haber vermeden cepheden ayrıldı. Nablus'tan Halep'e doğru kaçıyor. Beraberinde Mirliva İsmet'in (İnönü) komuta ettiği 3'üncü Kolordu ve Mirliva Ali Fuat'ın (Cebesoy) komuta ettiği 20'nci Kolordu'yu da götürüyor. Mustafa Kemal'in kaçışıyla 8 ve 4'üncü ordular arasında 40 kilometrelik bir boşluk oluştu. İşte bu boşluktan giren Anzak süvarileri sola döndü ve Akdeniz kıyısındaki 8'inci Ordu'ya kuzeyden arkasından saldırdı.., Afallayan 8'inci Ordu, darmadağın oldu. Çok sayıda şehit var...

Haşimi kabilesinin isyanını genelleştirip "Araplar sırtımızdan vurdu" diyenler var ya... Bakın, Yahudiler Filistin'de neremizden vuruyor...

Filistin 1918 / Megiddo Savaşı... İngiliz Genel Taarruzu...

Allenby'nin ordusunda Anzaklarla beraber, bayraklarıyla Yahudi süvariler de yer alıyor.

19 Eylül 1918. Allenby, savaştan kaçarak Osmanlı Ordusu'nun cephe hattında 40 kilometre genişliğinde bir boşluk bırakan Mustafa Kemal'e teşekkür borçluydu. Düşman süvarileri bu boşluktan girerek 8. Ordu'nun arkasına dolandılar. Anzak süvarilerinin arasında Yahudi askerler de vardı. Bu Yahudi askerler, ilk defa bir yıl önce, Ekim 1917'de Birüssebi (Beersheba) Savaşı'nda ortaya çıkmış ve kendi bayraklarıyla sahneye

çıkmışlardı. Oysa Yahudi devletinin kurulmasına daha 30 yıl vardı...

Filistin 1918. İngiliz süvarisi, 8. Ordu'yu parça parça ediyor. Mustafa Kemal, yardım etmek yerine, canını kurtarmak için ters istikamette ilerliyor ve Şeria Nehri üzerinde geçit arıyor...

Kaçıyorlar. Mustafa Kemal, İsmet İnönü, Ali Fuat Cebesoy; toplarını, makineli tüfeklerini, cephanelerini bırakarak, arkalarına bile bakmadan kaçıyorlar... Nablus'tan Dera'ya...

20 Eylül 1918. İngiliz genel taarruzunun ikinci günü. Mustafa Kemal, İsmet ve Ali Fuat, cepheden ayrıldılar. Ancak piyade oldukları için günlük yürüyüş mesafeleri 30-35 kilometreyi geçemiyor. Nablus'a 90 kilometre uzaklıktaki Dera'ya ulaşmaları üç gün sürecek. Kuzeye gidemezler; çünkü Lübnan Dağları var ve geçit vermez. Önce Şeria Nehri'nin doğusuna geçip düzlüğe ulaşmaları gerekiyor. Kuzey, sonrasının meselesi.

Mustafa Kemal ve 7. Ordu karargâhının ardından, Ali Fuat'ın (Cebesoy) 20. Kolordusu da Şeria Nehri'nin doğusuna geçiyor. İsmet Bey'in (İnönü) 3. Kolordusu ise Şeria'ya daha uzak olduğundan, yolda İngiliz uçakları tarafından yakalanıyor. Ardından öncü İngiliz süvarileri yetişiyor. Küçük çaplı çatışmalar yaşanıyor. İsmet'in kolordusu biraz hırpalanıyor. Mustafa Kemal, daha sonra bu çatışmaları, "kaçmadık, direndik" şeklindeki anlatısına dayanak yapacaktır...

Peki, 8. Ordu bu sırada ne yapıyor?

21 Eylül 1918. İngiliz genel taarruzunun üçüncü günü. Savaştan çekilerek 8. ve 4. orduları İngilizlere terk eden Mustafa Kemal, İsmet İnönü ve Ali Fuat Cebesoy, Dera'ya ulaşmak üzereler.

Filistin'de, İngiliz taarruzunun üçüncü günü...

İngiliz süvarileri, 8. Ordu'nun Tulkerim'deki karargâhını ele geçirdi.

Şimdi bir hafta geriye gidelim...

Mustafa Kemal, günlerdir Yıldırım Ordular Grubu içinde İngiliz propagandası yapıyordu:

"Allenby ile anlaşalım. İngilizlerle düşmanlığa son verelim..."

21 Eylül 1918. Korkunç olaylar yaşanıyor. İngilizlerle savaşa karşı olan Mustafa Kemal, İsmet (İnönü) ve Ali Fuat (Cebesoy) cepheden çekildi. Bu ihanetin sonucu, 8. Ordu yerle bir oldu. Miralay Refet'in (Bele) 22. Tümeni'nin son askeri ya şehit oldu ya esir düştü. Aynı kader, Alman

Ordusu Asya Kolu'nun da başına geldi.

Aslında Mustafa Kemal, bir haftadır — hatta 10 gündür — Yıldırım Orduları içinde açıkça İngiliz propagandası yapıyordu.

Yıldırım Ordular Grubu Kurmay Başkanı Kazım Paşa (İnanç) ile Levazım Reisi Miralay Merzifonlu Ömer Lütfi'ye de aynı düşünceleri dile getirmişti:

"İngilizlerle anlaşalım. Terk-i muhasama edelim... Düşmanlığı bırakalım..."

Kaynak: Cevat Rıfat Atilhan, Filistin-Suriye Cephesinde Kahramanlar ve Hainler, s.36

Filistin, İngiliz taarruzunun üçüncü günü... Mustafa Kemal, İsmet (İnönü) ve Ali Fuat (Cebesoy) cepheden çekildi. Aslında Mustafa Kemal, günlerdir bu geri çekilmenin gerekçelerini hazırlıyor, çevresini ikna etmeye çalışıyordu:

"İngiliz çok güçlü. Savaşı kazanamayız... Silah bırakalım... Anadolu'ya çekilelim..."

Cemal Paşa, Mustafa Kemal'i Enver Paşa'ya ihbar etti:

"Mustafa Kemal, İngiliz Generali Allenby ile haberleşiyor..."

21 Eylül 1918. İngilizlerle savaşmamak için cepheyi terk ederek Nablus'tan kaçan Mustafa Kemal, İsmet (İnönü) ve Ali Fuat Cebesoy, 90 kilometre ötedeki Dera'ya vardı varacak. Aslında 4'üncü Ordu Komutanı Mersinli Cemal Paşa, son günlerde Mustafa Kemal'in bozguncu faaliyetlerini fark etmiş ve onu telgrafla Enver Paşa'ya ihbar etmişti. O telgraf şöyledir:

"Harbiye Nazırı Enver Paşa Hazretleri'nin şahsına mahsus, gayet mühim ve çok aceledir...

Emir Faysal'ın mektup ve tekliflerine verilecek cevap hakkında her an ve her dakika emr-i devletlerine heyecan ve ehemmiyetle intizardayım. (Beklemedeyim)

Şimdi, cepheden aldığım mevsuk (sağlam) malumata nazaran bir kumandanımızla General Alleby arasında bazı muhaberat olduğu anlaşılmaktadır. Yıldırım Ordular Grubu Kumandanlığı Erkan-ı Harbiye Reisi Kazım Paşa ile mezkûr kumandanlık Levazım Reisi Merzifonlu Ömer Lütfi Bey'e de bu kumandan tarafından, İngilizlerle anlaşarak bir terk-i

muhasama / hasımlığı, düşmanlığı bırakma / teklifinde bulunulduğu anlaşılmaktadır. Bu teklifi şiddetle reddetmiş olmasına rağmen Kazım Paşa hakkında şahsi bir fikrim yoktur. Ömer Lütfi Bey ise son derece temiz bir asker ve fedakâr bir vatan evladıdır. O da bu fikri işitmek bile istemediğini beyan etmiştir. Emir Faysal'ın tekliflerine kati bir cevap veremediğimiz şu dakikada Suriye ve Garbi Arabistan'da bir hidiviyet tesisiyle Kavalalı Mehmet Ali Paşa imtisal etmenin (yaratmanın) vatana getireceği azim felaketleri düşünerek işe acilen vaz'iyet buyurmalarını (el koymalarını) ve bu hususta taraf-ı aciziye icab eden emirlerin hemen verilmesini ehemmiyetle arz ve istirham ederim"

Not 1: Bu şifre, Harbiye Nazırı Enver Paşa bizzat makine başına çağrılarak kendisine verildi..

Not 2: Mersinli Cemal Paşa'nın şifresinde İngilizlerle anlaşmak ve harbi terk etmek istediğinden bahsedilen kumandan Mustafa Kemal Paşa'dır [41-42].

Megiddo... Cepheden Kaçan Mustafa Kemal'in Sebep Olduğu Mağlubiyet

Filistin 1918 / İngilizler İçin Savaş Tarihinin En Büyük Zaferi

Bizim İçin Utanç Verici Bir Mağlubiyet.

35 bin şehit verdik, 75 bin Osmanlı askeri esir düştü.

22 Eylül 1918. Mustafa Kemal, 7. Ordu'yu da yanına alıp cepheden çekilince, İngiliz Generali Allenby'nin işi çok kolaylaştı. İngiliz süvarileri, Mustafa Kemal'in yarattığı boşluktan ilerledi ve düşmanı önünde değil, arkasında bulan 8. Ordu sadece iki gün içinde dağıldı.

İngilizler, Osmanlı ordusundan şu silah ve araçları ele geçirdi:

- 360 top,
- 800'den fazla makineli tüfek,
- 200 kamyon,
- 44 otomobil,
- 89 lokomotif,
- 468 yük ve yolcu vagonu [43].

Mustafa Kemal'in 7. Ordu'yu alarak savaş alanından çekildiğini, 8. Ordu'nun yok edildiğini ve cephede tek başına kaldığını öğrenen 4. Ordu, tam anlamıyla bir şok yaşadı.

4. Ordu Amman'ı terk ediyor.

Demiryolu tahrip edilmiş. Trenler, içindeki askerlerle birlikte yanıyor. Amman'dan Şam'a tam 210 kilometre yürümek zorundalar...

23 Eylül 1918. Ordu kumandanı soruyor: "7'nci Ordu nerede? Kumandanıyla temas edemediniz mi?.." Cevap: " 7'nci Ordu, Bisan istikametinde sessizce çekilmiş. Hiçbir temas ve haber yok. 48'inci Fırka (tümen) da Hud tepesinden her yeri gördüğü halde bir malumat elde edememiş. Ortalık ağardığı vakit Musallaba sırtlarında ve daha gerilerde bu orduya ait hiçbir şey görememiş. Sadece 7'nci Ordu'dan açılan büyük gedikten düşmanın coşmuş seller gibi Cevad Paşa ordusunun arkasına düştüğü görülmüş. Bildiğimiz bu kadar..."

"O derece süratle çekiliyoruz ki, düşman süvarileri yetişemiyorlar. Yalnız tayyare hücumlarından zarar görüyoruz. Sel gibi şimale (kuzeye) akıyoruz. İradesini kaybetmiş insanlar gibi mahşeri bir kalabalığın arasına katılmış, kendimizi cereyana vermiş, gidiyoruz. Salt'tan Amman'a ne kadar zamanda geldiğimizi bilemiyorum. Amman ve Dera arasını çok feci şartlar altında geçtik. Mefrak istasyonunda büyük facialar gördük. Trenler ateşe verilmiş vagonlar içindeki askerle birlikte yanmakta. Zaten iyi işlemeyen iaşe ve menzil hizmetleri büsbütün yok olmuş. Bir an evvel hiç değilse Şam'ın 20 kilometre cenubundaki (güneyindeki) müstahkem Kisve hattına ulaşmak için can atıyoruz [42].

Mustafa Kemal'in Filistin'de İngilizlerle savaşmayı reddedip cepheden çekildiği artık duyulmuştu...

"Mustafa Kemal, ordusunu bırakıp kaçmış! Onu kurşuna dizdireceğim!" diye bağıran Enver Paşa'yı, Fevzi Çakmak sakinleştirmeye çalışıyordu.

24 Eylül 1918. .. Fevzi Paşa (Çakmak) şöyle anlatıyor:

"Suriye'den feci haberler geldi. İngilizler, bir hamlede bütün Filistin ve Suriye'yi ele geçirmişti. Ben bu acı haberi öğrendiğim anda, Enver Paşa bir top güllesi gibi bulunduğum odaya girdi. Beni görünce, 'Mustafa Kemal Paşa ordusunu bırakıp kaçmış. Hemen kurşuna dizilmesi için emir vereceğim' dedi.

Odada bazı arkadaşlar da vardı. Hemen cesaretimi topladım:

– Paşam, gelen haberlere göre, Mustafa Kemal Paşa, Alman generali

ile birlikte çekilmek zorunda kalmış. Eğer kendisini kurşuna dizdirmekte kararlı iseniz, aynı suçu işleyen bütün Alman general ve subaylarını da kurşuna dizdirmeniz gerekir. Adalet bunu icap ettirir... dedim.

Bu sözler Enver Paşa üzerinde büyük bir tesir yaptı. Biraz düşündükten sonra, hiçbir şey demeden odadan çıktı. Ve giderken böyle delice bir emir vermekten vazgeçti..."

Fevzi Çakmak'ın anıları bu şekilde. Mustafa Kemal'in hayatını kendisinin kurtardığını düşünür. Ancak bana göre, Mustafa Kemal'in hayatını zaman kurtardı. Filistin-Suriye yenilgisi üzerine Talat Paşa Hükümeti istifa edecek, Enver Paşa Harbiye Nezareti'nden ayrılacak ve böylece Mustafa Kemal'in idamı gündemden düşecektir.

4. Ordu Komutanı Cemal Paşa, savaş alanından kaçarak bu korkunç yenilgiye neden olan Mustafa Kemal'i karşısında görünce kendini kaybediyor. Hır çıktı. Cemal Paşa, Mustafa Kemal'e bağırmaya başlıyor. Mustafa Kemal'de ise hiç utanma belirtisi yok:

"Padişah'a söyleyin, İngiliz'e barış teklif etsin..." diyor [44].

İngiliz saldırısının 5'inci günü. Yıldırım Ordular Grubu, yolun sonuna gelmiştir. 8'inci Ordu artık yoktur. Ölenler şehit olmuş, kalanlar teslim olmuştur. İngiliz saldırısı başlamadan tabanları yağlayıp savaş alanından kaçtığı için Mustafa Kemal'in 7'nci Ordu'su pek hasar görmemiştir. Mustafa Kemal, Şam yolu üzerinde Deraa'da 4'üncü Ordu Komutanı Mersinli Cemal Paşa ile karşılaşır. Cemal Paşa'nın yaveri Cevat Rıfat Atilhan olayı şöyle anlatır: "...Hadiselerin bu feci inkişafından son derece müteessir ve asabi olan Mersinli Cemal Paşa 7'nci Ordu Kumandanı'nı görünce zapt edilemeyen bir infial ve şiddetle şöyle haykırdı:

- Bu hali görüyorsunuz Paşa Hazretleri! Allah bunu zat-ı devletlerinizden soracaktır. Üç ordu müşterek bir müdafaa yapmış müşterek bir mukavemet göstermiş olsa idi bu perişanlık husule gelmeyecekti!

M. Kemal Paşa cevaben – Paşam, Beysan-Taberiye istikametinde geri çekilmemiş olsa idik ordunun ric'at hatları kesilmiş olacaktı. Zat'ı devletleriniz emrinizdeki üçüncü süvari fırkası ve öteki süvari alaylarıyla bu işe müdahale buyursa idiniz olmaz mıydı? İki gün geç kaldınız.

Bu muhavere hiddet ve asabiyetle 20 dakika kadar sürdü. Ben Erkâ-

nıharp Reisi'ni çağırmak için bir müddet yanlarından ayrıldım.

Konuşmanın sonunda Mustafa Kemal Paşa sert bir eda ile:

-Münakaşayı bırakalım paşam! Siz ordunun en kıdemli kumandanı sıfatıyla Zât-ı Şahaneye / Padişaha sulh teklifinde bulununuz, (İngilizlere barış teklifi önerin, demek istiyor) vaziyeti müşahede buyuruyorsunuz! dedi.

Cemal Paşa cevaben – Siz de Zât-ı Şahane'nin (Padişahın) yaveri ve mutemedisiniz. Kendileriyle dostluğunuz vardır. Lüzum görüyorsanız bu teklifi siz yapınız! Umarım ki, Kisve Hattı'nda da (Şam'ın 20 kilometre güneyi) bizi yalnız bırakmazsınız! Ve selamsız sabahsız birbirinden ayrıldılar..."

Ne yazık ki Mustafa Kemal, Kisve Hattı'nda durmayacak, Şam'da da gene cepheden kaçacak, 4'üncü Orduyu kaderiyle baş başa bırakacaktır [45].

Megiddo... Yıldırım Ordular Grubu'nu büyük bir felaketin içine atan Mustafa Kemal'e artık güvenilemez...

Sanders, cepheden kaçan Mustafa Kemal'i görevinden alıyor. 7. Ordu'yu Cemal Paşa'nın emrine veriyor.

24 Eylül 1922. .. Yıldırım Ordular Grubu Komutanı Liman von Sanders, 19 Eylül'de İngiliz genel taarruzu başladığında durumu kavramakta zorlanmıştır. 8'inci Ordu nasıl olur da bir buçuk günde böyle darmadağın olur? 7'nci Ordu neden düşmanın üzerine atılıp, 8'inci Ordu'yu kurtarmaya çalışmaz? 8'inci Ordu, ihanete uğramış ve kaderine terk edilmiş görünmektedir. Mustafa Kemal, durmadan geri çekilmekten söz etmektedir. Neden siperlerine çakılıp İngilizleri geri püskürtmez? Anlaşılır gibi değildir. Şam'ın savunulması gerekmektedir ama Şam'ın savunulmasında Mustafa Kemal gibi bir komutana artık güvenilemez. Cepheden kaçtığı artık ortaya çıkmıştır. Durumu netleşmiştir. Yapılacak tek şey kalmıştır; Mustafa Kemal'i görevden almak. Kurşuna dizdirmek. Alman komutan, Çanakkale kara savaşlarında yakından tanıdığı Mustafa Kemal'e sert davranmaz. Şöyle bir yol izler: 7'nci Ordu'yu Mustafa Kemal'in emrinden alarak, 4'üncü Ordu Komutanı Mersinli Cemal Paşa'nın emrine verir ve Cemal Paşa'yı, komutasındaki 4'üncü ve 7'nci Ordularla birlikte Şam'ı savunmakla görevlendirir. Ona "Geri çekilme, düşmanla dövüş" der.

Emrinde yöneteceği birlik kalmayan Mustafa Kemal, bu yeni durumu, İsmet ve Ali Fuat Beylere bildirir. Bundan böyle Cemal Paşa'dan emir alacaklarını ifade eder ve "Ben, Rayak'a yeni cephe açmaya gidiyorum. Yeni görevim bu" der.

Megiddo... Daha savaş başlamadan tabanları yağlayıp ortadan kaybolan Mustafa Kemal, yaptı yapacağını...

Filistin 1918 / İngiliz Ordusu saldırıyor

Mustafa Kemal ve 7. Ordu kaçıyor

Böyle bozgun görülmemiştir.

24 Eylül 1918... İngiliz saldırısından bir gün önce cepheden çekilmek Mustafa Kemal ve onun 7'nci Ordusuna sadece 20-25 kilometrelik kaçış avantajı sağlamıştır. Bu, çok da yeterli değildir. İngiliz piyadesi değil ama uçaklar ve süvariler bu kaçaklara ulaşabilir durumdadır. Demiryolu tahrip edilen trenler ve devrilen telgraf direkleriyle kapandığı için, 7'inci Ordu'nun tek kaçış yönü vardır. Bu yol, Bisan yoludur ve doğuya doğru uzanarak Ürdün vadisinden geçmektedir. 7'nci Ordu'nun iki kolordusu bulunmaktadır. İsmet Bey (İnönü) komutasındaki 3'üncü kolordu ve Ali Fuat Bey (Cebesoy) komutasındaki 20'nci Kolordu. Mustafa Kemal'in 18 Eylül'deki geri çekilme emrinden sonra 20'nci Kolordu elini çabuk tutarak Şeria nehrinin doğu yakasına geçmiştir. Ama İsmet Bey'in (İnönü) Kolordusu biraz ağır kaldığı için, artçı birlikleri İngiliz savaş uçakların yakalanır.

Bundan sonra RAF uçakları geri çekilen birlikleri bombalamaya başlar. Saldırıda bir yürüyüş kolu tamamen yok olur. Bütün nakliye araçları, toplar ve ağır teçhizat terk edilmiş ve/veya imha edilmiştir. Birçok Osmanlı askeri öldürülmüş, canlı kalanlar ise başıboş dağılmışlardır. Yok edilen askeri birlikten geriye kalan ve çoğunluğu cesetlerden oluşan enkazın uzunluğu 8 kilometre kadardır. Albay Lawrence daha sonra "Kraliyet Hava Kuvvetleri 4 kişi, Türkler bir ordu kaybettiler." diye yazacaktır.

Devam eden dört gün boyunca 4'üncü Süvari Birliği ve Avustralya Süvari Birliği, Cizrel vadisindeki sayıca epey fazla olan dağılmış ve demoralize olmuş Osmanlı askerlerine saldırır. Bu saldırıdan geriye kalanlar Dera'dan geçerek kaçmaya çalışırlarken, şehirdeki Şerif Hüseyin

yanlısı Arapların saldırısına uğrarlar ve esir düşerler. Birkaç Osmanlı ve Alman uçağı Dera'ya operasyon düzenleyip, düzensiz Arap milislerini dağıtmaya uğraşırken, Araplar demiryoluyla ve şehir dışındaki birliklerle bağlantısı kalmayan Osmanlı müfrezesine saldırırlar.

Allenby, atlı birliklerine Amman, Dera ve Damascus'u (Şam) ele geçirmeleri için emir verir. Bu sırada Hint 3'üncü Piyade Birliği, Beyrut kıyısı boyunca kuzeye ve Hint 7'nci Ordusu da Osmanlı savunma hattının en geri kısmı olan, kampların ve ikmal istasyonlarının konumlandığı Baalbek ve Bekaa vadileri boyunca ilerlemeye devam eder.

Bu sırada Osmanlı 4'üncü Ordusu, Amman'dan giderek yükselen bir kargaşa ve düzensizlikle geri çekilmektedir. (7'nci Ordu'nun kaçtığını ve 8'inci Ordu'nun yok edildiğini geç öğrenmişlerdir.) General Edward Chaytor'un birlikleri Ürdün'ü geçer. Osmanlı birlikleri, geri çekilme yollarının tıkanması üzerine Şerif Hüseyin yanlısı Arapların yapacağı katliamdan korkarak İngilizlere teslim olurlar.

Bu sırada İngiliz 4'üncü Süvari Birliği, Arap güçlerine bırakılan Dera'ya ilerler ve sonra Damascus'da (Şam) buluşmak için kuzeye yönelir. Haşim Araplar, saldırdıkları hiçbir birlikten esir almazlar. Aralarında bazı Alman ve Avusturyalıların da bulunduğu büyük bir Osmanlı tugayı, 27 Eylül günü Tafas yakınlarında tek bir kişi sağ kalmayana kadar Arap milisler tarafından katledilecektir. Cemal Paşa, bu katliamdan kıl payı kurtulur. Arap milisler ertesi gün de benzer bir katliam yaparlar ve bu küçük çaplı iki çarpışmada birkaç yüz kişilik kayba karşılık, yaklaşık 5.000 Osmanlı askerini keserler.

İngiliz 5'inci Süvari Birliği ve Avustralya Süvari Birliği, Golan tepeleri üzerinden doğrudan Şam'a yönelirler.

Sadece 3 gün arayla Kafkasya'da zafer, Filistin'de yenilgi...

Paşa Var, Paşa Var... İkisi De Paşa Ama...

Nuri Paşa: 15 Eylül 1918'de, Kafkasya'da İngiliz Ordusu'nu 36 saat süren bir savaşta yendi, Bakü'ye girdi... Bu zafer Osmanlı'ya 1.000 şehide mal oldu. Mustafa Kemal Paşa: Nuri Paşa'nın zaferinden 3 gün sonra 18 Eylül 1918'de Filistin'de İngiliz Ordusu'nun önünden kaçtı. Yıldırım Ordular Grubu'nun yenilmesine yol açtı. Mağlubiyet 35 bin şehit ve 75 bin esire mal oldu...

Megiddo... Cepheden kaçtığı için görevden alınan Mustafa Kemal'den kurtulmak mümkün olmuyor...

Filistin 1918 / Mustafa Kemal, ordunun moralini bozmaya devam ediyor.

"Silahları bırakalım. İngiliz'le barış yapmaktan başka çare yok" diyor.

25 Eylül 1918. İngiliz saldırısının 7'nci günü. (Her şey sona erdikten sonra 35 bin şehit, 70-75 bin esir verdiğimiz anlaşılacaktır) Mustafa Kemal'in 7'inci Ordu'yu savaşmadan cepheden çektiği yani kaçtığı artık kesinleşmiştir. İngiliz saldırısı sürmekte, bozgun kaçış devam etmektedir. 7'nci Ordu, Mustafa Kemal'in emrinden alınmış ve 4'üncü Ordu Komutanı Cemal Paşa'nın emrine verilmiştir. Mustafa Kemal, Liman von Sanders'e boyun eğmiş gibi yapar ve Rayak'a (Rakka) gider. Ancak 7'nci Ordu ile temasını kesmez ve 3'üncü Kolordu Komutanı İsmet Bey'e (İnönü) ve 20'nci Kolordu Komutanı Ali Fuat Bey'e (Cebesoy) "Halep'e çekilin" diye emir verir. Cemal Paşa ise von Sanders'ten Şam'ı ne pahasına olursa olsun savunma emri almıştır.

Mustafa Kemal, o günlerde İstanbul'a çektiği bir telgrafta olayları kendi açısından şöyle anlatır: "Eylül'ün 19Uncu gecesi, düşman evvela 7'nci Ordu'ya taarruz etmeye başladı. Düşmanın iki taarruzunu durdurdum. 19 sabahı, batı tarafımızda bulunan 8'inci Ordu, kısa bir düşman taarruzu karşısında birkaç saat zarfında dağıldı. Gerek İngiliz takip kıt'alarıyla, gerek Şerif Kıta'larıyla (Araplar) muharebe ede ede Şam'a kadar gittim. Orada Liman Paşa'nın emriyle Şam'ın muhafazası için maatteessüf (ne yazık ki) Cemal Paşa'nın emri altına terkle, kendim de Riyak cephesini tutmak ve orada elde edeceğim kuvvetleri düzenlemekle görevlendirildim. Cemal Paşa dahi, Şam'ın Rabu boğazına kadar geldiğinden bihaber kaldığı düşmanın az kuvveti karşısında, kendi ordüsuyla beraber benim ordumu da terk ederek, yalnız başına Rayak'a geldi. Ben bundan sonra Rayak'ta teşkil ettiğim kuvvetleri kuzeye doğru hareketlendirerek, Şam'da kalan kuvvetlerin dahi İsmet Bey'in kumandası altında olarak kuzeye hareketini emretmek için vasıta buldum. Şimdi üç günden beridir orduyu yeniden Halep'in güneyinde toplamakla meşgulüm. Düşmanın bilinen üstünlüğü karşısında ve bizim ordu adı altında

beş-altışar bin neferimizin geri çekilmesi tabiiydi. Fakat bu geri çekilme daima bir şekil muhafaza edilerek gerçekleştirilebiliyordu. Enver Paşa gibi bir ahmak, genel harekât müdürü olmasaydı ve burada beş-on bin kişilik bir askeri heyetin başındayken, ilk top sedasında ordusunu bırakıp kaçan ve şahsını kurtarmak için şaşkın tavuk gibi öteye beriye iltica eden bir kumandan (8. Ordu Komutanı Cevat Paşa) bulunmasaydı, hiçbir askeri durumu takdir edemeyen bir 4. Ordu kumandanı bulunmasaydı. Ve bunların başında muharebenin ilk gününden itibaren hiçbir tesir ve nüfuzu kalmayan grup karargâhı (Liman von Sanders) olmasaydı... Bu andan sonra artık barıştan başka yapılacak bir şey kalmamıştır. [46]."

Yazar Andrew Mango çok haklı: "Hırsı ve kendini haklı görme alışkanlığından dolayı Mustafa Kemal ile birlikte çalışmak zordu..."

Devam edecek...

Megiddo. Osmanlı Ordusu fikir olarak ikiye bölünmüş durumda: Bir yanda "savaşa devam" diyenler, diğer yanda "bu iş bitti, teslim olalım" diyenler...

Cepheden kaçtığı için görevden alınan Mustafa Kemal, İngilizlerle savaşa karşı; teslim olmaktan yana...

Filistin 1918 / Sanders'tan Ordu'ya Emir: "Şam'ı savunun."

Mustafa Kemal: "Savaşmayın, Şam'ı İngiliz'e terk edin."

25 Eylül 1918. 7. Ordu, Mustafa Kemal'in emrinden alınmış ve 4. Ordu Komutanı Cemal Paşa'nın emrine verilmiştir. Mustafa Kemal, Liman von Sanders'e boyun eğmiş gibi yapar ve Rayak'a (Rakka) gider. Ancak 7. Ordu ile temasını kesmez. 3. Kolordu Komutanı İsmet Bey'e (İnönü) ve 20. Kolordu Komutanı Ali Fuat Bey'e (Cebesoy) şu emri verir:

"Şam'ı savunmayın. Halep'e çekilin."

Oysa Cemal Paşa, von Sanders'ten "Şam'ı ne pahasına olursa olsun savunun" emrini almıştır. Mustafa Kemal ve ekibi, İngilizlerle savaşa karşıdır.

Filistin'de cepheden kaçarak General Allenby'ye, tarihin en büyük askerî zaferlerinden birini hediye eden Mustafa Kemal'in İngiltere günleri...

İngiltere 1913 / Mustafa Kemal ile Allenby aslında tanışmışlardı. Bu tanışma Filistin'de değil, İngiltere'de gerçekleşti.

İkisini, İngiliz istihbaratçısı Aubrey Herbert tanıştırmıştı.

İngiliz için böyle zafer, Osmanlı için böyle mağlubiyet hiç görülmedi...

Filistin 1918 / Şam da Düştü — İngiliz Kovalıyor, Mustafa Kemal Tavşan Gibi Kaçıyor / 2

30 Eylül 1918. Mustafa Kemal, İsmet (İnönü), Ali Fuat (Cebesoy) — cümbür cemaat — İngiliz'den kaçıyorlar. Şam'ı da düşmana bıraktılar. Tam 12 gündür İngiliz'e tek kurşun bile sıkmadılar.

Ordu Komutanı Mustafa Kemal, 18 Eylül'de, General Allenby'nin saldırısı başlamadan hemen önce, İngilizlere sırtını dönerek Nablus'tan kuzeye doğru çekilmeye başladı.

Kazım Karabekir Paşa, İstiklâl Harbimizin Esasları adlı eserinde, 1918'de komutanlığını Mustafa Kemal'in yaptığı 7. Ordu'nun İngilizler karşısında yenildiğini ve geri çekilmek zorunda kaldığını açıkça ifade eder.

Ayrıca Karabekir, Nutuk'un ilk baskısı üzerine el yazısıyla notlar düşmüş ve "Hakikat Mihveri yahut Hata-Sevap Cetveli" başlığıyla Mustafa Kemal'e yanıtlar vermiştir. Nutuk'taki şu ifadeye:

"Osmanlı ordusu her yanda zedelenmiş..."

Şöyle cevap verir:

"Doğru değildir. Şarktaki ordu, İran ve Kafkas Azerbaycan'ında birçok zaferler kazanarak oralara yerleşmiş bulunuyordu. Hatta Şimali Kafkasya'ya (İran Azerbaycan'ı) bile hâkim olmaya başlamıştı.

Mağlup ve perişan olan, Filistin'deki Yıldırım Ordusu idi..."

Megiddo... Filistin-Suriye problemini Mustafa Kemal üzerinden kolayca çözen General Allenby, Medine'de sert kayaya çarptı...

Filistin 1918 / Mustafa Kemal Tavşan Gibi Kaçıyor – Fahreddin Paşa Aslan Gibi Dövüşüyor İngilizler, Medine'yi bir türlü alamıyor.

1 EKİM 1918. Mustafa Kemal, komuta ettiği 7'nci Ordu ile birlikte kuzeye doğru kaçmaya devam ediyor. Dün, Şam'ı savunmadı. Yine kaçtı. İngilizler savunmasız kalan Şam'ı aldı. Ama kaçmayan, teslim olmayanlar da var. Medine'deki Osmanlı Ordusu'nun komutanı Fahreddin Paşa, dövüşmeye devam ediyor. İngilizlere ve casus Lawrance'in kışkırttığı Arap milislere karşı. General Edmund Allenby, Fahrettin Paşa'yı teslime ikna etmek için bir mektup gönderdi. Şu ifadelere yer verdi:

"Medine'yi uzun süre müdafaa etmekle siz, bir asker ve Türk vatanperveri olarak hükümdarınız, memleketiniz ve şahsi şerefiniz için elinizden geleni yapmış bulunuyorsunuz. Yukarıdaki hususları ve ümitsiz askeri durumunuzu göz önünde bulundurarak, birçok canların kurban edilmesine sebep olacak faydasız mukavemetin uzatılmasının doğru olup olmayacağını ciddi bir surette düşünmenizi rica ederim"

Kaynak: Medine Müdafaası, Feridun Kandemir, Nehir Yayınları, s. 530, İstanbul, 1991 Çöl kaplanı Fahrettin Paşa, nazik bir şekilde teslim olmasını isteyen Allenby'ye hayır diyecek ve Osmanlı Devleti, Mondros Mütarekesini imzalayıp savaştan çekilmesine rağmen dövüşmeye devam edecektir. Fahreddin Paşa, Mustafa Kemal'in yerinde olsaydı, muhakkak cepheden kaçmayacak, Şam'ı, Beyrut'u, Hama'yı, Humus'u, Halep'i İngilizlere teslim etmeyecekti. Bu konuyu yazmaya devam edeceğim [47-53].

Megiddo... 7. Ordu, İngiliz'den günde 26.5 kilometrelik hızla kaçıyor. Filistin 1918 / 7. Ordu'ya İngiliz süvarisi bile yetişemiyor. Nablus'tan askerleriyle birlikte çekilen Mustafa Kemal, 14. günde 372 kilometre kuzeydeki Humus'a ulaştı.

1 Ekim 1918. 7. Ordu'nun desteğinden mahrum kalan 4. Ordu Komutanı Cemal Paşa, elinde kalan kuvvetlerle Şam'ı savunmayı başaramadı. İngilizler şehre girdi. Şam düşerken, Mustafa Kemal ise Şam'ın 162 kilometre kuzeyinde bulunan Humus'a yaklaşmıştı.

Nablus–Humus arası 372 kilometredir. Bu durumda, Mustafa Kemal, İsmet İnönü ve Ali Fuat Cebesoy, İngilizlerden günde ortalama 26.5 kilometrelik bir hızla çekilmiş oluyordu.

Filistin 1918 / Mustafa Kemal ve 7. Ordu hababam kaçıyor

Mustafa Kemal'i kovalayan General Allenby'nin karma ordusunda yalnızca İngiliz, Hintli ve Ermeni askerler değil, Yahudi Lejyonu da yer alıyor.

3 Ekim 1918. Megiddo Savaşı'nın 15. günü. Filistin–Suriye savaşlarında önemli sayıda Yahudi asker de Osmanlı'ya karşı savaşıyor. Yahudi askerlere ait bir fotoğrafın altında şu not yer alıyor:

Jewish Legion "Draft" – Imperial Recruit Depot – Yom Kippur 5679

Filistin 1918 / Mustafa Kemal ve 7. Ordu can telaşında... Kaçıyorlar...

Mustafa Kemal'i kovalayan General Allenby'nin ordusunda sadece

İngiliz ve Hint birlikleri değil, Ermeni Lejyonu da var.

3 Ekim 1918. Mustafa Kemal ve 7. Ordu kaçıyor. Karma İngiliz ordusu peşlerinde.

Bu ordunun Ermeni Lejyonu, ilgili kaynakta şu şekilde tanıtılıyor:

"Armenian volunteers who fought under British General Allenby in 1918. This group fought on the..."

Filistin 1918 / Bozgun kaçış sürüyor... Kaçanın anası ağlamaz...

Mustafa Kemal, İsmet (İnönü) ve Ali Fuat (Cebesoy), Hama'ya vardı. Tam 16 günde 465 kilometre geri çekildiler. İngiliz'den her gün ortalama 29 kilometre kaçıyorlar.

3 Ekim 1918. Mustafa Kemal ve 7'nci Ordu'nun sırtı hala İngilizlere dönük. Siper kazıp savunma düzenine girmiyorlar. İngilizlere tek kurşun atmıyorlar. Kaçıyorlar. 2 Ekim'de Yıldırım Ordular Grubu ve 20'nci Kolordu'nun (Ali Fuat Cebesoy) karargahları Baalbek'te, 7'nci Ordu karargâhı (Mustafa Kemal) Rayak'ta, 3'üncü Kolordu (İsmet İnönü) Eski Han'da, 48'inci Tümen Şetvar'da bulunuyordu. 20'nci Kolordu'nun 24, 26 ve 53'üncü tümenleri Şam'dan Doma'ya doğru çekilmeye başlamıştır. 48'inci Tümen Doma'dan geçerken Arap halkın yiyecek ve içecek ikram etmesiyle duracak ve kasabanın doğusunda İngilizlere esir düşecektir. 24'üncü Tümen Arapların ısrarlarına rağmen Doma'da kalmayıp, Kuteyfe istikametinde yürür ve kurtulur. Mustafa Kemal ve karargâhı Hama'da, 3 ve 20'nci kolordular ise Hama yakınlarında... Biraz hızlanmış görünüyorlar. Günlü kaçış hızı 29 kilometreye çıktı [54].

Filistin 1918 / Mustafa Kemal 16 Gündür Tavşan Gibi Kaçıyor. İngiliz Generali Allenby, Şam'a Geldi

3 Ekim 1918. Mustafa Kemal ve 7'nci Ordu savaş alanından kaçmış ve İngiliz-Avustralya süvari birlikleri Şam'ı 3 gün önce işgal etmişlerdi. İngiliz komutan General Allenby, 3 Ekim'de Şam'a at üzerinde gösterişli bir giriş yaptı. Hemen Selahattin Eyyubi'nin türbesine gitti. Tarihler, 2 Ekim 1187'yi gösterdiğinde Kudüs, Selahaddin Eyyubi tarafından kurtarılmış ve Hristiyanların Ortadoğu'daki hakimiyetleri son bulmuştu. Önce Kudüs sonra Şam'ın işgali ile Hristiyanlar tam 731 yıl sonra Ortadoğu'ya yeniden dönmüş oldu. Allenby, hakaret içeren bir tavırla buna işaret ediyordu...

18 Eylül 1918'de Nablus'ta Cepheden Kaçan
Mustafa Kemal...19 Gün Sonra Ulaştığı
Halep'te, Baron Otele Yerleşti

7 Ekim 1918. 7'nci Ordu Komutanı Mustafa Kemal, Halep'te Ermeni Armen Mazlumyan tarafından işletilen Baron Otel'e yerleşti. Mustafa Kemal ve onun kolordu komutanları Miralay İsmet (İnönü) ve Miralay Ali Fuat (Cebesoy) Nablus'tan Halep'e tam 591 kilometre kaçtıktan sonra ilk defa durup soluk aldılar. Artık rahat rahat içkilerini içebilirler. Ama çok garip. Bu kaçakların peşindeki İngiliz General Allenby henüz Şam'da. Yani, Mustafa Kemal ile Allenby arasında tam 361 kilometre var. Çünkü, İspanyol Gribi İngiliz Ordusu'nu adeta yok etti. Allenby'nin askeri kalmadı. Bizim kaçaklar bunun farkında mı? Ya istihbarat zafiyeti var. Bilmiyorlar. Ya da İngilizle iş birliği halinde Osmanlı İmparatorluğu yıkılsın, Almanlar gitsin istiyorlar. 35 bin şehit, 75 bin esir vermişiz. Yıldırım Ordular Grubu mahvolmuş umurlarında değil.

Not: 1 milyon Reşat Altını, 4'üncü Ordu subaylarının maaşları ile bu ordunun bir aylık yeme-içme-barınma gideri için İstanbul'dan gönderilmişti. Bozgun kaçış sırasında tren istasyonunda unutuldu veya terkedildi. İngilizler çil çil altınları görünce bayram yaptılar tabii. Savaş ganimeti olarak el koydular. 1 milyon Reşat altını bugün, 15 milyar lira ediyor [55-61].

Mustafa Kemal, Filistin'de savaş alanından kaçtı.
İngilizler kazandı, Yıldırım Ordular Grubu mahvoldu.
Bir devrin sonu yaklaşıyor...
İttihat ve Terakki içindeki İngilizci kanat kazanıyor, Almancılar kaybediyor.
Filistin yenilgisi İstanbul'da deprem yarattı...
İttihat ve Terakki Merkez-i Umumîsi olağanüstü toplandı...

7 Ekim 1918. Kimse inanamıyordu. Ama olmuştu işte. Osmanlı orduları Filistin'de çökmüştü. Mustafa Kemal 7'nci Ordu ile cepheden kaçmış, İngilizler 8'inci ve 4'üncü orduları yok etmişti. Kudüs'ten sonra Şam ve Beyrut da düşmüştü. Allenby komutasındaki İngiliz ordusu günde 15 kilometre hızla kuzeye, Anadolu topraklarına doğru ilerliyordu. Panik hissi hızla yayıldı. İttihat Terakki, durum değerlendirmesi yapmak için genel merkez binasında toplandı. Troyka'nın yani Cemal, Enver ve Talat paşaların işi bitmek üzere...

İttihat Terakki içindeki İngilizci-Almancı kavgasını İngilizciler kazandı...

Mustafa Kemal Savaş Alanından Kaçarak Bir Taşla Kuş Sürüsü Vurdu. Osmanlı Yenildi. Sadrazam Talat Paşa İstifa Etti. Gagauz Enver ve Almanların İşi Bitti...

8 Ekim 1918. Filistin'de Mustafa Kemal'in ordusuyla birlikte cepheden kaçması ve savaşı İngilizlerin kazanması, İstanbul'u yüreğinden vurdu. Sadrazam Talat Paşa, Padişah Vahdeddin'e kabinenin istifasını sundu. Kısa bir süre hariç 10 yıldır devam eden Almancı İttihatçıların iktidarı artık sonsuza kadar son bulmuştu. Talat Paşa Hükümeti, 14 Ekim'de Ahmed İzzet Paşa sadâretinde yeni kabinenin kurulmasıyla resmen sona ermiş olacaktır. Enver-Talat-Cemal üçlüsü diye anılan çete, boğaz kenarındaki yalılarına çekildi. Liman von Sanders ve von Seeckt başta olmak üzere Almanların defteri dürülmüş oldu. Osmanlı Ordusu içindeki 40 bin Alman subayı ile askerlerine yol göründü. Payitahttaki İngilizcilerin önü açıldı...

Mustafa Kemal, savaş alanından / İngiliz Ordusu'nun önünden kaçarak, İngiliz taraftarı olduğunu güçlü bir biçimde ortaya koydu...Mustafa Kemal, İsmet (İnönü) Ali Fuat (Cebesoy) cepheden kaçtı... Yıldırım Ordular Grubu dağıldı... Liman von Sanders, avaz avaz bağırıyor... Mustafa Kemal'e veryansın gidiyor.

"Mustafa Kemal Yüzünden Yenildik.
Vatan Sizin, Şeref Sizin... Asker Türk Askeri...
Neden Kaçıyorsun? Neden Savaşmıyorsun?"

11 Ekim 1918. Mustafa Kemal, 5 gündür Halep'te Baron Otel'de dinleniyor. Kaçmaktan yoruldu. Nasıl olsa İngilizler henüz uzak, diye düşünüyor. Aslında İspanyol Gribi adı verilen pandemiden ötürü, ortada dişe dokunur bir İngiliz Ordusu kalmadı. Ama hazret farkında değil. Onun yarattığı bozgun kaçış tam bir felaketle sonuçlandı. Meğer, neler olmuş neler. Gecikmeli olarak öğreniyoruz. Mesela: 4'üncü Ordu Komutanı Mersinli Cemal Paşa ile Yıldırım Ordular Grubu Komutanı Mareşal von Sanders, Rayak'ın kuzeyinde buluşuyorlar... "Alman General, (Mustafa Kemal'e) ateş püskürüyordu... Bir kumandan için tasavvur edilemez çapta hiddetli, müteessir ve meyus görünüyor ve bağırıyordu...

- Bu hali görüyorsunuz Paşa. Askerlik tarihinde bunun eşi azdır. 7'nci Ordu Kumandanı'na (Mustafa Kemal'e) söz dinletmeye imkân yok. Kendi bildiğini ve düşündüğünü yapıyor. Bütün bu felaketler hep bu itaatsizlikten doğdu. Vatan sizin vatanınız... Asker Türk askeri. İnsan memleketinin bu kadar kötü bir gününde nasıl olur da böyle hareket eder? Anlamıyorum bunu, anlamıyorum...

Mersinli Cemal Paşa, kendisine şöyle dedi:

-Ekselans, ordulara sahip olmanız lazımdı.

Aldığı cevap şudur.

- Nasıl, hangi vasıta ile? Vatan sizin. Şeref sizin... Yazık, yazık..." [62].

Mustafa Kemal savaş alanından kaçtı, cephe bozuldu. İngilizler, 360 top, 800 küsur makineli tüfek, 200 kamyon, 44 otomobil, 89 lokomotif, 468 yük ve yolcu vagonu ve tam 1 milyon Reşat altını ele geçirdi.

Ne diyor İnönü yukarıda naklettiğim hatıralarında: "... İçinde bulunduğumuz vaziyetten şerefimizle ve selametle çıkmanın mümkün olduğunu, ancak bu neticenin, kolordu komutanı olarak benim tertibimle elde edilebileceğini anlattım. Sözlerim iyi tesir etti. Ufak bir dinlenmeden sonra yeni bir şevkle Şam'ı geçmeye başladık. Gün doğarken Şam'ın doğusundan kuzeyine çıkmış bulunuyorduk."

Okudunuz, 7'inci Ordu'nun iki kolordusundan biri olan 3'üncü Kolordu, Liman von Sanders'i de Cemal Paşa'yı da dinlemiyor. Şam'ı savunmak için en ufak bir gayret içine girmiyor. Zavallı Cemal Paşa'yı da 500 kadar askeriyle ve kaderiyle baş başa bırakıyor. Gece yürüyüşüyle Şam'ın doğu kıyısından dolaşıp kuzeyine çıkıyor ve kaçmaya devam ediyor. Ali Fuat Bey'in 20'nci Kolordusu ise 3'üncü Kolordu'dan çok önce kuzeye, Halep'e doğru çekip gitmiştir.

Mustafa Kemal'in aşağıdaki telgrafı olup biten her şeyi anlatıyor. Telgraf değil, maden mübarek. 7'nci Ordu'nun komutası elinden nasıl alınmış (Bundan "maatteessüf/ne yazık ki" diye söz ediyor.), ama o bunu dinlemeyip kolordularına emir vermeye nasıl devam etmiş. Şecaat arz ederken sirkatin söylüyor. (Marifetini anlatırken suçlarını sayıyor.) Enver Paşa "ahmak", Cevat Paşa "şaşkın tavuk", Cemal Paşa "değerlendirme yetisi olmayan", Liman von Sanders "tesirsiz ve güçsüz". Sadece kendisi haklı. Sütten çıkma ak kaşık...

İşte o telgraf:

"Eylül'ün 19. gecesi, düşman evvela 7'nci Ordu'ya taarruz etmeye başladı. Düşmanın iki taarruzunu durdurdum. 19 sabahı, batı tarafımızda bulunan 8'inci Ordu, kısa bir düşman taarruzu karşısında birkaç saat zarfında dağıldı. Gerek İngiliz Takip Kıta'larıyla gerek Şerif kıt'alarıyla (Araplar) muharebe ede ede Şam'a kadar gittim. Orada Liman Paşa'nın emriyle Şam'ın muhafazası için maatteessüf (ne yazık ki) Cemal Paşa'nın emri altına terkle, kendim de Riyak cephesini tutmak ve orada elde edeceğim kuvvetleri düzenlemekle görevlendirildim. Cemal Paşa dahi, Şam'ın Rabu boğazına kadar geldiğinden bihaber kaldığı düşmanın az kuvveti karşısında, kendi ordusuyla beraber benim ordumu da terk ederek, yalnız başına Rayak'a geldi. Ben bundan sonra Rayak'ta teşkil ettiğim kuvvetleri kuzeye doğru hareketlendirerek, Şam'da kalan kuvvetlerin dahi İsmet Bey'in kumandası altında olarak kuzeye hareketini emretmek için vasıta buldum. Şimdi üç günden beridir orduyu yeniden Halep'in güneyinde toplamakla meşgulüm. Düşmanın bilinen üstün-

lüğü karşısında ve bizim ordu adı altında beş-altışar bin neferimizin geri çekilmesi tabiiydi. Fakat bu geri çekilme daima bir şekil muhafaza edilerek gerçekleştirilebiliyordu. Enver Paşa gibi bir ahmak, genel harekât müdürü olmasaydı ve burada beş-on bin kişilik bir askeri heyetin başındayken, ilk top sedasında ordusunu bırakıp kaçan ve şahsını kurtarmak için şaşkın tavuk gibi öteye beriye iltica eden bir kumandan (8'inci Ordu Komutanı Cevat Paşa) bulunmasaydı, hiçbir askeri durumu takdir edemeyen bir 4. Ordu kumandanı bulunmasaydı. Ve bunların başında muharebenin ilk gününden itibaren hiçbir tesir ve nüfuzu kalmayan grup karargâhı (Liman von Sanders) olmasaydı... Bu andan sonra artık barıştan başka yapılacak bir şey kalmamıştır." [46].

Mustafa Kemal, bu telgrafın daha başında, "Allenby ilk olarak 8'inci değil 7'nci Ordu'ya, bana saldırdı" diyor ama bu hiçbir tarihi belgede kaydedilmiş değildir. Tam tersine, 7'nci Ordu, batıdaki 8'inci Ordu'ya ve doğudaki 4'üncü Ordu'ya haber vermeden aniden çekilmeye başlayınca, 8 inci. ve 4'üncü ordular arasında büyük bir boşluk meydana gelmiş ve bu boşluktan giren Allenby kuvvetleri, sadece bir buçuk saat içinde 8'inci Ordu'nun Tulkerim'deki ordu karargahına ulaşmışlardır. O andan itibaren ordu karargâhı ile emrindeki birliklerin hiçbir bağlantısı kalmamıştır. 8'inci Ordu'nun yok edilme sebebi, Mustafa Kemal'in hangi akla hizmet ettiği bilinemeyen bu ani geri çekilişidir. 8'inci Ordu kuzeyden, Mustafa Kemal'in yarattığı boşluktan geçerek gelen süvari birlikleri tarafından şehit ve esir edilmiştir. Mustafa Kemal, İngilizlerin az bir kuvvetle Şam'ı aldığını, Cemal Paşa'nın hem kendi ordusunu hem de kendisinden alınıp onun emrine verilen 7'nci Ordu'yu bırakıp kaçtığını ileri sürüyor ki, bu da anlaşılır gibi değil. Çünkü Cemal Paşa, 7'nci Ordu'yu bırakıp kaçmadı. Tersine, Mustafa Kemal'in 7'nci Ordu'su, Cemal Paşa'yı bırakıp kaçtı. Üstelik, madem İngilizlerin asker sayısı azdı, mesela 3'üncü Kolordu, savunmak yerine Şam'ı neden teğet geçti? Ve Mustafa Kemal, neden kendisi yetkisiz olduğu halde İsmet Bey'e "Şam'ı bırakın Halep'e çekilin." diye emir verdi? Gerçekten kabul edilebilir gibi değil.

Ayrıca Liman von Sanders'in emirlerini dinlemeyip grup karargahını "tesirsiz ve nüfuzuz" hale getiren de kendisi zaten... Yazar Andrew Mango çok haklı: "Hırsı ve kendini haklı görme alışkanlığından dolayı Mustafa Kemal ile birlikte çalışmak zordu..."

Mustafa Kemal'in Filistin Cephesi itirafı:

"Âdeta mecnûnâne (delice) bir emir verdim: Hedef şimâldir (kuzeydir), herkes başının çaresine baksın."

Kaynak: Falih Rıfkı Atay, Atatürk'ün Bana Anlattıkları

#AtatürkünFilistinHezimeti

Bu lafın Fransızcası sauve qui peut diye söylenir. "Herkes başının çaresine baksın" sözü paniğin ve korkunun bir tür atasözüdür, her dilde karşılığı vardır. Velhasıl aslında manası ne bok yiyorsanız yiyin benden birşey istemeyin'dir.

Ertesi gün, 1 Ekim'de Yıldırım Ordular Grubu ve 20'nci Kolordu'nun karargahları Baalbek'te, 7'inci Ordu karargâhı Rayak'ta (sadece 125'inci alay), 4'üncü Ordu karargâhı Şam Rayak karayolunda, 3'üncü Kolordu Eski Han'da, 48'inci Tümen Şetvar'da bulunuyordu. 20'nci Kolordu'nun 24, 26 ve 53'üncü tümenleri Şam'dan Doma'ya doğru çekilmeye başlamıştı. 48'inci Tümen Doma'dan geçerken Arap halkın yiyecek ve içecek ikram etmesiyle durmuş ve kasabanın doğusunda İngilizlere esir düşmüştü. 24'üncü Tümen Arapların ısrarlarına rağmen Doma'da kalmayıp, Kuteyfe istikametinde yürüdü ve kurtuldu [63].

M. Kemal, 1 Ekim 1918'de Şam'ın düşman eline geçmesinden sonra, 3'üncü ve 20'nci Kolordulara Halep istikametinde çekilme emri verirken, Mareşal Liman Von Sanders geri çekilmeyi kabul edilemez bulur ve bir kere daha bulunulan mevzilerde savunmaya devam edilmesini emreder [64].

Ancak Mustafa Kemal, Liman Von Sanders'in verdiği emrin altına: "Gördüm. Benim emrimden başka türlü hareket etmek mümkün değildir." şeklinde not yazmıştır. [65]

Mustafa Kemal, Sanders'in emrini açıkça çiğnemiştir. Artık kontrolden çıkmıştır. Anafartalar Savaşı'nın göz dolduran komutanı, savaşma azmini ve cesaretini kaybetmiştir. Artık çekingen ve pasif ve teslimiyetçi bir profil çizmektedir.

Mustafa Kemal kaçıyor, Allenby kovalıyor. Ama, İngiliz Ordusu'nu da bir kovalayan var: Bu, İspanyol Gribi... Tedavisi olmayan / bilinmeyen bir bela... Ve 50 ile 100 milyon asker ve sivili öldüren Pandemi başlamıştı... Ve aslında İspanyol Gribi, İngiliz Ordusu'nu yere sermişti [66-68].

İngiliz askerleri, daha Şam'a gelmeden öksüre öksüre ve kan kusarak ölmeye başladılar.

Yüzlerce kişi hastalanıyor, onlarca asker 10'ar 10'ar hayatını kaybediyordu.

26 Eylül 1918. Mustafa Kemal, Miralay İsmet (İnönü) ve Miralay Ali Fuat (Cebesoy), orduları ve kolorduları ile beraber tam 9 gündür İngiliz Ordusu'ndan kaçıyorlar. Bu kadro, vatanı kurtaracak (!) ve cumhuriyeti kuracak iyi mi? Onlar kaça dursun, bu arada, Filistin-Suriye'de savaş alanına yepyeni / bilinmedik bir unsur dahil oldu: İspanyol gribi...

Nedir bu İspanyol gribi? Önce kısaca ondan bahsetmeliyim. Batı literatürü İspanyol gribi ile 1'inci Dünya Savaşı bağlantısından pek bahsetmez. Ama Türk tarihçileri resmen görmezden gelir. Kemalistler ise bilmez.

H1N1 virüsünün bir alt türü tarafından oluşturulan İspanyol Gribi aslında ABD'de Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıktı. Ama büyük bir savaş yaşanıyordu ve halkın moralini bozacak haberlerin yayını yasaktı. Sansür vardı. İspanya ise tarafsızdı. Savaşa katılmamıştı. Bu nedenle İspanya Kralı bu gizemli hastalığa yakalanınca basın bunu yazdı ve hastalığın adı da kraldan ötürü İspanyol Gribi kaldı.

Evet, ABD'nin Boston, Camp Devens'teki askeri kampta askerlerden biri aniden ateşlendi. Yüzü mosmor kesildi, burnu kanadı ve 48 saat gibi çok kısa bir sürede nefes almakta zorlandı ve (ağzından kan gelerek) öldü. İlk başta bu belirtileri gösteren askerlere menenjit (beyin zarı iltihabı) teşhisi kondu. Ertesi gün doktorlar fikir değiştirmek zorunda kaldılar. Çünkü onlarca asker üst solunum yolu şikâyetiyle revire hücum etti. Otopside, gripten ölen askerlerin göğüsleriñi açtıklarında solunum yolunun kırmızı jöleye benzer bir sıvı ile kaplanmış olduğu görüldü... 45 bin askerin bulunduğu kampta askerlerin yarısı hasta oldu ve 800'e yakın asker hayatını kaybetti. Birçoğu hastalığa yakalandıkları ilk 24 saat içinde ölüyordu. Sadece ABD'de Eylül ve Kasım aylarında haftada ortalama 10 bin kişi hayatını kaybetmiştir. 25 Haziran 1918'de grip salgını İngiltere'ye ulaşmıştı. Temmuz ayında, salgın Londra tekstil ticaretini sert bir şekilde vurdu. Londra'da, grip nedeniyle iş gücü kaybı % 25 ila % 50 arasında rapor edilmiştir.

İspanyol gribinin İngiltere'de ilk ölüme yol açtığı dönemde ülke savaştaydı.

Mayıs 1918'de salgın hızla yayılırken İngiltere hükümeti de diğerleri gibi bu salgına hazırlıksızdı.

Hükümet salgını önlemektense savaşa öncelik verdi.

Virüs kalabalık asker sevkiyatları nedeniyle orduda ve mühimmat fabrikalarında hızla yayıldı. Otobüsler ve trenler de bulaşmanın hızlı yaşandığı noktalardı.

Temmuz 1918'de Kraliyet Tıp Topluluğu'ndan Sir Arthur Newsholme, hükümete kendini hasta hisseden insanların evden çıkmaması ve kalabalık etkinliklerin yasaklanması yönünde tavsiye verdi.

Hükümet bu tavsiyeyi dinlemedi.

1918'de gribin tedavisi, zatürrenin antibiyotiği yoktu.

Hastaneler hızla doldu.

Çok sayıda tiyatro, dans salonu, sinema ve kilise aylarca kapalı kalsa da hükümet başlangıçta salgına karşı sokağa çıkma kısıtlaması uygulamadı.

Savaş nedeniyle açılış saatleri kısıtlanan pubların büyük kısmı açık kaldı.

Futbol ligi ve FA Kupası ise savaş nedeniyle iptal edilmişti.

Fakat diğer maçlar iptal edilmedi, seyirci sayıları kısıtlanmadı.

Bazı kentlerde sokaklara dezenfektan sıkıldı, bazı insanlar maske taktı ve günlük yaşam devam etti.

Sağlık konusunda açıklanan mesajlar net değildi, bugünkü gibi sahte haberler ve komplo teorileri yayılıyordu. Ayrıca genel olarak sağlıksız yaşam tarzı da durumu kötüleştiriyordu. Bazı fabrikalarda sigara içmenin hastalığa iyi geldiği düşüncesiyle sigara yasakları kaldırıldı. Virüse karşı günde üç kere kakao yemenin faydalı olup olmayacağı Avam Kamarası'nda tartışıldı. İngiltere'de yayımlanan haftalık gazete News of the World, okurlara burunlarının içini günde iki kere sabunla yıkamaları, sabahları kendilerini hapşırmaya zorlamaları, fular takmamaları, düzenli olarak yürümeleri ve yulaf lapası yemelerini tavsiye etti.

(Salgın bittiğinde Britanya'da ölü sayısı 228 bin olmuştur)

İşte böyle: 19 Eylül 1918'de Filistin'de büyük İngiliz taarruzu başladığında İspanyol Gribi, bölgedeki İngiliz Ordusu'nu hasta etmeye henüz başlamıştı. Ordu, Şam önlerine geldiğinde artık resmen ayaklarını sürüyerek yürüyordu. İngiliz Ordusu'nun neredeyse yarısı savaş dışı kalmıştı. İlerleyen günlerde İngiliz Ordusu daha da beter olacaktır. Allah, Osmanlı'ya yardım ediyordu. Ama Mustafa Kemal ve arkadaşları Allah'ın yardımını anlamayacak ve kuzeye doğru kaçmaya devam edecektir [69-72].

İttihat-Terakki Artık İki Parça

Gagauz Enver Almancı
Mustafa Kemal İngilizci

Fotoğraflar: Mustafa Kemal'in giydiği İngiliz asker şapkası bugün Koç Müzesi'nde sergileniyor. Müze, bu şapka ile övünüyor.

Aşağıdaki fotoğrafta da gördüğünüz gibi, Filistin-Suriye'de Osmanlı üniforması değil, İngiliz üniforması giymiş, İngiliz subay şapkası kullanmıştır. 6 Ekim 1918. 18 Eylül'de Nablus'ta ordusuyla beraber savaş alanından kaçan 7'nci Ordu Komutanı Mustafa Kemal, 19 gün yol aldıktan sonra dün Halep'e geldi. Bu süre boyunca İngiliz Ordusu ile asla savaşmadı. İngilizlere sırtı hep dönüktü. Savaş alanından o kadar hızlı kaçtı ki, İngiliz Ordusu ile arasında 300 kilometre mesafe var. General Allenby henüz Şam'da. Bu eylemle, Osmanlı Ordusu içindeki İttihatçı subaylar ikiye bölünmüş oldu. Gagauz Enver liderliğindeki Almancılar ve 322 numaralı İttihatçı Mustafa Kemal liderliğindeki İngilizciler... Megiddo'da Mustafa Kemal'in yardımıyla kazanılan İngiliz zaferi sayesinde... Almancıların güneşi batıyor, İngilizcilerin güneşi doğuyor.

8'inci Ordu Komutanı Cevat Paşa ve 4'üncü Ordu Komutanı Mersinli Cemal Paşa, orduları imha ve esir edildiğinden görevden alınmışlardır. Tüm cephenin sorumluluğu Mustafa Kemal Paşa'ya kalmış görünmektedir.

Liman von Sanders çaresizdir. Komuta edeceği bir ordu kalmamıştır. Üstelik, geri kalan askerler, onun emirlerini dinlemeyip büyük bir bozguna yol açan komutanın, Mustafa Kemal'in denetimi altındadır.

Hiçbir yerde sıkı bir direnişle karşılaşmayan İngilizler, Halep istikametinde ilerlemeye başlamışlardır. 23 Ekim 1918'de bir İngiliz yüzbaşısı, 1'inci Tümen'in emniyet postasına 5'inci İngiliz Süvari Tümeni Komutanı Tümgeneral Mac Andrew imzalı, Osmanlı birliklerinin teslim olma şartlarını kapsayan bir mektup getirir. Mustafa Kemal, mektubu okur ve "Ordu komutanı buna cevap vermeye gerek görmemiştir." cevabını vererek, İngiliz yüzbaşının emniyet hatlarının dışına çıkarılmasını emreder. [73]

Mustafa Kemal, Arap Milislere Esir Düşüyor

25 Ekim 1918 günü M. Kemal Paşa, İngiliz Ordusu'nun ilerlemesi üzerine Ali Fuat (Cebesoy) Paşa komutasındaki 20'nci Kolordu'nun Katma'ya

çekilmesi emrini verir. Kendisi Halep'teki karargâhındadır. Tam bu sırada şehri aniden istila ediveren 1500 kadar bedevînin baskınına uğrar. Bedevî Araplar Mustafa Kemal'in karargâhına kadar ilerler. Prof. Özçelik'in aktardığına göre zor duruma düşen M. Kemal Paşa, yanında bulunan 1.000 altını (17 milyon lira) bedevilere vererek esaretten kurtulur!

Hadisenin ertesi günü Yıldırım Orduları Kurmay Başkanı Sedat imzalı bir telgraf çekilir Başkomutanlığa. 25 Ekim öğleden sonra Şerif Hüseyin ordusuna mensup bin-bin 500 kadar bedevî süvarisinin Halep'e doğudan girdikleri ve hükümet konağını işgal ettikleri bildirilir. Sonrasını beraber okuyalım:

"Saat 2.30'dan sonra Merkez Komutanlığı ile Ordu Komutanlığı karargâhına taarruz etmişlerdir. Merkez Komutanlığı geçici olarak işgal edilmiş ise de bedeviler sokak muharebesi neticesinde def edilmişlerdir."

Birebir doğru. Ancak en tartışılmaz delil, Gazi'nin, Mahmut Soydan ile Falih Rıfkı Atay'a 1926'da anlatıp aynı tarihte "Milliyet" ile "Hakimiyet-i Milliye" gazetelerinde beraber yayımlanan hatıraları. Ben Atay'ın İş Bankası Yayınları'ndan çıkan "Atatürk'ün Hatıraları" (1965) kitabından aktarıyorum (s. 69-70). Mustafa Kemal bizzat anlatıyor:

"Halep'in şark cephesinin işgal olunduğuna dair karışık bir haber geldi. Yakın bir tehlikeyi gösteren bu haberin doğru olup olmadığını anlamak için bizzat o tarafa gitmeyi tercih ettim. Otomobilde (Suriye Valisi) Tahsin Bey, yaverim Cevad Abbas Bey vardı. Şehrin şark girişinde bir kalabalığın içine daldık. Bunlar asker kıyafetini taşıyan urban ve bedevilerdi. Esir olmuştuk."

Esir düştüğünü itiraf eden Mustafa Kemal Paşa, eline bir kırbaç aldığını ve kalabalığa "Reisiniz kimdir? Çağırın" diye bağırdığını söyler. Bulunan reisten o akşam odasına gelmesini ister. Yine kendisi anlatsın, bakalım esaretten nasıl kurtulmuş:

"Sordum: 'Benden ne istiyorsunuz?' 'Şimdilik bin altın, silâh, cephane' dedi. Bin altını o akşam verdim, silâh ve cephane için vaat ettim."

Esir olmuştuk... Bin altını verdim...

Tarih böyledir işte. Üzerine ne kadar gölge salmaya kalkarsanız kalkın meteoroloji güneşli bir günün müjdesini mutlaka verecektir.

"Mustafa Armağan 12 Ekim 2014, Pazar, 18 Ekim 2014 TV Net' de bahsettiği konudur."

T.C. Başbakanlık Atatürk Araştırma Merkezi'nden Yrd. Doç. Dr. S. Hatipoğlu da 1. Dünya Savaşı Sonunda Halep Sokak Muharebeleri ve Mustafa Kemal Paşa, başlıklı araştırmasında, Atatürk'e şatafatlı övgüler düzmekte, ancak satır aralarında onun Arap milislere esir düştüğünü kabul etmektedir.

> "...Öte yandan, 23 Ekim 1918'de ileri hatlarda başlayan muharebe, 25 Ekim 1918'de Halep'in güneyine intikal etmiş, Halep o gün önemli vakalara sahne olmuştur. Bir taraftan Halep'in güneyinde muharebeler olurken, öte yandan İngilizlerle hareket eden Araplar ile Şerif Faysal'ın kuvvetleri de doğudan şehire hücum ederek Halep'e girmişler ve Kale ile Hükümet konağını da ele geçirmişlerdi. Daha sonra 7'nci Ordu Karargahı'nın bulunduğu Merkez Komutanlığı'na hücum ederek burasını da ele geçirdilerse de biraz sonra geri atıldılar, şehir ahalisinden bir kısım Araplar da silahlanarak isyancı Bedevilere katılınca sokak muharebeleri başlamıştı21. M. Kemal bu olayları şu şekilde anlatmaktadır22: "Şehrin şark medhalinde bir kalabalığın içine girdik; bunlar askeri kıyafetini taşıyan urban ve bedevilerdi, esir olmuştuk. Yanımda kuvvet olarak bir tek nefer yoktu; muhacim bedeviler otomobilin etrafını sardılar ve her tarafına yüklendiler. Tehacümü görünce şoföre: Dur! Emrini verdim. Elimde Tahsin Bey'in23 verdiği kırbaçla ayağa kalkarak, onlara anlayabileceği lisanla sordum: Reisiniz nerededir? Cevap verdiler: Hepimiz reisiz! Derhal karar vermek lazımdı; kırbaçla vurmağa başlayarak: Çekilin! Diye bağırdım. Gayr-i ihtiyari çekildiler; emrettim: Çabuk reisiniz karşıma gelsin! Reisleri geldi; ona dedim ki: Ben sizin yardım ettiğiniz vaziyeti galebe çaldım; herkes mağlubdur. Fakat sizin iştirakinizi de mazur görüyorum; bu akşam yanıma geliniz, sizinle görüşeceklerim var. Emredersiniz dedi ve uzaklaştı24. Şoföre: Çabuk geriye emrini verdim. Halep'in içindeki karargâha döndüm; biraz sonra şeyh geldi. Kendini onun anlayabileceği merasimle kabul ettim ve sordum: Benden ne istiyorsunuz? Şimdilik bin altın, silah, cephane, dedi. Bin altını o akşam verdim; silah ve cephane için vaat ettim."

Görüldüğü gibi: Mustafa Kemal'in Arapların şefine 1000 altın fidye verdiğini Yrd. Doç. Dr. S. Hatipoğlu da tespit ediyor. Elimizde bulunan Edip Kızıldağlı'nın 1960 yılında Antakya'da yayınlanan Son Haber Gazetesi'ndeki, "Atatürk'ün Halepliler'e Son İhtarı" başlıklı yazısında da: M. Kemal Paşa, Halep'e Arap Devleti25 tarafından tayin edilen Valiye haber göndererek: Osmanlılar'a ait ne kadar para ve kıymetli evrak varsa derhal teslim edilmesini emretmişti. Vali emrini dinlememiş. Bunun üzerine de M. Kemal ertesi sabah Hükümet Konağı'na gidip, valiyi haşlamış ve Ziraat Bankası, Belediye, Maliye hususi muhasebe kasalarındaki kıymetli evrak ve parayı alarak otele dönmüştü26.

Ayrıca M. Kemal Paşa anılarına şunları da eklemiştir27: "Ertesi gün, yine rahatsız olarak karargâhta uzanmış yatıyordum. Bir aralık Halep şehrinin içinde bir ateş koptu; balkona çıkıp sokağa baktım: Herkes heyecan içindedir ve bir kalabalık otele hücum halindedir; herkes bana doğru geliyor... vaziyeti kavradım; kırbacımla evvela kalabalığı otel haricine çıkardım. Alt kattaki taraçaya indiğim vakit, Halep kumandanı heyecandan okuyamadığı bir raporu bana tevdi etti; sükunetle okudum. Rapordan anlaşılıyordu ki, Halep hücuma maruz kalmıştı.

Bulunduğum otelin kapısından sağa saparak yürüdüğü zaman bir dörtyol ağzına tesadüf olunur, o noktaya kadar geldim. Bütün yolları tutturmuştum; düşman tayyaresinden atılan bombalara bazı damlardan atılan bombalar inzimam ediyordu. Bu beni güldürdü. Çünkü ben Halep'i muhafaza etmeği düşünmüyordum".

Yine M. Kemal Paşa olayları şöyle nakletmeye devam etmektedir28: "Akşam vakti idi; bulunduğum yerden ilerde, birçok adamların yere serildiğini görüyordum; bunlar, beni yalnız sanarak hücum eden zavallılardı. Ben Halep şehrinde tam deyimiyle bir sokak harbi yönettim."

Meydana gelen bu olaylardan sonra, M. Kemal Paşa, Halep'te daha uzun bir süre kalmanın anlamsız olduğunu fark ederek, Bab-el Faraç'ta Saat Kulesi yanında Haleplilere; yapılan savaşlar neticesinde Halep'ten ayrılacaklarını belirttikten sonra kendilerine hitapla29; "...Askerlerimden birisine müdahale ederseniz, Halep'te taş üstünde taş; gövde üstünde baş bırakmam! İtidalinizi muhafaza ediniz. Akıbetinizin ne olacağını bilmiyorum. Sizi gene Allah'a emanet ediyorum.' diyerek, saat kulesinin yanına gelmiş olan İngiliz generali ile vedalaştı."

Anılar, Cumhuriyetin kuruluşundan 3 yıl sonrasında anlatıldığı için Mustafa Kemal'in yanlış hatırlaması, hoşuna gitmeyen hatıraları değiştirmesi ve yaşananları hamasete bulaması gayet normal. Ancak, ben "...saat kulesinin yanına gelmiş olan İngiliz generali ile vedalaştı..." cümlesine takıldım. Demek ki, İngilizlere vedalaşacak kadar yakın. "İngiliz generali ile vedalaştı" cümlesi, Mustafa Kemal'in, Halep'i İngilizlere bir anlaşma sonucu teslim ettiğini anlatıyor. Onun derdi İngilizler değil, Araplardı.

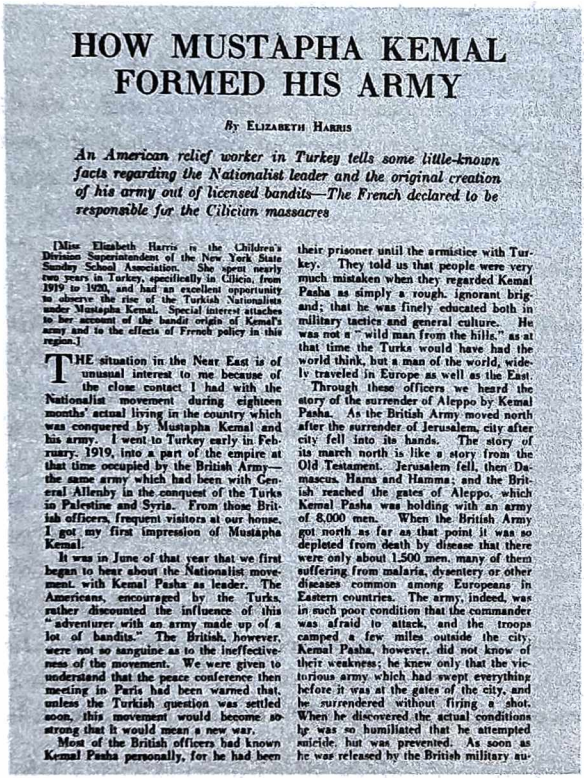
Mustafa Kemal, İngilizlere Teslim Oluyor

Mustafa Kemal'in Arap milislere esir düştüğünü ve 1.000 altın fidye vererek kurtulduğunu artık biliyorsunuz. Mustafa Kemal, artık sıfırı tüketmişti. Esaretten kurtulmasından bir hafta kadar sonra bu defa İngilizlere teslim oldu. Nasıl mı?

"Bu arada Halep'te Baron Otel'in süitinde kalan Mustafa Kemal, emrinde 8 bin askeri olmasına rağmen daha fazla kan dökülmesini istemediği için olacak, şehri savaşmadan teslim etti ve Halep'in 40 mil dışında kamp kurdu. Anzak askerlerinin kumandanı General Harry Chauvel, kendisine asker gönderip teslim olmasını istedi. Mustafa Kemal gülerek, "Söyle Chauvel'e kendisi gelsin alsın" dedi. Fakat birkaç gün sonra gelip, (bir başka Anzak generaline) General Macandrew'a kendisi teslim oldu... İşgalin ardından gelen emir üzerine General Macandrew, Mustafa Kemal'i serbest bıraktı ve onu lüks bir arabaya bindirip tren istasyonuna uğurladı..."

8 Bin Askerin Komutanı Mustafa Kemal Bin Beşyüz Askeri Olan General Allenby'e Teslim Oldu.

Üstelik Mustafa Kemal, MacAndrew'e teslim olduğu sırada, İngiliz Ordusu'nun sadece 1.500 (yazıyla bin beşyüz) askeri vardır. 8 bin askeri olan General Mustafa, 1.500 askeri olan İngiliz Generale teslim oluyor. 19 Eylül'den bu yana geçen 1 ay 20 günde ingiliz ordusu İspanyol Gribi sıtma ve dizanteriden kırılmıştır. 70 bin askeri olan İngiliz Ordusu, neredeyse yok olmuş elde kala kala 1.500 asker kalmıştır. Mustafa Kemal, yüzünü İngilizlere dönse Allenby ve askerlerini Şam'a kadar geri kovalaması mümkündü. Ama bunu yapmadı. Teslim olmayı tercih etti. Amerikan Gazetesi'ne göre, Mustafa Kemal, İngilizlerin asker sayısını sonradan öğrenmiş ve intihar etmeye kalkmıştır.

HOW MUSTAPHA KEMAL FORMED HIS ARMY

By Elizabeth Harris

An American relief worker in Turkey tells some little-known facts regarding the Nationalist leader and the original creation of his army out of licensed bandits—The French declared to be responsible for the Cilician massacres

[Miss Elizabeth Harris is the Children's Division Superintendent of the New York State Sunday School Association. She spent nearly two years in Turkey, specifically in Cilicia, from 1919 to 1920, and had an excellent opportunity to observe the rise of the Turkish Nationalists under Mustapha Kemal. Special interest attaches to her account of the bandit origin of Kemal's army and to the effects of French policy in this region.]

THE situation in the Near East is of unusual interest to me because of the close contact I had with the Nationalist movement during eighteen months' actual living in the country which was conquered by Mustapha Kemal and his army. I went to Turkey early in February, 1919, into a part of the empire at that time occupied by the British Army—the same army which had been with General Allenby in the conquest of the Turks in Palestine and Syria. From those British officers, frequent visitors at our house, I got my first impression of Mustapha Kemal.

It was in June of that year that we first began to hear about the Nationalist movement, with Kemal Pasha as leader. The Americans, encouraged by the Turks, rather discounted the influence of this "adventurer with an army made up of a lot of bandits." The British, however, were not so sanguine as to the ineffectiveness of the movement. We were given to understand that the peace conference then meeting in Paris had been warned that, unless the Turkish question was settled soon, this movement would become so strong that it would mean a new war.

Most of the British officers had known Kemal Pasha personally, for he had been their prisoner until the armistice with Turkey. They told us that people were very much mistaken when they regarded Kemal Pasha as simply a rough, ignorant brigand; that he was finely educated both in military tactics and general culture. He was not a "wild man from the hills," as at that time the Turks would have had the world think, but a man of the world, widely traveled in Europe as well as the East.

Through these officers we heard the story of the surrender of Aleppo by Kemal Pasha. As the British Army moved north after the surrender of Jerusalem, city after city fell into its hands. The story of its march north is like a story from the Old Testament. Jerusalem fell, then Damascus, Hama and Hamma; and the British reached the gates of Aleppo, which Kemal Pasha was holding with an army of 8,000 men. When the British Army got north as far as that point it was so depleted from death by disease that there were only about 1,500 men, many of them suffering from malaria, dysentery or other diseases common among Europeans in Eastern countries. The army, indeed, was in such poor condition that the commander was afraid to attack, and the troops camped a few miles outside the city. Kemal Pasha, however, did not know of their weakness; he knew only that the victorious army which had swept everything before it was at the gates of the city, and he surrendered without firing a shot. When he discovered the actual conditions he was so humiliated that he attempted suicide, but was prevented. As soon as he was released by the British military au-

Mustafa Kemal, İngilizlere teslim olduğunu hiçbir zaman dile getirmemiştir. Nutuk'ta bu konudan hiç söz etmez. İngilizlere teslim oluşunu yazıya dökmemiştir. Arkadaşlarına bile söylememiştir. Ne derler bilirsiniz... Kedi, pisliğini örter...

Kazım Karabekir Paşa, "İstiklâl Harbimizin Esasları" adlı kitabında 1918'de komutanlığını Mustafa Kemal'in yaptığı 7'nci Ordu'nun İngilizler karşısında yenildiğini ve "geri çekilmek zorunda kaldığını" açıkça yazar ama İngilizlere teslim olduğunu yazmak onun bile içinden gelmemiştir...

Yine Kazım Karabekir Paşa, Nutuk'un ilk baskısı üzerine el yazıları ile notlar düşmüş ve "Hakikat Mihveri yahut Hata-Sevap Cetveli" başlığı ile Nutuk'a yanıtlar vermiştir. Mustafa Kemal'in Nutuk'taki "Osmanlı ordusu

her yanda zedelenmiş..." diye başlayan sözü için şöyle der: "... doğru değildir. Şarktaki ordu İran ve Kafkas Azerbeycan'ında birçok zaferler kazanarak oralara yerleşmiş bulunuyordu. Hatta Şimalî Kafkasya'ya bile hâkim olmaya başlamıştı. Mağlûp ve perişan olan, Filistin'deki Yıldırım Ordusu idi..."

Şaşırtıcı bir şekilde Osmanlı Ordusu'nun Filistin ve Suriye'de Mustafa Kemal yüzünden yenildiğini söyleyenlerden biri de Çerkes Ethem'dir. Ethem'in "Gerçeklere Doğru Şiddetli Bir Haykırış" başlıklı risalesi bu suçlamayla başlar.

Mustafa Kemal, Nutuk'ta Osmanlı'nın yenilgisini şöyle tasvir etmiştir: "Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu topluluk, genel savaşta yenilmiş, Osmanlı ordusu her yanda zedelenmiş, koşulları ağır bir ateşkes anlaşması imzalanmış..."

Ethem'e göreyse, (Ethem de Kazım Karabekir Paşa'yla aynı görüşü paylaşmaktadır.) Nutuk'taki bu anlatım doğru değildir; Mustafa Kemal, Suriye cephesinde komutanken Nablus'ta bir İngiliz saldırısı karşısında Osmanlı ordusunu başsız bırakıp, yüzlerce kilometre içeriye, Halep'e kaçmış ve kendisi gibi "bozguncu" diğer komutanlarla (Miralay İsmet Bey, Miralay Refet Bey, Ali Fuat Paşa) –diğer cephelerde ordunun durumu kötü değilken- Mondros Ateşkes Antlaşması'na sebep olmuştur. Mustafa Kemal Paşa, ihanet içindedir.

Aşırı Kemalist Doğan Avcıoğlu ise, yine şaşırtıcı olarak, Arap- Suriye Cephesi'ndeki yenilginin sebeplerini sayarken, açlık, hastalık, çıplaklık (elbisesizdik, ayakkabısızlık) yanında, yerli halkların kalkışması nedeniyle Osmanlı askerinin savaştan kaçışını-isteksizliğini sıralar. Ama, sonunda Alman komutan Liman Von Sanders'in büyük muhalefetini dikkate almayan Mustafa Kemal'in, Osmanlı'nın mahvına yol açan bozgun-kaçışta asıl sorumlu olduğunu yazar [75].

Daha da komik olan şudur; 3 yıl kadar sonra Mustafa Kemal, 61'inci Tümen Komutanı İzzet Bey'i Çerkes Ethem karşısında yalnız bırakan Refet Paşa'yı Nutuk'ta yerden yere vururken şöyle der: "Efendiler, savaş alanına, top tüfek sesine gelen kuvvetin, bir tek tüfek atmadan, savaşmakta olan kendinden bir kuvvetin yenilmesini beklemesi ve ondan sonra iş görebileceğini sanması, yalnız asker olanların değil, en sade görüşlü insanların bile akla yatkın bulacağı bir düşünce değildir. Görev ve fedakârlık, savaşan birliklerin yenilmeden, çekilmeden başarısını sağlamaya çalışmakla yerine getirilir. Arkadaşı savaşırken ve yardıma muhtaç

iken, seyirci kalmış olan komutanlar, arkadaşının yenilgisine şahit olabilirlerse de tarihin amansız tenkit ve suçlamalarından kurtulamazlar" Mustafa Kemal, Refet Paşa'yı eleştirirken, Filistin/Suriye'de 8. ve 4'üncü Ordu'nun yok edilişini ve Cevat Paşa ile Küçük Cemal Paşa'nın mahvoluşunu hiçbir şey yapmadan seyreden kendisini hatırlamış mıdır acaba?

Arap milislere esir düştüğünü ve İngilizlere teslim olduğunu bilmiyorlardı ama Mustafa Kemal'in Filistin/Suriye'de yenildiğini aslında çoğu kişi biliyordu. Ama Kemalistler, zaman içinde bu gerçeğin üzerini örttüler.

Sadrazam Talat Paşa, 8 Ekim 1918'de istifa etmiştir. Yeni hükümeti kurmaya Tevfik Paşa memur edilir. Fakat Paşa uzun bir süreden beri aktif politikadan çekildiği ve kabinesine ittihatçı vekil almak istemediği için, hükümet kurmayı başaramaz. Durumu öğrenen Mustafa Kemal, Başyaver Naci Bey aracılığı ile Padişah'a başvurur. Bir an önce tek olarak veya müttefiklerle müştereken barış yapmaktan başka çare kalmadığını, Tevfik Paşa hükümeti kurmakta zorlanıyorsa, derhal Ahmet İzzet Paşa başkanlığında Rauf, Fethi, Tahsin, Canbolat, Azmi ve Şeyhülislam Hayri ve kendisinden oluşacak bir hükümet kurulmasının zarurî olduğunu ve ancak böyle bir hükümetin duruma hâkim olabileceğini bildirir. Falih Rıfkı Atay bu günleri şöyle anlatır: "(Mustafa Kemal Paşa) Halep'te bulunduğu son günlerde düşündüğü hep şu idi: Şimdi ne yapacaktık? Müttefiklerimiz ve biz partiyi kaybetmiştik. Fakat Türkiye için durum bütün varlığından olacak kadar tehlikeli idi. Kaybettiğimizi artık geri alamazdık. Ancak varlığımızı korumak için çabuk ve kesin tedbirlere başvurmalı idi. Harbi bu sonuca getiren o günkü hükümetten böyle bir hareket beklemek boşuna idi. Hemen bu kabine (Sadrazam Talat Paşa hükümeti) düşürülmeli, onun yerine Mustafa Kemal'in de içinde bulunduğu yeni bir hükümet kurulmalı ve bütün komuta Mustafa Kemal'e verilmeli idi. Fikrini telgrafla Padişah Vahidüddin'e yazdı."

Telgraf şudur:

> "Seraver-i hazret-i şehriyari Naci Beyefendi'ye:
>
> Talât Paşa kabinesinin mefluç (felç olmuş) bir halde bulunduğunu, Tevfik Paşa hazretlerinin de bir kabine teşkilinde müşkülâta uğradığını haber alıyorum. Ordular muharebe kudretinden mahrum ve zaten mevcut kuvvetler müdafaadan âciz bir

hâle getirilmiştir. Düşman her gün daha müsait ve ezici şartlar elde etmektedir. Birlikte olmadığı takdirde münferit olarak ve behemehal sulhu takarrür ettirmek lâzımdır. Aksi takdirde memleketin kamilen elden çıkması ve devletimizin tamir götürmez felâketlere maruz kalması ihtimalden uzak değildir. Muhterem Padişahınıza olan sadakatim ve vatanın selâmetini temin için arz ederim ki Sadaretin Tevfik Paşa hazretlerine verilmesi ve Fethi, Tahsin, Rauf, Canbulat, Azmi, Şeyhülislâm Hayri ve âcizlerinden (Mustafa Kemal tevazu göstererek kendisinden "acizleri" diye söz etmektedir) mürekkep bir kabine teşkil edilmesi zaruridir. Bu kabinenin vaziyete hâkim olacağı kanaatindeyim. Münasip ise bu zatların şevketmeap efendimize arzını rica ederim.

15 Teşrin-i evvel 1918 Fahrî Yaver'i
hazret-i şehriyarî Mustafa Kemal"

Mustafa Kemal, cephedeki durumla, kendi ordusuyla uğraşmak yerine Osmanlı genel siyasetiyle meşgul olmaktadır. Enver Paşa'nın yerine Harbiye Nazırı, yani başkomutan olmayı istemektedir. Bugünün Ergenekon generalleri de "el hak" onun çizdiği yoldan gidiyorlar zaten...

Mustafa Kemal'in istediği Tevfik Paşa yerine, istemediği İzzet Paşa yeni hükümeti kurar ve kabineye Mustafa Kemal Paşa'yı almaz. Mustafa Kemal çok kırılır.

30 Ekim 1918 tarihinde, Limni Adası'nın Mondros Limanı'nda Bahriye Nazırı Hüseyin Rauf (Orbay) Bey'in başkanlığını yaptığı Osmanlı heyeti ile İngiliz Amiral Calthorp'un başkanı olduğu İtilaf Devletleri heyeti arasında imzalanan Mondros Mütarekesi'yle silahlı çatışmalar sona erer. Sultan Vahideddin, antlaşma görüşmelerinde Osmanlı heyetine Damat Ferit Paşa'nın başkanlık etmesini ister. Sadrazam İzzet Paşa ise bu duruma rıza göstermez ve Ferit Paşa için "Bu adam mecnundur, böyle önemli görev bu kişiye verilemez." ifadesini kullanır. Anlaşma müzakereleri için Osmanlı heyetine Bahriye Nazırı Hüseyin Rauf Bey, Hariciye Müsteşarı Reşad Hikmet Bey ve Kurmay Yarbay Sadullah Bey katılır. Görüşmelere gidecek heyetten Padişah'ın da bir isteği vardır. Başkatibine hitaben "Ancak gönderilecek delegelere ve-

rilecek talimata şu görüşlerimin belirtilmesini özellikle arzu ederim." dedikten sonra, bizzat yazdığı şu notu verir:

"1. Hilafet-i Celile ile ve Saltanat-ı Seniyye ve Hanedan-ı Osmanî hukuku tamamen muhafaza edilecek,

2. Bazı eyaletlere verilecek bağımsız idarenin şekil ve mahiyeti temin olunarak, bağımsızlığın yalnız idari olup, siyasi olmaması, şayet hiçbir çare ve imkân bulunamayıp da siyasi olacak ise istiklaliyetin daha uygun olacağı ve eğer siyasi bağımsızlığı kabul edecek olursak, Âlem-i İslam'a ihanet etmiş olacağımız fikrindeyim."

Yıldırım Ordular Grubu'nun ardından, 7 Kasım 1918'de 7'nci Ordu da dağıtılır ve Mustafa Kemal, İstanbul'a çağrılır. Ama 9 Kasım'da Mustafa Kemal İngilizlere bir iyilik daha yapar. Filistin'de ordusuyla birlikte cepheden kaçan ve İngilizlere teslim olan Mustafa Kemal, serbest bırakılınca...

Mustafa Kemal İskenderun Limanı ve Kentini De İngilizlere Teslim Etti İngilizler İskendurun'u 15 Askerle İşgal Etti.

9 Kasım 1918. Ordusuyla birlikte cepheden kaçarak Yıldırım Ordular Grubu'nun İngilizler karşısında utanç verici bir yenilgi almasına yol açan Mustafa Kemal, devam ediyor. Nablus'u, Dera'yı, Şam'ı, Humus'u, Hama'yı ve son olarak da Halep'i İngilizlere teslim eden Mustafa Kemal, sonunda kendisi de teslim oldu. Ve serbest bırakıldıktan sonra karargahını Adana'ya çekerek İskenderun'u boşalttı. Mustafa Kemal'in İskenderun'un teslimiyle ilgili olarak imzaladığı protokol şöyledir: "İskenderun'un civarı, 9 Kasım 1918'den itibaren Osmanlı Ordusu tarafından tamamen boşaltılacaktır... 10 Kasım 1918 saat 08.00'de Amanos dağları ve İskenderun Körfezi'yle çevrili bölgeyle Payas'a kadar olan arazi Osmanlı Ordusu tarafından boşaltılacak, bu saatten sonra yakalanacaklar harp esiri sayılacaklar ve düşmanca davranan lar kurşuna dizilecektir. Tahliye edilen yerlerdeki orduya ait malzeme yerinde bırakılacak ve sonra haklarında muamele yapılacaktır..."

Mustafa Kemal, Genelkurmay Başkanlığı'na: "İskenderun, 9 Kasım 1918'de, 15 kişilik bir İngiliz kıtası tarafından işgal edilmiştir. İngilizler yalnız şehri işgal etmekle kalmamışlar, aynı zamanda şehri Anadolu' dan

tecrit etmişlerdir (ayırmışlardır). 41'inci Tümen Payas ve kuzeyine alınmış, Antakya'da bırakılan bir bölük de Reyhanlı üzerinden 24'üncü Tümen'e katılmıştır" raporunu göndermiştir [76-77].

GENEL BİR DEĞERLENDİRME

Nablus Muharebesi

General Allenby, Avrupalıların Megiddo (Armagedon) dediği Nablus Muharebesi ile 19 Eylül'de cephenin batısındaki / Akdeniz kıyısındaki Osmanlı müdafaa mevzilerini yıktı. 8'inci Ordu O'nu güneyden beklerken, O, Mustafa Kemal'in savaş alanından kaçması nedeniyle kuzeyden saldırmıştı. İngiliz süvari birlikleri kıyı şeridini geçtikten sonra, iç kısımlara yöneldi. Kuzeydeki çekilme hatlarını kesti. Doğuda da geri çekilmeye başlayan Osmanlı birlikleri, Hicaz demiryoluna bağlı hatları tutan Arap birliklerinin baskınlarıyla karşılaştı.

Suriye Cephesi, bu mağlubiyet üzerine bitmiş sayılır. Mukavemet tamamen kırıldığı için, bütün Suriye'nin yolu düşmana açılmıştır. Düşman hiç mukavemet görmeksizin 1 Ekim'de Şam'a ve nihayet 25'inde Halep'e girdi. Kemal Paşa düşman yaklaştıkça bu şehirleri tahliye ederek geriye çekiliyordu.

Böylece Suriye'de 400 senelik Türk hâkimiyeti son buldu. Bunda Suriye Valisi Cemal Paşa'nın halkı düşman eden gaddarâne idaresi yanında, cephe kumandanlarının basiretsizlikleri de rol oynamıştır. 38 günde 591 kilometre ilerleyerek 5 bin kayıp veren İngilizler, 35 bin Osmanlı askerini öldürdüler, 75 bin esir ve 375 top ele geçirdiler. Subay maaşlarının ödenmesi ve ordu masraflarının karşılanması için İstanbul'dan gönderilen 1 milyon altın ise Amman Tren İstasyonu'nda İngilizlerin eline geçti. Osmanlı'yı hiç de hoş olmayan şartlar altında Mondros Mütarekesi'ni imzalamaya mecbur eden, işte bu hezimettir. (Şevket Süreyya Aydemir, Tek Adam, I/302)

Bu üç ordu, Kudüs'ün kuzeyinde tahkim edilmiş bir mevzide bir müdafaa hattı teşkil ediyordu. Aslında İngilizler sayıca üstün değildi, üstelik Osmanlı birlikleri de yeni ve ağır Alman silahları ile donatılmıştı. Diğer cephelerden farklı olarak Filistin-Suriye'deki birliklerin mühimmatı ve morali yerindeydi. İstanbul'un elverişli bir mütareke için mukavemetini bahane ettiği bu birliklerin bu kadar çabuk çözülmesi hayret uyandırmıştır.

Kader Anı: Nablus Muharebesi

Ric'at

Ders kitaplarında, tarihin en başarılı geri çekilme hareketi olarak lanse edilen ve kısa geçilen bu hezimetin sebebi, Mustafa Kemal'in 8'inci ve 4'üncü ordulara haber vermeden 7'nci Ordu ile birlikte savaş alanından kaçması, açılan 40 kilometrelik boşluktan saldıran İngilizlerin sağ ve soldaki 4. ve 8.orduları arkadan kuşatmasıdır.

Kemal Paşa, 8 kişilik maiyetiyle, resmî elbiselerini bile giyemeden Şam'a çekildi. Aclun'da kolordu kumandanı İsmet Bey kendisine yetişti. Yolda İngilizlere esir düşmesine ramak kalmışken, Ürdün Nehri'nin öte yanında kamp kurmuş olan Harbiye'den eski dostu yeni düşmanı Trablusşamlı Fevzi el-Kavukcî tarafından kurtarıldı.

Şam'da Victoria Oteli'ne inen Kemal Paşa, Avustralyalı General Chauvel'in kumandasındaki düşman kuvvetleri Şam önlerine gelince, buradaki kuvvetlerinin kumandasını Cevad Paşa'ya devrederek 30 Eylül'de Beyrut, Şam ve Haleb'in ortasındaki Riyak'a çekildi. Burada gazetecilere verdiği beyanatta: "O gece şunu anladım ki, bütün kıta ve cephelerde kumandanlık kalmamıştı. Binâenaleyh delice denecek bir emir verdim: Şam ve Riyak'daki kuvvetler şimâle doğru hareket etsinler." Yani istikamet kuzey, herkes başının çaresine baksın!

Liman von Sanders, Suriye'nin tahliyesi manasına gelen bu kararın mesuliyetini alamayacağını söyledi. Aldığı savaş alanından kaçma kararını sebatla tatbik eden Kemal Paşa, Şam ve Beyrut'un düşmesi üzerine kendisini Baalbek'e, oradan da Halep'e atarak canını kurtarabildi. Bir müddet Ermeni hastanesinde, sonra da bugün bile ayakta olan Baron Oteli'nde kaldı. Ancak kargaşa içindeki Halep'te ahalinin hücumuna uğradı. Arap milislerin eline esir düştü. 1.000 altın fidye vererek kurtuldu. Bu arada İstanbul'a hareket eden Umum Cenub Orduları Kumandanı sıfatını devrettiği Kemal Paşa, 8 bin askeri bulunmasına rağmen bir müdafaa hattı teşkil edemeyip Adana'ya çekildi.

Artık bitti!

Kemal Paşa, 27 Eylül gecesi görüştüğü meşhur İngiliz casusu Lawrence'dan; İngiltere'ye göre, Suriye ve Irak'ın geleceğinin Emir Faysal ve

Genç Araplara ait olduğu; Türklerin, başkalarına ait topraklardan çekilmesi ve Anadolu'ya odaklanması icab ettiği tavsiyesini almıştı. (Alan Palmer, Victory 1918).

Lord Kinross da Mustafa Kemal'in Arap topraklarının kaybına o kadar üzülmediğini söyler. Buralarda öteden beri sömürgecilerin gözü olduğunu iyi bilmektedir. Ancak Suriye'nin kaybı, Anadolu'nun da işgaline zemin hazırlamıştır.

Suriye cephesinin çökmesi üzerine 30 Ekim'de Mondros Mütarekesi imzalandı. Bu arada Haleb'in 40 km kuzeyinde kamp kuran Kemal Paşa, General MacAndrew'ya teslim oldu ise de iyi muamele gördü ve bazı şartlarla serbest bırakıldı. Hatta General kendisine bir otomobil tahsis edip istasyona kadar uğurladı. Bunu o zamanki Filistin cephesinde İngiliz ordusuna dair yazılarıyla tanınan gazeteci, tarihçi ve politikacı Sir Henry Somer Gullett anlatıyor.

Padişaha çektiği meşhur telgrafta, içinde kendisinin de bulunduğu isimlerden bir hükümet kurmasını teklif etti. Padişah, hâlâ itimat ettiği yaverinin dediklerini -bir tanesi hariç- yaptı; ancak nedense kendisini harbiye nâzırı tayin etmedi. Kemal Paşa, İstanbul'da Suriye bozgununun müsebbibi olmakla itham edildi ise de padişah eldeki tek tük İttihatçı olmayan subaylardan biri olarak gördüğü yaverini himaye etti.

Bundan sonrası yakın tarihimizde yepyeni bir sayfa teşkil eder. Suriye Cephesi'nin İsmet İnönü, Kâzım İnanç, Refet Bele, Asım Gündüz, Ali Fuad Cebesoy, Fevzi Çakmak gibi mağlup kumandanları, yeni bir zaferin kahramanları olarak tarihe geçtiler [78].

İngiliz generali Allenby mütarekeden üç ay kadar sonra İstanbul'a gelerek çeşitli temaslarda bulunmuş ve Anadolu'da baş gösteren asayişsizliği kontrol altına almak üzere olağanüstü yetkilerle donatılmış bir genel müfettişlik makamı oluşturulmasını önermiştir. Allenby'nin bu görev için bir isim önerip önermediği konusunda kaynaklar çelişkilidir. Ancak Allenby'nin tarif ettiği makam Damat Ferit Paşa hükümeti tarafından Mayıs 1919'da oluşturularak, bu göreve Mustafa Kemal Paşa atanacaktır [79].

Mustafa Kemal ve Nili İstihbarat Örgütü

Şimdi, burada Filistin cephesinde yaşanan casusluk olaylarını anlatmadan, hadisenin bu bölümünü kapatamayız. Başlıyorum: Filistin cephesi 1'inci Dünya Savaşı sırasında Almanya'nın isteği üzerine açılan bir cephedir. Osmanlı Ordusu, 1915'te Birinci Kanal Harekatı'nı, 1916'da İkinci Kanal Harekatı'nı düzenledi. Amaç; Osmanlı İmparatorluğu'nun Süveyş Kanalı'nı ele geçirmesi ve Mısır'a yeniden sahip olmasıydı. Başarılı olunursa İngilizlerin Uzak Doğu'daki sömürgeleri ile bağlantısı kesilecekti. Bu olmadı. Ama İngiliz-Osmanlı harpleri devam etti. Gazze savaşları, Birüssebi, Kudüs savaşı ve 1918 yılının Eylül ayında başlayan Megiddo savaşı (Nablus Yarması) ile, Osmanlı İmparatorluğu'nun kaderi burada belirlendi.

İngilizler, 1915 yılında Arap Haşimi Kabilesi'nin lideri Şerif Hüseyin'i Halifelik vaadi ve birkaç yüz bin altın vererek kendi yanlarına çekmişler ve bu kabileyi silahlandırarak Osmanlı Ordusu'nun üzerine saldırtmışlardı.

İngilizlerin kullandığı çok önemli bir silah da yerel Yahudilerin (Eşkenaz) kurdukları NİLİ istihbarat örgütüydü.

Yahudi istihbarat örgütü NİLİ'nin kadrosunda çok sayıda erkek casus yanında yine çok sayıda kadın casus vardı. Bunlardan, Binbaşı Adnan Bey'in ölümüne sebep olan kadın casus Suzi Liberman idam edilmiştir. NİLİ örgütünün kurucularından birisi olan Sarah Aaronsohn yakalandıktan sonra sorgulanmak üzere götürülürken trenden atlayarak intihar etmiştir. (İşin enteresan yanı, Sarah Aaronsohn'un erkek kardeşi Alexander Aaronsohn İngiliz Ordusu'nun istihbarat subayı idi. Başkomutan Allenby adına 25 Ekim 1918 tarihinde, 7'nci Ordu Komutanı Mirliva Mustafa Kemal ile görüşmüştür. Alexander Aaronsohn ve Mustafa Kemal, Halep'in İngilizlere teslim şartlarını konuşmuşlardır) NİLİ istihbarat örgütünün kadınlarından söz etmeyi sürdürürsek, güzelliği dillere destan olan, Ortadoğu'nun Mata harisi olarak adlandırılan, Simi Simon; hakkında yeterli delil elde edilemediğinden Konya'ya sürgün edilmiş ve orada ölmüştür. Konya'da Bölge yazma eserler müdürü Bekir Şahin ve arkeolog Nurettin Özkan ile birlikte yapılan araştırmada mezar yeri tespit edilememiştir. Mezar yeri konusunda araştırma devam etmekte olup İstanbul'da bulunan Yahudi cemaati vakfından da yazılı olarak bilgi istenmiş olup sonucu beklenmektedir.

1'İNCİ DÜNYA SAVAŞINDA FİLİSTİN CEPHESİ VE NİLİ ÖRGÜTÜ'NÜN BU CEPHEDEKİ YERİ

1914 yılının Kasım ayı itibariyle Osmanlı Devleti, Birinci Dünya Savaşı'na Almanya'nın müttefiki olarak girdi. Alman Başkomutanlığı, Süveyş Kanalı'nı ele geçirerek, İngiltere'nin Hindistan ile irtibatını kesmek ve böylece İngilizlerin Hindistan'dan getirecekleri askerlerle Avrupa cephesini takviye etmelerine engel olmak için etraflıca bir plan yaptı. Ayrıca İngiltere'nin gelir kaynaklarından biri de kesilmiş olacaktı. Padişah adına 9 Osmanlı Ordusu'nu yöneten Osmanlı Başkomutan Vekili ve Harbiye Nazırı Enver, müttefik Almanya'nın yaklaşımını destekliyor ve ortak düzenlenecek böyle bir harekât ile Mısır'ı tekrar denetim altına almayı umuyordu. (Atabey sayfa 65)

Bunun için Halep'te bulunan Osmanlı 4'üncü Ordu görevlendirildi ve komutanlığa da Bahriye Nazırı Cemal Paşa atandı. 4'üncü Ordu Kurmay Başkanı Alman Albay Kress von Kressenstein komutasında Sina Çöl Komutanlığı oluşturuldu ve 2-3 Şubat 1915 tarihleri arasında Birinci Süveyş Kanalı Harekâtı düzenlendi. Harekât başarısız oldu. 4-5 Ağustos 1916 tarihleri arasında Sina Çöl Komutanlığı tarafından 2'nci Kanal Harekâtı gerçekleştirildi. "Romani Muharebesi" olarak bilinen bu harekatta, İngiliz General Archibald Murray komutasındaki Mısır Sefer Kuvveti, Osmanlı birliklerini yenilgiye uğrattı. Süveyş Kanalı yine ele geçirilemedi.

1917 yılında bu cephede en önemli muharebeler, Filistin'in kapısı durumundaki Gazze ve çevresinde meydana geldi. General Murray komutasındaki Mısır Sefer Kuvveti, 4 Mart 1917'de Gazze sınırına dayandı. Osmanlı mevzilerini ele geçirmek için İngiliz Ordusu Gazze'ye üç defa taarruzda bulundu.

Birinci ve ikinci Gazze Savaşı'nda Osmanlı Ordusu, İngilizleri yenmiştir.

İngiltere bunun üzerine Mısır Sefer Kuvvetleri Komutanlığı'nı ilave piyade ve atlı birlikler ile takviye ederken, tarihte ilk defa çölde kullanılmak üzere 4 bin zehirli gaz mermisi ve sekiz adet tank cepheye ulaştırmıştır. Murray, 17 Nisan 1917'de donanmanın da desteğiyle Gazze'yi ele geçirmeye yönelik ikinci bir taarruz daha gerçekleştirdi (İkinci Gazze Muharebesi), ancak yine mağlup oldu. Ortadoğu'da ilk defa tankların da kullanıldığı üç gün devam eden muharebe sonunda 6 bin 500 askerini kaybeden General Murray, ta-

arruzdan bir süreliğine vazgeçti. Savunma pozisyonu aldı ve Londra'dan yine takviye asker istedi.

Irak Cephesi'nde Bağdat, 11 Mart 1917'de General F.S. Maude komutasındaki İngiliz birlikleri tarafından işgal edilmişti. Irak'taki 6'ncı Osmanlı Ordusu'nun (Bu ordu, Alman Generali von Goltz komutasındaydı) 29 Nisan 1916'daki Kutü'l-Amare zaferinin üzerinden bir yıl bile geçmeden Bağdat, İngilizler tarafından işgal edildi. Harbiye Nazırı Gagauz Enver, Kafkasya'nın işgali için 6'ncı Ordu'nun bazı birliklerini kuzeye kaydırmıştı. İngilizler bu fırsatı kaçırmadı.

İngiltere Başbakanı Lloyd George, kendisini ziyaret eden General Allenby'e Noel öncesinde Hristiyan alemine hediye olarak Kudüs'ü ele geçirmesi ve Osmanlı'yı Filistin'den çıkarma talimatı vermişti. 28 Haziran 1917'de Kahire'ye gelerek Mısır Seferi Kuvvetler Komutanlığı görevine başlayan Allenby, önce ordunun lojistiğini güçlendirdi. 31 Ekim 1917 akşamı General Allenby beklenen taarruzu başlattı. Bu sırada Kudüs ve çevresinin savunması Ferik Fevzi Bey (Çakmak) komutasındaki 7'nci Ordu'ya aitti. Şehrin doğrudan içinde mevzilenen 20'nci Kolordu'nun komutanı da Miralay Ali Fuat (Cebesoy) idi. Ali Fuat Bey, İngilizlerle savaşmak istemiyordu. Fevzi Bey'e (Çakmak) başvurarak çarpışma olmadan Kudüs'ü İngiliz Ordusu'na terk etmek için izin istedi. Fevzi Bey (Çakmak) bu izni verdi. Fevzi Bey'in karısı Yahudi idi.

Ali Fuat, savaş olmaksızın kolordusuyla Kudüs'ü terk etti. Bu beklenmedik davranış İngilizleri şaşırttı. Kudüs Belediye Başkanı etrafta İngiliz askeri bulamayınca şehrin anahtarını, çevrede yemek yapmak için malzeme arayan İngiliz aşçısına verdi. Başaşçının elinde Kudüs'ün anahtarı olduğu halde geldiğini gören General Allenby, şaşırmış olmalı. 3'üncü Kolordu komutanı İsmet Bey (İnönü) Gazze şehrini ve buradaki mevzileri 4 Kasım 1917'den itibaren boşaltmaya başlamış, İngiliz birlikleri ise 7 Kasım 1917'de Gazze'ye girmişti. (Çay s. 69)

Nili Casusluk Örgütü

"Araplar bizi sırtımızdan vurdu" denir ama sırtımızdan asıl vuran Yahudilerdi. İngiliz Ordusu'nda Osmanlı'ya karşı savaşan bir Yahudi alayı vardı ama Yahudiler asıl olarak casusluk faaliyetinde uzmanlaşmışlardı ve Osmanlı'ya öldürücü darbeyi buradan vurdular. Örgütün adı NİLİ idi. NİLİ, Yahudi botanik uzmanı Aaron Aaronsohn tarafından 1915 yılında Hayfa'nın Zimmarin [Zicron Yakov) köyünde kuruldu. (Bozkurt, Filistin Cephesinde s.3)

Akdeniz sahilindeki Siyonist toplulukların kendi aralarında kullandıkları "Netzah Israel Lo Ishakere" şeklinde bir parola vardı. Parola "İsrail'in geleceği hiçbir zaman engellenemeyecektir" diye çevrilmiştir. Kısaltılmışı NİLİ oluyordu.

Romanya'dan göçmen olarak gelen Aaron'un ailesi 1882'de Osmanlı'nın şefkatli kollarına sığınmış ve Zicron Yakov kolonisine yerleştirilmişti. Aaron, 18 yaşına geldiğinde Yahudi para Baron'u Rotschild'in bursuyla Fransa'daki bir tarım okulunda öğrenim gördü. Aaron, okul yıllarında Filistin'de Yahudi kolonizasyonunun genişletilmesi ve burada bir Yahudi yurdunun kurulması yönünde Siyonist fikirlere kapıldı. Mezuniyetinin ardından Rotschild'in Lübnan sınırında bulunan Metullah yerleşim yerinde ziraat uzmanı olarak görevlendirildi. Fakat; Siyonist fikirleri Osmanlı idarecileri tarafından fark edilen Aaron, Anadolu'da bir çiftliğe sürgün edildi. Padişah 2'nci Abdülhamid'in tahttan indirilmesinden sonra, İttihatçılar, Yahudilere konulmuş olan yerleşim yasağını kaldırdılar. Filistin'e tekrar Yahudi göçü başladı. 1910'da Filistin'e dönen Aaron, Athlit'te bir tarım deneme istasyonu (The Jewish Agri-

cultuzal Experiment Station) kurdu. Bu istasyon, aynı zamanda NİLİ'nin istihbaratının toplandığı ve ilgili birimlere dağıtıldığı merkez durumundaydı. Aaron Aaronsohn, savaşın başında 4'üncü Ordu komutanı Cemal Paşa'nın danışmanlığına getirildi ve çekirgelerle mücadele ofisinde görevlendirildi. Kendisine bilimsel araştırmalarda bulunmak üzere Osmanlı polisi tarafından bir "seyahat vesikası" sağlandı. Aaron, bu sayede Filistin, Suriye ve Lübnan'daki askeri ve mülki makamlarla bağlantılar kurdu. Ayrıca Berlin, Viyana ve İsviçre gibi Avrupa ülkelerine kolayca seyahat etme imkânı buldu. Cemal Paşa'ya yakınlığını kullanan Aaron, 1916 başlarında Osmanlı Devleti'nin Arap eyaletlerini savunma planlarını ele geçirdi ve bu hayati bilgileri Londra'daki İstihbarat servisiyle paylaştı. (Bozkurt, Filistin Cephesi'nde sayfa 3)

İngilizleri ikna eden Aaron, Yahudilerin İngilizler lehine yürüteceği istihbarat faaliyetlerini organize etmek amacıyla Kahire'deki İngiliz üssünde görevlendirildi. İşte bu NİLİ, İngiliz istihbaratının Birinci Dünya Savaşı'nda Filistin'de kullandığı en önemli casusluk örgütü oldu. Örgütün casusluk faaliyetleri kısa sürede tüm Filistin ve Suriye'yi içine alan geniş bir sahaya yayıldı. (Bozkurt, Filistin Cephesi'nde sayfa 4)

Osmanlı mülkü Filistin'de Aaron Aaronsohn, kardeşi Alexander Aaronsohn, kız kardeşi Sarah Aaronsohn, Avshalom Feinberg ve Belkent kardeşler, 1915 yılından başlayarak 4'üncü Osmanlı Ordusu hakkında bilgi toplamaya başlamıştı. Filistin'in Atlit köyünde merkezi olan Nili Yahudi istihbarat örgütü, Mısır'ın Kahire şehrinde bulunan İngiliz istihbarat karargâhı ile ilk defa 1917 yılı şubat ayında temasa geçmiştir. İki örgüt arasındaki bağlantı deniz yoluyla sağlanmış ve İngilizler aylarca Nili'den çok faydalı bilgiler almışlardır. Günümüzdeki İsrail istihbarat teşkilatı Mossad'ın temelini de Nili istihbarat örgütünün oluşturduğu kabul edilmektedir.

Yüzbaşı Cevat Rıfat Bey (Atilhan), 4'üncü Ordu'ya bağlı 8'inci Kolordu'nun istihbaratını idare ettiği sırada NİLİ casusluk örgütünün farkına vardı. Cevat Rifat Bey, Yunan Harbi'nden sonra yayınladığı hatıralarında Filistin Cephesi'nde Yahudiler tarafından sırtımızdan nasıl bıçaklandığımızı ayrıntılarıyla anlatmıştır. Hatıralar, ilk kez İzmir'de yayınlanan

Anadolu Gazetesi'nde "Harb-i Umumi'de Sina Cephesi'nde Yahudi Casuslar" adıyla 37 bölüm halinde yazı dizisi olarak yayınlandı. Aaronsohn kardeşlerin Hayfa'da NİLİ örgütünü kurdukları ev, günümüzde müze olarak İsrail halkının hizmetine sunuldu.

Nili Casusluk örgütü haberleşme yöntemleri:

Posta güvercini sadık ve güvenilir bir irtibat ajanıydı. İngiltere'de casusların kullanabileceği iletişim araçlarını engellemek amacıyla evinde güvercin besleyen insanların da tutuklandığı bilinmektedir. Haberleşme güvercinlerinin Osmanlı Devleti topraklarında da etkin bir şekilde kullanıldığı tespit edilmiştir.

Savaşın başlamasından itibaren Osmanlı toprakları casusların uğraş alanı olduğu bir yer haline gelmiştir. Özellikle; Irak, Suriye ve Filistin cephelerinde başta İngiliz istihbarat örgütü olmak üzere diğer ülkelerin istihbarat örgütlerine bağlı casusların haberleşme güvercini tekniğiyle faaliyet gösterdiğini görmekteyiz.

Kahire'deki İngiliz yetkililer NİLİ'nin merkezi Atliht'e telsiz ve telgraf göndermeyi düşünmüşler, fakat telsiz teknolojisi için aradaki mesafenin uzun olmasından iletişimin sağlanamayacağına karar vermişlerdir. Bunun üzerine Maganem gemisiyle kasalar içinde güvercinler getirilerek NİLİ casus teşkilatı sorumlusuna teslim edildi. NİLİ, topladığı bilgileri kapsüller içine koyarak bu güvercinlerin ayaklarına bağladı ve İngilizlere doğru uçurmaya başladı. İngiliz Dış İstihbarat Örgütü MI6 merkezinin bulunduğu Port Said ile Atliht'in arası 300 milden az olduğuna göre güvercinler rahatlıkla bu mesafeyi aşabilirlerdi. Nitekim NİLİ'nin topladığı bilgiler, güvercinler vasıtasıyla 1 günde Kahire'ye ulaşıyordu.

Ancak, tarihin cilvesi olarak NİLİ casusluk teşkilatının çökertilmesi ve üyelerinin yakalanması da güvercinler sayesinde oldu. Güvercin besleyenler, günde en az bir defa kuşlarını uçururlar ve onların taklalar atarak yaptıkları uçuşu keyifle seyrederler. Güvercinler karınları acıkınca yem yemek için yerini bildikleri yuvalarına inerler işte yine böyle bir keyif anında NİLİ casuslarının haberleşmede kullandıkları kurye güvercinlerden biri, bir Osmanlı idarecisinin güvercinleri arasına karışarak yere indi. Güvercin her iki ayağında kapsüller olduğu halde askeri yet-

kililere teslim edildi. Kapsüllerdeki mektuplar çözülemedi. Şifreli yazılmışlardı. Ama dikkatler güvercin besledikleri bilinen Aaronsohn kardeşlere yöneldi. Fark edildikleri onlar da fark etmişti. Aaronsohn kardeşler, kurye güvercinlerin tamamını öldürdüler.

Olayın detaylı anlatımını yapan başka bir kaynakta; "...3 Eylül'de Athlit'teki merkezden uçurulan güvercinlerden bir tanesinin, ertesi gün öğleden sonra Türklerin eline geçtiği tespit edilir. Bu da şöyle olur: Athlit'in sahilinden birkaç kilometre uzaktaki Caesarea'da bulunan Osmanlı polis müdürü kendi güvercinlerini beslerken aralarında yabancı bir güvercini fark eder. Bu güvercini eline aldığında ayağına bağlanmış olan küçük silindirler içindeki mesajı görür. Müdür, mesajı çözememesine rağmen bunun yakından gönderilen bir casus mesajı olduğunu anlar. Osmanlı yetkilileri ilk etapta yakınlardaki Yahudi yerleşim yerlerinde bir istihbarat örgütünün bulunduğu sonucuna varırlar. Bu haber Ahtlit'e ulaştığında örgüt yöneticisi Josef Lishansky diğer güvercinleri öldürür ve gömer. İstihbarat raporları ve diğer vesikaları da imha eder." Farklı anlatımlarla da olsa aşağı yukarı aynı bilgilerle anlatılmaktadır.

Osmanlı Devleti'nin bu ve buna benzer pek çok olaydan sonra güvercinle haberleşmenin önüne geçmek için harbin ilerleyen dönemlerinde birtakım önlemler aldığını görüyoruz.

Şişe Postası Yöntemi

NİLİ casusluk şebekesinin elemanlarının sorgulanması sırasında Filistin Nasıra Mıntıka Komutanı'nca gönderilen telgrafta şöyle yazılıdır:

> "Üsteğmen Şerif tarafından Samuel Anna adında bir casus daha yakalandı. Evvelce yakaladığımız Abraham Habon ile yüzleştirdik: Düşman gemilerine bilgi vermekte olduklarını itiraf ettiler. Fakat bunun cephe durumuyla ilgisi olmadığı konusunda ısrar ediyorlar. Bu adamlar geniş ve düzenli bir teşkilata mensup olup her gün kıtalarımız hakkında aldıkları haberleri şişeler içerisinde denize atmakta ve bu şişeler düşman gemisinden sahilin boş bir noktasına indirilen bir sandalla alınmaktadır. Samuel Anna, affedileceği sözüne

inanarak bunları Üsteğmen Şerif'e itiraf etmişse de teşkil ettiğim heyet huzurunda inkâr yoluna sapmıştır. Mıntıka Komutanlığı bu uğurda çalışmaktan ve hakikati meydana çıkarmak için, her türlü fedakarlıktan çekinmeyecektir"

Yine NİLİ casus şebekesinin yakalanan casuslarından Jozef Tobin ifadesinde; "Ben ve Naman Belkent, sık sık İngilizlerin tarafına geçerek oradan aldığımız emir ve talimatı Aaransohn'un bu taraftaki vekiline getiriyorduk. Üçüncü ve dördüncü derecedeki ajanlarımızın topladığı bilgileri de bildiğiniz şekilde şişeler içinde İngilizlere yetiştiriyorduk" itirafında bulunmuştur. Bu şekilde hem toplamış oldukları haberleri İngilizlere verdiklerini hem de şişe postası yöntemini kullandıklarını itiraf etmiştir.

NİLİ casus şebekesinin Şalon ismindeki bir casusu da Osmanlı sahil jandarmaları tarafından Cebel-i Lübnan'da Amyon kasabası merkezinde yakalandıktan bir hafta sonra Şam'a gönderilir. Şam'daki sorgulamasında kendisine yöneltilen "Muhabere yalnız denize bırakılan şişelerle mi yapılıyordu?" sorusuna, "Hayır. Abraham Blum'da lambalı bir makine var. Fırsat bulunca onunla da konuşuyor. Bazen de İzodor Eron kayıkla gidip haber veriyor" diyerek şişe postasını kabul ettiği gibi buna ek olarak helyosta makinesi ile haberleşmeyi ve kayıklarla karşıya bizzat gitmek suretiyle yüz yüze görüşülerek toplanan haberlerin ve belgelerin teslim edildiğini itiraf etmiştir.

İhbarlar ve sorgulamalardan çıkan sonuçlara göre; Jozef Tobin, Naman Belkent ismindeki bu Yahudi casusların yanı sıra asıl başkan olarak genç ve güzel bir kadın olan Madam Sara öne çıkıyordu. Bu casuslar İngilizlerden sağladıkları çeşitli muhabere araç ve vasıtalarıyla, başta Şam'daki Simi Simon olmak üzere, Beyrut'taki Şurşon ve başka yerlerdeki benzeri casuslardan aldıkları bilgileri her akşam, belli bir saat lamba ile işaret vererek kıyıdan geçen İngiliz gemisine, şişe içinde gönderiyorlardı. Bu şekilde gizli çalışma, aylarca sürmüş ve bu suretle Filistin'deki İngiliz Orduları Başkumandanı General Allenby'nin de sonraları yazdığı gibi "Türklerin bütün sırlarına vakıf olarak harbi kazanmışlardır" (Avşar sayfa 25)

Kibrit yakmak suretiyle iletişim kurma örneğine NİLİ casusluk şebekesinin takibi sırasında rastlanmıştır. Şebeke mensupları gece yarısı sahilden kibrit yakarak İngiliz gemileriyle irtibat sağlıyorlardı.

Bu konuda Nasıra Mıntıka Komutanı Yunus Haydar Bey tarafından 8'inci Kolordu Komutanlığı'na gönderilen bir şifre yazıda "Takım merkezine gitmekte olan bir jandarma eri, Zimmarin köyü sahili hizalarında dolaşan bir şahsın, gece karanlığında, kibritle bazı işaretler vermekte olduğunu görerek onu yakalamış.

Abraham Habon adındaki bu Yahudi, Komutanlığımıza getirilmiştir. Alınan ifadesinde, hiçbir şeyden haberdar olmadığını ısrarla gizleyen bu şahsın burada oluşturulacak bir divan-ı harpte mahkemesinin yapılmasına ve bu suretle suç ortaklarını da elde etmemize yüksek emir ve müsaadelerinize arz ederim" diyerek NİLİ casusluk şebekesi casuslarının elde ettikleri bilgileri gece karanlığından istifade ile İngilizlere bildirdiğini söylemiştir.

Helyosta makinesi, Fransız yapısı Hanjen marka bir alettir. Gündüz güneşle, gece petrol lambası ile haberleşmede kullanılır. Birinci Dünya Savaşı'nda istihbarat ve casusluk faaliyetlerinde sıklıkla kullanılmıştır. İngilizler adına casusluk yapan Yahudi casusluk teşkilatı NİLİ'nin çökertilmesine yönelik yapılan sorgulamalarda, şebeke casuslarının haberleşmesinde helyosta makinesini kullanıldıklarını da görmekteyiz.

Şam'da bulunan 8'inci Kolordu Karargahı'nın Birinci Şube Müdürü olarak, cephenin emniyeti ile cephe gerisinin ağır sorumluluğunu taşıyan ve bölgedeki Yahudi casuslarla amansız bir mücadele veren Cevat Rifat (Atilhan), Nili casusluk şebekesinin önemli üyelerinden biri olan Abraham Blum'un sorgulamasını şöyle anlatır: "Karşımızda gururla Siyonizmin müdafaasını yapan ve faaliyetine ait en ufak bir sırrı bile ifşa etmeyen bu dev cüsseli casusu söyletmek için her çareye başvuruldu. Evinde yapılan detaylı aramalarda bir helyosta makinesinden başka bir şey elde edilememişti. Anlaşılan, topladığı malumatı her gece düşman gemilerine bu makine ile bildiriyor ve kağıtları da yakıyordu. Abraham Blum, aleyhinde topladığımız delilleri kesinlikle inkâr etmiyor. Fakat idare ettiği teşkilata ait ağzından bir laf almak mümkün olmuyordu"

NİLİ teşkilat mensuplarının muhaberede sıklıkla helyosta makinesinden istifade ettiği, bir başka casus olan Şalom'un sorgulamasında; "Abraham Blum'da lambalı bir makine var. Fırsat bulunca onunla da konuşuyor" ifadesinden de anlaşılmaktadır.

NİLİ casusları, Osmanlı birliklerinin hareketlerini en ufak ayrıntılarına kadar İngiliz istihbaratına bildiriyorlardı. Bunun için bazen gizli parola ve işaretlerden de istifade ediyorlardı.

Harp sahasının gerisinde, düşman tarafından görülebilecek bir yerde, üç küme halinde bulunmak... Sağdaki küme bizim sağ kanadımızın, soldaki bizim sol kanadımızın, ortadaki de merkezimizi gösterir. Sağdaki tepede on kişinin ayakta durması, ötekinin yere yatması Türk sağ kanadının ilerlediğini, ikisinin birden ayakta durması Türk sağ kanadının bir taarruza geçmek üzere olduğunu gösterir.

Merkezde üç casus vardır. Birinin ayakta durması, Türk kuvvetleri merkezinde hafif bir ileri harekât olduğu, iki kişinin ayakta durması merkez kıtalarımızın taarruza geçtiğini, üçünün birden ayağa kalkması takviye kıtalarımızın ve ihtiyatlarımızın cepheye sokulduğunu gösterir.

Soldaki tepede bulunanların işaretleri, diğerlerinin işaretleri ile aynıdır. Yalnız bunlar Türk sol kanadının hareketlerini gösterir.

Her üç tepede kimse görülmezse bu cephemizde bir hareket olmadığına işarettir. Her üç tepede birer kişinin çömelerek oturması, ordumuzun geri çekildiğine işarettir.

Bütün bunlar casusların, düşmanın batarya dürbünüyle görebilecekleri noktalardan verdikleri parolaların esaslı noktalarıdır. Ordu hareketlerinin en ufak tafsilatına kadar bilinmesi için kararlaştırılan daha birçok işaret vardır. (Avşar sayfa 28)

Düşman istihbaratının kullandığı bir şifre bu meyanda ortaya çıkarılmıştır. Bu şifre 10 olayda kullanılmıştır. Bu şifre için içeride ve dışarıda elde edilmesi mümkün olan (Feller'in Almanca-Fransızca veyahut Fransızca-Almanca) cep sözlüğünün 1915 senesi baskısı alınır ve şifre oluşturulur.

Bu konu ile ilgili İstihbarata ve Sansüre-i (Emniyet'e) Menzile- yapılan bilgilendirme yazısında; "Şimdi bu adetlerin bir mektup metninde kelimelere dönüştürülmesine gelir. Bunun için casus yukarıdaki çift adetlerin tesadüf ettiği sahifelerden gelişi güzel bir kelime seçer ve bu kelime ile mektubuna başlar ve diğer her adedin tesadüf ettiği sahifeden mektubuna uygun bir kelime seçer ve bu şekilde seçilen kelimeler mektup metninin satırlarının ilk kelimelerini teşkil eder. (Avşar sayfa 30)

Birinci Dünya Savaşı boyunca Osmanlı Devleti aleyhine yapılan casusluk faaliyetlerinin en önemli araçlarından birisi de kuşkusuz yapılan seyahatlerdir. Araştırmacı kimlikli (gazeteci veya arkeolog) seyahatlerle bölgeyi tanıma, oradaki Osmanlı subaylarının özel görevlerini öğrenmenin iyi bir yoluydu. İngilizler bu yöntemi sık sık kullanmıştır.

NİLİ casusluk teşkilatı casuslarından Sarah Aaronsohn da aynı şekilde Suriye ve Filistin'de sık sık seyahat etmiş, bilgi toplamıştır. Bazen gündüzleri kokulu, beyaz renkli dantelle bezenmiş elbisesi ve elinde şemsiyesi ile köyün sokaklarında Türk subaylarıyla heyecanlı konuşmalar yaparken yavaş yavaş dolaşırdı. Bazen de koyu mavi elbise giyerek otomobille eğlenmek için Kudüs'e gittiği görülürdü. "Eğlenceye düşkün kadın, Alman kurmay subaylarıyla flört etmek için şehrin şık otellerinde kalırdı. Türk garnizonu yakınlarında oturan arkadaşlarını da sık sık ziyaret ederdi." Yine NİLİ casusluk şebekesinin seyahatler sırasında elde ettikleri bilgilerin önemine ilişkin başka bir örnek: Casusların evinde bulunan bir haritada, Kudüs'te bulunan tahkim edilmiş noktaları, topların ve makineli tüfeklerin bulunduğu yerler ile askeri birliklerin hareketleri, komutanların değişmesi ve Türklerin sağlam olmayan yönleri gibi bazı bilgiler yer almaktaydı. Şam ile Kudüs arasında seyahat ederken ise buralarda yapılan yeni köprüler, yolların durumları, Türklerin cephanelik ve mühimmat bulunan depolarını tespit etmişlerdi. Elde ettikleri en önemli bilgi ise Türklerin Gazze şehrinden Birüssebi istikametine kadar uzanan hat boyunca pozisyonlarını kuvvetlendirdikleriydi..."

NİLİ casusluk şebekesinin Filistin bölgesindeki bu çalışmaları, "İngilizlerin Osmanlı Ordusu'nun arka taraflarındaki gözleri ve kulakları" yorumunun yapılmasına neden olmuş hatta biraz daha ileriye götürülerek "Aaronsohn kardeşlerin istihbaratı olmasaydı, Allenby zaferi kazanamazdı" itirafı yapılmıştır.

NİLİ casusluk teşkilatının en önemli üyelerinden biri olan Sarah'ın özel hayatı ile ilgili önemli bir iddia Cemal Paşa ile yakın ilişkisi ile alakalıdır. NİLİ liderlerinden Sarah'ın Cemal Paşa'yı Dördüncü Ordu karargahında sık sık ziyaret ettiğini, aynı masada oturduklarını ve irtibat halinde olduklarına dair iddialara rastlanmaktadır. Bunun dışında daha başka imalarda

da bulunulmuştur. Diğer Yahudi kadınların paşaya olan "büyük" alakasından ve paşa için yapılan sabahlara kadar yapılan içkili eğlencelerden bahsedilmekte ve bu tür eğlencelerin "Yahudi ve Arap kadınlarıyla Türk yetkililer arasındaki yakınlaşmalara neden" olduğunu söyleyerek bu eğlence ortamının istihbarat faaliyetleri için uygun bir zemin sağlandığı iması yapılmaktadır. Her ne maksatla olursa olsun bu tür iddialarda mutlaka bir gerçeklik payı olur buradaki gerçeklik payı da NİLİ casus şebekesinin bu eğlence ortamında istihbarat sağlama amacıdır.

Yine NİLİ casus şebekesinin Kudüs'te de benzer faaliyetler yürüttüğünü görüyoruz. Örgütün liderlerinden olan Sarah ve Josef'in kendilerine bağlantılı diğer ajanlarla görüşmeyi müteakiben General von Kressenstein'ın subaylarının kaldığı Fast Oteli'ne yerleşirler. Alman subayları boş zamanlarının çoğunu içki içip kadınlar ve savaş hakkında konuşarak geçiriyorlardı. Josef, barda bunlarla konuşmaya çalışır, genellikle başarılı olurdu. Bunların birinde, Filistin'de 50.000 Alman askeri kuvvetinin bulunduğunu, bir başka kaynaktan bunların nerelerde mevzilendiklerini öğrenir. Sarah ise locada oturarak subaylardan duyduklarını kaydeder. Bu ve bunun gibi pek çok örneğe rastladığımız eğlenceli ve içkili ortamın olduğu yerlerde bulunan kadın casuslar Alman ve Türk subaylarından bilgi almışlar ve bu bilgileri İngiliz istihbaratına göndermişlerdir.

Yahudi fahişelerin istihbarat yaptıkları ve casusluk faaliyetlerinde bulunduklarına ilişkin pek çok yazışmaya rastlamaktayız. 6 Kasım 1916 tarihinde Hariciye Nezaretine gönderilen bir yazıda casusluk yaptıkları haber alınan fahişe ve metresler listelenmiştir. Yazıda, Alman subaylarının metresi oldukları anlaşılan kadınların isimleri de kaydedilmiştir. Bunlar Rus ve Romen Yahudileri idiler. Yine bu konudaki başka bir yazıda da düşman devletlerin vatandaşı olan fahişelerin Osmanlı ülkesinde casusluk yaptıkları haber alındığından bunların sınır dışı edilmek üzere olduğu, bu sebeple dışarıdan bu sıfatla Osmanlı ülkesine gelecek olanlara, tarafsız devlet vatandaşı olsalar bile pasaport verilmemesi veya pasaportlarının vize edilmemesi Osmanlı Devleti'nin Bükreş Büyükelçiliğinden Bulgaristan Konsolosluğuna gönderilen 29 Nisan 1916 tarihli bir yazı ile istenmektedir. Bu örneklerden de anlaşılacağı üzere istih-

barat servisleri söz konusu yöntemleri sıklıkla kullanmışlardır.

NİLİ, casuslukta görevlendirilecek tüm personeli iyi bir eğitimden geçirmiştir. Bu maksatla casusluk okulları kurulmuş ve bu okullardan yetişen casuslar, cepheye yakın yerlerde görevlendirilmiştir. Deneyimli ve özel donanımlı personelin bilgiye ulaşma ve elde ettiği bu bilgiyi kendi ülkesinin istihbarat birimlerine ulaştırması da zor olmamıştır. (Avşar s. 37)

Savaşın başlarında Süveyş Kanalı'na yapılan Türk taarruzu iyi bir örnektir. İngilizler bu taarruzu birçok kanaldan öğrenmişlerdi: Şam'da bulunan Yunan Konsolosu'ndan, Sofya'daki kendi ataşelerinden ve Mısır Polis teşkilatınca yakalanan bir Alman ajanından öğrendikleri gibi mülteciler de yapılan hazırlıklarla ilgili haberler getirmiştir. Bu bilgileri aldıktan sonra uzun menzilli Fransız deniz uçakları ile Türk kuvvetlerinin ilerlemesi izlemeye alınmıştır. Filistin cephesinde NİLİ casusluk şebekesinin çalışmaları ile İngilizler, bölgedeki Osmanlı Ordusu'nun her hareketinden anında haberdar olmuşlardır. Filistin Cephesi'nde neredeyse Osmanlı birliklerinin nefes alışını bile takip eden NİLİ casusluk şebekesinin istihbaratı olmasaydı ve Mustafa Kemal de, 7'nci Ordu ile beraber savaş alanından kaçmasaydı, Allenby zaferi biraz zor kazanırdı...

Savaşın sadece silahlı çatışmadan ibaret olmadığı gerçeği karşısında Osmanlı Devleti ve müttefikleri de karşı istihbarat ve casusluk faaliyetlerine hız vermiş ve elde ettiği bilgileri de ilgilileri ile paylaşarak zararı en aza indirgemeye çalışmıştır. Askeri ve sivil personelin istihbarat ve casusluğun konusu olabilecek her şeye karşı duyarlı olması için bilgi amaçlı ve yer yer çok sert emirler yayımlanmıştır. Böylelikle düşman kuvvetlerinin ve onlara hizmet eden diğer hain unsurların zararlı faaliyetlerinin önüne geçilmek istenmiştir.

Ele Geçirilen Casuslara Yapılan İşlemler

Şam ve Kudüs Divan-ı Harb Mahkemeleri ileri, NİLİ casusları hakkında idam da dahil farklı cezalara hükmetmiştir, örgütün lider kadrosundan Naman Belkent ve Yosef Lishansky, Şam Divan-ı Harbisinin kararı gereği asılarak idam edilmiştir. Bu kişilerle ilgili olarak tutuklanan 60 kişiden, 14'ü değişik cezalara çarptırılırken, geri kalanlardan bir kısmı serbest bı-

rakılmış, bir kısmı da kıtaata verilmek üzere İstanbul'a sevk edilmiştir Gazeteci Feridun Kandemir, Şam'da hapsedilen bin küsur Yahudi tutukludan 333'ünün idama mahkûm edildiği, iki yüz kadarının da muhtelif cezalara çarptırıldığını yazmıştır. Ayrıca, cephe divan-ı harp mahkemeleri de Salt ve Gazze gerisinde yakalanan çok sayıda casusu kurşuna dizerek infaz etmiştir. (Kandemir sayfa 391 ve Bozkurt, Filistin Cephesinde sayfa 4)

Simi Simon'un Faaliyetleri:

Güzelliği ile Ortadoğu'nun Mata harisi olarak adlandırılan, Simi Simon NİLİ örgütünün en önemli casuslarındandı. Faaliyet bölgesi Şam'dı.

Daha önce de o bölgede çalışan yazar Kandemir'in 1937 yılında Hatay sorunu için gittiği Şam'da Simi Simon hakkındaki bilgilerini derinleştirdiğini biliyoruz.

Simi Simon, olağanüstü güzel bir Yahudi kızı idi. 17-18 yaşlarındadır. Şam da bulunan Damaskus Palas otelinin 17 numaralı odasında kalmaktadır.

Cemal Paşa zamanında karargâhta hesap memuru iken emekliye ayrılarak burada kalmış Akka'lı (Suriye) Zeynel Abidin Efendi eğlence hayatına çok düşkündü. Aşık Zeynel diye anılırdı. Simi Simon konusunda Kandemir'e şunları söylemiştir:

"Sahiden de pek şekerdi. Neydi o güzellik? Bütün Şam onun peşinden koşmuş fakat yalnızca Sadullah Bey bu işi başarabilmiş, Simi Simon'u metres edinmiştir. Sadullah Bey, Şam'daki Kolordu da Erkanıharbi (Kurmay) Binbaşı olarak görevli idi"

Kandemir, Zeynel Abidin Efendi'den bu bilgileri aldıktan sonra Şam'da araştırmaya devam etmiş ve Simi Simon hakkında ilave olarak şu bilgilere ulaşmıştır:

Son derece güzel ve şeytan denecek kadar zeki olan Simi Simon ismindeki Yahudi kızı, daha harbin başında casusluk yapmak için, gözüne kestirdiği Sadullah Bey ile tanışmanın yolunu bularak, Kudüs'ten onunla beraber Şam'a gelmiş, Damasküs Palas Oteli'nde 17 numaralı odaya yerleşmiş ve Sadullah Bey'in metresi olarak yaşamıştır. Simi Simon bağlı olduğu Fllistin Yahudi Casusluk Merkezi emrinde harıl harıl çalışarak aleyhimizde yapmadığını bırakmamıştır. İlk kaldıkları ve tanıştıkları yer Kudüs'teki

Fast Oteli'dir. Sonra Damasküs Palas'ı merkez edinerek, burada çalışırken, 1918 sonlarında bir ihbar üzerine her şey ortaya çıkmış ve yakalanmıştır.

Gazeteci Kandemir araştırma sonucunda; bu ihbar meselesi hakkında güvenilir kaynaklardan edindiği bilgiye göre; Birinci Dünya Savaşı sırasında kurulan Yahudi Casusluk Merkezi, Filistin'de Osmanlı 8. Kolordu karargâhı yakınındaki Yahudi köyü Zımmarin'de yerleşmiş bulunuyordu. Bu köyde Jozef Tobin, Naman Belkent ismindeki azılı casuslar arasında asıl başkan olan yeni genç ve güzel madam Sara adındaki kadındı. Bunlar İngilizlerden sağladıkları çeşitli muhabere araçları ve vasıtalarıyla, başta Şam'daki Simi Simon olmak üzere Beyrut'taki Surşon ve başka yerlerdeki benzeri casuslarından gizlice aldıkları bilgileri her akşam, belli bir saatte lamba ile işaret vererek kıyıdan geçen İngiliz gemisine, şişe içinde gönderiyorlardı. Bu şekilde gizli çalışma aylarca sürmüş ve bu suretle Filistin'deki İngiliz orduları, başkumandanları General Allenby'nin de sonraları açıkça itiraf ettiği şekilde, Türklerin bütün sırlarına vakıf olarak, harbi kazanmışlardır. Tam işte bu sıralarda, yani Yahudi casusluğunun olanca melanetiyle aleyhimizde yapmadığını bırakmadığı günlerde, nasılsa içimizdeki bu yılanların varlığı fark edilince, derhal harekete geçilmiş, bir yandan casusluklarından şüphe edilen Yahudiler yakalanırken, öte yandan cephelerdekilerden başka Şam'da da Yarbay Fahreddin Bey başkanlığında bir Divan-ı Harp kurulmuştur. Bu esnada, yakalananlardan örgüt başkanı madam Sara muhafaza altında Şam'a getirilirken, gece yarısı trenden atlayarak, intihar etmiştir. Gazze Cephesi'nin hemen gerisindeki Yahudi köyünden Suzi Liberman, Alay yaveri Adnan Bey'i elde edip, birçok sırları aldıktan sonra, öldürdüğü için, suç ortaklarıyla birlikte kurşuna dizilmişti. Yine bu esnada, Kudüs ile Remle arasındaki Caura isimli Yahudi köyünde oturan, Yahudi para Baronu Rothschild'in temsilcisi adamları casusluk yaparken yakalanmış, bu Yahudilerden 23'ü Divan-ı Harp kararıyla kurşuna dizilmiştir.

Şam'daki Divan-ı Harp Mahkemesi, Hayfa ve dolaylarından yakalanıp getirilmiş binden fazla Yahudi'yi, sorguya çekmiştir. Haklarında toplanan bilgi ve düzenlenen raporlara göre, hepsi de erkek olan bu Yahudilerin hemen hepsi, casuslukları şu veya bu şekilde sabit olanlar bile Di-

van-ı Harp huzurunda, "yaptıkları işin casusluk olmadığını, ancak milli bir vazife olduğunu, yüzyıllardan beri mahkûmiyet altında ezilerek, varlıklarını kaybetmek tehlikesi içinde kalan insanların milli hakimiyetlerine kavuşmak için bu şekilde çalışmalarının mazur görülmesi gerektiğini, söylemekten çekinmemişlerdi. Örgütün elebaşları durumundaki Jozef Tobin ile Naman Belkent bütün bütün küstahlaşarak, hayret edilecek bir cüretle şöyle konuşmuşlardır: "Hangi millet anayurdunda esir yaşamaya katlanabilir? Böyle bir millet, yok olmaya mahkumdur. Biz dünyanın daima şerefli yaşamış bir milleti olarak, işte böyle bir akıbete uğramamak için, ölümü de göze alarak ne mümkünse yapmak zorunda idik" Bunun üzerine askeri hâkim: "Peki ama, size Filistin'de rahat ve huzur içinde yaşamak imkanını veren bir devlete, en nazik bir zamanında hıyanet etmeyi de milli bir vazife sayabilir misiniz? Düşünün, dünyanın birçok yerlerinden, kovulup atılan ve hakir görülerek hemen her yerde ezilip çiğnenen Yahudileri Türklerden başka kim, insanca karşılayarak bir millet saydı?" diye sorunca, ne cevap vereceklerini bilememiş ve boyunlarını eğerek önlerine bakmışlardır. Her şey olup bittikten ve biz Osmanlı Filistin'i İngiliz'e bıraktıktan sonra bunlardan ortaya çıkan Raşel adında bir kadın, Yahudi kadın casusların temsilcisi olarak kabul edilmiş ve Yahudilerce baş tacı edilmiştir.

Şam Divan-ı Harbi, Yahudi casusların davasını sona erdirince, elindeki bin küsur tutukludan 333'ünü idama mahkûm etmiş, iki yüz kadarına da çeşitli cezalar vermiş, geri kalanını bir süre Şam'daki Berameke Kışlası'nda bekletmiştir. Başkumandan Allenby'nin, savaştan sonra İngiliz Ordusu'na yardım eden Yahudi casusların sayısını "4 bin kadar" diye ifade edecektir.

Atilhan'ın, vazifede bulunduğu 8'inci Kolordu, Şam ve Medine arasında Katrane denilen gayet hassas bir mevkide yer almaktaydı. Kolordunun Erkan-ı Harp Reisi olan kişi ise Miralay Sadullah Beydir. Sadullah Bey'in başında ise gizli ve korkunç bir bela vardır: Metresi, Simi Simon... Meşhur Yahudi casusu...Cevat Rifat'ın deyişiyle Matahari'ye taş çıkaracak bir afet... "Yahudi casuslarının en büyük afeti... Fevkalade güzel bir kız. Kolordu'nun bütün sırlarına ulaşıyordu. Cephede kızgın güneş ve kumlar arasında kalmış, yarı aç, sağlam bir kıyafetten dahi yoksun Türk

askerinin bütün çabasına rağmen, arka planda, binlerce Siyonist, binlerce Yahudi, her türlü gizli faaliyetle, bu ordunun sırtını yere getirmeye çalışıyorlardı. Her gün bir düşman zırhlısı sahillerde dolaşıyor ve günlük casus raporlarını topluyorlardı. Bu kumpas, resmi görevlileri bile içine almıştı. Atilhan, Üsteğmen Asaf Safa Bey'in, Harbiye Nezaretine her zaman aynı klişede telgraf çektiğini, ancak olayı gizlediğini fark etmiştir. Asaf Safa, klişeleşmiş bu telgraflarda, "Harbiye Nezareti Celilesi'ne. Bir İngiliz kruvazörü saat beş raddelerinde Yafa istikametinden gelerek Hayfa önlerinde gözden kaybolmuştur..." demekten başka bir izahat vermiyordu. Atilhan, bu durum karşısında, "Allah'ın izniyle ben, bu işe lüzumlu ehemmiyeti verip, bazı kıymetli arkadaşları, sivil elbise ile oralara gönderip elense edilen casusları kafile kafile Şam'a getirince etrafta göze çarpan bir telaş belirdi." demektedir.

İngiliz istihbaratına çalışan NİLİ casus şebekesi de Filistin cephesinde Alman ve Türk subaylarından bilgi almak için fahişelerden, metreslerden ve güzel kadınlardan istifade etmişlerdir.

NİLİ örgütü, Bugünkü İsrail'in kurulmasında çok önemli rol oynamış ve Mossad istihbarat teşkilatının da temeli olarak kabul edilmiştir. Örgütün çok sayıdaki casusu Osmanlı devletin tarafından yakalanarak cezalandırılabilmiş, abisi Aaron Aaronsohn İngiltere'ye gittikten sonra örgütü uzun süre Sarah Aaronsohn yönetmiştir. Dünya tarihinde bir bayan tarafından yönetilen ve savaşın sonucuna son derece önemli etkisi olan tek istihbarat örgütü NİLİ olmuştur. Sarah, yakalandıktan sonra sorgusunda hiçbir şey söylememiş, üst makamlara sorgu için götürülürken de trenden atlayarak intihar etmiştir. Suçu ispat edilerek idam edilen tek bayan casus Suzy Liberman olmuştur. Hareketlerinden şüphelenerek yakalanan Simi Simon ise suçu ispatlanamadığı için Konya'ya sürgün edilmiş ve orada Frengi ve diğer hastalıklardan ölmüştür. Mezarının yeri bilinmemektedir, araştırma sürmektedir [80-91].

Paşa, yaveri Cevat Abbas ile birlikte 13 Kasım'da Adana'dan İstanbul'a gelir. Haydarpaşa'da Salih Fansa tarafından karşılanır ve motorla karşı kıyıya geçmek için iki saat beklemek zorunda kalır. Çünkü muzaffer İngiliz-Fransız donanması 55 parça savaş gemisiyle İstanbul Boğazı'na

girmiştir ve boğaz sivil geçişlere kapanmıştır. Mustafa Kemal neden sonra Beyoğlu'na ulaşır ve Pera Palas Oteli'ne, 101 nolu odaya yerleşir. Pera Palas neresi midir? Pera Palas, İngiliz işgal kuvvetleri karargâhı Kroecker Oteli ile bitişiktir. İngiliz subaylarının çoğu Pera Palas'ta kalmakta ve otelin barında demlenmektedirler. Yani bu çok enteresandır; mağlup, galibin mekanına sığınmıştır. Geçenlerde Kemalist bir sitede şöyle bir yazıya rastladım. Güya Paşa, Pera Palas'ta yemeğini yemiş, içkisini içiyormuş. O sırada onu fark eden İngiliz işgal kuvvetleri komutanı General Harington (General Milne olmalıydı), garsonla haber göndermiş, kendisini masasına davet etmiş. Mustafa Kemal, gitmemiş ve garsona demiş ki "İngilizler burada misafir sayılırlar, General ve arkadaşları benim masamı şereflendirsinler." Vay be! Şu yüceliğe, şu dik başlılığa bakar mısınız? İşgal kuvvetleri komutanına kafa tutan adam... Yenilmiş ama burnundan kıl aldırmıyor.

Peki ama gerçek böyle midir? Gerçek aşağıdaki gibidir.

Türk Tarih Kurumu: "Mustafa Kemal, İngiliz Valisi Olmak İstedi"

G. Ward Price, Atatürk'ün cenaze töreni için Ankara'ya geldiğinde kendisi ile Ankara Palas'ta görüşen Ulus Gazetesi muhabiri, N.A.'ya Mustafa Kemal'le olan bu mülâkatı şöyle aktarmıştır:

"Sırtında sivil bir elbise ve başında fes bulunan bu zatın yanına gittim. Bu sivil zat, Mustafa Kemal Paşa idi. Ben, henüz bu ismin şöhretini duymuş değildim. Çanakkale'de bizi mağlup eden kumandanın O olduğunu, daha, öğrenmemiştim. ("Çanakkale'de bizi mağlup eden kumandan" tanımı muhabir N.A. tarafından uydurulmuştur. Çünkü böyle bir zafer-mağlubiyet yoktur)

Bu Türk generali üzerimde derin bir intibâ bıraktı. O günlerde çok mahzun ve muzdarip görünmekle beraber, kudretli bir seciye ve enerjiye sahip olduğu anlaşılıyordu.

Mustafa Kemal Paşa, bana o gün Türkiye'nin büyük harbe bu şekilde girmekle büyük bir hata işlediğini söyledi. Şimdi de hasıl olan vaziyet, işlenmiş olan o hatanın âkıbeti ve cezası idi. General bu görüşmede Türklerle İngilizlerin eski dost olduklarından da bahsetti.

Kendisiyle ilk temasım böyle oldu. Hiç şüphe etmem, o zaman Mustafa Kemal, hayatının en müteessir, en muzdarip günlerini yaşamakta idi" [92].

Şunu belirtmemiz gerekir ki mülâkat tarihi tam doğru olmayabilir, çünkü Mustafa Kemal o günlerde günlük tutmadığı gibi Price'da tarihe dair net bir gün vermemiştir [93].

JAESCHKE, Kurtuluş Savaşı ile İlgili İngiliz Belgeleri, s.98; Mango, Price'ın eserine atfen, "Mustafa Kemal'in yanında, kısa boylu, sırım gibi güçlü iradeli, cesur bir subay olan arkadaşı Albay Refet (Bele) oturuyordu" demektedir [94].

Bu mülakat hakkında başka bir anlatım da şu şekildedir: "Mustafa Kemal düşünceli, kederli ve bedbindi. Bana memleketin halinden bahsetti. Ve her iki üç cümlede bir: 'Bu böyle olmaz. Vatanı baştanbaşa değiştirmek lazım, yenileştirmek lazım' diyordu. O zaman doğrusu bu lâflara fazla dikkat etmemiştim. Mesleğimin her zaman hatırlayacağım büyük hatası bu emsalsiz dehayı o zaman keşfedememiş olmamdır" [95-96].

Price, Mustafa Kemal'in kendisinde derin bir intibâ bıraktığını söylemekle birlikte, kendi eserinde bu mülakatı daha farklı olarak vermektedir. Gotthard Jaeschke, Price'ın "Extra-special Correspondent" adlı eserine dayanarak verdiği bilgilere göre; Mustafa Kemal Paşa yapmak istediği bir teklif için İngiliz resmî makamlarıyla temas etmek istediğini Price'a söylemiş ve ondan bu hususta yardımcı olmasını istemiştir. Yine Mustafa Kemal, Türkler olarak I. Dünya Harbi'nde yanlış cephede savaştıklarını, öteden beri dostumuz olan İngilizlerle savaş yapmayı asla istemedikleri şeklindeki kanaatini Price'a ifade etmişti. Kendisinin de arzu etmediği bu istenmeyen savaşa girmemizde başta Enver Paşa olmak üzere Alman dostlarının etkisinin ve baskısının rol oynadığını belirten Mustafa Kemal sözlerinin devamında: "artık savaşı kaybetmiş olduklarını ve uygulanan bu yanlış siyasetin bedelinin Türklere ağır olarak ödetileceğini" söylemişti. Anadolu'nun müttefik devletler tarafından paylaşılacağını bildiğini de ekleyen Mustafa Kemal, Anadolu toprakları üzerindeki bir İngiliz yönetimine karşı, memnuniyetsizlik gösterilmemesi gerektiğini ifade etmişti.

Mustafa Kemal Paşa ile kendisi arasında geçen bu görüşmeyi anlattığı eserinde İngiliz Gazeteci G. Ward Price oldukça ilginç bir hususa da yer

vermektedir. Buna göre Mustafa Kemal'in İngilizlerden bir de beklentisi olmuştur. Price'ın anlattıklarına göre; Mustafa Kemal, İngilizlerin Anadolu için bir sorumluluk kabul ettiklerinde tecrübeli Türk valileri ile iş birliği içinde çalışmak ihtiyacını duyacaklarından söz etmiş ve sözlerinin devamında da "Böyle bir salâhiyet dahilinde hizmetlerimi arz edebileceğim münasip bir yerin mevcut olup olmayacağını bilmek isterim" demişti. Price'ın iddiasına göre; Mustafa Kemal bir iş birliği çerçevesinde İngilizler tarafından verilebilecek bir valilik görevini kabul edebileceğini belirtiyordu. Price, görüşmeden sonra İngiliz istihbarat subayı Albay Heywood'a görüşme hakkında bilgi vermiş ve Mustafa Kemal'in İngilizlerden olan beklentisini belirtmiştir. Albay Heywood'un ise bu görev talebi ile ilgili olarak, mütarekeden sonra birçok Türk subayının kendileri için bir iş aradıklarını ve bu tür beklentiler içerisinde olduklarını söyleyerek, bu talep üzerinde durmadığını yine Price'ın yazdıklarından öğreniyoruz.

Price, Mustafa Kemal Paşa ile yaptığı görüşmede geçen konuşmalara temas ettiği eserinde, görüşmede geçen konuşmalarla ilgili anlatımlarına bir destek olacak mahiyette yıllar sonra Refet Bey ile arasında geçen bir konuşmayı da nakletmektedir. Buna göre, Price'ın Refet Bey ile yeniden karşılaşması İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra İstanbul'da olmuştu. İngiliz gazeteci Mustafa Kemal ile yıllar önce yaptığı ilk görüşmesinde hazır bulunan Refet Beyle yaptığı sohbette bu görüşmeden de bahsetmişlerdi. Bu sohbet esnasında Refet Bey, Mustafa Kemal'in İngilizlerden görev talebiyle ilgili konuya sözü getirerek "Onun bu hizmet teklifinde samimi olduğunu, o zaman bu teklif kabul edilmiş olsaydı Yakın Doğu tarihinin değişik bir mecraya dönecek olduğunu" belirtmişti [97].

Kinross'un verdiği bilgelere göre bu mülâkat esnasında, Mustafa Kemal, elini kolunu hareket ettirmeden, sâkin ve ölçülü bir sesle konuşmuştur [98].

13 Kasım 1918 günü İstanbul'a gelip Pera Palas'ta ikamete başlamış olan M. Kemal Paşa, bir gün sonra 14 Kasım'da İngilizlerin Daily Mail Gazetesi'nin muhabiri G. Ward Price'ı aracı yaparak İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı ile görüşmek ister. Price, Pera Palas'ta yaptığı görüşmeyi hatıralarında şöyle aktarıyor: "M. Kemal, yapmak istediği bir teklif için Britanya resmi makamlarıyla nasıl temas edeceğini bildirmemi rica etti. 'Bu harpte yanlış cephede savaştık.' dedi. 'Eski dostumuz Britanyalılarla asla kavga etmek istemezdik...

Biliyoruz, partiyi kaybettik... Anadolu'nun Müttefik Devletler tarafından işgal edileceğini tamamen biliyordum... Bu topraklar üzerindeki bir Britanya idaresinden o kadar hoşnutsuzluk gösterilmemesi gerekir."

Kim kahraman, kim hain?

Mustafa Kemal, Anadolu'da İngiliz idaresinden o kadar da rahatsızlık duyulmaması gerektiğini söyledikten sonra, bu topraklar üzerindeki İngiliz idaresinde bir vali olarak çalışmaya hazır olduğunu gazeteci aracılığıyla işgalci yetkililere şöyle iletecektir:

> "Eğer İngilizler Anadolu için sorumluluk kabul edecek olurlarsa, Britanya idaresinde bulunan tecrübeli Türk valileri ile iş birliği halinde çalışmak ihtiyacını duyacaklardır. Böyle bir selahiyet dâhilinde hizmetlerimi arzedebileceğim münasip bir yerin mevcut olup olmayacağını bilmek isterim...» [99]

Zaten Mustafa Kemal, İstanbul'a gelir gelmez arkadaşı Fethi Okyar ile birlikte İngilizleri etkilemek ve İngiliz yanlısı olduğunu göstermek için Minber isimli bir gazete çıkarmaya başlamıştır. Minber'in sermayesini Mustafa Kemal ve Fethi Okyar, kendi ceplerinden ödemişlerdir. Mustafa Kemal, Mimber'in 17 Kasım 1918 tarihli ilk sayısında şöyle demiştir:

> "Bu harpte İngilizlerle Arıburnu, Anafarta ve Filistin cephelerinde karşı karşıya birçok muharebeler verdim... Kalbimde kin ve düşmanlık hissiyatı yer bulmamıştır. İngilizlerin Osmanlı milletinin hürriyetine ve devletimizin bağımsızlığına riayette gösterecekleri hürmet ve insaniyet karşısında, yalnız benim değil, bütün Osmanlı milletinin, İngilizlerden daha hayırhah (iyiliksever) bir dost olamayacağı kanaatiyle etkilenmeleri pek tabiidir." [100]

Ertesi gün, 18.11.1918 günlü Vakit gazetesinde yayımlanan söyleşisinde de yine bu doğrultuda konuşmuştur:

"Hükümetimizle mütareke imzalayan devletlerin ve bu devletler adına mütareke şartnamesini yapan Britanya hükümetinin Osmanlılara karşı olan iyi niyetlerinden şüphe etmek istemem; eğer söz konusu şartname

hükümlerinin uygulanmasında yanlış anlamaya neden olacak yönler görülüyorsa, bunun sebebini derhal anlamak ve muhataplarımızla anlaşmak lazımdır." [101-102]]

Mustafa Kemal: "İngilizlerin Kontrolü Altında Bir Türk Ordusu Kurabilirim..."

Mustafa Kemal sadece İngiltere'nin Anadolu Valisi olmayı mı düşünüyordu? Hayır... Valilik teklifine bir cevap alamayan Paşa daha da ileri gitmiştir. Stanford Shaw'un Türk Tarih Kurumu tarafından İngilizce basılan 6 ciltlik eserinin birinci cildinde, M. Kemal'in, Osmanlı Savaş Bakanlığı'nda İngiliz Kontrol Subayı olarak görev yapan ve kısa zaman sonra İngiliz İstihbaratının (M.İ.G) İstanbul'daki başı olan J. G. Bennett'e, -sıkı durun- şu çarpıcı planı önerdiği yazmaktadır: İngiliz kontrolü altında bir Türk ordusu kurmak [103-106].

Hüsamettin Ertürk, Millî Mücadele yıllarında İstanbul'da Anadolu hareketini (örneğin Anadolu'ya silah kaçırmak suretiyle) destekleyen meşhur "Mim Mim" adlı gizli kuruluşun başkanıydı [107].

Evet, yanlış okumadınız... M. Kemal (Atatürk), "Ingiliz subaylarının kontrolü altında bir Türk ordusu kurmak" istiyor.

İngilizcesi aynen şöyle:

"...to whom he suggested the idea to organize a Turkish army under British officers..."

İngiliz kontrolünde bir Türk ordusu.

Durum gerçekten de biraz tuhaftır. Savaşın mutlak galibi İngilizlerle aynı mekânı paylaşan ve sahibi olduğu gazetede onlara övgüler düzen ve İngilizlerden uygun bir üst düzey görev bekleyen tek Osmanlı generali Mustafa Kemal'dir. Düğüne gitse damat, cenazeye gitse mevta olmak isteyecek. İki hafta sonra Salih Fansa'nın Pera Palas'ın karşısındaki köşküne taşınır ama otelle ilişkisini de kesmez. Pera Palas'ı yemek yemek, içki içmek ve bazı arkadaşlarıyla buluşmak için kullanmaya devam eder. Konuştukları arasında General Milne de vardır. O günlerde İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı Harington değil Milne idi. Mustafa Kemal, ayrıca İngiliz ve Fransız Büyükelçileri ile de görüşmüştür. Salih Fansa'nın köş-

künde iki hafta kadar kalan Mustafa Kemal, ardından yine Salih Fansa'nın yardımıyla (Salih Fansa iyi derecede İngilizce bilmekte ve İngiliz ajanı olduğundan söz edilmektedir.) Şişli'de üç katlı bir eve taşınır. Evin sahibi Madam Kasapyan'dır. Bazı kaynaklarda ev sahibesinden Rum diye söz edilirse de, Madam Kasapyan soyadının da gösterdiği gibi Ermenidir. Talihin cilvesi, İstanbul'dan sonra Ankara'da da Mustafa Kemal yine Kasapyan ailesine ait bir evi ikametgâh olarak kullanacaktır [108-109].

Şişli'deki evdeyken, Salih Fansa ve eşinin dahliyle, Mustafa Kemal'in Padişah Vahidettin'in kızı Sabiha Sultan ile evliliği gündeme gelir. Ancak Sabiha Sultan'ın gönlü Ömer Faruk Efendi'dedir. Mustafa Kemal'in evlilik girişimleri boşa çıkar. Hükümeti darbe yoluyla düşürmek için planlar bu evde yapılır. Ay-yıldız cemiyeti bu evde kurulur. Sadrazamı kaçırarak Vahidedin'e şantaj yapmayı düşünürler.

Yukarıda bir yerlerde, Osmanlı'nın Filistin'de yenilmesinde ve yere serilmesinde sorumluluğu olanları sırasıyla şöyle yazmıştım: Enver Paşa, Mareşal Liman von Sanders, Cevat Paşa, Mustafa Kemal Paşa, Küçük Cemal Paşa.

Bu kadrodan Enver Paşa, yurtdışına kaçar. O an için kurtulur.

Mareşal Liman von Sanders, önce Büyükada'da enterne edilir ve diğer Alman askerleriyle birlikte gözetim altında tutulur. Sonra, İstanbul'daki savaş suçları mahkemesine çıkarılır. Ardından, Almanya'ya dönerken bindiği gemi İngilizler tarafından Malta'da durdurulur. Gemiden indirilen Liman von Sanders, burada hapsedilir. Pencereleri dikenli tellerle örülmüş bir hücreye kapatılır.

Yıldırım Ordular Grubu'nun 8. Ordu Komutanı (Mustafa Kemal'in "korkak tavuk" dediği, Çanakkale Savaşı 18 Mart Kahramanı) Cevat Paşa, İstanbul'un işgaline karşı olduğu için Mart 1920'de İstanbul'da tutuklanarak Malta'ya götürülür ve hapsedilir.

Yıldırım Ordular Grubu'nun 4'üncü Ordu Komutanı Mersinli küçük Cemal Paşa, yine İstanbul'un işgaline karşı olduğu için, yine Mart 1920'de tutuklanarak Malta'ya götürülür ve hapsedilir.

İngilizler, Alman taraftarı olan Osmanlı komutanlarının tamamını tutuklamışlardır. Mesela 6'ncı Ordu Komutanı Ali İhsan Paşa (Sabis), Musul'da İngilizleri uğraştırmanın bedelini (Kendi elleriyle Ermeni öl-

dürdüğünü de söyleyerek övünmüştür.) ağır şekilde öder. İngiliz Yüksek Komiserliği'nin emriyle Haydarpaşa'da trenden iner inmez tutuklanır ve Malta'ya götürülür.

Ama bu arada, Aralık ay içinde, Mustafa Kemal'in "sınırlarını süngümle çizdim" dediği bölgede, Antep, Adana, Urfa, Maraş, Mersin yöresinde çok önemli şeyler olmaktaydı.

Mustafa Kemal ordusuyla birlikte Anadolu'nun ortasına kadar kaçınca... 13 Kasım'da İstanbul'u, 2 Aralık'ta İzmit, Eskişehir ve Ankara'yı işgal eden İngilizler 17 Aralık'ta Antep'e girdi... Madem Mustafa Kemal ve askerleri kaçtı, şehri, Antep halkı koruyacak...

Filistin'de Cepheden Kaçarak İngiliz Ordusu'nun Önünü Açan Mustafa Kemal'in Yarattığı Felaket Büyüyor... İngilizler Kilis'ten Sonra Antep'e Girdi.

19 Aralık 1918. İngiliz Ordusu, Halep'in 120 kilometre kuzeyindeki Antep'i işgal etti. Hemen öncesi şöyle: Mustafa Kemal, ordusuyla beraber savaş alanından kaçtı. 7'nci Ordu'nun yarısı Konya'ya, yarısı da Sivas'a gitti. Güney vilayetlerini koruyacak asker kalmayınca İngilizler sırasıyla Nablus, Dera, Şam, Humus, Hama, Halep'i ve Kilis'i ardından da Antep'i işgal etti. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalandığı tarihte Türk kuvvetlerinin elinde kalan Katma İstasyonu'ndan 80 km içeride kalan Antep şehri, bölgenin önemli bir ticaret ve sanayi merkeziydi. Bu önemli merkez, antlaşmanın 7'nci maddesine dayanılarak, 17 Aralık 1918 tarihinde İngiliz işgaline maruz kalmıştır.[110].

İngiliz işgal kuvvetlerini; 5'inci İngiliz Tümeni'nin 3'üncü Süvari Tugayı, bir istihkâm müfrezesi, bir batarya ve bir otomobilli ağır makineli tüfek kıtaları oluşturmaktaydı. İngiliz kuvvetleri, Antep'e hâkim bir mevkide bulunan Amerikan Koleji'ni9 işgal ederek koleje yerleşmişlerdir. Bir İngiliz albay ile Binbaşı Mils, Antep Hükümet Konağına gelerek Antep Mutasarrıfı Celal Bey ile bir görüşme yapıp, Antep'e gelme sebeplerini açıkladılar. Bu görüşmede, "Halep'te fazla asker ve hayvanları bulunduğu için kışı çıkarmak ve iaşe temini maksadıyla geldikleri ve bu hareketlerinin işgal mahiyetinde olmadığı" İngilizlerin şehre gelme sebepleri arasında gösterilmiştir.10 Ancak Antep halkı bunu yutmamıştır. Antep'te İngiliz işgali dolayısıyla bir miting yapılmış ve mitingde Antep Belediye Başkanı Lütfi Bey, "halkın bu işgali reddettiğini, ahalisinin yüzde 90'ı Müslüman ve Türk olan, öz topraklarının haksız olarak işgal edildiğini beyan etmiştir [111].

Aslında İngiltere Savunma Bakanlığı, 3 Ocak 1919'da İstanbul, Bağdat ve Kahire'deki İngiliz başkumandanlıklarına uzunca bir şifreli telgraf çekmiştir. Cezalandırılmak üzere ilk ismi verilen komutanlar Enver Paşa'nın kardeşi Nuri Paşa ile Yakup Şevki Paşa'dır.

15 Ocak 1919'de yine İngiliz başkumandanlıklarına şifreli telgrafla Nuri Paşa ve Yakup Şevki Paşa'nın isimleri tekrarlanır, 9 Osmanlı komutanının adları verilir. Bu komutanların adları ve suçları özetle şöyle sıralanmıştır:

Nuri Paşa: Kafkasya'da eski İslam Ordusu komutanı. Azerbaycan 'a asker sokmak, Ermenilere zorbalık etmekten suçludur.

Mürsel Paşa (General Mürsel Baku): Kafkasya'da Azerbaycan kuvvetleri komutanı. Nuri Paşa'yı desteklemek, Türk ordusunun geri çekilmesini geciktirmekle suçlanmaktadır.

Şevki Bey (Yakup Şevki Subaşı Paşa): Kafkasya'da 9'uncu Ordu komutanı. Ermenilere, Ukraynalılara zorbalık etmek ve geri çekilmeyi geciktirmekle suçlanmaktadır.

Nihat Paşa (Anılmış): Pozantı'da 2'nci Ordu komutanı. Mülki makamları ayaklanmaya kışkırtmak, Kilikya'yı boşaltmamakla suçludur.

Ali İhsan Paşa (Sabis): Mezopotamya'da 6'ncı Ordu komutanı. Cerablus'ta İngiliz komutanına hakaret etmekten, yağmacılıktan ve Ermeni katliamından suçludur.

Fahri Paşa (General Fahrettin Türkan): Hicaz Ordusu komutanı. Teslim olmamakla suçlanmaktadır.

Galip Paşa: Yemen 40'ıncı Tümen komutanı. Teslim olmuyor.

Tevfik Paşa: Yemen'de 7'nci Kolordu komutanı. Teslim olmuyor. Asir'deki 23'üncü Kolordu komutanı da teslim olmuyor [112].

İngilizlerin ilk kara listesi budur.

Bu listeye daha sonra, eski 8'inci Ordu Komutanı Cevat Paşa ve eski 4'üncü Ordu Komutanı Cemal Paşa da eklenir.

Mustafa Kemal ise kara listede yoktur. Hiçbir zaman da olmayacaktır. 13 Kasım 1918'de geldiği İstanbul'da, elini kolunu sallayarak, pırıl pırıl pabuçlarıyla iki dirhem bir çekirdek dolaşmakta, Harbiye Nazırı (yani başkomutan vekili) olabilmek için girişimlerde bulunmakta ve Sabiha Sultan ile evlenmeye çalışmaktadır.

Yazar Hasan Tahsin Çervatoğlu, "Bekirağa Bölüğü-Malta Sürgünleri" adlı kitabında Mustafa Kemal'in kara listeye Samsun'a gidişinden 80 gün kadar önce (1919 yılının Şubat ayı sonlarında) eklendiğini ileri sürerse de bu, gerçek dışı görünmektedir. Çünkü, tarih bize Mustafa Kemal'in Malta'ya sürgüne değil, Samsun'a göreve gönderildiğini söylüyor.

15 ve 16'ncı dönem İzmir milletvekili, Turizm ve Tanıtma eski Bakanı CHP'li Alev Coşkun, 13 Kasım 1918-16 Mayıs 1919 tarihleri arasında İstanbul'da kalan Mustafa Kemal'in yaptıklarını "Samsun'dan Önce Bilinmeyen 6 Ay / İşgal, Hüzün, Hazırlık" adlı kitabında 3 döneme ayırıyor. Kısaca şöyle:

"1- Siyasal girişimler aşaması: Harbiye nazırı olmaya çalışması, Osmanlı Meclisi üzerinde hakimiyet girişimleri. (Sabiha Sultan'la evlilik girişimi.)
2- Mustafa Kemal liderliğinde darbe girişimleri aşaması: Ay-Yıldız Cemiyeti'nin kuruluşu. Sadrazam'ı kaçırarak, Padişah üzerinde baskı kurma planları.
3- Her iki girişimin de sonuç vermemesi üzerine Anadolu'ya geçmeyi düşünme aşaması."

İngilizlerin, Mustafa Kemal'e farklı baktıklarını Alev Coşkun da kabul ediyor. Coşkun, Taha Akyol'un CNN Türk'te yayınlanan bir programında şöyle dedi: "İngilizlerin üç kırmızı çizgisi vardı. İttihatçı olmayacaksın, Almancı olmayacaksın, Enver Paşacı olmayacaksın... Mustafa Kemal, ittihatçılıktan uzaklaşmıştı, Almanlarla kavgalıydı, Enver Paşa ile kavgalıydı. 'O zaman bize yakın.' diye düşündüler."

Daha ne olsun?

İngiliz işgal kuvvetleriyle beraber İstanbul'a gelen Mustafa Kemal'in iki aydır, bir eli yağda bir eli balda... Ama Nuri Paşa'nın başı belada

Mustafa Kemali Koruyup Kollayan İngiliz İstihbaratı

Nuri Paşa'nın Peşinde... İngilizler, Bakü'de Kendilerini Yenen Nuri Paşa'yı İdam Etmek İçin Arıyor...

20 Ocak 1919. Kısa bir hatırlatma: Nuri Paşa 15 Eylül'de Kafkasya'da İngiliz Ordusu'nu yendi Bakü'ye girdi. Mustafa Kemal ise 3 gün sonra Filistin'de ordusuyla birlikte savaş alanından kaçtı. Mustafa Kemal Paşa

ve arkadaşları, şimdi işgal altındaki İstanbul'da İngiliz subaylarıyla kardeş kardeş yaşıyor. Keyif keka... Ama zor durumda olan Osmanlı paşaları da var. Mesela; Nuri Paşa, Trabzon'da bir evde İngilizlerden saklanıyor. Mondros Mütarekesi'nden sonra istemeye istemeye Bakü'yü boşaltan Kafkasya Fatihi Nuri Paşa, önce Gence'ye geçti. Sonra, Batum, Artvin, Aradahan, Kars ve Erzurum-Bayburt üzerinden Trabzon'a ulaştı. İngiliz istihbaratı, kendisini mutlaka yakalamak ve Bakü mağlubiyetinin hesabını sormak istiyor. Nuri Paşa'nın bizzat yazdığı Kafkas İslam Ordusu Hakkında Rapor ile 9'uncu Ordu Komutanlığı'nın Harbiye Nazırlığı ile yaptığı yazışmalardan bu çıkıyor.

Harbiye Nazırlığı'nca, 23 Ocak 1919 tarihinde 9'uncu Ordu Komutanlığına gönderilen telgrafta; Nuri Paşa'nın Trabzon'a geldiğinin haber alındığını, bir evde gizlendiğini, takip edilerek yakalanması için İçişleri Bakanlığı'nın Trabzon vilayetine verdiği tebligatla koordineli olarak çalışılmasını emrediliyor 654. Bunun üzerine 24 Ocak 1919 tarihinde

Dokuzuncu Ordu Kumandanı Yakup Şevki Paşa tarafından Harbiye Nezaretine çekilen telgrafta, zaten İstanbul'a dönecek olan Nuri Paşa'nın takibi ve yakalanması için gayret gösterilmesinin gereksiz olduğu belirtilecek ve Yakup Şevki Paşa, Nuri Paşa yakalamayı reddedecektir [113].

13 Kasım 1918'de İngiliz Ordusu ile aynı saatlerde İstanbul'a gelen Mustafa Kemal, aylarca işgalcilerin koruması ve kollaması altında yaşadı... Onu, kendi generalleri olarak görüyorlardı. Ama İngilizler, Çanakkale'nin intikamını almaya kararlıydı. Aldılar da...

Malta Adası'nın İlk Mahkûmu... 5. Ordu Komutanı, Çanakkale Kahramanı Liman von Sanders...

Fotoğraf: İngilizlerin savaş esiri olarak Malta Adası'nda hapsettikleri Mareşal

Sanders ve İngiliz subaylarıyla aynı otelde kalacak kadar içli dışlı olan Mustafa Kemal yan yana...

Mustafa Kemal 4 aydır pırıl pırıl pabuçlarıyla İstanbul sokaklarını arşınlıyor. Vahideddin'in kızı Sabiha Sultan ile evlenmeye ve Harbiye Nazırı olmaya çalışıyor. Ama, onun komutanı Çanakkale Kahramanı Liman von Sanders Malta'da tutuklu. Şöyle oldu: 30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesi imzalanıp Osmanlı İmparatorluğu 1'inci Dünya Savaşı'ndan çekildiğinde Osmanlı Ordusu'ndaki 40 bin Alman askeri ve az sayıda Avusturyalının memleketlerine gönderilmesi gündeme geldi. Alman ve Avusturya subay ve erleri hem Kadıköy'den Adalara hem de bu her iki yerden memleketlerine gönderiliyordu. Alman İskân Heyeti'nin raporunda 28 Ocak 1919'da hareket eden Etha Rickmeris Vapuru ile 171 subay, 1.754 er beraberinde Mareşal Liman von Sanders ve erkan-ı harp heyetinden küçük bir grubun Hamburg'a hareket ettiği bildirilmekteydi. Ancak Liman Paşa, memleketine varamadı. İngilizler 1 Şubat'ta Etha Rickmeris'i Malta Limanı'na yönlendirdiler. Liman Paşa, savaş suçu işlediği gerekçesiyle gemiden indirilerek tutuklandı. Hücresinin etrafı ve penceresi, dikenli telle sarıldı... İyi General Mustafa Kemal İstanbul'da dolaşa dursun... Kötü General Liman Paşa

hapse girsin. İngilizler kime nasıl davranılacağını biliyor...

Kaynak: T.C. Başbakanlık Atatürk Araştırma Merkezi / Mehmet Okur

Şimdi sıkı durun. Aslında, Mustafa Kemal, istiklal harbine taraftar değildir, Anadolu'ya isteyerek gitmemiştir. Harbiye Nazırı olmak, Enver Paşa'nın yerine başkomutan vekili olmak Mustafa Kemal'de saplantı haline gelmiştir. O, İstanbul'dan ayrılmayı istememekte, Harbiye Nazırı olacağı günü beklemektedir. Kendisine Samsun'dan önce Konya teklif edilmiş, gitmemiştir. Padişah Vahideddin, sonunda onu Anadolu'ya zorla, evet, zorla gönderir. Mustafa Kemal, Samsun'a giderken çok mutsuzdur. İstanbul'da ayak altında dolaşmasın diye Samsun'a cezalı olarak gönderildiğini düşünmektedir.

Şu satırlar, Kazım Karabekir'e ait. Karabekir, Nutuk'un ilk baskısının sayfa kenarlarına kendi el yazısıyla yazmıştır: "(Beni İstanbul'dan neyf ve ted'ib maksadıyla Anadolu'ya gönderenler...) kaydında, bana Anadolu'ya geleceğini vaad ettiği halde neden önce Konya'daki ordu müfettişliğine (kendi harp ettiği ordu bakiyesi) tayin olunduğu halde, 'hastayım, terfi isterim' diyerek kabul etmediğinin hakiki sebebini yazmıyor. Sebep, hâlâ İstanbul'da Harbiye Nazırlığını alarak kalmaya çalışması ve Padişah Vahdettin'e damat olmaya uğraşmasıdır. (...) Nitekim Konya'ya gitmeyi kabul etmeyince oraya yine Filistin'de ordu komutanı bulunan Mersinli Cemal Paşa gönderildi. Bu vaziyette M. Kemal'in de benim mıntıkama gelmesini bazı arkadaşlarımız ısrarla kendilerinden rica ettiler. Hâlâ İstanbul'da Harbiye Nazırlığı ile uğraşmasını artık bütün muhiti ayıplıyordu. Gel dediği gibi şarka gelmek hususunda hâlâ ısrar ediyor idiyse, zamanın rical ve Padişahı benim ikazıma uymayan M. Kemal'i zorla göndermiş oldukları anlaşılıyor ki, kendileri için elim bir vaziyettir... M. Kemal Paşa, itilâf devletleriyle başa çıkamayacağımızdan milli mücadeleye taraftar değildi. Benim (tek dağ başı mezar oluncaya kadar ya istiklal ya ölüm) teklifime delilik diyordu" [115].

Evet, Mustafa Kemal Nutuk'ta açık açık yazmış: "Beni İstanbul'dan neyf ve ted'ip maksadıyla Anadolu'ya gönderenler..." İstanbul'dan Anadolu'ya cezalandırmak maksadıyla gönderilmiş. İsteyerek gitmemiş. "Ya istiklal ya ölüm!" sloganı da Mustafa Kemal'e değil, Kazım Karabekir'e ait. Ne hırsızlık ama...

Şu Samsun Vizesi Meselesi...

Vizeyi Veren İstihbarat Subayı

Bennett Anlatıyor

Siz Mustafa Kemal'i nerede tanıdınız ilk defa?

Burada... Harbiye Nezareti'nda. O, erkanı harp zabiti değildi kendisi... Kumandandı.

7'nci Ordu'dan gelmişti. Suriye'den...

Evet. Erkanı Harp Reisi kimdi? Hatırımda yok, o zaman tabi onun dairesinde tanıdım. Müfettişliğe tayin edildiğini bana bildirdiler ve...

Vize talebi o zaman mı oluyor?

Mayıs bidayetinde midir?

16 Mayıs, İstanbul'dan ayrılışı.

Müfettiş... Birkaç hafta önce tayin edilmişti değil mi? Ne vakit? Sizin kronolojide bence Nisan nihayetinde tayin edilmişti değil mi? (Nisan'ın) Otuzu falan...

Siz Mustafa Kemal'i ilk gördüğünüz zaman nasıl bir intiba uyandı?

Ben onu çok büyük adam gördüm ve anladım ki kuvvetli bir adamdır. Erkanı Harp Reis'inden ziyade... Daha farklı sanki, Mustafa Kemal İngiliz taraftarı idi. Yani İngilizlere daha meyilli idi. Almanlardansa. Ben öyle hissettim.

Evet öyle... Lord Kinross da yazıyor. Mustafa Kemal 30 Nisan 1919...

Siz o sırada İstihbarat... İrtibat?

İrtibat, daha istihbarata girmemiştim...

Daha sonra istihbarat dairesine geçtiğinizde...

Mustafa Kemal'in seyahatinden daha sormadınız.

Şimdi soracağım, oraya geçiyoruz. Mustafa Kemal'in size, istihbarat şubesine geçtiğiniz zaman, vize için müracaat yapıldığında.

Boğazı geçmek için Türk zabiti için vize lazım o zaman.

Vize talebi olduğu zaman siz onu tanıyordunuz, kim olduğunu?

Tanıyordum.

Sultan'a yakınlığını da biliyor muydunuz?

Biliyordum... Hatta Sultan'ın yakını bir adam, öyle anladık. Padişahın emin olduğu bir adam olduğunu anladık.

Ayrıca gitmeden önce Padişah Vahideddin ile görüştüğü söyleniyor.

Öyle, biliyorum. Herhalde oraya gitti, biliyorum. Evet.

Padişah Vahideddin ona çok güveniyordu.

Siz, onun güvenmesinden şüphelenmediniz mi? Acaba bu adam aldatıyor mu onu falan gibi?

Öyle anlamadım, yok. Yalnız heyet çok büyük olduğu için, 3-4 kişi yerine 35 kişi ve büyük zabitan, miralay, mirliva falan. Bunlar Erkanı Harpten. En mühimler gidiyordu. Yalnız bir müfettişlik için çok gördüm ben.

Oradan şüphelendiniz...

Evet, bunu benim mesuliyetimin fevkinde gördüm... Bana 3-4 kişi gidecek, vize vereceksiniz, yani talimat emir verildi. 35 kişi ve bunlar büyük adamlar. Yani levazım değildir, mülazım değildir. Ben bunun için bütün evrakı, dosyayı aldım. Harbiye Mektebi orada, İngiliz Kumandanlığı Şişli'de değil mi?

Şişli'de.

Evet. Oraya gittim. Dedim ki: Şöyle şöyle... 3-4 kişi yerine 35 kişi gitmek ister, vizeyi verebilir miyim? Onlar telefon ettiler ve cevap geldi. Padişah buna itimat eder. Siz veriniz.

Kime telefon ettiler?

İngiliz Başkomiserliği'ne. Rumbolt komiserdi... Onlar bize cevap verdiler: Mustafa Kemal gitsin ve ne lazımsa yapsın... Ben derhal gittim ve vizeyi verdim. Ben anladım ki orada bir heyecan var. Ben şimdi rahat. Mesuliyet bana ait değil... Gördüm ki en ileri gelen en zeki zabitanı seçmiş idi. Bu müfettişlik için... milliyetçiler için düzenleme, bir ordu olabileceğine kimse inanmazdı...

15 Mayıs Yunan İzmir'e çıkıyor, 16 Mayıs...

Kendisi gidiyor. Yunanların işgal ettiği haberi gelince bunlar derhal karar verdiler. Benim gördüğüm oradaki Harbiye Nezareti'ndeki hazırlık tamam değildi. Belki bunun için biz 35 vize verdiğimiz halde sadece 19 kişi gitti. Hepsi hazır değildi.

Bugünkü gazetede 19 var...

Gazete 19 der. Fakat ben hatırımda çok iyi kalıyor ki 35 vize verildi. Fakat bu İzmir'in işgali sebebiyle acele gitmişler ve kim ki hazır değil sonra gelsin denildi, ben böyle anladım...

Siz vizeyi verdiğiniz zaman istihbarat...

Bence İsmet Paşa isteseydi giderdi.

Hazır mıydı evrakı?

Evet. Hiçbir mâni yoktu. Vizesi, her şeysi vardı. Tabii o biraz geç kaldı değil mi?

Not: Bennet ile röportaj Türkçe yapılmıştır [115-116].

Samsun, İngilizlerin işgali altındaydı

Peki, Mustafa Kemal'in 19 Mayıs 1919'da çıktığı Samsun, nasıl bir yerdi? Sıkı durun; Samsun, İngilizlerin işgali altındaydı. İngilizler, 9 Mart 1919'da yani Mustafa Kemal ve arkadaşlarının gelmesinden 2 ay 10 gün önce "asayişin bozulduğunu" gerekçe göstererek Samsun'a 200 kişilik bir askeri birlik çıkardılar. Hint askerlerinden oluşan bu birliğin bir kısmı mart ayının sonuna doğru Merzifon'a kaydırıldı. Ama Samsun'a da 100 askerlik bir takviye yapıldı. Üstelik Samsun, Batum'u hariç tutarsak İngiliz işgali altındaki tek Karadeniz şehriydi.

Bu bilgi bizden yıllarca gizlendi. Biz nasıl bildik/bilgilendirildik? Mustafa Kemal, pusulası bozuk, çürük çarık bir gemiyle (Bandırma Vapuru) İstanbul'dan gizlice yola çıkmış ve her an İngiliz savaş gemilerine yakalanmak ve batırılmak korkusu altında, parasız pulsuz, Samsun'a ulaşmış ve Kurtuluş Savaşı'nı başlatmış.

Fedakarlığa bakar mısınız? İnsanın gözleri yaşarıyor.

Christoph Colomb'un gemisi Santa Maria, 17 metre boyundaydı. Ve Kolomb, dalgalarda gacır gucur öten bu 17 metrelik ahşap gemiyle Atlas Okyanusu'nu geçerek (gittiği yönde ne olduğunu hiç bilmeden) Amerika kıtasını keşfetmişti. Oysa, sonradan öğrendik ki, meğer Bandırma Vapuru'nun boyu 65 metreymiş. Çürük çarık değilmiş. Pusulası bozuk değilmiş. Haritaları varmış. Gittiği yönü biliyormuş. Gemiye 3 adet binek at ve bir adet makam otomobili yüklenmiş. İstanbul'dan çıkış vizelerini İngiliz istihbarat subayı Bennett onaylamış. Sultan Vahidettin, Mustafa Kemal'e görev sırasında kullansın diye 25 bin altın vermiş (40 bin altın diyen de var), üstelik Maliye Vekaleti ona eşlik eden subay ve astsubaylarla, idari kadronun 3 aylık maaşını da peşin olarak ödemiş. Ayrıca Bandırma Vapuru'na İngiliz savaş gemileri de eşlik ediyormuş. İngilizler, Mustafa Kemal'i önce İnebolu'ya çıkarmayı denemiş. İngilizleri gören halk silaha sarılıp

ateş açmış. İngilizler ardından Sinop'u denemiş. Sinop da olmamış. Halk, Bandırma Vapuru'na orada da ateş açmış. Son çare olarak (kesin bilgi olmayabilir) İngiliz askerlerinin işgali altındaki Samsun seçilmiş. Bandırma Vapuru'nun İstanbul'dan Samsun'a neden 3 günde ulaştığı da böylece ortaya çıkıyor. Öyle ya 16 Mayıs'ta İstanbul'dan denize açılıyorlar ve taş çatlasa 14-15 saat sürecek olan yolu tam 3 günde alıyorlar.

Bağımsızlık savaşına bakar mısınız?

Üstelik bu Samsun hikayesi artık mızrak çuvala sığmaz hale geldiğinde, yani bu kurgulanmış, idealize edilmiş Samsun'un aslında İngiliz işgali altında olduğu ortaya çıktığında, bu defa yeni ve daha da büyük yalanlar ortaya atılıyor.

Bunlardan birini tarihçi Cemil Koçak şöyle anlatıyor:

Deniz Feneri Operasyonu

"Bilmem siz de rastladınız mı; 19 Mayıs vesilesiyle gazetelerdeki yazıların birinde meşhur Bandırma'nın başına gelebileceklerden, İngiliz komplolarından söz eden bir yazı yayınlandı. Üzerinde 'önemle' durmayı gerektiriyor.

Bandırma'nın daha yolun en başında başına neler gelebileceğine ilişkin bir yazıyı geçende okuyunca; tamam dedim; eski öyküler ve efsaneler gerçekten de artık ulusalcılara kesinlikle yetmiyor. Aksine, bütün o eski öykülerin yeterince kahramanlık içermediğine kesin olarak inanmış olmalılar ki, yeni yeni kahramanlık efsaneleri yaratmak gerektiğine karar vermişler.

1919'da gece görüş dürbünü mü vardı?

Efendim, yazıyı okuma fırsatını bulamamış olanlar için hatırlatayım isterseniz; Bandırma Vapuru'nun hedefine varmaması için kahpe İngilizler bir cinlik düşünmüşler ve vapuru batırabilmek için rotasında bulunan deniz fenerlerinin yerlerini oynatarak, yani hakiki fenerleri söndürerek, onların yerine de sahte fenerler donatarak, geminin Karadeniz sahillerinde kayalara çarpması için uğursuz bir operasyon gerçekleştirmişler.

Fakat o da ne, vapurdaki Süvari İsmail Hakkı (Durusu), daha Poyrazköy açıklarında iken sahte deniz fenerini hemen fark eder, tecrübesine dayanarak tabiî. Hele Serdümen (Ali oğlu) Basri Bey'in, bunun yolların-

dan saptırılmak için düzenlenmiş bir oyun olduğunu anlaması da tabiî yine hiç şaşırtıcı değil. Ancak akşam vakti dürbünle bakarak yanan feneri görebilmesi insanı hayli şaşırtıyor doğrusu: Galiba Basri Bey, gece görüş dürbününe sahip... Yani 1919 yılında gece görüş dürbünü. Yok eğer normal dürbünse, gece karanlığında dürbünle etrafı görmek için Basri Bey'e olağanüstü bir ihsanda bulunulmuş olmalı! Bu koşullarda zaten Bandırma'nın pusulaya gerçekten de ihtiyacı yokmuş diyor insan gayri ihtiyari.

Karadeniz yolu çakma deniz fenerleriyle dolu

İngilizler yememişler içmemişler, bütün yolu deniz fenerleriyle aydınlatmışlar. Bu arada sanki başkaca hiçbir gemi bu yolu kullanmayacakmış gibi... Ya o gece Karadeniz'deki diğer gemiler? Yazıda belirtilmiyor; ama kim bilir kaç gemici İngiliz kurnazlığını anlayamayarak, kayalara bindirdi, ne canlar yandı, kaç yetim geride kaldı. Her zaman söylerim, bir araştırma muhakkak derine inmeli; konunun bütün yönlerini kucaklamalı. Bu bakımdan yazarın araştırmasının eksikliğini belirtmek benim için bir görevdir. Umarım İngilizler bu operasyonu önce kendi gemilerine, daha sonra da müttefiklerine bildirmişlerdir. Gerçi İngiliz arşivlerinde henüz bu yönde bir bilgi bulunamadı, ama olsun, belki de tamamen gizli tuttular. Bundan sonra adı 'Operasyon Deniz Feneri' olsun. Diğer yandan, ikinci deniz fenerinin Damat Ferit Paşa tarafından konulduğu söyleniyor yazıda; yani burada da hain sadrazamla İngiliz oyunu bütünleşiyor tabiî olarak. Tam beş kez muhtelif hainler, Bandırma'nın kayalıklara çarpması için bu çakma fener oyununu oynuyorlar ama nafile... Bandırma'nın mürettebatı tecrübeli, elbette oyuna falan gelmiyor. Bu arada kömür azaldı diye Ereğli'ye yanaşmalarına pek aklım ermedi doğrusu. Neden İstanbul'da yeterli kömür stoku yapılmadığını asla bilemeyeceğiz. Belki bu da komplonun bir parçasıydı; kömürcüler de muhtemelen satın alınmıştı ve geminin kömür stoku yeterli değildi.

Kalleş Sinop feneri

Fakat sonuncu deniz fenerine gelindiğinde, hani şu Sinop'taki fenerden ateş açılmasın mı? Açılmasın diyenlere, maalesef açılmış, ben yazıdan aktarıyorum. Meğerse hain İngilizler bu kez de yanıltmacayı farklı kurmuşlar; torpidolarının namlusuna deniz feneri süsü vermişler ve yaklaşınca da tabiî ateşe başlamışlar. Ama karavana. Gemidekiler de ateşe karşılık vermeden geçmemişler. Kurmay Binbaşı Hüsrev Gerede de tabancasını çıkarmış ve saymış. Her ne kadar kendisi anılarında hiç böyle olaylardan söz etmiyorsa da, bildiğiniz gibi, hakiki kahramanlar, kahramanlıklarını asla yazmazlar ve söylemezler. Bilemeyiz yani.

Ah, Şu Salak İngilizler!

Belki yazarın kendi okuyucularının aklına gelmemiştir ama bütün bunları okuduktan sonra insanın aklına pek çok soru işareti üşüşmüyor da değil yani. Acaba neden İngilizler, Bandırma vapurunun Samsun'a gitmesi için önce vize vermişler? Sahi, yoksa siz bilmiyor musunuz; Atatürk ve Bandırma, İngilizlerden vize yani izin alarak yola çıkmıştı. Şu salak İngilizler bir yandan vize veriyor, diğer yandan da Karadeniz deniz trafiğini tehlikeye atacak şekilde tam beş tane çakma deniz feneri kurmaya çalışıyor. Biraz akıllı olsalar, sadece vize vermeyerek Samsun yolculuğuna engel olabilirlerdi. Öyle yapmıyorlar hem veriyorlar hem de gemiyi engellemeye çalışıyorlar; üstelik aynı anda! Ben her zaman demişimdir; bu İngilizlerin aklı yoktur diye. Kuzum bunlar iki dünya savaşını da nasıl kazandılar dersiniz? Ama yazara sormak lazım gelir: Acaba bu da bir İngiliz oyunu mu yoksa? Belki de hep kaybettiler, fakat tarihe kazandılar diye geçirdiler ve biz hala kazandığımız bir dünya savaşını kaybettik diye biliyoruz. Bu İngiliz kurnazlığı meşhurdur arkadaş; anlaşılan savaşı kazanmıştık, fakat İngilizlerin denizlere, pardon tarihe olan hâkimiyeti yüzünden bu başarımızı tarihe geçiremedik. Bakın gençler bu konuları araştırdıkça daha ne gibi bilinmeyenler ortaya dökülecek. Bekleyin ve görün!

Basri'nin Önlenemeyen Yükselişi

Basri Bey'in İngilizlerce tutuklanacağı haberi üzerine, Samsun'dan alelacele bir Amerikan gemisiyle New York'a geçtiğini saptadım. Bir daha yurda dönmesi nasip olmamış. Fakat sordum, soruşturdum; kendisinin ABD'de Fatoş adında bir hanımla evlendiğini ve bu evlilikten iki evlâdı olduğunu öğrendim. Hatta, ben de söyleyenin yalancısıyım; aile hayatları meşhur Fatoş'la Basri karikatürlerine ilham kaynağı da olmuş. Basri, meşhur Basri sandviçinin de mucidiymiş. Sonra günümüzün McDonald's şirketinin de kurucularından olduğuna dair bazı duyumlar aldım; fakat ben bunun biraz mübalağalı olduğunu düşünüyorum. Yine de araştırmakta yarar var efendim. Tek merakım Basri'nin gece görüş dürbününün patentini ABD'de alıp almadığı; büyük bir ihtimalle Amerikan Savunma Bakanlığı Pentagon bu yeni teknolojiyi Basri'nin dehası sayesinde geliştirmiş de olabilir. Türklük dünyası için iftihar edilecek işte başka bir buluş daha.

Deniz Kızları Niçin Akla Gelmedi?

Benim bir de merakımı çeken nokta, İngiliz operasyonunda deniz kızlarının niçin hiç akla gelmediğidir. Oysa Karadeniz'in değişik noktalarına yerleştirilecek deniz kızlarının gemicilerin ilgisini çekmesi ve bu sayede Bandırma'nın deniz kızlarının tuzağına düşerek kayalara oturması ya da gemicilerin şehvetin tesirinde denize atlayarak boğulup gitmesi mümkün olabilirdi. Bununla ilgili bir film seyrettiğimi hatırlayamadım, fakat bütün denizciler bilirler ki, deniz kızları, yüz yıllar boyunca denizcilerin kâbusu olmuştur. İngilizler birkaç "İngiliz muhibi" genç kızı çakma deniz kızı kıyafetiyle niçin Bandırma'nın karşısına çıkarmadılar sorusu hala yanıtlanmayı beklemektedir.

Acaba Korsan Öykülerinden Esinlenilmiş Olabilir Mi?

Sanırım herkes hatırlar, çocukluğunda muhakkak okumuş ya da sinemada izlemiştir; korsanlar, tabii en kötü olanları, önce deniz fenerini basarlar, görevlileri etkisiz hale getirirler, deniz fenerini söndürürler, sonra kıyıda kayalıkların önünde ateş yakarlar, böylece gemicileri yanıl-

tarak, gemilerinin kayalıklara oturmasını sağlarlar, ardından da masum yolcuları öldürüp, mallarını çalarlardı. Sağ kalanlar esir edilir, ancak yüklü bir fidye karşılığında serbest bırakılır ya da esir pazarında satılırdı. Jules Verne'nin romanından esinlenen Dünyanın Ucundaki Fener'i de mi seyretmediniz? Hani Kirk Douglas'la Yul Brynner'in oynadığı. Acaba yazarımız bu filmden etkilenmiş olabilir mi? İşte bir heyecanlı araştırma konusu daha.

Okuma Metinleri

İşini ciddiye alanlar muhakkak Fethi Tevetoğlu'nun "Atatürk'le Samsun'a Çıkanlar" kitabını okumalıdır; Piyade Yüzbaşı İsmail Hakkı Ede de dahil, Bandırma'da bulunanların yaşam öykülerini en geniş ve ayrıntılı olarak bu kitapta bulabilirsiniz. Maalesef yeni baskısı nedense yapılmadı; bu bakımdan ancak sahaflarda bulunabilir. Alanında yapılmış en ciddî araştırma olup, yerini doldurmak hala mümkün değildir"

Şimdi, Samsun'da İngiliz işgali olduğu ve Mustafa Kemal'in çıkmak için, İngiliz işgali altındaki tek Karadeniz şehri Samsun'u seçtiği ortaya çıkınca, daha doğrusu artık saklanamaz hale gelince, bu defa şöyle oluyor: Efendim, Samsun'da İngiliz işgali varmış, varmış ama meğer İngiliz askerleri karaya çıkan Mustafa Kemal'e teslim olmuş. (Bu yalanı da Hürriyet Gazetesi yazarı – ben bu satırları yazdığım sırada öyleydi- Rahmi Turan aktarıyor.)

Haydaaaa!

Yine Cemil Koçak, haklı olarak ince ince eğleniyor:

Biri İngilizlere Savaşı Kazandıklarını Söylemeli

"Efendim, hikâye filmlik. Birkaç sene oluyor piyasaya çıkalı. Piyasa da piyasa ha; ne koyarsan satılıyor. Onun için fazla özene de gerek yok. Alıcısı olduktan sonra her malın kaliteli olması için de neden yok. Maksat satış olsun. Tekrarlayacağım izninizle: Evet, ulusalcı cephenin yeni bir Atatürk imgesi oluşturması gerekiyor anlaşılan; klasik geleneksel Atatürk öyküleri artık pek öyle doyurmuyor gibi. Neden mi? Basit bir nedenden dolayı; çünkü resmî ideoloji ve tarih, o kadar çok yerden su alıyor

ki, maşallah Titanik gibi batmakta. Delikler hem çok hem de geniş. Bunları yeniden onarmak için daha da büyük, daha da inanılmaz, daha da efsanevi öyküler bulup derlemek, eski kurgunun içine yerleştirmek lazım. İyi de bunlar nereden toplanacak? Kaynaklar belli ve hepsi tüketilmiş durumda. O halde durumdan vazife çıkarmak ve artık düpedüz uydurmak gerekir. Nasıl olsa genişçe bir kitle bu uydurmaları ağzı açık beklemektedir. Yutturmak için öyle işi ciddiye almak gerekmez; uydur uydur söyle yani, tarih değil mi zaten, başka nasıl olabilir ki?

Samsun Vizesini İngilizler Verdi

Kısa süre öncesine kadar bunu bilmiyorduk; iyi ki söylendi de öğrendik. Yoksa bir başka karizmatik öyküden yoksun kalacaktık. Tamam uzatmıyorum artık ve öyküye geliyorum. Efendim, 19 Mayıs sabahı Samsun'a varan Atatürk'ü tutuklatmak için Samsun'daki İngiliz tabur komutanına İstanbul'daki işgal güçleri komutanlığından emir verilmiş. Neden, bilemiyoruz. Çünkü, Atatürk'ün Samsun'a gitmesine izin veren bizzat İngiliz işgal kuvvetleriydi. Eğer vize vermeselerdi, Bandırma az daha İstanbul'dan ayrılamayacaktı bile... Nedense fikirlerini değiştirdikleri anlaşılıyor; üstelik birkaç saat içinde... Arkalarından seslenmek yerine, daha önce yazdığım şekilde, Deniz Feneri Operasyonu'nu düzenlemişler, ama sonuç tabii fiyasko olunca, başkaca bir ihtimal kalmadığından olacak, bu kez tutuklanmasını emretmişler.

Gerçekten de Samsun'da İngiliz işgal kuvvetleri vardı, hatta kısa bir süre önce buradaki işgal gücü tabur düzeyine yükseltilmişti. Yine de Atatürk'ün Karadeniz kıyısının işgale uğramış yegâne limanına çıkmak istemesi, hemencecik İngilizlerin eline düşme tehdit ve riskini göze almış olması düşündürücüdür. Nitekim kendisini avlamak isteyen İngilizler, neden onu İstanbul'da, mesela işgal komutanlığının bulunduğu Pera Palas'ta kalırken yakalamaz, hatta Samsun'a gitmesi için vize verir hiç anlaşılamaz. O kadar ki, vizeyi veren İngiliz subayı, Bandırma yolcularını görüp de kuşkulanıp üstlerini uyarmış olmasına rağmen!

İngiliz subayı: "Taburum emrinizdedir."

Her neyse, zararın neresinden dönülürse kardır, Tabur Komutanı Salter, derhal emri yerine getirmek üzere şehre iner; yani Samsun'a... Artık bu ne de-

mekse? Zaten tabur kentte değil midir, kendisi mi şehir dışındadır, bilemeyiz. Birden şehirde siyah çizmeli, siyah kalpaklı, külot pantolonlu ama tabii sert bakışlı insanlarla karşılaşır ve aniden bunların Türk subayı olduğunu anlar. Demek ki, o zaman kadar hiç Osmanlı subayı görmemiştir, asker kıyafetini tanımaz ya da bizim subaylar tebdili kıyafet gezmektedir her nedense... İskeleye iner ki, ana baba günüdür. Sabah namazından çıkan herkes oradadır artık. Tuhaf, çünkü Bandırma'nın kalabalıklar tarafından karşılanmadığını da biliyoruz. Belki Salter hiç kalabalık görmemişti o zamana kadar. Silahlı subaylar da İngilizleri çevirmişlerdir. İskelede tutuklamanın güç olacağını görünce Salter, motoruna atlar, gemiye çıkar, ama yanında getirdiği askerleri geride bırakır, sadece Rum tercümanı almıştır yanına. Atatürk'ün karşısına çıktığında heyecandan ne diyeceğini bilemez ve kısa süre sonra Kazım Karabekir'in Erzurum'da söyleyeceği şu cümleyi kurar kendiliğinden: "Taburum emrinizdedir."

Osmanlı Harbiyesinin Göremediği

Belki de bu söz sonradan dalga dalga yayıldı ve ta Erzurum'a kadar ulaştı, Karabekir 'in de kulağına geldi, nitekim o da öyle diyecektir: "Kolordum emrinizdedir Paşam." Salter neden böyle demiştir, kendisi de bilmez; fakat mavi gözlü, sert bakışlı kişiyle karşılaştığı andır bu... Nedense o kadar sert bakışlı subayla iskelede karşılaştığında bunu demek aklından geçmemiştir. Neden mi? Belki de onlar sadece sert bakışlıydı da ondan... Fakat gözleri mavi değildi. Hem mavi gözlü, hem de sert bakışlı subaylara İngilizler dayanamayıp teslim oluyorlar da ondan... Ah, bunu Osmanlı harbiyesi Birinci Dünya Savaşı'nda bilseydi, bütün komutanlarını sarı saçlı ve mavi gözlülerden seçseydi, belki de savaşın kaderini bir saç rengi ile göz rengi bile değiştirebilirdi. Ah Enver ah, bizi nelerden mahrum ettin!

Salter Bir Kadına Esir Düşüyor

E tabii, teslim olduğuna göre bütün tabur esarete uğrar. Çorum'da, Çankırı'da ve Kastamonu'da kurulan esir kamplarına yerleştirilir. Tuhaf, çünkü bütün İngiliz tutsaklar Mondros Ateşkes Anlaşması'na göre serbest bırakılmışlardır zaten. Ortada bir esir kampı kalmamıştır. Üstelik esir kampı, daha bu sırada Atatürk'ün

emrindedir! Salter, Ankara'da nedense dört yıl bir kadının gözetiminde kalır. Bir Türk kadını, subayı göz hapsine almıştır, siz onun hizmetçi olduğuna bakmayın, aslında sıksa suyunu çıkaracak kadar da kuvvetlidir. Bu tanım bizzat Salter'in... İngiliz subayına hizmet eden bir Türk kadını, pek öyle kabul edilebilir bir şey değil, öykünün bu kısmı biraz rahatsızlık verici. Çünkü bu hanımla dört yıl aynı evde oturduğunu söylüyor ki, umarım hepsi o kadardır!

Öykü birden daha da garip bir hal alıyor; çünkü Salter'e soracak olursanız, dört yıl Ankara'da kalmış, fakat savaş bitince diye devam ediyor, kendilerinin Malta'daki Türk esirleriyle değiştirildiklerini belirtiyor. Oysa Malta'dakiler daha 1921 yılının Ekim ayında serbest bırakılmışlardı, üstelik İngiliz subaylarıyla değiş tokuş edilmişlerdi. Hayret, Salter'in hafızası zayıf, insan ne kadar tutsak kaldığını doğru hatırlayamaz mı?

Göz Yaşartıcı Savunma

Salter, ülkesine döner ve tutuklanır. Ne de olsa savaşı kazanan ordunun subayı olarak, kaybedenlere karşı sadece bir çift mavi göz ve sert bakış karşısında esir olmayı kabullenmiştir. Savunmasında İngiliz politikasının başarısızlığını konu eder. Savunması işe yarar ve beraat eder. İngiliz adaleti yerine gelmiştir. Sonra Ankara'da yeniden Atatürk'ü ziyaret eder. Ama o da ne? Bir çift mavi göz karşısında taburuyla teslim olan bu subay, aradan yıllar geçtikten sonra yeniden göreve davet edilmez mi? Üstelik istihbarat subayı olarak Salter, bu kez İkinci Dünya Savaşı'nda İngiliz hava kuvvetlerinde uçuş eğitimi almak üzere gelen Türk pilotlarıyla birlikte olacaktır. İngilizlerin Salter'e güven duymaları boşuna değildir, sahi bu İngilizler nasıl savaş kazanıyorlar yahu?

Tarihsel Kaynaklar Ne Diyor Peki?

Pek çok şey diyorlar, ama hiçbirinde böyle bir gelişmeden söz edildiğini duyan olmamış. Mesela Atatürk, Nutuk'ta kendisine daha ilk adımda teslim olan İngiliz taburundan söz etmiyor. Yayınlanmış yüzlerce, binlerce sayfalık belgenin hiçbirinde böyle bir olaydan söz edilmiyor. Ne İngiliz işgal kuvvetlerinin kendi iç yazışmalarında böyle bir tutuklama emrine yer veriliyor, ne de İngiliz ve Osmanlı arşivlerinde böyle bir bilgiye rast gelin-

miş. Mesela Atatürk, hiçbir zaman bir İngiliz taburunu esir aldığını İstanbul'a yazmamıştır. Herhalde İngilizlerin haberi olmaması için... Şimşir'in hazırladığı "İngiliz Belgelerinde Atatürk" kitabında (TTK yayını) bu yönde bir belge bulunmamaktadır. Hatta 21 Mayıs tarihli bir belgede, Yüzbaşı Hurst, Samsun'dan Calthorpe'a yazdığı raporda, Atatürk'ün Samsun'a vardığından bile söz etmektedir. Hurst, kim midir? Samsun'daki İngiliz kuvvetinin başındaki kişidir! Hadi sallayın sallayın da bari duvara vurmayın!

Silahlı Kuvvetler Dergisi'nde Yayınlanmış

Öyküyü bizzat Salter'den işittiğini iddia ederek nakleden Kemal İntepe'nin yazısının Silahlı Kuvvetler Dergisi'nde yayınlandığı belirtiliyor; beni doğrusu yazının kendisinden çok böyle bir dergide süzgeçten geçirilmeden yayınlanmış olması şaşırtır. Derginin yayın tarihi de 1984'müş. Tam olarak 12 Eylül sonrası. E yakışır doğrusu... Garip olan, bu tarihi gerçeğin neden yirmi beş yıl kadar gözlerden uzak kaldığını anlamak, sonra birdenbire neden piyasaya arzı endam ettiğini bilebilmek. Yanıtı hazır; ulusalcılığın mitoloji yaratma tarihine (Yoksa yarışına mı demeliydim?) bakınız, her şeyi orada göreceksiniz. Fakat biraz da izan lazım tabii. Acaba bunları yazanlar, kendi yazdıklarına inanıyorlar mı? Yoksa bir zamanlar Türk Tarih Kongresi'nde söylendiği gibi, tarihin sadece arzu edilir şekilde yazılmasının doğru olduğunu mu düşünüyorlar? Evet yanlış okumadınız; uydurukçuluk yeni bir şey değil kesinlikle. Aksine resmi tarih tezlerinin ortaya konulduğu 1930'lar Türkiye'sinde gerçekleşen tarih kongrelerinde bazı üyeler, geçmişe ilişkin bilgilerin gerçek olup olmadığının o kadar da önemli olmadığını, önemli olanın sadece işe yarar bir tarih inşa etmekten geçtiğini bile söylemişlerdi. Galiba sıra artık torunlarına geldi..."

İstikamet, Samsun!

Tekrar gibi olacak ama yeniden altını çizeyim. Bilindiği gibi; Mustafa Kemal 1927'de parti kongresinde okuduğu Nutuk'a şöyle başlar: "1919 senesi Mayısının 19. günü Samsun'a çıktım." Mustafa Kemal Paşa, Nutuk'da irade sahibi sadece kendisiymiş gibi konuşur. Samsun'a kendi isteğiyle çıkmıştır, kimsenin katkısı yoktur. Nutuk dışında bazı hatıra-

larda da Samsun'a adeta, İstanbul hükümetini, Padişah'ı, İngilizleri kandırarak çıktığı ima edilir ve hatta ne iması, açıkça yazılır.

Bunun böyle olmadığını biliyoruz. Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'ya fevkalade yetkilerle donatılarak gönderilmesi, Damat Ferit Paşa hükümetinin kararıdır ve Padişah'ın onayından geçmiştir. Paşa, yola çıkmadan önce Padişah tarafından kabul edilmiştir. Bu görüşmenin nasıl geçtiğini Mustafa Kemal Paşa anlatmaktadır. Padişah, Paşa'ya elinin altındaki tarih kitabını göstererek, yapacakları ile tarihe geçeceğini söylemiştir. Padişah, Paşa'nın misyonunu, Anadolu'ya hareket etmeden önce kesin bir dille emir olarak söyler: "Vatanı kurtaracaksınız."

30 Nisan 1919'da Mustafa Kemal'in 9'uncu Ordu Kıtaatı Müfettişliği'ne tayinine dair Padişah Vahideddin'in iradesi (emri) çıkmıştır. Samsun'a çıkış sürecini resmen başlatan bu "irade"dir. Mustafa Kemal, 14 Mayıs akşamı, Sadrazam Damat Ferit Paşa'nın evinde yemektedir. Sadrazam ve Erkan-ı Harbiye Reisi/Genelkurmay Başkanı Cevat Paşa (18 Mart Çanakkale kahramanı, 8'inci Ordu Komutanı, Mustafa Kemal'in tabiriyle "korkak tavuk") ile vazifesi hakkında görüşür. Ferit Paşa, M. Kemal Paşa'ya "Bir isteğiniz olursa, doğrudan bana bildirin. Hiç gecikmeden yerine getirileceğinden emin olabilirsiniz." der.

İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı, Mustafa Kemal ve arkadaşlarının vizesine onay verir. 19 Mayıs sabahı erken saatlerde Mustafa Kemal, 9'uncu Ordu Kıtaatı Müfettişi olarak maiyetindekilerle (23 subay ve üstsubay ile 5 çavuş, 3 onbaşı, 17 er, toplam 48 kişi.) İngilizlerin işgali altındaki Samsun iskelesine ayak basar. Samsun'da karşılayanlar arasında vali yoktur, belediye reisi yoktur, reis vekili yoktur. Halktan kimse yoktur. Belediye Meclisi'nden Hacı Molla Mustafa Kemal'e "Hoşgeldiniz." der. İskeledeki Hint İngiliz mangası onları seyretmektedir. Paşa, Samsun'dan aynı gün Padişah'ın özel kalemine, Sadrazam Damat Ferit Paşa'ya, Harbiye Nazırı'na şifreli telgraf çekerek vazifeye başladığını arz eder. 19 Mayıs sabahı, Samsun için sıradan bir gündür. Bugüne başka anlamlar, daha sonra, taa 1936'da yüklenir.

Yaver Muzaffer Kılıç da anılarında, Mustafa Kemal'in 19 Mayıs günü erken kalktığını, tıraş olduğunu ve gemi limana yanaşırken güvertede dimdik durarak Samsun'a baktığını anlatır. Ama Muzaffer Kılıç'ın anılarında ne

teslim olan İngiliz askerleri ne komutan Salter yoktur. Limandaki İngiliz mangasından da söz etmez.

"Ne oldu bugün? Söyleyin bakalım..." Atatürk soruyor ve arkadaşları 19 Mayıs sorusundan sınıfta kalıyor. Otur sıfır...

Aslında 19 Mayıs Öyle Bir Şey Ki Mustafa Kemal'in Hiçbir Arkadaşı 19 Mayıs 1919'da Ne Olduğunu Bilemiyor. Ama Fail, Bugün Gibi Hatırlıyor...

Evet, 1936 yılında, Mustafa Kemal Atatürk, birdenbire arkadaşlarını sıkı bir sınava tabi tutuyor. Sonuç: Otur sıfır, oluyor. Gazeteci Nuriye Akman 1995 yılında tarihçi merhum İsmet Bozdağ ile bir röportaj yaptı. Röportaj 19 Mayıs üzerineydi. İsmet Bozdağ şu bilgileri veriyor: "Yıl 1936. Günlerden 19 Mayıs. Atatürk Dolmabahçe'de, yanında Şükrü Kaya, Ruşen Eşref, Kılıç Ali, Salih Bozok, Mehmet Seydan, Nuri Conker var, konuşuyorlar. Birdenbire Atatürk soruyor; 'Bugün günlerden ne?' Diyorlar; 'Salı, Çarşamba neyse.' 'Ayın kaçı?' '19'u.' 'Aylardan ne?' 'Mayıs.' 'Ne oldu bugün? Söyleyin bakalım' diyor. Düşünüyorlar, '19 Mayıs'ta ne oldu?' Şimdi bunlar arıyorlar. 'İzmir'in işgalinin 3'üncü günü' diyorlar. 'Ankara mitingi yapılmıştı' diyorlar. Atatürk 'değil' diyor. 'İsmet Paşa'nın Lozan'dan Gazi'ye çektiği telgraf' diyorlar. 'Hayır, o 1923'te, Mayıs'ta değil' diyorlar. 'Haliç Konferansı' diyorlar.' 'İngilizlerle Irak meselesi üzerinde konuşmuştuk' diyorlar. 'Terakkiperver Fırka'nın kapatılması da bu aylarda olmuştu' diyorlar. Atatürk, 'Bırakın yahu bunları' diyor. 'Öyle bir şeydir ki bu, ülkenin kurtuluşudur.' Yine bulamıyorlar.

(Demek ki, hiçbiri Atatürk'ün kitabı Nutuk'u okumamış. Okumuş olsalar, daha birinci cümle. "1919 yılı Mayıs'ın 19'u, Samsun'a çıktım") En sonra Şükrü Kaya biraz hatırlıyor, 'Bu sizin İstanbul'dan ayrıldığınız gün mü?' deyince 'Yaklaştın' diyor, 'Samsun'a çıktığımız gün.' Sonra, 'Asıl yapacağınız bayram bu' diyor. Ertesi sene 1937'nin 19 Mayıs'ında Şükrü Kaya'nın tertibiyle 19 Mayıs Bayramı kutlanıyor"

Bir Kez Görebildi

Mustafa Kemal Atatürk, 19 Mayıs Bayramını iki kez görebildi. İsmet Bozdağ röportajda "Evet, 1937'de bir defa görüyor. İkincisinde, yani 1938'de Atatürk hasta. Acar motoruyla önce Florya'ya dönüp Boğaz'ın en ucuna kadar gidiyorlar." Kıyılarda herkes Acar teknesini tanıdığı için alkışlıyorlar,

törene katılmaktan vazgeçiyor. Dolmabahçe'ye geri dönüyorlar...

Samsun Olayı, İngiliz Amirali Calthorpe'nin Notası ile Başladı

Aslında Mirliva Mustafa Kemal, Samsun'a kendi isteği ile Kurtuluş Savaşı'nı başlatmak için gitmemiştir. Samsun'a zorla gönderilmiştir ve aklında İstiklal Harbi (Kurtuluş Savaşı) diye bir şey yoktur. Kurtuluş Savaşı yakıştırması sonradan Kemalist yalancılar tarafından uydurulmuştur. Zorla gönderildiğini Nutuk'ta bizzat kendisi yazıyor. "Beni İstanbul'dan neyf ve tedip maksadıyla Anadolu'dan gönderenler..." (Kaynak: Cumhuriyet Gazetesi 6'ncı sayfa, 28 Haziran 1990, Uğur Mumcu, Kazım Karabekir Anlatıyor...) Bu cümle, yeni dile çevrilmiş haliyle Nutuk'ta şöyle yer alıyor: "Beni İstanbul'dan sürmek ve uzaklaştırmak maksadıyla Anadolu'ya gönderenler... (Kaynak: Mustafa Kemal, Nutuk, Dorlion Yayınları, sayfa 22) Neden zorla gönderilmiş?

Onu da CHP eski Milletvekili ve eski Bakan Alev Coşkun yazıyor. Efendim, Mustafa Kemal, Filistin Bozgunu ve Mondros Mütarekesi'nden sonra geldiği İstanbul'da iki amaç peşinde koşmuştur. Enver'in yerine Harbiye Nazırı olmak ve Vahideddin'in kızı Sabiha Sultan ile evlenmek. Bu amaçlarına ulaşamadan 6 ay sonra İngilizlerin isteği ve Padişah onayıyla Samsun'a postalanıyor. Mustafa Kemal, bunu "İstanbul'dan uzaklaştırmak ve Samsun'a zorla göndermek" olarak algılıyor. 8 yıl sonra 1927 yılında yazdığı Nutuk'ta bile böyle yazmıştır.

Evet, Mustafa Kemal'in Samsun macerası Amiral Calthorpe'un bir notası ile başlamıştır. İngiliz Yüksek Komiseri Amiral Calthorpe, 21 Nisan 1919'da Osmanlı Harbiye Nazırlığı'na bir nota vermiştir. Notanın içeriği şöyledir:

1 - Erzurum, Erzincan, Bayburt ve Sivas yörelerindeki ordunun terhis ve silahlarının toplanması işi çok yavaş gitmektedir.
2 - Bu yörelerde, Kars'ta olduğu gibi baştan başa şuralar kurulmuştur.
3 - Bu şuralar, ordunun denetimi altında asker toplamaktadır. Bu gelişmeler o bölgede yaşayan halkı rahatsız etmektedir.
4 - Bu gelişmeler, Ermenistan hakkında verilecek karara karşı koymak için İttihatçı-Jön Türklerce örgütlenmektedir.[14] Bu İngiliz notasının sonunda Amiral Calthorp'e, "Gereken her türlü önlemin derhal alınmasını, ilgililere emir ve talimat verilmesini, yoksa işin ciddiyet kazanacağını" bildirmiştir.[118] Amiral Calthorpe, Sadrazam Damat

Ferit'e gönderdiği resmi yazıyla yetinmemiş, Padişah Vahdettin'le de görüşerek, "Karadeniz'deki karışıkların bastırılması konusunda" ona da kesin uyarılarda bulunmuştur. Calthorpe, Vahdettin'e, "Yüksek yetkilere sahip askeri bir kurulun, başlarında yetenekli bir generalle derhal görev yerine giderek, o bölgedeki 9'uncu Ordu'yu disiplin altına almasını" söylemiştir [119].

Aynı hafta içinde, 25 Nisan 1919 Cuma günü, İngiliz Komiser Vekili Amiral Webb de Sadrazam Damat Ferit'i ziyaret ederek aynı istekleri tekrarlamıştır. [120] Damat Ferit, İngiliz yetkililere, bu sorunun en kısa zamanda çözüleceğini bildirmiştir. [121] O günlerde Osmanlı yönetiminin en çok dikkat ettiği nokta Paris Barış Konferansı'nda Osmanlının aleyhine kullanılabilecek bir durumun oluşmamasıdır. Bu bakımdan özellikle İngilizlerin memnun olması çok önemlidir. Bu amaçla İngilizlerin 21 Nisan tarihli notasına uygun olarak Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgelerinde asayişi sağlayacak önlemler alınmalıdır. Zaman kaybetmeden güçlü bir komutan bölgeye gönderilerek, asayiş sağlanmalı ve Paris Barış Konferansı öncesinde İngilizler memnun edilmelidir. Sadrazam Damat Ferit ve Padişah Vahdettin işte bu düşünceler içinde Mustafa Kemal'i 9'uncu Ordu Müfettişi olarak Anadolu'ya göndermişlerdir. Mustafa Kemal'e verilen görev ve yetkiler şunlardır:

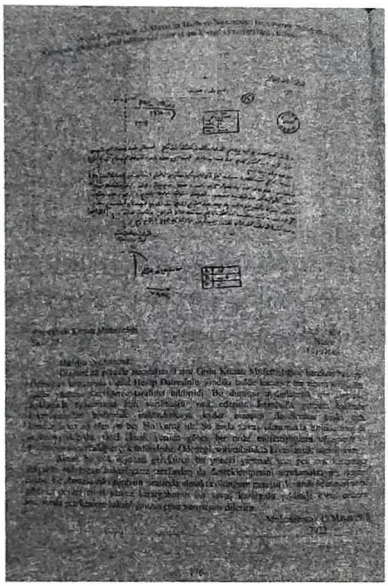
1. Bölgedeki asayişin düzeltilmesi, asayişsizlik sebeplerinin saptanması.
2. Silah ve cephanenin biran önce toplattırılıp koruma altına alınması.
3. Şuralar varsa ve asker topluyorsa, bunun kesinlikle engellenmesi.
4. Şur'aların kapatılması. Padişah Vahdettin, Vahdeddinci(!) yazarların iddia ettiği gibi "durup dururken bir görev icat edip Mustafa Kemal'i Anadolu'ya göndermiş" değildir; Vahdettin doğrudan doğruya İngilizlerin "notası" ve "isteği" üzerine harekete geçmiştir. Görev ve yetkilerden de anlaşılacağı gibi Mustafa Kemal'den istenen ve beklenen Anadolu'da bir direniş başlatmak değil, tam tersine başlamış olan direnişleri etkisiz hale getirmektir. (Nitekim Mustafa Kemal, bu görevi başarıyla yerine getirecek ve Müslüman Türk çeteleri silah bırakacak ve Rum köylerini basmaktan vazgeçecektir) Mustafa Kemal'e geniş

yetkiler verildiği doğrudur. Ancak, Vahdettin'in, bu geniş yetkileri "gizlice bütün yurtta direnişi örgütlemesi" amacıyla verdiği iddiası doğru değildir. Ne Vahideddin'in ne de Mustafa Kemal'in böyle direniş ve kurtuluş savaşı planları yoktur.

Bu yetkilerin geniş olmasının iki nedeni vardır. Birincisi, 23 Mayıs 1919 tarihli İngiliz notasında sadece Karadeniz bölgesinden değil, diğer illerinden de söz edilmektedir. Yani yetkilerin geniş tutulmasının nedeni İngiliz notasıdır. [122] Atatürk'e mülki (idari) yetkiler verilmesinin nedeni yine İngiliz notasında belirtilen "şur'alara" son verebilmesi. Yani Atatürk'ün, bu sivil örgütlere son verebilmesi için, askerler dışında sivillere de emir verebilmesi gerekirdi. Yapılan budur. Ayrıca Mustafa Kemal'in Batı'ya ya da İç bölgelere değil de Karadeniz'e, doğuya gönderilmesi ve gönderenlerin tamamen İngiliz istekleri doğrultusunda hareket etmelerini kanıtlamaktadır. Mustafa Kemal de bu isteklere uymuştur. İngiliz işgali altındaki İstanbul'dan yine İngiliz işgali altındaki Samsun'a Milli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Müslüman-Türk çetelerinin takibi için gidecek gitmesine ama...

Mustafa Kemal Samsun'a Çıkmak İçin Harbiye Nezareti'nden Her Ay İçin 150 Altın Yani 4 Milyon 200 Bin Lira Maaş İstiyor

12 Mayıs 1919. İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanlığı ile Padişah Vahideddin ve Sadrazam Damat Ferit arasında Samsun konusunda en küçük bir pürüz yok. Samsun'a Mustafa Kemal gidecek. Ancak, ortaya bir maaş problemi çıkıyor. Mustafa Kemal, Samsun'da ne kadar aylık alacak? Mustafa Kemal, Harbiye Nezareti'ne bugünün tarihiyle bir yazı yazıyor. Adana'dan İstanbul'a gelmeden önce ordu komutanı olarak tazminatlar hariç 15 bin kuruş yani 150 altın yani bugünün parasıyla 4 Milyon 200 bin lira maaş aldığını hatırlatıyor. Samsun'da görev yapmak için ayni parayı istiyor. Ayda 150 altın, 4 milyon 200 bin lira maaş alması gerektiğini söylüyor. Mustafa Kemal, Adana'dan önce savaş görevi yapıyormuş. Samsun'daki görev de savaş görevi sayılırmış... Vesaire [123].

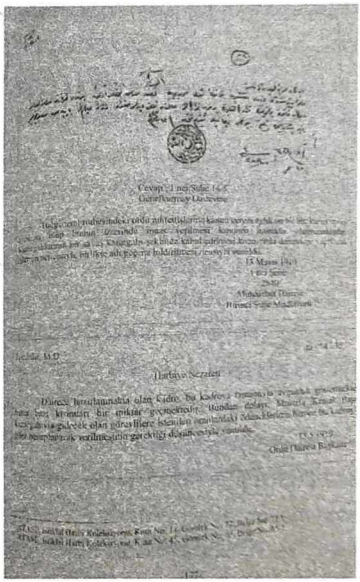
Paşa, Samsun görevi için Harbiye Nezareti'nden her ay 150 altın yani 4 milyon 200 bin lira maaş istedi ama [124].

Mustafa Kemal'e Samsun'a Çıkması İçin 11 Bin Kuruş, Yani 110 Lira, Yani 110 Altın Yani 913 Bin Lira Maaş Bağlanıyor...

13 Mayıs 1919. Mustafa Kemal dün, Harbiye Nezareti'ne bir yazı yazarak İstanbul'a gelmeden önce Ordu Komutanı olduğunu ve ek ödemeler hariç 15 bin kuruş (bugün karşılığı 1 milyon 245 bin lira olan 150 altın) maaş aldığını hatırlatmış ve Samsun'a çıkmak için ayni maaşı talep etmişti. Nezaret'in muhasebe dairesi, bu talebi reddetti. Mustafa Kemal'e Tuğgeneral olduğu hatırlatıldı ve ancak 11 bin kuruş / 110 altın maaş verilebileceği bildirildi [125-127].

Not: 11 bin kuruş bugün 913 bin lira ediyor. Hesabı şöyle yaptım: 11 bin kuruşu önce liraya çevirdim. Bir lira 100 kuruş olduğu için 11 bin bölü 100 = 110 lira. 1919 yılında 1 lira 1 altın demekti. Bir Reşat altını yani. Bir Reşat altını bugün 8 bin 300 lira. 110 lirayı 8 bin 300 ile çarparsak 11 bin kuruşun bugün kaç lira ettiğini buluruz. Çarpıyorum. 913

bin lira ediyor. Harbiye Nezareti, Samsun'a çıkması için Mustafa Kemal'e 913 bin lira maaş bağlıyor. Samsun'da görev yaptığı sürece Mustafa Kemal, Osmanlı Devleti'nden her ay bu maaşı alacak...

Cevat Paşa ve Mustafa Kemal, Sadrazam'ın konağında, akşam yemeğinde...

Damat Ferit, Mustafa Kemal'e Samsun Görevini

Tarif Ediyor: Türk Gerilla Hareketini Bastıracaksın...

Mustafa Kemal: İcap Eden En İyi Tedbir Uygulanacak

14 Mayıs 1919. Mustafa Kemal, İngiliz işgali altındaki İstanbul'dan yine İngiliz işgali altındaki Samsun'a gidecek. Artık harekete hazır. "14 Mayıs 1919 günü akşamı, İstanbul'da Sadrazam Damat Ferit'in Nişantaşı'ndaki konağında bir akşam yemeği vardı. İki kişi davetliydi. Tuğgeneral Mustafa Kemal ve Genelkurmay Başkanı Cevat Paşa... Mustafa Kemal anlatıyor:

"Muayyen saatte Sadrazam'ın yanında bulunuyordum. Benden başka henüz kimse yoktu. Birkaç cümlelik konuşmadan sonra uzunca bir sükût başladı. Bu sırada ben Vahideddin'in Sadrazamı'nı tetkik ediyordum. Bir aralık saatine baktı.

- Acaba nerede kaldı? dedi...

- Birine mi intizar buyuruluyor... dedim

- Evet, Cevat Paşa Hazretleri geleceklerdi..."

Birkaç dakika sonra Cevat Paşa geldi. Sadrazam, iki davetlisi ile birlikte yemek salonuna geçti.

Yemek'te üçü de konuşmadı. Salonda yalnız çatal bıçak sesleri vardı. Nihayet yemek bitti.

Ortasında genişçe bir masa bulunan küçük bir odaya geçtiler. Henüz ayakta dururken Sadrazam dedi ki:

- Bir harita getirtsek de Müfettiş Paşa onun üzerinde bana izahat verse...

Masanın üzerine bir harita açıldı. Kiepert'in atlası, içinde Anadolu paftası bulunuyor. Mustafa Kemal ile Cevat Paşa yanyana. Damat Ferit ise karşılarında.

Mustafa Kemal, Damat Ferit'e sordu:

- Ne (hangi) noktai nazardan izahat talep ediliyor?

- (Sadrazam) mesela, diyor, Samsun havalisinde yapılması istenen iş, o havali Türklerinin başlattığı gerillayı bastırmak...

Mustafa Kemal anlatmaya devam ediyor: "Bu sorguya cevap vermek benim açımdan güçtü. Bunu itiraf ederim. Fakat hiç tereddüd etmeden şu kelimeler ağzımdan döküldü.

- Efendim, dedim. İngiliz rapörlarında meselenin biraz mübalağa olunduğuna hükmediyorum. Fakat ne de olsa yerinde yapılacak tetkiklerden sonra icap eden en iyi tedbirler bulunabilir. Merak buyurmayınız...

Bu sözlerden sonra, Mustafa Kemal, (Genelkurmay Başkanı) Cevat Paşa'nın gözlerine bakıyor. Sadrazam da gözlerini Generale (Cevat Paşa'ya) çevirmiş bulunuyor.

- Ne dersiniz? diyor.

Cevat Paşa, çok tabii bir tavır ve lisanla,

- Öyledir Efendim, diyor... Böyle işler mahallinde hallolur. Şimdiden ne söylenebilir?

Sadrazam Mustafa Kemal'e dönüyor

- Pek ala. Siz bana harita üzerinde kumandanızın şamil olduğu bölgeyi gösterir misiniz?...

Konuşma bu minval üzerine bir müddet daha devam ediyor...

Sonunda Sadrazam, Mustafa Kemal'e soruyor:

- (Samsun'a) Ne vakit hareket edeceksiniz?

- Ne vakit emir buyurulursa. Ben harekete hazırım.

- Zat-ı Şahane'yi ziyaret ettiniz mi?

- Hayır. İrade buyurulmadı.

- İrade buyruldu. Ben tebliğ ediyorum. Yarın kendisini ziyaret ediniz...

Kaynak:

. Afet İnan, Gerilla Hakkında İki Hatıra, Türk Tarih Kurumu belleten, Ankara, 1937, sayı 1, sayfa 12-14

. Baki Sarısakal, Belge ve Tanıklarla Samsun'dan Ankara'ya, 1'inci Kitap, sayfa 180

İngiliz Ordusu İstanbul, Ankara, Samsun, Eskişehir, Erzurum, Halep, Şam, Kudüs, Bağdat, Basra, Musul'u vs. işgal ederken... Fransızlar Beyrut'u... İtalyanlar, Antalya, Konya, Burdur, Muğla'yı vs. işgal etti ve...

Sefil Yunan Ordusu İzmir Limanına Çıktı... Ülkedeki İngiliz, Fransız Ve İtalyan İşgaline Karşı Çıkmayanlar, Şimdi İzmir İçin Şamata Yapmaya Başlayacak. Bu Nasıl Bir Eziklik?

Osmanlı'nın Arap topraklarındaki İngiliz-Fransız -İtalyan işgallerinden hiç söz etmiyorum. Sadece Anadolu topraklarındaki şehirlerimiz İstanbul, Ankara, Çanakkale, Samsun, Erzurum İngiliz işgali altında. 6 aydır İngilizle İstanbul'da kardeş kardeş yaşayan Mustafa Kemal, İngilizlerle savaşmayı aklından bile geçirmiyor. İstanbul, Ankara ve Çanakkale'de Fransız askerleri de var. İtalyanlar, Antalya, Konya, Burdur, Afyon ve Muğla'yı, Kuşadası, Fethiye, Bodrum ve Marmaris'i işgal ettiler. İngiliz'e, Fransız'a, İtalyan'a çıt çıkarmayan Mustafa Kemal ve arkadaşları, Yunan İzmir'i işgal etti diye kıyameti koparacak. Aslında bu bir İngiliz oyunu. Mustafa Kemal, Yunan'ı gerekçe gösterip, İngilizlerin onayı ve koruması altında bir ordu toplayacak ve bu ordunun verdiği güçle Osmanlı İmparatorluğu'nu içeriden yıkacak. Hilafeti de kaldıracak... Nasıl plan ama?

Yarın Samsun'a hareket edecek olan Mirliva (Tuğgeneral) Mustafa Kemal, veda ziyaretlerine başlıyor... Randevu için Sadrazam Damat Fe-

rit'i, Harbiye ve Dahiliye nazırlarını arıyor. Yerlerinde bulamıyor... Toplantıda imişler. Bab-ı Ali'ye gitmeye karar veriyor...

Yunan'ın İzmir'i İşgal Ettiğini Mustafa Kemal Bab-I Ali'de Dahiliye Nazırı Mehmet Ali Bey'den, Öğreniyor. Habere Önem Vermiyor

15 Mayıs 1919. Sefil Yunan Ordusu İzmir'e asker çıkardı ve şehri işgale başladı. İşgal saatlerinde Mustafa Kemal protokol görevlerini yerine getirmek için Bab-ı Ali'deydi.

"Toplantı halinde imişler... Beni sadrazamlık bekleme odasına aldılar. Benim geldiğimi duyan bazı nazırların da heyecanlı heyecanlı salona geldiklerini görerek, biraz şaşırdım. (Dahiliye Nazırı) Mehmet Ali Bey beni meraktan kurtardı:

- Allah Allah, ne küstahlık. İşittiniz mi efendim? Yunan İzmir'e çıkıyor...

Bu sözleri Bahriye Nazırı Avni Paşa da teyit etti. (Mustafa Kemal'in aklı İzmir'de değil, Samsun'dadır) Avni Paşa'nın elini tuttum:

- Bizi Anadolu'ya götürecek vapur hazırdır, değil mi?
- Çoktan tertiplemiştim. Bandırma Vapuru emrinizdedir...
- Doğrudan doğruya vapur kaptanına emir verebilir miyim?
- Hay hay, dedi...

Yaverime seslendim...

- Paşa hazretlerinin bir emirleri var. Not ediniz...

Yaverim, kuşun kalemi ile Bandırma Vapuru'nun kaptanına bir emir yazdı, imzalamak üzere Paşa'ya uzattı...

Yunan işgali Mustafa Kemal'in pek umurunda değildir. Zaten gideceği Samsun bile işgal altındadır... İngiliz işgali altında...

Yarın Samsun'a hareket edecek olan Mustafa Kemal son veda ziyaretini Padişah Vahideddin'e yapıyor...

Vahideddin, Mustafa Kemal'e Samsun Görevinde Başarılar Diliyor Ve Paşa'ya Altın Saat Hediye Ediyor.

15 Mayıs 1919. Bab-ı Ali'ye uğrayan ve Sadrazam Damat Ferit, Dahiliye Nazırı Mehmet Ali Bey, Harbiye Nazırı Mehmet Şakir ve Bahriye Nazırı Avni Paşa'ya veda eden Mustafa Kemal, son olarak Padişah Vahideddin'in huzuruna çıkıyor. Padişah, Mustafa Kemal'e bir hattı hümayun tevdi ediyor:

"Yaveran-ı Şehriyarimden

Erkan-ı Harbiyye Mirlivası Mustafa Kemal Paşa'ya

Harbi umuminin müttefikeyn hesabına ziyan üzerine teessül eden vaziyeti siyasiya ecdadı izamın mülkünü ve makam-ı Hilafet ve Saltanatı müşkil ve tehlikeli bie sahaya sürüklediğinden hükümeti seniyemin kararı vechile tayin olduğunuz mıntıkada asayişi temin ve masai şahaneme mugayir ahvalin hudusünu men ile cümleten def'i sdaile bezli cehd ve gayret ederek milletimin masuniyetini teyid ve mülkümün iyadı mütezelisinden tahlis için yek vücud olarak hareket edilmesini selamı şahanemle asker ve memurin ve ahaliye tebliğini irade eylerim"

Mustafa Kemal görüşmenin sonunda "Merak buyurmayınız efendimiz. Nokta-i nazar-ı şahanenizi anladım. İrade-i seniyyeniz olursa hemen hareket edeceğim ve bana emir buyurduklarınızı bir an unutmayacağım" diyerek saraydan ayrıldı. Kapıda Naci Bey (İldeniz) kendisine "Zat-ı Şahane'nin küçük bir hatırası» diyerek altın bir saat hediye etti [128-129].

Filistin'de savaş alanından kaçan Mustafa Kemal, ordusunun yarısını Konya'ya yarısını da Sivas'a göndermişti. Samsun operasyonu öncesinde, Konya'daki askerlerini Ankara'ya naklediyor...

İngilizler, Mustafa Kemal'in Askerlerini Konya'dan Ankara'ya Taşımak İçin, Vagon Başına 60 Altın (1 Milyon 80 Bin Lira) Ücret İstedi. 10 Vagon ücreti, 16 Milyon 800 Bin Lira eder 16 Mayıs 1919. Mustafa Kemal, beraberinde Filistin grubu olduğu halde Samsun yolunda. Askerleri ise Anadolu'nun ortasında. Önce kısa bir hatırlatma. İngilizlerle savaşmayı reddeden Mustafa Kemal, 18 Eylül 1918'de komutasındaki 7'nci orduyu da alarak Filistin'de savaş meydanından kaçtı. Mustafa Kemal'in 7'nci Ordusu, Miralay Ali Fuat (Cebesoy) komutasında 20'nci Kolordu ve Miralay İsmet (İnönü) komutasında 3'üncü Kolordu'dan oluşuyor. Mustafa Kemal, Ali Fuat ve İsmet sırasıyla Nablus, Dera, Şam, Humus ve Hama'yı İngilizlere savaşmadan teslim ettiler. Kaçmaktan yorulmuşlardı. 20 gün kadar dinlendiler ve 25 Ekim'de Halep'i de İngilizlere teslim ettikten sonra kuzeye doğru kaçmayı sürdürdüler.

Bir ay kadar sonra 20'nci Kolordu Konya'ya, 3'üncü Kolordu da Sivas'a ulaşmıştı. Şimdi, Mayıs ayının yarısında Mustafa Kemal'in Anka-

ra'yı karargâh haline getireceği neredeyse kesinleşmişti. Ama Ankara'da 2 bin kadar İngiliz askeri var. Ankara 6 aydır İngilizlerin işgali altında. Bu, istiklal (kurtuluş) masalı anlatan Mustafa Kemal'in pozisyonunu bozuyor. İnandırıcılığı kalmıyor. Mustafa Kemal, Samsun'a giderken Ali Fuat'a (Cebesoy) Ereğli'deki 20'nci Kolordu'nun Ankara'ya taşınması emrini verdi. Ali Fuat da Osmanlı Demiryolu İdaresi'nin kontrolünü elinde tutan İngilizlere başvurdu. İngilizler bu samimi dostlarını kıracak değiller ya, tamam, dediler ama vagon başına 60 altın (198 bin lira) ücret istediler. Kolordunun Ankara'ya nakli için 10 vagon lazım. 10 vagonun ücreti 1 milyon 980 bin lira edèr. Miralay Ali Fuat epey uğraştı ama bu parayı bulamadı. Mustafa Kemal'in askerleri Ali Fuat'ın komutasında Konya Ereğlisi, Aksaray, Kırşehir üzerinden cebri yürüyüşle Ankara'ya gelecek ve Etlik sırtlarına (Sarıkışla'ya) yerleşecek [130].

29 Ekim 2012 Ümit Sarıaslan- Demiryolu

. Abdülkerim Erdoğan, Gökçe Günel, İstiklal Savaşı'nda Ankara, sayfa 60-61 ve devanı

. Alptekin Müderrisoğlu, Kurtuluş Savaşı'nda Ankara, (Ali Fuat Cebesoy'un hatıratı) sayfa 54-55

Tuğgeneral Mustafa Kemal, Hamidiye Camii'nde Padişah'a veda etti... Ve İngiliz işgali altındaki Samsun'a hareket etti...

İngilizler, Bandırma Vapuru'nu Kız Kulesi Açıklarında Durdurdu. Vapurda Silah ve Kaçak Malzeme Aradılar Mustafa Kemal Dahil, Ekibin Vizelerini İncelediler 16 Mayıs 1919. Günlerden cuma. Yaver-i Şehriyari Mustafa Kemal, Cuma Selamlığı Merasimi'ne katıldı. Cuma selamlığından sonra Yıldız'da Hamidiye Camii'nin Hünkâr Mahfeli'nde huzura kabul edilen Mustafa Kemal, Padişah Vahideddin'e veda etti. Şişli'deki evinde annesi ve kızkardeşiyle de vedalaştı... Sırtında gümüşi ve şık bir askeri kaput vardı. Elinde ince ve zarif bir hezeren baston taşıyordu.

Yolcu salonunun yanındaki hususi bölümlerden birinde kendisini uğurlamaya gelen Bahriye eski Nazırı Rauf Bey (Osmanlı devleti adına Mondros Mütarekesini imzalayan şahıs) de vardı. Paşa'nın emir subayı Yüzbaşı Ali Şevki Bey, İtilaf Devleti Kontrol Heyeti'ne giderek, Mustafa Kemal ve arkadaşlarının evraklarını vize ettirdi.

İşlemler bitince Mustafa Kemal ayağa kalkarak «Derhal vapura» dedi.

Sandallarla gidilen 65 metrelik Bandırma Vapuru, Kızkulesi açıklarında İngiliz subayları tarafından durduruldu. Bu rutin bir uygulamaydı. Vapurda, silah ve kaçak malzeme araması yaptılar ve Mustafa Kemal ve arkadaşlarının vizeleri incelediler. Subayların gemiyi terk etmelerinin ardından Bandırma'nın kaptanı demir aldı ve vapur Karadeniz'e yöneldi.

Kaynak: Baki Sarısakal, Belge ve Tanıklarla Samsun'dan Ankara'ya, Mayıs 2008, sayfa 208 ve 209

Kemalist yalancılara göre "Kurtuluş Savaşını" başlatacak olan Tuğgeneral Mustafa Kemal, Samsun yolunda ama... Mustafa Kemal, kurtuluş savaşı başlatmak için değil tam tersine İngiliz Ordusu'na yardım etmek için Samsun'a gidiyor...

9 Mart 1919'da Samsun'u İşgal Eden İngilizler

Dün Şehre Yeniden Asker Çıkardı

17 Mayıs 1919. 9 Mart 1919'da Samsun'a 250 asker çıkaran İngiliz Ordusu, dün 100 asker daha çıkararak şehrin işgalini perçinledi. Yarın şehre gelecek olan Mustafa Kemal, İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı Yüzbaşı L.H. Hurst'a yardım etmek ve Müslüman-Türk çetelerini dağdan indirmekle görevli. [131-133].

Yunan derler ama asıl düşman İngilizler... Ve İngiliz Ordusu hem İstanbul'u hem Samsun'u işgal altında tutuyor... İstanbul'u 2 bin 616 askerle işgal ettiler...

Arkadaş, İngilizi Neden Düşman İlan Etmiyorsun?

İstanbul'u Neden Kurtarmıyorsun? İzmir Vatan Da,

İstanbul Bostan Tarlası Mı? İstanbul'a Yazık Değil Mi?

18 Mayıs 1919. Mustafa Kemal, İstanbul'dan Samsun'a gidiyor...

Fotoğraf: İstanbul'u işgal altında tutan İngiliz askerleri Florya Plajı'na yüzmeye giderken.... Men of the 28th Division, British Army of the Black Sea bathe in the Sea of Marmara near Istanbul, 1919 [134].

Çerkes Ethem, Ege'de Yunan'a kan kusturmaya başlarken Samsun yolundaki Mustafa Kemal, İngiliz dostlarının isteği ile, cepheden giderek uzaklaşmaktadır. Hiç acelesi yoktur... Neden bu kadar yavaştır? Onu bilen de yoktur...

16 Mayıs'ta İngiliz Vizesiyle İstanbul'dan Hareket Eden Bandırma veya İnebolu Vapuru, Bir Gün Sonra İnebolu Limanına Aborda Oluyor

17 Mayıs 1919. Sabah saatlerinde İnebolu'ya ulaşan Mustafa Kemal, olağanüstü yavaş hareket ediyor. Düşünün, 19 Mayıs'ta Samsun'a varacak olan Paşa, Erzurum'a 3 Temmuz'da, Sivas'a 4 Eylül'de ulaşacak. Sivas'ta tam 3 buçuk ay oyalanacak ve İngiliz işgali altındaki Ankara'ya 27 Aralık 1919 tarihinde varacak. Samsun ile Ankara arasında tam 7 ay 10 gün var. Mustafa Kemal Paşa ile Samsun'a çıkanlardan Hüsrev Gerede hatıralarında, Samsun yolculuğu ile ilgili şu bilgileri vermektedir. "17 Mayıs 1919,

hava kötü. Hep yataklardayız. Mitralyöz Arif, Dr. Refik, Topçu Kemal, bir kamaradayız. Kamaramız vahşi hayvan kamarasına benziyor. Ara sıra başımızı kaldırıp birkaç kelime konuşuyoruz. 9.30 sıralarında İnebolu'ya yanaştık. Fakat 17-18 Mayıs gecesini pek fena geçirdik..."

Mustafa Kemal, Samsun'a milli mücadeleyi başlatmak için gitmiyor... Niçin gidiyor? Sabahattin Selek'in net bir cevabı var: Osmanlı İmparatorluğu'nu yıkmak için gidiyor...

Mustafa Kemal, Yunan'a Minnettardır... Çünkü, Yunan İzmir'i İşgal Etmeseydi... Mustafa Kemal'in Osmanlı'yı Yıkması Zor, Hatta İmkansızdı... Çünkü; Orduyu Padişahtan Koparamazdı

18 Mayıs 1919. Mustafa Kemal ve Filistin Grubu, Sinop'ta. 3 gün önce Yunan, İzmir'i işgal etti. Bir gün sonra da Mustafa Kemal ve Filistin grubu İngiliz vizesiyle İngiliz işgali altındaki İstanbul'dan yine İngiliz işgali altındaki Samsun'a hareket etti. Ekip, Samsun'a bir günlük mesafede. Hatta ben bu yazıyı saat 12.00 civarında yazdığıma göre Samsun'a bir günden az kaldı... Evet bir süreç başlamak üzere ve bu sürecin sonunda olacak şeye yazar Sabahattin Selek "Anadolu İhtilali" diyor. Mustafa Kemal yapmış. Mustafa Kemal'in yaptığı bu Anadolu İhtilali neymiş? Sözü, Kara Harp Okulu'ndan mezun olan, 1973-77 yılları arasında CHP Ankara milletvekilliği yapan ve yakın tarih ile ilgili çeşitli eserler kaleme alan, yazar Sabahattin Selek'e bırakıyorum... Atatürkçülüğünden şüphe edilmeyen birisidir Selek. "Anadolu İhtilâli, dış görünüşüyle yabancı işgallere karşı vatanı kurtarmak gerekçesine dayanmaktadır. Hareketin önünde ve başında bulunanların çoğunluğu ihtilâlci bir cemiyetin, İttihat ve Terakkinin, fikir ve heyecan potasında yoğrulmuş kimselerdi. Eğer Türkiye kurtulacaksa, Osmanlı devlet düzeninde yapılacak şekli değişikliklerle değil, yeni bir devlet düzeni getirerek kurtulacaktı. M. Kemal Atatürk tarafından daha başka biçimde ifade edilmiş olan bu fikir, Anadolu ihtilâlinin ilk olarak devletin politik yapısını değiştirmeyi hedef güttüğünü göstermektedir. Bunun yanı sıra başlangıçtan itibaren sosyal yapının da değişmesi gereğinin düşünüldüğünü ortaya koyan sözlere ve fikirlere rastlamaktayız. İzmir'in Yunan kuvvetleri tarafından işgali, Anadolu ihtilâlinin doğmasında olumlu bir etki yapmış ve ihtilâli çabuklaş-

tırmıştır" Sözü Sabahattin Selek'e bırakıyoruz demiştik... Yunan işgalini olumlu bulan Selek, M. Kemal'in Anadolu'ya gelişinin İzmir işgaline denk gelmesine; 'iyi bir tesadüf' demekte ve ayrıca M. Kemal hareketinin aslında düşmana değil, Osmanlı devlet düzenine karşı olduğunu itiraf etmektedir: "İzmir'in işgali ve hükümetin işgal karşısındaki tutumu, ihtilâl liderinin işine çok yaramıştır. Halka, (İngilizleri değil) yenebilecekleri bir 'dış düşmanı göstererek' devlet düzeni dışında bir organizasyon kurmak, sonra bu organizasyonu 'memleketin haklarını korumayan' hükümete karşı işletmek, Anadolu İhtilâli'nin stratejisine temel teşkil eder. İzmir'in işgali, M. Kemal Paşa'ya bu fırsatı vermese idi, ihtilâlin en büyük dayanağı olan orduyu İstanbul'dan ayırmak (Padişah'tan koparmak) güç olurdu.

O takdirde, mevcut kuvvetleri bir ihtilâl davranışı içine sokabilmek için, bu derece net olmayan başka gerekçeler göstermek gerekecekti. İyi bir tesadüf, M. Kemal Paşa'nın Anadolu'ya gelişi ile İzmir'in işgalini zaman bakımından denk getirmiştir. Fırsatlardan faydalanmayı bilen ihtilâl lideri, ilk merhalede, memleketi 'dış düşmanlardan kurtaracak adam rolünde görünmüş' ve ihtilâlci hüviyetini gizlemiş olmasına rağmen, İzmir'in işgalini hükümete (İstanbul Hükümeti) karşı alabildiğine istismar etmiştir" Sabahattin Selek aslında iyi bir araştırmacıdır. Ancak, bir talihsizlik eseri olarak, İngiliz istihbaratıyla Mustafa Kemal arasındaki ilişkiyi görmezden gelmiştir. Albay Rawlinson'dan ve Rawlinson aracılığıyla Lord Curzon'un Mustafa Kemal'e gönderdiği barış teklifinden de haberdar değildir. Olan biten her şeyi Mustafa Kemal'in fırsatçılığına, ketumluğuna, zamanlama ve çabuk kavrama yeteneğine bağlar. Arka plandaki İngiliz aklının farkında değildir. Bulgularının çoğu gerçek olsa bile sonuçta analizin tamamı yanlış çıkmaktadır.

Mustafa Kemal Samsun'a milli mücadeleyi başlatmak için gitmiyor... Osmanlı İmparatorluğu'nu yıkmak için gidiyor. Ama bunu saklıyor...

Mustafa Kemal Millî Mücadeleden, Yeşil Ordu'dan ve Çerkes Ethem'den Nefret Ediyor. "Bu İş Milli Müfrezelerle Olmaz..."

18 Mayıs 1919. İngilizlerin saha elemanı Mustafa Kemal ve Filistin Grubu, Samsun'a bir günlük mesafede. Bu olayın yıl dönümü ya... Tele-

vizyonlarda milli mücadele, kurtuluş savaşı lafları gırla gidiyor. Efendim, Mustafa Kemal Samsun'a, kurtuluş savaşını başlatmak üzere gidiyormuş. Yalanın kuyruklusu. Profesör kılıklı bir ton cahil bize masal anlatıyor. Şimdi, o yıllara geri dönelim ve neler oluyor daha yakından bakalım: O sırada Anadolu adeta kaynıyor. Rusya'daki Ekim Devrimi'nin etkisiyle Kütahya'da, Eskişehir'de Ankara'da Bolşevik teşkilatlar belirmiştir. Ankara'da bazı milletvekilleri Bolşevik olduklarını dışa vurmuşlardır. Bunlar, kalpaklarına kırmızı kurdele iliştirmişlerdir. Mustafa Kemal'den çok önce harekete geçen ve Yunan ordusu ile savaşmaya başlayacak olan Çerkes Ethem'in Kuvva-i Seyyare'sinde Bolşevik Taburu adlı bir piyade birliği bile vardır. Komutanı Yüzbaşı İsmail Hakkı'dır. Çerkes Ethem iç isyanları bastırmak için Ege bölgesinden ayrıldığında cepheyi korumak, Bolşevik Taburu'na düşmektedir.

Ayrıca, Kuvva-yı Seyyare'nin diğer adı da Yeşil Ordu'dur. Mustafa Kemal'in anlatımıyla: "Teşkilatın (Yeşil Ordu'nun) kurucuları arasına, milletvekili Çerkes Reşit Bey ve Ankara üzerinden Yozgat'a gidip gelirken, Çerkes Ethem ve kardeşi Tevfik Bey'ler girmişlerdir. Bundan başka Ethem ve Tevfik Bey müfrezelerinin bütün adamları Yeşil Ordu'nun temelini oluşturmuşlardır" Mustafa Kemal, Meclis'te yaptığı konuşmada Yeşil Ordu'nun kurulmasına ve mahiyetine ilişkin derli toplu bilgiler aktarmaktadır. Paşa, Milli müfrezelerden /Kuvva-yı Milliye'den hoşlanmadığını, onları kullandığını ve daha bir süreliğine kullanmayı düşündüğünü söylemektedir. Millî mücadele, Mustafa Kemal'in umurunda bile değildir: "Saygıdeğer Efendiler, bazı bulanık meselelerin kolaylıkla aydınlanmasına yardımcı olacağını sandığım için yüksek heyetinize, bir 'Yeşil Ordu'dan söz edeceğim. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ve Hükümeti'nin kuruluşundan sonra, Ankara'da 'Yeşil Ordu' adı altında bir dernek kuruldu. Bu derneğin ilk kurucuları, pek yakın ve bilinen arkadaşlardı. Kuruluş amacını açıklamak için, iç isyanları ve bu isyanlara karşı gönderilen ordu kuvvetlerinin ve milli müfrezelerin gösterdikleri bazı durum ve manzaraları hatırlamak gerekir. Asilerin, ordunun erlerine Halife'nin fetvasından, Padişah'ın askerliği affettiğinden, Ankara'daki hükümetin meşru olmadığından bahsederek, onları kolaylıkla kan-

dırdıkları defalarca görüldü. Gerçekten de birçok yerde, bazı ordu erleri âsîlerle çarpışacak yerde, aksine silahlarını bırakarak köylerine, memleketlerine savuşuyorlardı. Milli müfrezelerin inkılâbın gayesini daha kolay anladıkları ve âsîlerin aldatmacalarına kapılmadıkları anlaşılmıştı. Bu sebeple, Osmanlı ordusunun artıkları denebilecek olan, o tarihlerdeki yorgun, bezgin ve yeni inkılâp ülküsüne göre yetiştirilmemiş birliklerle inkılâbı başarma konusundaki güçlükler, hissedilir bir derecedeydi. Orduyu yeni bir zihniyetle şuurlu bir duruma getirmenin, o günlerin şartları içinde pek güç olacağı sanılıyordu.

Bu bakımdan aranılan vasıfları taşıyan, şuurlu kimselerden seçilmiş ve inkılâp için güvenilir bir teşkilat kurma düşüncesi, bazı kimselerin kafasında yer etmeye başlamıştı. Birbirini kovalayan, kanlı ve tehlikeli durumlar gösteren iç karışıklıklar karşısında bu belirttiğim düşünce ve eğilim kuvvetlendi. Nihayet, bazı kimseler, böyle bir kuruluş vücuda getirmek üzere fiilen teşebbüse geçtiler. Ben bir yandan ordumuzu canlandırmak ve güçlendirmek için çareler ararken, bir yandan da her türlü sakıncalarına rağmen her yerde, ister istemez kurulmuş olan milli müfrezelerden yararlanmaya çalışıyordum. Fakat, ciddi bir disiplin, kayıtsız şartsız ve tereddütsüz itaat isteyen önemli askerlik görevlerinin ancak düzenli bir ordu ile yerine getirebileceği gerçeğini unutmaya elbette imkân yoktu. Milli müfrezelerden yararlanma, zaman kazanma maksadına dayanabilirdi. Şüphesiz, kullanılmaları zaruri olan milli müfrezelerin, seçkin ve şuurlu kimselerden kurulabilmesi arzu edilirdi.

Yeşil Ordu teşkilatının ilk kurucuları arasında bulunan yakın arkadaşlar, sırf bana yardım maksadıyla ve beni ayrıca yormamak düşüncesiyle, kendileri teşebbüse geçerek çalışmayı uygun görmüşler. Bana, yalnız, yararlı bir iş yapacaklarını söyleyerek, kısaca bu teşebbüslerinden söz etmişlerdi. Ben, gerçekten pek meşgul olduğum için, arkadaşların bu teşebbüsleri ile uzunca bir süre ilgilenemedim. Yeşil Ordu teşkilatı, bir bakıma gizli bir teşkilat olarak kurulmuş ve oldukça genişlemiş. Genel Sekreteri Hakkı Behiç Bey ve Ankara'daki yönetim kurulu önemli ve esaslı çalışmalar yapmışlar. Basılı tüzükleri ve görevli memurları her tarafa gönderilmiş. Yalnız, bir noktayı da işaret etmeliyim ki, Yeşil Ordu

teşkilatı ile meşgul olanlar, benim bu işi bildiğimi, uygun bulduğumu ve istediğimi söylediklerinden, her tarafa benim adıma teşkilatı genişletmeye ve güçlendirmeye çalışanlar çoğalmış. Faaliyete geçmiş olan teşkilat, yalnızca milli müfrezeler oluşturmak gibi sınırlı bir alandan çıkmış ve çok genel bir amaca da yönelmiş. Teşkilatın kurucuları arasına, milletvekili olan Çerkes Reşit Bey ve Ankara üzerinden Yozgat'a gidip gelirken olacak, çerkes Ethem ve kardeşi Tevfik Bey'ler girmişler. Bundan başka Ethem ve Tevfik Bey müfrezelerinin bütün adamları Yeşil Ordu'nun âdeta temelini oluşturmuşlar."

Bu açıklama gösteriyor ki, Ankara'nın batısında Kütahya/Eskişehir/Uşak/Afyon/Gediz bölgesinde Yeşil Ordu adı altında güçlü bir silahlı gurup oluşmuş bulunmaktadır. Mustafa Kemal'in de açıkladığı gibi, bu milli müfrezeler gerektiğinde kullanılmakta ancak bunlardan büyük rahatsızlık da duyulmaktadır. Çünkü, elden ele dolaşan Yeşil Ordu beyannamesinde, Rusya'ya ve Bolşevik devrimine övgüler vardır: "Ey köylüler, fukaralar, ey çalışkan çiftçiler, namuslu ırgatlar ve ameleler; gözlerinizi açınız, etrafınıza dikkatle bakınız! Etrafınızda bulunan beyler, ağalar kimlerdir bilir misiniz? Onlar da sizin gibi insandır. Allah'ın indinde aranızda hiç bir fark yoktur. Allah insanları hep eşit yaratmıştır. Sizi fukara yapan, câhil yapan bu zâlim adamların şerrinden kurtulmak için, başınızı bir az kaldırınız, sesinizi yükseltiniz, onlardan korkmayınız! Onlar kendi kendilerine size bir şey yapamazlar. Rusya'dan gelen haberlerden, Rusya'da çiftçi ve askerin yaptıkları işleri herkes yavaş yavaş öğreniyor. Onlar yeni bir dünya yapıyorlar. Eski idareleri, eski hükümetleri tamamen değiştirmişler, yeni idare, yeni hükümetler yapıyorlar. Yeni dünya bambaşka oluyor. Yeni dünyada hükümet hep fukaranın eline geçti. Hükümet adamlarını fukara seçiyor. Valiler, mutasarrıflar, kaymakamlar hep ortadan kalktı. Zengin, fakir, büyük, küçük bey, ağa hep eşit oldu. Rütbeler hep lağvoldu"

Bunlar, bir Osmanlı bürokratı olan Mustafa Kemal için çok tehlikeli fikirlerdir [135]. Televizyonlar "Millî mücadele», «Kurtuluş Savaşı başlıyor» laflarından geçilmiyor. Ne milli mücadelesi ne kurtuluş savaşı birader?

Mustafa Kemal, İngiliz İşgali Altındaki Samsun'a Geliyor. Çünkü İngilizleri Seviyor Bu Sevgi Karşılıklı, İngilizler De Onu Seviyor...

18 Mayıs.1919. Öğle saatleri. Mustafa Kemal, Sinop'tan hareket etmek üzere. Yarın sabah Samsun'a gelmiş olacak. Samsun, Batum hariç İngiliz işgali altındaki tek Karadeniz şehri. İngilizler Samsun'u 2 ay 10 gün önce, 9 Mart 1919 tarihinde işgal ettiler. Mustafa Kemal'in çıkmak için Samsun'u seçmesi manidar... İngiliz işgal kuvvetleri komutanı Yüzbaşı L.H. Hurst... Mustafa Kemal, 3 Temmuz 1919'da Erzurum'a varacak. Erzurum da İngiliz işgali altındadır. İşgal kuvvetleri komutanı Albay Rawlinson'dur... Mustafa Kemal, 27 Aralık 1919'da Ankara'ya varacak. Ankara da İngiliz işgali altındadır. İşgal kuvvetleri komutanı Yüzbaşı Witthall'dir. Mustafa Kemal İngilizlere tek kurşun atmaz. Atılmasına izin vermez. Arada, Sivas'ta İngiliz işgali yoktur. Ama orada İngiliz, Fransız ve Amerikalı denetleme subayları vardır. Ayrıca ABD Başkanı Wilson'un temsilcisi General Harbord ile Sykes-Picot anlaşmasının mucitlerinde Mösyö Picot da gelecektir. Mustafa Kemal'in sevgisi karşılıksız değildir. İngiliz ve ABD'li komutanlar, Türk dostu ve Mustafa Kemal hayranı idiler. Hem zaten Mustafa Kemal 13 Kasım 1918'de İstanbul'a gelmiş ve İstanbul'u işgal altında bulmuştu. İşgal kuvvetleri komutanı İngiliz Generali Milne idi... Mustafa Kemal, İstanbul'da İngiliz subaylarının da kaldığı Pera Palas'a yerleşmişti. Paşa, İngilizlerle içli dışlıdır. Daha çok detay için:

Profesör Dr. Gotthard Jaeschke. Kurtuluş Savaşı ile ilgili İngiliz Belgeleri. Mazhar Müfit Kansu. Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber. Lord Kinross, Atatürk-Bir Milletin Yeniden Doğuşu

Mustafa Kemal, yalan söylüyor. Durmadan Hilafet ve saltanatı kurtarmaktan söz ediyor. Oysa amacı bu değil... Rol yapıyor. Türk halkını, yakın çevresini, Meclis'i, ordu komutanlarını, kısaca herkesi kandırıyor.

İşgalden Kurtulmak Umurunda Değil. Mustafa Kemal Samsun'a Osmanlı İmparatorluğu'nu Yıkmak Ve Hilafeti Kaldırmak Amacıyla Geldi

19 Mayıs 1919. İngilizler tarafından istenen Mustafa Kemal ve Filistin Grubu, bu sabah Samsun'da karaya ayak bastı. Mustafa Kemal Samsun'a kurtuluş mücadelesi başlatmak için mi gitti? Sıkı Kemalist CHP'li Saba-

hattin Selek, "Hayır" diyor "Mustafa Kemal Samsun'a, Anadolu İhtilali için gitti..." O, öyle diyor. Peki, Mustafa Kemal ne diyor? Mustafa Kemal, 1927 yılında yazdığı Nutuk'ta Selek'in bu tespitini birebir doğruluyor... Aslında ta başından beri saltanata ve hilafete karşı olduğunu ama politika gereği bunu gizlediğini söylüyor. Meğer rol yapıyor, yalan konuşuyor, Türk halkını, yakın çevresini, Meclis'i, ordu komutanlarını, kısaca herkesi kandırıyormuş. Nutuk'ta Samsun olayını anlatırken aynen şöyle diyor: "Osmanlı Hükümeti'ne, Osmanlı Padişahı'na ve Müslümanların Halifesi'ne başkaldırmak, bütün milleti ve orduyu ayaklandırmak gerekiyordu..."

"Kurtuluş çaresi ararken İngiltere, Fransa, İtalya gibi büyük devletleri gücendirmemek temel ilke olarak kabul edilmekte idi... Kurtuluş çaresi ararken iki şey söz konusu olacaktı. Önce, İtilaf devletlerine karşı düşmanca tavır alınmayacak; sonra, Padişah ve Halife'ye canla başla bağlı ve sadık kalmak temel şart olacaktı.

Eğriye eğri, doğruya doğru, Mustafa Kemal, Yunan hariç işgalcileri asla gücendirmemiş, İngiliz'e, Fransız'a, İtalyan'a tek kurşun, atmamış, attırmamış ve Vahdeddin'e sadık bir bende rolü yapmıştır. Sabahattin Selek'e dönersek... Selek Mustafa Kemal'in Anadolu İhtilali'ni şöyle anlatıyor: "M. Kemal Paşa'nın ihtilâl plânını dört noktada özetlemek mümkündür: 1 – Anadolu'nun İstanbul ile olan fikrî ve idarî bağını koparark Anadolu'yu İstanbul'dan ayırmak. 2 – "Milli İstiklâli kurtarmak" parolası ile Anadolu halkını bir teşkilât etrafında birleştirerek ihtilâl atmosferine sokmak. 3 – İhtilal için ordunun desteğini sağlamak. 4 – Anadolu'daki mülki idareyi, valiler ve mutasarrıflar eliyle ihtilâl idaresine bağlamak.

O günkü şartlar içinde ne bu plân açıkça ortaya konulabilir ve ne de gelişi güzel ihtilâlden söz edilebilirdi. İşin başında olanlar bile, M. Kemal Paşa'nın memleketi ihtilâle sürüklediğini kesinlikle bilmemeli idiler. Bunun içindir ki, M. Kemal Paşa, daima millî istiklâli, vatanı ve Padişahı kurtarmaktan söz etmiş; Padişaha karşı yapılan herhangi bir hareketi, Padişahı kurtarmak gerekçesine dayamıştır. İhtilâl kelimesini telâffuz etmekten dikkatle kaçınması zamanın gerçeklerinin gereği olduğu kadar, Onun ihtilâl kavramına verdiği önemden de gelir.

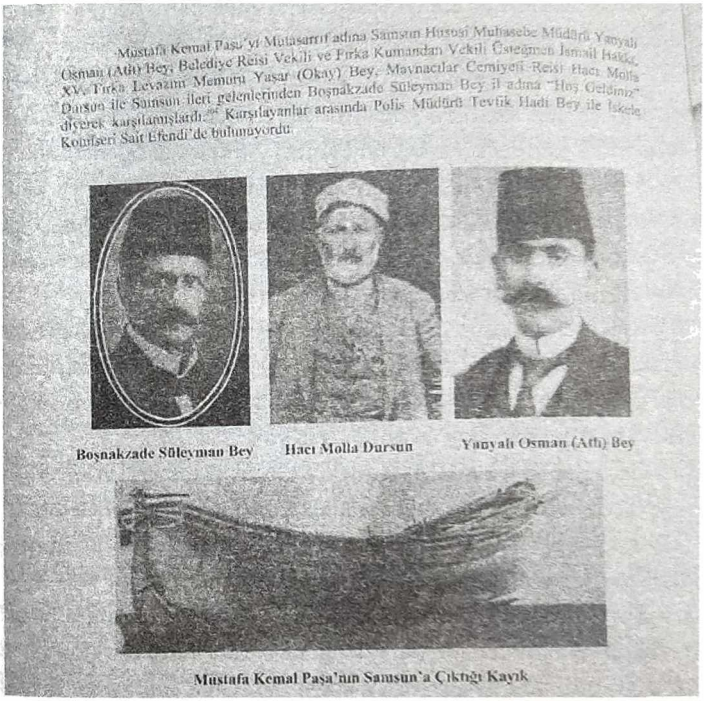
Nitekim, zaferden sonra bile yaptığı işi ihtilâl olarak adlandırmaktan kaçındığını ve "İsyan" deyimini tercih ettiğini görmekteyiz. 1919-1926 yıllarındaki icraatının muhasebesini yaptığı Nutuk'ta, Osmanlı Devleti'nin, onun istiklâlinin, padişahın, halifenin, hükümetin hiç bir anlamı kalmadığı inancına vardığını belirttikten sonra şöyle demektedir: "Osmanlı Hükümetine, Osmanlı padişahına ve Müslümanların halifesine isyan etmek ve bütün milleti ve orduyu isyan ettirmek lâzım geliyordu" (M. Kemal Atatürk, Nutuk, Türk Devrim Tarihi Enstitüsü, 9'uncu baskı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1969, cild 1, sayfa 14)

Sabahattin Selek, Mustafa Kemal'in davranışlarından ve Nutuk'ta yazdıklarından olanı biteni anlamaya çalışıyor ama nafile. Arka plandaki İngiliz aklını, Mustafa Kemal'i yönlendiren İngiliz Dışişleri Bakanı Lord Curzon'u, istihbaratçı Albay Rawlinson'u / Binbaşı James Douglas Henry'yi, General Townshend'ı ve Lozan kahramanı Hahambaşı Hayim Nahum'u bilmeden bunu yapmak olanaksız. Bilgi her şeyin anahtarı. Bilmiyorsan, neyin neden yapıldığını da bilemezsin. Mustafa Kemal, Yunan harbi yıllarında saltanat ve hilafete sadık görünmüştür. Lozan'dan gelen Hahambaşı Hayim Nahum ile 17 Şubat 1923 tarihinde İzmir'de yaptığı görüşmeye kadar bu, kesin böyledir.

Ama, 1926 yılında yazdığı ve okuduğu Nutuk'ta birdenbire aslında ta başından beri saltanata ve hilafete karşı olduğunu ama politika gereği bunu gizlediğini söylüyor. Meğer rol yapıyor, yalan konuşuyor, Türk halkını, yakın çevresini, Meclis'i, ordu komutanlarını, kısaca herkesi kandırıyormuş. Biz buna psikolojide, rasyonalizasyon diyoruz. Yani şu veya bu şekilde bir şey yapıyorsun. Sonra bunu, şundan yaptım, bundan yaptım diyerek akılcılaştırıyorsun. Nutuk'un tek tarih kaynağı sayıldığı 90 yıl süren uzun ve ağır sansür yıllarında bu mümkündü. Ama artık takke düşmüş kel görünmüştür.

Mustafa Kemal bozuldu... Samsun iskelesinde in cin top oynuyor.

Mutasarrıf Bile Gelmedi. Mustafa Kemal'i Rıhtımda Muhasebe Müdürü Osman Bey Karşıladı... Karşılayanlar Sadece 7 Kişi...

19 Mayıs 1919. Mustafa Kemal, 2,5 aydır İngiliz işgali altında bulunan Samsun'a geldi. Geleceği elbette biliniyordu. Ama Tütün İskelesi'nde halktan Allah'ın tek kulu yok. İskeleyi korumakla görevli İngiliz-Hint mangasının askerleri Mustafa Kemal'e selam dahi vermedi. Canik (Samsun) mutasarrıfı bile önemsemediği için iskeleye gelmemişti. O fırtınalı pazartesi günü Samsun sahilinde derin suya demir atan İnebolu Gemisi'ndeki Mustafa Kemal ve arkadaşlarını ilk olarak Havuzlu İsmail'in kullandığı sandalla gelen Kurmay Binbaşı Mahmut Ekrem Bey karşıladı. Güvertede bulunan Mustafa Kemal'in yanına giden Mahmut Ekrem Bey selam verdi ve "Hoş geldiniz Paşam" diyerek Mustafa Kemal'i Samsun'da ilk karşılayan kişi oldu. Mustafa Kemal'i karaya Karakaş Mustafa lakaplı kayıkçı çıkardı. Uzun yıllar Mustafa Kemal'i karaya Havuzlu İsmail'in mi, yoksa Karakaş Mustafa'nın mı çıkardığı tartışılsa da daha sonra resmi

olarak Karakaş Mustafa'nın çıkardığı kabul edilerek Karakaş'a ölümünde resmî tören yapılmıştır. Mustafa Kemal ve arkadaşları Samsun'a ilk adımlarını Reji İskelesi'nden attılar. Mustafa Kemal ve arkadaşlarını Samsun'da 5 kişilik küçük bir grup karşıladı. Karşılamada Samsun (Canik) Mutasarrıfı İbrahim Ethem bey bulunmadı. Mutasarrıf rahatsız olduğunu belirterek yerine Muhasebe Müdürü Osman (Atlı) Bey'den heyeti karşılamasını ve ağırlama işleriyle ilgilenmesini istemişti. Kaynak: Hürriyet Gazetesi Not: Mustafa Kemal, bu karşılamama işine öyle bozuldu ki Mutasarrıf İbrahim Ethem beyi görevden aldı...

9 Mayıs 1919. Samsun İngiliz işgali altında. Şehirde 300 İngiliz askeri var. İskelede bir İngiliz muhribi ile bir de torpidobot aborda durumda... Kanal a ve kanal 24 gibi yandaş medyaların köpürttüğü gibi olmadı. Şehirde yakılan bir kurtuluş meşalesi falan yok...

Yüzbaşı Hurst, İstanbul'daki İngiliz Yüksek Komiseri Amiral Calthorpe'a Telgrafla Bildirdi "Bahsettiğiniz Osmanlı Subayları Geldi..."

19 Mayıs 1919. Mustafa Kemal, İngiliz İstihbarat Şefi Bennett'ten aldığı vize ile İngiliz işgali altındaki İstanbul'dan ayrıldı ve yine İngiliz işgali altındaki Samsun'a ulaştı. Tarihçi ve yazar Bilal Şimşir'in hazırladığı "İngiliz Belgelerinde Atatürk" kitabında (Türk Tarih Kurumu yayını) 21 Mayıs tarihli bir belge var. 19 Mayıs'tan 2 gün sonrasının tarihini taşıyor. Bu belge, Yüzbaşı Hurst'ün, Samsun'dan İstanbul'daki İngiliz Yüksek Komiseri Sir Somerset Arthur Gouch Calthorpe'a yazdığı bir rapor. Mustafa Kemal'in Samsun'a vardığından söz ediyor. Yüzbaşı Hurst, kim midir? Samsun'daki İngiliz kuvvetinin başındaki kişidir. Yani, 19 Mayıs 1919'da Samsun İngiliz işgali altındaydı. Tıpkı İstanbul gibi. Tıpkı Ankara gibi. Yüzbaşı Hurst'ün emri altında 200 askerden oluşan bir İngiliz-Hint birliği vardı. Ve bu birlik 17 Mayıs'ta, Mustafa Kemal'in gelişinden 2 gün önce 100 askerle takviye edilmişti.

Padişah, Mustafa Kemal'i göstere göstere gönderdi. O kadar ki, bu konudaki padişah emri resmî gazetede yayınlandı...

Murat Bardakçı: Mustafa Kemal'in Samsun'a Gönderilişi Bir Devlet Operasyonuydu...

Paşa'nın Samsun yolculuğu zaten gizli falan değildir, bir "devlet ope-

rasyonu"dur. Zamanın padişahı Sultan Vahideddin ile sadrazamı Damad Ferid Paşa, hazırlıkların her aşamasında vaziyetten haberdar edilmişler, resmî yazışmalar gizli değil, açıkça yapılmış ve devletin elindeki en rahat gemilerden olan Bandırma da bu yolculuğa tahsis edilmiştir. Bugün bu sayfada Türk basınında ilk defa yayınlanan bir belgeyi görüyorsunuz: Sultan Vahideddin'in 30 Nisan 1919'da Mustafa Kemal Paşa'yı Samsun'daki Dokuzuncu Ordu Müfettişliği'ne tayini ile ilgili emrini, yani "irade"sini... Padişahın imzasının sol üst tarafta bulunduğu belgede "Mülga (ilga edilmiş) Yıldırım Grubu Kumandanı Mustafa Kemal Paşa, Dokuzuncu Ordu Kıtaâtı (kıt'aları) Müfettişliği'ne tâyin edilmiştir. İşbu irâde-i seniyyenin (padişah emrinin) icrasına Harbiye Nâzırı (Savaş Bakanı) memurdur" deniyor. Hicrî 22 Recep 1337 ve Rumî 30 Nisan 1335 yani 1919 tarihli padişah emrinde Sadrazam Damad Ferid ile Harbiye Nâzırı Şakir Paşa'nın da imzaları bulunuyor. Bu karar, imzalanmasından beş gün sonra, 5 Mayıs 1919'da o devrin resmî gazetesi olan "Takvim-i Vekayi"nin ilk sayfasında da yayınlanıp yürürlüğe girecekti...

Mustafa Kemal'in yolu... Nablus'tan Samsun'a... İngilizlerle beraber yürüyen generalin çok kısa hikayesi...

Filistin'de Savaş Alanından Kaçan ve Suriye'de İngiliz General Macandrew'e Teslim Olan Mustafa Kemal, 8 Ay Sonra Samsun'da. Nereden Nereye?

19 Mayıs 1919. Mustafa Kemal ve 47 adamı İngiliz işgali altındaki Samsun'a geldi. İngiliz işgali Mustafa Kemal'in umurunda değil. O, bu yolu İngilizlerle beraber yürümeye çoktan karar verdi. Artık dönmez. Ne zaman başladı? Bu bir muamma. Başlangıcı bilinmiyor ama Mustafa Kemal-İngiliz beraberliği ne zaman görünür hale geldi derseniz, bu biliniyor. 18 Eylül 1918... 18 Eylül 1918: Megiddo Saldırısı'ndan bir gün önce, Mustafa Kemal, Nablus'taki karargahını terk etti. Komutasındaki 7'nci Ordu ile beraber yüzünü kuzeye döndü ve kaçmaya başladı. Mustafa Kemal'in bu eylemi Osmanlı İmparatorluğu'na çok pahalıya patladı. Mustafa Kemal'in cephede boşalttığı 40 kilometrelik açıklıktan dalan Allenby'in süvarileri 8'inci ve 4'üncü Osmanlı ordularına arkadan saldırdı. 35 bin asker şehit oldu, 70 bin Osmanlı askeri esir düştü. İngilizler, Yıldırım Ordular Grubu'ndan 360 top, 800'den fazla makineli tüfek, 200 kamyon, 44 otomobil, 89 lokomotif, 468 yük ve

yolcu vagonu ele geçirdi. 4'üncü Ordu, kendisine İstanbul'dan gönderilen subay maaşlarını ve asker iaşe paralarını da İngilizlere kaptırmıştır. (Bu para yaklaşık 1 milyon altın liradır. Bir vagonda terkedilmiştir) Kaçaklar / Mustafa Kemal ve arkadaşları, günde 31 kilometre hızla ilerleyerek 5 Ekim'de 591 kilometre kuzeydeki Halep'e ulaştılar. 25 Ekim'de Halep'i de İngiliz'e teslim ettiler. Ve Osmanlı İmparatorluğu Mondros Mütarekesini imzalamak zorunda kaldı. Mustafa Kemal Mondros Mütarekesinden 2 veya 3 gün sonra, 2 veya 3 Kasım'da Halep'e geri dönerek Anzak Generali MacAndrew'a teslim oldu. Mustafa Kemal'in kılıcını Yarbay Farr teslim aldı. İngilizler, sorgudan sonra kendilerine dünyanın en büyük askeri zaferini hediye eden Mustafa Kemal'i serbest bıraktılar hatta özel otomobille Adana Tren İstasyonu'na götürdüler. Mustafa Kemal 13 Kasım 1918 günü trenle Haydarpaşa İstasyonu'na ulaştı. İngiliz donanması da Mustafa Kemal ile aynı saatlerde İstanbul'a gelmiştir. Mustafa Kemal, yenilgiyi zaten kabullenmişti. Doğruca Beyoğlu'na gitti. İngiliz subayların kaldığı Pera Palas Oteli'ne vardı. 101 numaralı odayı tuttu. İngiliz subaylar onu yadırgamadılar. 7'nci Ordu Komutanı'nın kendilerinden olduğunu biliyorlardı. Bugün 19 Mayıs... Mustafa Kemal, İngiliz işgali altındaki İstanbul'dan, İngiliz işgali altındaki Samsun'a geldi. Filistin macerası biteli 8 ay olmuştu. Şimdi Anadolu macerası başlıyor [136].

"Bu arada Halep'te Baron Otel'in süitinde kalan Mustafa Kemal, emrinde 8 bin askeri olmasına rağmen daha fazla kan dökülmesini istemediği için olacak, şehri savaşmadan teslim etti ve Halep'in 40 mil dışında kamp kurdu. Anzak askerlerinin kumandanı General Harry Chauvel, kendisine asker gönderip teslim olmasını istedi. Mustafa Kemal gülerek, "Söyle Chauvel'e kendisi gelsin alsın" dedi. Fakat birkaç gün sonra gelip, (bir başka Anzak generaline) General Macandrew'a kendisi teslim oldu... İşgalin ardından gelen emir üzerine General Macandrew, Mustafa Kemal'i serbest bıraktı ve onu lüks bir arabaya bindirip tren istasyonuna uğurladı..." [137-139].

İngilizler, Osmanlı ordusundan 360 top, 800'den fazla makineli tüfek, 200 kamyon, 44 otomobil, 89 lokomotif, 468 yük ve yolcu vagonu ele geçirmiştir. 4'üncü Ordu, kendisine İstanbul'dan gönderilen subay maaşlarını ve asker iaşe paralarını da İngilizlere kaptırmıştır. (Bu para yaklaşık 1 milyon altın liradır. Geri çekilme telaşı sırasında trende bırakıl-

mıştır/terkedilmiştir. [140-157].

Canik (Samsun) 1919 / Mustafa Kemal'in Öfkesi Mustafa Kemal, Kendisini Karşılamayan Komutanı

Ve Mutasarrıf Ethem Bey'i Görevden Aldı

20 Mayıs 1919. Mustafa Kemal'in 19 Mayıs'ta Samsun'a çıkışı Kemalistler tarafından yere göğe sığdırılamıyor. Kemalistlerin yazdıklarının tamamı yalan. O gün gerçekte ne oldu? Rıhtımda karşısında en yetkili kişi olarak Canik (Samsun) Mutasarrıfı'nın muhasebecisi Yanyalı Osman Bey'i bulan Mustafa Kemal Paşa, kendisini karşılamayan 15'inci Tümen Komutanı Kurmay Yarbay Mustafa Asım ile Mutasarrıf İbrahim Ethem Bey'i, Padişah Vahideddin'in kendisine verdiği yetkilere dayanarak görevden aldı. Daha önceden tanıdığı ve güvendiği, Valilik ve Dahiliye Müsteşarlığı da yapmış Hamit Bey'in Canik (Samsun) mutasarrıflığına atanması için girişimde bulundu. Bu atamanın gerçekleşeceği süreye kadar yanında bulunan 3'üncü Kolordu Komutanı Refet Bey'i geçici olarak mutasarrıflığa atadı.

Biraz da eğlenelim... İlk adım atıldı, Kurtuluş Savaşı başladı. Mustafa Kemal'in askerleri, Samsun'un kaç bucak olduğunu İngilizlere öğretti...

19 Mayıs'ta Samsun'a Çıkan Mustafa Kemal Ve Askerleri İki Günde 45 İngiliz İşgalciyi Öldürdü 105 İngiliz Askerini De Yaraladı

21 Mayıs 1919. İngiliz Ordusu 9 Mart 1919'da Samsun'u işgal etti. Mustafa Kemal yoktu, Samsun'u kolay lokma zannettiler. El mi yaman bey mi yaman? Mustafa Kemal adama işte böyle gününü gösterir. 2 gün içinde İngiliz askerlerinin yarısı telef edildi. Şimdilik sağ kalanlar ya teslim olurlar ya da işgalde direnirlerse tabut içinde giderler... Ne o, beğenmediniz mi? Baktım, herkes Kemalist olmuş. Merkez medya, yandaş medya... Samsun'a çıkarak Kurtuluş Savaşı'nı başlatan büyük insanı övmekte yarışıyor. Hatta yandaş medya, Mustafa Kemal yalanlarında Kemalist medyaya tur bindirmiş gidiyor. Bu coşkulu hava beni de etkiledi tabi. Benim başım kel mi? Başladım sallamaya. Tutana aşk olsun. Bakalım beni nasıl durduracaksınız? Yok, yok... Bunlar şaka. Kurtuluş Savaşı falan başlamadı. Başlayan bir şey var elbette. Başlayan şey İngilizlerle iş birliği. Mustafa Kemal Samsun'a gelir gelmez İngiliz Subaylarla görüştü. "Şehri

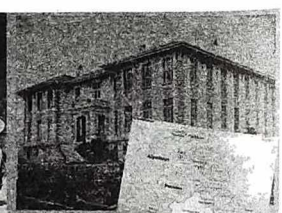
boşaltın" falan demiyor elbette. Dostlarına böyle densizlikler yapmayacak kadar tecrübeli... İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı Yüzbaşı Hurst, kendisini ziyaret eden Mustafa Kemal ile görüşmesini İstanbul'daki Yüksek Komiser Amiral Calthorpe'a ve İşgal Kuvvetleri Komutanı Milne'e bildirdi. Mesela Milne'e gönderdiği bugün tarihli raporun başında şöyle dedi: "Kemal Paşa, 19 Mayıs'ta buraya (Samsun) geldi; sükûneti korumak amacı ile, bir denetleme gezisi için iç kesimlere hareket etmek üzeredir. Kendisi ile, bölgedeki genel durumu görüştüm..." Yani Kurtuluş Savaşı falan başlamıyor... Karadeniz ve Doğu Anadolu'da Mustafa Kemal ve ekibi ile İngilizler arasında işbirliği başlıyor.

Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun Havza'daki Faaliyetlerinin Millî Mücadele'deki Yeri The Importance Of Mustafa Kemal Pasha In National Struggle Of Samsun And Havza Actıvıtıes Cengiz Mutlu [160].

Mustafa Kemal, Samsun'da İngiliz İşgal Kuvvetleri Karargahı'nda...

İngiliz Subaylarla Mustafa Kemal Toplantı Yaptı. Konu: Türk Ve Rum Çetelerle Nasıl Mücadele Edilecek? Samsun Çevresinde 12 Türk Çetesi, 40 Rum Çetesi Var..

SAMSUN 2 AYDIR İŞGAL ALTINDA

Fotoğraflar: Üstte, Samsun Ticaret İdadisi, İngilizler tarafından karargâh olarak kullanılıyor. Samsun'daki İngiliz / Hint subayları. 22 Mayıs 1919.

Mustafa Kemal'in Samsun'daki 4'üncü günü. 9'uncu Ordu Müfettişi Mustafa Kemal Paşa, kurmay heyetinden birkaç kişiyi de yanına alarak Samsun İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı Yüzbaşı L. Horst, Askeri Denetim subayı Yüzbaşı Zolther (Solter veya Salter diyen de var) ve Siyasi

Denetim Subayı Yüzbaşı Mill ile uzun süren bir toplantı yaptı. Bu toplantıda edindiği kanaat ve bilgileri aynı gün başka bir rapor ile Sadaret Makamına iletmiştir. Toplantıda Mustafa Kemal'in tercümanlığını (muhtemelen) Miralay Refet (Bele) yaptı...

Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur...

Mustafa Kemal Ve Çeteci Papaz Germanos Karavangelis... Samsun'da İki Selanikli... 1909'da Abdülhamid'i Devirmek İçin Güç Birliği Yapmışlardı. Aynı Yolun Yolcusu İdiler

Fotoğraflar: Germanos Karavangelis 11 yıl önce çetesiyle Makedonya dağlarında. O sırada Enver de dağa çıkmış, devletine savaş açmıştı. Mustafa Kemal ise, İttihat ve Terakki'nin Selanik merkezi ile Enver arasında bağlantı elemanıydı... 23 Mayıs 1919.

Mustafa Kemal ve Filistin Grubu 5 gündür Samsun'da. Mustafa Kemal'in resmi görevi "Şura hükümetlerinin kurulmasını engellemek ve çete faaliyetlerini durdurmak" İki buçuk aydır Samsun'u işgal altında tutan İngilizlerin amacı da bu. İngilizler 9 Mart işgalinden sonra bunu kendi başlarına

yapmaya çalıştılar. Olmadı. Bunun üzerine 21 Nisan'da İstanbul Hükümetine başvurdular. Destek istediler. Hükümet de İngilizlere yardım etsin diye Samsun'a Mustafa Kemal ve arkadaşlarını gönderdi. Samsun ve çevresindeki Rum çeteleri Amasya Metropoliti Germanos Karavangelis'e bağlı. Karavangelis Selanikli. Mustafa Kemal'in hemşehrisi. 1907 yılında Selanik'in kazası Kesriye'de Metropolit olarak görev yapmış, bir çete kurarak dağa çıkmıştı. İttihatçı genç subayların ve genç Metropolit'in amacı aynı idi. Meşrutiyeti geri getirmek ve ardından Abdülhamid'i devirmek. 3'üncü Ordu Kurmay Başkanı Mustafa Kemal, Abdülhamid'i devirmek için Makedon çetelerini (toplam 20 bin haydut) Yeşilköy'e getirdiğinde aralarında bu Karavangelis çetesi de vardı. İttihatçı tıfıl subaylar farkında değillerdi ama... Meşrutiyet ve Abdülhamid'i devirmek Balkan çetelerinin asgari programıydı. Azami program, Osmanlıyı Avrupa'dan kovmak ve Balkan topraklarını ele geçirmekti. İttihatçıların aymazlığından faydalandılar ve kısa sürede azami programı gerçekleştirdiler. Amaçlarına ulaştılar. Karavangelis çetesinin de yardımıyla Yunan Ordusu, Teselya'yı, Yanya'yı, Batı Trakya ve Selanik'i zaptetti. Osmanlı'dan koparttıkları ile Yunanistan topraklarını iki katına çıkardı. Çeteci Metropolit Germanos Karavangelis, Balkanlarda işinin bittiğini düşünüyor. Anadolu'ya el attı. Fanatik, ırkçı ve çok kararlı. Ne yaptı etti, Amasya Metropoliti oldu. Osmanlı vatandaşı ve resmi bir görevi var. Ama el altından Samsun çevresindeki Rum çetelerinin tamamını O yönetiyor. 1919 yılında, Mustafa Kemal'in de geldiği Samsun'da Pontos Devleti kurmak için bulunuyor. Şimdiki amacı bu. İnebolu'nun batısından Batum'a kadar bir Pontos Devleti... Osmanlı'dan büyük, çok büyük bir lokma daha koparmak istiyor. Bakalım neler olacak? [161-162].

Samsun'daki şu İngiliz işgaline biraz daha yakından bakalım

Hindistan'ın Samurayları Rajputlar, Samsun'da İngilizler Samsun'u Mustafa Kemal'in gelişinden 2 ay 10 gün önce işgal ettiler. Yani Mustafa Kemal, İngiliz işgali altındaki İstanbul'dan, İngilizlerin verdiği vize ile, yine İngiliz işgali altındaki Samsun'a geldi. 9 Mart 1919'da 200 kişilik askeri birliğe eşlik eden İngiliz istihbaratçısı Albay Rawlinson, "Askerlerin Samsun'da Rum halkınca her türlü sevinç gösterileriyle karşı-

landıklarını" anılarında yazar. Gelen askerlerden 2 Hindli subay, 50 Rajput diğer kalanı Hindli Müslüman askerlerdir. Samsun Ticaret İdadisi'ndeki öğrenciler boşaltılması sonucu İngiliz subaylar eşliğinde Hind askerler bu okula yerleştirildi. Mart ayı sonunda 50 Hindli asker Merzifon'a yollandı. Şu günlerde Samsun'da 150 Hind askeri bulunmakta.... İngiliz tarih kuramcısı Will Durant onları Japonya'daki samuraylara benzeterek Hindistan'ın samurayları Rajputlar diye bahseder. İngiliz işgal ordusunda Samsun'a gelen Hind askerlerinden 50'si Rajput idi. Rajput veya Râjpût Sanskritçe'de prens anlamına gelen raj ile oğlu anlamında kullanılan putra sözcüğünden oluşturulan terimdir.

Hindistan'da Ksatriye kastına ait savaşçı bir toplumsal gruptur. Racputana bölgesi (günümüzde Racastan Eyaleti'nin ve Gucerat'ın bir kısmında yoğun olarak ikamet ederler. 1818'de Rajputana İngiliz hâkimiyetine geçince buradaki halkın savaşçı özelliği İngilizlerin ilgisini çekti. Rajputlar, İngilizlere göre Orta Asya'nın Aryanları idi ve Avrupalılar ile aynı soya sahipti. Aryan göçünü ve akınını ileri süren savaşçıların torunları olan bu halk artık İngilizlerin Hind ordusu için vazgeçilmezdi. İşte Samsun'u işgal eden elit İngiliz-Hint birliği bunlardı [163].

Almancı komutanların yönettiği Osmanlı ordularını dağıtan, silahlarına el koyan İngilizler, Mustafa Kemal'in 7'nci Ordusu'na dokunmadı. Silahlarına el koymadı. İngilizler Mustafa Kemal'e kendi generalleri, 7'nci Orduya da kendi orduları diye bakıyor...

Filistin'de Cepheden Kaçan Mustafa Kemal'in Yanında Getirdiği 7'nci Ordu, Ankara'ya Ulaştı Askerler Etlik Semtinde Sarıkışlaya Yerleşti...

24 Mayıs 1919... 19 Mayıs hareketinin 6'ncı günü. Mustafa Kemal'in Samsun'daki son günü. Paşa, yarın Kaplıcalar kasabası Havza'ya geçecek. Padişah'ın O'na verdiği görev Anadolu'da Şur'a hükümetlerinin kurulmasını önlemek ama, Mustafa Kemal'in bizzat kendisi Şur'a Hükümeti kurmaya hazırlanıyor. Operasyonda 7'nci Ordu'ya yaslanacak. Şur'a hükümeti / yerel hükümet kurmak demek... Açıkça Osmanlı İmparatorluğu'nu parçalamak demek. Bu İttihatçılar böyledir. Sıkıştılar mı, silahlarını düşmana değil Padişaha ve kendi hükümetlerine çevirirler. Bunu 1908'de yaptılar. 1909'da yaptılar. 1913'te Balkan Savaşları sırasında Batı Trakya Cumhuriyeti'ni ku-

rarak yaptılar. Şimdi Kars'ta bir Şur'a Hükümeti var. Eli kulağında Erzurum'da da Şur'a Hükümeti kurulmak üzere. Bir tane de Mustafa Kemal kurmuş, ne var bunda? 1908'de nasıl Selanik ve 3'üncü Ordu, Osmanlı İmparatorluğu'nun başına bela olduysa... Şimdi de / 1919'da yani, Ankara ve 7'nci Ordu aynı yıkıcı rolü üstlenecek. Ankara Operasyonu'na 9 ay önce Filistin'de karar verildiği anlaşılıyor. Gelişmeler şöyle oldu: Mustafa Kemal, 18 Eylül 1918'de Filistin'de... Ne sağındaki / Akdeniz kıyısındaki 8'inci Ordu'ya, ne solundaki / Ürdün'deki 4'üncü Ordu'ya, ne de Yıldırım Orduları Grubu Komutanı Mareşal Liman von Sanders'e haber vermeden sırtını İngilizlere döndü. 7'nci Ordu'yu cepheden çekti ve kuzeye Halep'e doğru kaçmaya başladı. 19 gün sonra 5 Ekim'de Nablus'tan 591 kilometre uzaklaşmış ve 7'nci Ordu ile Halep'e varmıştı. 7'nci Ordu, iki kolordudan oluşuyordu. Mirliva Ali Fuat (Cebesoy) komutasındaki 20'nci Kolordu ve Miralay İsmet (İnönü) komutasındaki 3'üncü Kolordu. 25 Ekim'de Halep'i tek kurşun atmadan Saat Kulesi önünde tokalaşıp veda ettiği İngiliz / Anzak General MacAndrew'e teslim eden Mustafa Kemal, Adana'dan sonra, 7'inci Ordu'nun yarısını (20'nci Kolordu) Konya Ereğlisi'ne, yarısını da (3'üncü Kolordu) Sivas'a gönderdi.

Ankara Operasyonu'nda bu askerlere ihtiyacı olacak. İngilizler, Mustafa Kemal'e "Bizim generalimiz" 7'nci Ordu'ya da "Bizim askerlerimiz" diye bakıyor... Mustafa Kemal Samsun Operasyonu başlarken, 7'inci Ordu'nun yarısına komuta eden Mirliva Ali Fuat'a "Kolordu'nu Ankara'ya getir" emrini verdi. Ali Fuat, askerlerini Ankara'ya götürmek için İngiliz Tren İdaresi'ne başvurdu. İngilizler, 7'nci Ordu'yu seviyorlar ama bu nakliye işi öpücükle olmaz. Vagon başına 60 altın (130 bin lira) istediler. Ali Fuat, bu parayı bulamadı. Ve 20'nci Kolordu (7'nci Ordu'nun yarısı) Ankara'ya yürüyerek gitti. Ali Fuat Paşa şöyle anlatıyor: "Kolordu'nun Ankara'ya taşınma hazırlıklarını haber alan İngilizler, bizi geciktirmek için önlemler almaya başlamışlardı. Bu karşı koymaları bir ay kadar sürmüş, sonuçta pürüzler teker teker aşılmıştı. Fakat bu kez yeni bir engel çıkarmışlardı. Vagon başına 60 altın lira istiyorlardı. Bu parayı nereden bulup verecektik? Eğer verirsek İngilizleri gereksiz yere iç işlerimize karıştırmış olmayacak mıydık? Amaçlarını anlamıştım. Bizden kuşkulanıyorlardı. Karargahımla beni bir süre için bile olsa kolordum-

dan ayırmak ve birliklerimizi karadan yürüterek Ankara'ya yerleşmemizi geciktirmek istiyorlardı. Kolorduma doğrudan doğruya bağlı birliklerle Yarbay Mahmut Bey komutasındaki 24'üncü Tümen'imiz Ereğli-Aksaray-Kırşehir üzerinde yürüyerek Ankara'ya geldi..." Ve tabi bu Ankara, İngiliz işgali altındaydı [164,165].

Biraz da eğlenelim / 2... Mustafa Kemal, Samsun'daki İngilizleri telef etti, şimdi de Havza'dakileri öldürmeye gidiyor...

Havza Savaşı Başlıyor... Büyük Kurtarıcı Ve Askerler, İstanbul'dan Getirdikleri 2 Otomobil Ve 6 At ile Samsun'dan Cepheye Hareket Etti...

25 Mayıs 1919. Mustafa Kemal, 19 Mayıs sabahı Samsun'a çıktı. İlk adımı attı ve Kurtuluş Savaşı'nı başlattı. Fakat tuhaf şey. Samsun'u işgal altında tutan İngilizler hala hiçbir şeyin farkında değil. Yok yok... Bu İngilizler aptal. Kurtuluş Savaşı başlayalı bir hafta oldu haberleri yok. Her akşam karargâhta cin-tonik içmeye devam ediyorlar. Kardeşim cin'i anladık ama o tonik de ne oluyor? Burası Hindistan mı? Bizim sularımız mikropsuz. Cin'i inceltmek için, içine kinin atılmış suya gerek yok. Nebyan Dağı'ndan inen kar suyu ne güne duruyor? Bir hafta önce bir kaç gazete yazdı. Mustafa Kemal, o kadar kurnaz davranmış ki, İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı Yüzbaşı Hurst, Kurtuluş Savaşı'nın başladığını anlamamış. Anlamazlar tabii. Bence Samsun'daki İngilizler öldü. O Arap hikayesindeki gibi oldu. Keskin bir kılıçla hepsinin boynu kesildi. Kafalarını oynatsalar o kafalar kucaklarına düşecek. Öldüklerini o zaman anlayacaklar...

7 ay önce Halep'te Arap çetelerine esir düşen ve bin altın (28 milyon lira) fidye verip kurtulan Mustafa Kemal'in başı belada. Rum çeteler peşinde.

Kurtuluş Savaşı'nı başlatmadan Samsun'dan ayrıldı...

2 Yıl Önce Avusturya'nın Karlsbad Kaplıcalarında Tedavi Gören Mustafa Kemal, Ağrıları Nüksedince Kaplıcalarıyla Ünlü Havza'ya Gitti...

25 Mayıs 1919. Mustafa Kemal, 19 Mayıs'ta geldiği Samsun'dan sessiz sedasız ayrıldı. Bu 6 gün içinde ne Samsun'u işgal altında tutan İngiliz askerlerine, ne de Rum çetelerine tek laf etmedi. 24 Mayıs 1919'da yani dün Harbiye Nezâreti'ni çektiği telgrafında; "Bizzat tetkikler ve tedbirler almak üzere karargâhımı muvakketen (geçici olarak) yarın Havza'ya nakledeceğim" demişti. Havza'ya çektiği bir diğer telgrafla da "Kaplıca-

larda tedavi görmek için Havza'ya geleceğim" diyerek bu durumu Kaymakam Fahri Bey'e bildirmişti. 25 Mayıs 1919'da Mantika Palas Oteli'nin kapısında duran 3 otomobil Mustafa Kemal ve arkadaşlarını alarak sessiz sedasız Samsun'u terk etti. 15 kilometre hızla giden otomobiller 2.5 saat sonra Kavak ilçesine ulaştı.

Samsun'da ne İngiliz işgalcilere ne de Rum çetelerine karşı hiçbir tavır geliştirmeyen Mustafa Kemal, artık 84 kilometre uzaklıktaki Havza'da. Havza'da telgraf merkezi yok. Ama olsun. Paşa'nın keyfi yerinde... Zamanının çoğunu, görevine değil, kendisine ayırıyor [166-169].

Mustafa Kemal, Gündüzleri Hamamda... Akşamları İse Otel'de Rakı ve Leblebi İle Kafa Çekiyor. Arkadaş Olduğu Otel Sahibine De Kendi Bardağından Bir Fırt İçirdi.

26 Mayıs 1919. 19 Mayıs'ta İngiliz işgali altındaki Samsun'a gelen Mustafa Kemal, 6 gün sonra karargahını 84 kilometre mesafedeki Havza'ya taşıdı. Parasını verip Mesudiye Oteli'nin tamamını kapattı. Gündüzleri zamanının önemli bir bölümünü Maarif Kaplıcası'nın şifalı sularında geçiriyor. Mağmanın derinliklerinden gelen bu sıcak sular Paşa'nın bel ağrılarına iyi geliyor. Bu tedavi usülünü Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun Karlsbad kaplıcalarında öğrendi. Maarif Kaplıcası'nın sahibi, ayni zamanda Mustafa Kemal'in kapattığı Mesudiye Oteli'nin de müsteciri. İşletmecisi... Ali (Baba) adında genç bir delikanlı. Mustafa Kemal ile adeta arkadaş gibi oldular. O anlatıyor:

"Paşa pek keyiflenmişti. O gece yarısı keyfine payan yoktu. Tuzlu leblebi ile hafif tertip demleniyordu. Yanında yaveri Muzaffer ile ben vardım. Kapı vuruldu. Açtım. Müvezzi bir telgraf uzattı. Paşa'ya verdim. Okur okumaz, derhal vaziyeti değişti. Kaşları çatıldı, alnı kırış kırış oldu. Telgraf elinde bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladı:

- Keyfin kaçtı Paşam... dedim, ne ola ki...

Telgrafı muzaffer Bey'e uzattı:

- Oku şu telgrafı Ali de görsün

Muzaffer Bey okudu. Meğer Vahdettin'denmiş. Acele İstanbul'a dönünüz, diyormuş.

- Aldırma Paşam, dedim. Bunun artık padişahlığı filan kalmadı. İstanbul düşmanların elinde. Bu telgrafı da herhalde kuşkulanan İngilizler

yazdırmışlardır. Maksatları seni İstanbul'a çekip bizi başsız bırakmak.

- Bravo Baba, dedi. Kadehini uzattı. Haydi bir de sen iç bakalım.

Ömrümde ağzıma içki koymamıştım. Öyle iken içtim. Ama ağu gibi geldi. Gözlerim döndü

- Aferin Baba, diyordu. Saf saf ama içimden geçenleri söyleyişim çok hoşuna giderdi.

O telgrafa ne cevap verdi bilmiyorum. Lakin İstanbul'a dönmedi. Aksine işlerine daha fazla sarıldı. Bu arada Havza'daki 18 yaşından 45 yaşına kadar eli silah tutanların cedvellerini istedi Bir yandan da buradan emrine 4 bin 250 silahlı verilmişti...

Not: Otelci ve Kaplıca işletmecisi Ali Bey'in anılarının büyük bölümü uydurmadır. Ali Bey bu anıları olaylardan 40 yıl sonra yazmıştır. İnsan, yaşadıklarını yaşadığı sırada kayıt altına almazsa sonradan yanlış hatırlar. Çünkü araya başka anlatılar girer. Gazetelerde, dergilerde yazılanlar, bizi etkiler. Hatıralarımızı düzeltilmemize, ekleme ve çıkarma yapmamıza neden olur. Bunlar istemeden bilinçsiz olarak yapılır. Bir de bilinçli uydurmalar var elbette. Padişah Vahideddin'in Havza'ya Mustafa Kemal'e gönderdiği bir telgraf yoktur. Mustafa Kemal'i geri çağıran telgraf, Mayıs ayı sonlarına doğru değil 9 Haziran tarihinde Mustafa Kemal'in eline ulaşmıştır. Padişah tarafından değil, 8 Haziran'da Harbiye Nezareti tarafından Samsun'a çekilmiştir. Havza'da telgraf merkezi yoktu. Sonra, Havza'da Mustafa Kemal'in emrine 4 bin 250 silahlı adam vermişler. Yahu Havza'nın bütün nüfusunu toplasan 4 bin 250 etmez. Samsun dediğimiz şehir bile 11 bin nüfusa sahip. Ayrıca Mustafa Kemal emrine verilen silahlı 4 bin 250 Havzalıyı ne yapmış? Otomobilinin bagajına mı koymuş? Ali Bey'in anlattıklarındaki tek gerçek Mustafa Kemal'in rakısı ve leblebi hakkında yazdıklarıdır.

Samsun ve çevresinin Rum çetelerle savaşmak için Mustafa Kemal'e ihtiyacı yoktu... Müslüman Türk halkı zaten silahlıydı. Dövüşüyordu. Ancak İngiliz işgalciler konusunda kafalar karışıktı. Rum'a yaptıkları gibi İngiliz'e de kurşun atacaklar mı? Bunu kimse bilmiyordu [170,171].

Mustafa Kemal, Rum Çetelere Karşı Parmağını Kıpırdatmıyor Ama Çerkes Ekrem, Çetesiyle Rumlara Nefes Aldırmıyor...

25 Mayıs 1919. Mustafa Kemal'in Havza günlerini anlatmaya başlamıştım

ama notlarıma bakarken Havza yolundaki bir olayı atladığımı farkettim. Bu eksiğimi düzeltiyorum. Çerkes Ekrem Bey, Mustafa Kemal'den 6 yaş küçük genç ve atak bir çete reisiydi. Çetesini 1915 yılında kurmuştu. Karadeniz'de kurulan ilk ulusal çetedir. Devlet zayıf düşmüştü. Kavak nahiyesi ve çevresini korumak Çerkes Ekrem'in kendiliğinden üstlendiği işi olmuştu. Mahmur Dağı'ndan Susuz Hanlar'a kadar olan mıntıka Rum Pontus çetelerinin en çok baskın yaptığı yerdi. Sağı solu ormanlık olduğundan bölge baskına müsaitti. Rum çeteler yoldan geçen Türkleri soyuyor, adam öldürüyorlardı. Samsun Musarrıfı Kemal Bey, durumu anlamıştı. Çerkes Ekrem çetesini gizlice destekliyordu. Çerkes Ekrem, beyaz elbisesi ve beyaz atıyla kısa sürede Rum çetelerinin korkulu rüyası haline geldi. Samsun'dan Anadolu içlerine giden yolun güvenliğini o sağlıyordu. Mustafa Kemal ile Kavak'ta karşılaştılar. Kırmızı şeritli pantolon giyen, general üniforması içinde genç bir Osmanlı paşası. Etkilendi. 200 atlısıyla Kavak'tan Havza'ya kadar Mustafa Kemal ve heyetine eşlik etti. Onları Rum saldırısından korudu.

Rum Pontus çeteleriyle dövüşürken her zaman ön safta idi. Kendisini korumak için hiçbir önlem almazdı. Üzerine yağmur gibi kurşun yağarken, ayağa kalkar Rum çetecilere silah sıkardı. Bu nedenle ona kurşun işlemez diye bir inanç yerleşmişti. Buna yalnız Türkler değil Rumlar da inanıyordu.

22 Temmuz'da Erbaa'ya giden postanın refakatindeyken Rum köyü Güllüçalı'da Pontusçularla çarpışmaya girdi. Kalbine isabet eden bir kurşunla can verdi.

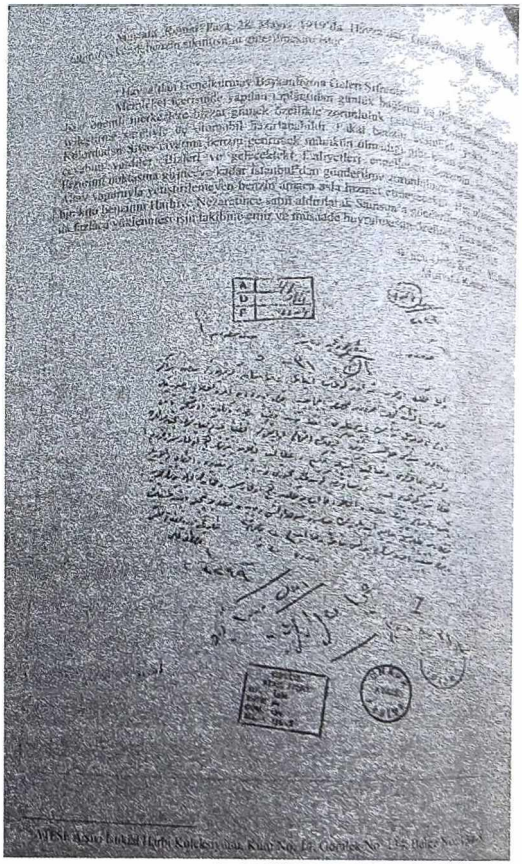
Kaynak: Baki Sarısakal, Belge ve Tanıklarla Samsun'dan Ankara'ya, 1'inci Kitap, sayfa 346-347-352-354, Mayıs 2008

"Atatürk 19 Mayıs'ta Samsun'a çıktı ve kurtuluş savaşını başlattı" yalanı avcı fıkralarından beterdir... Ortada ne savaş düzeninde askeri birlikler ne kılıçlarını çekmiş süvariler ne topçu bataryaları yok. Yani ne o gün ne de yakın gelecekte Samsun'da savaş mavaş olmadı.

Gerçek durum şu: mustafa kemal hasta. Bel ağrılarından muzdarip ve havza kaplıcalarında tedavi oluyor. Geceleri otelde rakı ve çorum leblebisi alıyor...

Mustafa Kemal, Samsun'a 84 kilometre mesafedeki Havza'da kaplıca tedavisi görüyor. Havza'da telgraf merkezi yok. Bu nedenle yazdığı telgrafları Samsun'a göndermesi ve aldığı cevapları da Samsun'dan getirtmesi gerekiyor. Bunu emrine tahsis edilmiş otomobillerden biriyle yapıyor. Ama bu otomo-

bil benzinle çalışıyor. Benzin bitti, bitecek. Mustafa Kemal bunun üzerine 28 Mayıs 1919'da İstanbul'a Genelkurmay'a yazıp benzin istiyor. [172-174].

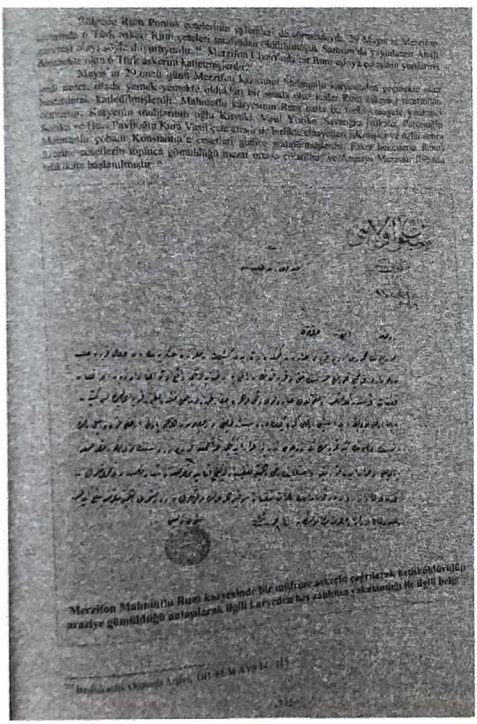

Sağlık problemi Tuğgeneral Mustafa Kemal'in elini ayağını bağlıyor. O, Havza'daki Maarif Kaplıcası'nda tedavi olmaya çalışırken...

Bir Rum Çetesi, Mahmutlu Köyü'nde 7 Türk Askerini Şehit Edip Gömüyor... Mustafa Kemal, Kendi Sorumluluk Bölgesindeki Bu Katliamla İlgilenmiyor...

29 Mayıs 1919. Kemalist yalancılara göre Mustafa Kemal 19 Mayıs'ta Samsun'a çıktı ve Kurtuluş Savaşı'nı başlattı. Paşa, Samsun'da 6 gün kaldı ama gel gör ki kurtuluş savaşı falan başlatmadı. 5 gündür Havza'da ama burada da başlamış

bir savaş yok. Mustafa Kemal, Havza'da gündüzleri zamanının büyük bölümünü Maarif Kaplıcası'nda geçiriyor. Akşamları da rakı ve Çorum leblebisi. Merzifon'un Mahmutlu karyesinde 7 Türk askeri bir Rum çetesi tarafından şehit edilip gömülüyor. Olay ortaya çıkıyor. Hatta yerel gazetelerde manşet oluyor. Ama Mustafa Kemal kendi sorumluluk bölgesinde yaşanan bu olayı ancak 14 gün sonra 11 Haziran 1919 tarihinde İstanbul'a bildiriyor. Demek ki meşguldü [175-177].

Merzifon Mahmutlu Rum karyesinde bir müfreze askerin çeşitlerini Rum çetelerinin araziye gömüldüğü anlaşılarak, ilgili Karyedeki hey zabıtına yazılarının ile ilgili belge

Siz şimdi, "Mustafa Kemal 19 Mayıs'ta Samsun'a çıktı ve kurtuluş savaşını başlattı" sanıyorsunuz değil mi? Sanmayın. Bu laf yalandır. Sizi aldattılar. Hala aldatıyorlar.

Sarı Şükrü Çetesi, İşgal Kuvvetleri Komutanını Esir Aldı Ve Soydu... Mustafa Kemal'in Askerleri, İngiliz Komutana Yapılanın Hesabını Sormak İçin Çetenin Peşine Düştü...

10 Haziran 1919. 19 Mayıs'ta Samsun'a çıkan 3 Milyon 80 bin lira maaşlı Tuğgeneral Mustafa Kemal, kurtuluş savaşını başlatmak şöyle dursun Havza'da gününü gün ediyor. Keyif keka yani. İngiliz işgal Kuvvetleri Komutanı Hurst, kontrol amacıyla Havza'ya geldi ve Mustafa Kemal ile görüştü. Yanında 4 subay ve 7 asker vardı. Olay dönüş sırasında oldu. İngiliz komutan Havza'dan Samsun'a dönerken Kavak nahiyesi yakınlarında yol Sarı Şükrü ve 5 adamı tarafından kesildi. İngiliz askerleri sayıca çetecilerden kalabalık olmalarına rağmen karşı koyamadılar. Komutanı ve adamlarını esir alan Sarı Şükrü, İngiliz askerlerinin silahlarına ve paralarına el koyduktan sonra serbest bıraktı.

Canik Mutasarrıfı Hamit Bey, (Bu mutasarrıf Mustafa Kemal'in has adamıdır. Onu, İstanbul'dan Samsun'a özel olarak getirtti) Evet Canik Mutasarrıfı Hamit Bey, Samsun İşgal Kuvvetleri Komutanı ve İngiliz askerlerinin başına gelenleri şöyle anlatıyor:

> "Bir akşam siyasi mümessil Mr. Hurst'un Merzifon'dan dönerken Kavak'ın 9-10 km kuzeyinde yanındaki 4 subay ve 7 Hintli neferiyle eşkıya tarafından soyulduğunu, merkeze gelir gelmez kendilerini nakleden arabacıları İngiliz karargahına hapseyledıklerini haber aldım. Memleketin asayişi itibariyle pek müessif olan bu vakadan müteessir olarak Hurst'ün evine gittim. Kendisini çocuk gibi ağlamaklı buldum. Hadiseyi yana yakıla anlattı. Miktarını tahmin edemediği çeteden orman içinden birden ateş açılmış. Arabaları durdurulduktan sonra birkaç kişi önlerine çıkarak bunları birer birer soymuş. Askerlerin silahlarını, cephanelerini, subayların tabancalarını, paralarını almışlar..."

Müfettiş Tuğgeneral Mustafa Kemal, bölgenin sorumlusu olduğu için askerlerini çetenin peşine gönderdi ve olayı İstanbul'a bildirdi.

Takibat 2 ay sürdü. Ağılpınarlı Sarı Şükrü ve adamları Kayabaşılı Recep ile Şerif, Germiyan'dan Hamid ile Davud'un oğlu Kurşunlu Eyüp, Çakallı Çerkeslerinden Said, yakalanarak hapsedildi. İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı Hurst, korkaklığından ötürü görevinden alındı. Ve Samsun'a başka bir İngiliz komutan gönderildi [178-181].

Kemalist yalancılar, yalan söylüyor. Mustafa Kemal 19 Mayıs'ta Samsun'a çıktı ama kurtuluş savaşını başlatmadı. Başlatacağı da yok. Ama... Havza'da Rum çetecilerle, Türk jandarmalar arasında çatışma çıkıyor. Şehitler ve ölüler var. Bir de papaz ölüyor...

Tuğgeneral Mustafa Kemal ile İngiliz Yüzbaşı Solter Arasında Tartışma Çıkıyor. İngiliz Yüzbaşı Bağırmaya Başlayınca Mustafa Kemal De Ona Bağırıyor...

7 Haziran 1919. İngiliz kontrol subayları, kendilerine yardım için bölgede bulunan Tuğgeneral Mustafa Kemal'i zaman zaman denetliyor, zaman zaman da yönlendiriyorlar. Bu da onlardan biri... Mustafa Kemal'in her sabah tedavi için gittiği Maarif Kaplıcası'nın sahibi Ali Baba, görgü tanığı ve kulak misafiri olarak aktarıyor:

"Ertesi gün Merzifon'da bulunan İngiliz mümessili Solter ismindeki herif Paşa'yı ziyarete geldi. Ersandik Köyü'nde Rum eşkıyaları ile bir zabit kumandasındaki 15 neferimiz çarpışmışlar, zabitle 3 nefer şehit olmuştu.

Bunu duyan halk da köyü sarmış, atılan tüfeklerden bir papaz da ölmüş. Bu sırada Havza'da bulunan topçu alayı komutanı Fehmi Bey de bir top göndermiş 'Bir saate kadar şehitlerimizi teslim etmezseniz, köyü topa tutacağım' diye nota vermişti. İngiliz mümessili (Yüzbaşı Solter) Paşa'ya bu hadiseyi tahkike gideceğini söylemeye gelmiş.

İçerde yüksek sesle konuşuyorlardı. İngiliz mümessili Türkçe biliyordu. O sırada Belediye Reisi İbrahim Bey de Paşa'yı görmeye gelmişti.

- İçerde İngiliz mümessili var. Hiddetli hiddetli konuşuyorlar. Hele biraz bekle... dedim. Durdu.

- Dinleyelim bakalım, ne oluyor? dedi.

Kapıya kulak verdik. Paşa diyordu ki;

- Orada bir zabitimizle 3 neferimiz şehit olmuştur. Bundan 10 gün evvel de kasabadan köye giden bir imamı boğarak, Kozan Gölü'ne atmışlar. Bafra ve Çarşamba'da da birtakım şeyler yapılmış. Bunlar hakkında siz ne yaptınız? Şimdi bir

papazın ölmesinden dolayı ta Merzifon'dan buralara kadar tahkike gelmişsiniz. Bu şayanı hayrettir.

İngiliz, sesini kısmıştı. Neler söyledi, işitemedik. Kalktı, gitti..." [182].

Mustafa Kemal'in Havza'ya gelişi yüce amaçlarla ilgili değildir. Kurtuluş savaşı yalanı 1936 yılından sonra uyduruldu. Paşa, böbreklerinden ve belinden rahatsızdı... Havza'da tedavi gördüğünü kendisi söylüyor...

Mustafa Kemal Kaplıcada Tedavi Olmak İçin Havza'ya Geldi. 18 Gün Süren Tedavi Bitince İlçeden Ayrıldı...

12 Haziran 1919. 3 Milyon 80 bin maaşlı Tuğgeneral Mustafa Kemal, Amasya'ya gitmek için Havza'dan ayrıldı. Paşa, 25 Mayıs'ta geldiği Havza'da 18 gün kalmıştır. Bu süre zarfında Mesudiye Oteli'nde ikamet etmiş ve gündüzleri Maarif Kaplıcası'nda şifa aramıştır. Havzalılar, Mustafa Kemal'i elinde bir demet tere olduğu halde her gün havuza girerken hatırlıyor...

Mustafa Kemal, daha 24 Mayıs'ta Samsun'dan Havza'ya çektiği bir telgrafla "Kaplıcalarda tedavi görmek için Havza'ya geleceğim" diyerek bu durumu Kaymakam Fahri Bey'e bildirmişti.

24 Eylül 1924'te ikinci gelişinde, Havzalılara seslenirken bu kaplıca olayını ve sağlığına kavuşmasını şöyle anlatıyor: "Sizinle en elemli, en yeisli günlerde tanıştım. Aranızda günlerce kaldım. Bana mazinin hatırasını tekrarlatan şu daire içinde kıymetkar mesai ve muavenetinizden pek müstefit oldum. Eğer Havzalıların o samimi ve metin hüsnükabulleri olmasa ve eğer Havza'nın nafi şifalı kaplıcaları ahval-i sıhhiyem üzerinde müspet bir tesir bırakmasaydı, emin olunuz ki inkılap için çalışamayacaktım. Bundan dolayıdır ki Havza ve Havzalılara çok şey borçluyum"

Okuduğunuz gibi, İnkilap diyor. Yani devrim. Kurtuluş Savaşı demiyor... Kaplıcada tedavi olmuş ve sağlığına kavuşunca inkilap yapmış...

Not: Mustafa Kemal'in kaplıcanın havuzuna girerken kullandığı tere otu hakkında: Tere (Lepidium sativum), turpgiller (Brassicaceae) familyasından, yaprakları salata olarak yenen baharlı bir bitki türüdür, vücuttaki yağ yakımını hızlandırıyor [183,184].

Rum Çetelerin Havza-Amasya Yolunu Kestiklerini Öğrenen

Mustafa Kemal, Yolunu Değiştiriyor ve Sekizgöz Adıyla Bilinen Un Değirmeni'ne Sığınıyor

1919 yılının Mayıs-Haziran ayları. Mustafa Kemal, Havza'dan Amasya'ya gidecek ama gidemiyor. Mustafa Kemal'in yolunu kim kesti? Piç Vasil Çetesi mi? Kapısızoğlu Anastas mı? Eleni Çavuş mu? Belki üçü birden... Amaçları bilinmiyor. Mustafa Kemal'i ya kaçıracaklar ya da yanındakilerle beraber öldürüp orada bırakacaklar. Mustafa Kemal bu defa Halep'te düştüğü hataya düşmüyor. Orada Arap çetelerine esir olmuştu. Ne yapıyor?Kaçıyor. Kaçanın anası ağlamaz. "Rum çeteler yolu kesti" istihbaratını İstanbullu Süreyya veya Topal Süreyya diye bilinen bir Teğmen getiriyor. Rum çeteleri birgün önce Mustafa Kemal'in yolu yakınlarında Badırlı köyünde katliam yapmış. Katliamı gören Topal Süreyya, istihbaratı bildirip müfrezesiyle Mustafa Kemal'in bulunduğu bölgeye geliyor. Mustafa Kemal zaten bu sırada Çeltek tarafına sapmış ve Çonoğlu Bayram Efendi'nin un değirmenine sığınmıştır. 1919 yılının Mayıs ayında Samsun (Canik) dolaylarında durum şöyle: 7 ay önce böyle değildi ama Mondros Mütarekesi ile bareber Samsun'daki Rum'ların tavırları birden değişiyor. Akşamları dışarı çıkmak Müslümanlar için tehlikeli hale geliyor. Pıtırak gibi ortaya çıkan Rum çeteler açıkça silahlı dolaşıyorlar. Saathane Meydanı'nda at yarışları düzenliyorlar ve atlarını Hükümet binasının önüne kadar sürerek gösteri yapıyorlar. Samsun'da eşkiyalık yapan önde gelen çete liderleri şöyle: Güllüce Köyü'nden Hristo, Koruluk Köyü'nden Hoşri, Sinemetaş Köyü'nden İstaposioğlu İstatyos, Anastasoğlu Yakuf, Dimitoğlu Yago, Panayotoğlu Lefter, Deli Hambuoğlu Fidol, Trandefioğlu Arigo, Kocaboğaoğlu Anastas, Makaryos ve Nikola, Çullu Lefter, Nikolaoğlu İstil, Kostioğlu Brama ve Andon Paşa Bu çete başları, yanlarında 100 kadar silahlı adamlarıyla dolaşıyorlar. Samsun, Bafra, Alaçam, Kavak mıntıkalarına hakim bir mevkide bulunan Nebiyan Dağı, Pontusçu çetelerin hareket merkezi oluyor. Bu bölgede bulunan 11 Rum köyünde 1012 hane ve 6 bin 228 nüfus var. Yaklaşık 1500 silahlı çıkarabiliyorlar. Herbirinin mevcudu 180-200 kişi civarında olan bu çeteler takip müfrezeleriyle ve jandarma ile yaptıkları çarpışmalarda büyük zayiat verdiriyorlar. Düzenli asker gibi emir,

komuta içinde hareket ediyorlar. Nebiyan Dağı'nda faaliyetleri bilinen belli başlı Rum çeteleri ise şunlar:91 Samsun'un Taflan Köyü'nden Lefter çetesi, Kurugökçe Köyü'nden Andon çetesi, Eğribel Köyü'nden Anastas ve dayısı Anastas, Benlik Köyü'nde San İstil, Kirazlı Köyü'nden Taşçıoğlu Kara Sava çeteleri... Bafra'nın Kültük Köyü'nden İstavri çetesi, Yayla Köyü'nden Kel Sava çetesi... Havza'nın Koçidağı Köyü'nden Piç Vasil çetesi, Elmalıca Köyü'nden Eleni Çavuş Çetesi.. Alaçam nahiyesinin Kapıkaya Köyü'nden Kavaklıoğlu Yuvan ve yeğeni Todoroğlu Agabiyos çetesi, Kürdünoğlu Simyon çetesi.

Pontuscu çete faaliyetlerinin yoğunlaştığı bir diğer bölge de Çarşamba, Terme mıntıkasındaki İlimdağı ve Çangeriş ormanları. Canik Sancağı ve Amasya Sancağı'nın sınırında bulunan, Merzifon'un kuzeyindeki Tavşan Dağı da Rum eşkıyalarının yatağı haline gelmiş durumda. Buradan zaman zaman Kavak, Bafra, Alaçam ve Ladik, Vezirköprü, Havza, Merzifon taraflarına saldırıyorlardı. Bu bölgedeki Rum çeteleri ise şunlardı:83 Merzifon'un Osmanoğlu Köyü'nden Lazar, Beyan Köyü'nden Yarkuloğlu Nikola, Hacıbeli Mahallesi'nden Aris, Gelinsesi Köyü'nden Taşoğlu Mihail, Köprü'nün Armudlu Köyü'nden Kısabacak ve Hambu çeteleri, Düzyol Köyü'nden Patlakoğlu İlya, Göçmenoğlu İstavri, Konstantinoğlu Anastas, İncirli Köyü'nden Taşoğlu Kiryaki, Çinici Köyü'nden Savasoğlu Lazari çeteleri, Karaköy Rum eşkiyalarından Çamu, Ustabaşıoğlu Vangelos, Mahmudlu Köyü ‹nden Papas Yorgi, Konstantinoğlu Dimit, İstiloğlu İstil, Tanayıloğlu Elis, Anastasoğlu İlya ve Baraş, Anesti çeteleri... Kapaklı Eşme Köyü'nden Filoci, San Pavlos, Kara Vasil çeteleri.. Havza'nın Aydoğdu Köyü'nden Karapınarlı Yakuf ve Kapısızoğlu Anastas, Yağıbasan Köyü11den Anesti Çavuş, Hınka, Vasil, İlya, Panayot ve Dombak çeteleri, Karlık Köyü'nden Yortuloğullarından Limatos, yine Aydoğdu Köyü'nden Piç İstil, Tatarkale Köyü'nden Milasyesoğlu Tanas, Kesrüf Köyü'nden Virandefiloğlu Hristaki, Karacaviran Köyü'nden Koçudoğlarından Dimitoğlu Yoriga, Papasoğlarından Yanioğlu Haralambos, Atnasoğullarından Lazaroğlu Foti, Kaba Boroğullarından Hristo, Kırbaçoğullarından Mihail, Anastas, istatyos, İyidere Köyü'nden Karayamalıoğlu Hambi, Sava ve Anestil çeteleri... Ladik'te ise kalabalık çetesiyle tanınan Rum eşkıyası Sokrat [185].

Ayrıca, Mahmut Soydan ve Falih Rıfkı Atay'dan, 1926 tarihli "Milliyet" ile "Hakimiyet-i Milliye" gazetelerinde beraber yayımlanan Mustafa Kemal'in hatıraları... Mustafa Kemal bizzat anlatıyor: "Halep'in şark cephesinin işgal olunduğuna dair karışık bir haber geldi. Yakın bir tehlikeyi gösteren bu haberin doğru olup olmadığını anlamak için bizzat o tarafa gitmeyi tercih ettim. Otomobilde (Suriye Valisi) Tahsin Bey, yaverim Cevad Abbas Bey vardı. Şehrin şark girişinde bir kalabalığın içine daldık. Bunlar asker kıyafetini taşıyan urban ve bedevilerdi. Esir olmuştuk..."

"Sordum: 'Benden ne istiyorsunuz?' 'Şimdilik bin altın, silâh, cephane' dedi. Bin altını o akşam verdim, silâh ve cephane için vaat ettim"

Mustafa Kemal, Samsun'a çıkmış ve Kurtuluş Savaşı'nı başlatmışmış... Yahu bırakın saçmalamayı. Kurtuluş Savaşı şöyle dursun. Germanos Karavangelis'in çetelerinden Paşa'yı kim kurtaracak? [186,187].

Mustafa Kemal Az Daha, Papaz Yahnisi Olacaktı. Rum Çetelerinden Kaçan Paşa'yı Saklandığı Un Değirmeninden 3'üncü Kolordu'dan Gelen Bir Süvari Müfrezesi Kurtardı.

16 Haziran 1919. 3'üncü Kolordu'dan gelen bir süvari müfrezesi, Mustafa Kemal'i saklandığı un değirmeninden aldı ve Amasya'ya getirdi. Kısaca şu un değirmenini anlatayım: 19 Mayıs'ta İngiliz işgali altındaki Samsun'a gelen Paşa, aslında İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı Yüzbaşı L. Hurst'a yardım için gelmişti. Pontosçu Rum çeteleriyle Müslüman-Türk çetelerini dağıtmak için gelmişti. Ama asıl hedefi başkaydı. Aklının bir kenarında ise şura hükümeti kurmak vardı. Ve şimdi Mustafa Kemal 28 gün sonra Amasya'da. İngiliz denetleme subayları da yanında [188-191].

12 haziranda Havza'dan Amasya'ya doğru yola çıkan Mustafa Kemal Paşa'ya bir istihbarat ulaştı. Buradaki bilgiye göre Rum çeteciler kendisini engellemek üzere bölgeye gelmişlerdi. Bu istihbarat üzerine fabrikalardan birinin sahibi Çonoğlu Bayram Efendi, kendisini fabrikasına davet etti ve burada saklamak ve en azından 1 gece burada ağırlamak üzere fabrikasının hemen yanındaki malikanesini, ikametgahını Mustafa Kemal Paşa'ya ve beraberindeki karargâh heyetinden 4 kişiye açtı. Paşa ve karargâhı burada 1 gece konakladı [192].

Samsun ve Merzifon'da İngiliz işgali... Yol kesen, köy basan Pontosçu

Rum çeteleri... İşgal Kuvvetleri Komutanı Yüzbaşı Hurst'a yardım etmek için bölgeye gelen Mustafa Kemal ve Karadeniz'de köşe kapmaca...

Sahte Kimlikle ve Tebdili Kıyafet Dolaşan Ali Fuat ve Rauf Bey, Mustafa Kemal'i Saklandığı Undeğirmeninde Bulamadı. Paşa, Oradan Kaçmış

17 Haziran 1919. Kemalist yalancılara göre Kurtuluş Savaşı başlayalı bir ay oldu. Eeee, tabii ki bundan henüz kimsenin haberi yok. Mustafa Kemal, Samsun'a çıktığını 1936 yılında hatırlamış ve 19 Mayıs gösterileri 1937 yılından itibaren başlamıştı. Mustafa Kemal'in bile 17 yıl sonra zar zor hatırladığı şeyi İngiliz işgalciler ve Selanikli Metropolit Germanos Karavangelis'e bağlı Rum çeteler o günün şartlarında nereden bilsin? Şimdilik herkes / bütün silahlı güçler Kurtuluş Savaşı başlamamış gibi davranıyor. Mustafa Kemal, arada bir buluştuğu Yüzbaşı Hurst ve Yüzbaşı Salter ile durum değerlendirmesi yapıyor. Bu arada Rum çetelere yakalanmamaya bakıyor. Halep'te Arap milislere esir düşmüş ve 1.000 (bin) altın fidye vererek / yani bugünün parasıyla 28 Milyon lira vererek kurtulmuştu. Tecrübeli... Mustafa Kemal, Samsun'dan ve Havza'dan çektiği şifreli telgraflarla Ali Fuat Paşa'yı ve Rauf Bey'i yanına çağırdı. Ali Fuat Paşa'nın Yahudi olduğunu biliyor. O'na güvenir. Sağlam adam şu Ali Fuat. Filistin'de cepheden beraber kaçtılar. Rauf Bey (Orbay) ise Londra'da eğitim gördü. Tam bir İngilizci. Amiral Calthorpe ile Mondros Mütarekesi'ni imzaladı. İspanyol Gribi'nin neredeyse tamamen yok ettiği İngiliz Ordusu'nun kalıntılarına Osmanlı İmparatorluğu'nu teslim etti. Mükemmel bir adam. Şimdi bu tuhaf ikili, günlerdir Karadeniz dağlarında Mustafa Kemal'i arıyorlar. Hernedense sahte kimlik taşıyorlar. Kıyafet değiştirmişler. Ali Fuat, eski püskü bir er kıyafetinde. Rauf Bey (Orbay) ise sivil giyinmiş. Tacir gibi davranıyor. 2 gün önce 16 Haziran'da Sekizgöz un değirmeni' ne ulaştılar. Mustafa Kemal'i bulamadılar. Rum çeteleri yolu kestiği için bu değirmende bir gün saklanan Mustafa Kemal, 3'üncü Kolordu'dan gelen bir süvari müfrezesinin korumasında Amasya'ya gitmişti. Onlar da bir gün bu un değirmeninde kaldılar ve sonra dün Amasya'ya hareket ettiler...

Bu nasıl Kurtuluş Savaşı? İstanbul, Ankara, Çanakkale, Samsun, Erzurum, İzmit, Eskişehir, Kütahya, bütün Suriye, Filistin, Kudüs, Musul, Kerkük, Mekke, Medine vb. İngiliz işgali altında... Ama Amasya Tamimi'nde bunlar geçmiyor. Genelgeyi hazırlayan Mustafa Kemal, işgalcileri / İngiliz'i değil, hükümeti suçluyor [192-194].

Bir İhanet Bildirisi Olarak Amasya Tamimi... 7 Aydır İngilize Tek Kurşun Atmayan Attırmayan Mustafa Kemal'e Göre İngiliz Değil, İstanbul Düşman... Bir De Yunan

22 Haziran 1919. Bir ay on gündür Samsun ve civarında dolaşan Mustafa Kemal, bir Amasya Tamimi (Genelgesi) yayınladı. Yalancılara göre Mustafa Kemal 19 Mayıs 1919'da Kurtuluş Savaşı'nı başlattı ve işte bir ay on gün sonra bu "bağımsızlık bildirisi yayınlayarak" savaşını taçlandırdı. Acaba öyle mi? Bir kere, Kurtuluş Savaşı'nın başladığından ne Samsun ve çevresini de işgal altında tutan İngilizlerin ne Karadeniz'i haraca kesen Rum Pontos çetelerinin haberi yok... Çünkü ortada bir Kurtuluş Savaşı falan yok... Ama şimdi, gelin önce şu bağımsızlık bildirisini / Amasya Tamimi'ni yakından inceleyelim. Tamim, şöyle başlıyor: "Tamim 1. Vatanın tamamiyeti, milletin istiklâli tehlikededir. Hükümet-i merkeziyemiz itilâf devletlerinin tesir ve murakabesi altında mahsur bulunduğundan deruhte ettiği mesuliyetin icâbâtını ifa edememektedir. Bu hal milletimizi ma'dum tanıttırıyor. Milletin istiklâlini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır. Milletin hal ve vaziyetini der-pîş etmek ve sadâ-yı hukukunu cihana işittirmek için her türlü tesir ve murâkabeden âzâde bir heyet-i milliyenin vücudu elzemdir. Bunun için bi'l-mühabere her taraftan vaki olan teklif ve arzu-yı millî üzerine Anadolu'nun bi'l-vücuh en emin mahalli olan Sivas'ta millî bir kongrenin serian in'ikadı takarrür etmiştir..."

Genelkurmay belgelerine göre, genelgenin altında 5 kişinin imzası var. Ama, Kazım Karabekir, toplantıya katılmadığına ve imzasını telgrafla gönderdiği iddia edildiğine göre, 4 imza olmalıydı. Enteresan olan Mustafa Kemal'in kankası 3'üncü Kolordu Komutanı Refet Paşa'nın imzası yok. Orada olmasına rağmen yok. Refet Paşa yazılanlara katılmıyor. İmzalamıyor. İstanbul'u temsil eden Cemal Paşa da imzalamıyor. Şimdi bir de Kemalistler tarafından yere göğe konulamayan şu genelgenin Türkçesine bakalım [195].

Genelge 1. Vatanın bütünlüğü, milletin bağımsızlığı tehlikededir. Hükümet-i merkeziyemiz (İstanbul Hükümeti) itilaf devletlerinin etkisi ve denetimi altında çevrilmiş bulunduğundan üzerine aldığı sorumluluğun gereklerini yapamamaktadır. Bu durum milletimizi yok olmuş tanıttırıyor. Milletin bağımsızlığını, yine milletin engelleri yenme kararı kurtaracaktır. Milletin şimdiki durumunu göz önünde tutmak ve haklarının

sesini dünyaya işittirmek için her türlü etki ve denetimden uzak bir kurulun varlığı zorunludur. Bunun için haberleşerek her yandan gelen öneri ve millî istek üzerine Anadolu'nun görünüşte en güvenli yeri olan Sivas'ta milli bir kongrenin ivedi toplanması kararlaştırılmıştır..."

Görüldüğü gibi... Genelge, vatandan, vatanın bütünlüğünden, milletin bağımsızlığından söz ederek başlamaktadır. Ama bunlar soyut kavramlardır. Vatan neresidir? Belli değildir... Mesela Kudüs, Şam, Halep, Musul... Vatan değil midir? Belli değildir. Millet nedir, kimlerden oluşmaktadır? Belli değildir. En önemlisi, vatanın bütünlüğünü, milletin bağımsızlığını kim tehdit etmektedir? Belli değildir. Osmanlı İmparatorluğu'nun tamamı İngiliz, Fransız ve İtalyanların işgali altındadır. Bundan tek kelime ile söz edilmemektedir. Çözüm olarak Sivas'ta bir kongre toplanması ve Anadolu'da bir hükümet oluşturulmasından söz edilmektedir ki, bu açıkça bölücülüktür. Şura hükümeti kurmaya yönelmektir. Bunu ayrıntılı olarak incelemek gerekmektedir. Devam edeceğim...

Mustafa Kemal ve Yüzbaşı Hurst başarısız olunca, İstanbul'daki İngiliz İşgal Komutanlığı, Karadeniz'de kaba kuvvetin dozunu artturma kararı aldı... Siz hala 19 Mayıs 1919'da Samsun'da Kurtuluş Savaşı başladı sanıyorsunuz değil mi?

Gurkalar Geliyor... İngiliz Komutanlığı Üç Taburlu Bir Gurka Alayını, Samsun'a Göndermeye Hazırlanıyor. Gurkalar, Batum'dan Gelecek...

29 Haziran 1919. İngilizler Samsun'u 9 Mart 1919'da işgal ettiler. O sırada Samsun'da, Selanikli Metropolit Germanos Karavangelis'e bağlı 40 kadar Pontos Rum çetesi vardı. 10 kadar da Müslüman Türk çetesi. Asayişsizlik had safhadaydı. İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı Yüzbaşı Hurst, önce 200 ve sonra 300 askeriyle asayişsizliği önlemeye çalıştı. Başaramadı. İstanbul'dan destek istedi. Bunun üzerine İngiliz Komutanlığı, Osmanlı askerinden faydalanmayı düşündü ve İstanbul Hükümetine "bize asker verin" teklifinde bulundu. Vahideddin de Yüzbaşı Hurst'a yardım etsin diye Mustafa Kemal'i görevlendirdi. Bir ay on gün sonra sonuç sıfır. Mustafa Kemal'in desteğine rağmen Yüzbaşı Hurst, gene başarısız oldu. Ve şimdi 1.200 (bin iki yüz) mevcutlu Gurka alayı Samsun yolunda [196-200].

İngilizlerin Anadolu Planı Adım Adım Hayata Geçiyor... Üç Taburlu Gurka Alayı, Samsun Yolunda Mustafa Kemal, Staj İçin Erzurum Yolunda Yani İngilizler İçin İşler Yolunda...

30 Haziran 1919. Büyük İngiliz Planı kısaca şöyledir: Osmanlı İmparatorluğu'nu yıkmak... Bu nedenle; İngilizler, Mustafa Kemal'i aslında Sivas Kongresi için hazırladılar. Hatta kongre hazırlıklarının ve Mustafa Kemal'in denetlenmesi için görevlendirme bile yaptılar. İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanlığı, Gurkalardan önce 9 Mart 1919 da Samsun'a 200 asker çıkarmıştı. 17 Mayıs 1919'da 100 asker daha çıkardılar. İkinci grup olarak gelen askerlerin başında ellerindeki kartvizitlerden anlaşıldığı kadarıyla, "Sivas Denetleme Subayı" unvanlı iki subay da vardı. Sivas Denetleme Subayı...

Kartvizitlerinde aynen böyle yazıyordu. Bunlar, Mustafa Kemal'in tekmil vereceği İngiliz subayları, Yüzbaşı Richard ve Yüzbaşı Miles'dı. Yani, İngiliz planı başlangıçta Mustafa Kemal liderliğinde Sivas'ta bir kongre toplamak üzerine kuruluydu. Filistin'de ordusuyla birlikte cepheden kaçan ve kendilerine dünyanın en büyük askeri zaferini hediye eden Mustafa Kemal'e çok güveniyorlardı. Ama birdenbire ortaya bir Erzurum Kongresi çıktı. Bu nasıl oldu? Mustafa Kemal, Erzurum'a neden çağrıldı? Bu, 15'inci Kolordu Komutanı Kazım Karabekir ile Erzurum İşgal Kuvvetleri Komutanı Albay Rawlinson'un ortak tasarımı olmalı. Kazım Karabekir ile Rawlinson'un arası çok iyiydi. Sık sık buluşup konuşuyorlardı. Mustafa Kemal'in kongre deneyimi olmadığını ikisi de biliyordu. Ve Karabekir, delege olmayan, asker olduğu için delege olması da mümkün olmayan Mustafa Kemal'i Erzurum'a davet etti. 6 ilin çağrıldığı yerel bir toplantı olan Erzurum Kongresi, Mustafa Kemal için bir nevi staj alanı olacak. Sivas Kongresi öncesinde biraz pişecek...

İngiliz Ordusu'nun seçme askerleri... 4 yıl önce Çanakkale Zığındere'de binlerce yaralı Mehmetçiği kafalarını keserek şehit etmişlerdi [201-203].

Üç Taburlu Gurka Alayı Samsun'a Çıktı...

Yerli Rumlar, 1200 (Bin İkiyüz) Gurkanın Gelişini Sevinç Gösterileriyle Karşıladı 2 Temmuz 1919.

3 taburdan oluşan 1200 mevcutlu Gurka Alayı Batum üzerinden Samsun'a geldi. Böylece Samsun'daki İngiliz askerlerinin sayısı bin beşyüze ulaştı. Gurkalar, Samsun ve çevresindeki Rum ve Türk çetelere karşı kuvvet kullanacak [196,197].

Mustafa Kemal'i takibe odaklandık, İstanbul ve Ankara'yı unuttuk. Oysa...

Yunan İzmir'i İşgal Etti Diye Esip Gürleyen Paşa, Asıl İşgalciyi Görmüyor...

İstanbul Ve Çanakkale 7 Aydır, Ankara İse 6 Aydır İngiliz İşgali Altında...

1 Haziran 1919. İngiliz Ordusu'nun seçme askerleri Gurkalar Samsun, Mustafa Kemal ise Erzurum yolunda. Mustafa Kemal, İngiliz işgali altındaki Samsun'a 19 Mayıs'ta çıktı ve Kemalist yalancılara göre Kurtuluş Savaşı'nı başlattı. Ama Kurtuluş Savaşı'nın başladığını ne İngilizler biliyor ne de Pontosçu Rum çeteler biliyor. Hatta hatta, Mustafa Kemal'in kendisi bile Kurtuluş Savaşı'nı başlattığından habersiz...

Evet, arada bir hatırlamakta yarar var. İngilizler İstanbul'u 13 Kasım 1918'de 3 bin 500 askerle işgal ettiler. 2 hafta önce / 30 Ekim 1918'de Mustafa Kemal'in kankası Bahriye Nazırı Rauf Bey (Orbay), İngiliz Amiral Caltorphe ile Mondros Mütarekesi'ni imzaladı ve Osmanlı Ordusu 1'inci Dünya Savaşı'ndan çekildi. İstanbul'da 13 Kasım'da başlayan İngiliz işgali 5 yıl sürecek. Ama İşgal sadece İstanbul ile sınırlı değil. Ankara da Eskişehir de Samsun da Erzurum da Çanakkale'de vb. işgal altında. İngiliz Ordusu Çanakkale'yi 6 Kasım 1918'de, Eskişehir'i 1 Aralık 1918'de, Ankara'yı 2-3 Aralık 1918'de, Samsun'u 9 Mart 1919'da Erzurum'u 22 Nisan 1919'da işgal etti. Mustafa Kemal, İngiliz işgalini problem olarak görmüyor. Zaten 14 Kasım 1918'de Pera Palas Oteli'nde İngiliz subaylarla beraber kalırken, Anadolu'da İngiliz Valisi olmak istediğini General Milne'e iletmişti. 15 gün sonra ise İngiliz İrtibat Subayı / İstihbaratçı Bennett'e "Anadolu'da İngiliz subayların denetiminde bir Türk Ordusu kurabilirim" tekfini yapmıştı. Şimdi, Erzurum yolunda... İngiliz subaylarına bağlı bir Türk Ordusu mu kurmaya girişti? Durum öyle görünüyor...

Pontos Çetelerine ve Karadeniz Rumlarına Ne Oldu?

Burada bir parantez açarak, Selanik kökenli Amasya Metropoliti Germanos Karavangelis'e, 11 bin silahlı adama sahip Pontos Rum çetelerine ve 450 bin nüfusa sahip Karadeniz Rumlarına ne oldu? Bunu anlatmamız lazım. Zira bugün Amasya'da ne bir metropolit binası ne Rum çeteler ne de sivil Rum halkı yoktur. Mustafa Kemal'in Çankaya Muhafız Taburu Komutanı Milis Yarbayı Topal Osman ile başlayalım...

Topal Osman, yakın tarihin en esrarengiz şahsiyetlerinden birisidir. Onu tanımadan, cumhuriyetin nasıl kurulduğunu hakkıyla anlamak mümkün değildir.

Topal Osman Ağa (1884-1923) kayıkçılıktan keresteciliğe terfi etmiş bir Giresunludur. Hayatının çeşitli safhalarından anlaşıldığına göre, aynı zamanda bir asker, bir maceracı ve bir mafya lideridir. Kendi ifadesine göre, Balkan Harbi'ne gönüllü iştirak edip diz kapağından hafifçe yaralandı. Topal lakabı oradandır.

İttihatçı idi. Teşkilat-ı Mahsusa'ya katıldı. 1914 sonunda teşkilatın emriyle 100 çapulcu topladı. Trabzon hapishanesini basarak ipten kazıktan kurtulmuş 150 kişiyi salıp bir çete kurdu. Zamanla yüzlerce kişiyi bulan bu çete, Ermeni ve Rum tehcirinde mühim rol oynadı.

1916'da Ruslara karşı muharebe eden orduya katıldı. Ancak firar edince Divan-ı Harb tarafından haddi şeriye cezasına çarptırıldı. Sırtına 50 sopa vurularak cezalandırıldı. Çürük raporu alıp memleketine döndü. (Arif Cemil, Teşkilat-ı Mahsusa)

Öyle bir tütsü ki

Giresun'a dönünce belediye reisliğine ilaveten (CHP'nin nüvesini teşkil eden) Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti reisliğine el koydu. Şehrin yegâne hâkimi oldu. Ankara, Pontus belasından kurtulmayı, "Siz hiç merak etmeyin. Rumlara öyle bir tütsü vereceğim ki, hepsi mağaralarda eşek arısı gibi boğulacak" diyen Ağa'nın tecrübeli ellerine bıraktı. (H. İ. Dinamo, Kutsal İsyan, II/364)

Böylece mıntıka Rumlardan temizlendi. Aslında bu, İttihatçıların ulus-devlet hülyasıyla 1913'te başlattığı temizliğin tamamlanmasından ibaretti. Çete müsademelerinde 1817 Türk'e mukabil, 11.118 Rum öldürüldü. Salnamelere göre 1914'te Ağa'nın faaliyet gösterdiği Trabzon, Kastamonu ve Sivas vilayetinde 450 bin Rum yaşıyordu. Bunlardan 86 bini Rusya'ya hicret etti. 322 bini 1924'te mübadele ile Yunanistan'a gitti. Geri kalan 40-50 bin Rum bu hengamede öldürüldü (Stefanos Yerasimos, Pontus Meselesi)

Kara Zıpkalılar

1919'da Divan-ı Harb'de tehcir suçlusu olarak muhakeme edilmek üzere İstanbul'a getirilmesi istenince, Karahisar'da dağa çıktı. Sivas, Tokat

ve Karahisar metropolitlerini tehdit ederek, kendisinden şikayetleri olmadığına dair İstanbul'a mektuplar yazdırdı. Topal Osman'ın çıkarttığı hadiseyi bastırmak vazifesiyle Samsun'a çıkan Mustafa Kemal Paşa Havza'da kendisiyle görüştü. Şaşılacak şey, Ağa, Paşa'nın emrine girdi.

Paşa, affi için İstanbul'a yazdı; İstanbul da Ağa'yı affetti. Gücü daha da arttı. Erzurum Kongresi'nde Paşa'ya muhalefet eden Giresun delegelerini şehirden çıkarttı. Ankara hükümeti kurulunca Paşa'ya telgraf çekip sadakatini bildirdi. Bu hareketi destekleyen bir gazete çıkarttı, başyazarı da kendisiydi.

Çok sayıda gönüllü topladı. "Aba, zıpka, başlık. Beş para harçlık. Ağa dayı beni de yaz!" darbımesel olmuştu. 1920 sonunda Kara Zıpkalılar diye bilinen adamlarıyla Ankara'ya geldi. Gönüllü Giresun Taburu'nu kurdu. Milis binbaşılığına tayin edildi.

Mart 1921'de Koçgiri ayaklanmasını bastırmak üzere 550 adamı ve 4 dağ topu ile Refahiye'ye gönderildi. Bu vesileyle Suşehri, Koyulhisar, Reşadiye, Niksar ve Erbaa Rumlarını da temize havale etti. (Ahmet Emin Yalman, Topal Osman'la Mülakat, Vakit, 19/II/1922)

1921 ilkbaharında Samsun'a geçti. Burada padişah gibi mızıka eşliğinde Cuma selamlığına çıkardı. Adamları, eşkıya kovalayacak yerde, şehirde zevk ve safaya dalıp eşraftan kişileri fidye için dağa kaldırmaya başladı. Şikayetler üzerine Ankara'ya gelmesi emredildi. Ama "Mustafa Kemal değil, Allah emretse işim bitmeden gitmem" dedi.

Emirler sıklaşınca, yaz başında Ankara'ya hareket etti. Yol boyunca muhaliflerinin bulunduğu köyleri yakarak Ankara'ya vardı. Buradan Sakarya cephesine intikal etti. Cepheye 6 bin kişiyle gidip, 500 kişiyle döndüğü efsanesi doğru değildir. Sakarya'daki bütün şehitlerin sayısı 3282'dir. Yarbaylığa terfi ettirildi. Tekrar Giresun'a döndü.

Bizi kurtarın

Bu kahramandan bizar olan kadirbilmez halk, bir yandan Trabzon valisine bir yandan Ankara'ya "Giresun'da adam öldüren, yol kesen, harç alan bir eşkıya türedi, bundan bizi kurtarın!" diye şikâyet telgrafı çekiyordu. Trabzon 3. Fırka kumandanı Rüştü Bey ve Lazistan Milletvekili Osman Bey, Ankara'ya şikâyet telgrafları gönderdi: "Bu cahil adamın şimdiye kadar Giresun'da yapmadığı rezalet kalmadı. Ahaliden aldığı

yüz binlerce liranın hesabını kimse soramıyor. Şimdi eşkıyalığını Trabzon limanı içinde yapmaya başlıyor. Bu hâlin devamı pek çok çirkin hadiseye sebebiyet verecektir."

Bunun üzerine Gazi, Giresun reji müdürü Nakiyüddin Efendi'den gizlice bir rapor istedi. 15/I/1922 tarihli bu rapor şöyledir: "Osman Ağa cahil bir adam olup, mazide bir hiç idi. İlk Balkan harbinde bir ayağının sakat kalması neticesi gördüğü iltifat ve yardımlardan başlayarak kahvecilik, balıkçılık yaparken, göz açıp kapayıncaya kadar kısa bir zamanda gasp vesilesiyle milyonerliğe çıktı. Memleketi terk eden Rumların Müslüman halktan alacaklarını kendisi tahsil etti. Ödeyemeyenlerin bağ ve bahçelerini zapt etti. Garp cephesinde güya vatan hizmetiyle uğraşırken bile memleketi hâlâ pençesinde tutmak için her vasıtaya müracaat etti. Merhametsiz işlerden vazgeçmedi.

Ordudan aldığı buğdayları bir Rum'un üzerinde gösterip 100 bin liraya sahte senetle Giresun kumandanlığına sattı. Rumlardan gasp ettiği arazileri kendisi, ailesi ve adamları arasına pay etti. Koçgiri'de 60 bin lira değerinde koyun ve sığır gasp edip Giresun'a getirdi. Üstelik başkasının şehre kasaplık havyan sokmasını yasaklayarak büyük bir servet kazandı. Kardeşiyle tefecilik işine girdi; şehirde banka kurulmasını önledi. 30 bine mal olan kereste fabrikasını 3-5 kuruşa gasp etti..."

Gazi buna, "Osman Ağa hakkındaki şikayetlerden bittabi pek müteessir oldum. Bu hareketleri tasvip etmediğimi hatırlatmak isterim. Ancak şikayetnamenizde 'kendi kendimizi müdafaa ederiz' tarzındaki ifadeyi yersiz görmekteyim" diye cevap verdi. Bu yolda diğer resmi telgraflar üzerine Gazi, Ağa'ya, "Müfrezenizden bazılarının uygunsuz hallere müracaat ettiğinden şikâyet olunuyor. Buna katiyen ihtimal vermiyorum" şeklinde bir telgraf çekti. (Cemal Şener, Topal Osman Olayı)

Bu on parmağında on marifet bulunan kahramanın kırdığı ceviz bini aşınca, göz önünde tutulmak üzere adamlarıyla davet edildi. Böylece 1923 başında 3. defa Ankara'ya geldi ve fahri muhafız alayı kumandanı yapıldı. Ayrancı'daki Papazın Bağı ona tahsis edildi. Mecliste kendine mahsus yeri vardı. İstiklal Madalyası hamiliydi. Gazi'nin en güvendiği insanlardandı. İzmir'de Falih Rıfkı'ya, "Ah Mustafa Kemal Paşa o kadını

[Halide Edip] bana verse de karşı koymak nedir, ona göstersem" demişti.

Rumları toplayıp vapur kazanlarına attırdığı veya sandallara doldurarak, denizde batırdığı; bunu yaparken de hatırı sayılır bir servet edindiği, kurbanlarının eline kazmayı verip 'Burada bir çukur kaz!' diye emrettiği, derinlik kıvamını bulunca, 'Gir içine!' diyerek kendi eliyle kazdığı mezara gömdüğü meşhurdur. (Falih Rıfkı, Çankaya).

Bir taşla iki kuş

Mart 1923'te bir gün meclisteki amansız muhaliflerden Ali Şükrü Bey'in cesedi bulundu. Yapılan tahkikat neticesinde kendisini Topal Osman'ın boğarak öldürdüğü anlaşıldı. Kimine göre Ağa, Gazi'ye olan sadakatinin neticesinde bu cinayeti işlemişti. Meclisteki muhalifler, bu işi Gazi'den biliyor; "Katil Çankayada" başlıklı yazılar yazıyordu. Hükümet işin üzerine gidince, müşkül vaziyette kalan Gazi, Meclis Muhafız Komutanı Yüzbaşı İsmail Hakkı Tekçe'den meselenin silahla hallini emretti. 1 Nisan gecesi Giresun muhafız alayı meclis kararıyla lağvedildi, Tekçe, muhafız alayı kumandanı yapıldı.

Karadeniz kıyılarının bu destan kahramanı, sonuna kadar Mustafa Kemal'e bağlı kalan, 150 kişilik çetesine Çankaya'da ve köşkle şehir arasındaki yolda nöbet bekleten Topal Osman Ağa, köşeye sıkıştığını anlayınca, akıl almaz bir şeye kalkıştı: Çankaya Köşkü'nü basmak. Gazi, Latife Hanımla beraber köşkten tahliye edilmişti.

2 Nisan'daki kanlı müsademe yarım saat sürdü. 12 adamı öldü. Muhafız kıtasından Binbaşı Fuat Bey, Ağa'yı kafasından birkaç kurşunla vurdu; öyle ki kafası koptu. Yüzü tanınmayacak hale geldi. Oracıkta gömülen cesedi, daha sonra meclis kararıyla çıkarılarak Ulus meydanında 3 gün ayağından asılı kaldı. Çetesi silahları alınarak cesedin önünden geçirilip memleketlerine gönderildi.

Falih Rıfkı der ki, "Topal Osman, Mustafa Kemal'in emriyle Çankaya sırtlarında vurulmuştur." İsmet İnönü de, Rauf Orbay da, Tekçe de hatıralarında böyle anlatır. Ancak her şeyin en ince detayına kadar anlatıldığı Nutuk'ta ne Osman Ağa, ne de Ali Şükrü Bey'den bahis vardır. Bunun, Baba filmindeki çatışmalardan pek farkı yoktur. Eller kirlendiği

zaman, kanlı eldivenleri atmak tabiidir. Meclis kâtibi Mahir İz'in tabiriyle "Bir taşla iki kuş vurulmuştur." Bu vesileyle meclis dağıtılıp, "kız gibi meclis" kurulmuştur.

Heykel ve Kahramanlık

Birkaç sene sonra Giresun'u ziyaret eden Gazi, burada bir anıtmezara müsaade etti. 1981'de Giresunluların müracaatına, Türk Tarih Kurumu, "Heykelinin dikilmesini gerektirecek bir kahramanlığı yoktur" şeklinde Afet İnan imzalı bir cevap verdi. 1983'te Kenan Evren şehri ziyaretinde kendisinden övgüyle bahsetti. 1987'den itibaren milli bir kahramana dönüştürüldü. Sokaklara caddelere ismi verildi; her sene hakkında anma merasimleri tertiplendi. Giresun jandarma kumandanı Veli Küçük tarafından heykeli yaptırıldı. Bugün Topal Osman, Giresun'da; Ali Şükrü de 1,5 saat mesafedeki Trabzon'da milli kahraman olarak tanınmaktadır.

Sembol İsim

Bundan sonra muhafız alayı yıllarca (Deli Halid Paşa'nın katli gibi) gayrı resmi gizli operasyonların merkezi; Osman Ağa da katili Tekçe ile beraber bunun sembol ismi olmuştur. Öyle ki sadakati Ağa'yı da geçen Tekçe, "Gazi'nin karakutusu" diye anılmıştır.

İnkılap tarihi kitapları bu hâdiseleri sükût geçer. Bazılarına göre, "Millî Mücadele kahramanı" Osman Ağa, Ali Şükrü'nün katili değildir. "Gazi'nin etrafını saran hainlerin" komplosuna uğramıştır.

Topal Osman Ağa, Cumhuriyet tarihinin en sembolik şahsiyetlerinden biridir. Ankara hareketinin muvaffakiyete ulaşmasında başından beri en mühim rollerden birini oynamıştır. Onu tanımak, yakın tarihi anlamak, cumhuriyetin ne gibi şartlar altında kurulduğunu anlama fırsatını verir [204].

Samsun'dan sonra ne olur?

İngilizci Kazım Karabekir istedi... Paşa, Erzurum'a geldi...

Mustafa Kemal, İngiliz İşgali Altındaki Erzurum'da İngilizler, Osmanlıyı Yıkmak İçin Mustafa Kemal ve Karabekir'e "Gelin Beraber Yapalım" Diyor.

3 Temmuz 1919. Amasya Tamimi'ni yayınlayarak Şur'a hükümeti kurma niyetini açığa vuran ve İstanbul'a geri dönme emrine henüz cevap vermeyen 9'uncu Ordu Müfettişi Mustafa Kemal, Sivas'tan Erzurum'a geldi. Onu, Kazım Paşa çağırdı. Paşa'nın aklında Şur'a hükümeti var. Bu artık belli... Şimdi, Erzurum İngiliz işgali altında. Ve Mustafa Kemal, İngiliz işgaline karşı değil... Ve Anadolu'da bir Şur'a hükümeti kuracak... İngilizler ile beraber... Başdestekçi, aşırı İngilizci Kazım Karabekir... 15'inci Kolordu Komutanı. Anadolu'da diri kalan diğer iki kolordu ise, Filistin'de cepheden kaçan Mustafa Kemal'in beraberinde getirdiği 20'inci ve 3'üncü kolordular... 20'nci Kolordu Ankara'da, 3'üncü Kolordu Sivas'ta... Birde Fahrettin Altay komutasındaki 12.Kolordu var Konya'da...

8 ay geriye gidelim... Mondros Mütarekesi imzalanalı iki hafta oluyor... Filistin'de Cepheden Kaçan Mustafa Kemal'in İki Amacı Vardı... Enver'in Yerini Almak. Osmanlı'ya Harbiye Nazırı Olmak Vahideddin'in Kızını Alıp Saraya Damat Olmak.

4 Temmuz 1919. Dün, 3 Temmuz 1919'da Mustafa Kemal'in İngiliz işgali altındaki Erzurum'a vardığından söz etmiştim. Şimdi, biraz geri gidelim. Çünkü cumhuriyet fikrinin nereden çıktığını ve kimin işine yaradığını bulmamız gerekiyor. Mustafa Kemal, 13 Kasım 1918'de İstanbul'a geldi. Aynı gün İngiliz Ordusu da İstanbul'a geldi. Paşa, o çok sevdiği İngiliz subaylarıyla beraber Pera Palas Oteli'ne yerleşti. Enver Paşa, 12 gün önce İstanbul'dan kaçmıştı ve Mustafa Kemal onun yerine Harbiye Nazırı olmak istiyordu. İstiyordu ne kelime? Yanıp tutuşuyordu. İkinci olarak; Mustafa Kemal, Padişah Vahideddin'in kızı Sabiha Sultan ile evlenip Saray'ın damadı olmak istiyordu. Yine Enver Paşa'nın Naciye Sultan ile evlenip Saray'a damat oluşu gibi... Aklında toplu iğne ucu kadar bile cumhuriyet fikri yoktu. İstanbul'da kaldığı 6 ay 3 gün içinde siyasi amaçlarını gerçekleştirmek için Ay-Yıldız Komitesi'ni kurdu. Bu komite vasıtasıyla hükümet darbesi yapmayı düşündü, cumhuriyet diye bir şey düşünmedi... Peki, nereden çıktı bu cumhuriyet? Kaynak: Alev Coşkun, Samsun'dan Önce Bilinmeyen 6 Ay...

Mustafa Kemal, Kazım Karabekir ve İngiliz istihbaratçı arasından su sızmıyor Parasız Kalan İngiliz İstihbaratçı, Karabekir'den Borç Para İstedi,

Karabekir "Emredersin" Dedi ve Rawlinson'a 1200 Altın (33 Milyon 600 Bin Lira) Borç Verdi 4 Temmuz 1919. Mustafa Kemal, Kazım Karabekir ve A. Rawlinson Erzurum'da beraberler. Karabekir, Rawlinson'a Kolordu veznesinden muhtelif defalar (borç olarak) 1200 lira para verildiğini kaydeder. O günlerde 1 lira 1 Reşat altını. Yani, 28 Bin lira demektir bugünkü para ile 3 Milyon 80 Bin lira etmektedir. Gak deyince et, guk deyince süt. Karabekir, Mustafa Kemal'in de bilgisi dahilinde İngiliz ajanını neredeyse elcağızıyla beslemektedir. İngiliz ajan, el üstünde tutulmaktadır. Rawlinson, (6 Ağustos 1919'da Erzurum Konresi'nin bitişinden bir gün önce) Mustafa Kemal ile de üç buçuk saat süren bir görüşme yaptıklarını ve Mustafa Kemal'in kendisine o gün kabul edilen "Milli Misak" hakkında bilgi verdiğini ve ertesi gün karar metninin son şeklini kendisine telgrafla göndermeye söz verdiğini de kaydetmiştir. Bunu Ağustos ayında yeniden ve ayrıntılı olarak konuşacağız [204-207].

Amasya Tamimi yani İstanbul hükümeti ile Anadolu'dakilerin bir tür uzlaşma metni imzalanır. (Ben Mülkiye'de okurken hem siyasi tarih hem de devrim tarihi dersi aldım ve kalın kafalı olduğumdan mı nedir, bu tamimi hiç anlamadım.) Ve 3 Temmuz 1919'da Mustafa Kemal kongre için Erzurum'a gelir. Erzurum Kongresi'nin başlangıcı çok tuhaftır. Resmi tarihçilere bakarsanız, Erzurum, Mustafa Kemal'i bağrına basmıştır. Acaba öyle mi olmuştur?

Mustafa Kemal, ilk gün Erzurum Kongresi'nden kovuldu

Kısaca; Anadolu'da Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılması kararı, Nisan 1919'da İstanbul Şişli'de, Mustafa Kemal Paşa ile Kazım Karabekir Paşa arasında alınmıştır. Karabekir, bu görüşmede Mustafa Kemal'e kendi planlarını anlatacak ve onun da Anadolu'ya gelmesini isteyecektir. Bir yığın ayrıntıyı dışarıda bırakırsak, Kazım Karabekir, 15'inci Kolordu Komutanı olarak görev yeri olan Erzurum'a gitmiş, bir ay sonra da Mustafa Kemal, Padişah Vahideddin tarafından Samsun ve çevresindeki olayları incelemek ve müdahil olmak üzere 9.'uncu Ordu Müfettişi olarak bölgeye gönderilmiştir.

Mustafa Kemal, 19 Mayıs 1919 tarihinde İngiliz işgali altındaki Samsun'a varır. Havza'da ve Amasya'da Kazım Karabekir gibi diğer komu-

tanların da imzasıyla yayınlanan genelgenin ardından Mustafa Kemal, İstanbul hükümeti tarafından İstanbul'a geri çağrılır. Emre uymaması üzerine görevinden alınır ve hakkında tutuklama kararı çıkarılır. Kararı uygulayacak kişi Kazım Karabekir'dir. Ancak Karabekir, Mustafa Kemal ile çalışmak istediğinden kararı uygulamaz. Aksine "Ben ve kolordum emrinizdeyiz Paşam." der.

Kısa bir süre sonra Mustafa Kemal İstanbul hükümeti tarafından askerlik görevinden de uzaklaştırılır. Mustafa Kemal önünde tek bir seçenek kalmıştır, ordudan istifa etmek. O da istemeye istemeye öyle yapar. Olumsuz gibi görünen bu durum, onun önünü tıkamak yerine açan bir gelişme olmuştur.

Erzurum Kongresi, Vilâyât-ı Şarkıye Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti Erzurum Şubesi'nin organizasyonuyla yani sivil bir oluşum halinde Erzurum'da toplanma kararı almıştır. Kongre sivil bir oluşum olduğundan, bölgede çok sevilen Kazım Karabekir Paşa bu toplantıya katılmayacaktır. Bununla beraber Karabekir, Mustafa Kemal'in kongreye üye olarak katılmasını istemiştir. Bunu sağlamak içinse kongre öncesinde temsilcilerle görüşmeler yapar. Ancak onları ikna etmek kolay olmaz. Kongreyi toplayanlar, Mustafa Kemal'in 'milli hareketi' engellemek için İstanbul hükümeti tarafından gönderildiği şüphesini taşıyorlardır, ajan olma ihtimali yüksektir. Onu kongreye kabul etmek istemezler. Şüpheleri ortadan kaldırmak Karabekir Paşa'ya düşer. Karabekir Paşa, Erzurumlu temsilcilere kişisel teminat vererek ve üyelerin huzurunda Mustafa Kemal'e yemin ettirerek onu kongreye üye seçtirmeyi başarabilir.

Kongrenin toplanacağı gün yaşananlar, tarihin dikkat çeken sayfalarından biridir. Ancak, aşağıda okuyacaklarınız yaklaşık 90 yıl gizli kalmıştır. Mustafa Kemal, Nutuk'ta Erzurum Kongresi'ni anlatırken bu olaydan hiç söz etmemiştir.

Mustafa Kemal Paşa askerlik mesleğinden istifa etmesine karşın, kongreye askeri merasim üniforması ve fahri yaver-i şehriyari kordonuyla gelecek ve bundan dolayı kongre olaylı bir şekilde başlayacaktır. Kongre üyelerinden Kadirbeyoğlu Zeki Bey, o gün yaşananları hatıralarında şöyle anlatıyor:

"Camekanlı kapı açılır açılmaz bütün ihtişâmı ile büyük

üniformasıyla, kaşıklı, püsküllü apoletleriyle irili-ufaklı umum nişanlarıyla ve Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârî kordonu ile arkasında da Yüzbaşı Cevad ve diğeri Mülâzım Receb Zühdü, aynı büyük üniforma ile içeri girmesinler mi? Zavallı millet... Öteden beri şatafat bu dârât (gösteriş) ve bu debdebenin zebûnu değil midir? İsterse olmasın, kafasına vurarak oldurur...

Böyle alıştırılmış devir, her ne olursa olsun ismine ne nâm verilirse verilsin, büyük, buradaki büyüklük ilmen ve irfânen değil, mevkî itibâriyle bu nâmı ihrâz edenler, alt taraflarındakine dâima hakaretle bakmayı, hin-î hâcette (gerektiği zaman) tahta kurusu gibi onları ezmeyi ve mutlak olarak kendilerine itaat ettirmeyi isterler.

Mustafa Kemal Paşa bu hareketiyle murahhaslar üzerinde yapacağı te'sîri çok iyi olarak keşfetmişti. Ve nitekim öyle de çıktı.

O dârât, debdebe ile kılıç şakırdılarına karşı murahhaslar (delegeler) hep birden ayaklanmasınlar mı? İşte o vakit taş kafamdan fırladı, ayağa kalkmayan ben ve Rauf Bey'den başka kimse kalmadığını görünce ben de yerimden fırladım. Gayet sert ve haşin bir sadâ ile:

"Efendiler oturunuz! Paşa hemen dışarı çıkınız. Daha istifanâmenizin (askerlikten istifanın) mürekkebi kurumadan kongre üzerinde bir te'sîr icrâ etmek için bu kıyafetle gelmenize çok teessüf ederim. Hemen çıkınız, başka bir elbise ile gelirsiniz." diyerek elimle de kapıyı gösterdim.

Sarı olan Mustafa Kemal o sırada yeşil bir renk aldı. Ve kongre salonunu mevtâî (ölü gibi) bir sükûn kapladı. Yalnız yanımda oturan Rauf Bey:

"Zeki ne yaptın?" diyerek, o kudretli elleriyle sol bacağımı öyle bir sıktı ki, tam bir hafta siyah kaldı.

Mustafa Kemal Paşa üç dakika süren bu sükûtu, rolünü değiştirmek suretiyle bir aktör vaziyeti aldı:

"Efendiler, şimdi bu dakikada kanaat getirdim ki, bu memleket hiçbir vakit istiklâlini zâyi etmeyecek. Bilakis parlak

istikballere mazhar olacaktır. Zirâ içimizde medenî cesâretini hiçbir kuvvetin eğemeyeceğini ben de îman ettiğim, (eliyle beni göstererek) böyle şahıslar oldukça bizler yaşayacağız. Bu bizim hakkımızdır."

Bana doğru bir adım atarak elini uzattı ve sivil elbisesi olmadığı için bunlarla gelmeye mecbur olduğunu beyân-ı itizar etmesi (özür dilemesi) üzerine cevâben:

"Paşa, paşa, üzerindeki hâkî elbise bizim için kâfî idi. Paşalık işaretlerini kaldırınız, avcı biçimi sivil bir elbise olur. Nitekim içimizde o kıyafette birkaç arkadaşımız da vardır. Siz ise yevmî (günlük) giyilen askerî üniformaya da kanaat etmeyerek, büyük üniforma, yâverî kordonu ve bütün nişanlarınızla buraya gelmeniz, çok açık söyleyeyim ki hüsnüniyete delâlet etmez. Bununla beraber burada oturamazsınız. Tâ ki sivil giymedikçe... burayı şimdi terk etmeniz icâb ediyor. Aksi takdirde biz salonu terk ederiz."

Mustafa Kemal Paşa, vaziyetin başka türlü çıkar yolu olmadığını görünce hemen geriye dönerek salondan çıkmak sûretiyle kongreyi terk etti. İki dakika sonra otomobilinin zartazurtası işitildi.

Bu hâdise murahhaslar üzerinde henüz kavrayamadıkları derin bir te'sîr bıraktı. Herkes yanındaki arkadaşlarıyla hasbihâle daldı.

Rauf Bey:

"Zeki, bu darbe çok ağır oldu, îtirâf ederim ki, haklısın lâkin bu kadar sert ve haşin hakarete lüzum yoktu."

Ben de cevâben:

"Peki, siz de bir bahriye amirali üniformasını niçin giymediniz? Daha başlangıçta bu harekete ne mânâ vardı? Biz Karabekir ile böyle görüşmedik. Benim kimseden korkum ve âmâlim yoktur. Tek bir emelim vardır ki, o da hepinizin düşündüğü gibi vatanımın istiklâlidir." dedim.

Tam bu sırada kapıcı gelerek Karabekir'in geldiğini ve

beni görmek istediğini söyledi. Paşa'yı içeride bir odada ayakta gezinirken gördüm.

"Buyurun Paşam, emirleriniz?" dedim.

Karabekir:

"Aman Zeki Bey, burada bir hâdise cereyân etmiş, Mustafa Kemal Paşa ağır bir hakaretle kongre hâricine çıkarılmış."

"Hayır, hayır Paşa, hakaret filan değil, hiçbir şey yoktur. Yalnız Mustafa Kemal Paşa, cuma selâmlığına gideceğine, zâhib olarak büyük üniforma nişanlarıyla, Yâverân-ı Hazret-i Padişâhî kordonu ile teşrif ettiler. Bendeniz de cevâben: 'Paşam, yanlış geldiniz, lütfen dışarı çıkınız da sivil elbise ile teşrif edersiniz.' dedim. Elbisesi olmadığından bahsetti. Ben de bu hâkî elbisenin üzerindeki bütün alâmetler kaldırıldığı takdirde mükemmel bir avcı sivil elbisesi olacağını söyledim. Çıktı gitti. Zirâ o kıyafetle biz Paşa'yı hiçbir vakit kongreye kabul edemezdik!" diyerek Karabekir'in gözlerinin içine baktım.

Karabekir çok dalgın ve müteessir idi. Yalnız:

"Yâ? Büyük üniforma ile geldi hâ?" dedi. Ben de:

"Yâverleri de öyle geldi paşam, yalnız kendisi değil." dedim.

Kongrenin başlangıcında yaşanan bu olaydan sonra Mustafa Kemal Paşa, ikinci günden itibaren sivil giyinerek toplantıya katılabildi [208-210].

Ajan Rawlinson'un Kemalistlerle dansı

Mustafa Kemal 3 Temmuz 1919'da İngiliz işgali altındaki Erzurum'a geldi. Ve İngiliz istihbaratının kafa adamlarından Albay Rawlinson'u karşısında buldu. Ama bu Mustafa Kemal'in tanıştığı ilk İngiliz istihbaratçısı değildi. Mustafa Kemal ta 1913 yılından beri İngiliz Dış İstihbarat Örgütü MI6 ile içli dışlıydı. Evet, ne dedik? İngiliz istihbaratı / Albay Rawlinson, Erzurum'da Kemalistleri, saltanata son verip Cumhuriyet rejimi kurmaları için ikna etmeye çalışmıştır. Cumhuriyetin kurulmasına "evet" derlerse İngiltere'nin desteği arkalarında olacaktır. Rawlinson,

Karabekir ve Mustafa Kemal Paşa'yı Anadolu'da devrim yapmaları için kışkırtmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun kaderini belirleyecek olan olan bu görev, çok ciddi ve tehlikeli bir görevdir.

Kim bu Rawlinson?

1919-1921 tarihleri arasında (bir bölümü sözde tutsak olarak) Erzurum ve çevresinde bulunmuş olan Alfred Rawlinson, 1918 Bakü harekâtına katılmış ve Nuri Paşa komutasındaki Kafkas İslam Ordusu'na yenilmiş bir İngiliz subayıdır. Aristokrat bir İngiliz ailesine mensup olan bu subay, bölgede gezdiği yerlerin sosyal, siyasi ve iktisadi yapısı hakkındaki gözlemlerini hatıra adı altında kaleme almış, bu hatırat, daha 1923'te Londra'da, hemen sonrasında da Amerika'da basılmıştır. 1919 yılının başlarında Mondros Mütarekesi'nin uygulanışını güya denetlemek göreviyle Doğu Anadolu ve Kafkasya'ya gönderilmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nu yıkma ve Anadolu'yu yeniden dizayn etmeye yönelik İngiliz politikalarının alt yapısını oluşturma misyonu gizli tutulmuştur. Rawlinson, Selanik Seferi Kuvvetleri istihbarat şubesine bağlı özel servis subayı olarak görevlendirilmiş, bu görev için Sir George Milne, referans olmuştur. 15 Şubat'ta 1919'da Londra'dan ayrılmış, İtalya üzerinden gemiyle Selanik'e, oradan da 1 Mart 1919'da İstanbul'a ulaşmıştır. Resmi görevi Kafkasya ve Doğu Anadolu'da Mütareke hükümlerinin uygulanmasını denetlemek ve Müttefik Yüksek Konseyi'nin barış şartlarına yönelik incelemede bulunmak olarak belirlenmiştir. Ancak, bu harekatla ilgili olarak Rawlinson'a göre, 1918'de Bakü ve Kafkasya'ya giren İngiliz birlikleri, Bolşevik Ermeni yönetimi tarafından yardıma çağrılmıştı. Dolayısıyla İngiltere, bir yandan Bolşevik Rusya'yı boğmaya çalışırken, diğer yandan Bolşevik Ermenilere yardım etmektedir.

1918 yılında bölgedeki seyahati ve faaliyetleri hakkında:

Alfred Rawlinson'un ağabeyi Sir Henry Rawlinson, İngiliz Hindistan Genel Valiliği görevine kadar yükselmiş ender bürokratlardan birisi olup, daha sonra da Arkanjel Müttefik Kuvvetleri Komutanlığı'na tayin edilmiş-

tir. Bazı Türk kaynakları, İngiliz Kraliyet idaresi nezdinde Rawlinson kardeşlerin önemini fark etmiş olduklarından A. Rawlinson'u Lord Curzon'un kardeşi veya yeğeni olarak gösterirler. Gerçekte A. Rawlinson, Lord Curzon'un yeğeniyle evlidir Alfred Rawlinson da kendi hatıratında Henry ile kardeş olduklarını açıkça ifade etmektedir. Rawlinson, Selanik Seferi Kuvvetleri Başkomutanı Sir George Milne ile, Arkanjel'deki İngiliz kuvvetlerinin tahliyesi sorumluluğunu yüklenen kardeşi Sir Henry Rawlinson ile kahvaltı ederken tanışmıştır. Bu kuvvetler, Hazar Denizi'ni aşıp Bakü'ye geçerek, Kafkaslardaki diğer kuvvetlerle birlikte harekât yapacak olan Kuzey İran ordularına katılmak için İstanbul'a nakledilmekteydi. Sir George Milne, adı geçen yerleri bildiğini duyunca Rawlinson'a maiyetinde özel bir görev verilmesini sağlamıştır.) Rawlinson İstanbul'da fazla kalmaz. İngiltere'nin Kafkasya'daki istihbarat sorumlusu General Beach'e katılmak üzere 5 Mart'ta ayrılır ve Karadeniz yoluyla 10 Mart'ta Batum'a ulaşır. Oradan Tiflis'e geçer. Beach ile görüşür. Mart ayı sonuna kadar Tiflis, Tebriz, Bakü, Kars bölgelerinde incelemelerde bulunduktan sonra 3 Nisan'da Batum üzerinden deniz yoluyla Trabzon'a, Gümüşhane yoluyla 22 Nisan 1919'da Erzurum'a gelir. Bu tarih, Kazım Karabekir'in Erzurum'a gelişinden 11 gün öncedir. Karabekir, 19 Nisan'da Trabzon'a ulaşmıştır ve ancak 3 Mayıs'ta Erzurum'a varacaktır. İngiliz istihbaratı, daha Karabekir gelmeden önce önlemlerini almaya başlamıştır. İngilizler, Mustafa Kemal'in de buraya geleceğini ve bu şehirde önemli olaylar olacağını bilmektedirler. Rawlinson, 23 Nisan 1919'da (Karabekir'in gelişine daha 10 gün var) vali ve karargâh geçici komutanı Albay Rüştü ile görüşür, itimatnamesini göstererek, silah ve mühimmat depolarını, yoklama cetvellerini ve bordroları inceler. Rawlinson, sanki Mondros'un denetçisi gibi davranmakta ve yanlış bir görüntü vermektedir. 27 Nisan'da Kars'ta İngiliz Kuvvetleri Karargâh Komutanı Beach'e bir rapor sunarak tekrar Erzurum'a döner. Teftişini tamamlayıp, Osmanlı kuvvetlerinden toplanan silahların Ermenistan'a sevki görevini almış, yegâne görevi buymuş gibi yapar.

Rawlinson, Beach ile İran'dan tanışmaktadır. Tiflis'te 14 kişilik ekibini oluşturarak onları eğitmiştir. Ekipteki görevliler yaver, tercüman, şoför, aşçı, seyis, emir eri kadrolarında, kamufle edilmişlerdir. Kars ile ilgili

izlenimlerinde, Kars'ta nüfusun büyük çoğunluğunu Türklerin oluşturduğunu tespit eden Rawlinson, Kars'ta kurulan Türk Hükümeti'nin Wilson Prensiplerine dayandığını, Türklerce desteklendiğini, İngilizlerin bu kargaşayı önlemeye geldiğini ve Yüksek Konsey'in Kars'ı Ermenilere verme kararının da Müttefiklerin ilk büyük hatalarından olduğunu ve Müslümanların tepkilerinde haklı olduğunu kaydetmektedir. Rawlinson'un görüşleri, bin yıldır Türklerin egemenliğinde bulunan bölgeye başka bir unsur müdahalesinin getireceği tehlikeyi işaret etmektedir.

Rawlinson Erzurum'a gelirken, Yakup Şevki Paşa da ordusu lağvedilerek İstanbul'a çağrılmıştır. Ancak, ordunun çekilmekte olduğu bu bölgelerde milis kuvvetleri oluşturulmuş ve yabancı müdahalelere karşı mücadele devam etmektedir. Bu sebeple Rawlinson Trabzon üzerinden Erzurum'a gitmeyi tercih eder. Yakup Şevki Paşa İstanbul'a dönerken, Erzurum'a gelmekte olan Rawlinson ile Gümüşhane'de karşılaşırlar. Rawlinson'un ve ekibinin Erzurum'a gitmek için Trabzon'a geldiği ve bölgedeki görevleri hakkında Trabzon Mevki Kumandanlığı Erzurum'u önceden haberdar etmiştir. (Rawlinson, Erzurum civarında toplanan silahların tren yoluyla Trabzon'a sevk edilmek amacıyla Ermeni sınırına taşınmasını istemiştir. Ancak Türk yönetimi, silahların Ermenilere verileceğinden endişe etmektedir. İstanbul'dan Müttefik Orduları Başkumandanlığı emriyle Mütareke'nin uygulanmasına yönelik talimatlarla 15'inci Kolordu mıntıkasına gelen 15'inci Fırka Kumandanı Rüşdü, 15'inci Kolordu Komutanlığı'na verdiği 5.5.1919 tarihli raporla, mütarekenin uygulanması konusundaki emirleri ve Rawlinson'un da bölgeye gelmiş olduğunu bildirir. İtilaf Komiseri imiş gibi davranan Rawlinson, 3 Haziran 1919'a kadar Kars ve Erzurum yöresinde incelemelerde bulunur ve Mütareke hükümlerinin uygulanmasını sağlamaya çalışıyormuş gibi görünür. Rawlinson bölgedeki incelemeleri sonunda, Türklerin geleceğinin bu coğrafyada belirleneceğini fark etmiştir.

O'na göre; Türkler burada alacakları sonuçlara göre geleceklerini planlayacaklardır. İngiliz subayının fark ettiği başka bir husus da teftiş konusunda her türlü kolaylığın gösterilmesine rağmen, silahsızlanma konusunda işlerin savsaklandığıdır. Bunu amirlerine bildirir. 3 Mayıs

1919'da Kazım Karabekir de Erzurum'a gelmiştir. Rawlinson'un sıkıntısı güya bölgedeki depoların denetlenmesinden değil, geçitlerin kapalı olması ve kar yüzünden doğu sınırındaki işlerin yürümemesi, nakliyatın yapılamamasıdır. Kazım Karabekir de toplayacağı silahları sevk etmesinin imkansızlığını vurgulayarak, Türk ahalinin buna müsaade etmeyeceği konusunda Rawlinson'u uyarır. Karabekir'in görüşme ile ilgili ifadeleri şöyledir: "İngiliz Albay ziyaretime geldi. Vazifesini sordum. 'Doğu bölgesinde mütareke hükümlerinin iyi uygulanması' dedi. Kolordu ve fırkalara emir verir gibi yazmamasını istedim. 'Arzunuzu bana söylersiniz, ben gereğini yaparım. İcraya ait işler Harbiye Nezareti'nin emriyle olur' dedim. 'Öte beriye fazla müdahalen asabi halk üzerinde kötü etki yapar. Ne sen ne de ben hayatımızı tehlikeye atmayalım' dedim"

Rawlinson, bu sözleri makul karşılar. Karabekir, Rawlinson her konuda kendisine gelmesin diye Fransızca bilen bir subayı aracı tayin eder. Subayın İngilizce de bildiğini güya Rawlinson bilmemektedir. Karabekir, Rawlinson'un dairesindeki görüşme ve yazışmalardan bu yolla haberdar olmaktadır. Aslında bu, Rawlinson'un oynanmasına izin verdiği bir oyundur. Karabekir, Rawlinson'a silah ve mühimmatları teslim etmemek için bahaneler ararken, Rawlinson da onu Bolşeviklere karşı bir harekata sürüklemeye çalışır. Karabekir, böyle bir izlenim edinir. Bu arada Rawlinson'un gerçek görevini bilmeyen Karabekir, fazla silahların şimendiferle sevk edilmesi teklifine yolların bozukluğunu ileri sürerek karşı çıkar. Rawlinson ise Karabekir'i öve öve göklere çıkarır onu şöyle tasvir eder: "Kazım Paşa hoş sohbet, zeki, milletlerarası meselelere müstesna bir vukuf sahibiydi. Memleketinin geleceği ve Milli Hareket ile ilgili görüşlerinden ve neticelerinden şüphem yoktu. Kazım Paşa birinci sınıf Türk subaylarından bir örnekti. Savaş tecrübesi çoktu. O'nun komuta ettiği bir ordunun iyi komuta altında olduğuna her zaman güvenilebilir.

Rawlinson, silahsızlandırılma uygulamasını "çok keyfi bir muamele" olarak gördüğünü ve bu işi sadece emirleri uygulamaya çalıştığı için yaptığını Karabekir'e ifade ederek güya vicdani rahatsızlığını açığa vurur. Bu, iyi bir istihbaratçı olarak, Karabekir'in güvenini kazanmak için tam zamanında atılmış bir adımdır. Ancak yine aynı Rawlinson, işlerin istediği

hızla yürümediğini ve bunun sağlanması için bir miktar İngiliz askerinin yardımına gönderilmesi isteğini bir raporla üstlerine iletir. 21 Haziran'da General Beach'i hudutta karşılar ve birlikte Erzurum'a gelirler. General Beach, 3 Temmuz'da Tiflis'e döner. 2 istihbarat subayı, 2 tercüman, 8 at, 2 katır, 1 doktor, tıbbi malzeme, 2 asteğmen ve 20 erden mürekkep küçük bir kuvveti Erzurum'a gönderir. 7 Temmuz'da Trabzon üzerinden Batum'a giden Rawlinson, Türk yetkililerin Mütareke şartları konusunda zorluk çıkardıkları şikayetinde bulunur ve Beach'den bu konuda talimat alır. General Beach, fazla silahların şimendiferle Sankamış'a, oradan da Batum'a taşınması teklifini yapar ve Karabekir bunu kabul etmiş görünür. Bu arada Beach, Üçüncü Fırka Kumandanı Halit Beyi de sorar. Halit Beyi tutuklamak istemektedir. Karabekir, Halit Bey'in ortalıktan kaybolduğu cevabıyla bu soruyu geçiştirir. (K. Karabekir, İstiklal Harbimiz, s.31,39) ayrıca Rawlinson'un beklediği takviye güç ve malzeme de Trabzon'a ulaşmış, 8 Temmuz'da bizzat Rawlinson'a teslim edilmiştir.

Bu sırada Mustafa Kemal de, 3 Temmuz 1919'da Rawlinson'un ağlarını gerdiği şehre, Erzurum'a gelmiştir. Rawlinson, asıl işine, istihbarata odaklanır ve Erzurum Kongresi'nin toplanması öncesi yapılanları dikkatle takip eder. Yaaa işte böyle: bizim Erzurum Kongresi İngiliz istihbaratının gözü önünde toplanmıştır. (Rawlinson'un Erzurum Kongresi'ni engellemeye çalıştığını ileri sürenler yalan söylemektedirler. Bu konuda tek bir belge bile yoktur) Rawlinson, 9 temmuz'da Mustafa Kemal ile görüşmüştür. Mustafa Kemal'i sık sık gördüğünü ve Erzurum Kongresi çalışmalarını da takip ettiğini belirten Rawlinson'u Mustafa Kemal, kürsüde konuşurken, Rawlinson, yanında diğer istihbarat subayları ve tercümanlarıyla onu dinleyecektir.

Mazhar Müfit Kansu kitabında, Mustafa Kemal ile Rawlinson'un tanışmalarını ve bu sırada aralarında geçen konuşmayı şu şekilde anlatmaktadır:

> "Henüz öğle yemeğini yemiştik. Paşa ile konuşuyorduk. Paşa'nın ordudan ve askerlikten çekilmesine rağmen Kazım Karabekir Paşa'nın gösterdiği dostluk ve nezaket eseri olarak emireri Ali, evde alıkonulmuştu. Ali, odaya geldi.

-Kolonel Ravlenson (Rawlinson), sizi ziyaret etmek istiyor Paşam... Haberini ulaştırdı.

Paşa, bir saniye, çatık kaşlarının altında bir güneş gibi açan bol ışıklı gözlerini Ali'nin gözleri içinde dolaştırdıktan sonra:

- Peki buyursunlar.. Dedi. Biraz sonra, kolonel aramızdaydı. Paşa ile havadan, sudan, şundan bundan bahseden konuşmalar yaptıktan sonra:

-İşittiğime göre, burada yarın bir kongre açacak imişsiniz? dedi.

Paşa; kesin bir sesle:

- Evet milletçe açılması takarrür etmiştir. Dedi ve muhavere karşılıklı şöyle devam etti.

Kolonel- Açılmaması daha münasip olacaktır.

Mustafa Kemal Paşa- Kongre muhakkak toplanacak ve gününde açılacaktır. (Ancak 10 Temmuz'da başlaması gereken kongre nedense 23 Temmuz'da başlayabildi. YÖ) Millet buna karar vermiştir. Açılmamasını tavsiye eden mütalaanıza hâkim olan sebepleri bile sormayı lüzumlu görmüyorum.

Kolonel- Fakat, hükümetim, bu kongrenin toplanmasına müsaade edemez.

Mustafa Kemal Paşa- Ne hükümetinizden ne de sizden müsaade istemedik ki, böyle bir müsaadenin, verilip verilmeyecegi bahis mevzuu olsun.

Muhaverenin tam bu asabi ve çetin noktasında, emireri elinde kahve tepsisi oldugu halde odaya girdi. Paşa ile İngiliz miralayı arasındaki muhavereden hiçbir şey anlamadığı halde Paşa'nın yüzünden, hareket tavrından, sesinden ve sesinin tonundan herhalde birşeyler sezmiş olacak ki, o andaki jestini asla unutamıyacağım. Bu saf, dürüst ve sadık Anadolu çocugu gözlerimin içine bakarak, göz ve kaşlariyle işaret ederek:- Kolonel'i kapı dışarı edeyim mi? Diye sordu. Ben de onun dili ile, yani kaş göz hareketleri ile: - Kahveyi ver, dışarı

çık! işaretini verdim. Ali kahveyi verip dışan çıktıktan sonra, Paşa ile Kolonel arasındaki muhavere yeniden şiddetlendi.

Kolonel: -Kongreden vazgeçmezseniz kuvve-i cebriye ile toplantının dağıtılmasına mecburiyet hasıl olacak. Dedi.

Paşa da, derhal aynı şiddetle mukabele etti: - O halde biz de, mecburi ve zaruri olarak kuvvete kuvvetle karşı koyar ve herhalde milletin kararını yerine getiririz.

Paşa, çok sinirlenmişti. Hiddetli zamanlarında kaşlan çatılır ve gözleri sağa sola çevrilerek ateş saçardı.

Paşa yine bu halde idi. - Ne pahasına olursa olsun kongreyi açacağız. Diyerek yerinden kalktı ve Lord Gurzon'un yeğenine kesin bir şekilde: -Mülakatımız burada bitmiştir. Dedi.

Kolonel'in ters bir cevap verip Paşa'yı daha çok sinirlendirmesine mâni olmak için ben de hemen oda kapısını açtım ve

- Lütfen. Kolonel. Diyerek kapıyı gösterdim ve muhakkak ki, Paşa'nın muhataplarını esir halinde tutan yüksek iradesinin sevk ve tesiri altında Kolonel, açtığım oda kapısından ağzından tek kelime çıkmadan ve sapsarı bir yüzle basıp gitti.

Lord Gurzon'un yeğeni, İngiliz devleti askeri mümessili ve Erzurum işgal kuvvetleri komutanı sayın Kolonel Ravlenson bu şekilde evi ve mülakat sahnesini terkettikten sonra, Paşa, asabiyetini muhafaza ediyor, odanın içinde geziniyor:

- Miralay Bey, böyle blöflerle, tehditlerle, bizi kararımızdan vaçgeçirebilecegini zannediyor. Azm-i milletin, irade-i milliyenin ne demek oldugunu bilmiyor. Diyordu. Biraz düşündükten sonra:

- Bununla beraber her ihtimali nazarı dikkate almalıyız. Diyerek ilave etti. Pek ihtimal vermiyorum ve ciddi telakki ettniyorum amma, şayet bu zat, kongrenin toplanmasına müdahale etmeye ve mâni olmaya kalkışırsa bizim de tedarikli bulunmamız lazım gelir. Aklıma kolordudan biraz muhafız asker istemek gelmiyor değil. Fakat bu iyi bir şey olmaz. Kongreyi millet değil, asker yaptı ve yaptırdı, derler."

Mazhar Müfit tarafından yazılan metinde, doğrular kadar yanlışlar da vardır. Rawlinson'u İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Curzon'un yeğeni sanmaktadır. Oysa Rawlinson, Lord Curzon'un yeğeninin kocasıdır. Ancak, aynı Mazhar Müfit, Rawlinson'dan "Erzurum işgal kuvvetleri komutanı sayın Kolonel Ravlenson" diye söz etmektedir. Hiç kimsenin dile getirmeye cesaret edemediğini pat diye söylemektedir. İngiliz işgal kuvvetleri komutanı. Evet, o günlerde Erzurum, İngiltere'nin işgali altındadır. Rawlinson da İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı'dır. Yani Erzurum Kongresi, İngiliz işgali altındaki bir şehirde toplanacaktır, toplanmıştır.

Mustafa Kemal-Rawlinson görüşmesi doğrudur ancak, aktarılan konuşmalar tamamen hayalidir. Rawlinson'u Erzurum Kongresi'nin toplanmasını önlemeye çalışan biri olarak göstermektedir ki, bu uydurmadır. Mazhar Müfit, Mustafa Kemal ile İngilizleri hasımmış gibi göstermeye çalışmaktadır. Kemalistler yıllar sonra Padişah Vahidedin'i İngiliz yanlısı ilan edince Mustafa Kemal'e de İngiliz düşmanı rolü kalmıştır.

Ama durun. Daha da matrağı var.

Mazhar Müfit Kansu şunları da söylüyor: "7 Temmuz 1919'da Erzurum'da Mustafa Kemal bana bir sırrı açtı ve sık sık bu sırrın gizli tutulmasını zorunluluğunu vurgulayarak... İlk olarak zaferden sonra hükümet şekli Cumhuriyet olacak. Bu bir. İkincisi: Padişah ve ailesi konusunda gerekli tedbir zamanı geldiğinde alınacak. Üçüncüsü: Kadınların örtüleri kaldırılacak. Dördüncüsü fes kaldırılacak ve yerine diğer medeni milletlerde olduğu gibi şapka giyilecek. Beşincisi: Latin harflerini alacağız."

Mustafa Kemal, 7 Temmuz'da, yani askerlikten istifa etmesinden bir gün, Rawlinson ile görüşmesinden iki gün önce bunları söylüyor. Hiç inandırıcı değil. Mustafa Kemal, Mazhar Müfit'e bunları söylemiş olabilir. Ama Rawlinson ile görüşmeden önce değil, sonra söylemiş olmalıdır. Çünkü, bu fikirler İngiliz kumaşı üzerine İngiliz ipliğiyle dokunmuş gibi duruyor. Bu fikirler için; Lord Curzon'un ağzından çıkmış ve Rawlinson tarafından Mustafa Kemal'in beynine şırınga edilmiş de diyebiliriz.

Asıl görevini saklamak için hala hatalı bayrak gösteren Rawlinson, Erzurum'da toplanan silahların Ermeni sınırına getirilerek Ermeni tarafındaki trenlere aktarılmasını Karabekir'den ister. Bu yolla silahlar

sahile taşınabilecektir. Aktarma için Zivin istasyonu seçilmiştir. Rawlinson, Zivin'e geldiğinde; demiryolu subayı ve iki erin beklediği silahla dolu trenin eşkıya kılıklı kişiler tarafından soyulduğunu, subay ve erlerin bir vagona kapatılarak, silahların katırlar tarafından çekilen bir vagon kervanıyla dağa taşındığını öğrenir. Kazım Karabekir ile yaptığı yazışmadan Karabekir'in olaydan haberdar olduğunu, olayın halk tarafından gerçekleştirildiği kanaatinde bulunduğunu öğrenir. Rawlinson bunun bir tertip olduğunu elbette anlamıştır ama salağa yatmayı tercih eder. Olay gerçekten planlı bir tuzaktır. Sivil giydirilmiş askerler tarafından düzenlenmiş, halk veya eşkiyalar tarafından gerçekleştirilmiş görüntüsü verilmiştir. Zivin'deki (Taşkesen) Türk subayı Binbaşı Emin Bey, Karabekir'e durumu bu çerçevede rapor etmiştir. Karabekir uygulamadan gayet memnun olarak olayı Rawlinson dahil ilgili makamlara rapor edip, Mustafa Kemal'i de bilgilendirir. Tren gittiği gibi Erzurum'a geri gelmiştir. 27 Temmuz'daki Rawlinson-Karabekir görüşmesinde gündeme gelen konu, hemen ardından yapılan Rawlinson-Mustafa Kemal görüşmesinde de tartışılmıştır. 26 Temmuz'da Erzurum'a ulaşan Rawlinson, bir gün sonra Karabekir ile görüşür, Karabekir'den; "İngilizlerin isteklerine cevap verecek durumda değilim.

Erzurum Kongresi devam etmektedir. Memleket karışıktır. Gerekli emirleri verecek konumda olsam bile silahların sınırdan geçirilmesine halk kesin olarak izin vermez" cevabını alır. Rawlinson, Karabekir'e teşekkür eder, durumu Türk telgraf hatlarını kullanarak hükümetine bildirmek için müsaade ister ve acilen İstanbul'daki İşgal Kuvvetleri Komutanı'nı bilgilendirir. Bu arada Karabekir, galeyana gelen/getirilen halkı, ""bizzat Rawlinson'a gidip tepkinizi gösterin" diyerek İtilaf Komiseri'nin üzerine salar. Bu taktik, TKP olayında Mustafa Suphi ve arkadaşları içinde kullanılmış ve başarılı olmuştur. Ancak bu defa böyle olmaz. Rawlinson'a giden halk topluluğu O'na çıkışacak yerde, tehditler karşısında geri çekilir ve çay, kahve içip sohbet ettikten sonra, 'silah işini Karabekir ile halledin' deyip geri döner. Rawlinson heyete, aslında işi bozanın Karabekir olduğunu söylemiş, "Karabekir bertaraf edilirse Erzurum'u Ermenilere verdirmem. Öldüremezseniz taşlayın, istemeyiz diye nümayiş

yapın, İstanbul'a yazın, velhasıl Karabekir'i Doğu'dan attırın. Erzurum'u ancak böyle kurtarabilirsiniz," şeklinde tavsiyelerde de bulunmuştur [210]. 28 Temmuz'da Mustafa Kemal ile yararlı bir görüşme yaptığını söyleyen İngiliz subayı görüşme ile ilgili ayrıntı vermez. 5 Ağustos'ta Rawlinson'a ve ekibine bütün adamlarını Türk toprakları dışına çıkarması ve kendisinin Kars'ta kalması İstanbul'dan bildirilmiştir. Bunun üzerine İngiliz İtilaf Komiseri, Karabekir'e adamları için bir tren ayarlaması konusunda ricada bulunur. 6 Ağustos'ta Karabekir ile vedalaşma esnasında Rawlinson, artık Erzurum'da İngiliz kalmayacağını söyler (yani Erzurum'da İngiliz işgali sona ermiştir) ve Sarıkamış veya Kars'ta kalıp Karadeniz'den İran'a kadar sınırı gözleyecekleri konusunda bilgi verir.

Karabekir, Rawlinson'a Kolordu veznesinden muhtelif defalar (borç olarak) 1200 lira para verildiğini de kaydeder. O günlerde 1 lira 1 Reşat altını demektir. Yani, 1200 lira bugünkü para ile 720.000 lira etmektedir. Gak deyince et, guk deyince süt. Karabekir, Mustafa Kemal'in de bilgisi dahilinde İngiliz ajanını neredeyse elcağızıyla beslemektedir. İngiliz ajan, el üstünde tutulmaktadır. Rawlinson, (6 Ağustos 1919'da Erzurum Konresi'nin bitişinden bir ün önce) Mustafa Kemal ile de üç buçuk saat süren bir görüşme yaptıklarını ve Mustafa Kemal'in kendisine o gün kabul edilen "Milli Misak" hakkında bilgi verdiğini ve ertesi gün karar metninin son şeklini kendisine telgrafla göndermeye söz verdiğini de kaydetmiştir. Mustafa Kemal ile Rauf Bey'in evinde görüşmüşler ve Rauf Bey de bir ara görüşmelere katılmıştır. Kuvay-ı Milliyecilerin emelleri ve gelecekle ilgili konular görüşülmüştür. Rawlinson'a göre, bu ilk Milli Misak, Milliyetçilerin başlıca ülküsü, politikalarının ve çabalarının yegâne amacı olmuştur [198,213]]. Rawlinson'a göre; Mustafa Kemal, tip itibariyle Asyalı'dan çok Avrupalı olan, sarı saçlı ve mavi gözlü biridir. Türk'ten ziyade Norveçli'ye benzemektedir [210].

Rawlinson'un "Milli Misak" tan kasdı, Erzurum Kongresi kararlarıdır. Hatıratını yazarken de bu tabiri tercih etmiştir.

Mazhar Müfit, 6 Agustos 1919 tarihinde gerçekleşmiş olan üçüncü ve son görüşme hakkında olumlu şeyler yazmak zorunda kalmıştır:

Mustafa Kemal ve Rawlinson birbirlerini yoklamış, emeller, niyetler

sezinlenmeye çalışılmış ve hatta bunlara ulaşmak için hangi üslubun kullanılacağı belirlenmek istenmiştir. Nitekim Rawlinson, ulusal hareketin İstanbul yönetimini tanımadığını ve ihtilalci olduğunu anlamıştır. Mustafa Kemal; batının ulus egemenliğine dayalı devlet anlayışını benimsediğini ve önemsediğini Rawlinson'a iletmiştir. Olumlu bir havada geçen bu görüşmede taraflar, uzlaşabilecekleri asgari şartları aramışlardır ve bulmuşlardır. Dostane geçen söz konusu görüşme sonucunda ortaya konulmuş olan rapor, Londra'da tartışılacaktır. Mustafa Kemal, Rawlinson üzerinden samimi görüşlerini İngiliz üst makamlarına ulaştırmış olmaktadır. O, henüz ağzına almamış da olsa artık bir cumhuriyetçidir ve Anadolu'da bir cumhuriyet, İngilizler için, çölde su bulmak gibidir.

Mustafa Kemal, İngiliz istihbaratının hizmetinde...

Erzurum Kongresi Sona Erdi... Mustafa Kemal İngiliz İstihbarat Subayı Albay Rawlinson'a Kongre Kararlarını Göndermeye Söz Verdi

6 Ağustos 1919. Albay Rawlinson, Sarıkamış'a hareket etmeden önce Mustafa Kemal ile görüştü. Kongre bitmiş ama kararlar henüz son şeklini almamıştı. Mustafa Kemal, Rawlinson'a mealen "Siz gidin. Yoldan kalmayın. Kongre kararlarını size yarın telgrafla göndereceğim" dedi. Mazhar Müfit, 6 Agustos 1919 tarihinde gerçekleşmiş olan bu son görüşme hakkında olumlu şeyler yazar:

> Mustafa Kemal ve Rawlinson birbirlerini yoklamış, emeller, niyetler sezinlenmeye çalışılmış ve hatta bunlara ulaşmak için hangi üslubun kullanılacağı belirlenmek istenmiştir. Nitekim Rawlinson, ulusal hareketin İstanbul yönetimini tanımadığını ve ihtilalci olduğunu yönlendirmeye açık olduğunu anlamıştır. Mustafa Kemal; batının ulus egemenliğine dayalı devlet anlayışını benimsediğini ve önemsediğini Rawlinson'a iletmiştir. Olumlu bir havada geçen bu görüşmede taraflar, uzlaşabilecekleri asgari şartları aramışlardır ve bulmuşlardır. Dostane geçen söz konusu görüşme sonucunda ortaya konulmuş olan şey şudur: Erzurum Kongre kararları, Mustafa Kemal tarafından İngiliz istihbaratına ulaştırılacak ve Londra bu metni tartışacaktır. Mustafa Kemal, ayrıca, Rawlinson üze-

rinden samimi görüşlerini İngiliz üst makamlarına ulaştırmış olmaktadır. O, artık bir cumhuriyetçidir ve Anadolu'da bir cumhuriyet, İngilizler için, çölde su bulmak gibidir. Kahrolsun Osmanlı İmparatorluğu [206,207,211,212,213].

A.Rawlinson, a.g.e, s.188.Rawlinson'a göre; Mustafa Kemal, tip itibariyle Asyalı'dan çok Avrupalı olan, sarı saçlı ve mavi gözlü biridir. Türk'ten ziyade Norveçli'ye benzemektedir. Kazım Karabekir, İstiklal Harbimizin Esasları, s.98.Rawlinson, 7 Ağustos Akşamı Sarıkamış'a ulaştığında, iki telgraf birden alır. Biri Mustafa Kemal'den gelen Erzurum Kongresi kararlarının son şeklidir. Mustafa Kemal sözünü tutmuş ve kongre kararlarını İngiliz istihbaratına ulaştırmıştır. Diğer telgraf ise İstanbul'dan gelmektedir. Rawlinson çok acele İstanbul'a çağrılmaktadır. 14 Ağustos'ta İstanbul'a ulaşan İngiliz istihbarat subayı, Beyoğlu'nda Pera Palas'ın yanındaki genel karargâha gidip Doğu illerindeki durumu etraflıca anlatır. Mustafa Kemal'in kendisine telgrafla gönderdiği Milli Misak'ın (Erzurum Kongresi kararları) bir kopyasını İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı'na verir. Sonra, ver elini Birleşik Krallık. 28 Ağustos'ta Londra'da Harbiye Bakanı ve diğer yetkililerle görüşerek değerlendirmelerini arz eden Rawlinson'a göre; Mustafa Kemal ve arkadaşları, Padişaha ve İstanbul'daki hükümete uzak, cumhuriyet fikrine yakındırlar. İngiltere ile iş birliği fikrine çok sıcak bakmaktadırlar.

Ardından İngiliz yetkililerin bu raporları tartıştıkları ve Rawlinson'un görüşlerini dikkate aldıkları konusunda ipucu sayılacak gelişmeler yaşanır. Zira, Dışişleri yetkilisi olan A.R. Tilley 16 Ekim'de; "Albay Rawlinson'un işi kolay olmayacak, Mustafa Kemal'in Araplarla bir entrika çevirmemesini, Ermenileri katletmemesini, Anadolu'da olay çıkarmamasını istiyoruz... Rawlinson, Mustafa Kemal ile görüşmelerinde dostane davranırsa İtalya, Yunanistan ve belki de Fransa endişeye düşebilir. Bizden, İngilizlerden şüphe edebilir... Bu olmamalı" demektedir.

Sivas Kongresi'nin toplanmasıyla ilgili olarak Heyet-i Temsiliye tarafından Sivas Valisi Reşit Paşa'ya 2 Ağustos 1919'da çekilen telgrafta, milletin haklı davasının İngilizler ve Amerikalılar tarafından da tabii karşılandığı ve hatta Rawlinson'un hükümetine tafsilat ve malumat vermek

için gittiği Londra'dan yazdığı mektupta tekrar dönmesinin muhtemel olduğu ve daha güzel şartlarda görüşeceklerini bildirdiği görülmektedir. Yani, Mustafa Kemal ve arkadaşları, artık İngiliz desteğinden emindir. Bir de şu: Albay Rawlinson, Mustafa Kemal ile mektuplaşmaktadır. (M. M. Kansu, a.g.e., s.164) ayrıca Aslında bu İngilizlerin, Mustafa Kemal ve arkadaşlarını desteklemesinden çok Mustafa Kemal ve arkadaşlarının İngilizlerin adamı haline geldikleri anlamına gelmektedir.

Londra'da hükümet ve askeri yetkililerle görüşmelerde bulunan Rawlinson, Lord Curzon'la ikinci defa görüşerek, O'ndan Mustafa Kemal'e iletmek üzere 3 maddelik barış teklifini alır. 20 Ekim'de Londra'dan hareketle, 6 Kasım'da Trabzon'a ve yirmi gün sonra da Erzurum'a ulaşmıştır. Mustafa Kemal'in Ankara'ya ulaşmasına daha bir ay vardır. İngilizler, İstanbul'daki Meclis-i Mebusan'ı henüz basnanış, Ankara'da Meclis toplanmamış ve Yunan Harbi başlamamıştır. Yani henüz hiçbir şey başlamamıştır. Henüz, yolun başıdır. Ancak, Albay Rawlinson'un elinde artık Mustafa Kemal'in yol haritası vardır. Albay Rawlinson, Londra'dan ayrılmadan önce Lord Curzon'la yaptığı son görüşmede Curzon'dan; "Mustafa Kemal'i tekrar ziyaret etmesi ve İngiltere'nin barış teklifini vermesi, barış için ne gibi şartları kabule hazır olduğunu açık olarak tespit etmesi" talimatını almıştır. Ancak ilişkiler resmi yetki ve sıfatla değil, alelade askeri görevli bir subayın şahsi girişimi olarak gerçekleşmelidir. Aksi halde öteki İtilaf Devletleri kuşkulanabilir, Mustafa Kemal'in karizması yerle bir olabilir. İngiltere'nin imajı sarsılabilir. Rawlinson, Bayburt'ta bu niyetini Albay Rüştü'ye açmış, Lord Curzon ile görüşmesini aktarmış, barış imzalanırsa Osmanlı'ya söz verdikleri mali yardımı bu defa Türkiye'ye yapacaklarını vaat etmiştir. Daha başka bazı açıklamaları doğrudan Mustafa Kemal'e yapacağını ve Mustafa Kemal'le görüşme isteğini de bildirmiştir Albay Rüştü de bunları Karabekir Paşa'ya tellemiştir. İngiliz İtilaf Komiseri görevini güya sürdürmek için yeniden Doğu Anadolu'ya gönderilen Rawlinson, Mustafa Kemal ve Kuvvacılarla bir anlaşma zemini kurmakta, onları yönlendirme girişimini güçlü bir şekilde sürdürmektedir. Padişah ve İstanbul Hükümeti'ni düşman olarak gören İngilizler, adım adım Mustafa Kemal'i Osmanlı'nın yönetimine el

koymaya doğru itmektedirler. İngilizlerin amacı, tasarladıkları yıkım projesini Mustafa Kemal üzerinden hayata geçirmektir.

Rawlinson'un daha Erzurum'a ilk geldiğinde ve Erzurum Kongresi sırasında, müdafaa-i hukuk mensuplarıyla asgari anlaşma şartlarını araştırmak görevini üstlenmiş olduğunu iddia edenler sayıları az da olsa zaten vardır. (S. Tansel, Mondros'tan Mudanya'ya II, İstanbul 1991, s.46) Rawlinson'un Kongre sonrasında ve Kongre bildirisinin bir nüshası (bu nüshayı ona Mustafa Kemal telgrafla göndermişti) ile Londra'ya dönmesi ve Kraliyet yetkilileriyle görüşmesi bu iddiaya kesinlik kazandırmaktadır. Miralay Rüştü, 22 ve 23 Aralık tarihli iki ayrı şifre tel ile Karabekir'e, Rawlinson'un Mustafa Kemal ile görüşmek istediğini bildirmiş ve İngiliz subayının mümkün olursa hemen Sivas'a, gerekirse oradan da Ankara'ya gitmek istediğini rapor etmiştir. Konuyla ilgili olarak ayrıca ATASE Arşivi, Kls. K. 90, Göml. 63, Erzurum'dan Harbiye Nezareti'ne 19.12.1335 / 19.12.1919 tarihli rapor.

Rahmi DOĞANAY

Şimdi, nedir bu Erzurum Kongresi? Önce... Mustafa Kemal yalan söylüyor...

Erzurum Kongresi Kararları Nutuk'ta
Eksik ve Yanlış Anlatılıyor

Atatürk 1927 yılında okuduğu Nutuk'ta Erzurum Kongresini ve kararlarını da anlatır. Bu anlatım bütün ders kitaplarımıza, inkılap tarihine ve tabii tüm kutlama ve tören nutuklarına olduğu gibi aktarılmıştır. Eğer (Atatürk'ün anlatımı) doğru olsaydı, bir mahzuru olmazdı tabii.

Atatürk, Nutuk'ta sıra Erzurum kongresi kararlarına gelince (karar metnini vermek yerine) yoruma başvuruyor. "Bu kararları o zaman nasıl anladığımı açıklayayım" demek suretiyle, aslında kararların asıllarından değil de kendi yorumlarından söz edeceğini bildiriyor, kararların orijinali ne metinde ne de belgelerde yok...

Sadece Nutuk ile yetinirsek, bu kararların asıllarını hiçbir zaman öğrenemeyiz... Karşılaştırmalı bir metin okuması yapmadan gerçekte Erzurum'da ne gibi kararlar alındığını bilemeyiz...

Hilafetin korunması kararına sansür

Ne mi göreceğiz? Bakalım: Atatürk, Nutuk'ta Erzurum Kongresi ka-

rarlarının ilk maddesini "Milli sınırlar içinde vatan bir bütündür, bölünemez" diye aktarıyor. Yalan. Çünkü o ilk madde aynen şöyle: "Trabzon iliyle Canik (Samsun) Sancağı'nın, şark illeri olarak tanımlanan Erzurum, Sivas, Diyarbakır, Elâzığ, Van ve Bitlis illeriyle bu sahada yer alan ve idari olarak herhangi bir il'e bağlı olmayan bağımsız sancakların hiçbir nedenle ve bahaneyle biri diğerinden ve Osmanlı camiasından ayrılamayacak bir bütündür" Yani, sadece doğu illerine ait bir karar Nutuk'ta bütün yurda aitmiş gibi gösterilmiş ki, doğru değildir. Ayrıca, uzun karar metni epey kısaltılmış ve orijinal metinde yer alan ve bu sahada yaşayan İslam anasırından söz eden cümleyse metinden çıkarılmıştır.

İkinci maddeye gelince... "Kuvayi Milliyeyi amil ve iradei milliyeyi hâkim kılmak esastır" Lakin niçin? Nutuk'ta yanıtını bulamıyoruz. Çünkü orijinal kararın diğer kısmı tamamen atlanmış. Ama biz orijinalinden devam edelim: "Osmanlı vatanının tamamının ve ulusal bağımsızlığın sağlanması ve saltanat ile hilafetin korunması için" Biliyorsunuz, Erzurum Kongresi 23 Temmuz 1919'da toplanmıştı. Saltanat 1 Kasım 1922'de Hilafet ise 3 Mart 1924'te kaldırılmıştı. Atatürk'ün Nutuk'u okuduğu 1927 yılında saltanatın da hilafetin de yerinde yeller esiyordu. Kongre'nin bu kararı çoktan çiğnenmişti. O zaman o cümleyi at gitsin...

3'üncü madde; orijinal metinde her türlü işgalin ve müdahalenin Rumluk ve Ermenilik teşkili amacına yönelik olarak değerlendirileceğinden bahisle, topluca direniş esasının kabul edildiği belirtiliyor. Eğer merkezi hükümet dış müdahale sonucunda bölgeyi terk etmek sorunda kalırsa, hilafete ve saltanata bağlılığı ve milli hukuku üzerine alan her türlü önlem ve kararlar alınmıştı. Nutuk'ta ise bu madde yine hayli farklı yazılmış. Nutuk'a göre; Osmanlı hükümeti çökerse, her türlü yabancı işgal ve müdahaleye karşı millet topluca savunmaya ve direnişe geçecekti. Nutuk'taki metin yine saltanat ve hilafet sözcüklerinden itinayla temizlenmişti.

Dördüncü maddede; Osmanlı Devleti'ndeki Hıristiyanların bütün hukukunun korunacağından söz ediliyordu. Nutuk'ta ise bu karar tam tersine çevrilmiş. Yani kararın aksine Hıristiyan azınlıklara siyasal üstünlük ve toplumsal dengeyi bozacak ayrıcalıkların verilemeyeceğine ilişkin karar alındığından bahsediliyor.

Yine Nutuk'ta "Manda ve himaye kabul edilemez" şeklinde karar alındığı yazılıdır. Oysa böyle bir karar alınmamıştır. Aksine, alınan karar şöyledir: "Milletimiz insani ve asri gayeleri tebcil ve fenni ve sınai, iktisadi hal ve ihtiyacımızı takdir" ettiğinden, "devlet ve milletimizin dahili ve harici istiklali ve vatanımızın tamamisi mahfuz kalmak şartıyla" daha önce ortaya konulan sınırlar içinde "milliyet esaslarına riayetkar ve memleketimize karşı istila amacı beslemeyen herhangi bir devletin fenni, sınai, iktisadi muavenetini (yardımını) memnuniyetle karşılarız" Yani, Kongre kararlarının bu maddesi ile Nutuk, birbirinin tam aksi. Peki "Böyle bir devlet var mıdır? Hangisidir?" sorusunun cevabı acaba nedir? Tabii ki ABD...

Nutuk'ta sözü edilmeyen bir madde daha vardır: "Bütün İslam vatandaşları derneğin doğal üyesidir" Sondan bir önceki madde. Bu madde Nutuk'ta silinmiştir.

İşte, orijinal metin ve kararlarla Atatürk'ün Nutuk metnini yan yana getirdiğimizde, Nutuk'ta nasıl tahrifat yapıldığını açıkça görüyoruz. Siz, siz olun, Nutuk okurken dikkatli olun [214].

Sivas Kongresi Hakkında Yazılanların Tamamı Yalan

Sivas Kongresi ulusal niteliktemiş... Siz onu külahıma anlatın... Vilâyât-ı Şarkiyye Müdâfaa-i Hukûk-ı Milliye Cemiyeti'nin Erzurum şubesiyle Trabzon Muhâfaza-i Hukûk-ı Milliye Cemiyeti'nin topladığı Erzurum Kongresi'ne 56 delege katılmıştı ama...

Öve Öve Bitirilemeyen Sivas Kongresi Sadece 28 Delege ile Toplandı. Yani İğne Atsan Yere Düşmez. Şu İlgiye Bakar Mısınız?

4 Eylül 1919. Mustafa Kemal, Temmuz ayında toplamayı denediği ancak başaramadığı Sivas Kongresi'ni, 2 ay sonra toplamaya güya muvaffak oldu. Mustafa Kemal'in yanında gezdirdiği çoğu subay 11 kişiye, 5-6 İl VE 2-3 ilçe'den gelen 20 kişi katıldı ve bunların tamamı delege sayıldı. Uydurma delegelerin geldiği il ve ilçeler ile delege sayıları şöyle: Harput 1, Erzincan 1, İstanbul 2, Bursa 2, Eskişehir 2, Afyon 2, Çorum 2, Alaşehir 2, Denizli 3, Kastamonu 2, Bor 1, Niğde 1, Yozgat 1, Nevşehir 1, Samsun 1... Halep delegesi var mı? Yok. Şam, Beyrut? Yok. Musul,

Kerkük, Bağdat, Basra, Batum, Kıbrıs, Adalar Denizi, Batı ve Doğu Trakya delegeleri? Yok... Eee, hani bu kongre vatanın bütününü temsil ediyordu? Hani büyük bir kongreydi.

Madem tutmayacaksın, neden yemin ediyorsun birader? ...

Tamamı İttihatçı 31 Kişi ile Toplanan Sivas Kongresi'nde.

Delegeler, Kürsüye Çıkarak İttihatçı Olmadıklarına ve Vahideddin'e Bağlı Kalacaklarına Dair Yemin Ettiler

5 Eylül 1919. Sivas Kongresi'nin ikinci günü. Yasadışı Sivas Kongresi kaç delege ile toplandı? Bu bir muamma. 28 delege diyen de var, 31, 33, 38 diyen de. Uydurma Kongre'nin ilk günü, delegeler İttihat ve Terakki ile bir bağları olmadığını ispat için bir yemin metni hazırlamış ve tek tek kürsüye çıkarak bu metni okumuştur. İşte o metin: "Makam-ı celil-i hilafet ve saltanata, İslamiyet'e, devlete, millete ve memlekete manen ve maddeten hizmetten başka bir gaye ve emelimiz olmadığına binaen kongrenin müzakeresi devamı müddetince ihtirasat-ı şahsiye ve siyasiyeden ve fırkacılık amalinden münezzeh bir azim ve iman ile çalışacağıma namusum ve bilcümle mukaddesatım namına vallah, billah"

Yasal hiçbir yetkisi olmayan Mustafa Kemal ve ittihatçı arkadaşları Sivas'ta... Sadece onlar mı? Osmanlı İmparatorluğu'nu yıkmak isteyen herkes orada...

Sivas Kongresi Amerikan, İngiliz ve Fransız Kontrol Subaylarının Gözetiminde Toplandı. Ayrıca Amerikalı General Harbord ve Fransız Picot, Sivas Yolunda

6 Eylül 1919. Sivas Kongre'sinin üçüncü günü. Kongre'nin ilk günü kimin başkan olacağı tartışmalarıyla geçti. 2 gündür ise ittihatçılığın reddi üzerinde konuşuluyor. Üyeler tek tek söz alarak ittihatçı olmadıklarına dair yemin ediyorlar. Amerikalı, İngiliz ve Fransız kontrol subayları da Sivas'ta. Hatta, kongre binasında kendilerine tahsis edilen odalarda oturuyor, kongreyi denetliyorlar. Mustafa Kemal İngiliz kontrol subaylarının adını Yüzbaşı Rişar ve Yüzbaşı Miles olarak veriyor... Mustafa Kemal Nutuk'ta bu kontrol subaylarının yaptığı işi ayrıntılı olarak anlatmıştır. Ama turbun büyüğü heybede. ABD Başkanı Wilson'un Doğu

Anadolu'da bir Ermeni devleti kurmak için görevlendirdiği General Harbord ile Suriye, Lübnan, Ürdün ve Hatay için manda yönetimi isteyecek olan Fransa Yüksek Komiseri Picot (Bu Picot ünlü Sykes-Picot'nun iki düzenleyicisinden biridir), iki ayrı harita ile Sivas'a geliyorlar... Henüz hiçbir şeyi temsil etmese de adı öne çıkan Mustafa Kemal ile görüşmek üzere... Tamam, Mustafa Kemal ve arkadaşları Osmanlı topraklarının 5'te 4'ünden vazgeçmeye razılar ama önce bunun ete kemiğe bürünmesi lazım...

Kaynak olarak bknz:

Harp Tarihi Vesikaları Dergisi Haziran 1953, sayı: 4 Vesika: 68...

Mustafa Kemal, 20 Mayıs 1919'da Samsun'dan Sadaret makamına çektiği telgrafta Sivas kontrol subaylarının isimlerini bildirmişti...

Mustafa Kemal, Nutuk, sayfa: 111... Mustafa Kemal Nutuk'ta Sivas'ı anlatırken "Yabancılara gelince; Amerikalılar, Fransızlar ve İngilizlerle pek ciddi temaslar yapılmış; bunların Sivas'a kadar gelen yetkili memurları lehimize olmuşlar, bizimle iyi ilişkiler içinde olmuşlardır. Bizim de içinde bulunduğumuz Kuvayı Milliye'nin bir iki kişinin kışkırtmasından doğmuş bir hareket olmayıp tam olarak milli nitelikte genel bir hareket olduğunu bize de bilgi vererek bağlı bulundukları makamlara rapor halinde bildirmişlerdir" diyor. (Sayfa 111, 12'nci, 13'üncü, 14'üncü, 15'inci, 16'ncı ve 17'nci satırlar)

Aynı zamanda, Baki Sarısakal, Belge ve Tanıklarla Samsun'dan Ankara'ya... Birinci Kitap sayfa 308.

9 Mart 1919 tarihinde Samsun'u 200 askerle işgal eden İngilizler 17 Mayıs'ta şehre 100 asker daha çıkardı. Bu gruptaki 2 yüzbaşının kartvizitlerinde "Sivas kontrol subayı" yazılıydı...

Mustafa Kemal'in Samsun'a Gelmesine 2 Gün Varken Ve Amasya Tamimi Daha Ortada Bile Yokken İngilizler Sivas'ta Bir Kongre Toplanacağını Biliyordu. Nasıl?

7 Eylül 1919. Kemalist şarlatanlar, "Mustafa Kemal, 19 Mayıs'ta Samsun'a çıktı ve kurtuluş Savaşı'nı başlattı" derler. Bu, yalandır. Mustafa Kemal Samsun'a gelmesinin üzerinden 3.5 (üç buçuk) ay geçti. Ama ortada bir kurtuluş

savaşı yok. Bırakın savaşı, tek tüfek bile patlamış değil. Mustafa Kemal'in askerleri, İngiliz işgalcilere kurşun atmıyor. Savaş yok ama başka bir şey var. Bugün, yasadışı Sivas Kongresi'nin 4'üncü günü. Mustafa Kemal, kendisine kullanabileceği bir statü yaratmaya çalışıyor. Sahi, İngilizler daha ortada hiçbir belirti yokken Sivas'ta bir kongre toplanacağını nereden biliyorlardı?

Hatırlayalım. Mustafa Kemal 20 Mayıs 1919 tarihinde Samsun'dan İstanbul'a Sadaret Makamı'na şifreli bir telgraf gönderdi. Telgrafın birinci maddesinin iki paragrafı da İngilizleri Sivas'a gösterdikleri ilgi üzerine... Mustafa Kemal birinci maddenin birinci paragrafında şöyle diyor:

"1... 9 Mart 335 tarihinde hükümeti mahalliyenin haberi olmaksızın Samsun'a çıkan 200 İngiliz askerine ilaveten 17.5. 1919 günü de 100 kadar İngiliz askeri ile bir kısım hayvanat ve mazeme-i harbiye ihraç edilmiş olduğu muvasalatı acizanemde anlaşılmıştır ve bu bapta Canik Mutasarrıflığının İngiliz Mümessili siyasiyesinden vaki olan istilama tahriren cevap verilmediği ve bu son askerden bir kısmının İngiliz mümessili siyasisinin ifade-i şifahiyesinden anlaşıldığını Mutasarrıflıktan makam-ı aciziye cevaben bildirildi. Son askerle beraber gelen elyövm Samsun'da bulunan Yüzbaşı Rişar ve Yüzbaşı Miles namındaki iki İngiliz zabitinin de Sivas Kontrol Zabiti oldukları kartvizitlerinden anlaşılıyor..."

Yine hatırlayalım, Sivas'ta bir kongre toplanacağına dair bilgi veren Amasya Tamimi'nin yayın tarihi, 22 Haziran 1919'dur. Yani Mustafa Kemal'in Sadaret Makamı'na bilgi verdiği 20 Mayıs tarihli şifre telgrafından 1 ay 2 gün sonra. Tamam da daha ortada fol yok yumurta yokken, İngilizler kartvizitlerine Sivas Kontrol Subayı da yazarak 2 zabiti neden Sivas'a gönderiyor.

Yoksa, Sivas Kongresi'ni İngiltere mi örgütledi? [215-217].

Mustafa Kemal ile Başkan Wilson arasında sadece küçük bir anlaşmazlık var. Ermenistan olarak gösterilen bölgenin Kafkasya'ya kaydırılması durumunda Mustafa Kemal, Başkan Wilson'un haritasına "Evet" diyor...

General Harbord'un Elindeki Harita...

Abd Başkanı Wilson, Osmanlı Topraklarını

İşte Böyle Parçalamak İstiyor.

Sivas yolundaki General Harbord'un elinde işte bu harita var... Türkiye'nin haritası... Wilson, İngiltere ve Fransa gibi Arap topraklarının Os-

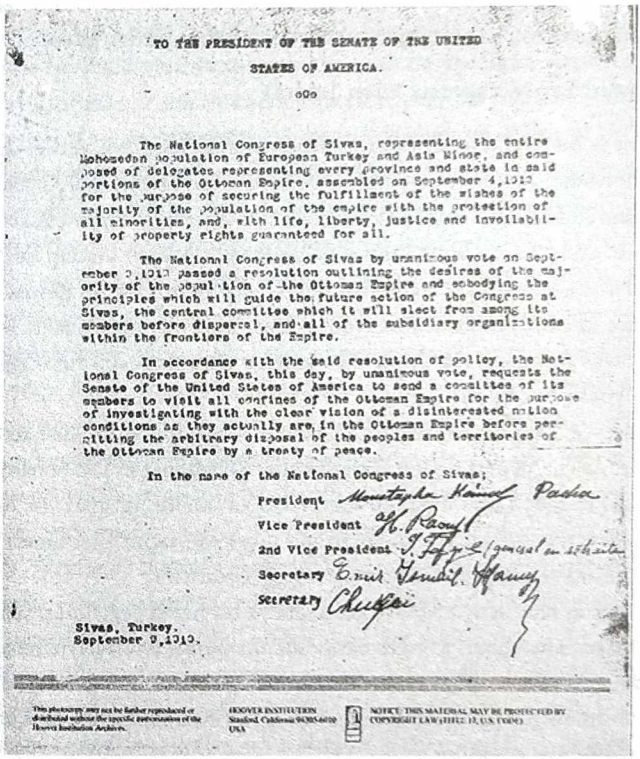
manlı'nın elinden alınmasını istiyor. Zaten Mustafa Kemal de aynı şekilde düşünüyor... Arap topraklarını İngilizlere vermeye razı olduğunu Ahd-ı Milli (Misak-ı Milli) ile zaten açıkladı... Tek problem, Ermenistan'ın yeri...

Wilson'un 1918 yılı haritasında, İzmir'in Yunanistan'a verileceğini gösterir en ufak bir belirti dahi yoktur ve Kürdistan, bugünkü Türkiye sınırlarının dışında gösterilmiştir

Sivas Kongresi, Amerikalı bir gazeteci tarafından da izlenmiştir. Bu Amerikalı gazeteci-istihbaratçı Louis Edgar Brown, Sıvas Kongresi başkanlığı tarafından ABD Kongre'sine yazılan bir mektuba kuryelik de yapmıştır. Başkan Mustafa Kemal, yardımcısı Rauf Bey, İsmail Fazıl Paşa, İsmail Hami (Danişmend) ve M. Şükrü isimli diğer bir kâtibin imzalarını taşıyan bu mektup, ABD Senatosu'ndan, bir heyet gönderip Anadolu'daki durumu yerinde incelemesini rica etmektedir. Yazılış tarihi 9 Eylül 1919'dur. Zaten General Harbord'un sebeb-i ziyareti, bu davettir. Yani, pek dile getirilmese de Amerikan heyetini Sivas'a davet eden Mustafa Kemal'dir. (Mustafa Armağan / 18 Şubat 2007 /Zaman Gazetesi)

"1919 Eylül'ünün 4'üncü günü perşembeye rastlıyordu. Sivas Kongresi öğleden sonra saat 3'te açılacaktı. Başkan seçilen Mustafa Kemal Paşa açış nutkunu "Heyetin başarılı olması temennilerini Allah'ın huzuruna yükseltirim" sözleriyle noktalamıştı. Bir ay önce sona eren Erzurum Kongresi'nden sonra ikinci büyük adım atılacaktı.

TO THE PRESIDENT OF THE SENATE OF THE UNITED

STATES OF AMERICA.

ooo

The National Congress of Sivas, representing the entire Mohamedan population of European Turkey and Asia Minor, and composed of delegates representing every province and state in said portions of the Ottoman Empire, assembled on September 4,1919 for the purpose of securing the fulfillment of the wishes of the majority of the population of the empire with the protection of all minorities, and, with life, liberty, justice and inviolability of property rights guaranteed for all.

The National Congress of Sivas by unanimous vote on September 8,1919 passed a resolution outlining the desires of the majority of the population of the Ottoman Empire and embodying the principles which will guide the future action of the Congress at Sivas, the central committee which it will elect from among its members before dispersal, and all of the subsidiary organizations within the frontiers of the Empire.

In accordance with the said resolution of policy, the National Congress of Sivas, this day, by unanimous vote, requests the Senate of the United States of America to send a committee of its members to visit all confines of the Ottoman Empire for the purpose of investigating with the clear vision of a disinterested nation conditions as they actually are in the Ottoman Empire before permitting the arbitrary disposal of the peoples and territories of the Ottoman Empire by a treaty of peace.

In the name of the National Congress of Sivas;

President Mustapha Kemal Pasha

Vice President H. Rauf

2nd Vice President [illegible]

Secretary Emin Yenidi Hamdi

Secretary [illegible]

Sivas, Turkey.
September 9,1919.

This photocopy may not be further reproduced or distributed without the specific permission of the Hoover Institution Archives.

HOOVER INSTITUTION Stanford, California 94305-6010 USA

NOTICE: THIS MATERIAL MAY BE PROTECTED BY COPYRIGHT LAW (TITLE 17, U.S. CODE)

Telgrafın 'ıslak imzalı' orijinal kopyası Stanford Üniversitesi Hoover Enstitüsü'nde çıktı. Metnin altında Mustafa Kemal, Rauf Bey ve diğerlerinin Latin harfli imzaları okunuyor.

Yalnız Erzurum beyannamesinin 7. maddesine konulan "milliyet esaslarına saygılı ve ülkemize karşı istila emeli beslemeyen herhangi devletin fennî, sınaî, iktisadî yardımını memnuniyetle karşılarız" ifadesindeki 'devletin' hangisi olduğu sorulmaz genellikle. Üstü örtülmeye çalışılsa da kastedilenin ABD olduğu kesindir.

Aynı madde Sivas Kongresi'nde de gündeme gelmiştir. O kadar ki, Amerika'dan talep edilecek olan 'manda'ya manda denilip denilemeyeceği bile tartışılmıştır. Ancak Sivas beyannamesinin 7. maddesine de aynen kuru-

lacak olan bu garip ifadenin ardından öyle bir karar alınmıştı ki, sonucunda ABD Senatosu'na bir telgraf çekilecek ve açıkça yardım istenilecekti.

Resmi Tarihi Rahatsız Eden Telgraf

Ancak bu telgraf uzun yıllar unutturulmaya çalışılmış, varlığı dilden dile dolaşmış ve nihayet Demokrat Parti devrinin sonlarına doğru eski Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Tevfik Bıyıklıoğlu'nun çabalarıyla Senato Arşivi'ndeki orijinaline ulaşılabilmişti. Derken inkılâp tarihi kitaplarımıza girmemekte hâlâ inat eden belgenin bizzat M. Kemal Paşa ve Rauf Bey imzalı nüshasına Hoover Enstitüsü'nde ulaşılacaktı. Şimdi onu Sivas Kongresi'nin Osmanlıca kaleme alınmış resmi tutanaklarından okuma imkânımız var.

Böylece Sivas'tan Washington'a çekilen telgrafın bütün nüshaları elimizde. Ancak telgraf neden saklanmıştır? Sebebi basit: 1927 tarihli Nutuk'taki kurguya ters düştüğü için. ABD'ye "Gelin, tarafsız bir devlet gözüyle imparatorluğun her tarafında inceleme yapın", denilmesi yeni inşa edilmeye çalışılan tarihe aykırı düşüyordu zira.

Nitekim Nutuk'ta ABD'den Anadolu'ya bir heyet çağrılması teklifinden şöyle bahsedilir: "Kongre başkanlık divanının imzalarıyla bu yolda bir mektup hazırlandığını hatırlıyorsam da bu mektubun gönderilebilip gönderilmediğini pek iyi hatırlamıyorum. Esasen bu mektuba özel olarak önem atfetmiş değildim."

Ancak Nutuk her şey değildir ve tarihi Nutuk'ta başlatıp Nutuk'ta bitiren takımın tarihçilikte amatör bile olamayacağını bilmek için tahsile ihtiyaç yoktur. İnkılâp tarihçilerimizin dikkatinden kaçan belge, aslında Mustafa Kemal'in kafasında daha telgraftan bir ay önce, 12 Ağustos 1919'da "manda" fikrinin yer ettiğini göstermektedir. Mustafa Kemal, Ali Fuat (Cebesoy) Paşa'ya aynen şunları yazmış:

"Erzurum Kongresi'nin Amerikan mandaterliği hakkında yazılabilecek şey ancak kongre beyannamesinin 7. maddesinin içerdiği ima ve açıklıktan ibarettir. Daha fazlası kabil olmadı."

Atatürkçülüğünden kimsenin şüphe edemeyeceği Prof. Sina Akşin bile Sivas'ta kongreye başkanlık eden M. Kemal'in manda meselesi tar-

tışılırken seyirci kalışını garipsemektedir. Nitekim tutanaklardaki şu sözler de Kemal Paşa'ya aittir:

"Eğer her halde biz yardıma muhtaçsak bu yardımın Amerika tarafından yapılmasını tercih ederiz, bu cihet arzu ve temenni edilir. Bununla beraber iç ve dış bağımsızlığımızı da kaybetmek istemiyoruz" [218].

Şimdi gelelim telgrafın ne dediğine: Sivas Kongresi tutanaklarındaki metnin son paragrafının sadeleştirilmişi şöyle: "Sivas Kongresi'nin başlıca kararlarından olup bugün oybirliğiyle kabul ettiği bir karara dayanarak Amerika Senatosu'ndan özel bir heyetin Osmanlı memleketlerine gönderilmesini ve bu suretle memleketimiz ahalisi hakkında Avrupa tarafından körü körüne bir karar alınıp barışın o suretle kararlaştırılmasından önce "Memalik-i Şahane"nin (Osmanlı topraklarının) söz konusu heyet tarafından baştan başa ziyaret edilip bugünkü gerçek durumun her türlü çıkar hissinden azade ve tarafsız bir kılı kırk yaran bakışla incelenmesini insanlığın sükûnu ve adalet hakkı namına rica eder."

Evet, rica ederiz. Ancak ABD bu ricaya cevap vermez. Belki de o sırada Türkiye'de bulunan Harbord heyetinin aynı görevle gönderilmiş olmasını yeterli saymıştır. Nitekim Harbord'un verdiği rapor da Türkiye'nin manda teklifini kabul etmenin aleyhindedir.

Bizzat ulusalcıların yayın organı Kaynak Yayınları arasında çıkan Dr. Deniz Bilgen'in "ABD'li Gözüyle Sivas Kongresi" adlı kitabında telgrafın Mustafa Kemal'de rahatsızlık yarattığını, Damat Ferid'in bile bağımsızlıktan bahsettiği bir zamanda Sivas'tan "müzaheret" (mandanın sulandırılmışı) talebinin çıkmasının kamuoyu desteğini kaybettireceği uyarılarının yapıldığını belirtir. Nitekim Kongre'ye katılan Amerikalı gazeteci Brown, M. Kemal Paşa'nın kendisine şöyle dediğini yazacaktır:

"Türkiye, Amerika'nın yardıma gelmesini istiyor... Amerika bunu kabul ederse sizi temin ederim ki, Türkiye, Amerika'nın bütün şartlarını kabul edecek. Sivas Kongresi doğrudan ABD mandasını kabul etmek istemiyor, çünkü evvela biz ABD'nin bunu kabul edip etmeyeceğinden emin değiliz."

Ama Siz, En İyisi Sivas Kongresi Hakkında Bildiğiniz Herşeyi Unutun. Kongre Gerçekleri Aşağıdadır

Büyük skandal. Meğer Sivas Kongresi'ne ait sandığımız fotoğrafların, kongreyle hiçbir ilgileri yokmuş. Fotoğraflar, evet Sivas'ta çekilmiş ama kongreden bir buçuk ay sonra çekilmiş.

Derin Tarih Dergisi yazarlarından Yücel Mutlu, bu fotoğraf meselesini ayrıntılı olarak şöyle yazdı:

"Eylül 2002'de mensubu olduğum bir vakfın yayınladığı dergiyi incelerken, arka kapağında bulunan fotoğrafın altında, 'Sivas Kongresi sırasında Mustafa Kemal Paşa, Sivas Kadısı Hasbi Efendi ve Erzincanlı Hoca Fevzi Efendi ile' ibâresini okudum. Gerçek ise böyle değildi. Çünkü bu fotoğrafta solda bulunan zât, Hoca Fevzi Efendi değil, Millî Mücadele günlerinde Sivas'ta yaşamış olan, herkesin tanıdığı ve hürmet ettiği "Arap Şeyh" namlı kişi idi. Bu husus elbette bir bilgi yanlışlığı idi; ama bu yanlışlık, kasıtlı değil ise, nereden ileri gelmişti?

Araştırdım ve ilginç sonuçlara ulaştım. Derginin yöneticisi, bu fotoğrafı Prof. Dr. Ali Sarıkoyuncu'nun (*Diyânet* dergisinin Nisan 1993 tarihli, 28 sayılı nüshasında s. 9'daki) yazısından aktardığını söyledi. Hemen bu zât ile temas kurdum. O da bu fotoğrafı, Atatürk Kültür Merkezi'nin yayınladığı, İdris Karakuş'a ait, *Atatürk Düşüncesinde Din ve Lâiklik* adlı kitabın 387. sayfasından aldığını ve bir başka kitabında da kullandığını ifade etti. Ben de bu bilgileri, belki sonraki yayınlarda düzeltilmesine vesile olur diye, Mart 2003'te Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurulu Başkanı olan Prof. Dr. Reşat Genç'e bir yazı ile arz ettim.

Bu bilgi yanlışlığının keza, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*'nin

Kasım 1996 tarihli nüshasında yer alan, Dr. Hüseyin Yıldırım'a ait "Atatürk'ün Sivas'ı Ziyâretleri" başlıklı 84 sahifelik uzun makalenin 69. sahifesinde tekrarlandığını da sonradan tespit ettim.

Bu vurdumduymazlık, kopyacılık halen devam ediyor mu, bilmiyorum. Bilmek de istemem! Ancak zamanla oluşan ve artık kesinlik kazanan şöyle bir görüşe sâhibim: "60-70 seneden beri tarih konusunda, iki satır da olsa bir şey karalamak isteyenler, hele hele günümüzdeki akademik unvanlı kişilerin çoğu, yazdıkları konuyu, araştırarak kaleme almamakta, önceki bir yayından bire bir kopya etmekte, bu suretle hem para kazanmakta hem de üniversitelerin birinde bir post kapmaktadırlar." Son yıllarda yayınladığım *Sivas'ta Kütüphaneciliğin Geçmişi*, *Sivas Dârü'ş-şifâsı* ve *İrâde-i Milliye* başlıklı kitaplarım bu iddiamı belgeleyen onlarca misalle dolu. İşte, bahsettiğim fotoğraf da bu iddiama bir örnektir. Tam bu noktada, şu soruyu sormak yerinde olacaktır: Okumuşların umursamazlığı, cehalete de işaret olabilir mi?

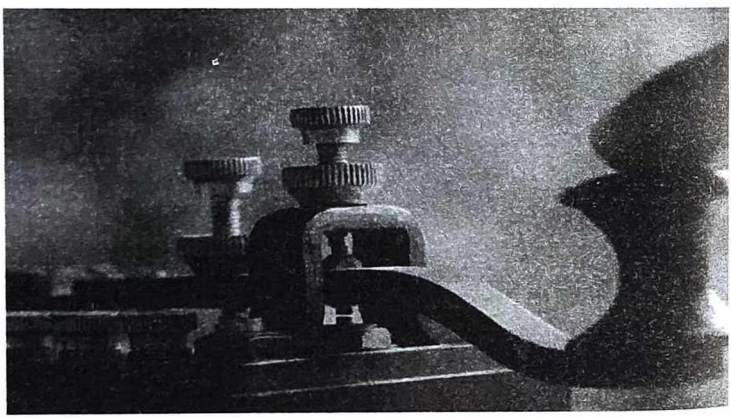
Hayat Ağacı dergimizin 2019'da çıkan 37. sayısında, Sivas Kongresi'nin bilfiil akdedildiği 4-11 Eylül arasındaki günlerde, Mustafa Kemal Paşa'nın ve kongre üyelerinin herhangi bir fotoğrafının çekilmediğini; bir asırdan beri bu konuda yayınlanan küçüklü büyüklü 10-15 fotoğrafın ise o günlerde İstanbul'da neşredilen *Tasvir-i Efkâr* gazetesinin sahibi olan Velîd Ebüzziyâ Bey tarafından, Mustafa Kemal Paşa'dan alınan özel izinle Sivas'a gönderilen gazeteci Rûşen Eşref Bey ve fotoğrafçı Kenan Bey tarafından, 28 Ekim 1919'dan sonraki (Amasya dönüşü) günlerinde çekildiğini ayrıntıları ile yazmıştım. İşte, konularına karşı ilgisiz olanlar tarafından Hoca Fevzi Efendi diye kaydedilen Rifâî Dergâhı Şeyhi Seyyîd Abdullah el-Hâşimî'nin, halk arasında yaygın olan ismi ile Arap Şeyh'in Mustafa Kemal Paşa ile çekilen birkaç fotoğrafa girişi de bu günlere rastlamaktadır.

Ekim 1919'un son, Kasım 1919'un ilk günlerinde Sivas'ta kongre binasının önünde ve civardaki diğer bazı yerlerde çekilen bu fotoğraflardan anlaşılan odur ki, kongre günlerinde Sivas'ta sahip oldukları manevî mertebeleri ile halkın bağımsızlık taleplerine destek olan iki kişiden birincisi, o günlerin Sivas Kadısı Hasbi Efendi, ikincisi ise Arap Şeyh'dir.[219]

Uyduruk ve yasadışı Sivas Kongresi'nde Mustafa Kemal, kendi arkadaşlarından Hey'et-i Temsiliye diye bir şey oluşturdu ve kendisini de Hey'eti Temsiliye Reisi seçtirdi. Hey'eti Temsiliye Bakanlar Kurulu, Hey'et-i Temsiliye Reisi de Sadrazam demek oluyor. Artık, Sivas'ta paralel bir hükümet ve paralel bir sadrazam vardı. Ve bu gelişmelerle beraber telgraf terörü de başlamış oldu... İttihatçı teröristler, 1909 yılında Abdülhamid'i tahttan indirmek için İstanbul'a gelirken, Sarayı ve Hükümeti telgraf yağmuruna tutmuşlar ve Osmanlı idaresini felç etmişlerdi. Mustafa Kemal İstanbul'a gelenler arasındaydı. Telgrafın önemini biliyor.

Paralel Sadrazam Mustafa Kemal, Sadrazam Beğenmiyor.

Vahideddin Kimi Sadrazam Yapsa, Oturuyor Telgraf Başına, Adamın Ne Hainliği Kalıyor Ne Beceriksizliği...

Fotoğraf: Mustafa Kemal'in saldırı amacıyla kullandığı telgraf cihazı. O günlerin interneti. Yazıyorsun, mesajın anında karşı tarafa ulaşıyor... 21 Eylül 1919.

28 kişinin katıldığı uydurma Sivas Kongresi'nde Hey'et-i Temsiliye Reisi unvanı ile kendisini sadrazam ilan eden ve yasadışı paralel bir hükümet kuran Mustafa Kemal, 11 Eylül'den bu yana bütün gününü hatta gecesini telgraf başında geçiriyor. Hey'et-i Temsiliye çoktan dağıldı ama sağa sola bazen Hey'et-i Temsiliye, bazen de kendi adına, bildiriler, tamimler, emirler gönderiyor. Kazım Karabekir bile Mustafa Kemal'in

kantarın topuzunu kaçırdığını düşünüyor. 17 Eylül 1919 tarihinde Mustafa Kemal'e bir uyarı telgrafı gönderiyor. Mustafa Kemal, Nutuk'ta bu telgrafı anlatmıştır. Şöyle anlatıyor:

"Kazım Karabekir Paşa: 'Paşam, diyor, Sivas'tan gelen tebligat ve genelgeler, bazen Heyet-i Temsiliye adına, bazen doğrudan sizin adınızadır. 10 Eylül 1919 tarihinde İstanbul'daki hükümete hitaben, kendi adınıza duyuru ve uyarılarınız olmuştur. Şuna inanınız ve güveniniz ki, bu şekilde sizin imzanızla yapılan tebligat, sizi çok büyük bir saygı ile sevenlerce bile, büyük bir samimiyetle ve iyi niyetle eleştiriliyor. Bunun ne kadar etkili olacağını ve tepkiye yol açacağını takdir buyurursunuz... Bu bakımdan Hey'et-i Temsiliye ve Kongre kararlarının daima imzasız ve sadece Hey'et-i Temsiliye diye yayınlanmasını rica ederim"

Kazım Karabekir'in telgrafı şu cümlelerle son buluyor:

"Yüksek şahsiyetinizin herhalde ortada tek başına görülmemesi memleketin yararı bakımından gereklidir. Oy birliği ile / bu noktada oyları alınan şahısların veya hey'etin kimler olduğunu daha bu güne kadar öğrenebilmiş değilim / arz olunan ricalarımın iyi karşılanacağından eminim. Ellerinizden öperim" (Kaynak: Mustafa Kemal, Nutuk, sayfa 109)

Şimdi, Karabekir, bildiri ve tebligat yağmurunu durdur, demiyor. Sadece kendi adına yapma diyor. İkincisi: Karabekir bile Sivas Kongresi'nin kaç kişiyle toplandığını, üyelerinin adlarını bilmiyor. Mustafa Kemal, Sivas Kongresi'nin genel bir kongre olacağını ve milli sınırlar içindeki bütün vilayet ve sancaklardan gelen delegelerle toplanacağını cümle aleme duyurmuştu. İddianın aksine kongreye vilayet ve sancaklardan 186 delege yerine sadece 20-22 "delege" geldi. Bunun üzerine Mustafa Kemal yanında gezdirdiği arkadaşlarını da ekledi ve genel kongre 28 delege ile toplanabildi. Yerel Erzurum Kongresi bile 56 delege ile toplanmıştı. Genel kongreye bak çay demle. Ama Mustafa Kemal bozuntuya vermeyecek. Çok katılımlı bir kongre toplamış gibi rol kesecektir [220,221].

Danişmend kitabının 35-45 sayfaları arasında, 1909 yılında, Saraya ve Hükümete çekilen telgraflardan örnekler verir. Bunlardan Sadrazam Tevfik Paşa'ya çekilen bir telgraf, "Kerhaneci deyyus, ananın donu başına geçsin..." diye başlamaktadır. Böyle binlerce telgraf var...

Mustafa Kemal, nasıl yapılacağını biliyor... Yaptıklarını 10 yıl önce / 1909 yılında da yapmış ve arkadaşlarıyla beraber Abdülhamid'i askeri darbe ile devirmişti. Padişahı Selanik'e götürmüş, başına da gardiyan olarak arkadaşı Ali Fethi Okyar'ı dikmişti...

Sivaslı Paralel Sadrazam Mustafa Kemal, Hakimiyet Alanını Genişletmek İçin Gözüne Kestirdiği Valileri Tehdit Ediyor. Kendine Bağlı Kılmaya Veya Görev Bırakmaya Zorluyor

23 Eylül 1919. Filistinde savaş alanından kaçarken yanında getirdiği 7'nci Ordu'nun desteği arkasında. Telgraf cihazının başına oturuyor, ittihatçıların 1908-1909 yılında yaptığı gibi sözlü-yazılı taarruzlarını sürdürüyor. Baskıya dayanamayan Sivas Valisi Reşid Paşa ile "iki kapıya hizmet etmeyi kabullenemediğini" söyleyen Trabzon Valisi istifa ettiler. 672 Silifke Mutasarrıfı Rauf, Mustafa Kemal'e telgraf çekti. "Ben merkezi hükümetin emrine aykırı hareket etmem" dedi. 673 Hayati tehlike içinde olduğunu düşünen Konya Valisi Cemal Bey trenle şehirden ayrıldı. Kuvayı Milliye teşkilatı belediyede toplanarak ittihatçı Hoca Vehbi Efendi'yi Vali Vekili ilan etti. Konya'daki Ordu Müfettişi Cemal Paşa ve Kolordu Komutanı Selahattin Bey, kimseye haber vermeden Konya'dan ayrıldılar. İzmit Mutasarrıfı Suat Bey, bir süre Mustafa Kemal'in hiçbir telgrafına cevap vermedi. Mustafa Kemal Kemal, kendisini telgraf başına çağırdı. Gönderdiği bildirileri alıp almadığını, verdiği görevleri yerine getirip getirmediğini sordu. Mutasarrıf "Aldım" dedi "Ama görevleri yapmadım. Anlaşmazlık ve karışıklık olmaması için halkı serbest bırakmayı ve dinlemeyi en doğru hareket saydım. Olumsuz söylentiler var. Hey'eti Temsiliye'den açıklama istemek ve özellikle amacın ittihat Hükümeti'nin önceki şekliyle yeniden diriltmek olup olmadığını kesin olarak anlamak kararındadırlar. Ben, en tarafsız bir kimse olarak, huzur ve güvenliği koruma görevini yüklenmiş bulunuyorum"

Mutasarrıf, Mustafa Kemal'in başında bulunduğu hareketin ittihatçı izler taşıdığını ve maceracı bir girişim olduğu ihsas ediyor ve şöyle diyordu: "Her kim ve her ne için olursa olsun, sonucu bilinmeyen bir maceraya başkalarını sürüklemeyi doğru bulmam. Tedbirli ve ihtiyatlı hareket etme yanlısı olduğumu bütün tecrübelerime dayanarak arz ederim..." [222].

Mutasarrıfın kelimeleri nazik ama yeterinde ağırdı. Uzun bir cevap veren Mustafa Kemal, sonunda Mutasarrıfı tehdit etti: "İzmit'in sayın halkını haklı olan milli mücadelesinde serbest bırakmak üzere derhal yerinizi terk ile İstanbul'a hareket ediniz... Uymamanız halinde yüksek şahsınızın karşılaşabileceği durumun sebep ve sorumlusunun yine siz olmuş bulunacağını pek samimi olarak bildirmeyi vicdani bir görev sayarım..." [221,223,224].

Biraz önce bildiklerinizi gözden geçirin demiştim ama bu yetmez. Siz en iyisi Sivas Kongresi hakkında bildiklerinizi tamamen unutun. Padişah "Yeter artık bu maskaralık" dedi ve...

Ferik Fevzi Paşa, Şu Bildiğimiz Mareşal Fevzi Çakmak
Mustafa Kemal'i Yakalayıp İstanbul'a Götürmek İçin

Sivas'a Geldi

1919 yılının Ağustos ve Aralık aylarında İstanbul'dan Anadolu'ya üç tahkik heyeti gönderilmiştir. Üçünün de başında adı Fevzi olan bir paşa vardır. İzmir-Aydın tarafına gönderilen heyetin reisi Ahmet Fevzi Paşa, Ağustos'ta Erzurum'a gönderilen heyetin reisi Ali Fevzi Paşa, Aralık'ta Sivas'a gelen heyetin reisi ise Mustafa Fevzi Paşa'dır. Bu heyetlerin başındaki Ahmet Fevzi Paşa ile Mustafa Fevzi Paşa, Mustafa Kemal ve onun emir kulu gibi davranan tarihçiler tarafından kasıtlı olarak karıştırılmıştır. Hatta Mustafa Kemal, bu amaçla, Nutuk adlı kitabında kullandığı belgeler arasına sahte bir telgraf bile sıkıştırmıştır. Mustafa Kemal bunu Fevzi Paşa'yı (Çakmak) töhmetten kurtarmak adına yapmıştır.

Ali Fevzi Paşa başkanlığındaki tahkik heyetini Erzurum'a Damat Ferit Paşa Hükûmeti göndermiştir. Mustafa Fevzi Paşa başkanlığındakini de Ali Rıza Paşa Hükûmeti göndermiştir. Her iki heyet de kendilerini gönderen hükûmet tarafından verilen talimat doğrultusunda tahkikatta bulunmak için Erzurum'a gelmiştir. 15'inci Kolordu Komutanı Kâzım Karabekir Paşa bu heyetleri karşılamış, ağırlamış ve çalışmaları için gerekli ortamı sağlamıştır. Onları kabul etmiş ve müzakerelerde bulunmuş, Anadolu'da meydana gelen gelişmeleri Mustafa Kemal'in gözüyle görmeleri için çaba sarfetmiştir. Yani, yönlendirmeye çalışmıştır. Haliyle, heyetlerin her ikisi de Erzurum'da herhangi bir etki gösterememiştir.

Kendilerine verilen talimatları yerine getirecek gücü ve imkânı bulamamışlardır. İncelemelerini tamamlayıp uyduruk raporlar yazarak Erzurum'dan ayrılmışlardır [[225]].

Şimdi, Ferik Fevzi başkanlığındaki heyetin çalışmalarını daha yakından inceleyelim. Damat Ferit Paşa Hükûmeti tarafından gönderilen ve 1919 yılı Ağustos ayında Erzurum'a gelen ilk nasihat heyetinden sonra 1919 yılı Aralık ayında Ali Rıza Paşa Hükûmeti tarafından Erzurum'a bir heyet daha gönderilmiştir. Bu heyette Darü'l-Hikme Azası Mustafa Tevfik, Mahkeme-i Temyiz Azası Cafer İlhami ve Ferik Fevzi gibi isimler yer almıştır. Bunlardan Ferik Fevzi, sonradan Mustafa Kemal'e katılan ve Türk ordusunun Cumhuriyet dönemindeki ilk genelkurmay başkanı olan Mareşal Mustafa Fevzi Çakmak'tır. Mustafa Fevzi Paşa başkanlığında bir heyetin de Anadolu'ya, İzmir-Aydın tarafına gideceği, heyet üyelerine bir talimat verildiği ve heyetin harcırah, yeme içme, barınma ve haberleşme hususunda ihtiyaçlarıyla ilgili tedbirlerin alındığı 6 Kasım 1919 tarihli Alemdar Gazetesinde duyurulmuştur.

11 Kasım 1919 tarihli Vakit Gazetesi ise Mustafa Fevzi Paşa başkanlığındaki heyetin 10 Kasım 1919 günü Şam Vapuru ile İstanbul'da Sirkeci Rıhtımı'ndan hareket ettiğini yazmıştır. Mustafa Fevzi Paşa, Vakit Gazetesi muhabirine heyetteki üyeler hakkında bilgi vermiş, seyahatlerinin yaklaşık bir ay sürebileceğini söylemiştir. Amaçlarının bölgeden gelen bazı ufak tefek şikâyetler ve yapılmakta olan seçimler hakkında inceleme yapmak olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca Hurşit Paşa başkanlığında bir heyetin de Haydarpaşa'dan trenle Konya'ya gideceğini söylemiştir.

Önce Zonguldak'a uğrayan Mustafa Fevzi Paşa Heyeti sonra Samsun'a ve oradan da Amasya ve Tokat üzerinden Sivas'a gelmiştir.

Kâzım Karabekir Paşa'nın ısrarı nedeniyle Mustafa Kemal Paşa da dâhil Heyet-i Temsiliye'nin bazı üyeleri ve şehrin ileri gelenleri, 24 Kasım günü geç saatlere kadar heyeti karşılamak için Sivas Ziraat Çiftlik Mektebinde beklemişlerdir. Otomobilleri bozulan heyetin Yenihan'a döndüğünü öğrenince onları bekleyenler buradan ayrılmıştır [226]

Mustafa Kemal Paşa burada beklerken okul müdürü Süleyman Fehmi Efendi ve yanındaki diğer şahıslarla sohbet etmiştir. Okul müdürü günlük

olarak tuttuğu okulun kayıt defterinde ertesi gün gelen ve sonra Sivas'a giden heyette yanlışlıkla Mustafa Fevzi Paşa yerine, Ahmet Fevzi Paşa ve heyet üyesi iki kişinin bulunduğunu yazmıştır. [227,228]

Okul müdürü Süleyman Fehmi (Kalaycıoğlu) Efendi, daha sonra Mahmut Goloğlu'na konuyla ilgili bilgi verirken, Kâzım Karabekir ve Ali Fuat paşaların da ifade ettiği gibi o gün gelen heyette Mareşal Fevzi Çakmak Paşa'nın bulunduğunu hatırladığını, kendisini tanıdığını ancak deftere niçin Ahmet Fevzi Paşa yazdığını bilemediğini söylemiştir [229].

Okul müdürü Süleyman Fehmi (Kalaycıoğlu) Efendi, daha sonra Mahmut Goloğlu'na konuyla ilgili bilgi verirken, Kâzım Karabekir ve Ali Fuat Paşaların da ifade ettiği gibi o gün gelen heyette Mareşal Fevzi Çakmak Paşa'nın bulunduğunu hatırladığını, kendisini tanıdığını ancak deftere niçin Ahmet Fevzi Paşa yazdığını bilemediğini söylemiştir [229].

Kâzım Karabekir Paşa bu heyeti 25 Kasım 1919 tarihinde Sivas'ta karşılamıştır. Komutanlar Toplantısı için o günlerde Sivas'ta bulunan Kâzım Karabekir Paşa, Mustafa Fevzi Paşa başkanlığındaki heyeti Mustafa Kemal Paşa ve Heyet-i Temsiliye üyeleriyle görüştürmüştür. Görüşmeler sonunda Mustafa Fevzi Paşa ile mutabakat sağlanmış, görüş ayrılıkları giderilmiştir. Mustafa Fevzi Paşa Kuva-yı Milliyecilerin haklılığı konusunda ikna olmuştur. [230].

Bu aşamaya gelmeden önce Mustafa Fevzi Paşa aslında asi General Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarını Padişah taraftarı yapmayı düşünüyordu. Bunu başaramayınca Kâzım Karabekir Paşa'nın elindeki gücü kullanarak onları tutuklamaya çalışmıştır. Ancak Kâzım Karabekir Paşa'nın karşı çıkıp kendisini desteklememesi nedeniyle Kuva-yı Milliyecilerle uzlaşmak zorunda kalmıştır. [231].

Bu gelişmeleri ve Fevzi Paşa'nın amacını Ali Fuat (Cebesoy) Paşa daha sonra hatıralarında şöyle anlatmıştır:

"25 Kasım'da Cafer İlhami Bey'in riyasetinde bir heyet [232].

Amasya'dan Sivas'a gelmişti. Aralarında Fevzi Paşa da (Mareşal) vardı. Müzakerelerimizin en hararetli bir gününde idik. Heyetin bu ani ziyaretine bir mana verememiş olmakla beraber iyi de karşılamamıştık. Aynı gün Kâzım Karabekir'in bilahare bana anlattığına göre Fevzi Paşa geliş

sebeplerini şu cümlelerle açıklamış: -Mustafa Kemal ve Ali Fuat Paşalar muhteris ve menfaat düşkünüdürler. Yalnız sana istinat ediyorlar. Şunu iyi bil ki, eğer Mustafa Kemal Paşa re'sikâra (iktidar makamı) geçerse ilk işi seni imha etmek olacaktır. Bu hususta tanıdığım bazı kimseler, hatta en itimat ettiğim İsmet Bey (İnönü) ile Samsunlu Şefik Bey de bu kanaattedirler. Mustafa Kemal ve Fuat Paşaları derdest ve izam vazifemdir. Kendilerini derdest ederek İstanbul'a götüreceğim. Sen mümanaat etme. Karabekir Paşa, bu sözlerden çok müteessir olmuş, milletin kurtuluşu uğrunda her tehlikeyi göze alarak ortaya atılan arkadaşlarının tevkifine razı olmayacağını, bu gibi tahribat ile uğraşılarak Türk milletinin ölümünü tesri ekmektense kendisinin de bir an evvel Anadolu'ya gelip saflarımızda yer almasını rica etmiş ve paşayı iknaa muvaffak olmuştu. (Karabekir'i ikna edemeyen ve emrinde askeri birlik de bulunmayan Fevzi Paşa Mustafa Kemal ve Ali Fuat'ı tutuklama kararından vazgeçmiş ve) bizimle de konuştuktan sonra İstanbul'a dönmüştü." Ali Fuat Paşa, Fevzi Paşa'nın İstanbul'a döndüğünü ifade etmiş olsa da aslında Fevzi Paşa, önce Erzurum'a gitmiş ve orada tahkikatta bulunup Mustafa Kemal Paşa'nın Erzurum mebusu olduğu seçimlerle ilgili (Mustafa Kemal nasıl milletvekili seçildi? Bu seçimde şaibe var mı?) olumlu bir rapor yazdıktan sonra İstanbul'a dönmüştür. Gelişmeler şöyle bir seyir takip etmiştir: Mustafa Fevzi Paşa, heyetiyle birlikte 1 Aralık 1919 günü yanında Kâzım Karabekir Paşa da olduğu halde Erzurum'a gitmek üzere Sivas'tan ayrılmıştır. Kâzım Karabekir Paşa otomobil ile Fevzi Paşa Heyeti ise yaylı arabalarla seyahat etmiştir. Kâzım Karabekir Paşa, Müdafaa-i Hukuk Heyetlerini bilgilendirerek seçimlerin serbestçe yapıldığı hususunda heyete bilgi vermelerini istemiştir. Heyet Erzurum'a giderken yol boyunca geçtikleri yerlerdeki seçim faaliyetlerini inceleme imkânı bulmuştur. [233].

9 Aralık 1919 günü Kâzım Karabekir Paşa Erzurum'a gelmiştir. Mustafa Fevzi Paşa Heyeti ise o gün Ilıca'da (Aziziye) kalmıştır. Heyet teftiş ve incelemelerde bulunarak yaklaşık on günde Sivas'tan Erzurum'a gelmiştir. [234]

Fevzi Çakmak, Mustafa Kemal'in Nasıl Milletvekili Seçildiğini Araştırıyor. Hile Yaptı Mı?

O dönemde Erzurum'da yayımlanan Albayrak Gazetesi'ne göre Mirliva Fevzi Paşa başkanlığındaki tahkik heyeti 10 Aralık 1919 Çarşamba günü Erzurum'a gelmiştir. Bir bölük asker, bando ve icap eden kişiler tarafından karşılanmıştır. Memurlar ve ahaliden oluşan bir heyeti kabul ederek Erzurum hakkında birçok istizahta bulunmuştur, yani sorular sorup, izahat istemiştir. Ahaliden on beş kişilik bir heyet, lazım gelen izahatı vermiş ve bu mülakat bir saatten fazla devam etmiştir. [235].

Bir gün evvel görüşmek için davet edilen kişilerden ancak birkaçının davete icabet etmiş olmasından bahseden ahali, heyete geçmişte birçok böyle tahkik, teftiş, ıslah heyetleri gönderilmiş olduğu fakat bunlardan müspet bir netice elde edilemediğini söylemiştir. Daha önce gönderilen benzer heyetlerin tahkiki gerektiren sosyal sorunları teşhise çalışacak yerde kendilerini gönderenlerin fikirlerine göre bir şekil icat ve ihdas ile iş görmek istediklerinden dolayı bu heyeti de aynı mahiyette telakki ettiklerini bu nedenle gelmemiş olduklarını beyan etmişlerdir. Ancak bu heyetin kendileriyle görüşenler üzerinde oluşturduğu iyi tesir nedeniyle talep olunan izahatı vermeye geldiklerini söylemişlerdir.

Bundan sonra ahali tarafından heyete memleketin ihtiyaçlarıyla hükûmetin vaziyet ve faaliyeti hakkında sorular sorulmuştur. Hükûmetin faaliyet gösterememiş olduğu, maarif, ziraat ve iktisat konularında beklenen hizmeti ifa edemediği zikredilmiştir. Postaların düzensizliğine, havale işlemlerinin pahalılığı hususunun ekonomiye verdiği zarara, yıpranmış evrak-ı nakdiyenin Maliye, Ziraat Bankası ve Düyun-ı Umumiye, Posta ve Telgraf İdaresince alınmaması ve değiştirilmemesinin müthiş bir buhran oluşturduğuna işaret edilmiştir. Bu istekler Heyet-i Tahkikiye tarafından nazar-ı dikkate alınarak not edilmiştir. Harekât-ı Milliye hakkında dahi heyete izahat verilmiştir. Meselenin bir tarihçesi yapılmıştır. İddia edildiği gibi Millî Mücadelenin şahsi ve hususi tesirlerin mahsulü olmayıp sırf ihtiyacın sevkiyle vicdan-ı milliden çıkmış vatanî ve meşru bir hareket olduğu izah ve ispat olunmuştur. Ahali, bütün milli faaliyetler ve kongrelerde alınan kararların delaletiyle vatanî, hukuki, medeni bir şekil ve hüviyette bulunduğu halde hâlâ payitahtta Harekât-ı Milliyenin bazı şüphelerle telakki edilmek istenmesini izzet-i nefs-i milliye bir saldırı telakki ederek rencide olduklarını arz

etmiştir. Heyet-i Tahkikiye de böyle neşriyat ve telakkiyatın meselenin yanlış aksetmesinden ileri geldiğini ve Harekât-ı Milliyenin saflık ve temizliğinin ve vatanî hüviyetinin şayan-ı şükran bulunduğunu cevaben bildirmiştir.

Kâzım Karabekir Paşa 11 Aralık günü Erzurum'daki mekteplerini Mustafa Fevzi Paşa Heyetine gezdirmiştir. Heyet buralarda okuyan öğrencilerin büyük kabiliyetlerine tanık olmuştur [236].

Mustafa Fevzi Paşa, 12 Aralık 1919 Cuma günü Albayrak Gazetesinin bir muhabirini kabul ederek ona mülakat vermiştir. Albayrak Gazetesi, Mustafa Fevzi Paşa ile yaptığı görüşmeyi şu ifadelerle okuyucularına sunmuştur: [237]

> "Fevzi Paşa Hazretleriyle Mülakat Mesail-i muhtelifenin tahkiki vazifesiyle İstanbul'dan şehrimizi teşrif eden heyet, kari'lerimizin malumudur. Heyet-i mezkureye riyaset buyuran Mirliva Fevzi Paşa
>
> Hazretlerinden gazetemiz namına bir mülakat talep etmiştik. Geçen Cuma günü muharririmizi kemal-i nezaketle kabul buyuran Paşa Hazretleri ber vech-i zir beyanatta bulunmuşlardır: -Memleketimizi nasıl bulduğunuza dair tahassüsatınızı sorabilir miyim, Paşa Hazretleri! -Esasen harb-i zailde memleketinizde bulunmuştum. Şimdi pek harap buldum. Her tarafta istilanın bariz izleri var. Fakat memleketin bu maddi mahrumiyet ve harabîsine rağmen ahalisinde müşahede ettiğim uyanıklık, milli benliği idrak etmişlere mahsus eseri hayat beni fazla mütehassis etti. -Paşa Hazretleri maatteessüf istirdattan beri hükûmetin ihyakâr bir hizmeti görülmediğini arz edeceğim. -Hükûmetin, bilhassa bütçenin bugünkü vaziyeti malumdur. Bu vaziyet arasında pek fazla hizmetler bir emr-i asir gibidir zannediyorum. Yalnız düşmanın şehri esna-yı tahliyede terk ettiği malzemeden hüsn-i suretle istifade edilememiş olduğunu da zannediyorum. -Heyet-i aliyelerinin vezaifi arasında intihabata müdahale edilip edilmediği meselesinin tahkik ve tetkiki de var mıdır?... -Şüphesiz. -Tahkikat-ı aliyyeniz arasında bu hususta bir müdaha-

leye tesadüf buyuruldu mu?

-Pek ehemmiyetsiz. O da yekdiğerine muhalif gruplardan herhangi birisinin müdahalesi diğerinin mümanaatı ile neticelenmiş gibi bir şey. Maamafih intihabatın ezher cihet, şayan-ı şükran bir surette cereyan ettiğini söyleyebilirim. Zaten intihabat biraz da mücadele demek değil midir? -Paşa Hazretleri, Harekât-ı Milliye hakkında bazı İstanbul gazeteleri şüphedar neşriyatta bulunuyorlar. Bu babdaki mütalaa-i devletleri nedir? -Zannımca anlaşılamamazlık... Hatta heyetimiz Harekât-ı Milliye mıntıkasına yaklaştıkça her an bir asayişsizlik karşısında kalacağını zannediyordu. Hâlbuki her tarafta ihlal edilmemiş ve edilemeyecek sükûn ve asayişe tesadüf ettik. Harekât-ı Milliyenin beşiği olan yerlerdeki asayişin her taraftan ziyade mevcut olduğunu şükranla gördük. Vaktin pek geç olması dolayısıyla kendilerini fazla tasdi' edemeyen muharririmiz lütfen beyan buyurdukları izahattan dolayı Paşa Hazretlerine arz-ı teşekkür etmiş ve ordunun bu güzide simasını selamlayarak müşareket etmiştir."

Erzurum Halkı: Mustafa Kemal, Milli Teşkilatın Kurucusu Değil. Sıradan Bir Katılımcı...

Heyet incelemelerinin sonunda 13 Aralık 1919 tarihli şu raporu yazmıştır:

"Erzurum ahalisi Teşkilat-ı Milliye vücuda getirmişlerse de fikirlerinde Hükûmeti Merkeziyeye karşı bir gûna emel-i muhalefet mevcut olmayıp harb-i zailde (geçen harpte) çektikleri mahş (yakma) ve meşakkatan (eziyetler) ve Ermenilerin ika' eyledikleri (yaptıkları) teadiyattan (düşmanlıklar) mütenebbih (ders almış) olarak bilhassa buralarda Ermenistan'ın adem-i teşekkülüne (kurulmamasına) müttehiden (birlikte) mümanaat (sağlamak) ve lede-l-hace (ihtiyaç duyulduğu zaman) hükûmete bu noktadan müzaheret (yardım, koruma) etmek gayesini takip eyledikleri ahalisinin pek saf ve samimi görülen ifadesinden anlaşılmaktadır. Buralarda

halihazırda Hristiyanlar mevcut olmadığı ve vilayetin Kürt ve Türk ahalisi arasında imtizaç-ı tam (tam birlik, uyum) cari (geçerli) olduğu nümayan olmuştur (görülmüştür). Merkez-i vilayete vürudumuzdan (geliş) evvel altı mebus çıkaracak olan merkez sancağının bir kazasından maadası (hariç) intihaba müteallik (seçimle ilgili) muamelatı (işleri) ikmal (tamamlamak, bitirmek) eylediği ve şimdiye kadar ekseriyet-i azimeyi (büyük çoğunluğu) ihraz (kazanmak) edenlerin Mustafa Kemal Paşa ile Baro Reisi Celalettin Arif ve Albayrak Gazetesi Müdürü Necati Beyler olduğu ve ancak on güne kadar muamele-i intihabiyeyi ikmal edebileceği tahakkuk eden Kiğı Kazası intihabatının mahiyeti ne olursa olsun zevat-ı mezkûrenin (zikredilen kişiler) ihraz eyledikleri ekseriyeti ihlal edemeyeceği anlaşılmıştır. İntihabatta ahalinin kemal-i serbesti (serbestçe) ile bilamüdahale rey verdikleri umumen beyan ediliyor. Bu vilayet halkının kanaatine göre Mustafa Kemal Paşa, Teşkilat-ı Milliyenin müvellidi (kurucusu) olmayıp kendilerinin muhafaza-i nefs ve vatan endişesiyle teşebbüs eyledikleri harekâta iştirak ve tanzimine sa'y (çalışma, gayret) etmesinden naşi (dolayı) kendisine karşı ammede (halk nezdinde) bir hiss-i hürmet husule gelmiş ve kendisinin arzusu hilafına olarak beş yüz mühürlü mazbata ile ahali tarafından namzet (aday) ilan edilmiş olduğu kendisine karşı besledikleri hürmet-i samimaneden başka intihabda bir gûna maddi ve manevi saik (sebep) mevcut olmadığı umumen söylenmektedir. İhraz-ı ekseriyet etmeleri melfuz (söylenmiş) olan diğer namzetler meyanında da su-i hal (kötü hal) ile müştehir (bilinen) adamlar mevcut olmadığı ve memurine karşı hiçbir tarafta müdahale vuku bulmadığı maruzdur.

13 Kânunuevvel 1335. Darü'l-Hikme Azasından Mustafa Tevfik, Mahkeme-i Temyiz Azasından Cafer İlhami, Ferik Fevzi" [238].

Albayrak gazetesinde yer alan açıklamalarda Fevzi Paşa'nın rütbesi Mirliva olarak verilirken, bu raporda ise Fevzi Paşa rütbesini Ferik olarak yazmış ve imzasını böyle atmıştır. Bu da bir çelişkidir. Bu durum muhtemelen basın mensuplarının paşanın rütbesi konusunda yeterli ve net bilgiye sahip olmamasından kaynaklanmıştır. Kâzım Karabekir Paşa'ya göre 1919 yılında Erzurum'a gelen bu ikinci heyetin reisi Mustafa Fevzi Paşa kendisinin yakın arkadaşıydı. Fevzi (Çakmak) Paşa, işe çok fazla karışmıyordu. Pek ziyade düşkün ve manen bitkindi. İlhami Bey'in her dediğini kabul ediyordu. İlhami Bey ise heyetin gizli vazifelerini idare ediyordu. İlhami Bey, bir İtilafçı idi. Kâmil Paşa Kabinesi zamanında polis müdürlüğü yapmıştı. Bir İtilaf Kulübünün de reisi idi. Kâzım Karabekir Paşa'nın kolordusu için de iyimser değildi. Heyetin diğer ilmiyeden olan zatı (Mustafa Tevfik) sinnen yani yaş bakımından bir şey düşünmek kabiliyetinden mahrumdu [239].

Bu heyet sadece seçimleri incelememiştir. Kuva-yı Milliye aleyhinde gazetesiyle ihanetkâr bir vaziyet alan Ömer Fevzi'nin niçin ve hangi selahiyetle Divan-ı Harbe verilip tutuklanmasına teşebbüs edildiğini ve Vali Galip Bey'in kaldırılması meselesini de tahkik etmiştir. Seçimlerde Fırka Kumandanı Halit Bey'in gayri meşru müdahalesini Kâzım Karabekir Paşa'ya haber vermeden Harbiye Nezaretine şikâyet etmiştir. İlhami Bey, İstanbul'daki Kürt Cemiyetini överek, Doğu Anadolu'yu Ermenilere bırakmamak için bu cemiyetin Kürtlük meselesini savunduğunu iddia etmiştir.

Heyet 14 Aralık 1919 günü Erzurum'dan ayrılmıştır.

18 Aralık 1919 günü Alemdar Gazetesinin bir muhabiri Harbiye Nazırı Cemal Paşa'ya şu soruyu sormuştur: -Erzurum'a giden Fevzi Paşa heyetinden alınan malumat ne merkezdedir? Cemal Paşa bu soruya verdiği cevapta, Fevzi Paşa'dan gelen telgrafların seçimlere (Mustafa Kemal lehine) müdahale olmadığını ve genel durumun fevkalade iyi olduğunu gösterdiğini söylemiştir. Bu mülakat ertesi gün gazetede yayımlanmıştır.

3-Mustafa Kemal Paşa'nın Heyetlere Bakışı: Mustafa Kemal Paşa İstanbul'dan gönderilen bu heyetleri tasvip etmemiştir. Konuyla ilgili görüşlerini de sonradan Nutuk'ta şu ifadelerle dile getirmiştir: [240-242].

"Dâhiliye Nazırı, memlekete birtakım heyetler göndermeye kalkıştı. Bunlardan biri de Harbiye Nezareti Eski Müsteşarı Ahmet Fevzi Paşa adında bir zatın başkanlığında Temyiz Mahkemesi üyelerinden İlhami ve Fetva Emini Hasan Efendilerden kurulmuştu. Heyet-i Temsiliyemizin temsilcisi olan Cemal Paşa, bize bunu bildirmemişti. 5 Kasım 1919 tarihli bir şifre ile kendisinden bu heyetin niçin gönderildiğini sorduk ve özellikle Fetva Emini ile Kâmil Paşa Kabinesi zamanında polis müdürü olan kimselerin böyle bir heyette neden bulunduklarının anlaşılamadığını belirttik." Oysa, Mustafa Kemal Paşa'nın burada bahsettiği Harbiye Nezareti eski müsteşarı Ahmet Fevzi Paşa 29 Ekim 1919 günkü Meclis-i Vükela kararıyla görünürde muhacirlerin durumunu tespit etmek, gerçekte ise Cemiyet ile hükûmet arasındaki ilişkileri düzenlemek amacıyla başka bir heyetin başında (Sivas ve Erzurum'a değil) İzmir-Aydın bölgesine gönderilmişti.

Mustafa Kemal Paşa'nın Sivas'tan Harbiye Nazırı Cemal Paşa'ya bu konuda yazdığı şifre şudur:

"Şifre 5.11.1919 Seryaver Salih Bey tarafından küşat olunacaktır Harbiye Nazırı Cemal Paşa Hazretlerine Atideki hususat, mahza zat-ı devletleri kabinede Heyet-i Temsiliyemiz murahhası bulunmaları itibariyle arz ve istifsar kılınır. Ahmet Fevzi Paşa Riyasetinde Mahkeme-i Temyiz Azasından Cafer İlhami ve Fetva Emini Hasan Efendilerden mürekkep bir heyetin Ankara, Sivas, Erzurum vilayetlerine izam edilmiş olduklarına dair Heyet-i Temsiliye taraf-ı devletlerinden haberdar edilmemiştir. Bu heyetin maksad-ı i'zamı ve bilhassa Fetva Emini ile Kâmil Paşa Kabinesi zamanında polis müdürü olan zevatın böyle bir heyetteki hikmet-i vücutları anlaşılamamıştır. Daha bu gibi heyetler i'zam olunmuş veya olunacak mıdır? Tenvir buyurulmaklığımızı istirham ederiz.

Heyet-i Temsiliye namına Mustafa Kemal"

Mustafa Kemal Paşa'ya göre Erzurum'a gelen bu heyet Ahmet Fevzi Paşa, Cafer İlhami ve Hasan Efendilerden oluşuyordu. Ancak sonradan Hasan Efendi'nin görevi kabul etmemesi üzerine Mustafa Tevfik Efendi

görevlendirilmişti. [243,244].

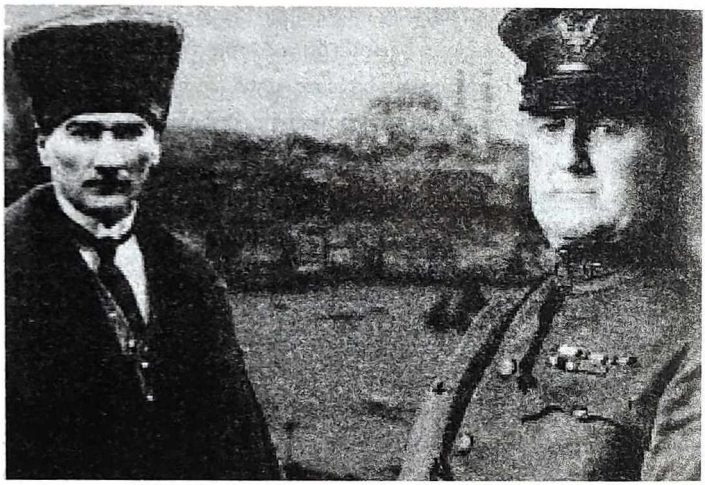
Erzurum'a gidecek heyetin başında önce Ahmet Fevzi Paşa'nın görevlendirildiği, Heyet-i Temsiliye'nin bu isme soğuk davranmasından dolayı sonradan değişiklik yapıldığı da iddia edilmiştir. 44 Ama ne denirse densin, görüldüğü gibi Mustafa Kemal, Nutuk'ta hem metin içinde hem de ekindeki 189 no'lu vesikada bu heyetin başkanı olarak Mustafa Fevzi Paşa'nın değil Ahmet Fevzi Paşa'nın adını vermiştir. Ancak, kaynakların tamamı incelenirse görülecektir ki; Ahmed Fevzi Paşa, Sivas ve Erzurum'a hiç gelmemiştir. Mustafa Kemal'i tutuklamak için Sivas'a gelen Mustafa Fevzi (Çakmak) Paşa'dır. Zaten, polis müdürü İlhami Bey de Ahmed Fevzi Paşa'nın değil Fevzi (Çakmak) Paşa'nın heyetindedir. Mustafa Kemal, 189 no'lu belgede Mustafa'yı çıkarmış, yerine Ahmed kelimesini ikame etmiştir. Bunu yapmasaydı, 1927 yılının Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak'ı suçlamış olacaktı. Göze alamamıştır. Bir kere daha: Nutuk, bir tarih kitabı değildir. Yanlışlarla dolu siyasi belgedir [245].

ABD Başkanı Wilson'un temsilcisi, Anadolu Ermenilerinin durumunu incelemek ve Doğu Anadolu'da bir Ermeni devleti kurulmasının şartlarını araştırmak için Sivas'a geldi...

Harbord, Sivas'ta Paralel Sadrazam Mustafa Kemal'e

Öğüt Verdi. "Başta Almanya, Dört Müttefiktiniz. Sizi Yendik.

Tek Başınıza Hiçbir Şey Yapamazsınız... İntihar Etmeyin"

Fotoğraflar: Solda Mustafa Kemal ve General Harbord.

Mustafa Kemal ve arkadaşları isyan bayrağını açmış var güçleriyle kendi devletlerini yıkmaya çalışırken, ABD Başkanı Wilson'un adamı General Harbord yanında ikisi general 46 kişilik kalabalık bir heyetle Sivas'a geldi. Mustafa Kemal 9 Eylül'de bir dilekçe ile ABD Senatosu'na başvuruda bulunmuş, Amerikan Hükümetini ve Amerikan askerlerini mandater olarak Anadolu'ya davet etmişti. Bu ziyaretin, Mustafa Kemal'in ABD Senatosu'na gönderdiği dilekçe ile bir ilgisi yoktur. Harbord, Ermeni halkının durumunu öğrenmek istiyor ve Doğu Anadolu'da Ermeni Devleti mümkün mü bunu araştırıyordu.

Öncelikle Harbord, genç bir subay olan Mustafa Kemal'in 38 yaşında general olmasına şaştı. Enver faktörünü ve ittihat terakkiyi derinlemesine bilmediği için bunu tam olarak anlaması elbette zordu. (Harbiye Nazırı Enver, önemli askeri görevleri hep yakın arkadaşlarına veriyor ve onları rütbece yükseltiyordu. Mustafa Kemal de böyle yükselmiştir)

Harbord ve yanındaki generaller Mustafa Kemal ile uzun uzun görüştüler. General Harbord'a Robert Kolej Tarih Öğretmeni Hüseyin Pektaş (Prof. Hulûsi Y. Hüseyin) tercümanlık yaptı. Ayrıca Rauf Bey, Londra'da eğitim gördüğü için iyi derece İngilizce biliyordu.

General bir hayli konuştuktan sonra sözlerine şunları ekledi:

-"Ben bu vazifeye getirildiğim zaman Türk tarihini okudum. Gördüm ki milletiniz büyük ordular hazırlamış, büyük kumandanlar yetiştirmiştir. Bunu yapan bir millet, mutlâka bir medeniyet sahibi olmalıdır. Bunu takdir ederim. Fakat bugünkü vaziyetimize bakalım. Başta Almanya olmak üzere dört müttefiktiniz. Dört sene muharebe ettiniz, neticede mağlûp oldunuz. Dördünüz bir arada yapamadığınız bir şeyi, bu vaziyetimizde tek başınıza yapmayı nasıl düşünebilirsiniz? Fertlerin intihar ettiğini vakit vakit görürüz. Şimdi de bir milletin intiharına mı şahit olacağız!"

Lord Kinross ise bu görüşmeyi, Türkiye üzerine yazdığı kitabında şu şekliyle aktarır: General Harbord: "Bazı kişilerin intihar ettiklerini biliyoruz, şimdi de bir milletin intiharına mı şahit olacağız?" Mustafa Kemal Paşa: "Söylediğiniz doğrudur General, içinde bulunduğumuz durumda yapmak istediğimiz şey ne askerlik açısından ne de başka bir açıdan açıklanabilir. Ancak her şeye rağmen, yurdumuzu kurtarmak, özgür ve uygar bir Türk Devleti kurmak, insanca yaşayabilmek için yapacağız bunu." Tecrübeli General Harbord bir soru daha sorar: "Başaramazsanız ne olacak?"

Tümgeneral James Harbord, Erzurum'a gidip 15'inci Kolordu Komutanı Kazım Karabekir ile görüşme yaptıktan ve Aras nehri kıyılarında yaptığı incelemeden sonra ABD'ye geri döndü ve hazırladığı raporla Başkan Wilson'u ve ABD Senatosunu bilgilendirdi Raporunda ana başlıklar olarak şunlara yer vermiştir:

- Ermenilerle ilgili ortaya atılan katledildikleri iddiaları doğrudur.
- Anadolu, kaynak yönüyle ABD'nin ihtiyaçlarını karşılayabilecek zenginlikte değildir.
- Anadolu'da mücadele verenler, yaptıkları iş konusunda kesin kararlıdırlar.

Not: Harbord, ne siyasi ne de askeri olarak Mustafa Kemal ve arkadaşlarına sempati duymamıştır [246-248].

General Harbord, Sıvas'ta Mustafa Kemal Paşa ve Rauf Bey'le görüşmüş, oradan Erzurum'a geçmiş ve Kâzım Karabekir tarafından karşılanmıştır. Hem de ne karşılama? Bu karşılamada Karabekir, Amerikalı misafirlerine davul zurna dinletmiş, halk oyunları bile oynatmıştır karşılarında.

Karşılayanların ellerinde bazı dövizler özellikle göze çarpmaktadır. Mesela şöyle şeyler: Vive la art. 12 des Principles de Wilson. (Yaşasın Wilson Prensipler'nin 12. maddesi) Wilson Prensipleri mi? Hem de Erzurum'da, Erzincan'da hükümet dairelerinin kapılarına asılan yazılardan bahsediyoruz, öyle mi? Üstelik de Fransızca dövizler? (Henüz İngilizcenin istilası başlamamıştır o yıllarda.)

Peki nedir Anadolu'yu bu kadar heyecana boğan Wilson Prensipleri ve pankart açtıran 12'nci madde meselesi?

1913'ten 1921'e kadar iktidarda kalmış olan ABD Başkanı Wilson, daha çok 8 Ocak 1918'de ilan ettiği 14 prensip ile tanınır. Wilson Prensipleri diye bilinen bu maddelerin 12'ncisi, self determination hakkı ile ilgilidir. Yani kendi kaderini tayin hakkı. Bu, Mustafa Kemal ve arkadaşları tarafından Türk çoğunluğun yaşadığı bölgenin Türklere bırakılması, olarak algılanmış, bu da Misak-ı Milli'nin hukukî dayanağını oluşturmuştur. Yani Misak-ı Millî bile Wilson Prensipleri'nin bir sonucudur. Etkisi o kadar büyük olmuştur Millî Mücadele(!) üzerinde.

Birinci Dünya Savaşı sonunda Mondros Mütarekenamesi'ni imzalamak zorunda kalmış bir Osmanlı Devleti için Wilson Prensipleri'nin değeri tartışılmaz. Çünkü hiç değilse Türklerin hayat hakkını tanıyan uluslararası bir tutamaktır. Aynı şey, Millî Mücadele(!) kadrosu için de geçerlidir. Bu yüzden 12'nci madde gerek İstanbul hükümeti için gerekse Sivas Kongresi ve sonrasında kurulan BMM hükümeti için cankurtaran simidi gibi görülmüş, işte bu yüzden Harbord heyeti şenliklerle karşılanmıştır.

İngiltere, Padişaha Değil Mustafa Kemal'e "Barış" Teklif Ediyor

İngiliz albayı Rawlinson Kasım ayının sonunda Londra'dan İstanbul'a İstanbul'dan da Erzurum'a gelmiştir. Kazım Karabekir Paşa'yı makamında ziyaret eder. Mustafa Kemal'in Ankara'ya ulaşmasından bir ay önce, 27 Kasım 1919 günü yapılan bu görüşmede Rawlinson, İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Curzon'un barış teklifini sunar. Kazım Karabekir, "İstiklal Harbimizin Esasları" adlı kitabında bu üç maddelik İngiliz teklifini şöyle nakleder:

1. Şimdiye kadar sulh yapmadığımızın sebebi, Türkiye'de kuvvetli bir hükümet görmediğimizdendir. Hakiki İngiliz dostu olacak simalarla anlaşmak istiyoruz. Mustafa Kemal Paşa sulh konferansında

bulunsun veyahut sulh mukarreratına (kararlar) mutabık kalsın.

2. Endişemiz Türkiye'nin yine bir gün İngiltere'nin düşmanları tarafına geçivermesidir. Padişah hükümeti bunu yapabilir. Artık krallık ve imparatorluk modası geçmiştir. Birçok debdebe ve masraf yerine millet kendi işini kendi gören cumhuriyete taraftardır. Bizim de padişahı, hükümet ve siyasete karıştırmayıp halife olarak istediği yerde oturmasına taraftar olmaklığımız.
3. Gerçi İstanbul bir Türk şehri olarak kabul olunmuştur. Ancak Çanakkale itilâf devletleri tarafından işgal olunacak. (İhtimal İstanbul etrafında da itilâf askeri bulunur.) Zaten Türkiye bir Asya devletidir, İstanbul bir köşedir. Anadolu'nun idaresi ve terakkiye şevki (ilerlemeye yöneltilmesi) İstanbul'dan gayri mümkündür. Bu hususta ne düşünüyorsunuz? Meselâ Bursa'da olacak bir hükümet serbesttir."

Karabekir, İngiliz teklifini Mustafa Kemal'e telgrafla bildirir.

Albay Rawlinson, Kazım Karabekir'e şunları da söyler:

"İtalyanlar ile Yunanlılar anlaşmışlardır. İtalyanlar parasızlık, Yunanlılar da şarlatanlıkları nedeniyle savaşı sürdüremezler. Bolşevikler de on yıl daha kendilerini toparlayamazlar. İzmir için ısrar edenler çoksa da Yunanlıların ne parası var ne adamı. Biz de bütün kuvvetlerimizi çektik, İngiliz efkârı Yunanlıların aleyhine dönmüştür. Nasıl olsa İzmir'den çıkartılacaklardır. İzmir'in tahliyesi ile beraber Antalya ve Adana da kolaylıkla tahliye olur. Ermenilerin kendi taraflarında dahi hükümet teşkil etmeleri zordur. Ben hududun (Ermeni sınırı) Aras nehrinden geçmesini teklif ettim. Pontus falan da yoktur. Rumların ne şarlatan millet olduklarını bilirsiniz. Başvekilimizin bir mülakatta söylediği 'Türkiye'de zayıf hükümetin nihayet bulmasını görmek isteriz.' tezini bazı gazeteler 'Zayıf Türkiye'nin nihayet bulması.' gibi yazdılar. Başvekil maksadının bu olmadığını hassaten söyledi. İngiltere, iktisaden de size büyük yardım yapacak."

Karabekir, Rawlinson'un bu görüşlerini de Mustafa Kemal'e aktarır.

Lord Curzon, Başbakan Lloyd Georg'un aksine Yunanlıları Anadolu'ya sokma fikrine de karşıdır. Zaten Aralık 1918 seçimlerinden sonra

İngiltere Dışişleri Bakanı olunca, daha bakanlığının ilk günlerinde (Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanından 5 yıl önce) şöyle konuşmuştur: "Türkiye hakkında fazla hayalci olmamak gerekir. Türkler de pekâlâ kendi haklarını tayin hakkından (self determination) yararlanacaklardır. Bağımsız bir Türk devleti kurulacaktır. Başkenti Bursa veya Ankara olacaktır. Yüzölçümü Avusturya'nın üç misli ve İspanya'dan daha büyük olacaktır." Bu konuda son not: Albay Rawlinson, Lord Curzon'un yeğenidir.

Konya'da kim ayaklandı? Kime karşı ayaklandı? Halk mı ayaklandı, İttihatçılar mı? Bozkır olaylarına "Bozkır isyanı" dersek çok ciddi bir terminoloji hatası yapmış oluruz... Çünkü...

Bozkır Halkı, Silah Kullandı Ama Sivas'ta Heyet-İ Temsiliye Adı Altında Paralel Hükümet Kuran Askerlere Karşı Kullandı. Ayaklanma Değildi. İç Savaştı.

22 Eylül 1919. İngiliz ve İtalyan askerleri tarafından işgal altında tutulan Konya ve ilçeleri fokur fokur kaynıyor. Birkaç güne kadar yakın tarihin en kanlı katliamları yaşanacak. Konya halkı ile yasal bir otoriteyi temsil etmeyen "Millici" askerler çarpışacak. İngiliz kontrol subayları ve işgalci İtalyan askerleri bu kanlı iç savaşı müdahale etmeden sedece seyredecek. İngiliz-İtalyan işgali iç savaştan sonra da sürecek.

Önce Konya'nın işgalini anlatmalıyım: İstanbul'u 13 Kasım 1918 ve Ankara'yı 1-2 Aralık 1918 tarihinde işgal eden İngilizler, Konya'yı da 1919 yılının Ocak ayı başlarında 80 askerle işgal ettiler. (Samsun'un İngilizlerce işgali de 9 Mart 1919 tarihinde olmuştur) Birkaç gün sonra 7 Ocak 1919'da Konya'da İtalyan askerleri de boy gösterdi. Ama İtalyanların Konya'ya önemli sayıda asker göndermeleri 1919 yılı ilkbaharında oldu. Nitekim Konya'ya 24 Nisan 1919 tarihinde 1300 askerle geldiler. İtalyan kuvvetlerinin ilk işgal ettikleri bölge istasyon olmuştur. İstasyona çadır kurarak bir ordugâh meydana getirdiler. İki telsiz ve telgraf istasyonu kurdular. Karargâhlarını Konya merkezine yerleştirdiler.

Konya'da, İngiliz-İtalyan işgali sürerken 26 Eylül-4 Ekim ve 22 Ekim-4 Kasım 1919 tarihleri arasında iki ayrı defada 23 gün devam eden Bozkır olayları yaşandı. Üzerinden yüzyıldan fazla zaman geçti ama dünya ta-

rihinde bir benzeri olmayan korku, panik, dehşet ve [illegible]
saatin, yâni 23 günün izleri hâlâ silinemedi. Üstelik tam
milis Binbaşı Delibaşı Mehmet, Konya'yı basacak, İstiklal Mahkemeleri
devreye girecek Bozkır'da başlayan vahşet Konya merkezde tahammül
necek ve inanılmaz bir hal alacaktır. Resmi rakamlara göre [illegible]
bin 529 kişi asılarak öldürüldü. Sokak çarpışmalarında öldürülenler ay
bette bu sayıya dahil değildi. Şimdi, hadisenin başlangıcına gitmek ve
Bozkır olaylarından başlamak istiyorum: Konya'da yaşananların unutul
mesini istemeyen resmi tarih, Bozkır olaylarını çok sonra 1'inci ve 2'nci
Bozkır ayaklanmaları olarak adlandırmış, ters yüz etmiştir. Olayların
mağduru olan halk saldırgan, İtalyan ve İngiliz işgalcilere karşı kurşun
atmayan ama halkı acımasızca kurşunlayan Mustafa Kemal'in askerleri
mağdur ve haklı ilan edilmiştir. Bu yalanlar 100 yıl sonra bile hala sür-
dürülmektedir. Ayaklanma mıydı? Yakından bakacağız...

Bozkır olaylarının eli kulağında... Sivas'ta Heyet-i Temsiliye adında paralel bir hükümet kuran Mustafa Kemal, egemenliğini Konya'ya yaymak istiyor... 12'inci Kolordu Komutanı Fahrettin Paşa, Mustafa Kemal'e güvenmiyor. Konya halkından yana tavır alıyor.

Kemalist Askerler, İzmir ve Çevresini İşgal Eden Yunan'a
Saldırmak Yerine Konya'ya Saldırmaya Hazırlanıyor.
Yarbay Ayıcı Arif Ve Refet Paşa Konya Yolunda.

Konya adeta kaynıyor. Kemalistler "Atatürk 19 Mayıs'ta Samsun'a çıktı ve Kurtuluş Savaşı'nı başlattı" derler ama yalandır. Samsun'un üzerinden 4 ay geçti ama ortada başlayan bir kurtuluş savaşı yok. Hazret, bambaşka işlerle meşgul. Hadiselerin arka planını anlatarak başlayayım:

4 Eylül'de 28 "delege" ile toplanan uyduruk Sivas Kongresi henüz bitmişti. Osmanlı'nın tamamını temsil ettiği ileri sürülen kongre delegelerinden 11'i Mustafa Kemal'in yanında getirdiği kişilerdi. Diğerleri 5 şehir ve 3 ilçeyi temsil ettikleri iddia edilen, nasıl seçildikleri bilinmeyen insanlardı. Aslında kongre, Misak-ı Milli içindeki 61 sancağı temsilen sancak başına 3 kişi hesabıyla 183 delege ile toplanmalıydı ama halk Mustafa Kemal'e güvenmiyordu. 53 sancak delege göndermedi. Ankara'da bir Meclis(!) henüz toplanmamış, Kemalistlerin böbürlenerek an-

lattıkları birçok olay henüz yaşanmamıştı. Mustafa Kemal ve 11 arkadaşı hala Sivas'ta idiler. Padişah, devlet idaresini İttihatçılardan temizlemeye çalışıyor ama devlet kadrolarına sızmış olan İttihatçılar da direniyordu. Ve hatta, Enver'in yokluğunda İttihatçıların fiili lideri haline gelen Mustafa Kemal, Sivas'ta Heyet-i Temsiliye adında paralel bir hükümet kurmuştu ve bu amaçla Osmanlı devlet mekanizmasını felç etmekle meşguldü. Mustafa Kemal, bunu Heyet-i Temsiliye adına yaptığını iddia ediyordu ama zaten Heyet-i Temsiliye yasadışıydı. Kimi ve nasıl temsil ettiği de belli değildi. Bozkır halkı 26 Eylül'de bu kongre tertipçilerine karşı bir gösteri yürüyüşü yapmaya hazırlanıyor. Yürüyüş ve ertesinde düzenlecek mitingin temel sebebi, halkın Kuvayı Milliyeyi istememesi. Emrindeki kuvvetlere Kuvayı Milliye adını takan Mustafa Kemal, yaygın görüşe göre saltanata ve hilafete karşı. Haliyle, kuvvacılar, halk nezdinde sağlam pabuç değil.

Mondros Mütarekesi ile Anadolu toprakları üç ordu müfettişliğine bağlı olmak üzere dokuz kolordu bölgesine ayrılmıştı. Konya 2'nci Kolordu'nun merkeziydi. Mustafa Kemal, İngiliz Ordusu'na yardım etmek göreviyle Samsun'a vardığı zaman, Konya'da ordu müfettişi olarak Mersinli Cemal Paşa bulunuyordu. Filistin cephesindeki 4'üncü Ordu'nun komutanından söz ediyoruz. Cemal Paşa 1919 Haziran sonlarında İstanbul'a izinli olarak gitti ve geri dönmedi.

2'nci Kolordu komutanı Miralay Selâhattin Bey de kısa bir süre sonra görevini bıraktı. 11 Eylül'de onun yerine atanan Ali Said Paşa, Harbiye nazırı Süleyman Şefik Paşa'dan şöyle bir emir aldı. Osmanlı Hükümeti, Konya'da kasabalara ve köylere taarruz eden ve halkı devlete isyan etmeye zorlayan, kendilerine uymayanları tenkil ve tehdit eden ve hattâ işkence eden Kuvayı Milliye'ci subaylara karşı kesin tedbirler alınmasını istiyordu. Ali Said Paşa, bu karışık dönemde siyasi durumu tahlil etmekte zorlanıyordu. Emri uygulasa Mustafa Kemal ile çatışacak, uygulamasa Osmanlı Hükümeti ile papaz olacaktı. Tarafını seçemedi. Kenara çekilmeyi tercih eti. Kolordu komutanlığından ayrılarak İstanbul'a döndü.

Heyeti Temsiliye Reisi Mustafa Kemal, saltanatçı eğilimleri bilinen Konya Valisi'nin, askeri otoritenin yani 2'nci Kolordu'nun baskısından kurtulunca

devlete isyan halindeki ordu birliklerine düşmanlık göstereceğinden endişe ederek Miralay Refet Bey'i (Bele) Konya'ya gönderdi. Yarbay Kasap Osman'ın birlikleri de Afyon'dan yola çıkarıldı. Durumun tehlikeli bir hal aldığını gören Vali Cemal Bey 27/28 Eylül 1919 gecesi, polis korumasında trenle İstanbul'a gitti. Şehrin ileri gelenleri, vali seçmek gibi bir yetkileri bulunmamasına rağmen Mustafa Kemalci askerlerin tarafını tutan, sonradan Ankara Hükümeti'nde Şer'iye vekili olan Hoca Mehmed Vehbi Efendi'yi vali vekili seçtiler. Durum iyice karışık bir hal aldı [249-255].

Ve sonunda bardak taştı. Halkla, Kuvvacı askerler karşı karşıya. Bozkır'da iç savaş başladı...

Binbaşı Abdurrahman Bey, İlçe Merkezinde Halka Ağır Bir Lisanla Hitap Edince, Bozkırlılar Çıplak Elle Kuvayı Milliye'ci Askerlere Saldırdı ve Silahlarını Topladı

Fotoğraflar: Albay Ayıcı Arif ve Mustafa Kemal... İç savaşın başladığı gün Konya'ya askerleriyle gelen Miralay Refet (Bele) 26 Eylül 1919.

Mayıs ayından bu yana yaşanan gerilim Bozkır'da zirve yaptı ve silahlar patlamaya başladı. Sadece Bozkır'da değil, Konya'nın merkezinde ve diğer ilçelerinde de Kuvayı Milliye adı altında toplanan subayların

İttihat ve Terakki'nin devamı olduğu biliniyordu. 1908'de Makedonya'da dağa çıkıp Osmanlı Devleti'ne savaş açanlar bunlar. 1909'da Abdülhamid'i tahttan indirenler bunlar. Balkan Harbi'nde savaş alanından kaçarak Osmanlı'nın Avrupa topraklarını Bulgar'a, Yunan'a, Sırp'a bırakanlar bunlar. Bir oldu bitti ile Osmanlı'yı Cihan Harbi'ne sokanlar bunlar. Kudüs'ü, Şam'ı, Halep'i, Bağdat'ı vb İngiliz'e bırakanlar bunlar. 3 milyon Osmanlı askerini çeşitli cephelerde bozuk para gibi harcayanlar bunlar. Mondros Mütarekesi'ni imza ederek, İstanbul, Ankara, Samsun, Erzurum vb. işgaline yol açanlar bunlar.

Bir de şimdi kalkmış, halka "Bize yardım edin. Para verin, yiyecek verin. Asker verin. Peşimize düşün" diye nutuk çekiyorlar.

Şöyle oldu: 70 askerden oluşan bir jandarma birliğiyle Bozkır'a giden Kuvayı Milliye Komutanı Binbaşı Abdurrahman Bey, halkı ilçe merkezinde topladı. Yüksek perdeden konuşmaya ve kuvayı milliyeye katılmayanlara ağır cezalar vereceğini söylemeye başlayan Abdurrahman Bey konuşmasına devam edemedi. Sabır taşı çatlamıştı. Halk, öfkeyle homurdanarak, komutana ve kuvvacı askerlere müdahale etti. Silahlarını topladı ve bunları ilçe sınırlarının dışına çıkardı.

İlçeye gönderilen gönderilen bir bölük asker saldırı karşısında tutunamayarak geri çekildi. Düyun-u umumiye ve reji binaları ateşe verildi. Hükümet Konağı işgal edildi. Askerî birlikler nedendir bilinmez hadisenin sonuna kadar özellikle dağların eteğindeki Hıristiyan mahallelerini korumaya çalıştılar. Artık bir bölümü silahlanmış olan halk, askerlik şubesinin deposuna girerek burada bulunan silah ve cephaneye el koydu. İlçenin girişindeki baruthaneyi de ateşe verdiler. 28 Eylül günü Seydişehir'den gelen bir süvari bölüğü o gün akşama kadar çarpıştı ise de sayıları 3 bin kişiye ulaşan Bozkır Kuvvetleri'ne karşı koyamadılar. Halk, bu Bölük'ün makineli tüfek takımını ve 8 subay ile 12 eri ele geçirdi. Bölüğün diğer askerleri Karacaardıç Köyü yakınlarına çekilmek zorunda kaldı. Olayın büyüyerek şiddetli bir hal alması üzerine, Seydişehir'de bulunan süvari alayının diğer birlikleri müdahale için hazır halde

tutulmakla birlikte, olayların nasihat yolu ile çözümlenmesine karar verildi. Bu karar, kuvvet kullanmanın hadiseyi içinden çıkılmaz hale getireceğini söyleyen 12'nci Kolordu Komutanı Fahrettin Bey'in (Altay) tavrı üzerine alındı. Konya eşrafından hazırlanan bir nasihat heyeti gerçekten de geçici bir süre için olayları yatıştırdı. Ama bu sırada, Miralay Refet (Bele) askerleriyle Konya'ya gelmiş, Afyon'dan hareket eden Yarbay Ayıcı Arif de Bozkır'a kuzeyden yaklaşmıştı [256-269].

Devam edecek...

Yunanla çarpışma bahanesi ile ordu ve polis gücü dışında oluşturulan yasadışı silahlı birliklere Kuvayı Milliye deniyordu. Emirleri, Sivas Heyet-i Temsiliyesinden alıyorlardı. 12'inci Kolordu Komutanı Kuvayı Millliye'den rahatsızdı.

Konya Kuvayı Milliye Komutanı Ayda 45 Lira (Bugün 1 Milyon 260 Bin Lira), Yardımcısı 40 Lira (1 Milyon 120 Bin Lira), Erler İse 35'er Lira (980 Bin Lira) Alıyordu. Bu Paralar Halktan Zorla Toplanıyordu.

Fotoğraf: Konya halkı ile Kuvayı Milliye arasında kararsız kalan Fahrettin Paşa... 28 Eylül 1919.

Kuvayı Milliyeciler, Bozkır ve çevresindeki kasaba ve köylerden kovalandı. Ama çatışmalar hafiflese de yer yer sürüyor. Bozkır halkının

yaptığı şey isyan veya ayaklanma değil. Kuvayı Milliye'nin Hilafet düşmanı olduğunu düşünüyorlar. Bu nedenle kendilerinden üstelik zorla para alınmasını istemiyorlar. Çocuklarını yasa dışı bu örgüte militan olarak vermiyorlar. İçsavaş işte bu yüzden çıkıyor.

Peki, Konya'daki yasal kuvvetin komutanı / 12'inci Kolordu Komutanı Miralay Fahrettin Altay bu durum karşısında ne düşünüyor. Buyurun, ne düşündüğünü ve neler yaptığını kendisinden öğrenelim: "Müdafa-i Hukukçular (Kuvayı Milliye taraftarları) bunlara karşı ordunun yardımını ve üstelik şiddetli davranmasını istiyor... Bu şartlar altında görev yaptığım Konya'da, ordunun etki yapması benim düşünceme uygun değil. İkna yolu ve dürüst hareketlerle bunları (halkı) kazanmanın mümkün olduğunu söyler ve ordunun siyasete karıştırılmamasına dikkat ederdim.

İstanbul Hükümeti'ni kuran Salih Paşa'yı Meşrutiyet'in ilanından önce Diyarbakır'da sürgün olduğu zamandan tanıyordum. Alim, fazıl, vatansever ve dirayetli bir zattı. Diğer nazırlar da hep öyleydi. Fevzi Paşa (Çakmak) gibi herkesin hürmet ettiği bir zat ta Harbiye Nazırı bulunuyordu. İstanbul'un bu güvenilir hükümetine karşı zorluk çıkarmayıp onu desteklemek hususundaki görüşümü beğenmeyen Ankara (Mustafa Kemal'in emriyle), benim İstanbul ile telgraf irtibatımı kesti. Ben de Bandırma'daki XIV. Kolordu Kumandanı Yusuf İzzet Paşa vasıtası ile bu irtibatı tekrar tesis etmeye çalıştım. Bu hareketim hoşa gitmediği için arada (Mustafa Kemal ile) münakaşalar oldu ise de kendilerinden ayrılmış olmadığıma onları iknaya uğraştım..."

Evet okuduğunuz gibi. Mustafa Kemal ve Kuvayı Milliye ile Fahrettin Paşa'nı arası şeker renk. Ve üstelik Fahrettin Paşa, subaylarının ordudan ayrılarak Kuvayı Milliye teşkilatının militanı olmasına da karşı... Kuvayı Milliye'yi zararlı buluyor.

"Müdafaa-i Hukukçular (Kuvayı Milliyeciler) milli kuvvetler meydana getiriyorlar, zabitlerimizin bu kuvvetlere girmeleri ordu disiplini için zararlı oluyordu. Serbest bir kudret sahibi olmak tatlı şeydir. Ancak, bu kuvvetler çephede dövüşürlerse mahzurlarına (zararlarına) katlanılabilir. Memleket dahilinde aksi cereyanları bastırmak için kullanılanlarda zabitlerin bulunması ordunun zararına bir durum meydana getiriyordu. İki zıt

ihtiyacı birleştirmek ise gerçekten güç bir durum yaratıyordu. Konya'da kurulan Milli Kuvvetlerden 19 kişilik İlyas Bey müfrezesi kumandanına 45 (bugün 1 Milyon 100 Bin lira), muavinine 40 (bugün 1 Milyon lira) efradından her birine 35'er (bugün 980 Bin lira) lira veriliyordu..." [270].

Konya'daki iç savaş neyin savaşı?

Konya'da 3 gündür devam etmekte olan kanlı mücadele bitmek üzere. Delibaşı Mehmet'in milisleri kazanıyor, Kuvayı Milli'yenin askerleri kaybediyor. Aslında bunun olacağı belliydi. Kuvayı Milliye komutanları, "Yunanla savaşacağız" diyerek halktan bazen de zorla para topluyor, ama Yunanla savaşmak yerine bu paraları kendi keyifleri için harcıyordu. Halkın bunu kabullenmesi mümkün değildi.

Meselenin arka planına bakalım:

28 kişiyle toplanan ve bu haliyle değil Osmanlı İmparatorluğunu, İçAnadolu Bölgesini bile temsil etmeyen uyduruk Sivas Kongresi bitmiş, Mustafa Kemal orada adı Heyet-i Temsiliye olan paralel bir hükümet kurmuştu. Ardından, Heyet-i Temsiliye Reisi sıfatıyla Osmanlı devlet mekanizmasını felç etmeye girişmişti. Amacı, Anadolu'yu Vahideddin'in elinden almaktı. Ordu, neredeyse tamamen arkasındaydı. Ama mülki idarede /valiler ve kaymakamlar düzeyinde problem vardı. Mustafa Kemal, 30 Eylül 1335 (1919) tarihinde Konya Valiliği'ne (Konya ve Atatürk 262• OPUS ©Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi) Müdafaa-i Hukuk teşkilatının kurulması doğrultusunda bir telgraf gönderdi (Atatürk'ün Tamim Telgraf ve Beyannameleri, 1991, s. 102) Bu telgrafın ardından Konya'ya gelen Refet Bele'nin gayretleri ile 8 Ekim 1919'da Konya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kuruldu, yaklaşık 20 kişilik geçici heyeti seçildi. Bu heyet kendi arasında toplanarak Yalvaçlı Ömer Vehbi Efendi, Müftü zade Cevdet.; Ahi Baba zade Yusuf Ziya, Eczacı Hüsamettin.; Hacı Mehmet zade Süleyman, Tahir Paşa zade Cevdet, Kadı zade Ahmet, Hacı Bahri zade Mümtaz Bahri, Aktariye Şirketi Müdürü Tahir ve Mustafa Şevki Bey'i faal üyeliklere getirdiler. Konya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kurulmasının ardından Ilgın ve Bozkır teşkilatları da Konya teşkilatına katıldı. Paralel olarak Kuvayı Milliye teşkilatı kuruldu ve Kuvayı Milliye,

Ordu ve polis teşkilatı dışında silahlı birlikler kurmaya girişti. Ancak kısa bir süre sonra Kuvayı Milliye içinde bazı sıkıntılar yaşanmaya başladı. Bazıları ya halktan zorla para topluyor ya da ticaretle uğraşıyordu. Memur olanlarsa daha fazla maaş alabilmenin mücadelesini veriyorlardı. Bu davranışlar vatansever Konyalıları rahatsız ediyordu. Nitekim aralarında Refik (Koraltan) ve Eflatun Cem (Güney)'in de bulunduğu bir grup vatanperver, 12 'nci Kolordu Komutanı Fahrettin Bey'e (Altay) başvurarak Kuvayı Millîye adına işlenen kötülüklerin önlenmesini istediler.

Dilekçe tek kelimeyle korkunçtu. Fahrettin Paşa bu dilekçeyi kitabında aynen aktarmıştır: "Kendilerine Kuvayı Milliye kumandanı süsü vererek milletin, vatanın korunması için ödediği paraları, söylenmesinden utanacağımız yerlerde halkın gözleri önünde harcayıp israf etmeleri ve ayni mukaddes unvanı umumhanelerde pervasızca kullanarak o ad altında fuhuş irtikap etmeleri halk nazarında nasıl bir telakkiye uğruyor ve muvaffakiyet için ne gibi engeller meydana çıkarıyor anlatmaya lüzum görmüyoruz. Yukarıda anlattıklarımızdan anlaşılacağı veçhile bugünkü halin düzeltilmesi hususunu vatanseverliğinize bırakıyoruz, efendim hazretleri..."

Devlet başkanı Padişah Vahideddin'i destekleyen halk ile Sivas'taki paralel hükümetin taraftarları arasında sular durulmadı [271].

Konya'da Bozkır Halkıyla, Kuvayı Milliye
Kuvvetleri Arasındaki İç Savaş Derinleşiyor
İkinci Bozkır Savaşı: Kan Dökülüyor

Bozkır Savaşı yavaşlamış olmasına rağmen devam ediyor. Ben daha birincisi bitmeden, ikincisini de sanki yeni başlamış ve sanki, bitiyormuş gibi anlatacağım. Sebebi şu: Bozkır olaylarından tam bir yıl sonra 2 Ekim'de öyle bir savaş başlayacak ki, Bozkır savaşlarına rahmet okutacak. Bu nedenle, olaylar iç içe geçmesin diye, ikinci Bozkır olaylarını adeta es geçerek doğrudan iç savaşın Konya şehir merkezini de içine alan büyük çarpışmalarına geçeceğim. Nitekim Konya çarpışmaları sonunda 6 bin 529 Konyalı Mustafa Kemal'in savaş mekanizması tarafından asılacak, 10 bin kişinin üzerinde insan da öldürülecek. Evet, 26 Eylül-4 Ekim ve 22 Ekim-4 Kasım 1919 tarihleri arasında iki ayrı defada 23 gün devam eden Bozkır olayları yaşandı.

4 Ekim'de Bozkır'daki süvari bölüğünün geri çekilmesinden sonra çatışmanın bir süre için ortadan kalkması sebebi ile ilk dönem genellikle "Birinci Bozkır olayları" olarak adlandırılmaktadır. Fakat Bozkırlılar, nasihat heyetine verdikleri cevapta, eğer genel af ilan edilmezse silahlarını bırakmayacaklarını söylemişlerdi. İstanbul'daki hükümet ise gönderilen ilk bilgilere istinaden sükunetin sağlandığı ya da nasihat yolu ile sağlanabileceği düşüncesinde idi. Nitekim hükümetten vilayete gönderilen bir telgrafta; "af ilanına gerek olmadığı, ahalinin önde gelenleri yoluyla nasihat yapılması ve meselenin sükunetle çözülmesinin" mümkün olduğu bildiriliyordu. Fakat gelişmeler İstanbul'un hesapladığı gibi olmadı. Mülkiye müfettişi Asaf Talat Bey, 21 Ekim'de gönderdiği raporunda, Konya'da sayıları 3 bin kişiyi bulan Bozkır güçlerinin saldırıya geçmelerinin muhtemel olduğunu bildiriyordu.

Birinci Bozkır olaylarının kan dökülmeden sona ermesi her şeyin bittiği anlamına gelmiyordu. Padişah taraftarları, halkın desteğini aldıklarını görmüşlerdi. Üzerlerine gönderilen Kuvvacı askerlerin silahlarına da cephaneye de el koymuşlardı. Bozkır'da yaşananların etkisini fark eden Sivas Heyet-i Temsiliye Reisi Mustafa Kemal, harekete geçmeye karar verdi. Afyon'da bulunan Karakeçili Müfrezesi'ni Seydişehir'e kaydırdı, 12'inci Kolordu'ya bağlı bazı küçük birliklerin Çumra ve Karaviran nahiyelerine yerleştirilmesi kararını aldı. Bu hazırlıkların haberi çok kısa bir sürede karşı tarafa ulaştı. İstanbul'da bulunan Konya Milletvekili Zeynelabidin Hoca ile irtibatta olan Abdullah, Sabit ve Abdulhalim hocalar teyakkuza geçtiler.

Yarbay Ayıcı Arif komutasında Karakeçili Müfrezesi, Seydişehir'den Bozkır üzerine yürüdü. Bozkır halkı, üzerlerine gelen bu müfrezenin öncü birliklerini 24 Ekim 1919 tarihinde, Akkise civarında yenilgiye uğrattı. Ertesi gün Yarbay Arif, direnişçilerin sağ kanadına etkili bir harekât düzenledi, 30 kadar ölü ve bir o kadar da yaralısı bulunan Bozkırlılar geri çekilmeye başladılar. Takip harekâtında Karaman-Çumra yolu üzerindeki Kızılkuyu'da geceyi geçiren 30 kişilik askeri birlik, 28/29 Ekim 1919'da Bozkır kuvvetlerinin baskınına uğradı ve esir düştü. Bozkırlılar, askerlerin para, silah ve hayvanlarını alıp serbest bıraktılar. Askeri

birliğe komuta eden iki subayı idam etmek istedilerse de araya giren yaşlıların telkinleriyle bundan vazgeçtiler.

Yarbay Arif (Ayıcı) Bey kuvvetleri, 26 Ekim günü Balıklava mevkiinde karşı saldırıya geçti ve sayıları 2 bine ulaşan Bozkır güçleriyle üç saat süren çatışma yaptı. Silahlı sivillerden bazıları beyaz bayrakla gelerek teslim oldu, doğu tarafında kaçan kol ise Akviran'ı işgal etmek için girişimde bulundu. Yarbay Arif (Ayıcı) Bey kuvvetleri ertesi gün Bozkır savaşçılarının Akviran nahiyesini işgal ettiklerini ve çevre köylerle birleşerek Delibaş Mehmet liderliğinde Çumra'ya saldıracaklarını öğrendi. Yarbay Arif kuvvetleri Avdan üzerinden Apa'ya geldiler. Burada 28 Ekim tarihinde yapılan çatışmalarda halk güçleri püskürtüldüler. İsyanın Çumra civarındaki Alibeyhüyüğü ve Hatunsaray mevkilerine de sıçraması ve bu bölgeler üzerine gönderecek askerlerin fırsattan faydalanarak firar etmesi durumu çok güçleştirmişti. Bu sebeple ulemadan üç kişi seçilerek asilere gönderildiği bir sırada Yarbay Arif (Ayıcı) Bey'in Apa'daki başarıları üzerine Bozkırlılar çözülmeye başladı. Apa çarpışmalarından sonra bir süre Konya'ya uğrayan Yarbay Arif (Ayıcı) Bey, halkın son dayanak noktası olan Dinek üzerine yürüyerek, 1-2 Kasım günleri bu bölgedeki Padişah yanlılarını yoketti. Dinek çatışmalarından sonra Kuvayı Milliye Bozkır'a kolaylıkla girmeyi başardı. İkinci Bozkır çarpışmaları esnasında milli kuvvetlerin kaybı 5 şehit ile 3 yaralı ve halkın kaybı ise 30'un ölü ile 70 civarında yaralı idi. Dahiliye Nezaretinden Sadarete gönderilen 4 Kasım 1919 tarihli yazıda, asilerin son direniş merkezi olan Dinek'ten uzaklaştırmaları ile artık Bozkır hadisesinin kapanmış sayılabileceği bildiriliyordu. 7 Kasım 1919 tarihli vukuat raporunda 11'inci Fırka'ya bağlı müfreze komutanı Yüzbaşı Raci, hiç zayiatı olmadan Bozkır merkezinde bulunduğunu bildirdi. Ertesi günü, Harbiye Nezaretine gönderilen raporda da mahalli hükümetin tesis edildiği, adli tahkikatın başladığı ve halkın silahlarını teslim ettiği haber veriliyordu.

Sükunetin sağlanmasından sonra Bozkır liderlerinden Kürtoğlu Mustafa (Zeynel Abidin Efendi'nin yeğeni), Bademlili Hacı ve Güzel Çavuş kendiliklerinden teslim oldular. Kürtoğlu Mustafa 2 bin altın, diğerleri de maddi güçleri oranında para vererek idam edilmekten kurtuldu. Ama

çok sayıda insan asıldı.

(Devam edecek)

1'inci ve 2'nci Bozkır çarpışmaları bitmiş, asılan asılmış, affedilen affedilmişti. Kuvayı Milliye yani Mustafa Kemal'in askerleri duruma hâkim görünüyordu. Acaba öyle mi? Halk, Padişahı/Halife'yi seviyordu. Konya kaynıyordu...

Kuvayı Milliye Binbaşısı Delibaşı Mehmet, Taraf Değiştirdi. Padişahçıların Safına Geçti. Küçük Ordusu'yla Çumra'yı Ele Geçirdi. Konya'ya Yöneldi. 1 Yıl Sonra Yeniden İç Savaş

Konya, İtalyan Ordusu'nun işgali altında. Şehirde İngiliz Kontrol subayları da var. Son söz İngilizlerde. Bir yıl önce 2'nci Bozkır çarpışmaları sırasında Yarbay Ayıcı Arif'e esir düşen Delibaşı Mehmet, affedilerek Kuvayı Milliye bünyesine alınmış ve sonrasında Konya Valisi Haydar Bey'in güvenini kazanmıştı. Kuvayı Milliye, Haydar Bey'den Uşak cephesi için asker toplamasını istedi. Haydar Bey de Delibaşı Mehmet'i milis binbaşısı yaptı, asker toplama işiyle O'nu görevlendirdi. Kuvayı Milliye, Delibaşı Mehmet'e bin kadar tüfek ve makineli tüfek hatta birkaç top verdi... Askerleriyle nişan eğitimi yapmaya başladı. Ve sonra umulmadık bir şey oldu.

Konya Mıntıka Komutanı Miralay Hüseyin Avni (Zaimler) şehre bugün gelen Hakimiyet-i Milliye Gazetesi muhabiri Ensari Bülend Bey'e yazılmamak üzere şunları söyledi:

> "Konya bugün için pek garip bir halet-i ruhiye içindedir. Geniş halk tabakası cidden ne olduğunun ne bittiğinin farkında değil... Hürriyet ve İtilâf'ın, halifenin saçtığı fırka tohumları burada filizlenebilir. Nitekim verdiği vakidir. İsyan hadisesi malûm, Delibaş isyanı mevki-i fiile çıksaydı, bizi uğraştırabilirdi. Mamafih biliyorsunuz ya, Delibaş halife orduları karşısında çarpışmaya hazırlanıyor, kendisine silah, cephane verildi. Efradını talim ettiriyor. Fakat ne olursa olsun, bilhassa böyle devrelerde ihtiyatı elden bırakmak doğru değildir. Bir saniye evvelki dostun, bir saniye sonra

düşman olmayacağı ne(re)den malûm..."

Ertesi akşam (1 Ekim 1920) saat tam altıda, Ziya (Ensari Bülend'in yeğeni) otele geldi. Pür telaştı:

– Söylediklerim çıkmak üzeredir, diye bağırdı. Konya isyana hazırlanıyor. Bu muhakkak.

- Haydiiii.. "

– Haydisi maydisi yok. Şimdi hükümet önünde bir muhacire rast geldim. Çumra'dan8 geliyormuş

-Ne...?

–Valiyi9 görmek istediğini söyledi. Derhal kendisini polis müdürünün yanına götürdüm. Bu adamın söylediklerine nazaran asiler Çumra'yı sarmışlar. Dikişhâne müdürü bunu valiye yollamış. Asiler telefonu kestikleri için konuşmak mümkün olamamış.

–Asiler diyorsun... Fakat kim bunlar? Reisleri var mı?

–Reisleri de var, silahları da atları da cephaneleri de her şeyleri de var...

–Kim öyleyse bu reis?10

–Kim mi? Delibaş Mehmed...11 Çumra'nın Alibeyhüyüğü'nden12 Zaptiye Yüzbaşısı Ali Ağa'nın oğlu Delibaş Mehmed...

–Akıllı bir adam mı bu?

–Akıllı adamın yapacağı iş mi bu... Hem seninle fazla konuşacak vaktim yok bu gece... Ben başımın çaresine bakacağım. İhtiyatlı olmalı. Yoksa yakalanırsak "Kongreci" derler, ipe gideriz...

Ve beni selâmlamaya bile lüzum görmeden kalpağını kaptı, kapıyı arkasından vurdu, gitti. Hayretler içindeydim! Acaba Delibaş'ın Çumra'yı bastığı doğru muydu?

Delibaş Mehmed...

11 Çumra'nın Alibeyhüyüğü'nden [272,273].

12 Zaptiye Yüzbaşısı Ali Ağa'nın oğlu Delibaş Mehmed.

Delibaş Mehmed: II. Bozkır İsyanına katılan ancak Yarbay Arif Bey idaresindeki milli kuvvetlerin Alibeyhüyüğü'ne karargâh kurmasıyla oraya giren Çumra Nahiye Müdürü Nurullah Bey'in ricası üzerine affedildi. Daha sonra Konya Valisi Haydar Bey'e takdim edildi ve nahiye idare meclisi üyeliğine seçildi. Bu mevkiye geçtikten sonra, eski hatalarını unutturmak için Haydar

Bey'le sıkı dostluk, Kuva-yı Milliye mensuplarıyla samimi ilişkiler kurdu. Konya'nın Obruk Köyü zenginlerinden Çakıroğlu'nun şakiler tarafından kaçırılan kızının takibine görevlendirildi ve yakalanmalarında önemli rol oynadı. Çumra ve havalisinin asayişinde de görevlendirilip, bunu sağlaması Vali Haydar Bey'in üzerinde de iyi bir etki bıraktı. Bunun üzerine kendisine cepheye giderek, milli kuvvetlere yardım etmek üzere 1884 ile 1889 doğumlulara kadar asker toplama yetkisi verildi. Ancak cephede denenmesi gerektiğini düşünen Kuva-yı Milliye'nin önde gelen mensuplarının tam güvenini kazanamadı. Kemalist kaynaklar onu cahil, övünmeyi ve gösterişi seven, yeri geldiğinde zorbalık yapmaktan çekinmeyen bir kişilik olarak anlatmaktadır [274].

12 Alibey Hüyüğü: Konya'nın Çumra ilçesine bağlı nahiye. Konya-Karaman yolunun 38 km. güneyinde yer almaktadır.

Konya halkı ilim-irfan sahibiydi. Bu adamların Osmanlıyı yıkacağını, Hilafeti kaldıracağını daha 1919-1920 yılında anlamıştı. Halk, Osmanlı İmparatorluğu'nu kurtarmaya çalıştı...

Delibaşı Mehmet'in Milisleri Konya'ya Girdi. Alaettin Tepe'yi,
Vali Konağı'nı, Jandarma Mektebi'ni, Tayyare Parkı'nı,
Karakolları Kuşattı. Kuvayı Milliye, Zor Durumda...

2 Ekim 1920. 1'inci ve 2'nci Bozkır çarpışmalarının üzerinden bir yıl geçmiş, Konya ve ilçelerinde Kuvayı Milliye ile halk arasındaki soğukluk giderilememişti. Kuvayı Milliye, halkı "Mürteci-gerici" olarak görüyor, halk da onlara Sivas Kongresi'nden ötürü "Kongreci gavurlar" diyordu. Taraflar arasında tartışmalar laf teatisi düzeyinde devam ederken, Kuvayı Milliye Binbaşısı Delibaşı Mehmet, taraf değiştirerek Padişahçıların safına geçti. Ve birkaç gün sonra Çumra'dan harekete geçen Padişah taraftarı kuvvetler, Kuvayı Milliye'nin hesabını görmek için Konya'ya girdi. Müdafaa-i Hukukçular ve "Milli" kuvvetlerin üzerine yürüdü.

Mustafa Kemal tarafından kurulan Hakimiyet-i Milliye Gazetesi'nin muhabiri Ensari Bülend anlatıyor:

"Koridora çıktım. (Rum) Garson Bodos göğsünde bir yığın ekmek merdivenlerden çıkıyordu. Sordum:

–Kime bu ekmekler...

– (Konya Mıntıka Komutanı Miralay) Avni Bey'e

– Seyahate mi çıkıyor?

– Vallahi bilmiyorum. Aşağıda daha var.

Bir an kafamın içinde bir istifham canlandı. Az sonra bir şimşek çaktı. Aradan bir saniye geçmemişti ki, bir yıldırım gibi, Avni Bey'in oda kapısından içeriye dalmıştım. Avni Bey bu sırada beline yerleştirdiği dördüncü parabellum tabancasına otuz ikilik bir şarjör sokmakla meşguldü. Beni görür görmez çok ciddi bir sesle:

–Muharrir Bey, dedi. Yaveri üç defa takviye koşturdum. Fakat sizi buldurmak kabil olmadı. Az geç kalmış olsaydınız pek feci bir vaziyete girmiş olacaktınız...

–Fakat miralayım ne var? Bütün bu hazırlıklar neden?

–Ne olacak? Basit... Harbe hazırlanıyoruz.

–Kiminle?

–Delibaş hayduduyla... Kendi elimizle silahlandırdığımız Konya Hilafet Ordusu'yla...

–Siz nereye gidiyorsunuz şimdi?

–Alâeddin Tepe'ye13.. Vali, erkân-ı hükümet, Çelebi14, Şeyh Sunusi15 hep orada toplanacak. Sonuna kadar asilere teslim olmayacağız.

–Ya ben?

–Size gelince. Tevdi edilecek iki vazife var. İster Alâeddin Tepe'ye geliniz, isterseniz jandarma Mektebi müdafilerine iltihak ediniz!

–Fakat silah? Cephane? Bende yalnız küçük bir Vembley16 var!

–Jandarma Mektebi'nde mavzerden, cephaneden bol bir şey yok... Zannederim Jandarma Mektebi'ni bulmak sizin için güç olmayacak. İsmail Paşa Değirmeni'ne gidiniz. Onun yanı başında Tayyare Parkı (Küçük havalimanı) vardır. Tam karşı taraf Jandarma Mektebidir. Hani Ebuzziya'nın17 Konya'da iken oturduğu bina. yeniden atandı...

On dakika sonra Gulyan Julyenti'nin önünden bir yıldırım gibi geçerek, istasyonun arka tarafındaki karanlık, çamurlu ve dar sokaklara dalıyordum. Her taraf zifiri bir karanlık içindeydi. Çok geçmeden ayaklarımın bastığı yeri bile görmez olmuştum. Mamafih İsmail Paşa Fabrikası'nı bulmak benim için güç olmadı. Az sonra pencerelerinde yüzlerce mumluk ziya fışkıran kargir binanın duvarları dibinde ilerliyordum. Tayyare Parkı'nın bulunduğunu tahmin ettiğim mevkiye gelir gelmez aksi istikamette cephe aldım. İsmail

Paşa Değirmeni ile Jandarma Mektebi'nin arasında geniş ve hendeklerle dolu bir meydan, daha doğrusu bir tarla vardır. Değirmene arkamı çevirdikten birkaç saniye sonra bu tarlada düşe kalka yürümeye başlamıştım. Kimbilir kaç gün evvel yağmış olan sürekli yağmurlar, bu tarlayı adeta bir bataklığa çevirmişti. Ara sıra topuklarıma kadar çamura dalıp çıkıyordum. "Bilmem aradan ne kadar zaman geçti? Herhalde ya üç dakika ya dört dakika kadar bir şey... Birden cehennemi bir tarraka duydum. Bir bombanın infilâkına benzer bir tarraka. Ve birden Alâeddin Tepe civarındaki evler, kızıl bir ziya ile bir an için aydınlandı. Bunu bir ikincisi ve az sonra bir üçüncü tarraka daha takip etti ve her tarrakayı müteakip Alâeddin eteklerinde kızıl bir ziya sütûnu yükseldi. Ben elimde tabancam derin bir heyecan ve korku içinde, tüylerim dikilmiş, tir tir titriyor, buz gibi terler dökiyordum. "Kafamda bin bir düşünce çarpışıyordu. Ne yapmalıydım? Otele mi dönmeliydim? Bu hiç şüphesiz gayr-ı kabildi. Belliydi ki, şehirde tam bir gayr-ı tabilik hüküm sürüyordu. Otele dönsem katiyen Avni Bey'i orada bulamayacaktım. Bu muhakkak. Tanıdık asker arkadaşlarının yanında bulunmadığım takdirde ise, sabaha kadar hayatta kalabileceğim şüpheliydi. Bu arada Alâeddin Tepe'nin kenarında kızıl alevlerle karışık duman sütûnları yükselmeye başladı. Asiler şehri yakmaya başladılar diye düşündüm ve karar verdim. Herçi bad abad Jandarma Mektebi'ne gitmek lazım, başka çare yok. Haydi ileri! [275].

Alâeddin Tepe: Konya şehir merkezindeki tepe, 20 metre yüksekliğinde Anadolu'da höyük olarak adlandırılan protohistorik yerleşim yerlerinden biridir. İnsan yapısıdır. Erken Tunç Çağı'nda başlayan bu yerleşim Frig, Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde de devam etti. Konya XI. yy'ın sonlarında Anadolu Selçuklu Devleti'nin başkenti olduktan sonra tepenin kuzeyine Alâeddin Camii, saray ve kümbet inşa edildi.

Abdülhalim Çelebi (Ertüzün): 1874'te Konya'da doğdu. Mevlâna Celâleddin Rumi'nin 21'inci kuşak torunudur. 13 yaşında Konya Postnişinliği'ne aday bir görev olan Manisa Postnişini oldu. 1909'da babasının ölümü üzerine Konya Çelebiliği makamına getirildi. Sultan V. Mehmed Reşad'ın tahta çıkışında İstanbul'a gelerek padişaha kılıç kuşattı

Seyyid Ahmed Eş-Şerif Es-Senusi: 1873'te Cağbub'da doğdu. İlk eğitimini babası, amcası ve Senusi ileri gelenlerinden Ahmed Er-Rifi İmran

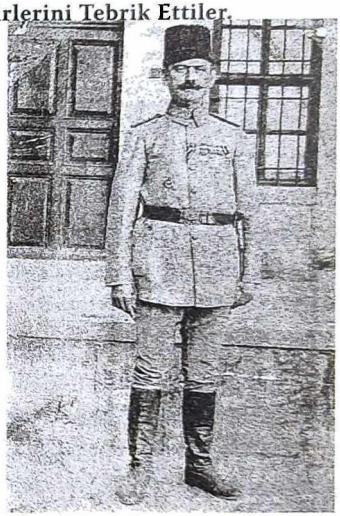
b. Bereke ve Muhammed Hasan Biskeri'den aldı. Fransızlara karşı sürdürülen direnişte Amcası El-Mehdi'ye refakat etti. 1902-1912 yılları arasında Sahra'da Fransızlara karşı direnişini devam ettirdi. Trablusgarp'ın İtalyan işgaline uğramasıyla Fransızlara karşı verilen mücadelenin yoğunluğunu azaltıp, İtalyanlara karşı yürütülmeye başlanan cihadı ön plana çıkardı. 1915 yılının başlarından itibaren Türk ve Alman ajanlarıyla iş birliği yaptı. 1'inci Dünya Savaşı'na katıldı. İtalyanlara karşı savaştı ve onları Trablusgarp'ın kıyı kesiminde hapsedilmesini sağladı. Ancak İtalyanların Senusi direnişini kırması üzerine 1917'de İstanbul'a gitmek zorunda kaldı. Ülkesinden ayrılmadan önce amcasının oğlu Seyyid Muhammed İdris'i kendisine halef tayin etti. Mütarekeden sonra Anadolu'da başlayan Kemalist harekete destek verdi ve halk arasında bu amaçla vaazlarda bulundu. Yanlış adamla iş birliği taptığını neden sonra anladı. Bunu anladığı fark edilince 1926 yılında Türkiye'den kovuldu.

Wembley, küçük bir tabanca

Ebuzziya Tevfik Bey: 1849'da İstanbul'da doğdu. Ailesi Konya Koçhisarlıdır. Gençliğinde Şinasi ve Namık Kemal ile tanıştı ve fikri gelişiminde onlardan büyük ölçüde yararlandı. Ülkeye teknik yeniliklerin ve yeni fikirlerin gelmesi için çalıştı. Avrupa'ya giderek oradaki yayıncılığı ve matbaacılığı inceledi. İstanbul'a döndüğünde Ebuzziya Matbaası'nı kurdu. Yayınları ülkede büyük ilgi topladı. II. Abdülhamid'in saltanatı döneminde Şura-yı Devlet Üyeliği ve Sanayi Mektebi Müdürlüğü yaptı. 21 Ağustos 1880'de Mecmua-i Ebuzziya'yı çıkardı. Kıymetli yazarlara yazdırdığı veya tercüme ettirdiği 120 kadar kitabı Ebuzziya Kütüphanesi ismiyle yayınladı. Bu eserlerden birçoğunu kendi yazdı. Bunlar arasında Numune-i Edebiyat-ı Osmaniye ve Şinasi ile birlikte yazdığı Durub-u Emsal-i Osmaniye en meşhurudur. Fikirlerinden dolayı İstibdad Dönemi'nde sarayın takibine uğrayarak önce Rodos'a sonra Konya'ya sürüldü.

Konya'da iç savaş. Halk milisleri Kuvayı Milliye'yi yenilgiye uğrattı. Vali Konağı, Jandarma Mektebi, Alaeddin Tepe düştü...

Esir Alınan Konya Valisi Haydar Bey, Delibaşı Mehmet'in Önüne Getirildi. Herkes Tersini Beklerken, Delibaşı İle Vali Haydar Kucaklaşarak Birbirlerini Tebrik Ettiler.

Fotoğraf: Esir düşen Konya Valisi Haydar Bey, 4 Ekim 1920.

Gece yavaşlayan çatışmalar gün ağarmaya başlarken şiddetlendi. Hükümet binasını muhasara altına alan Delibaş kuvvetleri kollara ayrılarak, Alâeddin Tepesine, askeri birlik ve mektepler ile hapishane üzerine, mahallelere yürüdüler.

Vali Haydar Bey ile mevki kumandanı, Alâeddin Tepesi'ni tutmuşlar, Afyon'dan kendilerine yardıma gelecek Yarbay Kasap Osman'ın kuvvetlerini bekliyorlardı. Merkez Kumandanı Ziya Bey Vilayet Konağı'na, Erkân-ı Harp Reisi Binbaşı Halit Bey Mevki Kumandanlığı'na, Arapkirlizâde Yüzbaşı Osman Nuri ile İhtiyat Zabiti Celâleddin Ali İmer beyler, Dar'ül-Muallimin ve Askeri Rüşdiye'yi korumaya memur edilmişlerdi. Hapishane, Ebuzziya Konağı tevfikhânesi, askerî depolar, Tayyare Parkı v.s.'nin müdafaası da orada bulunan zabıta kuvvetlerine bırakılmıştı.

Hazırlıklar bitip, İnceminare'deki bir kısım cephane ve silahlar alelacele alındıktan sonra, Alêddin Tepesine çıkılmış, tam bu esnada; milisler ilk kurşunu patlatmış ve saldırıyı başlatmışlardı. Alâeddin Tepe-

si'nde savaş düzeni alan Kuvayı Milliye yanlısı 300 silahlı arasında Vali Haydar, Mevkii Kumandanı Miralay Avni, Polis Müdürü Necip, Tabur Kumandanı Halil, Mektupçu Kâzım, Erzurum Mebusu Yeşilzâde Salih beyler, Mustafa Kemal'in yakını Libya'lı Şeyh Senusi ve Mevlana'nın 21'inci kuşak torunu Çelebi de vardı. Ayrıca dört zabıtan ailesi, eşraftan bazı kimseler de bulunuyordu. Cami damına ve tepenin dört cephesine kum çuvalları yerleştirilmiş, kiliseye kuvvetler yerleştirilerek bir ileri karakol teşkil edilmişti. Keza tepenin bazı mühim ve hâkim noktalarına siperler kazılmış, caminin şimalinden güneyine kadar olan kısma, Arnavut Mustafa Bey emrindeki müfreze yerleştirilmişti.

Delibaş tarafından gece yarısı evlerinden alınan kimselerde telâş ve korku şimdiden başlamıştı. Bilhassa Hoca Rifat Efendi durmadan döğünüyor: "Eyvah! Başımıza neler geldi. Konya gitti..." diye söyleniyordu.

Şerafeddin Camii minaresinden Alâeddin Tepesi'ne atılan kurşunlar hedefini buluyordu. Alâeddin Camii'nin kapıları kapalı bulunduruluyor; arasıra eratla temas için açılıyor, cephane, erzak, tütün veriliyordu.

Sabah olmuş, güneş birkaç adam boyu yükselmişti. Bu sırada ortalık birdenbire kızışmış, Konya bir muharebe meydanına dönmüştü.

Delibaş Mehmet, müdafaaya katılmayan memurları yakalıyor ve Pirî Mehmet Paşa Camii ve tekkesi, yakalanan zabit, asker, memur, jandarma ile doluyordu. Alâeddin Tepesi sarılmıştı. Fakat müdafaa bir türlü kırılamıyordu. Hapishanenin boşaltılması ve mahkumların silahlandırılması henüz bir işe yaramamıştı.

Konya basıldığı esnada, Sille nahiye müdürü Nesip Bey, hâkim İzzed Cemâl (Kişmir) ve Kuvayi Milliye zabitanından bir iki kişi Başarakavak köyünde bulunuyorlardı. Konya baskınını haber alan kendileri de cihada (!) davet edilen köylüler mülazım ve nahiye müdürünü dövdüler.

Konya merkez nahiyelerinde buna benzer hadiseler oluyordu. Kazalarda da kımıldamalar başlamıştı. Çatışmalar tüm Konya sathına yayılıyordu.

Yarbay Kasap Osman'ın kuvvetleri gecikince Alaeddin Tepesi'nin savunması çöktü ve Vali ve yanındakiler milislere teslim oldu.

Alaeddin Tepesi'nden Vilayet Meydanı'na getirilinceye kadar yollarda Vali ve maiyetine taarruz ve hakaret edildi. Sanayi mektebi civarına gelindiğinde ansızın kalabalık arasından fırlayan bir kişi Vali'nin üzerine atıldı ve O'nu, yüzünden yaraladı. Vali ve yanındakiler Vilayet binasına getirilerek bir odaya konuldular. Kısa süre sonra Delibaşı Mehmet, kardeşi Ömer ve arkadaşı Abdurrahman, Vilayet Konağı'nın merdivenlerini tırmanmaya başladılar. Vali Haydar Bey'le Delibaşı Mehmet, koridorda karşılaşınca / yüz yüze gelince biran durakladılar. Sonra ellerini açarak kucaklaşıverdiler. Bu durum salondaki kalabalık kitleyi son derece şaşırttı. Kimse bir mâna veremedi. Bu ne dostluk böyle? Vali ile Delibaşı hemen yan odaya girdiler. 10 dakika sonra odadan güler yüzle çıktılar. Delibaşı sakin bir tavırla, kapı eşiğinde bekleyen adamlarına şu emri verdi:

"Vali ve Kumandan beyler, yaverleriyle birlikte benim misafirlerimdir. Taşbaşlı Hacı Hüseyin efendinin konağında kalacaklar ve ağırlanacaklardır. Kendilerine yan bakanın canını çıkarırım."

Yufka yürekli Hilafetçi... Konya'yı terk etmeden önce...

Delibaşı Mehmet, Kurşuna Dizilmek Üzere
Beklettiği 200 Kuvva-İ Milliye Askerini Affetti
Üstelik Aç Askerlere 3 Araba Karpuz İkram Etti

Fotoğraf: Milislere esir düşen ama sonra kurtulan gazeteci Ensari Bülend... 6 Ekim 1920.

2 gün süren çarpışmalar sırasında halk milisleri tarafından yakalanarak hapsedilen Kuvayı Milliye askerlerinin sayısı 200 kadardı. Bunlar don gömlek vaziyette kurşuna dizilmek üzere çayır yolunda bekletiliyorlardı. Delibaş Mehmet, kardeşi Ömer'le çayıra geldi ve adamlarına, "Bunların kabahati yok, vurmayın" dedi. Canlarını kurtarmışlardı ama hapishaneye geri götürüleceklerdi. Esir kafilesi, Vilayet meydanına getirilirken Horozlu Han civarında önlerine karpuz arabaları çıktı. Delibaşı, burada bir iyilik daha yaptı, esirlerine 3 araba karpuz hediye etti. Askerler 2 gündür bir şey yememiş oldukları için karpuzları kabuklarıyla birlikte yediler.

Bu arada Vali Haydar Bey, Delibaş Mehmet'i, askerlerinin başında Konya'ya girmek üzere olan Miralay Refet ile müzakere yapmaya ikna etti. Vali Haydar Bey, Mıntıka Kumandanı Miralay Avni Bey, Taşbaşlı Hacı Hüseyin Efendi, Delibaş ve kardeşi Ömer'le birlikte, otomobille Pınarbaşı yoluna düşmüşlerdi. Yolda Delibaş birdenbire kanaatini değiştirdi; "Haydi siz gidin anlaşın. Bana da bir haber getirin" diyerek kardeşi Ömer'le birlikte otomobilden indi (bir başka rivayete göre bir ara Delibaş arabadan inmiş, Vali Haydar Bey de Kuvayı Milliye tarafına doğru otomobili sürdürmüştür)

Jandarma Mektebi'ndeki çarpışmalar sırasında Delibaşı'nın milislerine esir düşen gazeteci Ensari Bülend olayı şöyle anlatıyor:

"5 Ekim sabahı Piri Paşa Dergâhı misafirleri, teker teker avluya çıkarıldılar. Üç asiden müteşekkil bir komisyon hüviyetlerimizi tespit etti. İşte benim

tespit olunan hüviyetim:

- Uşaklıyım, garsonum. Sokakta gezerken yakalayıp beni buraya getirdiler,..

Hiç kimse buna itiraz etmedi... Çünkü kimsenin kimseden haberi yoktu. Hüviyetler tespit olunduktan sonra, kol nizamında yola koyulduk. Tayyareci arkadaşlardan biri önümde yürüyordu.

–Nereye gidiyoruz? diye sordum.

–Nereye mi? dedi. Nereye olacak ölüme. Bozkır'a gidiyoruz. Dağa çıkaracaklar ve orada temizleyecekler.

İtiraz edemedim. Çünkü görünüş tamamen bu sözleri tahkim ediyordu. Etrafımız bir sürü müsellah adamlar tarafından çevrilmişti. Kamyonlara binmiş olan asiler bağıra bağıra:

–Gidiler! Tombuklar! Geberteceğiz sizi, diye söyleniyorlardı. Sokak aralarından geçerken, kadınlara varıncaya kadar, kışlık tezek kalıplarını kafalarımıza fırlatıyorlar, (üstümüze) taze kızdırılmış yağ, kaynar su döküyorlardı. İki saat sonra şehirden 20 km uzaklıkta bir bataklık kenarında idik... Çökünüz emri verildi. Çöktük... Yani diz çöktük. Tayyareci arkadaş kulağıma eğildi:

–Anlaşıldı dedi. Burada temizleyecekler!

–Ne yapalım?

–Ne yapacaksın! Gözlerini kaparsın olur biter.

On dakika sonra tozu dumana katan bir süvari kafilesinin önünde Delibaş göründü. Yanımıza gelince atından indi. Hepimizi teker teker gözden geçirdikten sonra:

–Sizi, dedi. Buraya öldürmeye getirtmiştim. Lakin Saraç Kemal şefaat etti. Bağışladım. Lakin şu şartla ki, elinize silah vereceğim, cepheye gideceksiniz. Düşman Horoslu Han'a kadar geldi.

Üç araba karpuz getirterek bize tevzi ettikten sonra, son derece cebri bir yürüyüşle şehre döndük. Bu sırada Delibaş'ın cephe dediği şey çoktan bozulmuştu. Başaralı Mustafa Efendi'nin Oteli kenarından geçerken, şehrin kenar mahallerinde müthiş top sesleri, bomba tarakaları ve yaylım ateş sesleri işitiliyordu. Bu sırada tayyareci dostum bağırdı:

–Herkes başının çaresine baksın! Muhafızlar kaçtılar.

Hakikaten etrafımızda muhafız kalmamıştı. Silah sesleri üzerine kaçmışlardı ve halife ordusu dökün tülerine kumanda eden Delibaş Paşa dörtnala Kızıl Ören25 Köyü'ne doğru firar ederken, biz de serseri kurşunlardan korunmak için, Başaralı'nın büyük oteline dahil olduk. Az sonra ellerimizi, yüzümüzü yıkamış ve ılık bir odada Mustafa Efendi'nin sunduğu nefis yemekleri yiyorduk. "Mustafa Efendi gülerek:

–Hazıra kondunuz, dedi. Asilerin elebaşları bana iki saat evvel haber yollamıştı. "Öğle yemeğini evinde yiyeceğiz. Üç bin lira da hazırlasın bize! Yoksa gebertiriz gidiyi" diye... Bu sırada silah sesleri seyrekleşmişti... Dörtnala gelen kesif bir süvari müfrezesi birden kapının önünde dizgin kırdı... Elinde namlusundan duman tüten tabancası ile genç müfreze kumandanı arkadaşım Mülazım Hadi26 yüksek sesle şu kısa beyannâmeyi okudu: "Büyük Millet Meclisi Hükümeti Kuvvetleri şehre hâkimdir. Herkes, malından, canından emin olsun! Asiler, asilere yataklık edenler şiddetle tecziye olunacaklardır. Kahrolsun Hilafet Ordusu!

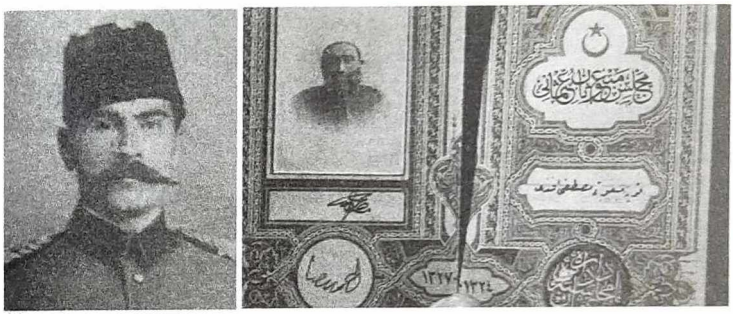
(Devam edecek)

25 Kızıl Ören: Konya-Beyşehir tarihi ipek yolu üzerinde kurulmuş bir köy olup, bugün Konya'nın Meram İlçesine bağlı bir beldedir [275].

KUVAYI MİLLİYE TERÖRÜ BAŞLADI...

Delibaşı Mehmet'i bahane eden Yarbay Kasap Osman ve Refet Paşa (Bele) Konya ve ilçelerinde özellikle Müslüman din adamlarını, müderrisleri ve medrese öğrencilerini ipe çekmeye başladı...

Kasap Osman, ilk iş olarak Akşehir müftüsü Mustafa Lütfü'yü astı... Müftü 'nün son sözü: "Ya Rabbi beni Kur'an okudum diye asıyorlar" oldu.

Fotoğraf: Akşehir Müftüsü 'nün bulabildiğim tek fotoğrafı bu, solda Kasap Osman...

7 Ekim 1920. Padişah yanlısı Delibaşı Mehmet dün milisleriyle Konya şehir merkezini boşalttı. Ama bu, Padişah taraftarları dağıldı anlamına gelmiyor. Milisler Konya'nın dağlık bölgelerine çekildiler. Çarpışmalar gerilla harbi şeklini aldı. Artık kim, kimi nerede kıstırırsa...

Askerleri ve 50 kişilik cellat müfrezesiyle Akşehir ve Ilgın'a giren Kasap Osman, önce Akşehir Müftüsü Mustafa Lütfü Harputi'nin peşine düştü. Kuvayı Milliye'ye destek vermediğini duymuştu. Yakaladılar. Akşehir'e getirdiler. Bir binbaşı bir yüzbaşı, Divan-ı Harp mahkemesi rolünde Müftü'yü güya sorguya çektiler. İdamına karar verdiler. Neresinden baksan yasadışı bir mahkeme. Yani, Müftü'nün bir suçu yok. Bu kararı alanlar ve onu asanlar suçlu.

Akşehir Postası yazarlarından Ali Kerrar Uslu, bu idamı şöyle anlattı

"O günkü olayların bizzat görgü şahidi olan Rahmetli babam Hafız Mehmet Bahaddin Ulu'nun anlattıkları yürekler yakar. ...Yarbay Osman diğer adıyla Kasap Osman, Akşehir ve civarında isyanları susturmak ve halka göz dağı vermek maksadı ile Akşehir'in önde gelen, sözü dinlenen kişilerini de cezalandırma yöntemini uyguluyordu. Mustafa Lütfü Hoca Efendi bu karışıklık ortamında kendisinin de cezalandırılacağını düşünerek Çakıllar Köyüne gidiyor. Kasap Osman onun orada olduğunu öğrenerek Akşehir'e getirtiyor. Hoca Efendi idam edileceğini artık idrak ediyor. Etrafında olanlara şöyle diyor (O anda orada Karaağa'da Müderris olan dedem Hafız Kadir Ulu ve babam da var.) Eğer idam edildikten sonra bedenim kıbleye dönerse 'kur-

tuldu' deyiniz. Aksi olursa bana dua ediniz, der. İdam fermanı kendisine okunduktan sonra da bir diyeceğiniz varımdır, diye sorulduğunda da 'Bu idam fermanının kefenime konulmasını istiyorum. İlahi adalete gittiğimizde 'Yarabbi beni Kur'an okuduğum için öldürdüler' diye Yüce Rabbimize arz edeceğim, demiş ve ardından asılmıştır."

İdam sehpası İplikçi Camii'nin önüne kurulmuş, yüzü kıbleye ters istikamette çıkarılıyor yani arkası güney, önü kuzeye yola doğru bakıyormuş. Cellat ayağının altından sandalyeyi çekiyor, Hoca Efendi Kelime-i Şehadetler getirerek sağa sola doğru hareket ediyor, ruhunu teslim etmeden Kıbleye Yüzü dönüyor ve o anda ruhunu teslim ediyor. (20 Ekim 1920) Babamın anlattığına göre Hoca'nın çok yakın dostu müderris Hafız Kadir dedem de gözyaşları içerisinde 'Hocam sen kurtuldun, biz ne yapacağız' diyor ve orada hoca Efendi'nin Şehadet Şerbetini içmesi ile secdeye kapanıyor. Oradakiler, gözyaşları ile Hoca efendinin ruhunu teslim edişine şahit oluyorlar" [276].

Mustafa Lütfü Harputi, Milletvekilliği De Yapmış Gerçek Bir Alimdi:

Müftü Harputlu, emsali az alimlerden bir alimdi. O, Harputtan gelerek Akşehir'e yerleşen Müderris Ömer Efendi'nin üç oğlunun en küçüğü idi. 1867 de dünyaya gelmiştir. Üstün zekâsı ile yedi yaşında hafızlığını tamamlamıştı. Akşehir, Uşak, Konya medreselerinde eğitim almıştı. Dini ve fenni ilimler alanında uzmandı.1908 de II. Meşrutiyetin ilanından sonra Meclis-i Mebusa'nın Milletvekili olmuştur.1912 de Akşehir'e gelerek Akşehir Müftülük görevini üstlenmiştir. 1916 da görevinden istifa edip, bir sene aradan sonra tekrar Akşehir Müftülüğüne atanmış idamına kadar da Akşehir Müftüsü olarak görevinin başında kalmıştı. Müftülük görevinin yanında Akşehir Rüştiyesi'nde ve babasının medresesinde hocalık yapmıştır. Arapça, Farsçayı çok iyi bilir, Almanca ve Fransızcaya da hâkimdi.

Kelam ilmi ve dini muhtevalı 10'un üzerinde kitap yazmıştır. Ayrıca Alman filozoflarından Louis Buchner'in yazdığı "Materyalist Düşünceye dayanan Madde ve Kuvvet" İsimli Kitabına karşı Red ve İspat isimli kitabı ile cevap vermiştir. Hoca Efendi dini ve İlmi adamlığının yanında Devlet adamlığı sıfat ve özelliklerine de sahiptir. II. Abdülhamit'in taht-tan uzaklaştırılmasına karşı çıkmıştır. Bir beyanname yayınlayarak hissiyatını ortaya koymuş, bu yüzden İttihatçılar kendisini ortadan kaldı-

rılması gereken bir düşman olarak görmüşlerdir.

İzmir'in Yunanlılar tarafından işgalini hazmetmemiş o günün Akşehir Belediye Başkanı Bekir Efendi ve Akşehir'in ileri gelenleri ile birlikte Sadarete ve İtilaf Devletleri temsilcilerine protesto telgrafı çekilmesinde öncü olmuştur.

Anadolumuz İngiliz, Fransız, İtalyan ve Yunan ile diğer azınlıklar tarafından işgal edilmişti. İşte Hoca Efendi Akşehirde Müdafa-i Hukuk Cemiyetinin kurulmasının zeminini hazırlamış, Akşehir'in önde gelen feraset sahibi kişilerle iş birliği yaparak Milli uyanış ve tesanütün zeminini oluşturmuştur. Böylesine bir vatanseverdi. Ama Kuvayı Milliye'yi desteklemedi. Padişahçı olarak mimlenmişti bir kere.

Konya'da iç savaş...

Refet Paşa'nın öncüsü Derviş Bey kuvvetleri Konya şehir merkezine girer girmez idamlar başladı. İlk asılan Islah-ı Medaris Medresesi Müdürü Muhammet Rıfat Efendi oldu.

Binbaşı Derviş, Halk Milislerinin Siyasi Lideri Olmakla Suçlanan Zeynelabidin Efendi'yi Bulamayınca, Onun Etliye Sütlüye Bulaşmamış Kardeşi Rıfat Efendi'yi Astı

Fotoğraflar: Refet Paşa'nın tabur komutanı Binbaşı Derviş ve nahak yere astığı Müderris Rıfat Efendi'nin mezar taşı.

7 Ekim 1920. Delibaşı Mehmet'e bağlı milis kuvvetleri, dün Kuvva-i Tenkiliye birlikleri Konya'ya girmeden hemen önce şehri boşalttı ve aziziye çekilerek gerilla harbini başlattı. Bugün yayınlanan Öğüt Gazetesi'nde yer alan bir habere göre, Padişah yanlısı oldukları gerekçesiyle 7 kişi mah-

kemeye çıkarılmadan aceleyle idam edildi. Gazeteler bir gün öncesinin haberleri ile çıkmakta olduklarından, bu idamlar 6 Ekim'de yapılmışlardı. Yine gazetenin haberine göre asılanlar şunlardı: Müderris Rıfat Efendi, Tiryaki'nin Tahir, Ekmekçinin İsmail oğlu Recep, Ekmekçinin İsmail oğlu Eyüp, Hacı Yeşil ve azınlıktan 3 kişi (Rum mu Ermeni mi? belirtilmiyor)

Profesör Dr. Caner Arabacı'nın ilk idamlarla ilgili olarak verdiği isimler Öğüt Gazetesi'nden biraz farklıdır: "Konya'da âlim ve halk tarafından sevilen meşhur 3 müderris vardır. Islâh-ı Medâris-i İslâmiye Medresesi'ni kuran üç müderristen biri olan Rıfat Efendi evinden alınıp idam edilir. Hafızzade Hacı Mustafa Efendi, Meşrik-i İrfan gazetesi sahibi Mazlumzade Osman Efendi de idam edilir. Tabi bu halk üzerinde çok menfi bir etki bırakır ve halkı çok huzursuz eder" Müderris Rıfat Efendi, halkın kanaatine göre, hiç alakası olmadığı halde, Delibaşı İsyanı'nda haksız yere asılarak şehit edilmiştir.

İbrahim Hakkı Konyalı, Islah-ı Medaris'i kastederek: "Bu medresenin ve İslâm'ın zaferini çekemeyenler, bu ailenin felâketini hazırlamışlardır" derken, Mahmut Sural Bey de: "İdam edilmesine, kendisini çekemeyen bazı hocaların sebep olduğu söylenir" demiştir. Selçuk Es de: Halk ve ulema arasında çok sevilir ve sayılırdı. 1920 yılı Konya Hadisesi sonucu kardeşi Zeynelabidin Efendi'den intikam almak amacı ile zamanın Konya valisi tarafından, mahkemeye tabi tutulmadan 23. 10. 1920 tarihinde idam edildi." notunu düşmüştür. Yine Profesör Dr. Caner Arabacı bazı tarihler üzerinde durduktan sonra, "Rifat Efendi'nin idam tarihini tam tespit henüz mümkün olamamıştır" der.

Ailenin hayatta olan büyüklerinden dinlediğime ve tespitlerimize göre, merhumun asılmasına, Mehmet Vehbi Efendi sebep olmuş, kendisini koruyacağı hususunda verdiği sözü yerine getirmemiştir. Bu hususu bizzat kendisi hem Meclis hem de Gizli Celse oturumlarındaki konuşmalarında açıklamaktan çekinmez. (Bkz. Gizli Celse Zabıtları)

O gerçekten fiilen bir siyasi partiye girmediği gibi, aleyhte ve lehte bilinen bir yazısı da yoktur. Medrese'nin evinde oturduğu için, gece gündüz talebeleriyle meşguldür. Onun idamı herhangi bir mahkeme kararı olmadan tamamen siyasi ve idarî bir tasarrufa alel acele yapılmıştır. Günümüz tabiriyle, yargısız bir infazdır [261,274,276-278].

Kuvayı Milliye terörü...

Konya ve ilçeleri İtalyan Ordusu'nun işgali altında. Şehir merkezinde İngiliz kontrol subayları da var. Kuvayı Milliye, düşmana kurşun atmak yerine Konya halkını katletmeye girişti

Yarbay Kasap Osman, Ilgın'da 305 Sivili Astı

51'ini Kendi Kurduğu Harp Divanı Kararıyla Astı

254'ünü İse Yargılamadan Astı

Fotoğraf: Kuvayı Milliye terörünün ve idamların görgü tanığı Ahmet İhsan Eke öğrencileriyle...

Konya ve ilçeleri Kuvayı Milliye terörü altında inliyor. Kasap Osman, Refet Paşa ve Binbaşı Derviş'in askerleri güya Delibaşı Mehmet'in mi-lislerini tenkil etmek için geldiler ama önce sivil halka saldırdılar... Böyle terör, böyle saldırı görülmemiştir. Kasap Osman'ın işlediği çok sayıda cinayetin görgü tanıklarından biri Ahmet İhsan'dı (Eke) 1906 doğumlu olduğuna göre o sırada 14 yaşındaydı. Çok sayıda sivili, kimini uyduruk harp divanı kararıyla, kimini de yargılamaya gerek görmeden asan Kasap Osman, katliamlarını nasıl gerçekleştirdi? Ahmet İhsan, 69 yıl sonra Merhaba Haber Gazetesi'nin Çarşamba ekinde şöyle anlattı:

"Yalvaç'ın Gemen Köyü tarafından kasabaya hücum eden atlı bir çapulcu müfrezesi jandarma ve şube askerleriyle çarpıştıktan sonra dağıldılar. Üçüncü günü misafir olduğum evin sahibi Hüseyin Efendi'yi, Müftü Efendi'yi ve eşraftan on kişiyi mahfuzen (tutuklu olarak) Akşehir'e götürdüler. Konya ve havalisinde vukua gelen ayaklanmayı bastırmakla yükümlü Yarbay rütbesinde fakat sivil giyimli Osman Bey, Akşehir'de

kurduğu harp divanına civar kazalardan nüfuzlu kimseleri getiriyor ve sözde muhakeme ederek istediğini ipe veriyor, istediğini bırakıyordu. Kasap Osman adıyla tanınmış olan bu zatın eylemlerini yakından gördüm, sonucunu gazetelerde okudum. Yalvaç'ta misafir olduğum evin sahibi Akşehir'e gittikten (götürüldükten) sonra benim canım çok sıkıldı. Okuluma da geç kalmıştım. Posta arabasına, postacının yanında iki liraya... pazarlık ederek Akşehir'e gitmeye karar verdim. Yatsıdan sonra, arabacı, ben, postacı, bir jandarma Akşehir'e doğru yola çıktık. Sıkı bir yürüyüşle güneş doğmadan Akşehir'e girdik, Yalvaçlıların misafir oldukları hana indik, bir oda tutarak bavulumu koydum. Öğleye kadar uyuduktan sonra kalktım, yıkandım ve şimdi Atatürk Müzesi olan o zamanki Akşehir Belediye Dairesi'nin önüne geldim. Kasap Osman burada karargâh kurmuştu. Binanın hemen yanındaki çarşı hamamının bitişiğinde demir kepenkli boş bir mağazada 20-25 kişi ayakta duruyorlardı. Mağazanın kapısında süngülü iki er nöbet tutuyorlardı. Ben Yalvaç'ta misafir olduğum Hüseyin Efendi'yi tutuklular arasında görünce, yanına yaklaşıp konuşmak istedim, eliyle bana gelme diye işaret etti.

Kasap Osman o gün sabahleyin Akşehir Müftüsü'nü, Harputizade Mustafa Lütfü Efendi'yi asmış ve başkalarını da asmak için Harp divanını işletiyormuş. Ancak Ilgın ve çevresinde zorbaların işi azıttıklarını haber alması üzerine o gün Ilgın'a hareket etmiş, ben de Ilgın'a kadar bir bilet alarak ertesi gün sabah Akşehir'den trene bindim. Odunla çalışan trenimiz dört saat kadar bir zaman sonra Ilgın'a geldi. Ilgın'da nüfus kâtibi olan anne dedemin evine indim. Ertesi sabah hükümet konağında nüfus dairesine çıkarken yıkılan hükümet konağının zemin katında merdiven başındaki bir odada Osman Bey'i ayak üzeri dolaşırken gördüm. Arkasında kalın çuhadan bir avcı ceketi, başında kalpak, Bozkır tepmesinden bir külot pantolon, ayaklarında çizme vardı. Hükümet konağının doğu cephesi, şimdiki Ziraat Bankası'nın olduğu yere kadar iki taraflı darağacı kurulmuştu. Ben dedemin yanına çıkınca nüfus memuru Konyalı merhum Rahmi Efendi ile ikisini çok üzgün gördüm. Anladım ki hemen o anda Belediye Reisi Şakir Bey'in babası idam edilecekmiş. Ayak sesleri, silah şakırtıları üzerine ben pencereden bakmak istedim, Rahmi

Efendi amca bana eliyle çekilmemi işaret etti. Belediye Reisi Şakir Efendi asılmıştı. Ilgın'da beş gün kaldım. Her gün asılanları çocukluk merakıyla görmeye giderdim. Suçlu bulunan kimseler yanında çok değerli adamlar da ipe çekiliyordu. Sonradan İstiklal Harbi tarihini okurken, yalnız Ilgın'da ve çevresinde üç yüzden fazla adam asıldığını öğrendim. Beş gün sonra Konya'ya gitmek üzere Ilgın'dan üçüncü mevki bir biletle trene bindim. Kadınhanı İstasyonundan su içmek üzere trenden indim, bu sırada iki sene önce Konya'da beni Sanayi Mektebi'ne kaydettiren Hukukçu Ermenekli Ahmet Efendi ile karşılaştım. Bana kapalı bir mektup verdi ve bunu Konya'da bilmem hangi medresede, falan efendiye vermemi söyledi.

Zarfın üzerinde adres yazılıydı. Mektubu cebime koydum ve kompartımana girdim. Trenin hareketinden beş dakika sonra yanıma iki polis geldi, birisi galiba komiserdi, bana o hoca efendinin verdiği mektup nerede diye sordular. Ben kendi aramda bilmemezlikten gelerek ne mektubu diye sordum. Mavi gözlü komiser olan bana eliyle bir tokat işareti yaparak ne mektubu olduğunu şimdi görürsün dedi. Korktum ve mektubu verdim. Üzerindeki adres hakkında bir iki konuşma yaptılar, komiser beni polise teslim ederek Konya'da istasyon müteferrikasına indir emrini verdi. Ermenekli Ahmet Efendi ayaklanma ile ilgili görülerek Sivas'a nefyediliyormuş. Benim bir şeyden haberim yoktu. İkindi vakti Konya'ya geldik. Beni parmaklığın yanındaki istasyon polis merkezine indirdiler. Bavulumu bir köşeye koydum, akşam ezanı olmuştu, çok canım sıkılıyordu. Bu sırada Konya'da Polis Emin Efendi diye anılan çok efendi bir zat içeri girdi. Bizim mahallede oturur, babamla çok samimi görüşürdü. Beni görünce tanıdı ve sen burada ne arıyorsun oğlum diye sordu. Ben kendimi tutamadım ve ağlamaya başladım. Beni tutuklayan polisler orada yoklardı, bir iki yazıcı memur vardı. Emin Efendi: "Yahu sizde hiç utanmak yok mu? Şu çocuktan ne istediniz!" diye sert bir çıkış yaptı ve bana "Sana bir araba tutsam mektebine gidebilir misin" dedi.

Ben "giderim" dedim. Tek atlı bir araba tutarak gönderdi, şimdi sağ değildir. Allah rahmet eylesin bu zatın iyiliğini hayatım boyunca unutamıyorum. Konya'nın soluk renkli sokak lambaları yanmış, herkes evine çekilmeye başlamıştı. Akşamla yatsı arasında okula geldim, yatakhaneye

çıkarak eşyalarımı bıraktım. Yaz tatiline çıkmayıp okulda kalan arkadaşlar başıma toplandılar, üç gün kendilerine haşlanmış patates vermişler ve aç kalmışlar. Bavulumu açtım, annem bir torbaya kuru üzüm, tut kurusu, ceviz içi, iğde doldurmuş. Torbayı açtım, çocuklar avuç avuç kapıştılar, yarım saat sonra torba boşalmıştı... Derslerimiz kısmen normal gidiyordu, şehirde gece sokağa çıkma yasağı vardı, burada tekrar birkaç gün gerisine döneceğiz. Kasap Osman namıyla maruf Osman Bey Ilgın'da yeteri kadar adam astıktan sonra Kadınhanı'na gelmiş ve ilk ağızda iki üç kişi asarak işe başlamak istemiştir. Kadınhanlı hemşerilerimiz kara günlerinde birbirlerine çok bağlıdırlar. Altı sene memuriyet verdiğim bu ilçe halkını yakından tanırım. Osman Bey'in Ilgın'da sürdürdüğü terör ve imha hareketini yakından bilen hele hemşerileri yiğit bir delikanlıyı Kadınhanlı Abdurrahman'ı Ilgın'da ipe çeken Osman Bey'in kendileri için hayırlı bir davranışta bulunacağına kesin olarak inançları yoktu, bu nedenle, hepsi de rahmetli olan Kadınhanı eşrafından Koca Niyazi Efendi, Karaağa'nın Ahmet, Hacı Eyüp Efendi, Hacı Bekir'in Mehmet Efendi, Kara Musaoğlu Bekir Efendi(Saray Çarşısında Karatekin kardeşlerin babaları), Hacı Mustafa Efendi, Hafız Enver Efendi ve daha bir kısım komşular bir araya gelerek, Osman Bey'in kazalarından uzaklaştırılması için çare düşünürler ve Osman Bey'den habersiz Postaneye giderek gece Gazi Mustafa Kemal hazretlerine gizli bir yıldırım telgraf çekerler. Bunda, Osman Bey'in kazalarına geldiği, muhakemesiz, suçsuz kimseleri asmaya başladığı, bitaraf kalan kazamızın kurtarılmasına inayet buyurulması meali yazılan telgrafın sonucunu beklerler ve evlerine çekilirler.

İki saat sonra Gazi Mustafa Kemal, Osman Bey'i makine başına çağırır ve işinin bittiğini söyleyerek Ankara'ya dönmesini bildirir. Osman Bey, daha işim bitmedi, asıl iş Konya'da diyerek direnmek ister. Mustafa Kemal Paşa, "Konya'nın tenkili için Refet Paşa'ya emir verildi ve hareket etti, emrediyorum derhal Ankara'ya dön" diye sert bir emir verince, Osman Bey tutunamaz, ertesi gün Ankara'ya hareket eder. Ancak, Konya ayaklanma hareketinin mihrak noktasında bulunduğu için, hadiseyi tamamen ucuz atlatmış değildir. Konya'da kurulan İstiklal Mahkemesi, haftalarca muhakemeye devam etmiş ve Alaeddin Tepesi, Hü-

kümet Alanı, Türbe Önü, At pazarı mevkilerinde kurulan 15- 20 sehpada her gün on on beş kişi can veriyor, şuursuz bir ayaklanma sonucu suçlular yanında, belki de suçsuz olarak yerleri doldurulamayacak alim ve fazıl kimseler de hayatlarından oluyorlardı. İnfazlar açıkta yapıldığı için perşembe ve cuma günleri, diğer günler fırsat buldukça siyaset meydanlarını geziyor, merak saikasıyla asılan kimselerin göğüslerindeki yaftalardan, hüviyetlerini, suçlarını, haklarında verilen kararları okuyorduk. İstiklal Mahkemesi, Hükümet alanında, şimdiki Türk Ticaret Bankası'nın sırasındaki köşede bulunan antika halıcının olduğu yerdeki büyük salonlu bir binada çalışıyordu, haftalarca çalışan mahkeme işini bitirmiş, Konya'dan ayrılmış, asilerden dağa çıkanların bu arada Delibaşı'nın takibine hız verilmişti [279-289].

Kuvayı Milliye Terörü... Konya'da Cami Hocalarının ve Müderrislerin Tamamı Tutuklandı Ve Asıldı...

Mustafa Kemal Tarafından Konya'ya Düzen Getirmekle Görevlendirilen Miralay Refet (Bele) İşini Çok İyi Yapıyor

3 Gün İçinde 741 Sivili Astı. Kasap Osman'a Tur Bindirdi.

9 Ekim 1920. 3 gün önce Delibaşı Mehmet'in milisleri Konya'yı boşaltarak dağlara çekilmiş ve Kuvayı Milliye askerleri Meclis Hükümeti'nin Dahiliye Nazırı Miralay Refet (Bele) komutasında şehre girmişti. O günün gecesi, Konya ve ilçelerinde Örfi İdare (sıkıyönetim) ilân edilerek Konya Askeri Rüştiyesi Müdürü Binbaşı Tenzili Bey'in riyasetinde askeri mahkeme / Divan-ı Harp kuruldu. İlk elde 800'ü Konya merkezinden, 1500 ise Konya'nın ilçelerinden olmak üzere 2 bin 300 kişi gözaltına alındı. Mahkeme, Miralay Refet'ten, huzuruna getirilenlere çok sert davranması emrini almıştı. Öyle de oldu. Mahkeme 741 kişiye salben idam (iple asılarak ölüm) cezası verdi. 1156 kişiye de ağır hapis cezası verilmesi kararı aldı. Darağaçları, Alaeddin Tepesi, Vilayet Konağı Önü, Türbe Önü, At pazarı mevkilerinde kuruldu. Her idam merkezinde 15- 20 darağacı vardı. Öldüğüne inanılan sehpadan indiriliyor, sırasını bekleyen asılıyordu. Asılanların tamamı sivildi. Aralarında eline silah almış kimse yoktu. Silahlı milisler dağlara kaçmış ve geride Padişah taraftarı siviller kalmıştı. Yerleri asla doldurulamayacak alim ve fazıl kimseler, medrese hocaları, hayatlarından

oluyorlardı. Yetişkinler korku içinde ortalarda görünmezken çocuklar, açık infaz yapılan idam merkezlerini geziyor, asılan kimselerin göğüslerindeki yaftalardan, hüviyetlerini, suçlarını, haklarında verilen kararları okuyordu.

Bu arada Kuvayı Milliye çeteleri, köylere dadanmıştı.

"Siz Delibaş'ın peşinden gidersiniz ha! Vurun acımayın! Paralar, altınlar nerde, söylemezsen kurşunu yersin"

Delibaş'a rahmet okutuyorlardı. Günlerce, haftalarca Konya köyleri soyuldu, işkence edildi, dövüldü. Köylüler dünyaya geldiğine pişman ettirildi [290,291].

Kuvayı Milliye terörü... Böyle katliam görülmemiştir...

780 İdam Daha. Konya'da Üç Günde 741 Sivili Asan

Miralay Refet (Bele) 10 Gün Sonra Bozkır İlçesinde

15 Yaşından Büyük Erkeklerin Tamamını Astı

Ekim 1920. Kuvayı Milliye terörü tam gaz devam ediyor. 6 Ekim'de askerleriyle Konya'ya giren ve 4 ayrı semtte idam merkezleri kuran Miralay Refet Bele, Toros dağlarına çekilen Delibaşı Mehmet'in milislerini takip ederek, Bozkır'a girdi. Konya'nın 140 kilometre güneyindeki İlçede silahlı kimse yoktu. Ama Refet bu. Hemen emrindeki subaylardan bir harp divanı kurdu. 15 yaşından büyük erkeklerin tamamını gözaltına aldı. Kafasına göre yargıladı ve 780 sivili astı.

Ilgın ve Konya katliamı gibi bu katliam da duyuldu ve ülke çapında ve hatta Ankara'daki Meclis'te büyük bir infial oluştu. Meclis, bu katliamlara ortak olmak istemiyordu. Kuvayı Milliye neler yapıyor böyle? Komutanlar kafalarına göre mahkeme kuruyor, sivilleri yargılıyor ve uyduruk kararlarla halkı idam ediyor. Acayip bir tartışma başladı.

Evet, Konya ve çevresinde Delibaşı Mehmet ve adamları tarafından başlatılan savaş, 7.Ordu tarafından bastırılmış, bölgede asayiş sağlanmıştı. Ancak... yakalananların birçoğu, milli kuvvet kumandanları tarafından kurulan olağanüstü Divan-ı Harplere sevk edilerek suçlu bulunanlar (hemen) idam edilmişlerdi. Hatta Konya'da kurulan Divan-ı Harp Mahkemesi, Konya mebusları Mevlana'nın 21'inci kuşaktan torunu Abdülhalim Çelebi ile Kazım Hüsnü Bey hakkında da Konya İsyanı'nın çıkışında rolleri olduğunu "tespit etmiş" ve bu kişiler hakkında Erzu-

rum'a sürgün kararı vermişti. Divan-ı Harp Mahkemesi'nin gerek Konya mebusları hakkında verdiği bu karar ve gerekse isyana katılan suçluların yargılanmasında gösterdiği sert ve acımasız tutum, doğru değildi. Bilhassa sıradan gerekçelerle birçok kişinin suçlanması, gerçek suçluların yanında, suçsuz kişilerin de tutuklanarak (idamla) cezalandırılması gibi olaylar konuşuldukça, Divan-ı Harp mahkemelerinin verdiği kararların adil olmadığı yolunda Meclis'te genel bir kanaat oluştu. Bunun üzerine TBMM tarafından Konya'ya bir Heyet-i Tahkikiye'nin gönderilmesi kararlaştırıldı. Heyet, Çorum mebusları Ferid ve Fuad beylerle Sinop mebusu Şevket Bey'den oluşturuldu.

TBMM; devam etmekte olan "ayaklanmaların" yanında sayıları gün geçtikçe artan asker kaçakları ve bunların yarattığı olayları önlemek ve ... yer yer düşman işgaline uğramış olan ülkeyi düzenli bir ordu ile savunabilmek gibi nedenlere dayanarak 29 Nisan 1920'de "Hıyaneti Vataniye Kanunu"nu kabul etmiş ve bu nedenle İhtilal (İstiklal) Mahkemeleri kurulmasına karar vermişti

Tahkik Heyeti, katliam boyutundaki idamların üzerinden 2 ay geçtikten sonra 9 Aralık 1920'de Konya'daki görevine başladı. O sırada harp divanı mahkemelerinin yanı sıra Konya'da bir de İstiklal Mahkemesi vardı. Heyet incelemeleri sonunda, silahlı çatışma ile alakalı çok sayıda dava olduğunu ve Konya'daki mevcut mahkemelerin bütün bu davaları kısa sürede sonuçlandırmasının mümkün olamayacağını düşündü. Konya'ya ikinci bir İstiklal Mahkemesi gönderilirse, hem harp divanı mahkemeleri devre dışı bırakılır ve yargılamalar adil hale getirilebilir, hem de yargı hızlanırdı. Böylece 3 Numaralı İstiklal Mahkemesi kurularak Konya'ya gönderildi ve Kuvayı Milliye'nin yönettiği harp divanı mahkemeleri işsiz bırakıldı.

3 Numaralı Numaralı Konya İstiklal Mahkemesi 27 Kasım 1920'den itibaren, Divan-ı Harp mahkemelerinden devir aldığı davalara bakmaya başladı. Mahkemenin önem verdiği hususlardan biri de Divan-ı Harp Mahkemelerinin halk üzerinde yarattığı kötü etkiyi silmekti. Divan-ı Harp Mahkemesi tarafından, haklarında hiçbir evrak düzenlenmediği halde tutuklanmış olanlar serbest bırakıldı. Sonuç: Meclis, askeri yargıya müdahale

ederek, Kuvayı Milliye'nin elinden adam asma yetkisini geçici bir süre almış oldu. Ancak Kasap Osman ve Kasap Refet (Bele) cinayetle suçlanmadı. Katiller yargılanmadılar. Ayrıca, katliamlar bir süre sonra bu defa İstiklal Mahkemeleri eliyle yeniden başlatılacak. Bu defa eski katliamları mumla arayacağız. Bu katliamları da anlatacağım [292-297].

Konya Divan-ı Harb-i Örfi'nin Abdülhalim Çelebi hakkındaki mazbata-i hükmiyesi şöyledir: «Mazbata-i Hükmiye Sureti Konya vakıa-i ihlaliyesinin üzimetful olduğu iddiasiyle mazlumualeyh Dergah-ı Hazreti Mevlana potnişini Abdülhalim Efendi hakkında icra kılınan tahkikat ve muhakeme neticesinde mumaileyhin ussat (düşman) şehre dahil oldukdan sonra onlara karşı nüfuzu itibarıyla Alaeddin Tepesi'nde mevkii müdafaaya çekilen Vali Haydar ve Kumandan Avni Beylerin sureti teslimi ve... memleketin tarz ve şekli idaresi hakkında rüesayi ussatla beraher tav'an müzakeratta bulunmakla beraber bu hususta ittihaz kılınan kararlara dahi iştirak eylediği. Binaenaleyh hadise-yi malumelle hir uzvu mühim suretiyle methaldar olduğu cereyanı muhakemeden ittehassıl kanaat-ii vicdaniye ile anlaşılmış ve, şu hâlde idare-i örfiye mıntıkası dahilinde ikamette mahzur görülmüş olduğundan Erzurum'a tedibidine 20 teşrinievvel sene 1336 tarihinde ittifakla karar verildi. Reis (okunamadı) Aza Bekir / Aza Behiç / Aza Hulusi / Aza Hüsnü / Aza Şükrü

Kuvayı Milliye terörü... Yarbay Kasap Osman 310 sivili astı. Refet Paşa 1.521 (bin beş yüz yirmi bir) sivili astı ve Ankara'daki İttihatçı Meclis olaya el koymak zorunda kaldı. Divan-ı Harp mahkemelerine son verdi. Konya'ya İstiklal Mahkemesi gönderdi.

İstiklal Mahkemesi, Konya'da Terörün
Dozunu Azalttı. İki Buçuk Ayda 3 Bin 665
Sivili Yargıladı Ve Sadece 43 Kişiyi Astı

1920 yılının sonbaharı ile 1921 yılının ilk ayları. Delibaşı Mehmet milisleriyle Toros Dağlarına çekilmişti. Kuvayı Milliye peşlerindeydi. Zaman zaman küçük çarpışmalar oluyordu. Zaten Toroslara kar yağmaya başlamış askeri harekat zorlaşmıştı. Ankara'daki Meclis'in tamamı

İttihatçı mebuslardan oluşuyordu. Ve elbette bu Meclis'in Konya İstiklal Mahkemesi adı altında şehre gönderdiği mahkeme heyeti de İttihatçı mebuslardan oluştu. İşte bu mahkeme önce gözaltında tutulan yüzlerce sivilin durumunu inceledi. Çoğunun neden gözaltına alındığı belli değildi. Divan-ı Harp mahkemeleri tarafından haklarında düzenlenmiş bir dosya yoktu. Bu kişileri serbest bıraktı. Ama ifadeler alındıkça yeni gözaltılara ihtiyaç duydu. Mahkeme iki buçuk ayda 3 bin 655 sivili yargıladı. 43 sivile salben idam (iple asılarak ölüm) cezası verdi. Bu cezalar derhal yerine getirildi. 3 bin 122 sivil çeşitli cezalara çarptırıldı. 500 kişi ise beraat etti.

Peki, Konya süt liman oldu mu? Elbette hayır... 1921 yılının Ağustos ayında Konya'da Hilafet lehine düzenlenen bir gösteri yürüyüşü Ankara'yı çok öfkelendirdi. İstiklal Mahkemeleri ile şehre yeni ve şiddetli bir saldırı başlattı. Bu defa 14 bin sivil tutuklandı [298].

İttihatçı, Teşkilat-ı Mahsusa'cı, milletvekili ve şair... Elini Kur'an'ın üzerine koydu ve Mustafa Kemal'in Padişah'ı kurtarmak ve Hilafeti korumak için savaştığına dair yemin etti.

Halkı Mustafa Kemal'in Saflarına Çekmek
İçin Konya Camilerinde Vaaz Veren Saftirik
Bir Kemalist: Mehmet Akif Ersoy...

Mustafa Kemal ile Konya halkı arasındaki zıtlaşma 1919 yılında başlamıştır. Bu zıtlaşma bugün de devam etmektedir. Zamanın Konya'sı çok hareketli bir şehirdi. Çok büyüktü. Ülke büyüklüğündeydi. Bugün şehir olarak bildiğimiz Burdur, Isparta, Antalya, Karaman, Aksaray Konya'nın ilçeleriydi. Birinci ve İkinci Bozkır olayları, Mehmet Akif İstanbul'da iken yaşandı ve bitti. Ama Delibaşı Mehmet, milisleri ile Kuvayı Milliye'yi yenerek Konya'yı ele geçirdiğinde Mehmet Akif Ankara'ya gelmişti. Mustafa Kemal, Burdur Mutasarrıfı'na telgraf çekerek, Mehmet Akif'i milletvekili olarak seçmesini emretti. 1920 yılının Haziran ayında O'nu 1'inci Meclis'te Burdur Mebusu olarak görüyoruz. Ankara'ya varır varmaz ona verilen ilk görev, "ayaklanmayı önlemek için" halka öğütler vermek

ederek, Kuvayı Milliye'nin elinden adam asma yetkisini geçici bir süre almış oldu. Ancak Kasap Osman ve Kasap Refet (Bele) cinayetle suçlanmadı. Katiller yargılanmadılar. Ayrıca, katliamlar bir süre sonra bu defa İstiklal Mahkemeleri eliyle yeniden başlatılacak. Bu defa eski katliamları mumla arayacağız. Bu katliamları da anlatacağım [292-297].

Konya Divan-ı Harb-i Örfi'nin Abdülhalim Çelebi hakkındaki mazbata-i hükmiyesi şöyledir: «Mazbata-i Hükmiye Sureti Konya vakıa-i ihlaliyesinin üzimetful olduğu iddiasiyle mazlumualeyh Dergah-ı Hazreti Mevlana potnişini Abdülhalim Efendi hakkında icra kılınan tahkikat ve muhakeme neticesinde mumaileyhin ussat (düşman) şehre dahil oldukdan sonra onlara karşı nüfuzu itibarıyla Alaeddin Tepesi'nde mevkii müdafaaya çekilen Vali Haydar ve Kumandan Avni Beylerin sureti teslimi ve... memleketin tarz ve şekli idaresi hakkında rüesayi ussatla beraher tav 'an müzakeratta bulunmakla beraber bu hususta ittihaz kılınan kararlara dahi iştirak eylediği. Binaenaleyh hadise-yi malumelle hir uzvu mühim suretiyle methaldar olduğu cereyanı muhakemeden ittehassıl kanaat-ii vicdaniye ile anlaşılmış ve, şu hâlde idare-i örfiye mıntıkası dahilinde ikamette mahzur görülmüş olduğundan Erzurum'a tedibidine 20 teşrinievvel sene 1336 tarihinde ittifakla karar verildi. Reis (okunamadı) Aza Bekir / Aza Behiç / Aza Hulusi / Aza Hüsnü / Aza Şükrü

Kuvayı Milliye terörü... Yarbay Kasap Osman 310 sivili astı. Refet Paşa 1.521 (bin beş yüz yirmi bir) sivili astı ve Ankara'daki İttihatçı Meclis olaya el koymak zorunda kaldı. Divan-ı Harp mahkemelerine son verdi. Konya'ya İstiklal Mahkemesi gönderdi.

İstiklal Mahkemesi, Konya'da Terörün
Dozunu Azalttı. İki Buçuk Ayda 3 Bin 665
Sivili Yargıladı Ve Sadece 43 Kişiyi Astı

1920 yılının sonbaharı ile 1921 yılının ilk ayları. Delibaşı Mehmet milisleriyle Toros Dağlarına çekilmişti. Kuvayı Milliye peşlerindeydi. Zaman zaman küçük çarpışmalar oluyordu. Zaten Toroslara kar yağmaya başlamış askeri harekat zorlaşmıştı. Ankara'daki Meclis'in tamamı

İttihatçı mebuslardan oluşuyordu. Ve elbette bu Meclis'in Konya İstiklal Mahkemesi adı altında şehre gönderdiği mahkeme heyeti de İttihatçı mebuslardan oluştu. İşte bu mahkeme önce gözaltında tutulan yüzlerce sivilin durumunu inceledi. Çoğunun neden gözaltına alındığı belli değildi. Divan-ı Harp mahkemeleri tarafından haklarında düzenlenmiş bir dosya yoktu. Bu kişileri serbest bıraktı. Ama ifadeler alındıkça yeni gözaltılara ihtiyaç duydu. Mahkeme iki buçuk ayda 3 bin 655 sivili yargıladı. 43 sivile salben idam (iple asılarak ölüm) cezası verdi. Bu cezalar derhal yerine getirildi. 3 bin 122 sivil çeşitli cezalara çarptırıldı. 500 kişi ise beraat etti.

Peki, Konya süt liman oldu mu? Elbette hayır... 1921 yılının Ağustos ayında Konya'da Hilafet lehine düzenlenen bir gösteri yürüyüşü Ankara'yı çok öfkelendirdi. İstiklal Mahkemeleri ile şehre yeni ve şiddetli bir saldırı başlattı. Bu defa 14 bin sivil tutuklandı [298].

İttihatçı, Teşkilat-ı Mahsusa'cı, milletvekili ve şair... Elini Kur'an'ın üzerine koydu ve Mustafa Kemal'in Padişah'ı kurtarmak ve Hilafeti korumak için savaştığına dair yemin etti.

Halkı Mustafa Kemal'in Saflarına Çekmek
İçin Konya Camilerinde Vaaz Veren Saftirik
Bir Kemalist: Mehmet Akif Ersoy...

Mustafa Kemal ile Konya halkı arasındaki zıtlaşma 1919 yılında başlamıştır. Bu zıtlaşma bugün de devam etmektedir. Zamanın Konya'sı çok hareketli bir şehirdi. Çok büyüktü. Ülke büyüklüğündeydi. Bugün şehir olarak bildiğimiz Burdur, Isparta, Antalya, Karaman, Aksaray Konya'nın ilçeleriydi. Birinci ve İkinci Bozkır olayları, Mehmet Akif İstanbul'da iken yaşandı ve bitti. Ama Delibaşı Mehmet, milisleri ile Kuvayı Milliye'yi yenerek Konya'yı ele geçirdiğinde Mehmet Akif Ankara'ya gelmişti. Mustafa Kemal, Burdur Mutasarrıfı'na telgraf çekerek, Mehmet Akif'i milletvekili olarak seçmesini emretti. 1920 yılının Haziran ayında O'nu 1'inci Meclis'te Burdur Mebusu olarak görüyoruz. Ankara'ya varır varmaz ona verilen ilk görev, "ayaklanmayı önlemek için" halka öğütler vermek

üzere Konya'ya gitmekti. Büyük gayretine rağmen Konya'da bir sonuca ulaşamadı. Camilerde verdiği vaazlar bir işe yaramadı. Hocaları ve Müderrisleri ikna edemedi. Halk, daha 1920 yılında Mustafa Kemal'in Osmanlı Devletini yıkacağını ve Hilafeti kaldıracağını anlamıştı. Halk, devletine ve Hilafete bağlıydı. Sivas Kongresi'nden sonra Kuvayı Milliye'ye "Kongreci gavurlar" demeye başladılar. Kuvayı Milliye ve 7'nci Ordu, Konya'da öyle büyük kitle katliamları yaptı ki, bunları görmezden gelmek artık mümkün değildi. 1922 yılında yanlış yerde durduğunu fark etti. Kemalizm'den koptu ve sağlık nedenlerini gerekçe göstererek milletvekilliğinden istifa etti. Mustafa Kemal'in Hilafeti kaldırmayacağına inanmıştı ama inandığı gibi çıkmadı... Konya halkı haklı çıktı. Pişman olmuştu ama bunu asla itiraf etmedi...

Not: Hint Hilafet Komitesi'nin Murahhası Mustafa Sagir, 24 Mayıs 1921 tarihinde Ankara'da İstiklal Mahkemesi kararıyla asılırken, Mehmet Akif de Ankara'daydı. Mustafa Sagir' kurtarmak için parmağını bile oynatmamıştır. Oysa Sagir'in uydurma delillerle asıldığını pekâlâ biliyordu.

1921 yılında Hilafet yanlısı gösteri yürüyüşü yapılınca...

Ankara'daki Yasadışı Meclis, Konya Halkının Tamamının Tutuklanmasına Karar Verdi. Gezici İstiklal Mahkemesi Bu Kararı Uyguladı. 805 Konyalı Daha Aşıldı

1921 yılı. Önceki iki yılda Birinci ve İkinci Bozkır olayları ve Delibaşı Hadisesi yaşanmış, Kasap Osman 310 Ilgınlıyı, Kasap Refet Paşa Konya Merkezde 741, Bozkır'da 780 sivili asmıştı. Dağda bayırda vurulanlarla birlikte 4 bin insan ölmüştü. Ama Konya, hala, Padişah'tan yanaydı ve Hilafetin kaldırılmasına karşı çıkıyordu. "Akıllanmamışlardı" Bu arada 1921'de, Hilafetin kaldırılacağı konuşulurken Konya'da bir yürüyüş gerçekleşti. Konyalılar hilafetin kaldırılması ihtimaline tepkiliydi... Birinci Grup öfkelendi. Meclis'ten oy çokluğuyla bir karar çıktı. Bu karar Konya tarihi açısından son derece korkunçtu... Kararda Konya'nın tümüne irticacı deniyor... Hatta tüm Konya'nın tutuklanması emrediliyordu...

"Bütün bir Konya bölgesi irticaya müsait bir bölge olduğundan gericiliğe müsait bir zemin oluşturulduğundan Konya halkının bütünüyle tutuklanmasına..." (TBMM arşivi Dosya No: 242 Karar No: 276)

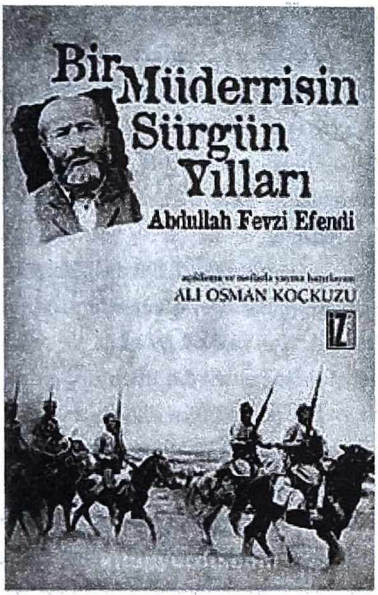
Yeni kurulan İstiklal Mahkemesi, işte o emir üzerine harekete geçti... 3 üyeli gezici mahkeme Konya'ya geldi "Konya merkezde 2 bin 300 kişi tutuklanmış, 805 kişi 3 gün içinde idam edilmiştir. Bin 495 kişi de kürek, kala, bende ve ömür boyu gibi çeşitli cezalara çarptırılmışlardır..." (TBMM arşivi No:5 Zarf 48)

Kuvayı Milliye terörü... Yarbay Kasap Osman 310 sivili astı. Refet Paşa 1.521 (bin beş yüz yirmi bir) sivili astı ve Ankara'daki İttihatçı Meclis olaya el koymak zorunda kaldı. Divan-ı Harp mahkemelerine son verdi. Konya'ya İstiklal Mahkemesi gönderdi.

İstiklal Mahkemesi, Konya'da Terörün
Dozunu Azalttı. İki Buçuk Ayda 3 Bin 665
Sivili Yargıladı ve Sadece 43 Kişiyi Astı

1920 yılının sonbaharı ile 1921 yılının ilk ayları. Delibaşı Mehmet milisleriyle Toros Dağlarına çekilmişti. Kuvayı Milliye peşlerindeydi. Zaman zaman küçük çarpışmalar oluyordu. Zaten Toroslara kar yağmaya başlamış askerî harekât zorlaşmıştı. Ankara'daki Meclis'in tamamı İttihatçı mebuslardan oluşuyordu. Ve elbette bu Meclis'in Konya İstiklal Mahkemesi adı altında şehre gönderdiği mahkeme heyeti de İttihatçı mebuslardan oluştu. İşte bu mahkeme önce gözaltında tutulan yüzlerce sivilin durumunu inceledi. Çoğunun neden gözaltına alındığı belli değildi. Divan-ı Harp mahkemeleri tarafından haklarında düzenlenmiş bir dosya yoktu. Bu kişileri serbest bıraktı. Ama ifadeler alındıkça yeni gözaltılara ihtiyaç duydu. Mahkeme iki buçuk ayda 3 bin 655 sivili yargıladı. 43 sivile salben idam (iple asılarak ölüm) cezası verdi. Bu cezalar derhal yerine getirildi. 3 bin 122 sivil çeşitli cezalara çarptırıldı. 500 kişi ise beraat etti [298].

Peki, Konya süt liman oldu mu? Elbette hayır... 1921 yılının Ağustos ayında Konya'da Hilafet lehine düzenlenen bir gösteri yürüyüşü Ankara'yı çok öfkelendirdi. İstiklal Mahkemeleri ile şehre yeni ve şiddetli bir saldırı başlattı. Bu defa 14 bin sivil tutuklandı...

Fotoğraf: Müderris Abdullah Fevzi. Canını kurtarmak için Kuvayı Milliye'den tam18 yıl kaçtı. 1937 yılında af kanunu ile dağdan indi. Kaçak yaşadığı yılları günü gününe defterlerine yazdı. O defterler artık kitap...

Medrese, Müslüman üniversitesi demek. Bu üniversitelerde ders veren profesörlere de müderris deniyor. Müderrisler, İslami derslerin yanı sıra fizik, kimya, tarih, coğrafya, matematik gibi beşerî bilimleri de öğretiyor

İtalyan İşgali Altındaki Konya'da Müderris Avı

Müderrislerin Peşinde İtalyan Askerleri Yok... Kuvayı Milliye Var. Kuvayı Milliye, Müderrisi Yakalarsa Asıyor

12 Ekim 1920. İkinci iç savaşın 10'un günü. İç savaş, Konya halkıyla Kuvayı Milliye arasında. Aslında Konya, 1919 yılının başından itibaren İtalyan Ordusu'nun işgali altında. Yani Konya'da bir yıl dokuz aydır İtalyan işgali sürüyor. Kuşadası'ndan Kayseri'ye düz bir çizgi çekin. Çizginin güneyindeki şehirler ve kasabalar Skyes-Picot Anlaşması'na göre, İtalyan Ordusu'na ait. Yani, Muğla, Bodrum, Marmaris, Antalya, Isparta, Burdur, Dinar, Konya, Karaman, Aksaray, İtalyan işgal bölgesi. Ama ayni bölge-

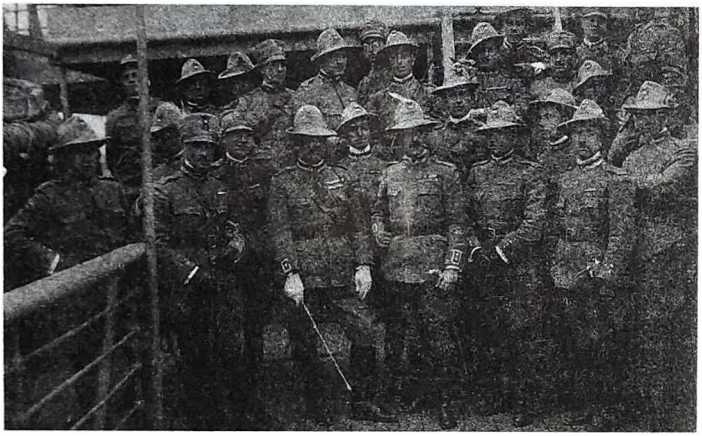
de Fahrettin Paşa'nın (Altay) komutasındaki 12'nci Kolordu da var. Bitmedi, Mustafa Kemal'in taa Filistin'den getirdiği 20'nci Kolordu da var. 20'nci Kolordu, 7'nci Ordu'nun yarısı demek. Şimdi, bu iki kolordu İtalyan Ordusu'na "Bu ülkede ne işiniz var. Defolun" deyip silah doğrultacağı yerde, silahını devlet başkanı Padişahı destekleyen Konya halkına doğrultmuş bulunuyor.

Konya'nın merkezinde irili ufaklı 50 medrese var. Şehrin tamamındaki medreselerin sayısı 500'ü buluyor. Bu, bu okullarda, birkaç yüz başmüderris (dekan) birkaç bin müderris (profesör) çalışıyor demektir. Ve bugün, Padişah taraftarı oldukları ve hilafeti destekledikleri gerekçesiyle Konya Merkez'de yakalanan müderrisler asıldı veya asılmak üzere. Sağ kalanlar ise kimliklerini gizleyerek kaçak yaşamaya başladı.

Dağlar, müderris dolu... Kış geliyor. Nasıl sağ kalacaklar?

Mustafa Kemal ve arkadaşlarının Konya'ya hâkim olmaları kolay olmadı. 1919 yılının Eylül ayında başlayan Padişah yanlısı silahlı direniş 3 yıl sürdü. 1921 yılının Ağustos ayında Delibaşı Mehmed'in Toros dağlarında öldürülmesiyle iç savaş fiilen sona erdi

Uyduruk Divan-I Harp Mahkemeleri ve Uyduruk İstiklal Mahkemeleri 3 Yıl İçinde 6 Bin 529 Konyalı Sivili Astı. Meclis'teki Konya Arşivi Halen Kapalıdır

Fotoğraf: Kuvayı Milliye'nin katliamları sırasında Konya'yı işgal altında tutan İtalyan Ordusu'nun subayları toplu halde... Onikiadalar'dan gelen, Cenova Birliği'nin Konya'ya hareket etmeden önce çektirdiği resim...

Cumhuriyet'ten hemen önce Konya'da çok kanlı bir iç savaş yaşandı. İç savaş sırasında Konya İtalyan Ordusu'nun işgali altındaydı. İtalyan askerler taraf tutmadılar. Bu tuhaf savaşı izlemekle yetindiler. Bu iç savaş, üzerinden 100 yıl geçmiş olmasına rağmen halen Türkiye'nin en netameli konusudur. Akademi bu konuyu çalışmaz, gazeteler yazmaz, televizyonlar bahsetmez. Müderris Abdullah Fevzi dışında kitap yazan da olmamıştır.

Konya iç savaşı, Mustafa Kemal'in Sivas'ta topladığı kongreden iki hafta sonra başlamıştır. Bir anlamda, Konya'nın kongreye ve Mustafa Kemal'e cevabıdır. Anlatayım: 4 Eylül'de Sivas'ta 31 "delege" ile toplanan uyduruk kongre henüz bitmişti. Osmanlı'nın tamamını temsil ettiği ileri sürülen kongrenin delegelerinden 11'i Mustafa Kemal'in yanında getirdiği kişilerdi. Diğerleri 5 şehir ve 3 ilçeyi temsil ettikleri iddia edilen, nasıl seçildikleri bilinmeyen insanlardı. Aslında kongre, sadece Misak-ı Milli içindeki 61 sancağı temsil edecekse bile sancak başına 3 kişi hesabıyla 183 delege ile toplanmalıydı ama halk Mustafa Kemal'e güvenmiyordu. 53 sancak delege göndermedi. Ankara'da bir Meclis(!) henüz toplanmamış, Kemalistlerin böbürlenerek anlattıkları birçok olay henüz yaşanmamıştı. Mustafa Kemal ve 11 arkadaşı hala Sivas'ta idiler.

Padişah, devlet idaresini İttihatçılardan temizlemeye çalışıyor ama devlet kadrolarına sızmış olan İttihatçılar da direniyordu. Ve hatta, Enver'in yokluğunda İttihatçıların fiili lideri haline gelen Mustafa Kemal, Anadolu'da paralel bir hükümet kurmak ve bu amaçla Osmanlı devlet mekanizmasını felç etmekle meşguldü. Mustafa Kemal, bunu Heyet-i Temsiliye adına yaptığını iddia ediyordu. Ama zaten Heyet-i Temsiliye yasadışıydı. Kimi ve nasıl temsil ettiği de belli değildi. Bozkır halkı 26 Eylül'de bu kongre tertipçilerine karşı bir gösteri yürüyüşü yaptı. Yürüyüş ve ertesinde düzenlenen mitingin temel sebebi, halkın Kuvayı Milliyeyi istememesiydi. Emrindeki kuvvetlere Kuvayı Milliye adını takan Mustafa Kemal, yaygın görüşe saltanata ve hilafete karşıydı. Haliyle, kuvvacılar halk nezdinde sağlam pabuç değildi.

İlk olay, Konya'nın sırtını Toros Dağları'na yaslamış ilçesi Bozkır'da başladı. 26 Eylül-4 Ekim ve 22 Ekim-4 Kasım 1919 tarihleri arasında iki ayrı silahlı çatışma yaşandı. Dünya tarihinde bir benzeri olmayan korku, panik, dehşet ve vahşet dolu o 552 saatin, yâni 23 günün izleri hâlâ silinemedi. Bozkır halkı elde silah Kuvayı Milliyeyi kasabadan kovdu. Olaylar Konya'nın diğer ilçelerine de yayıldı. Konya Milletvekili Zeynelabidin Efendi'nin sükûnet çağrıları ve nasihat heyetleri yardımıyla taraflar arasında bir tür ateşkes oldu. Ama tam bir yıl sonra / 2 Ekim 1920 tarihinde Kuvayı Milliye Binbaşısı Delibaşı Mehmet, taraf değiştirdi. Padişahçılara katıldı ve milisleriyle Konya'yı bastı. Şehri ele geçirdi. 12'inci Kolordu'nun tarafsız kalması üzerine telaşa kapılan Mustafa Kemal, Filistin'den getirdiği 7'nci Ordu'yu, Afyon'daki 127'nci Alay'ı ve Demirci Mehmet Efe kuvvetlerini harekete geçirdi. Hilafet taraftarları silahlarıyla Toros Dağları'na çekilirken. Konya'ya ilk giren Binbaşı Derviş, şehirdeki cami hocalarını ve müderrisleri asmaya başladı. Saatler sonra Konya'ya ulaşan Refet Paşa derhal Divan-ı Harp Mahkemesi kurdu ve 741 sivili güya mahkeme kararı ile astı. Ardından İstiklal Mahkemeleri devreye girdi ve Konya ve ilçelerinde ulaşılabilen resmi rakamlara göre 6 bin 529 kişi asılarak öldürüldü. Mahkemesiz asılanlar, faili meçhuller ve çarpışmalarda öldürülenler elbette bu sayıya dahil değildir. Konya'da yayınlanan yerel Yenigün Gazetesi'nde 7 yıl önce 1919-1922 yılları arasında yaşananlar hakkında ayrıntılı bir haber yer aldı.

Haber şöyle:

26 Kasım 2015 Perşembe günü saat 12:28'de Konya Aydınlar Ocağı'nın bu haftaki Selçuklu Salı Sohbetleri'nde, İstiklâl Mahkemeleri anlatıldı. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi Profesör Doktor Caner Arabacı, Cumhuriyet tarihimizin en netameli konusuna değinirken İstiklâl Mahkemeleri zabıtlarından araştırmacıların faydalanabilmesi için TBMM Arşivinin açılması gerektiğini söyledi. Konya İl Halk Kütüphanesi Konferans Salonu'nda gerçekleştirilen şohbette İstiklâl Mahkemeleri'nin bilinmeyen ve merak edilen tarihi yönlerini ele alan Caner Arabacı, Adalet Mülkün Temelidir vecizesini hatırlatarak başladığı konuşmasında "Devletin temelidir adalet. Eğer bir sitemde Adalet yoksa devletin temeli çürüktür. Devlet "ebed müddet» yaşayan bir kurum olmaktan uzaktır» dedi. Adalet kavramına Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden de örnekler veren Profesör Arabacı, «Millî Mücadele dönemine geldiğimiz zaman adalet anlayışı nerededir?» diye sorduktan sonra o dönemdeki uygulamaların «adaleti sağlamaktan çok mevcut yönetimin otoritesini sağlama, mevcut yönetimi toplum nezdinde hâkim kılma gibi bir endişeye» yönelik olduğunu dile getirdi.

1919-22 yılları arasında işgal altında olan Anadolu'nun sahipsiz kaldığını, ordunun dağıtıldığını ve donanma ile silahların teslim edilerek bütün ulaşım ve iletişim araçlarının kontrolünün işgal güçlerinin kontrolü altında olduğunu kaydeden Prof. Arabacı, "Bu durumda Ankara'da bir Meclis açılır. Meclis otoritesinin Anadolu tarafından benimsenmesi istenir. 600 yıl İstanbul'un ağzına bakan bir millet, İstanbul'dan Ankara'ya yönünü nasıl çevirecek? İşte bu düşünceye formül İstiklâl Mahkemesiyle bulunur" şeklinde duruma açıklık getirdi.

KONYA İSTİKLÂL MAHKEMELERİ

23 Nisan 1920'de açılan TBMM'de, 29 Nisan 1920'de İstiklâl Mahkemeleri'nin temelini atan ilk yasanın "Hıyânet-i Vataniyye" olduğunu ve sonra bu kanunu 11 Eylül 1920'de çıkarılan Firariler Hakkında Kanun'un takip ettiğini kaydeden Prof. Arabacı, Konya'da 1920'de meydana gelen

Delibaş Vak'asına değinirken örfi idare tarafından önce askeri mahkemenin kurulduğuna işaret etti. Arabacı, "Askeri mahkeme çok acımasız kararlar verir. 1500'ü Konya çevresinden olmak üzere Konya içinden de 800 insanı tutuklar. Bir haftada 741 kişiye idam cezası, 1156 kişiye de ağır hapis cezası verir. Konya'da âlim ve halk tarafından sevilen meşhur 3 müderris vardır. Islâh-ı Medâris-i İslâmiye Medresesi'ni kuran üç müderristen biri olan Rıfat Efendi evinden alınıp idam edilir. Hafızzade Hacı Mustafa Efendi, Meşrik-i İrfan gazetesi sahibi Mazlumzade Osman Efendi de idam edilir. Tabi bu halk üzerinde çok menfi bir etki bırakır ve halkı çok huzursuz eder" dedi. Askeri mahkemeden sonra kurulan Konya İstiklâl Mahkemesi yargılamaları hakkında da bilgi veren Arabacı, "Konya İstiklâl Mahkemesi 2,5 ayda tam 3600 kişiyi yargılar. Bu üç bin altı yüz kişiden 43'ü idam edilir. 3122'sine ceza verir. 500 kişi ise beraat eder.

Daha sonra Konya'da bir İstiklâl Mahkemesi daha kurulur. 7 Ağustos 1921 ile Ocak 1922 arasında 14071 kişi yargılanır. Bunlardan 1645 kişi idam edilir. 368'i ağır hapis cezasına gönderilir. 4841 kişi ise değişik idamlara uğrar" dedi. Delibaş hadisesinde bu kadar ağır ceza verilmezken 1921-22 arasında kurulan İstiklâl Mahkemesinin neden bu kadar acımasız ve ezici olduğunu da sorgulayan Arabacı, diğer vilâyetlerdeki yargılamalarla ilgili olarak şunları dile getirdi: "Eskişehir İstiklâl Mahkemesi 13.489 insanı yargılar ve 671'ine idam verir. En insaflı olan Isparta İstiklâl Mahkemesi'nde 555 kişi yargılanır 13 kişi idam edilir. Sivas İstiklâl Mahkemesi 280 kişiyi yargılar ve 122 kişiye idam verilir. Kastamonu İstiklâl Mahkemesi 182 kişiye idam cezası verir. Pozantı İstiklâl Mahkemesi'nde ise 7 idam cezası var. En uzun devam eden Ankara İstiklâl Mahkemesi 13096 kişiyi yargılar, 435 kişi idam edilir ve 12.137 kişiye de çeşitli cezalar verilir. Sivas'ta bir kişi şapka kanunu aleyhine afiş astı diye idam edilir. Tokat'ın Erbaa belediye başkanı şapka kanununa muhalefet etti diye 3 ay hapse mahkûm edilir. Rize'de 8 kişi idam edilir 50 kişi cezalandırılır. Giresun'da 2 kişi idam edilir ve 8 kişiye ceza kesilir. İskilipli Atıf Hoca da, yazdığı bir eserinden dolayı şapka kanununa muhalefet ettiği gerekçesiyle idam edilir"

MECLİS ARŞİVİ NEDEN AÇILMIYOR?

İlk İstiklâl Mahkemeleri'nde savaşı kazanma, vatanı kurtarma, istiklâli elde etme gibi mazeretlerin öne çıkarıldığına işaret eden Prof. Arabacı, «Cumhuriyet'in ilanından sonra kurulan İstiklâl Mahkemeleri'nde ise; yeni cumhuriyet hükümetinin otoritesini kabul ettirme, bunun biraz daha ötesinde kültürel dönüşüm, değişim ve medeniyet değiştirme ile ilgili çalışmalara itirazı ortadan kaldırma. Halk üzerinde korku oluşturarak yönetimin hâkimiyetini sağlamak için ilk İstiklâl Mahkemeleri İstanbul ve Ankara'da görev yapar» dedi. İstiklâl Mahkemeleriyle ilgili tarihçi Ergün Aybars ve Ahmet Turan haricinde pek çalışma olmadığına da dikkati çeken Prof. Dr. Arabacı, «Meselâ Konya İstiklâl Mahkemeleri ile ilgili Meclis Arşivi'nde çuvallarla belge var.

Fakat 95 yıldır bu belgeler dışarıya açılmıyor. Konya'daki İstiklâl Mahkemeleri'yle ilgili bilgilerin ortaya çıkması için Meclis Arşivi'nin açılması lâzım. Yanlışıyla doğrusuyla tarih artık bizim. Geçmişimizi doğru öğrenme hakkımız da duruyor. Ümit ederiz Karakuşî hükümlerle İstiklâl Mahkemesi gibi hukuk dramları Türkiye'de yeniden yaşanmaz" şeklinde sözlerine son verdi. Sohbetin soru-cevap kısmında söz alan Prof. Dr. Nejdet Gök de 1986'dan beri Arşiv Kanunu'nun çıkarılması için 20'ye yakın teşebbüste bulunulmasına rağmen bir türlü bu yasanın şimdiye kadar çıkarılamadığına dikkati çekerek "Bundan dolayı Meclis Arşivi araştırmacılara açılmıyor" diye konuştu. (Haber Merkezi- Konya/Yenigün / Ali Gündem)

Ankara 1919 / Mustafa Kemal Ankara'ya Geliyor...
Ama Ankara, Tam Bir Yıldır İngiliz İşgali
Altında. Bu İşgali Bizden 100 Yıl Sakladılar...

26 Aralık 1919. Mustafa Kemal, Ankara'ya bir günlük mesafede. Kalabalık bir heyetle geliyor. Ama Mustafa Kemal nasıl bir Ankara'ya geliyor? Önce ona bakalım. Bir yıl bir ay kadar önce, 1918 yılının Aralık ayı başında (2 veya 3 Aralık olabilir) İstanbul'dan trenle gelen iki bölük İngiliz askeri Ankara tren garını işgal etti. Bir bölük İskoçyalı asker de iri atlarıyla Ankara'da bir gözdağı yürüyüşü yaparak Cebeci'de Demirlibahçe yakınında bir idadi binasını işgal etti ve orada daimî olarak ko-

naklamaya başladı. İngiliz askerlerinin komutanı Yüzbaşı Witthall, İzmir levantenlerinden. "Vitali" diye tanınan bir aileye mensup. Çok güzel Türkçe biliyor. İngiliz Yüzbaşı Witthall'in karargâhı, tren garındaki direksiyon binası.

İngiliz birliğinin istasyonu işgal edip etekli İskoç süvarilerin Cebeci Demirlibahçe'ye yerleşmesinden hemen sonra, bir Fransız birliği gelerek Taşhan (yıllar sonra Ulus) Meydanı'ndaki "Şehir Bahçesi"nde bulunan ahşap yapılara yerleşmişti. Fransız birliğinin komutanı Yüzbaşı Boissier, o günden beri gönderinde Fransız bayrağı dalgalanan "İttihat ve Terakki Kulübü Binası'nı (Burası daha sonra Birinci Meclis binası olacaktır) karargâh olarak kullanıyor [299,300].

Ankara İngiliz İşgali Altındaydı

Sivas'ın ardından Mustafa Kemal 27 Aralık 1919'da Ankara'ya gelir. Kurtuluş Savaşı'nın karargahına... Resmi tarih Ankara'yı, vatanın işgal edilmemiş / edilememiş şehirlerinden biri olarak anlatır... Medar-ı iftiharımız... Ankara'nın taşına bak, gözlerimin yaşına bak. 100 yıldır öyle anlatılıyor. Ama artık bugün, nihayet, hele şükür, öğreniyoruz ki Ankara, 1918 Aralık ayında İngilizler ve Fransızlar tarafından işgal edilmiş bir şehirdi. Mustafa Kemal'in geldiği sırada Ankara, tam bir yıldır İngilizlerle Fransızların işgali altındadır. Ve Ankara, Mustafa Kemal geldikten sonra 2,5 ay daha işgal altında kalacaktır. Mustafa Kemal, Meclis'i toplamak için işgal altındaki bu şehri neden seçmiştir? Elbette, işgal altında olduğu için.

Ankara'yı işgalden Mustafa Kemal mi kurtarmıştır? Hayır. Onun böyle bir derdi yoktur. İngilizlere ve Fransızlara tek kurşun atılmasına izin vermez Bu sırada 20'nci Kolordu da Ankara'dadır. Bu 20'nci Kolordu, Mustafa Kemal'in emriyle Filistin'de cepheden kaçan kolordudur. Kaça kaça önce Konya'ya, oradan da yine Mustafa Kemal'in emriyle Ankara'ya gelmiştir. İngilizler bu kolorduyu kendi kolorduları olarak görmektedirler. Türk askerleri ile İngiliz askerleri Ankara sokaklarında beraberce devriye gezmektedir. Caddenin birinde 7'nci Ordu'nun askerleri, öteki caddede İngiliz askerleri.

Mustafa Kemal, İstanbul'dayken 1919 yılının Şubat ayında, Ankara'dan İstanbul'a gelen 20'nci Kolordu Komutanı Ali Fuat (Cebesoy) Paşa ile de görüşmüştür. Ali Fuat Paşa ve onun 20'nci Kolordusu zaten Mustafa Kemal'in 7'nci Ordusu'nun bir parçasıdır.

Ali Fuat Paşa, 1953 yılında yazdığı kitapta Mustafa Kemal Paşa ile o görüşmeyi şöyle nakleder:

"Mustafa Kemal Paşa'nın evine son defa olarak gitmiştim. Akşam yemeğini birlikte yiyecek, dertleşecektik. Beni karşılarken 'Rauf (Orbay) Bey'i de çağırdım.' demişti. Hüseyin Rauf Bey'den saklı hiçbir şeyimiz yoktu. Bu temiz kalpli vatansever arkadaşımız bizimle beraberdi. Akşam yemeğinden sonra saatlerce konuştuk. Mustafa Kemal Paşa, eğer bir görevle kendisini tayin ettiremezse Anadolu'da en güvendiği bir komutanın yanına gideceğini ve ilk defa işe oradan başlayacağını söylüyordu. 'Paşam, ben ve kolordum daima emrinizdedir.' dedim. Mavi gözlerinin nasıl bir ışıkla parladığını anlatamam."

Ali Fuat Paşa, yine bu kitabında, 20'nci Kolordu'nun Suriye'den Ankara'ya taşınmasını şöyle anlatır:

"Kolordunun Ankara'ya taşınma hazırlıklarını haber alan İngilizler, bizi geciktirmek için önlemler almaya başlamışlardı. Vagon başına altmış altın lira istiyorlardı. Bu parayı nereden bulup verecektik? Birliklerimizi karadan yürüterek Ankara'ya yerleşmemizi geciktirmek istiyorlardı. Kolorduma doğrudan doğruya bağlı birliklerle, Yarbay Mahmut Bey komutasındaki 24'üncü Tümenimiz Ereğli-Aksaray-Kırşehir üzerinden yürüyerek Ankara'ya geldi"

İngiliz birlikleri Ankara'da Hani İngilizler düşmandı?

Kolordunun asker mevcudu, 3500 kişidir. Mondros Mütarekesi'nden sonra İstanbul-Bağdat demiryolu hattını kontrol altına almak, asayişi temin etmek ve Ermenilerin haklarını korumak amacıyla İngiliz birliklerinin Samsun, Bafra, İzmit, Kütahya, Eskişehir ve Ankara'yı işgal etmeleri planlanır. Samsun ve Bafra'yı işgal edecek İngiliz birlikleri deniz yoluyla İstanbul'dan ayrılırken, İzmit, Kütahya, Eskişehir ve Ankara'yı

işgal edecek olanlar demiryoluyla İstanbul'dan hareket ederler.

1918 yılının Aralık ayında bir sabah aniden İstanbul'dan trenle gelen iki bölük İngiliz askeri, Ankara tren istasyonunu işgal eder. Gelen bir bölük İskoçyalı asker de iri atlarıyla (kadana) Ankara'da bir gözdağı yürüyüşü yaparak, Cebeci'de Demirlibahçe yakınında karargâh kurar. Ankaralılar o zamana kadar hiç görmedikleri bu devasa atları ve eteklikli askerleri şaşkınlıkla izler. İngiliz birliğinin komutanı Yüzbaşı Withall, İzmir'de uzun yıllar ticaret yapan ve "Vitali" diye tanınan Levanten bir aileye mensuptur. Çok güzel Türkçe bilmektedir. Ayrıca İngiliz birliklerinde Kıbrıslı Türk askerler de vardır ve hiçbir dil problemi çekilmez. Ankara halkı, İngiliz üniforması giyen ama biraz aksanlı da olsa çok akıcı Türkçe konuşan bu askerlere hayret eder. İngiliz Yüzbaşı Withall, karargahını tren istasyonundaki direksiyon binasına kurmuştur. (Bu direksiyon binası, Yüzbaşı Withall Ankara'dan ayrılınca Mustafa Kemal'in ikametgahı olur.)

Fransız Askerleri Millet Bahçesi'nde

İngiliz birliğinin istasyonu işgal etmesi ve İskoç süvarilerinin Cebeci Demirlibahçe'ye yerleşmesinden hemen sonra, bir Fransız birliği gelerek Taşhan (Ulus) Meydanı'ndaki Şehir (Millet) Bahçesi'ndeki ahşap yapılara yerleşir. Fransız birliğinin komutanı Yüzbaşı Boissier, İttihat ve Terakki Kulübü binasını (Birinci Meclis Binası) karargâh olarak kullanır. Boissier'nin taburunda, püsküllü fesleriyle bir Tunus bölüğü de vardır. Ankara'daki Fransız birliğinin asker sayısı İngilizlerden daha azdır.

Lord Kinross, Atatürk'ün Ankara'ya gelişini şöyle anlatır: "Ankaralıların heyecanlı karşılayışı Kemal'in bu seçimi yapmakta haklı olduğunu gösterdi. Mustafa Kemal ve yeşil ordusunun (yeşil ordu?) gelişi, sokaklarda tellallarla ilân edilmişti. Sultan rejiminin hışmına uğrayıp dağa kaçanlar, onu selamlamak için gizlendikleri yerlerden çıkıp geldiler. Halk kendisini Kırşehir'de karşılamak için şehir dışındaki yollara döküldü. Dervişler bu gelişi dualarla kutlamak için caddelerde sıralandılar. Mustafa Kemal, eskimiş lastiklerin içine bez doldurularak şişirildiğini söylediği külüstür açık Benz otomobiliyle göründü. Arkadaşlarıyla beraber

şehre yaklaşırken kendilerini bir gönüllü ordusu karşıladı.

Yüzlerce atlı ve piyade, mahallî kıyafetleri içinde eski biçim, kocaman tüfekleriyle gösteriler yapıyor, bayraklarını sallıyor, arada bir sıradan ayrılarak havaya sıçrayıp, yerli oyunlar oynuyorlardı. Kaleye çıkan dar ve dik sokaklar davul zurna sesleriyle çınlamaktaydı. Arkadan daha ağırbaşlı bir yürüyüşle çeşitli esnaf loncalarının mensupları geliyordu. Ankaralılar şimdiye kadar böyle büyük bir toplantı görmemişlerdi. Şehirde bulunan birkaç yabancı, bu hâli şaşkınlıkla seyrediyordu. Halk, millî duygularının coşkunluğunu göstermek için, yol değiştirerek İngilizlerin işgal ettiği istasyondan geçti. O sırada daha üzerinde Fransız bayrağı dalgalanan sonraki Meclis binasının etrafında Fransızlarla, Tunuslu askerleri duvarların üstünde tünemiş bakıyorlardı.

Mustafa Kemal, Hacı Bayram Veli Camii ve türbesini ziyarette bulunmayı da ihmal etmedi. Sonra hükümet konağında balkondan aşağıdaki halka bir teşekkür nutku verdi."

Mustafa Kemal, dün İngiliz işgali altındaki Ankara'ya geldi... Ankara, İngilizlerin işgali altında ama şehirde Mustafa Kemal'in askerleri de var... Yani, Mustafa Kemal'in askerleri ile İngiliz Ordusu'nun Filistin'de başlayan kardeşliği, Ankara'da devam ediyor...

İngilizler Ankara'yı 2-3 Aralık 1918'de İşgal Etti...
6 Ay Sonra da, Mayıs Ayında Mustafa Kemal'in
Askerleri Ankara'ya Geldi... İngilizlere Katıldı

28 Aralık 1919. Mustafa Kemal, İngiliz işgali altındaki Ankara'ya dün geldi. Bir gündür Ankara'da. Olayın ilginç yanı, 7'nci Ordu'nun yarısı demek olan 20'nci Kolordu da Ankara'da. Yani Ankara'da hem Mustafa Kemal'in askerleri hem işgalci İngiliz askerleri var. Üstelik 8 aydan beri yan yana, kardeş kardeş yaşıyorlar. 20 Kolordu, Ankara'ya Mayıs ayında, İngiliz işgali başladıktan 6 ay sonra Mustafa Kemal'in emriyle geldi. Mustafa Kemal, Samsun'a gidiyordu ve Miralay Ali Fuat'a (Cebesoy) "Askerlerini Ankara'ya naklet" emrini verdi. Ali Fuat da İngilizlerin yönetimindeki demiryolu idaresine başvurdu. İngilizler, 20'nci Kolordu'nun Konya'dan Ankara'ya taşınması için vagon başına 60 altın istediler. Ali Fuat ara tara İngilizlerin istediği parayı bulamadı. O da gene Mustafa

Kemal'in emriyle, askerlerini cebri yürüyüşle Konya'dan Ankara'ya götürdü. Etlik sırtlarındaki Şarkışla'ya yerleşti. O günden beri Ankara'da hem İngiliz işgali var hem Mustafa Kemal'in askerleri var. Dedim ya... Kardeş kardeş yaşıyorlar. Ortak işgal.

Filistin'de savaş alanından kaçarak İngilizlere dünyanın en büyük askeri zaferini hediye eden Mustafa Kemal... İstanbul, Samsun ve Erzurum'dan sonra Ankara'da da "düşmanla" iyi geçinme politikasını sürdürüyor...

Tehlikeli Osmanlı Subaylarını Yakalayıp Malta Adası'nda Hapse Tıkan İngilizler, Mustafa Kemal'e Yol Verdi. Mustafa Kemal, İngilizlerin İzniyle Ankara'da Ordu Kuracak

27 Aralık 1919. Mustafa Kemal, İngiliz işgali altındaki Ankara'ya geldi. Şehirde 2 bin kadar İngiliz askeri, 500 kadar da Fransız askeri var. Ankara, 13 aydır işgal altında. Ama enteresandır... Mustafa Kemal'in Filistin'den getirdiği 7'nci Ordu'nun yarısı / 20'nci Kolordu da Ankara'da. İngilizler, Mustafa Kemal'in ve onun 7'nci Ordusu'nun zararsız olduğunu biliyorlar. Sonuçta bu ordu, Filistin'de cepheden kaçarak İngilizlere dünyanın en büyük askeri zaferini hediye etti. İngiltere'ye bağlılığını ispat etti. Mustafa Kemal'e İngiliz generali, 7'nci Orduya da İngiliz Ordusu diye bakıyorlar. Mustafa Kemal şimdi, Yunan'ı bahane ederek Ankara'da bir ordu toplayacak ve en sonunda bu orduyu Osmanlı İmparatorluğu'nu yıkmak için kullanacak. Elbette, önce kolorduları bir araya getirecek ve ilave asker bulacaksın. Sonra yeni ordunun finansman sorunu var. Kabaca 300 bin askeri yedirecek, giydirecek ve silahlandıracaksın. Para bulmak gerekiyor. CHP eski milletvekili Sabahattin Selek, bu hadiseyi, Anadolu İhtilali adlı kitabında ayrıntılı olarak anlatır [300,301].

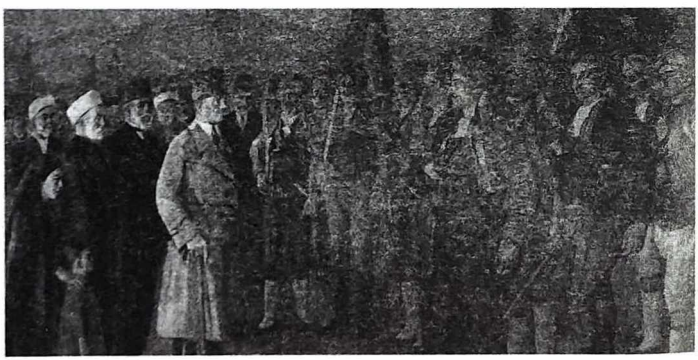
Yunan İzmir'i işgal etti diye kıyameti koparan Mustafa Kemal, Ankara'daki İngiliz işgalini görmezden geliyor...

Mustafa Kemal İngiliz İşgali Altındaki Ankara'ya Geldi...
İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı Yüzbaşı Witthall,
Mustafa Kemal ve Arkadaşlarını At Üstünde İzledi...

27 Aralık 1919. Mustafa Kemal Ankara'ya geldi. Kendisini izleyen işgalci İngiliz ve Fransız askerlerinin gözleri önünde bir şehir turu attı.

(aşağıdaki bir propaganda resmi ve bu resimde İngiliz ve Fransız askerleri yok) Güya Ankara, vatanın işgal edilmemiş şehirlerinden biri. Kemalistler halka böyle yuttururlar. Hatta çoğu Kemalist, Ankara'nın 1,5 yıl işgal altında kaldığını bilmez bile. Bu gerçek halktan ve Kemalist kitleden de saklanmıştır. Oysa Ankara, 1918 Aralık ayında İngilizler ve Fransızlar tarafından işgal edilmiş bir şehirdi. Yani Mustafa Kemal ve arkadaşları geldiğinde tam 13 aydır düşman işgalindeydi. Ankara, Mustafa Kemal geldikten sonra üç buçuk ay daha işgal altında kalacaktır. Mustafa Kemal, Meclis'i toplamayı düşündüğü bu şehri neden seçti? Elbette, İngiliz işgali altında olduğu için.

Ankara'yı işgalden Mustafa Kemal mi kurtarmıştır? Hayır. Onun böyle bir derdi yoktu. İngilizlere ve Fransızlara tek kurşun atılmasına izin vermez. Zaten Mustafa Kemal İngilizlerle sadece Anafartalar'da savaştı. Bir daha da savaşmamaya tövbe etti [299,300].

Mustafa Kemal'in askerleri, Ankara keçilerini kullanarak İngiliz subayları baştan çıkardı... Başta Yüzbaşı Witthall olmak üzere İngiliz subaylar Ankara'da keçi zengini oldu...

Mustafa Kemal Geldi. 7'nci Ordu'nun Yarısı Ankara'da. Ama İngiliz İşgali De Sürüyor. İngiliz Subaylar, Ali Fuat'ın Desteğiyle İngiltere'ye Keçi Yünü / Tiftik Gönderiyor...

29 Aralık 1919. Mustafa Kemal, Ankara'ya geleli 2 gün oldu. İngiliz işgali Mustafa Kemal'ın umurunda değil. İtiraz etmiyor. Mustafa Kemal de İngilizlerin umurunda değil. Paşa'nın İngilizci olduğunu zaten bili-

yorlar. Onu İngiliz generali olarak görüyorlar. İngilizler hem işgali sürdürüyor hem de ikinci iş olarak tiftik ve tiftikten yapılma halı ticaretini devam ettiriyorlar. Buna Mustafa Kemal'in gelişinden önce başlamışlardı. Paşa'nın gelişi durumu değiştirmedi. Şimdi şöyle: Ankara keçisinden elde edilen Tiftik yünü (moher) İngiltere'de çok tutuluyor ve talep günden güne artıyor. İngiliz subaylar bu moherleri Ankara esnafından topluyor ve İngiltere'ye gönderiyorlar. İngiliz subaylar memnun, Ankaralı memnun. İşgal eden de edilen de memnun. Ankara'da konuşlu bulunan 20'nci Kolordu Komutanı General Ali Fuat Bey (Cebesoy) bu durumu şöyle anlatıyor: "(İngiliz Kontrol Subayı ile) bundan sonra birçok kez konuşmuş, hatta bazı noktalarda anlaşmış, istediğimiz bazı raporları da yazdırmayı başarmıştık. Buna karşılık onun Ankara'daki ikinci işi olan ticaretine ses çıkarmamıştık"

"Balkan Savaşı'nda bacağı sakat kalmış, Ali Çavuş bu yüzden Dünya Savaşı'na katılamamıştı. Şimdi Ankara'da küçük çapta ticaretle uğraşıyordu. Durumundan memnundu. Yalnız İngiliz kontrol subaylarından yakınıyordu. İngiliz subayları güçlerine dayanarak malları ucuza kapatıyorlardı. Ali Çavuş'un verdiği bilgi çok işime yaramıştı. İngiliz subaylarının ticaretine ses çıkarmayacak, elimden gelirse yardım bile edecektim. Buna karşılık ileride kendilerinden bazı hizmetler isteyecektim"

İngiliz işgali altındaki Ankara'da ikamet eden Mustafa Kemal, yine İngiliz işgali altındaki İstanbul'a ayar vermeye çalışıyor...

Osmanlı Meclis-i Mebusanı, Erzurum
Milletvekili Mustafa Kemal'i Başkan Seçmedi.
Meclis Başkanı Reşat Hikmet Bey Oldu...

14 Ocak 1920. Mustafa Kemal 18 gün önce, bir yıldır İngiliz işgali altında bulunan Ankara'ya geldi. Şehirde 2 bin kadar İngiliz askeri var... Paşa, İngiliz işgaline zerre kadar karşı değil. İngilizleri seviyor. İngilizler de Mustafa Kemal'i seviyor. Ama önce Mustafa Kemal'in şu Erzurum Milletvekili ünvanına açıklık getirelim. Evet, Mustafa Kemal, Sivas'tan Ankara'ya geldiği günlerde aslında Erzurum Milletvekili idi. Nasıl mı? Osmanlı Meclis-i Mebusan'ı, Padişah Vahdettin tarafından 21 Aralık 1918'de kapatılmış, 7 Kasım 1919'da da yurt genelinde yeniden seçimler

yapılmıştı. Mustafa Kemal de ilk defa Erzurum'dan Mebus seçilmişti.

Mebusan Meclisi seçimlerinin yapılmasına itilaf devletleri karşı çıkmadılar. Demokrasiye müdahale ediyor gibi görünmek istemediler. Bu arada Mustafa Kemal, meclisin İstanbul dışında toplanmasını istiyordu. Oysa bu, Osmanlı Anayasası'na / Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'na aykırıydı. Meclis, sadece İstanbul'da Padişah iradesiyle toplanabilirdi.

Anayasa falan takmayan / kanunlarla arası pek iyi olmayan Mustafa Kemal'in argümanları ise şöyleydi. İstanbul işgal altındadır. (Sanki Ankara İngiliz işgali altında değilmiş gibi) İstanbul'a gidecek mebusların tutuklanma ihtimali vardır. Milli İrade baskı altına alınabilir. Ama asıl amacı şuydu: Padişah ile Meclis-i Mebusanı birbirinden koparmak. Meclis'i kendi egemenlik alanına dahil etmek [302].

Kanunuesasi'ye göre meclis İstanbul dışında toplanamazdı. Kanunun değişmesi gerekiyordu.

Bunun olması da meclisin ancak toplanmasıyla mümkündü.

Padişah ve İstanbul Hükümeti İstanbul'u terk etmek istemiyordu. Sonuçta meclis İstanbul'da toplandı.

Mustafa Kemal, İstanbul'a gitmeden önce Ankara'da kendisini ziyaret eden mebuslardan başta Rauf Bey (Orbay) olmak üzere şunları istedi.

1- Beni, Meclis Başkanı seçin.
2- Mecliste Müdafaa-i Hukuk grubu oluşturun ve Meclis'e hâkim olun.

Meclis seçilen 142 mebustan ancak 72'sinin katılımıyla açıldı.

2 gün önce 12 Ocak 1920 tarihinde toplanan Meclis, Mustafa Kemal'i başkan seçmedi. Reşat Hikmet Bey başkanlığa getirildi. Müdafaa-i Hukuk grubu kurulamadı. Onun yerine Felah-ı Vatan grubu kurulabildi.

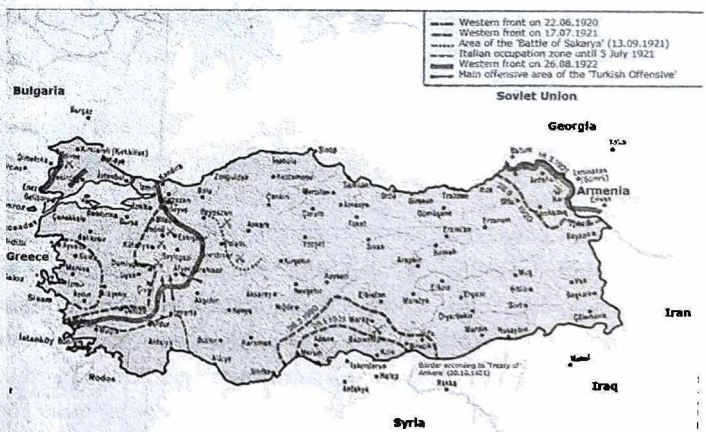
Mustafa Kemal küplere bindi...

1920 yılının Ocak ayında Ankara bir yıldır İngiliz işgali altındaydı ve Mustafa Kemal, Ankara'da idi. Mustafa Kemal, 7'nci Ordu'yu Filistin'den Anadolu'ya getirmişti ve bu ordunun yarısını Ankara'da yanında tutuyordu. Ama düşmana tek kurşun atmıyor, attırmıyordu...

Mustafa Kemal Duruyor, Çeteler Savaşıyor...Ege'de Çerkes Ethem, Yörük Ali, Demirci Mehmet... Urfa'da

Hacı Mustafa, Maraş'ta Aslan Bey ve Muallim Hayrullah, Antep'te Molla Karayılan, Şahin Bey, Erzurum'da Gullebi Akif Ağa...

Harita: 1919-1920-1921 yıllarında Anadolu'da sıcak çatışma alanları böyleydi. Mustafa Kemal ordusuyla beraber Filistin'de cepheden kaçmış ve İngilizlere dünyanın en büyük askeri zaferini hediye etmişti. Mustafa Kemal'in savaş alanından kaçmasıyla asker sayısı azalan ve 40 kilometrelik cephesi korumasız kalan Yıldırım Ordular Grubu, direnememiş ve ağır bir yenilgiye uğramıştı. Osmanlı İmparatorluğu, silah bırakmış, müttefiklerden / İngilizler ve Fransızlardan barış istemek zorunda kalmıştı. Mondros Mütarekesi, Mustafa Kemal'in kankası Bahriye Nazırı Rauf Bey tarafından imzalanmış ve İngiliz-Fransız işgali başlamıştı. Düşman işgali altındaki şehirler (İstanbul hariç) kendi çetelerini kurdular ve düşmanla savaşmaya başladılar... Çünkü, ordu İttihatçı subayların elindeydi ve halk ordudan ümidi kesmişti... Kendi başının çaresine baktı...

Mustafa Kemal, 27 Aralık 1919 günü Sivas'tan Ankara'ya geldi. Ankara, İngiliz işgali altındaydı. Şehirde bir bölük Fransız askeri de vardı. Mustafa Kemal, düşman işgaline karşı değildi. Oysa, Filistin'den getirdiği 7'nci Ordu'nun yarısı (3'üncü Kolordu) Sivas'ta, diğer yarısı (20'nci Kolordu) Ankara'da elinin altındaydı...

Mustafa Kemal Duruyor, Çeteler Savaşıyor...
Muallim Hayrullah Çetesi, Maraş Yolunda
Fransız Askerini Öldürdü.

Fotoğraflar: Bir Maraş çetesi, sol altta çete başı Muallim Hayrullah...

1920 yılının Ocak ayındayız.

Hava buz gibi. Mustafa Kemal 10 gün önce işgal altındaki Ankara'ya geldi. Düşmanı Ankara'dan atmak için yeterli askeri güç elinin altında. Ama parmağını bile oynatmıyor. Çünkü; İngiliz-Fransız işgaline karşı değil.

Tam da bu sırada Maraş'ta bambaşka bir hava var. İşgal edilmiş olmak Maraşlıya ağır geliyor. 1 Aralık 1919 tarihinde Antep, Urfa ve Maraş'ın da içinde bulunduğu doğu bölgesi başkumandanlığına General Querette (Köret) atandı. General Querette 15 Aralık 1919 günü Antep Askeri Valisi Flye Saint Marie ile birlikte Maraş'a geldi. Yanında 400'ü Ermeni milis olmak üzere 1.500 (Binbeşyüz) asker vardı. Maraşlı Müslüman Türkler, cadde kenarlarında toplandılar, komutanı ve Fransız askerlerini protesto ettiler. Hava buz gibiydi ama siyasi ve askeri yönden giderek ısınıyordu.

Çok geçmedi, 6 Ocak 1920 günü Fransızlar İslahiye'ye bir birlik göndererek Maraş Yolu'nu güvence altına almaya çalıştılar. Fransızlar'ın yolu tutmak için gönderdiği askerler, Kılılı Köyü yakınında Muallim Hayrullah Bey çetesinin baskınına uğradı. 30 Fransız askeri burada öldürüldü. Ertesi gün / 7 Ocak'ta Bahçe'den Maraş'a gelmekte olan Fransız birlikleri Eloğlu'nun (bugün Türkoğlu) Ceceli Köyü'nü bastılar. Ceceli Köyü'nü yakıp yıktılar. Köy halkına büyük işkence ve zulüm yaptıktan sonra, Eloğlu'na girdiler. Ceceli ve Eloğlu köylerinde 22 kişiyi öldürdük-

ten sonra küçük ve büyükbaş hayvanları yağmaladılar. Muallim Hayrullah Bey, çetesiyle Eloğlu'nu kuşattı...

TRT-1, bize yalan söyledi... Mustafa Kemal, İngiliz ve Fransız askerleriyle Ankara'da iki buçuk ay kardeş kardeş yaşadı. Gavur ordusunu kovmak için parmağını bile oynatmadı... Zaten Paşa, İstanbul'da da İngilizlerle 6 ay yaşamış ve hatta İngilizlerden Anadolu'da görev istemişti [303,304].

Hacı Mustafa'nın Çeteleri, 2 Ay Süren Kanlı Bir Savaştan Sonra Fransız Askerlerini Kaçmaya İkna Etti. Fransız İşgalciler Urfa'dan Çekiliyor...

Fotoğraf: Urfa'da Fransız Ordusu'na kan kusturan direnişçilerin kahraman lideri Hacı Mustafa...

İngilizlerin, biraz da Fransızların kıymetlisi Mustafa Kemal... 4 Nisan 1920. Fransız Ordusu, topukladı. Ağır silahlarını bırakarak Urfa'dan kaçıyorlar... Urfa Mondros Ateşkes Antlaşmasından sonra önce İngilizler tarafından işgal edildi. Müttefikler arasında anlaşmazlık çıkınca İngilizler Urfa'yı Fransızlara terk etti. Hacı Kamilzade Hacı Mustafa başkanlığında oluşturulan Kuvayı Milliye ordusu 7 Şubat 1920'de şehirdeki Fransız komutana bir ültimatom vererek 24 saat içinde Urfa'yı boşalt-

malarını istedi. Fransız komutanın zaman kazanmaya yönelik cevabı ve devreye İngilizleri sokarak Osmanlı Hükümetine baskı yapmaya kalkışması üzerine 8-9 Şubat gecesi Fransızlara karşı taarruza geçildi. Çarpışmalar 10 Nisan'a kadar devam etti. Fransızlar, 11 Nisan'da birliklerinin yarısını kaybetmiş olarak Urfa'yı terk ettiler. Kaçtılar. Urfa, işte bu yüzden Şanlıurfa...

Mustafa Kemal bugünlerde İngilizlerin yardımıyla Padişah'tan kopardığı Osmanlı Meclisi'ni Ankara'da toplamaya çalışıyor... Filistin'de savaş alanından kaçarken yanında getirdiği 7'nci Ordu ise, yarısı Ankara'da, yarısı Sivas'ta tembel tembel oturuyor.

Mustafa Kemal ve Askerleri Savaş Alanından Kaçınca... Antep, Kendi Göbeğini Kendi Kesiyor. Molla Karayılan, Şahin Bey ve Aslan Bey Çeteleri Fransız Ordusu'na Saldırdı....

Fotoğraflar: Fransız uçakları Antep Kalesi'ni ve şehir içindeki siperleri bombalarken.

Ortada Şahin Bey ve sağda Maraş'ta Fransız Ordusu'nu şehirden kovduktan sonra Antep'i kurtarmaya koşan Aslan Bey... 1

Nisan 1920. Antep halkı Fransız Ordusu'nu şehirden kovmak için silahlanmıştı. Molla Karayılan, Şahin Bey ve Aslan Bey çeteleri organize bir baskınla Antep'in içindeki Fransız askerlerini öldürmeye başladı.

Savunma harbi tamamen sivil nitelikteydi. Antep Müdafaası, Ankara'da Meclis'in açılmasından 23 gün önce başladı. Ankara'dan yönetilmedi. İstanbul, Ankara, Samsun, Erzurum gibi şehirlerin İngiliz işgali altında olması nasıl umurunda değilse, Antep de Mustafa Kemal'in umurunda değildi. Fransız Ordusu, çareyi şehir dışına çekilmekte buldu. Savaş 11 ay sürecektir... Savunma süresince Fransızlar şehre 70 bin top mermisi atacak, 6 bin 317 Antepli şehit olacaktır. Bu sayı, Sakarya Harbi'ndeki şehit sayısından fazladır...

ANKARA'DA ERMENİ PROBLEMİ

Ankara'nın nüfus yapısına bakıldığında 1830 sayımında bile kentin 107 mahallesinin 57'sinde sadece Müslümanlar, 27'sinde sadece gayrimüslimler, 23'ünde ise karma yerleşim bulunmaktaydı. Ayrıca kentteki en büyük gayrimüslim topluluğunu Katolik Ermenileri oluşturmaktaydı. Ekonomik faaliyet açısından ise Müslümanlar özellikle tarım ve hayvancılık ile uğraşırken, gayrimüslimlerin sarraflık, kuyumculuk, tefecilik, inşaat, marangozluk ve dokumacılık yaptıkları anlaşılmaktadır.[305]

Ankara'daki Ermeniler'in çoğunluğunu devlete bağlılığı tam olan Roma Katolikleri oluşturmaktadır. Bunlar, Ermeni denilmesini bile istememekte ve kendilerini "Katolik milleti" olarak adlandırmaktadırlar. Türkçe konuşmakta, ancak Ermeni harfleriyle yazmaktadırlar. 1915 yılındaki tehcir kararı Ankara Valisi ve emniyet müdürü tarafından reddedilir. Ankara Valisi Hasan Mazhar Bey, Dahiliye Nazırı Talat Bey'e emri uygulamayacağını resmen bildirir. Ermenileri göndermeyecektir. Hasan Mazhar Bey, "Ben valiyim, eşkıya değilim. Bu işi yapamam. Bir başkası gelir benim koltuğuma oturur, o yapar" demiştir. Tehcire karşı tam 3 ay direnmiştir. O yüzden 1915 Ağustos başında görevinden alınır ve memuriyetten atılır. (Mondros Mütarekesi'nin ardından Ermenilerin yaşadığı büyük trajediyi araştırmak için kurulan komisyona müfettiş olarak atanır. Hasan Mazhar Bey, bugün konuyla ilgili bildiklerimizin önemli bir kısmını borçlu olduğumuz en önemli isimlerden biridir.)

Göçe zorlananlar başlangıçta ağırlıklı olarak Gregoryan Ermenilerdir. Katolik ve Protestanların bundan muaf tutuldukları ifade edilmektedir. Böl ve yönet politikası; önce Gregoryenler gönderilir. Protestanlar ve

Katolikler buna karşı çıkmaz. Sonra Protestanlar gönderilir, Katolikler buna karşı çıkmaz. En sonunda Katolikler gönderilir. Zaten karşı çıkacak kimse kalmamıştır. Bundan sonrasında yaşananlar için farklı rivayetler bulunmaktadır. Katolik Ermenilerin tehcirden muaf oldukları bilgisi ile birlikte, İstanos'lu (Zir Vadisi) Ermenilerin Ankara'ya toplandıkları, Katolik erkeklerin ayrıldıktan sonra akıbetlerinin belirsiz hale geldiği, kadın ve çocukların ise bir kısmının Müslümanlığı kabul ederek şehirde Türklerin yanına verildikleri, Müslümanlığı kabul etmeyenlerin ise Suriye ve Mezopotamya'ya gönderildikleri belirtilmektedir.

Popüler tarihçi Murat Bardakçı'nın ortaya çıkardığı Talat Paşa'nın defterine göre, 1915 yılı başında Ankara'da 44 bin 661 Ermeni yaşamaktaydı. Tehcirden sonra (1917 yılı başında) Ankara'da yaşayan Ermeni sayısı, başka vilayetlerden Ankara'ya gelen 410 Ermeni dahil, 12 bin 766'ya düşmüştür. Murat Bardakçı, tehcirde kaç Ankaralı Ermeni'nin öldüğünü bilmenin imkânsız olduğunu ileri sürüyor. Oysa öyle değil. Biraz daha yakından baksaydı, Bardakçı da ölü sayısını görebilirdi. Çünkü, yine Talat Paşa'nın defterine göre tehcir edilen Ankara Ermenileri'nden Suriye'ye ulaşanların sayısı 1.234, Der Zor'a ulaşanların sayısı 10, Musul'a ulaşanların sayısı 152 ve Beyrut'a ulaşanların sayısı da 50'dir. Yani toplarsak sadece 1.446 Ankara Ermenisi sağ kalmıştır. 3.067 Ankara Ermenisi ise Konya'da, Adana'da, Urfa'da vb. görünmektedir. (Ne demekse?) Buna göre (yani Talat Paşa'nın defterine göre) en az 27.332 Ankara Ermenisi göç yollarında kaybolmuştur.

Yani ölmüştür.

Ayrıca Talat Paşa'nın defteri, 1915-1917 arasını kapsamaktadır. 1917 ve 1918'de neler oldu? Geriye kalan Katolik Ankara Ermenilerine ne yapıldı? Vatikan'a bağlı olan ve Ermenice değil, Türkçe konuşan bu Ermenilerin de sürgüne gönderildiğine dair tasnif edilmemiş bilgiler var. (Belki de gerçekte Ermeni değil, Hristiyan Türklerdi bunlar.) Katolik Ankara Ermenilerinin de yüzde 70 oranında ölmüş olduklarını düşünmek mantıklı olacaktır. Böyleyse, tehcirde öldürülen Ankaralı Ermeni sayısı 40.000'e yaklaşmaktadır.

Ayrıca, kuyumculuk ve inşaatçılık yapan zengin Ermenilerin oturdukları mahalleler 1917 yılında nasıl çıktığı anlaşılamayan bir yangınla kül edilmiştir. (Falih Rıfkı Atay, Çankaya adlı kitabının sansürsüz baskısında, bu yangınların Hristiyan izlerini silmek için hükümet tarafından çıkarıldığını yazmıştır.)

1918'de, Mondros'tan sonra, yeniden dönebilecekleri kararı çıktığında, zaten az sayıda Ermeni hayatta kalabilmiştir. Ölüme sürüldüğün diyarlara dönmek de öyle kolay değildir. Ama Anadolu'daki işgalin de doğurduğu bir ortam vardır. Geriye gelinebilir gibi, bir yumuşama varmış gibidir. Ama çok az insan dönebilir. Çöllerde doğan talihsiz birkaç çocuk da geri gelir. Ama nereye? Ermeni malları, evleri, tarlaları, dükkanları, üretim araçları ne var ne yoksa her şey, (yakılan mahalleler dışında) kapanın elinde kalmıştır.

Mustafa Kemal'in geldiği Ankara'da hem İngiliz-Fransız işgali vardır, hem de az sayıda Ermeni geri dönmüştür ve mallarını geri istemektedir. İngiliz ve Fransız askerleri, bulabildikleri yağmalanmış malları bu son Ermenilere iade etmeye çalışırlar. Bu hiç de kolay olmayacaktır. Çünkü, Ankara halkının önemli bir bölümü Ermeni mallarının tadını almıştır ve Ermeni soykırımı, bu mallar üzerinden Ankara'da kendine ciddi bir taban bulmuştur.

Mesela; geri dönebilen bir Ermeni, eskiden sahip olduğu bir halının bulunduğu evi tespit eder. İki İngiliz askeriyle birlikte gider ve bu halıyı alır. Sıranın kendilerine de geleceğinden korkan yağmacılar, şöyle bir söylenti yaymaya başlarlar: "Ermeniler, Türkleri soyuyor."

Halı, camide bulunursa ve geri alınırsa daha da güzel: "Ermeniler camileri soyuyor."

Kasapyan Köşkü / Çankaya Köşkü

Mustafa Kemal'in Ankara'dayken yaşadığı (bugün Müze Köşkü olarak adlandırılan) ilk Çankaya Köşkü'nün girişinde, duvara çakılı bir plaketin üzerinde bina ile ilgili şu satırları görürsünüz:

"Eski bir bağ evidir. Ankaralı Bulgurluzade Mehmet ve Rıfat Beyler tarafından satın alınmış olup, 1921 yılı başla-

rında Ankara Müftüsü Hoca Rıfat Börekçi'nin önderliğinde, Ankara halkı adına Atatürk'e armağan edilmiştir. Atatürk tarafından ordu namına devir ve ferağ edilmesi üzerine 'Ordu Köşkü' adını alan bina, ilk haliyle alt kat holünde mermer bir havuzu bulunan iki katlı bir yapıdır. 1921 yılı Haziran ayı başlarında Atatürk Ankara Garı'nda ikamet etmekte olduğu konuttan bu Köşk'e küçük bir onarımdan sonra taşınmışlardır."

Bu resmi plaket, bize tarihin nasıl tahrif edildiğini açıkça göstermektedir.

Bir kere, Ankaralı Bulgurluzade Mehmet ve Rıfat Beyler, bu evi kimden satın almışlar, belli değildir. (Yoksa satın almamış, el koymuşlar mı diyelim?) Plaketi yazanlar, elbette evin ilk sahibini bilmektedirler. Belli ki Ermeni kelimesinden ödleri kopmaktadır. Plakette ayrıca, Fikriye'nin adı da geçmemektedir ki, bu da ayrı bir saygısızlıktır. Sonra Rıfat Efendi sadece müftü değildi. Müdafa-i Hukuk Cemiyeti reisiydi. Yani, şehirdeki ittihatçıların lideri konumundaydı ki, plakette bu yoktur.

ataturkdevrimleri.com adlı internet sitesine göreyse; Çankaya'daki bağevi Ankara Şehremaneti (Belediyesi) tarafından 30 Mayıs 1921'de Mustafa Kemal'e armağan edilmiştir. Sitenin anlatımında resmi anlatımın tersine ne Bulgurluzadeler, ne Rıfat Efendi vardır. Fikriye'den bu site de bahsetmez. Ayrıca evin ilk sahibi veya sahipleri konusu belirsizdir.

Bir diğeri, gazeteci Soner Yalçın'ın anlatımıdır. O, şöyle anlatır:

"Çankaya Köşkü'nün İlk Sahibi Ermeniydi.13 Mayıs 1921. Mustafa Kemal gün doğarken uyandı. Halbuki yatalı bir iki saat olmuştu, dışarıdaki gürültüye uyanmıştı. Pencereyi açtı, gürültü çıkaranları seyretmeye başladı. Ankara Garı bitişiğindeki iki katlı istasyon şefi lojmanını hem ev hem de çalışma ofisi olarak kullanıyordu. Tren istasyonu, son dönemlerde olduğu gibi, o gün de asker ve cephane nakillerinden birine tanıklık ediyordu. Kuzeni Fikriye, ayak sesinden Mustafa Kemal'in uyandığını anlayıp, her sabah pişirdiği orta şekerli kahveyi odasına götürdü. Sivas'tan beri Mustafa Kemal'in hizmetinde olan Ali Çavuş da gazetesini getirdi. Bugün Hakimiyeti-i Milliye Gazetesi'nden konukları gelecekti. İnönü zaferi ve Türk ordusunun son durumu hakkında röportaj

yapacaklardı. Birkaç saat sonra başta Ruşen Eşref Ünaydın olmak üzere gazeteciler geldi. Kahveler içildi, röportaj yapıldı. Mustafa Kemal'in yorgunluğu Ruşen Eşref'in dikkatini çekti. Mesele anlaşıldı. Mustafa Kemal sabaha kadar çalışıyor, uykuya daldığı sırada tren garının gürültüsüyle uyanmak zorunda kalıyordu.

Ruşen Eşref'e göre, ulusal kurtuluş savaşını organize eden beynin dinlenmesi gerekiyordu...

Röportajdan 3 gün sonra Ruşen Eşref, Mustafa Kemal'i Ankara'nın yazlık bağ evlerinin bulunduğu Çankaya sırtlarında atla dolaşmaya ikna etti. İşte bu at gezintisi Çankaya Köşkü'nün doğmasına neden olacaktı.

Kente hâkim bir tepe olan Çankaya'da büyük bağlar ve meyve bahçeleri vardı. Bağ ve bahçelerin içine tek katlı gösterişsiz evler yapılmıştı. Mustafa Kemal, beğendiği bağ evini gösterdi. İki katlı, moloz taşlı, döşemeleri ve çatısı ahşap, çatısı kiremitle örtülü bir evdi burası. Zemin katındaki taşlığın iki yanında, birisi daha küçük iki oda vardı. Küçük odanın arkasındaki merdivenden üst kata çıkılıyordu. Üst kat zemin katın aynısıydı. Ayrıca çıkma iki balkonu vardı. Tuvalet dışarıdaydı.

Ankara'ya hâkim bir tepede yeşillikler içinde bulunan bu bağ evinin beğenilmesinin en önemli nedeni, arazi içinde üç ayrı evin olmasıydı. Bunlar korumalar, yaverler ve yardımcılar için kullanılabilecekti. Beğenilen ev, Kasapyan bağ evi olarak biliniyordu. Ankaralı Ermeni bir tüccar tarafından yaptırılmıştı. Zengin bir kuyumcu olan ev sahibi, savaş sırasında kenti terk ederken, bağ evini de eşyalarıyla birlikte Ankara'nın tanınmış ailelerinden Bulgurluzadeler'e satmıştı. Mustafa Kemal'in bağ evini beğendiğini öğrenen Müdafa-i Hukuk Cemiyeti Başkanı, Ankara Müftüsü Rıfat Börekçi, hemşehrilerinden topladığı paralarla 4 bin 500 liraya Bulgurluzadeler'den satın aldı ve Mustafa Kemal'e hediye etti. O da evi tek şartla kabul etti. Bağ evini Türk Silahlı Kuvvetleri'ne bağışlayacaktı. Aynı yıl tescil işlemleri Millî Savunma Bakanlığı adına yapıldı. Kasapyan bağ evinin sahibi Mehmetçik'ti. Adı Ordu Evi oldu. Kiracısı ise Mustafa Kemal'di. Haziran ayında, Fikriye ve yardımcılarıyla bu bağ evine taşındı. Köşk, Fikriye Hanım'ın zevklerine göre döşenmişti. Çankaya Köşkü'nün ilk First Lady'si Fikriye Hanım'dı." [306].

Soner Yalçın'ın anlatımı, ilk bakışta bilinenden farklı bilgiler taşır gibi görünmektedir. Mesela "Çankaya Köşkü'nün ilk sahibi Ermeniydi"

diyerek tüylerimizi diken diken eder. Sonra, Rıfat Efendi'nin aynı zamanda Müdafa-i Hukuk Cemiyeti Başkanı olduğunu da söyler. Bu da çok tehlikeli bir bilgidir. Bu bilgi ittihatçı bağlantısını, o da Ermeni mallarının yağmalanmasını hatırlatabilir. Bir kere daha irkiliriz. Ama sonra, Kasapyan savaş sırasında kenti terk eder. Hangi savaş? 1402 yılındaki Ankara Savaşı'ndan beri Ankara'da hiç savaş olmadı. Ama, Kasapyan şehri terk etmeden, evini Ankara'nın zenginlerinden Bulgurluzadeler'e satar. Ankara Müftüsü Rıfat Börekçi halktan para toplar, evi satın alır ve (bir biçimde) Mustafa Kemal'in kullanımına bırakır. Oh be! Rahatlıyoruz. Çankaya Köşkü, az daha yağmalanmış bir Ermeni mülkü çıkacaktı. Ucuz kurtulduk. Ancak, Soner Yalçın giderayak yapar gene gıcıklığını. Fikriye'yi ilk First Lady ilan eder. Anlaşıldı, elimizi Fikriye'nin kanına bulayacağız. Ama şimdi değil, daha sonra. Ha, az daha es geçiyordum. Mustafa Kemal, Ruşen Eşref ile birlikte at üstünde Çankaya sırtlarını dolaşırken, yanında Fikriye de vardır. Ve işin aslı Soner Yalçın'ın yazdığı gibi değildir. Kasapyan bağ evini aslında Mustafa Kemal değil, Fikriye beğenmiştir. Mustafa Kemal'e "Evimiz burası olsun." demiştir. Çankaya Köşkü'nü Fikriye'ye borçluyuz. Ama sonradan Fikriye ile ilgili bütün dokümanlar sansüre tabi tutulmuştur. Ve elbette Fikriye, Ruşen Eşref'in anılarından da çıkarılmıştır.

Ancak, Ankara Sevdam adlı internet sitesindeki Çankaya ilçesi başlıklı bölümü okuyunca, her şey biraz daha yerine oturur. Site, şöyle anlatmaktadır Çankaya Köşkü'nün geçmişini:

> "Milli Mücadele yıllarında Ankara'da bulunan Ermenilerin şehri terk etmesi sonucu, Dikmen Köyü'nün hudutları içerisinde, İngiliz tüccarı Edward'ın yaptırdığı bağ evi, daha sonra Kasapyan isimli bir Ermeni tarafından satın alınır. Bu Ermeni'nin şehri terk etmesi sonucu, ev Ankara Belediye Reisliği'ne geçer. Belediye, bu evi Ankara eşrafından Bulgurluzade Mehmet Bey'e satar. Mustafa Kemal Paşa ise bu tarihlerde Ankara Tren İstasyonu'nda bulunan 'direksiyon' binasında konaklamaktadır. Bu duruma razı olmayan Ankaralılar, bu evi Ankara Belediye Reisi Kütükçüzade Ali Bey

marifetiyle Bulgurluzade Mehmet Efendi'den satın alarak, Mustafa Kemal Paşa'ya hediye ederler. Mustafa Kemal Paşa, Ankara Belediyesi'nce kendisine hediye edilen bu bağ evine 1921 yılı yaz başında taşınır. Daha sonra bu köşk, Mustafa Kemal Paşa'nın taşınmasından sonra Çankaya Köşkü, Çankaya ya da yalnızca Köşk olarak anılmaya başlar."

Yukarıdaki alıntıdaki Türkçe ve mantık hataları bana ait değildir. Ben olduğu gibi kopyaladım.

Evet, mesele anlaşılmıştır. Çankaya Köşkü, Ankara Belediyesi tarafından yağmalanmış bir Ermeni mülküdür. Çünkü, "Ermeni'nin şehri terk etmesi sonucu ev, Ankara Belediye Reisliği'ne geçer." denilmektedir. Dünyada böyle bir mülkiyet değişikliği olamaz. Gayrimenkullerin mülkiyeti, ancak tapu siciline şerh ile mümkündür. Ankara hakkında sağlıklı bilgiler veren bu sitede, Ankara Müftüsü Rıfat Efendi'den bu vesileyle tek kelimeyle bile bahsedilmez. Bu anlatımda anlaşılmayan tek şey, Ankara Belediyesi'nin evi önce satması (Bu satış eğer yapılmışsa yetkisiz satıştır.), sonra da nedense yeniden satın alıp, Mustafa Kemal'e bağışlamasıdır. Satış/alış kısmını çıkarırsak bu iş şöyle olmuştur: Ankara Belediyesi, kendine ait olmayan bir evi (Ermeni evini) Mustafa Kemal'e armağan etmiştir. Hukuk diye bir şey varsa, o ilk köşk ile Çankaya Köşkü'nün arazisi bugün bile Kasapyan Ailesi'ne aittir.

Son Sözü Kasapyan Ailesi Söylüyor

Halen Kanada'da yaşayan Kasapyan Ailesi'nden Mimar Edward J. Çuhacı'ya göre Çankaya Köşkü'nü Kasapyan ailesi hiç kimseye satmamıştır. Devrin hükümeti, yalnız o köşkü değil, bütün mallarını ve mülklerini ellerinden alıp 1915 yılında tüm aileyi sürgüne sevk etmiştir. Çuhacı'nın babası Ohannes Kasapyan (1857-1944) Ankara doğumlu. O tarihlerde yabancı bir şirketin sahibi olduğu demiryolunda çalışması vesilesiyle, tüm aileyi Ankara'dan Konya yoluyla İstanbul'a kaçırmıştır. Ayrıca Kasapyan Ailesi'nin sahip oldukları mülkler arasında Keçiören'deki bağ evi de vardı ve bu bağa da Vehbi Koç ailesi sahip olmuştur. Çuhacı şöyle anlatır: "15-20 sene önce İstanbul gazetelerinden birinde bu bağ evinin

resmi çıkmıştı -bu evi Vehbi Bey müzeye çevirmişti- ve annem, rahmetli Vehbi Bey'e bir mektup yazmıştı. Vehbi Bey de anneme o bağ evinin renkli bir fotoğrafını yollamıştı. Ayrıca Ankara'da dedemin ailesi ve kardeşleri kendi paralarıyla bir (Ermeni Katolik) kilise inşa etmişlerdi ki, bu kilise de yakılmıştır."

Bence tartışma bitmiştir. Çankaya Köşkü bir Ermeni mülküdür.

Mustafa Kemal'in "süngümle çizdim" dediği sınırlar kevgir gibi. 13 Kasım'da İstanbul'u, 2 Aralık'ta İzmit, Eskişehir ve Ankara'yı işgal eden İngilizler 17 Aralık'ta Antep'e girdi...Mustafa Kemal ve ordusu savaştan kaçınca iş başa düştü. Şehri, Antep halkı koruyacak...

Antep 1918 / Filistin'de Cepheden Kaçan
Mustafa Kemal'in Yarattığı Felaket Büyüyor...
İngilizler Kilis'ten Sonra Antep'e Girdi...

19 Aralık 1918. İngiliz Ordusu, Halep'in 120 kilometre kuzeyindeki Antep'i işgal etti. Hemen öncesi şöyle: Mustafa Kemal, ordusuyla beraber cepheden kaçtı. 7'nci Ordu'nun yarısı Konya'ya, yarısı da Sivas'a gitti. Güney vilayetlerini koruyacak asker kalmayınca İngilizler sırasıyla Nablus, Dera, Şam, Humus, Hama, Halep'i ve Kilis'i ardından da Antep'i işgal etti. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalandığı tarihte Türk kuvvetlerinin elinde kalan Katma İstasyonu'ndan 80 km içeride kalan Antep şehri, bölgenin önemli bir ticaret ve sanayi merkeziydi. Bu önemli merkez, antlaşmanın 7'nci maddesine dayanılarak, 17 Aralık 1918 tarihinde İngiliz işgaline maruz kalmıştır.

İngiliz işgal kuvvetlerini; 5'inci İngiliz Tümeni'nin 3'üncü Süvari Tugayı, bir istihkâm müfrezesi, bir batarya ve bir otomobilli ağır makineli tüfek kıtaları oluşturmaktaydı. İngiliz kuvvetleri, Antep'e hâkim bir mevkide bulunan Amerikan Koleji'ni9 işgal ederek koleje yerleşmişlerdir. Bir İngiliz albay ile Binbaşı Mils, Antep Hükümet Konağına gelerek Antep Mutasarrıfı Celal Bey ile bir görüşme yapıp, Antep'e gelme sebeplerini açıkladılar. Bu görüşmede, "Halep'te fazla asker ve hayvanları bulunduğu için kışı çıkarmak ve iaşe temini maksadıyla geldikleri ve bu hareketlerinin işgal mahiyetinde olmadığı" İngilizlerin şehre gelme sebepleri arasında gösterilmiştir.10 Ancak Antep halkı bunu yutmamıştır.

Antep'te İngiliz işgali dolayısıyla bir miting yapılmış ve mitingde Antep Belediye Başkanı Lütfi Bey, "halkın bu işgali reddettiğini, ahalisinin yüzde 90'ı Müslüman ve Türk olan, öz topraklarının haksız olarak işgal edildiğini beyan etmiştir [307-310].

Çerkes Ethem ve Yeşil Ordu'nun,
Mustafa Suphi ve Kızıl Alay'ın tasfiyesi

Biliyorsunuz; Mustafa Kemal, 27 Aralık 1919'da Ankara'ya gelir. İstanbul'a geri çağrıldığı için askerlikten istifa etmiştir. Osmanlı Meclis-i Mebusanı İstanbul'da olduğu için, Ankara'da bir millet meclisi açılmasının imkânı yoktur. Zaten, Teşkilat-esasiye Kanunu'na / Osmanlı Anayasası'na göre buna imkân da yoktur. Meclis, İstanbul'dan başka bir yerde toplanamaz. Bu yüzden Mustafa Kemal'in şimdilik mütevazi bir unvanı vardır: Heyet-i Temsiliye Reisi.

İngilizler, 16 Mart 1920'de İstanbul'daki Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nı basarlar ve Rauf (Orbay) ve Kara Vasıf beyleri Malta Adası'na gönderip hapsederler. Bahriye eski Nazırı Rauf Orbay, İngilizciydi. Mondros Mütarekesi'ni imzalayan heyetin başkanı olduğu için herkes ondan nefret ediyordu. Ama Anadolu Operasyonu'nda Mustafa Kemal'e lazımdı. Malta Adası'na götürülünce İngilizci suçlamasından kurtuldu. İlerde işe yarayacak. İngilizlerin Meclis-i Mebusanı basması Mustafa Kemal için muhteşem bir pas oldu. Zaten, Meclis'in basılacağını ve kapatılacağını önceden bilmektedir. Tanıdığı milletvekillerini baskın öncesi uyarır. İstanbul'da büyük olaylar olacağını bildirir ve onlardan Ankara'ya gelmelerini ister.

Aslında İngilizler, bu operasyonla Padişah ile milletvekillerinin bağını kopartmış ve Osmanlı Meclisi'ni de (Malta ile korkutarak) Ankara'ya sürmüş olurlar. İngiliz planına göre; Padişah ve Ankara'da toplanacak olan Meclis arasında ikilik çıkması kaçınılmazdır. Padişaha bağlı güçlerle, Ankara'nın etrafında oluşacak kuvvet birbirine girecek, iç savaş başlayacak ve Vahideddin'de İngilizlerle uğraşacak takat kalmayacaktır. Aslan (Osmanlı İmparatorluğu), kediye (Mustafa Kemal'e) boğdurulacaktır.

İstanbul'daki meclisin kapatılma tarihi 16 Mart, Ankara'daki haydut meclisin açılma tarihi de 23 Nisan'dır. Yani arada sadece bir ay bir hafta zaman farkı vardır.

Meclis-i Mebusan'ın İngiliz oyunuyla ve kanuna aykırı bir şekilde Ankara'ya taşınmasıyla birlikte, Anadolu'daki siyasi/askeri aktörlerin sayısı dörde çıkmıştır. Bunlar, İngiliz-Fransız-İtalyan işgal kuvvetleri, Yunan ordusu, Padişah (İstanbul Hükümeti) ve Mustafa Kemal'in denetimindeki Haydut BMM şeklinde adlandırılabilir. Ankara'daki meclis hayduttur, çünkü seçimlerin yapılması ve meclisin açılması için padişah iradesi yoktur. Ve zaten, Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'na yani Osmanlı Anayasası'na göre, meclis İstanbul dışında toplanamaz...

Mustafa Kemal, 27 Aralık 1919'da Ankara'ya geldiğinde şehir İngiliz Ordusu'nun işgali altındaydı. Mustafa Kemal'in 7'nci Ordusu da Ankara'daydı. Mustafa Kemal İngilizlerle anlaşmıştı... Ankara'ya gelişinden 2,5 ay sonra...

İngiliz Ordusu, Ankara'nın İşgaline Son Verdi...

Meclis'i Ankara'ya Gönderme Operasyonu...

11 Mart 1920. 1918 yılında, Aralık ayının ilk günlerinde Ankara'yı işgal eden ve bu işgali 1 yıl 4 ay sürdüren İngiliz Ordusu, General Harington'dan gelen emir üzerine sabah erken saatlerde trenle Ankara'dan ayrıldı. Ankara'daki İngiliz askerlerinin sayısı bir ara 2.000'e ulaşmıştı. 16 aylık işgal sırasında İngilizlerle Ankaralılar ve Mustafa Kemal'in 7'nci Ordusu'nun yarısı (Ali Fuat Paşa'nın (Cebesoy) 20'nci Kolordusu) arasında hiçbir çatışma olmadı. İngiliz Ordusu ile Türk Ordusu, Ankara'da kardeş kardeş yaşadı. Mustafa Kemal, 27 Aralık 1919'da Ankara'ya geldiğinde İngiliz İşgali vardı. Tek kurşun atmamıştır.

Mustafa Kemal Para Peşinde. Batum'u 10 Milyon Altın Karşılığında Rusya'ya Satıyor

Paralel sadrazam Mustafa Kemal ve Paralel Sivas Hükümeti parasızlık yüzünden başarısız olmuş, Mustafa Kemal de Ankara'ya gelmiş ve yeni bir girişim başlatmıştı. Uydurma bir meclis topladı ama milletvekili adı verdiği şahıslara maaş ödemesi lazım. Ayrıca Padişah ile Mustafa Kemal arasında yalpa yapan kolordu komutanlarına ve karargâh subaylarına da maaş ödemek gerekiyor. Ayrıca Mülki idareye de para lazım. Kolları sıvadı. Ankara'da uydurma Meclis toplanır toplanmaz, sadece 3 gün sonra / 26 Nisan 1920 tarihinde Mustafa Kemal, Brest Li-

tovks Antlaşmasıyla Osmanlı İmparatorluğuna geri verilmiş bulunan Batum'u para karşılığında Rusya'ya iade etmeyi teklif etti. TİTE (Türk İnkılap Tarihi Enstitüdü) belgelerinde Mustafa Kemal'in Lenin'e gönderdiği mektubun transkripti var. Aşağıdadır.

305 - TÜRKİYE'NİN SOVYET RUSYA İLE BERABER EMPERYALİST HÜKÜMETLERE KARŞI SAVAŞ VE YARDIM TEKLİFİ

(26. IV. 1920)

Türkiye Büyük Millet Meclisinin Moskova Hükümetine birinci Teklifnamesidir.

1- Emperyalist Hükümetler aleyhine harekâtı ve bunların tahtı tahakküm ve esaretinde bulunan mazlum insanların tahlisi gayesini istihdaf eden Bolşevik Ruslarla tevhidi mesai ve harekâtı kabul ediyoruz.

2- Bolşevik kuvvetleri Gürcistan üzerine harekâtı askeriye yapar veyahut takıp edeceği siyaset ve göstereceği tesir ve nüfuzla Gürcistan'ın da Bolşevik ittifakına dahil olmasını ve içlerindeki İngiliz kuvvetlerini çıkarmak üzere bunlar aleyhine harekâta başlamasını temin ederse Türkiye Hükümeti de Emperyalist Ermeni hükümeti üzerine harekât[redacted]

3- Evvelâ milli topraklarımızı tahtı işgalde bulunduran Emperyalist kuvvetleri tard ve âtiyen emperyalizm aleyhine vuku bulacak mücadelâtı müşterekemiz için kuvayı dahiliyemizi tazzmv ettirmek üzere şimdilik ilk taksit olarak beş milyon altının ve takarrür ettirilecek miktarda cephane vesair vesaiti fenniyei harbiye ve malzemei sıhhiyenin ve yalnız şarkta icrayı harekât edecek kuvvetler için erzakın Rus Sovyet Cumhuriyetince temini rica olunur. İhtiramatı faike ve hissiyatı samimanemizin kabulünü rica eyleriz. Ankara 26/Nisan/1336-1920

Büyük Millet Meclisi Reisi
Mustafa Kemal

Büyük kurtarıcıya bakar mısınız? Kafkasya'yı ve Azerbaycan'ı Sovyetler Birliği'nin insafına terk etti.

İlk Taksit Olarak 5 Milyon Altını Alan Mustafa Kemal, Batum'u Ruslara Bıraktı. Ankara'da Meclis'teki 5 Batum Milletvekili Boş Yere Bağırdı Çağırdı. Adam Satmıştı. Geri Dönmedi

Belge fotoğraf: Ankara'da Meclis'in açılmasından 3 gün sonra Mustafa Kemal, Lenin'den ilk taksit olarak 5 milyon altın istiyor. Lenin, bu 5 milyon altını verecektir... Hatırlayalım; Mustafa Kemal, 18 Eylül 1918'de Filistin'de, 7'nci Ordu'yu cepheden çekerek savaş alanından kaçtı. Nablus, Deraa, Şam, Humus, Hama, Halep vb. gibi şehirleri İngilizlere teslim etti. Ama ortada yazılı bir anlaşma yoktu. 20 Ekim 1921'de Suriye, Lübnan, Hatay ve İskenderun'u Ankara Andlaşması ile yazılı olarak Fransızlara veren Mustafa Kemal, aslında bu eyleminden 7 ay kadar önce Batum'u Ruslara vermişti. Toprak vermedeki ilk sabıkası budur...

Batum'dur. Batum, 1878 yılından itibaren gitti geldi. Gitti geldi. Gitti geldi. Ve sonunda haydut Ankara Hükümeti ile SSCB arasında imzalanan 16 Mart 1921 tarihli Moskova Antlaşması ile Ruslara verildi. Bir

daha da gelmedi. (Aslında haydut Ankara Hükümeti, hiç kimse tarafından tanınmıyordu ve haliyle böyle bir anlaşma yapmaya yetkisi yoktu) Antlaşmayı, haydut Ankara Hükümeti adına; Dış İşleri Bakanı Yusuf Kemal Tengirşek, Milli Eğitim Bakanı Dr. Rıza Nur ve Moskova Büyük Elçisi General Ali Fuat Cebesoy imzaladı.

İŞTE BATUM'UN KISA HİKAYESİ

03 Mart 1878 tarihli Ayastafenos Antlaşmasına göre; 1 milyar 400 milyon ruble savaş tazminatının, 400 milyon Rubleye indirilmesi karşılığında, Osmanlı Devleti Kars, Ardahan, Batum, Eleşkirt Vadisi ve doğu Bayezıt'ı kendilerine bağlı yerlerle birlikte Soğanlı dağına kadar, Çarlık Rusyası'na verdi.

13 Temmuz 1878 tarihli Berlin Antlaşması'na göre; Antlaşmanın 58. maddesine göre: Osmanlı Devleti doğuda; Ardahan, Kars ve Batum'u Rusya'ya terk edecek...

3 Mart 1918 tarihli Brest-Litovsk Antlaşmasına göre; Rusya Kars, Ardahan ve Batum'u Osmanlı devletine geri verdi. Ayrıca Bütün Doğu Anadolu dan da çekildi. Osmanlı ordusu doğuda ilerleyerek Batum, Kars ve Ardahan'ı ele geçirdi.

4 Haziran 1918 Batum Antlaşması'na göre; Bu antlaşma ile 1878 Ayastafenos ve Berlin Antlaşmaları ile kaybettiğimiz Batum dâhil diğer topraklar geri alındı. 15 Ağustos 1918 tarihinde de Padişah Vahideddin bir beyanname yayınlayarak Elviye-i Selâse'nin (Kars, Ardahan ve Batum'un) resmen Anavatan'a bağlılığını ilan etti.

Temmuz 1918 Batum, Kars ve Ardahan plebisitine göre; Plebisit sonunda çoğunlukla halk, Osmanlı devletini istediğinden, Batum, Kars ve Ardahan Osmanlı devletine katıldı. Temmuz 1918 deki plebisit sonucuna göre Kars, Ardahan ve Batum sancaklarında; yaklaşık 28.000 Hıristiyan'a karşı, yaklaşık 300.000 Türk ve Müslüman nüfus yaşamaktaydı.

30 Ekim 1918 tarihli Mondros Mütarekesi'ne göre; Mondros, doğu sınırı ile ilgili olarak; "Brest Litovsk barışından sonra İran ve Kafkasya'ya giren Osmanlı birlikleri derhal 1914 sınırına kadar çekilecek, Anadolu dışındaki Osmanlı birlikleri ise en yakın Anlaşma Devletleri komutan-

lıklarına teslim olacak." şeklinde bir hüküm içermekteydi. Bu da Kars Ardahan ve Batum'un tekrar Ruslara geri verilmesi demekti.

Bölgesel savaşlara göre; İngilizler Aralık 1918 de işgal ettikleri Batum'u, Temmuz 1920 de terk ettiler. Bu durumdan istifade eden Gürcüler hemen Batum'u işgal ettiler. Ankara, bu durumu hemen protesto etti. Yerli halk mahalli önderlerin öncülüğünde Osmanlı ordusu yanında Gürcülerle savaşarak, 23 Şubat 1921 tarihinde Posof, Ardahan ve Artvin'i kurtararak anavatana bağladılar. Batum, Gürcistan'a verilen notadan 15 gün sonra Türk askeri tarafından geri alındı.

Alındı ama... Mustafa Kemal bu sırada Anadolu'yu Padişah Vahideddin'in elinden almaya çalışıyordu. Ankara'da bir Meclis açmıştı ama bu adamlara maaş vermesi gerekiyordu. Orduyu elinde tutabilmek için subayların maaşlarını da ödemeliydi.

Sadece bunlar mı?

Mülki memurların maaşlarını da vermeliydi. Üstelik devamlı ödeme yapması da şarttı.Fakat, Mustafa Kemal'in parası yoktu. Meclis'in açılmasından 3 gün sonra 26 Nisan 1920 tarihinde Meclis Başkanı olarak Rus Komünist Partisi Genel Sekreteri Lenin'e bir mektup yazdı. Batum'u Ruslara verebilirdi. İlk taksit olarak 5 milyon altın istedi. Lenin, bu 5 milyon altını verecektir. Mustafa Kemal, maaş meselesini çözmüştü. Hatta Komünistler Mustafa Kemal'e fasılalarla 18 milyon altın gönderecektir.

16 Mart 1921 tarihli Moskova Antlaşmasına göre; Türk heyeti, Diş İşleri Bakanı Yusuf Kemal Tengirşek, Milli Eğitim Bakanı Dr Rıza Nur ve Moskova Büyük Elçisi General Ali Fuat Cebesoy'dan oluşmaktaydı. Ama elbette ipler Meclis Reisi Mustafa Kemal'in elindeydi. Yasal hiçbir yetkisi olmamasına rağmen kararları O veriyordu. Antlaşmanın 2. maddesi gereği, orada kalan Türkler için dini, ticari, hukuki bir takım hak ve imtiyazlar elde edilerek, Batum Gürcistan Sovyet Cumhuriyeti'ne / aslında Rusya'ya bırakıldı.

Büyük Millet meclisinde bulunan 5 Batum Millet Vekili, verdikleri bir önerge ile bu antlaşmayı kabul etmediklerini ve Meclisin de bu antlaşmayı reddetmesini istemişlerdir. Ama, antlaşma Mecliste kabul edildi. Diş

İşleri Bakanı Yusuf Kemal (Tengirşek) Batum Milletvekillerine cevaben; "Ne yapalım Türkiye ve Türklüğün menfaati bunu gerektiriyordu" dedi.

13 Ekim 1921 tarihli Kars Antlaşmasına göre; Sakarya Savaşı'nın kazanılması sonucunda, Sovyetler Birliği ile Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan'ın katılımıyla Kars'ta bir konferans düzenlendi. Konferansta Türkiye'yi Kâzım Karabekir Paşa temsil etti. Bu Konferansta Büyük Millet Meclisi "Batum"un Gürcistan'a bırakılmasını bir kere daha teyit etti.

24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Antlaşmasına göre; Lozan'da, Batum ele alınmadı. Antlaşma metninin hiçbir yerinde Batum kelimesi geçmemiştir. 2'nci Büyük Millet Meclisi 11 Ağustos 1923 günü toplandı. Mecliste, İkinci Grup yani muhalefet yoktu. İsmet Paşa, şark (doğu) hududumuzla ilgili olarak: "Arkadaşlarım şark hududundan şikâyet ettiler. Bilirsiniz ki, garp hududunda, bizim bugün temin ettiklerimizden başkası, Misak-ı Millimiz dâhilinde değildi. Irak hududu ise, alâkadarların dostane şekilde halletmesine bağlı bırakıldı" şeklinde beyanda bulundu.

Yani, Batum sonsuza kadar gitti. Mustafa Kemal, Batum'u Ruslara satınca...

Batum Milletvekilleri, Şaşkına Döndü. Vatanları Nasıl Satılır? Karşı Çıktılar. Yakalarını Yırttılar. Yere Yatıp Ağladılar. Takrir Verip Satış Kararını Lanetlediler

Moskova Antlaşması'nın 21 Temmuz'da TBMM'nde onaylanması sırasında beş Batum Mebusu ortak takrir verdiler. Türk-Rus Antlaşmasını reddeden Batum Mebuslarının kırgınlıklarını ortaya koydukları bu takrirde şu ifadeler yer almıştır: "93 Harbi esnasında vatanlarını kahramane müdafaa eden Batumlular, Berlin ve Ayastefanos Muahedelerini parçalamak için Harb-i Umumiyi fırsat addeden Batumlular defaatle vatanlarının istihlâsı uğrunda kan dökmüş ve zaman zaman memleketi istila eden düşman kuvvetlerine maddi ve manevi kuvvetleriyle karşı koymaktan geri durmamışlardır. Elyevm anavatana iltihaktan başka bir gaye takip etmeyen Batumlular için Türkiye-Rusya Muahanet Ahitnamesi muzır ve âmâl-i milliyeye muhalif olmakla, daire-i intihabiyemiz olan Batum namına bu muahedeyi reddeder ve heyet-i aliyenizden reddini talep ederiz." Meclis Başkanlığına verilen bu takrir sonrası söz alan Hariciye Vekili Yusuf Kemal

Bey, Batum Mebuslarının dile getirdikleri teessürü kendisinin de duyduğunu fakat Türkiye'nin ve Türklüğün menfaatleri açısından bu antlaşmanın imzalanması gerektiğini, buna rağmen Batum mebuslarının isterlerse protesto haklarını kullanabileceklerini söyledi. Bu noktada söz alan Meclis Başkanı, takriri oylamaya sundu. Takrir nazar-ı itibara alınmadığından gündemden düştü ve Moskova Antlaşması'nın oylamasına geçildi. Antlaşmaya dair yapılan oylamada Batum Mebusları Ali Rıza, Ahmet Fevzi, Ahmet Akif Beylerin isimlerine rastlanmadığı ve dolayısıyla oylamaya katılmadıkları anlaşılmaktadır. Ahmet Nuri Efendi Moskova Antlaşması'nın onaylanması yönünde oy kullanırken, Mecliste red oyu veren iki kişiden birisi Batum Mebusu [311,312].

Fotoğraf: Mart ayında seçilen ve 23 Nisan 1920 tarihinde Ankara'daki Meclis'e katılan Batum Milletvekillerinden 4'ü...

Uzun süre sansürlenen veya görmezden gelinen mektup, yazışma ve arşivler yün yüzüne çıktıkça, aslında o yıllarca kimin ne dolap çevirdiği de ortaya çıkıyor. Sovyetler Birliği Mustafa Kemal önderliğinde Anadolu'yu Osmanlı'dan koparmaya çalışan çeteye toprak karşılığında yüklü yardımlar yapıyor.

Dahası Ankara'daki Meclis'i ilk tanıyan ve elçi gönderen devletin S.S. C.B olduğunu da belirtmeden geçmek olmaz. Ankara'ya gönderdiği elçisi Aralov ile yazışmalarına bakılırsa Lenin'in niçin yardım ettiğini daha iyi

anlayabiliriz: "Mustafa kemal sosyalist değildir. Fakat, görülüyor ki iyi bir örgütçü, yüksek anlayışlı bir önder. Ulusal burjuva ihtilalini yönetiyor. İlerici akıllı bir devlet adamı. Bizim sosyalist devrimimizin önemini anlamış olup, Sovyet Rusya'ya olumlu davranıyor. Emperyalistlerin gururunu kıracağına, padişahı da yardakçılarıyla birlikte silip süpüreceğine inanıyorum. O'na, yardım etmemiz gerekiyor."

Tüm bu hadiselerin neticesinde Sovyetler, Ankara'ya: 39 bin tüfek, 327 makineli tüfek, 54 top, 63 milyon fişek, 147 bin top mermisi, 2 avcı botu, 4 bin el bombası, 1.500 (bin beş yüz) kılıç, 20 bin 000 gaz maskesi ve 125 bin TL değerinde altın yardımı yapılmıştır. Elbette yardımlar bununla sınırlı değildi. 1921 yılında da Nisan, Mayıs ve Kasım aylarında üç parti şeklinde toplamda 6 milyon 500 bin altın ruble yardımı yapılmıştır. Sovyetlerin bu süre zarfında verdiği altın ruble yardımı toplamda 17 milyon 500 bin rubleyi (bugün 490 Milyar TL) bulmuştur [313-318].

Mustafa Kemal ve askerleri savaş alanlarından kaçınca iş başa düştü. Antep, Urfa ve Maraş ahalisi şehirlerini savunmaya hazırlanıyor...

Antep Savunması Başlıyor... Molla Karayılan
82 Kişilik Çetesiyle Fransız'a Saldırıya Hazır...
İşgalciye Gününü Gösterecekler

Fotoğraf: Karayılan ve arkadaşları... 12 Mart 1920.

İngiliz Ordusu, Ankara'nın işgaline dün son verdi. İngiliz işgali altında kaldığı 1 yıl 4 ay boyunca Ankaralılar ve 27 Aralık 1919'da Anka-

ra'ya gelen Mustafa Kemal İngilizlere tek kurşun atmadı. Oysa 7'nci Ordu'nun yarısı da Ankara'daydı. Ama Antepliler Mustafa Kemal ve askerleri gibi değildi. Yiğit adamlardı. Şehri işgal eden Fransız'a hemen silah çektiler. Molla Mehmet Karayılan, çiftliğini sattı. Parasıyla silah ve cephane aldı. Kendine bir çete kurdu ve Fransızları öldürmeye başladı. Bu türkü o günlerde Karayılan için yazılmıştır. Bakın ne diyor...

Karayılan der ki harbe oturak / Kilis yollarından kelle getirek
Nerde Fransız varsa orda bitirek / Vurun Antepliler namus günüdür.
Atına binmiş de elinde dizgin / Girdiği cephede hiç olmaz bozgun
Çeteler içinde Yılan'ım azgın /Vurun Antepliler namus günüdür.

Not: Bu türkünün radyolarda çalınması 2 binli yıllara kadar yasaktı. Fransız dostlarımız üzülmesin diye...

Siyasi Cinayetler Başlıyor...

Mustafa Kemal Muhalifi 2 Milletvekili

Ankara Yolunda Öldürülüyor...

Trabzon Milletvekili Ali Şükrü Bey, Meclis'te öldürülen ilk milletvekili olarak bilinir. Doğru değildir. Ali Şükrü'den önce 2 milletvekili öldürülmüştür. Eyyübizade Mehmet İzzet Bey ve Alemdarzade Ziya Bey...

Anlatalım: Aslında her şey Erzurum Kongresi sırasında başlamıştır. İzzet Bey ve Ziya Bey, Erzurum Kongresi sırasında Mustafa Kemal'in davranışlarından rahatsız olmuşlar muhalefet kanadında yer almışlardır. Erzurum Kongresi kararlarını 18 kişi, yani kongre mensuplarının 1/3'ü imzalamamıştır.

Erzurum kongresi dönüşü Mustafa Kemal muhaliflerini pek de iyi günler beklemiyordu. Mustafa Kemal, Ömer Fevzi'nin diktatörlük iddialarını haklı çıkarırcasına muhalefetin üzerine saldırmıştır. Trabzonluların üzerine eski komitacı Miralay Halit Bey'i gönderirken. Giresun'dakileri de Topal Osman'a havale etmiştir. Miralay Halit, Trabzon'da sert tedbirlere başvurur. Hatta Trabzon Mevki kumandanı Ali Rıza Bey ile aralarında tartışma çıkar. Ali Rıza Bey istifa eder. Miralay Halit, kendisine karşı çıkan Vali Mehmet Galip Bey'i tutuklatır. Trabzon'da işlerin

kötüye gittiğini anlayan Ömer Fevzi Bey kaçar ve saklanır. Hürriyet ve İtilaf Fırkası yanlılarınca bir gece Trabzon'da gizlendiği yerden alınır ve Batum'a kaçırılır. Oradan da İstanbul'a gider. İrşad Gazetesi'nde yazı yazmaya başlayan Ömer Fevzi, Erzurum Kongresi'ndeki muhalefetini gazete sayfalarına taşır. İrşad'ın 4 Eylül 1920 tarihli sayısında "Mustafa Kemal bir sahtekâr mı, yoksa mecnun mu?" başlıklı bir yazı yazar... Mustafa Kemal Paşa'yı "Anadolu'da fitne ocağını tutuşturan bir serderge" olarak nitelendirir. Kabakçı Mustafa'ya benzetir.

"Vukuatı kayd ve zapt edecek tarihimizin son sahifeleri şüphe yoktur ki bu adamın ika ettiği surişten uzun uzun bahsedecektir. Bugünden biliyoruz ki, Mustafa Kemal son devrin Kabakçı Mustafa'sı olmuştur"

Ömer Fevzi, ilerleyen dönemde 150'likler listesine alınır ve sınırdaşı edilir. Bu arada Erzurum Kongresi'ne Tirebolu delegesi olarak katılan ve muhalefet kanadında yer alan Yusuf Ziya Bey, kongre dönüşü memuriyetten istifa etmek zorunda bırakılır ve İstanbul'a yerleşmek zorunda kalır.

Giresun'daki muhaliflerin başına Topal Osman öyle bir çökmüştür ki, değil muhalefet yapmak nefes bile alamayacak durumdadırlar. Ali Naci Bey, Topal Osman'ın öldürülmesinden 43 yıl sonra şöyle anlatmaktadır:

"Erzurum Kongresi öncesi her dediğimizi yapan Osman Ağa, birdenbire değişmiş, kongredeki tutumumuzu nasıl öğrenmişse, bize hasım olmuştu... Şimdi onun Mustafa Kemal Paşa ile muhabere ettiği / haberleştiği, söyleniyordu. Osman Ağa her fırsatta bize sataşmak için bahane arıyordu. Birkaç kere hakaret ve tehditlerine maruz kaldım. Ben, Giresun Gençler Birliği başkanı idim. Gençleri çağırtarak beni başlarından atmalarını söylemiş. Gençler kabul etmeyince, Birliği ve binasını dağıttı. Giresun'da adeta bir hükümdar gibiydi. Kaymakamı bile hapsetmişti. Yakın arkadaşım Bekir Sükuti ve Avukat Cemil'i evlerinin penceresinde atıp ağır yaraladı. Benim durumum çok tehlikeli idi. Her an beni vurdurma olasılığı vardı. Birkaç kez, Osman Ağa'nın çetesinde bulunan akrabam Kaptan'ın haber vermesiyle kurtuldum. Osman Ağa'nın çetesi, doğuda ayaklanan eşkıyanın üzerine gönderilince beni de çağırdılar. Çarem yoktu gidecektim. Fakat yakın arkadaşım Bulancak Bucak Müdürü Osman Fikret yolda öldürüleceğimi haber verince, limandaki bir Fransız ticaret gemisine sığındım" [319].

İbrahim Hamdi, ise yine o günler için şöyle söylemektedir:

"Mustafa Kemal Paşa ve onu tutan ordu ile aramız açılınca... Topal Osman iyice pervasızlaştı ve kimseyi dinlemez oldu. Üzerimde apoletsiz yedek subay üniforması ve cebimde tabanca ile dolaşıyordum. Topal Osman'ın bizi her an öldürmesi mümkündü. Çünkü vahşi yaradılışlı bir insandı. Buyruğundakilerin hepsi de kolaylıkla suç işleyebilecek insanlardı. Topal Osman'ın Ermenilere büyük kötülük ettiği yolunda adı çıkmıştı. Gerçekten Topal Osman Ermeni ve Rum çetelerini bastırıyordu. Fakat Müslümanlara ve Türklere de kötülüğü dokunuyordu.

Kimsenin yaşam, mal ve ırz güvenliği kalmamıştı. Ben ve birkaç Giresunlu ise, sanki memleketi koruma görevi bize verilmiş gibi Giresun'u huzurlu bir yaşam içinde tutmaya uğraşıyorduk. Topal Osman çetesinin kötülüklerini onaylamıyorduk. Nitekim, adamlarından biri, bir Türk'ün eşini kaçırmıştı. Bana gelip yakındılar. Topal Osman'a gittim. Bu gibi olayların tekrarına izin vermemesi gerektiğini söyledim. Dediklerime uydu. Fakat biz Erzurum Kongresi'de muhalif damgası yiyince artık bizi dinlemez oldu. Giresun'un tek egemeni olma hevesine kapıldı. Hele Erzurum Kongresi'ni eleştiren yazım gazetede çıkınca hayatım tehlikeye girdi. Kongre'den 2 ay sonra İstanbul'a gittim..." [320].

İzzet ve Servet beyler ise 14 Eylül 1919'da Kazım Karabekir'e çektikleri telgrafta Mustafa Kemal'i şikâyet etmişlerdi. Kazım Karabekir de aynı gün Mustafa Kemal'e çektiği telgrafta "Pek yakından tanıdığım bu kişilere güven ve saygım vardır. Ben de onlar gibi düşünüyorum" demiştir. Bu arada İzzet ve Servet beyler Mustafa Kemal'e çektikleri telgrafta, Sivas Kongresi kararlarını tanımadıklarını, İstanbul'la haberleşmenin kesilmesine karşı çıktıklarını, Mustafa Kemal'in başına buyruk davranışlarına şimdilik susulduğunu, Erzurum Kongresi kararlarına daima saygılı kalınacağını, fakat bunun dışındaki işlere karışılmayacağını... bildirdiler.

Mustafa Kemal de aynı gün cevabi telgrafında İzzet ve Servet beyleri sert bir dille eleştirmiş, bu tür davranışların milli mücadeleye zarar vereceğini söylemiş ve dolaylı şekilde susmalarını tavsiye etmiştir. Ancak, kimsenin ne susmaya ne de alttan almaya niyeti yoktu. Bu yüzden komitacı yöntemler devreye girmiştir.

Mustafa Kemal'in başkanlığındaki Heyet-i Temsiliye tarafından Trabzon'daki muhalefetin susturulmasının sorumluluğu başlangıçta Kazım Karabekir'e verilmişti. Ancak, Karabekir Paşa'nın yavaş hareket ettiğini düşünen Mustafa Kemal, Erzurum Kongresi muhaliflerini Miralay Halit Bey ile çözmeye karar vermişti. Daha önce de Erzurum Kongresi'nde ortaya çıkan muhalefeti baskı ve tehditlerle saman alevi gibi söndüren Halit Bey, İzzet Bey'i ve arkadaşlarını, yaklaşan milletvekili seçimlerine katılmayın, diye uyarır. Heyet-i Temsiliye Reisi ünvanını taşımakta olan Mustafa Kemal, Trabzon ve Gümüşhane'ye açıkça "bizim gösterdiğimiz adayları seçeceksiniz" demektedir. Ancak baskı ve tehdit sonuç vermeyecektir. Diğer vilayetlere göre oldukça geç bir tarihte yapılan seçimlerde İzzet Bey Trabzon'da, Servet Bey de Gümüşhane'de en çok oyu alarak milletvekili seçilirler. 1920 yılının Nisan ayında Ankara'da toplanacak olan Birinci Meclis için yapılan seçimlerde Trabzon ve Gümüşhane'den 6 milletvekili seçilmiştir. Eyüpzade İzzet Bey, Alaybeyade Faik Bey, Kadirbeyzade Hasan Fehmi, Osmanefendizade Veysel Rıza Bey ve Alemdarzade Ziya Bey.Bu milletvekillerinin tamamı, Erzurum Kongresi ve Sivas Kongresinde Mustafa Kemal'e muhalefet etmiştir ve mimlidirler.

İzzet Bey, Ankara'ya hareketinden evvel yakın arkadaşlarına ve çevresindekilere, Padişah ile millet arasındaki kopukluğun Mustafa Kemal'in işi olduğunu, bu kopukluğu gidermek için çalışacağını ve bu uğurda canını ortaya koyacağını ve gerekirse Ankara'dan İstanbul'a gideceğini söyler. Kafile biraz gecikmeli olarak 3 Mayıs 1920'de (BMM'nin Ankara'da toplanmasından 10 gün sonra) Trabzon'dan Ankara'ya hareket eder. Bazen denizden bazen karadan Çarşamba'ya kadar gelirler. 26 Mayıs 1920'de Çarşamba'dan atlı arabayla Samsun'a geçerken orman içinde silahlı saldırıya uğrarlar. Yanlarında koruma görevlisi olarak jandarmalar vardır. Önce Eyüpzade İzzet Bey, ardından Alemdarzade Ziya Bey öldürülür. Cenazeler Trabzon'da 20 bin kişinin katıldığı bir törenle defnedilir. Olay yeri tutanağı şöyledir: İlerleyen günlerde Kazım Karabekir'in 15'inci Kolordusu'na bağlı askerler, faillerin bir kısmını ölü bir kısmını da diri olarak yakalar. Yakalananlar arasında Çarşamba Askerlik Şubesi'nde görevli bir onbaşı ile iki er de vardır. Cinayetlerden bir yıl sonra bile sanıklar mahkemeye çıkarılmaz, yargılanmaz.

Trabzon, Gümüşhane ve Giresun'daki muhalefet, cinayet dahil komitacı yöntemleriyle susturulmuştur. Ya da susturuldu zannedilmiştir. Zannedilmiştir, çünkü iki büyük sızıntı var. Ali Şükrü ve Ziya Hurşit. Mustafa Kemal için iki büyük baş belası...

Ama, bu arada; bir başka unsur daha Anadolu hareketine müdahil olacak konuma gelmiştir: Komünistler veya o günlerde kullanılan ismiyle; Bolşevikler.

Üç yıl kadar geriye gidersek; Çarlık Rusya'sında Gregoryen takvime göre 25 Ekim 1917'de (Miladi 7 Kasım 1917) Petrograd'daki Kışlık Saray'ın Lenin önderliğindeki Bolşeviklerin eline geçmesiyle başlayan ve Sovyetler Birliği'nin kurulmasına yol açan olaylar devam etmektedir. Kızıl Ekim Devrimi, daha başlangıcından itibaren yerel bir olay olarak kalmamış, geniş Asya düzlüklerine, Kafkasya'ya ve Osmanlı topraklarına da bulaşmıştır. Her yerde bazısı kendiliğinden, bazısı Moskova'dan yönlendirilen Bolşevik örgütlenmeler başlamıştır ve bu örgütlerin sayısı durmadan artmaktadır. Kütahya'da, Eskişehir'de Ankara'da Bolşevik teşkilatlar belirmiştir. Ankara'da bazı milletvekilleri Bolşevik olduklarını dışa vurmuşlardır. Bunlar, kalpaklarına kırmızı kurdele iliştirmişlerdir. Mustafa Kemal'den çok önce harekete geçen ve Yunan ordusu ile savaşmaya başlayan Çerkes Ethem'in Kuvva-i Seyyare'sinde Bolşevik Taburu adlı bir piyade birliği bile vardır. Komutanı Yüzbaşı İsmail Hakkı'dır. Çerkes Ethem iç isyanları bastırmak için Ege bölgesinden ayrıldığında cepheyi korumak, Bolşevik Taburu'na düşmektedir.

Zaten Kuvva-i Seyyare'nin diğer adı da Yeşil Ordu'dur.

"Yeşil Ordu'nun kuruluş faaliyetlerinde önemli rollerde gördüğümüz Ankara Merkez Heyeti Üyesi Kaymakam Vakkas Ferit Bey'in, Yeşil Ordu'ya kaydedilen yeni üyelerin yemin törenindeki hitabına dikkat çekelim. Vakkas Ferit Bey şöyle diyor: 'Hayaller peşinde koşmuyoruz. Evet Rus Bolşevik yoldaşlarımızla bilfiil el ele verip, aynı gaye uğrunda zalim Avrupa emperyalizmine karşı mücadele edeceğimiz gün yakındır.'"

Bizzat Mustafa Kemal Paşa, Yeşil Ordu'nun kurulmasına ve mahiyetine ilişkin şu bilgileri aktarmaktadır:

"Saygıdeğer Efendiler, bazı bulanık meselelerin kolaylıkla aydınlan-

Mustafa Kemal'in başkanlığındaki Heyet-i Temsiliye tarafından Trabzon'daki muhalefetin susturulmasının sorumluluğu başlangıçta Kazım Karabekir'e verilmişti. Ancak, Karabekir Paşa'nın yavaş hareket ettiğini düşünen Mustafa Kemal, Erzurum Kongresi muhaliflerini Miralay Halit Bey ile çözmeye karar vermişti. Daha önce de Erzurum Kongresi'nde ortaya çıkan muhalefeti baskı ve tehditlerle saman alevi gibi söndüren Halit Bey, İzzet Bey'i ve arkadaşlarını, yaklaşan milletvekili seçimlerine katılmayın, diye uyarır. Heyet-i Temsiliye Reisi ünvanını taşımakta olan Mustafa Kemal, Trabzon ve Gümüşhane'ye açıkça "bizim gösterdiğimiz adayları seçeceksiniz" demektedir. Ancak baskı ve tehdit sonuç vermeyecektir. Diğer vilayetlere göre oldukça geç bir tarihte yapılan seçimlerde İzzet Bey Trabzon'da, Servet Bey de Gümüşhane'de en çok oyu alarak milletvekili seçilirler. 1920 yılının Nisan ayında Ankara'da toplanacak olan Birinci Meclis için yapılan seçimlerde Trabzon ve Gümüşhane'den 6 milletvekili seçilmiştir. Eyüpzade İzzet Bey, Alaybeyade Faik Bey, Kadirbeyzade Hasan Fehmi, Osmanefendizade Veysel Rıza Bey ve Alemdarzade Ziya Bey.Bu milletvekillerinin tamamı, Erzurum Kongresi ve Sivas Kongresinde Mustafa Kemal'e muhalefet etmiştir ve mimlidirler.

İzzet Bey, Ankara'ya hareketinden evvel yakın arkadaşlarına ve çevresindekilere, Padişah ile millet arasındaki kopukluğun Mustafa Kemal'in işi olduğunu, bu kopukluğu gidermek için çalışacağını ve bu uğurda canını ortaya koyacağını ve gerekirse Ankara'dan İstanbul'a gideceğini söyler. Kafile biraz gecikmeli olarak 3 Mayıs 1920'de (BMM'nin Ankara'da toplanmasından 10 gün sonra) Trabzon'dan Ankara'ya hareket eder. Bazen denizden bazen karadan Çarşamba'ya kadar gelirler. 26 Mayıs 1920'de Çarşamba'dan atlı arabayla Samsun'a geçerken orman içinde silahlı saldırıya uğrarlar. Yanlarında koruma görevlisi olarak jandarmalar vardır. Önce Eyüpzade İzzet Bey, ardından Alemdarzade Ziya Bey öldürülür. Cenazeler Trabzon'da 20 bin kişinin katıldığı bir törenle defnedilir. Olay yeri tutanağı şöyledir: İlerleyen günlerde Kazım Karabekir'in 15'inci Kolordusu'na bağlı askerler, faillerin bir kısmını ölü bir kısmını da diri olarak yakalar. Yakalananlar arasında Çarşamba Askerlik Şubesi'nde görevli bir onbaşı ile iki er de vardır. Cinayetlerden bir yıl sonra bile sanıklar mahkemeye çıkarılmaz, yargılanmaz.

Trabzon, Gümüşhane ve Giresun'daki muhalefet, cinayet dahil komitacı yöntemleriyle susturulmuştur. Ya da susturuldu zannedilmiştir. Zannedilmiştir, çünkü iki büyük sızıntı var. Ali Şükrü ve Ziya Hurşit. Mustafa Kemal için iki büyük baş belası...

Ama, bu arada; bir başka unsur daha Anadolu hareketine müdahil olacak konuma gelmiştir: Komünistler veya o günlerde kullanılan ismiyle; Bolşevikler.

Üç yıl kadar geriye gidersek; Çarlık Rusya'sında Gregoryen takvime göre 25 Ekim 1917'de (Miladi 7 Kasım 1917) Petrograd'daki Kışlık Saray'ın Lenin önderliğindeki Bolşeviklerin eline geçmesiyle başlayan ve Sovyetler Birliği'nin kurulmasına yol açan olaylar devam etmektedir. Kızıl Ekim Devrimi, daha başlangıcından itibaren yerel bir olay olarak kalmamış, geniş Asya düzlüklerine, Kafkasya'ya ve Osmanlı topraklarına da bulaşmıştır. Her yerde bazısı kendiliğinden, bazısı Moskova'dan yönlendirilen Bolşevik örgütlenmeler başlamıştır ve bu örgütlerin sayısı durmadan artmaktadır. Kütahya'da, Eskişehir'de Ankara'da Bolşevik teşkilatlar belirmiştir. Ankara'da bazı milletvekilleri Bolşevik olduklarını dışa vurmuşlardır. Bunlar, kalpaklarına kırmızı kurdele iliştirmişlerdir. Mustafa Kemal'den çok önce harekete geçen ve Yunan ordusu ile savaşmaya başlayan Çerkes Ethem'in Kuvva-i Seyyare'sinde Bolşevik Taburu adlı bir piyade birliği bile vardır. Komutanı Yüzbaşı İsmail Hakkı'dır. Çerkes Ethem iç isyanları bastırmak için Ege bölgesinden ayrıldığında cepheyi korumak, Bolşevik Taburu'na düşmektedir.

Zaten Kuvva-i Seyyare'nin diğer adı da Yeşil Ordu'dur.

"Yeşil Ordu'nun kuruluş faaliyetlerinde önemli rollerde gördüğümüz Ankara Merkez Heyeti Üyesi Kaymakam Vakkas Ferit Bey'in, Yeşil Ordu'ya kaydedilen yeni üyelerin yemin törenindeki hitabına dikkat çekelim. Vakkas Ferit Bey şöyle diyor: 'Hayaller peşinde koşmuyoruz. Evet Rus Bolşevik yoldaşlarımızla bilfiil el ele verip, aynı gaye uğrunda zalim Avrupa emperyalizmine karşı mücadele edeceğimiz gün yakındır.'"

Bizzat Mustafa Kemal Paşa, Yeşil Ordu'nun kurulmasına ve mahiyetine ilişkin şu bilgileri aktarmaktadır:

"Saygıdeğer Efendiler, bazı bulanık meselelerin kolaylıkla aydınlan-

masına yardımcı olacağını sandığım için yüksek heyetinize, bir 'Yeşil Ordu'dan söz edeceğim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ve Hükümeti'nin kuruluşundan sonra, Ankara'da 'Yeşil Ordu' adı altında bir dernek kuruldu. Bu derneğin ilk kurucuları, pek yakın ve bilinen arkadaşlardı. Kuruluş amacını açıklamak için, iç isyanları ve bu isyanlara karşı gönderilen ordu kuvvetlerinin ve milli müfrezelerin gösterdikleri bazı durum ve manzaraları hatırlamak gerekir. Asilerin, ordunun erlerine Halife'nin fetvasından, Padişah'ın askerliği affettiğinden, Ankara'daki hükümetin meşru olmadığından bahsederek, onları kolaylıkla kandırdıkları defalarca görüldü. Gerçekten de birçok yerde, bazı ordu erleri âsîlerle çarpışacak yerde, aksine silahlarını bırakarak köylerine, memleketlerine savuşuyorlardı. Milli müfrezelerin inkılâbın gayesini daha kolay anladıkları ve âsîlerin aldatmacalarına kapılmadıkları anlaşılmıştı. Bu sebeple, Osmanlı ordusunun artıkları denebilecek olan, o tarihlerdeki yorgun, bezgin ve yeni inkılâp ülküsüne göre yetiştirilmemiş birliklerle inkılâbı başarma konusundaki güçlükler, hissedilir bir derecedeydi. Orduyu yeni bir zihniyetle şuurlu bir duruma getirmenin, o günlerin şartları içinde pek güç olacağı sanılıyordu.

Bu bakımdan aranılan vasıfları taşıyan, şuurlu kimselerden seçilmiş ve inkılâp için güvenilir bir teşkilat kurma düşüncesi, bazı kimselerin kafasında yer etmeye başlamıştı. Birbirini kovalayan, kanlı ve tehlikeli durumlar gösteren iç karışıklıklar karşısında bu belirttiğim düşünce ve eğilim kuvvetlendi. Nihayet, bazı kimseler, böyle bir kuruluş vücuda getirmek üzere fiilen teşebbüse geçtiler. Ben bir yandan ordumuzu canlandırmak ve güçlendirmek için çareler ararken, bir yandan da her türlü sakıncalarına rağmen her yerde, ister istemez kurulmuş olan milli müfrezelerden yararlanmaya çalışıyordum. Fakat, ciddi bir disiplin, kayıtsız şartsız ve tereddütsüz itaat isteyen önemli askerlik görevlerinin ancak düzenli bir ordu ile yerine getirebileceği gerçeğini unutmaya elbette imkân yoktu. Milli müfrezelerden yararlanma, zaman kazanma maksadına dayanabilirdi. Şüphesiz, kullanılmaları zaruri olan milli müfrezelerin, seçkin ve şuurlu kimselerden kurulabilmesi arzu edilirdi.

Yeşil Ordu teşkilatının ilk kurucuları arasında bulunan yakın arka-

daşlar, sırf bana yardım maksadıyla ve beni ayrıca yormamak düşüncesiyle, kendileri teşebbüse geçerek çalışmayı uygun görmüşler. Bana, yalnız, yararlı bir iş yapacaklarını söyleyerek, kısaca bu teşebbüslerinden söz etmişlerdi. Ben, gerçekten pek meşgul olduğum için, arkadaşların bu teşebbüsleri ile uzunca bir süre ilgilenemedim.

Yeşil Ordu teşkilatı, bir bakıma gizli bir teşkilat olarak kurulmuş ve oldukça genişlemiş. Genel Sekreteri Hakkı Behiç Bey ve Ankara'daki yönetim kurulu önemli ve esaslı çalışmalar yapmışlar. Basılı tüzükleri ve görevli memurları her tarafa gönderilmiş. Yalnız, bir noktayı da işaret etmeliyim ki, Yeşil Ordu teşkilatı ile meşgul olanlar, benim bu işi bildiğimi, uygun olduğumu ve istediğimi söylediklerinden, her tarafa benim adıma teşkilatı genişletmeye ve güçlendirmeye çalışanlar çoğalmış. Faaliyete geçmiş olan teşkilat, yalnızca milli müfrezeler oluşturmak gibi sınırlı bir alandan çıkmış ve çok genel bir amaca da yönelmiş [321].

Teşkilatın kurucuları arasına, milletvekili olan Çerkes Reşit Bey ve Ankara üzerinden Yozgat'a gidip gelirken olacak, Çerkes Ethem ve kardeşi Tevfik Bey'ler girmişler. Bundan başka Ethem ve Tevfik Bey müfrezelerinin bütün adamları Yeşil Ordu'nun âdeta temelini oluşturmuşlar." [321].

Bu açıklama gösteriyor ki, Ankara'nın batısında Kütahya/Eskişehir/Uşak/Afyon/Gediz bölgesinde şu veya bu şekilde Bolşevikliğe bulaşmış güçlü bir silahlı gurup oluşmuş bulunmaktadır. Mustafa Kemal'in de açıkladığı gibi, bu milli müfrezeler gerektiğinde kullanılmakta ancak bunlardan büyük rahatsızlık da duyulmaktadır. Çünkü, elden ele dolaşan Yeşil Ordu beyannamesinde, Rusya'ya ve Bolşevik devrimine şöyle övgüler vardır: "Ey köylüler, fukaralar, ey çalışkan çiftçiler, namuslu ırgatlar ve ameleler; gözlerinizi açınız, etrafınıza dikkatle bakınız! Etrafınızda bulunan beyler, ağalar kimlerdir bilir misiniz? Onlar da sizin gibi insandır. Allah'ın indinde aranızda hiçbir fark yoktur. Allah insanları hep eşit yaratmıştır. Sizi fukara yapan, câhil yapan bu zalim adamların şerrinden kurtulmak için, başınızı bir az kaldırınız, sesinizi yükseltiniz, onlardan korkmayınız! Onlar kendi kendilerine size bir şey yapamazlar. Rusya'dan gelen haberlerden, Rusya'da çiftçi ve askerin yaptıkları işleri herkes yavaş yavaş öğreniyor. Onlar yeni bir dünya yapıyorlar. Eski ida-

releri, eski hükümetleri tamamen değiştirmişler, yeni idare, yeni hükümetler yapıyorlar.

Yeni dünya bambaşka oluyor. Yeni dünyada hükümet hep fukaranın eline geçti. Hükümet adamlarını fukara seçiyor. Valiler, mutasarrıflar, kaymakamlar hep ortadan kalktı. Zengin, fakir, büyük, küçük bey, ağa hep eşit oldu. Rütbeler hep lağvoldu."

Benzer şekilde, Kafkasya'da da benzer bir oluşum gözlenmektedir. Bakü'de Mustafa Suphi önderliğinde Türkiye Komünist Fırkası kurulmuş ve TKF'ye bağlı olarak Kızıl Alay adlı bir askeri birlik meydana gelmiştir. Kızıl Alay, 1200 subay ve erden oluşan büyük bir birliktir. Mustafa Suphi ve arkadaşları Anadolu Devrimi'ne katılmak için can atmakta ve Kızıl Alay'ı Ankara'ya getirmenin yollarını aramaktadırlar.

Mustafa Suphi'nin Türkiye Komünist Fırkası Merkez Komitesi ile Türk Kızıl Alayı'nı Anadolu'ya nakledeceği haberi karşısında, İsmet Paşa, daha 22 Ekim 1920'de Kazım Karabekir Paşa'ya şu şifre telgrafı çeker.

"Şark Cephesi Kumandanı Kazım Karabekir Paşa Hazretleri'ne,

Mustafa Suphi Yoldaş'ın Türk Komünist Fırkası'nı memleketimize nakletmekte olduğu malumdur. Haber alındığına göre fırkanın teşkilâtından başka biçare esirlerimizden tav'an veya kerhen teşkil olunmuş bir kırmızı alayı da beraber getirmektedir. Mustafa Suphi'nin maiyetinde bir kuvvet bulundurmasına katiyen cevaz ve müsaade verilmemesi takarrür etmiştir. Getireceği alayın tarafınızdan doğrudan doğruya emir verilerek, onun maiyetinden ayrılması ve cepheye sevk edilmesi lâzımdır. Bu cihetin suret-i münasibe de veya süret-i cebriye ve katiye de temininî zat-ı alilerinden rica ederiz. Zaten Türkiye Komünist Fırkası Ankara'da bir siyasi fırka olarak alenen teşekkül etmiş olduğundan, Mustafa Suphi Yoldaş'ın memleketimiz içinde ancak mezkûr fırka dahilinde çalışması mümkün olacaktır. Fırka teşkilâtı hususunda size Meclis Riyaseti'nden ayrıca malumat-ı mufassala verilecektir." [322].

Yukarıdaki telgraftan da anlaşılacağı gibi, Mustafa Suphi'nin askeri bir kuvvetle Anadolu'ya geleceği haberi, Ankara'yı telaşlandırmıştır. Mustafa Suphi ve arkadaşları, Anadolu'ya geldikleri takdirde, Ankara'da kurdurulmuş bulunan Türkiye Komünist Fırkası içerisinde çalışabileceklerdi.

(Bu fırka 18 Ekim 1920'de Ankara'da Mustafa Kemal Paşa tarafından

kurdurulmuştur. Başta Mustafa Kemal olmak üzere İsmet İnönü, Ali Fuat Cebesoy, Kazım Karabekir ve Fevzi Çakmak da Komünist Fırkası'nın üyesidir. Kemalist soytarılar, bu partinin amacının komünist faaliyetleri kontrol altına almak ve önlemek olduğunu söylerler ama bu doğru değildir. Mustafa Kemal komünist değilmiş gibi gösterilmek istenmiştir) Mustafa Kemal sahibi olduğu Hakimiyet-i Milliye Gazetesinde "Yaşasın Anadolu Komünizmi" diye yazılar yazmaktadır [323].

Filistin Nablus'ta savaş alanından ordusuyla birlikte kaçmış ve İngiliz General Allenby'ye İngiltere tarihinin en büyük askeri zaferini hediye etmişti. Buna karşılık...

Beklediği Yakınlığı Görmeyen Mustafa Kemal, İngilizlere Küstü ve Komünist Oldu. Ankara'da Bir Komünist Partisi Kurdu ve 4 Yılını Bir Komünist Olarak Sürdürdü...

1993 yılında bir suikast sonucu evinin önünde öldürülen yazar Uğur Mumcu, 1990 yılında Cumhuriyet Gazetesi'nde "Kazım Karabekir anlatıyor" başlıklı bir yazı dizisi yayınlattı. Bunlardan 10 Haziran 1990 tarihli olanı "Paşalar Bolşevik olunca" başlığını taşır. 1920'lerde Anadolu ile ilgilenen 3 Türk komünist partisi vardı. Mustafa Kemal tarafından kurulan Ankara merkezli Komünist Fırkası, Enver Paşacılar tarafından yine Ankara'da kurulan Halk İştirakiyyun Fırkası ve Mustafa Suphi tarafından Bakü'de kurulan Türkiye Komünist Fırkası. Ve elbette bu 3 komünist parti arasında rekabet de vardı.

Mustafa Kemal'e göre Bolşevik olmak komünist olmakla aynı şey değildi.

Eğer 1920'lerde yaşıyorsanız ve tercihinizi Bolşeviklikten yana kullanmak istiyorsanız, üyesi olacağınız Komintern'in emrine girmeniz ve onun sizin için hazırladığı programı uygulamayı tartışmaksızın kabul etmeniz gerekiyordu.

Mustafa Kemal işte bu nedenle "komünizme evet, Bolşevizm'e hayır" demiştir.

Şu bilinmelidir ki Mustafa Kemal, Sovyet Rusya ile ilişkilerin hiçbir zaman, hiçbir gerekçeyle bozulmasından, kopmasından yana olmamıştır. Ölünceye dek bütün Sovyet yönetimleriyle dost kalmayı sürdürmüştür. Hatta hatta Batum'u 10 milyon altın ruble karşılığında Rusya'ya satmıştır.

Komünist olmasına rağmen, partisini Komintern'e sokmayan ve Sov-

yetler'in denetimini kabul etmeyen Mustafa Kemal, Moskova tarafından küçük burjuva devrimcisi ilan edilmiştir.

Şimdi Mustafa Kemal'in Hakimiyet-i Milliye Gazetesi'ndeki başyazılarına göz atalım ve komünizm hakkındaki düşüncelerini görelim. Mustafa Kemal şöyle diyor:

"Hakimiyet-i Milliye; tanzimatçı ruhlu taklit komünizmin değil, Türk ve Anadolu sosyal yapısının istediği hakiki ve feyyaz bir komünizmin savunuculuğunu yapmayı, Türkiye'yi hakiki bir selamete çıkarmak işinin esası ve temeli addeder."[324]

"... Bu gayeyi temin edecek vasıtaların en iyisinin komünizm olduğu muhakkaktır, Hakimiyet-i Milliye tabii ki onun en hararetli savunucusudur."[325]

"Anadolu'da Rusya'daki tarzda haşin ve kanlı bir proletarya diktatörlüğü tesisine lüzum kalmaksızın komünizm meydana çıkacak ve belki de imha (iç çatışma) için sarf olunan kuvvetler ihyaya tahsis edileceği için, Anadolu komünizmi daha feyyaz, daha bereketli neticelere doğru gidecektir."[326]

Ülkeye özgü bu komünizm anlayışını dönemin Sovyet yöneticileri Lenin'in kurucu önderi olduğu III. Enternasyonal'e, yani diğer adıyla Komintern'e başkaldırı gibi algıladılar, Mustafa Kemal'i komünistler listesinden çıkarıp proletarya diktatörlüğünü reddeden antiemperyalist küçük burjuva devrimcisi ilan ettiler. TKP gibi Komintern üyesi olmuş ya da İştirakiyun Fırkası gibi üyelik umudunu henüz yitirmemiş tüm Türk komünist örgütler de bu tanımlamayı sorgulamaksızın içselleştirdiler.

Gelelim Mustafa Kemal'i en çok uğraştıran, hırpalayan "Bolşevik olalım!" isteklerine. Genel kabul görmüş kaynaklardan alıntılar yaparak vermek istiyorum:

Doğan Avcıoğlu, Milli Kurtuluş Tarihi:

Yıl 1920. Yunan Ordusu Sakarya'yı geçmiştir. Başkentin Ankara'dan Sivas'a taşınmasının gündeme getirildiği, hatta Mustafa Kemal tarafından bu taşınmanın emredildiği günlerdir o günler.

"Aydınlı Sarı Hüseyinoğlu Ahmet Bey, arkadaşı Yunus Nadi Abalıoğlu'na şöyle yazar: Yunanın kovulması uğruna, vicdanen inanmadığım Bolşevikliğin memleketimizde egemen olmasına ve bütün mal mülkümüzden bize zerre kalmamasına razıyım." [327]

"Anadolu'daki en tutucu ve gerici çevrelerde bile, Bolşevikler bir kurtarıcı olarak düşünülmeye başlar?" [328]

"1920 baharında, Bolşevik kuvvetleri Kafkasya'ya doğru ilerlerken 'ünlü milliyetçi' Hamdullah Suphi, Bolşevik olunmasını ve Kızıl Ordu desteğine dayanılmasını ileri sürer ve bu görüş Meclis'te rağbet görür." [329]

Falih Rıfkı Atay, Çankaya:

"Gümrü Antlaşmasını yaptık. Ermenistan'ın Bolşevikliği de sağlanmış olduğu için Lenin, Mustafa Kemal'e dostça ve tutarca bir telgraf çekti. Menşevik Gürcistan elindeki Ardahan, Artvin, Ahıska ve Batum'u almıştık. ... Bu zaferle Ankara'nın itibarı kadar Rus sevgisi de artmıştı. Bir hayli milletvekili rejimin hâlâ komünistlikte ayarlanmamasından şikayetçi idiler. 'Ne bekliyoruz? Niçin komünizmle halka yeni bir ruh aşılamıyoruz? Hangi mal, hangi servet kaldı ki korkalım?' diyorlardı."[330]

Mahmut Goloğlu, Üçüncü Meşrutiyet:

"Kazım Karabekir Paşa ile görüşen Eski Zor Mutasarrıfı Salih Zeki yoldaş, şu hususları bildiriyordu: 'Varlığımızı korumak ancak Bolşevikliği kabulle mümkündür.'" [331]

"Meclisin 28 Nisan günlü toplantısında:

"Hamdullah Suphi Bey (Antalya): ...İman ediyorum ki memleketimizdeki istilacı hain kuvvetleri kovmak için bizim en tabii yardımcımız gelen Bolşevik kuvvetleridir.[332]

"Besim Atalay Bey (Kütahya): Büyük Peygamberimiz diyor ki; dini ve Müslümanlığı, ondan olmayan birtakım insanlar sağlayacak ve pekiştirecek. İşte Allah o kuvveti bize gönderiyor. Biz Bolşeviklere yaklaştıkça şeriata daha fazla yaklaşıyoruz." [333].

"Kuvayı Seyyare Komutanı (Çerkez) Ethem Bey 'Bolşevizm cihanı istila edecektir. Biz onu layık olduğu hisle karşılayıp kabul edersek memleket herhalde mesut olacaktır' diyordu." [334] (sayfa 288)

"Trabzon mebusu Ali Şükrü Bey: 'Ben Bolşevizm akımına karşı değilim. ... Bolşeviklerin güttükleri amaçlar insancıldır. ... Bizim dinimizdeki hükümler de zaten bunu emreder. Dinimizde bu vardır.'" [335]

"Tunalı Hilmi Bey (Bolu): İnanınız ki, ben eskiden beri Bolşeviklikten yanayım. (Gülüşmeler, alkışlar)" [336]

"Refik Koraltan Bey: Oradan (Bolşevik Yeşil Ordu'dan) bir el uzatılıyorsa neden tutmayalım." [337]

"(Vekil) Vakkas Ferit Bey, Meclis binasının karşısındaki Belediye Bahçesi'nde masa masa dolaşarak komünizm lehine konuşmalar yapıyor, komünizmin tek kurtuluş yolu olduğuna onları inandırmaya çalışıyordu. ... Komünizm işareti sayılan kırmızı renk moda olmuştu. Çok kimse kalpaklarına kırmızı işaret, boyunlarına kırmızı kravat takıyordu. Manisa Mebusu (Çerkez Ethem'in abisi) Reşit Bey her yerde, açıkça komünizm lehine konuşuyor, Denizli Mebusu Hakkı Behiç Bey milli mücadeleyi kazanmanın ancak Bolşevizm ile mümkün olabileceğini tekrarlıyordu." [337]

Rus Büyükelçi Aralov, General Frunze ve General Voroşilov...

Mustafa Kemal ve Yoldaşları...

Taksim Anıtında Kaç Rus Var?

Bir, İki, Üç mü?

İtalyan heykeltraş Pietro Canonica tarafından Roma'da 3 yılda yapılan ve gemiyle İstanbul'a getirilen Taksim Anıtı, 1928 yılında 30 bin kişinin katıldığı büyük bir törenle Milli Savunma Bakanı Kazım Özalp tarafından açıldı. Anıtın bir yüzü, Yunan Harbini sembolize etmekte, ters yöndeki yüzü ise Türkiye'nin yeni çehresini anlatmaktadır. Bu yüzde Mustafa Kemal Atatürk'ün hemen sağında İsmet İnönü, solunda Fevzi Çakmak, arkasında ise Türkiye'nin yanında yer alan Sovyetler Birliği'nin iki önemli generalinin yer aldığı görülmektedir. Mustafa Kemal'in hemen solundaki sivil giyimli şahıs Rusya tarihinin en önemli askerlerinden biridir: Kızıl Ordu'yu Orta Asya'ya götüren ve 1922'de Enver Paşa'nın öldürülmesiyle sonuçlanan Basmacı Operasyonu'nu da dahil olmak üzere birçok harekâtın plânlarını bizzat hazırlayan General Mihail Vasiliyeviç Frunze; Frunze'nin arka solundaki kasketli asker de bir başka Sovyet generali, Kliment Voroşilov'dur... Ankara'ya yapılan destek ve Sovyet yardımlarına karşı Mustafa Kemal, anıtta bir jest olarak General Mihail Vasilyeviç Frunze ve Mareşal Kliment Yefremoviç Voroşilov'un da yer almasını istemiştir. Diğer ise Mareşal Kliment Yefremoviç Voroşilov'dur.

Ancak bir başka anlatı da şöyledir.

"2004 yılının sonunda güzel bir günde Rus televizyon kanalı Kultu-

ra'nın yayınına tesadüfen dikkat yöneltmem bu kitabın ortaya çıkmasına neden oldu. Moskova'daki dairemde televizyon karşısında oturduğum zaman program sunucusunun, İstanbul'daki Taksim Meydanı Cumhuriyet Anıtı fonunda durarak bir şeyler anlattığını gördüm.

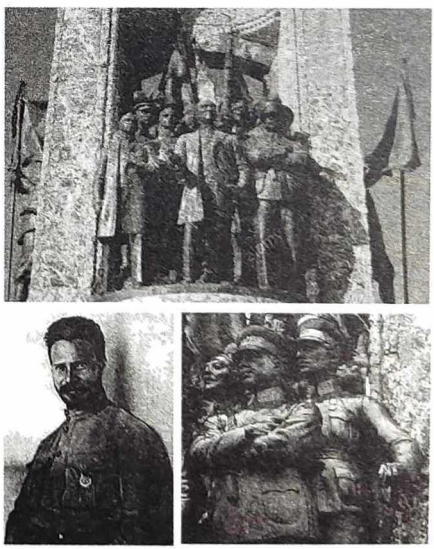
Muhabir, mücadele yıllarında Türkiye'de görev yapan Sovyet Rusya elçisi S.İ. Aralov'un heykelinin anıta Atatürk'ün emriyle konulduğunu ve özellikle o zamanlar M. V. Frunze ve K.V. Voroşilov gibi Kızıl Ordu'nun önemli komutanlarının bu işbirliğinde oynadıkları önemli rolü vurguladıktan sonra Türkiye ve Rusya'nın çok aktif biçimde iş birliği yaptıklarını söylemiştir"

Aşağıda verdiğim kaynaklara bakarsanız, kafanız karışacaktır.

1- Taksim Anıtı'nda heykeli bulunan tek Rus, Rus Büyükelçisi Aralov'dur.

2- Taksim Anıtı'nda Mustafa Kemal ve diğer Türklerin yanısıra sadece Rus General Frunze ve Rus General Voroşilov'un heykelleri vardır.

3- Taksim Anıtı'nda 3 Rus'un heykeli vardır. Aralov, Frunze ve Voroşilov [338,339].

Fotoğraflar: Üstte Taksim Anıtı'nın cumhuriyet dönemini anlatan yüzü... Sol altta, anıtta önde Fevzi Çakmak arkasında Rus General Frunze, bir başka anlatıda önde Rus General Frunze ve arkasında Rus General

Voroşilov'un heykelleri... Sağda Enver Paşa'yı Tacikistan'da öldürdüğü bilinen General Frunze'nin bir başka fotoğrafı...

Yukardaki küçük resimde Rus Yahudi General Frunze görülmektedir. Üniformasının ceplerine bakarsanız, Taksim Anıtı'ndaki iki generalin ceplerine tıpa tıp benzediğini görürsünüz. Yani anıttaki generaller Rus'tur. Biri Frunze, öteki Voraşilov...

Oysa, daha yukarıda da belirtildiği gibi, Mustafa Suphi için gelen raporlar pek olumlu değildir. Ankara'da zaten iki komünist partisi vardır. Biri Mustafa Kemal'in kurdurduğu resmi Komünist Fırkası, diğeri Enver Paşa taraftarlarınca kurulan Halk İştirakiyyun Fırkası. Bakü Komünistlerinin hem Rusya'da kalıp yıkıcı propagandalara devam etmeleri ve hem de Anadolu'ya gelip burada teşkilatlanmaları sakıncalı görülmektedir. Bu durumu böyle yorumlayan Mustafa Kemal Paşa, bir süre sonra Kazım Karabekir Paşa'ya şu telgrafı çeker:

> "Şark Cephesi Kumandanı Kazım Karabekir Paşa Hazretleri'ne Ankara'da Komünist cereyanları arzu hilâfındadır. Bakü Türk Komünist Fırkası Reisi Mustafa Suphi'nin bu cereyanları körüklemesi mahzuru varid-i hatırdır. Bir defa kendisini gördükten sonra mütalaa-i devletlerinin işar buyurulmasını rica ederim."

Görüldüğü gibi, Suphi ve arkadaşlarının Ankara'da işleri karıştıracağı endişesi vardır. Suphi ve arkadaşları bu gelişmelerden habersiz, heyeti ile birlikte 28 Aralık 1920'de Kars'a ulaşmıştır. Mahmut Goloğlu'na göre, Mustafa Suphi ve arkadaşları Kars'ta resmî törenle karşılanmışlar, halktan sevgi ve ilgi görmüşlerdir. Hatta Kazım Karabekir Paşa'nın emri ile şereflerine ziyafet bile verilmiştir.

Ankara'da planlanan Çerkes Ethem-Yeşil Ordu/TKF-Kızıl Alay operasyonunun ayrıntılarına girmeden önce, şunu hatırlatmam yerinde olacaktır. Mustafa Kemal, Anadolu'da kendisine iktidar alternatifi olabilecek kimseyi barındırmamaya kararlıdır. Mesela Anadolu hareketine katılmak için gelen Şehzade Ömer Faruk Efendi'yi "Size burada ihtiyaç yok." diyerek İnebolu'dan İstanbul'a geri göndermiştir. Enver Paşa'nın amcası Halil Paşa'yı da (bir süre kullandıktan sonra) Trabzon'dan Kaf-

kasya'ya sınır dışı etmiştir. Ankara'ya sadece Mustafa Kemal'in onayladığı kişiler gelebilmekte ve Anadolu Devrimi'ne katılabilmektedir. Bu kurala uymayan sızmalar, fark edilir edilmez tasfiye edilmektedir.

Şimdi; Çerkes Ethem başından beri denetim dışı olagelmiştir ve ciddi bir çıbanbaşıdır. Mustafa Kemal, Amasya'da, Erzurum'da, Sivas'ta uğraşırken, o Ege'de hatırı sayılır bir kuvvet toplamıştır. Onun Kuvva-i Seyyaresi, klasik ordu örgütlenmesinden farklıdır. Üstelik daha bu problem halledilmeden, bir de Mustafa Suphi ve onun Kızıl Alay'ı ortaya çıkmış ve Anadolu'ya giriş yapmak üzeredir. Ankara kendisini, Ege ve Kafkasya parantezine alınmış hissetmektedir. Bu Bolşevik parantez, kaba kuvvet ve kıvrak bir politika uygulanarak çözülecek, Bolşeviklerin iktidar alternatifi konumuna yükselme girişimi kanlı iki operasyonla durdurulacaktır.

Çerkes Ethem'i ayrıntılı olarak anlatmayacağım. Onunla ilgili her türlü bilgiye internet üzerinden ulaşabilirsiniz. Kısaca; Bandırmalı bir Çerkes ailesinin üç çocuğunun en küçüğü olan Ethem, Birinci Dünya Savaşı sırasında orduya katılmış ve ancak başçavuşluğa kadar yükselebilmiştir. Afganistan seferi sırasında, Rauf Orbay'ın yanındadır. Ondan gerilla savaşının inceliklerini öğrenir. Mondros Mütarekesi'nden sonra köyüne dönen Ethem'in ağabeyleri Tevfik ve Reşit de orduda subaydır. Yunan işgalinin ardından harekete geçen/geçirilen Ethem, önce eski İzmir Valisi Rahmi'nin oğlunu kaçırarak 50 bin lira fidye alır ve daha sonra 300 kişilik bir müfreze örgütleyerek Yunan kuvvetlerine karşı mücadeleye girişir.

Salihli cephesinde Yunan askeri birliklerine karşı düzenlediği gerilla saldırılarıyla kısa sürede ünlenen Çerkes Ethem'in emrindeki kuvvetlerin sayısı da giderek artar ve süreç içinde Kütahya ve havalisine egemen duruma gelirken "Kuvva-i Seyyare Umum Kumandanı" unvanını alır.

Henüz Haydut Ankara Hükümeti'nin yeni bir iktidar merkezi olarak kendini kabul ettiremediği 1920 yılının başlarında, Batı Anadolu'da en önemli kuvvet Çerkes Ethem'dir. Nitekim Ankara'daki harekete karşı başlayan yerel isyanların birçoğu Çerkes Ethem tarafından bastırılır. İlk olarak 16 Şubat 1920'de Balıkesir taraflarında İkinci Anzavur isyanını bastıran Çerkes Ethem'in Kuvva-i Seyyare'si, ardından Geyve, Adapazarı, Düzce ve Bolu bölgesindeki tüm isyanları bastıracaktır.

Bu isyanları gerilla birlikleri niteliğindeki Kuvva-i Seyyare'nin bastırabilmesi anlaşılır bir durumdur. Mustafa Kemal'in Yeşil Ordu ile ilgili açıklamasında da değinildiği gibi; bu birlikler gönüllü savaşçılardan oluşuyor, uzun yıllardır süren savaşlar sonucunda halkta subaylara ve düzenli orduya karşı oluşan tepkiyi çekmiyor ve sahip oldukları olanaklar -giyim-kuşam, yiyecek, içecek- açısından da sefalet içindeki yoksul kitlelere cazip geliyordu. Dağınık durumdaki düzenli ordu askerleriyle karşılaştırıldığında Kuvva-i Seyyare çok daha iyi donatılmış durumdadır.

Ordudaki askeri disiplin ve hiyerarşinin yol açtığı baskı ve eziyetten de uzak olan bu kuvvetlere halktan insanların katılımı mümkün oluyordu. Birçok yerde isyancılar karşılarında düzenli ordu askerlerini değil de aslında aynen kendileri gibi olan müfrezeleri gördüklerinde, kolayca onların safına geçebiliyorlardı.

Zaten birçok yerde de isyanların elebaşılarını cezalandırdıktan sonra, geri kalanlara hoş görüyle yaklaşılıyordu. Bu arada yöredeki zenginlerden, eşraftan alınan haraçlar bir adalet duygusuna da hitap ediyor ve yoksulların Kuva-i Seyyare'ye daha farklı gözle bakmasında önemli bir rol oynuyordu.

1920 yılında Şubat'tan Mayıs'a kadar Marmara ve Ege bölgesindeki isyanlarla uğraşan ve tümünü de bastıran Çerkes Ethem ve kuvvetlerine Haziran ayında Yozgat yolları görünür. Çünkü Yozgat'ta isyan eden Çapanoğulları şehri ele geçirmiştir ve hareket bölgede yayılmaktadır. Yozgat bölgesindeki isyanı bastırmak üzere Meclis tarafından Ankara'ya davet edilen Çerkes Ethem, Mustafa Kemal Paşa da dahil olmak üzere o sırada Ankara'da bulunan Şur'a hükümetinin önder kadrosuna yukarıdan bakar. Çünkü savaşmasını bilen silahlı kuvvet kendisindedir ve paşalar henüz, ellerindeki kuvveti nasıl kullanacaklarını bilmemektedir. Filistin'de savaş alanından kaçan 7'nci Ordu'nun yarısı Ankara'dadır ama Mustafa Kemal ve arkadaşlarının kafaları net değildir.

Zaten bunun için Ege'de Yunan kuvvetleri karşısında duran Kuvva-i Seyyare, Ankara'nın doğusundaki isyanı bastırmak için çağrılmıştır. Ethem, cepheyi koruması için Bolşevik Taburu'nu geride bırakır. Yozgat'a geçerken Ankara'da Mustafa Kemal, Fevzi, İsmet, Refet Paşalarla görüşen eski başçavuş, yeni gerilla komutanı Ethem, bir hayli sert eleştirilerde bulunacak ve

paşalar bunu unutmayacaktır. Ethem'in suyu ısınmaya başlamıştır.

Yozgat isyanını kısa sürede bastıran Çerkes Ethem, asilerin bir bölümünü de kuvvetlerine katar. İsyanın sorumluları için kurduğu mahkemede Ankara Valisi Yahya Galip'i de yargılamak ister. Çünkü Yahya Galip, Çapanoğulları ile iş birliği yapmış, Kuva-i Seyyare'nin üzerlerine geldiğini onlara önceden bildirmiştir.

Vali yargılanırsa cezası ölüm olacaktır. Ancak Mustafa Kemal'in yakınlarından olan Yahya Galip'in Çerkes Ethem'in "halk mahkemesi" tarafından yargılanmasına Ankara izin vermez. Sadece valilik görevinden uzaklaştırır.

Bunun üzerine öfkelenen Çerkes Ethem'in "Ankara'ya geldiğimde, Büyük Millet Meclisi Reisi'ni Meclis'in kapısında asacağım." dediği rivayet olunur. Ayrıca Miralay Refet Bey'in isyanın bastırılmasında hiçbir katkısı olmadığı gibi, kendisi savaşırken Çorum'da saklandığını ileri süren Ethem, onu da mahkemeye sevk etmek isterse de sorun başka bir biçimde çözümlenir.

Yozgat isyanının bastırılmasıyla birlikte iyice ünlenen ve hatta Meclis tarafından kendisine "Milli Kahraman" unvanı verilen Ethem, Temmuz ortasında Ankara'ya döndüğünde Mustafa Kemal Paşa, Ankara'da bulunmamayı tercih eder. "Garp Cephesi'ndeki durumu yerinde görmek üzere" Ankara'dan ayrılarak Eskişehir'e giden Mustafa Kemal Paşa, Ethem'le karşılaşmak istememiştir.

Ethem, Eskişehir'e geldiğinde ise Mustafa Kemal, Afyon'a geçmiştir. Ünlü gerilla komutanı ile Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemal o günlerde işte böyle köşe kapmaca oynamışlardır.

1920 yazında ününün ve gücünün doruğunda bulunan Çerkes Ethem'e, milli mücadelenin önderliğini üstlenen kadronun tahammül etmesi artık mümkün değildir. Yunan ordusunun ancak düzenli bir orduyla durdurulabileceği görüşüyle, eldeki askeri kuvvetlerin milli bir orduya dönüşmesini savunan Ankara'daki paşalar, ondan düzenli orduya katılmasını isterler. Düzenli orduya katılınca istediği rütbeyi alabileceğini söylerler. Ethem, birliklerinden vazgeçmek istemez. Rütbe teklifini de reddeder. Ankara, Çerkes Ethem'in direnişiyle karşı karşıya kalır.

Bu güçlü gerilla liderini imha etmeden askeri otorite olunamayacağını düşünen Mustafa Kemal de Yunan kuvvetleriyle ciddi bir çarpışma öncesin-

de Kuvva-i Seyyare'nin dağıtılmasını zorunlu görmektedir. Ancak, Çerkes Ethem'den önce, ona destek çıkabilecek diğer iki gerilla liderinin, Yörük Ali ile Demirci Efe'nin etkisizleştirilmesi, yola getirilmesi gerekmektedir. Yörük Ali, düzenli orduya katılmayı kabul eder. Kendisine Albay rütbesi verilir, emrindeki kuvvetler de Milli Aydın Alayı diye adlandırılır. Eşzamanlı olarak Güney Cephesi Komutanı Albay Refet Bey, Demirci Mehmet Efe'den, 300 adamından kurulacak bir süvari alayının komutanı olarak düzenli orduya katılmasını ister. Kendisine Albay rütbesi verilecektir. Demirci Mehmet Efe'nin savaşabilecek durumdaki diğer adamları düzenli orduya ihtiyat birlikleri olarak katılacaklar, savaşamayacak durumda olanlarla, suç işlemiş olanlar terhis edilecektir.

Demirci Mehmet Efe önce bu teklifi kabul eder, ancak daha sonra reddeder. Bunda Çerkes Ethem'in rol oynadığı ifade edilmektedir. Çünkü Batı Cephesi Komutanlığı ile arası açılmış olan Ethem Bey, kendine destek olması için Demirci ile temasa geçmiş ve onu birleşmeye çağırarak, emrindeki adamlara ayda kırkar lira maaş vereceğini belirtmiştir.

Demirci Efe kuvvetleri Isparta-Burdur hattının hemen kuzeyinde bulunmaktadır. 800 kişi kadardırlar ve yarıya yakını süvaridir. Albay Refet Bey, Mustafa Kemal Paşa'nın olurunu aldıktan sonra Demirci üzerine harekete geçer. 11 Aralık gün batımında, Albay Refet Bey komutasındaki süvari birlikleri Afyonkarahisar'dan hareketle güney yönünde yürüyüşe geçerler. İleri harekat, gece yürüyüşleri olarak sürdürülür. 16 Aralık 1920 sabahı Demirci Mehmet Efe'nin bulunduğu İğdecik basılır. Aslında, Albay Mehmet Şefik Aker, 14 Aralık'ta bu köye gelmiştir ve Demirci Mehmet Efe'yi düzenli orduya katılması yönünde ikna etmeye çalışmaktadır.

Bu baskın sırasında Demirci Efe'nin bazı kuvvetleri Isparta'ya kadar olan bölgedeki köylere dağılır. Harekatın devamı, bu çetelerin bulundukları köylerin basılması ve kaçakların ele geçirilmesi şeklinde sürer. Demirci Efe ise emrindeki 80 kişilik bir kuvvetle Uluborlu yönünde çekilir. 18 Aralık 1920 tarihine kadar Demirci Efe'nin 700 adamı teslim alınmıştır. Bu kişilerden yaşları uygun olanlar birliklerine sevk edilmek üzere yollanırlar. Diğerleri ise ellerine bir belge verilerek terhis edilirler.

Demirci Efe, Acıpayam üzerinden Tavas'a gider. Demirci Efe'nin artık bir tehlike oluşturamayacağını gören Cephe Komutanı Albay Refet Bey, 20 Aralık'ta, ana kuvvetlerini Çerkes Ethem'le savaşmak üzere Afyonkarahisar'a çeker. Geride bırakılan Jandarma Yüzbaşı Nuri Bey komutasında bir süvari müfrezesi Tavas üzerine yürüyüşe geçer. Bu müfreze bir süre dağlarda Demirci Efe kuvvetlerini izler. 30 Aralık 1920 tarihinde Yüzbaşı Nuri Bey, Demirci Efe'yle görüşme fırsatı bulur. Bu görüşme sonucu Efe, BMM Hükümeti'ne adamlarıyla birlikte teslim olur.

Cezalandırılmaz. Yakın adamlarıyla birlikte zorunlu ikamete tabi tutulur ve kendisine maaş bağlanır. Bir dizi görüşme ve tartışmanın ardından Mustafa Kemal, Demirci Mehmet Efe'nin teslim olmasından 3 gün önce, 27 Aralık 1920'de Garp Cephesi Komutanlığı'na Çerkes Ethem'in kuvvetlerinin imha edilmesini emreder.

Kuva-i Seyyare, Ankara hükümeti ile ihtilafa düştüğü bu bunalımlı 1920 yılı sonlarında, 5.000 milisten oluşan bağımsız bir yarı-süvari tümeni gibidir. Çünkü, bu birliğin yarısını 159. Piyade Alayı meydana getirmektedir. Diğer birlikler şunlardır:

- Topçu bataryası, makineli tüfek bölüğü, Ethem Bey'in karargâhı (100 atlı)
- Tevfik Bey'in karargâhı (40 atlı)
- Bolşevik taburu (Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey komutasında 5 subay ve 700 er)
- Parti Pehlivan müfrezesi (120 er)
- Çorum müfrezesi (120 er)
- Abaza Mehmet müfrezesi (120 er)
- Arif Bey müfrezesi (120 er)
- Doktor Fazıl müfrezesi (120 er)
- Karakeçililer müfrezesi (200 er)
- Hamza Kaptan müfrezesi (50 er)
- Tahsin Bey müfrezesi (130 er)
- Eskişehir milis alayı (400 er)
- Mehmet Bey müfrezesi (106 er)
- Kaptan Naci müfrezesi (120 er)
- Geri hizmetlerde 200 piyade.

Gerçek bir Bolşevik olan Yüzbaşı İsmail Hakkı kumandasındaki Bolşevik Taburu'nu, Ethem anılarında şöyle anlatmıştır:

"Şu arada Bolşevik Taburu hakkında da izahat vereyim. Atlı piyade namı verilen hafif süvari teşkilatını haiz Kuvva-i Seyyare fırkası ve kıtaları arasında Bolşevik Taburu adını alan dolgun mevcutlu bir piyade taburumuz vardı. 700 mevcutlu bu milis kıtasını ekseriyetle Karakeçili aşireti efradından mürekkep olarak Eskişehir Müdafa-i Milliye Teşkilatı kurmuş, emrimize göndermişti. Taburun komutanı Yüzbaşı İsmail Hakkı Efendi, harpçi olmaktan ziyade hakikaten Bolşevik ruhlu, karşısındaki düşman ordusunu harp aleyhine teşvik kabiliyetinde birisi idi. Son zamanlarda muharebeden bıkmış askerleri hükümetleri aleyhine isyana teşvik ediyordu. Kendisine bu yüzden fevkalade tahsisat vermekte idim. Tabura nam, bu kumandan yüzünden verilmişti."

" ...Tarih bana az, size çok lanet edecektir."

Mustafa Kemal, 27 Aralık 1920'de, Batı ve Güney Cephesi komutanlarına Çerkes Ethem meselesinin 'kuvvet yoluyla hallolması için birer telgraf çekmiştir.

Meclis zabıtlarına bakılırsa, (Çerkez) Ethem Bey, bu telgraftan iki gün sonra, yani 29 Aralık'ta Meclis'e ağır bir Telgraf çekti. Telgrafda şunlar yazıyordu;

"Ankara'da toplanan Meclis'in ne şekilde toplandığını tabii hepimiz biliyoruz. İlk icraatı da bu fakir milletin sırtından kendilerine senede üçyüz bin küsur lira tahsisat yapmaları olmuştur ki, içlerinde yüz lirayı bir arada gören pek azdır. Şimdi bol bol dalkavuklukla meşguldürler".

Bu tarihten sonra taraflar arasında başka telgraflar gidip gelir. Bunlardan 2 Ocak 1921 tarihinde İsmet Paşa'ya yazılan ve "Baki ilk selam" diye biten telgrafta Ethem Bey şunları demektedir;

"Meclisin tamamını bilmekteyim ama hükümetin aleyhime düzenlediği tuzakların bilincine vardıktan sonra her türlü önlemi aldım....

Madem (İsmet inönü ve mustafa kema'e hitaben) beni vuracak gücünüz var, neden birlikte Uşak'ı düşmandan kurtarmak için saldırma önerimi geri çevirdiniz...?

Siz kıskanç bir insansınız; şahsi ihtiraslarınız uğruna değil beni, bütün memleketi feda edebilirsiniz! Bana kalsaydı ve de kardeşim Reşit Bey'i dinlemeseydim sen benim idamıma ferman koyabilir miydin sanıyorsun! 'Kardeşlerin en akıllısısın' diye diye Reşit Bey'i pek güzel kandırdınız...

Bana Osmanlı-Rus Savaşından bu yana katılıp da kazandığınız bir tek savaş söyleyebilir misiniz? Biçare Millet Meclisi sizin sahte askeri şöhretinizin bilincinde değil!

"Köprüyü geçinceye kadar öyle olsun diyorsunuz ama bilmiyorsunuz ki köprünün binde birine ulaşmamışsınızdır. Ah içleri fesat dolu yurtseverler, zavallı Millet Meclisi, sizin (m,kemal ve ismet inönü) askeri sahte ünlerinizi anlamış değil. (.) Tarih bana az, size çok lanet edecektir.

"Umum Kuva-yı Seyyare Kumandanı Çerkez Ethem."

Çerkez ethem Bey, Türk askerine kurşun sıkmamak için, kendi kuvvetlerini dağıttı; büyük bir çoğunluğu düzenli orduya katıldı, Ethem Bey'in terhis ettiği 159. Alayın askerleriyse ya dağa çıktı ya evlerine döndü ya da ordu saflarında savaşmayı sürdürdü sonunda gıyaplarında idama mahkûm edildiler!

Kaynak: [Ayşe HÜR- Öteki Tarih]

Düzenli ordunun saldırısıyla birlikte iç savaş başlar. Bu savaşın başlangıcında Çerkes Ethem'in 5 bin kişilik tümenine karşı, düzenli ordu birlikleri 15 bin kişidir. Kütahya ve Gediz'de yoğunlaşan çarpışmalar sırasında düzenli ordu birliklerini mağlup edemeyen Çerkes Ethem, Kuvva-i Seyyare'yi dağıtma kararı alır. İsteyenleri düzenli orduya katılmakta serbest bırakır. Artık savaşmak istemeyenleri evlerine gönderir. 300 kadar sadık adamıyla birlikte dağlara çekilir. Yaklaşık bir ay, bazen Yunan birlikleri bazen de Türk birlikleriyle çarpışır ama ele geçmez.

Sonunda "geçiş hakkı" karşılığında Yunanlılarla anlaşır ve 60 kadar adamıyla birlikte 26 Ocak 1921'de teslim olur. Önce İzmir'e, oradan Atina'ya, oradan da Berlin'e gider. Son durağı Ürdün olacak ve orada ölecektir.

Bolşevik parantezinin Ege'deki sol kanadı tasfiye edilmiştir. Sıra parantezin Kafkasya'da oluşan sağ kanadını tasfiye etmeye gelmiştir. Ancak enteresandır; Mustafa Kemal'in Çerkes Ethem kuvvetlerinin imha edilmesi emrini vermesinden sadece bir gün sonra, 28 Aralık 1920'de, Mustafa Suphi ve arkadaşları, Ankara'ya gönderilen Sovyet Büyükelçisi Polikarpe Mdivani ve heyetiyle birlikte, Kars'a gelmeye başlarlar. Mustafa Kemal'in 27 Aralık'ta Garp Cephesi Kumandanlığı'na verdiği imha emri, elbette, gizli bir emirdir. Mustafa Suphi'nin bunu bilmesi imkansızdır. Ancak, Ethem kuvvetleri ile düzenli ordunun çarpışmaya başlaması üzerine, birkaç gün sonra durumdan haberdar olmuş olmalıdır. Kendi durumunu derhal gözden geçirmesi gerekirdi. Mustafa Suphi, Kars'ta tam 3 hafta kalmış, durum değerlendirmesi için bol bol zamanı olmuştur. Ancak, Mustafa Suphi, bunu yapmamıştır.

Bu arada, Ankara Hükümeti'nin Rusya'ya gönderdiği yeni büyükelçi Ali Fuat Paşa (Cebesoy), 2 Ocak 1921 tarihinde Kars'a gelir. Mustafa Suphi ve Ali Fuat Paşa, bir görüşme yaparlar. Bu görüşmede Mustafa Suphi, Ali Fuat Cebesoy'a şunları söyler:

"Üçüncü Enternasyonal, Türkiye dahilinde mutlaka komünizmin kurulmasını kabul etmiş değildir. Türkiye'nin toplumsal kaderi kendisine bırakılmıştır. Anadolu hareketinin toplumsal bir devrim olmaktan ziyade, Türk milletinin emperyalist düşmanlara karşı istiklal ve hürriyetini kurtarmasından başka bir şey olmadığına kani bulunuyoruz. Türkiye'deki bey ve paşaları burjuva sınıfından görmüyoruz. Aksine halk kitlelerinin en yakın yardımcıları olarak biliyoruz. Anadolu hareketini yönetenlerin ve özellikle Mustafa Kemal Paşa'nın prensiplerini anlamaya çalışıyoruz. Anlayabildiklerimizi kamusal siyaset açısından uygun görüyoruz."

Mustafa Kemal'in en yakın arkadaşlarından olan Ali Fuat Paşa, elbette bu sözleri kendi kişisel değerlendirmesiyle birlikte derhal Ankara'ya iletmiştir.

Üç hafta Kars'ta kalan Mustafa Suphi ve arkadaşları, gerekli hazırlıkların ardından ve dört günlük bir tren yolculuğundan sonra, 22 Ocak

1921 günü Kars'tan Erzurum'a ulaşırlar.

Aynı saatlerde, Mustafa Kemal Paşa, Ankara'da BMM'nin kapalı oturumunda konuşmakta, Mustafa Suphi ve arkadaşlarından "soysuzlar, sersemler, serseriler, alçaklar, reziller" diye söz etmektedir. Elbette, Mustafa Suphi, bu konuşmadan ve Mustafa Kemal'in kendisi ve TKF hakkındaki niyetinden haberdar değildir.

Bir bölümü hala sansürlü de olsa, işte o konuşma:

"Mustafa Kemal Paşa (Ankara)- Efendiler, zannediyorum ki gayet önemli ve ciddi bir mesele üzerindeyiz. Şerefli arkadaşlar farklı bakış noktalarını ortaya koydular. Bendeniz de bu münasebetle bu konuda gerek hükümet adına gerek şahsım adına birkaç noktayı kısaca arz edeceğim.

Hakikaten milletimizin durumu ve işlerin ciddiyeti herkesçe açık ve kesin olarak bellidir. İşte bu hakiki milli emelleri sağlamak amacıyla, burada dahi toplanan meclisiniz, noktayı nazarlarında izleyeceği esaslarda, bu milli emel ve arzuların elde edilmesi noktayı nazarından ayrılamaz. Şüphe etmiyorum ve hiç kimsenin şüphe etmeyeceğini zannediyorum ki Büyük Millet Meclisi ve onun hükümetinin bugüne kadar izlediği siyaset tamamen milli emellere uygundur. Bu siyasetin ne olduğunu tekrara lüzum görmem. Yalnız iki kelimesini söyleyeceğim ki, o da milli sınırlar içinde milletin bağımsızlığıdır ve bu gayet kuvvetli ve büyük mana ifade eder esastır. Bugüne kadar bu esastan ayrıldığımıza delil olacak en ufak bir iz bile göstermek mümkün değildir.

Efendiler, bu iki esas üzerinde yürüyen insanlar, düşünen beyinler, tabi olarak Komünizmin yaygın ve bu sınırları parçalayan esasları ile uyuşamaz. Bundan ötürü yüce heyetinizin izlediği siyaset hiçbir vakitte Komünistlik esasına dayalı değildir.

Bu böyledir, bunu tekrar ediyorum, bir defa daha. Fakat yine malûmunuzdur ve cihanın malûmudur ki, bu millî esaslarına derin bağlarla sadık kalan meclisiniz ve hükümetiniz, bağımsız bir devlet olarak Rusya Bolşevik Cumhuriyeti denilen bir devletle siyasi ilişkilerinde hiçbir vakit Komünistlik ile Bolşeviklik esaslarını dahi ağzından çıkarmamıştır.

(Ağzına almamıştır.) Sanıyorum ki, Dışişleri Bakanınız çeşitli nedenlerle bu yanını açıklamıştır. Bu nedenle bendeniz tekrar ediyorum, milletimizin, devletimizin, yüce heyetinizin Ruslarla olan ilişkileri doğrudan doğruya iki bağımsız devletin karşı karşıya olan ve her biri kendine ait olan gayelerini tamamen korumak koşuluyla, bugüne kadar böyle olduğu, bugünden sonra da böyle devam edeceğine şüphe etmeyiniz. Resmi Rus Bolşevik Hükümeti, resmi devlet adamları bizim olan, bizim resmi devlet adamlarımızla olan ilişkilerinde Rusya içinde bu milletin soysuz, herhalde sersem birtakım evlatları oralarda da serseriliklerine devam etmişlerdir. İşte bu serseriler bir iş yapmak hülyasına kapılarak görünüşte memleketimize ve milletimize yararlı olmak için Türkiye Komünist Fırkası diye bir parti meydana getirmişlerdir ve bu partiyi kuranların başında da Mustafa Suphi ve onun gibiler bulunmaktadır.

Bunlar doğrudan doğruya bir vatansever duygu ile ve bir hakiki milli duygu ile değil, benim kanımca belki kendilerine para veren, kendilerini koruyan ve bunlara önem veren Moskova'daki prensip sahiplerine yaranmak için birtakım serserice girişimlerde bulunmuşlardır. Bunların yaptıkları girişim, Rus Bolşevizm'ini çeşitli kanallardan memleket içine sokmak olmuştur. Bu suretle memleketimize, milletimize, dışarıdan Komünizm akımı sokulmaya başlanmıştır.

Diğer taraftan efendiler, memleket içinde Komünizmin ne olduğunu bilmeyen, fakat bu temellere dayanaraktan şekillenmiş olan, örgütlenmiş bir Bolşevik kuvvetinin bizim için kurtuluş gücü olabileceğini söyleyen birtakım insanlar dahi, bu dışarıdan gelen Komünizm akımına temas etmeksizin, kendiliğinden Komünizm teşkilatı yapmak hevesine düştüler. Bir zaman geldi ki Ankara'da, Eskişehir'de şurada burada memleketin hemen birçok yerlerinde birçok insanlar, birbirleriyle bağlantıda olmaksızın, Komünistlik teşkilatı kurmaya ve aynı zamanda da dışarıdan birtakım insanlar başıboş olarak memlekette dolaşmaya ve aynı zamanda propaganda yapmaya başlamışlardır. Heyeti vekiliniz... Herhalde bu memlekette ve bu millet içinde Komünizmin mahalli tatbik bulamayacağına kani idi ve kanidir. Komünizmin ne olduğunu bilirse aydınlar, o zaman memleket içinde uygulanmasına izin verebilir. Fakat aydınlar

dahi dahil olduğu halde halk, ordu, Komünizmin ne olduğunu bilmiyor. Yalnız kurtarıcı güç olabileceği inancına sahip olmuş ise, o zaman körü körüne cahilce Komünizm olabilir veyahut milletin az bir bölümü, pek az bölümü eğilim gösterebilir. Böylece azınlığın da azınlığı denecek mertebede oluşacak bu kuvvet, kendini yaygın ve egemen bir kuvvet farz ederek, çünkü bilinçsiz surette bir örgüt olacağından derhal memleket içinde –doğal olarak bu gibi inkılaplar milli genel kurulumuz tarafından derhal imha edileceğine eminiz- herhalde bir taşkınlık olabilir, bir inkılap girişimi olabilir. Bu varsayımla hükümet önlem düşünmek zorunda kalır.

Efendiler, iki türlü önlem alınabilirdi. Birisi; doğrudan doğruya Komünizm diyenin kafasını kırmak. Diğeri; Rusya'dan gelen her adamı denizden gelmiş ise vapurdan çıkarmamak, karadan gelmişse sınır dışına atmak gibi zorlayıcı, şiddetli kırıcı önlem kullanmak.

Bu önlemleri uygulamak, iki bakımdan da yararsız görülmüştür. Birincisi; siyaseten iyi ilişkilerde bulunmayı gerekli saydığımız Rusya Cumhuriyeti tam olarak Komünisttir. Eğer böyle zorlayıcı önlem uygulayacak olursak o durumda kayıtsız koşulsuz Ruslarla ilgi ve ilişkide bulunmamak gerekir. Oysa biz birçok siyasi mütalaalardan, birçok sebep ve sebeplerden Ruslarla temasta, ilişkilerde, görüşmede bulunmak istedik, istiyoruz ve isteyeceğiz. O halde uygulayacağımız önlemlerde dostluğunu istediğimiz bir millet, bir hükümetin prensiplerini tahkir etmemeliyiz. İşte bu bakımdan zora dayalı önlem kullanmak istemedik. İkinci bakımdan da zora dayalı tedbir kullanmayı yararlı bulmadık. Bildiğiniz gibi, düşünce akımlarına karşı düşünceye dayanmayan kuvvetle karşılık vermek, o akımı yok etmedikten başka, herhangi bir muhatabınızla, herhangi bir insanla konuşulduğu zaman onun herhangi bir düşüncesini kuvvet zoru ile reddederseniz, ısrar eder. Israr ettikçe kendi kendini aldatmakta daha çok ileri gidebilir. Ondan dolayı, düşünce akımları zor ve şiddet ve kuvvetle reddedilmez. Tersine güçlenir. Buna karşı en etkili çare, gelen düşünce akımına düşünce akımı vermek, düşünceye düşünceyle karşılık vermektir. Ondan dolayı Komünizmin memleketimiz için, milletimiz için, dinimizin gerekleri için kabulü mümkün olmadığını

anlatmak, yani milletin genelinin düşüncesini aydınlatmak en yararlı bir çare görülmüştür. İşte hükümet, böyle bir çareye başvurmakla uğraşmakla beraber, şüphe yok ki, gelen akımlar zamandan önce zararlar doğurabilecek duruma gelmemesi için dahi bir taraftan da gerekli önlemler kabul edilmiştir. Hükümet, aydınlatma ile bu akımın önüne geçmeyi düşündüğü sırada, aynı biçimde düşünen birtakım değerli, ahlaklı ve her bakımdan güvenilir arkadaşlar bana başvurmuşlardır. Bu kimseler, bu noktayı nazardan, bu memleket ve milletin yararına en fazla ne suretle hizmet edebileceklerini düşünüyorlardı. İşte bu düşüncenin ürünü olmak üzere Ankara'da Komünist Fırkası adı altında bir fırka kuruldu.

Bu fırkayı kuran kimselerin bence yakından bilinen zihniyetini kısaca açıklamak istiyorum, ki yanlış anlayışlar giderilsin. Bu kimseler bir kez ulusal sınırlar içindeki halkın bağımsızlığının korunması, bağımsızlığının sağlanması ve elde etmek için hizmet etmek istiyorlar. Yine onlar da hepiniz gibi milletin refah ve hakiki saadetini maddeten elde edebilmek için yönetim makinesinin ıslahı toplumsal durumlarda mümkün olduğu kadar milletin hazmetme yeteneği derecesi oranında ilerlemeyi başarmayı düşünen insanlardır. Ondan dolayı, bu fırkayı kuranlar, Komünizmin ne olduğunu millete anlatmak ve bunun ne olduğunu bütün temelleri, ilkeleri bütün milletçe bilinmedikçe olsa olsa onların içinden halkın anlayış ve yeteneğine olabildiği kadar hizmet edebileceklerini, uygulamaya yeteneği görüldüğü takdirde uygulama düşüncesinde idi. Fakat aşırı bağlılık gösterdikleri nokta, o da bu memleket içinde ve bu millet içinde her türlü toplumsal devrimin, zararlı bile olsa, her türlü devrimin hakiki sahibi yine bu millet olmalıdır. Yine bu milletvekili olmalıdır ve çok mutaassıp oldukları bir nokta varsa, bu memleket içinde yabancı ile hiçbir devrimin vücuda gelmesine alet olanları alçak ve rezil olarak kabul etmek idi. İşte bu işi iyi niyetle yapmak isteyen arkadaşların girişimi hükümetçe uygun görülmüş ve kendilerini başvurmaları üzerine resmen izin verilmiştir. Yalnız bu izni vermekle hükümet bir şey düşündü. Evet, Komünizm toplumsal bir meseledir. Bunun her türlü esaslarını ve hakikatlerini istenildiği gibi söylemekte bir kötülük yoktur.

Yalnız girişim gayesi belli olmayan, yeri dahi istenildiği anda belli olmayan birtakım kimselerin Komünizm adı altında, Bolşevizm adı altında örgütlenmesini kesinlikle yasaklamak istedik ve bu bakış açısından İçişleri Bakanı bütün devlet memurlarının reislerine dedi ki; 'Komünistim' diyen, hükümetçe resmen programı görülmüş ve varlığı resmen onaylanmış kuruluşa girebilir. Fakat kendi kendine kurulan partinin hükümete verdiği bir güvence vardı, ki o dahi her önüne geleni örgüte almayıp, belki aklı başında milli kutsalları, dini gerekleri genel şartları millet ve devleti anlayabilen insanlar, ancak bu milli amaca sadık kalmak koşuluyla düşünceleri aktarabilirler ve ben eminim ki arkadaşlar, Rus Bolşevizminin yapmış olduğu yıkımları bir çoklarımızdan daha iyi bilmektedirler. Varlıklarının bir nedeni kalmadığına inandıkları dakikada bütün millete seslenerek bizzat kendileri Komünizmin bu memleket içinde uygulama kabiliyeti olmadığını kendileri ifade ederler ve dağılırlar. Bu fırka bu biçimde oluştuktan sonra Halk İştirakiyun Fırkası adı altında bir fırka hükümete başvurmuş bulunuyordu. Bu parti hakkında bir kelime daha eklemek isterim. Türkiye Komünist Fırkası, yani komünistliği ne Arapça, ne Türkçe yapmak istememiş olduklarını, tek amaçlarının halkı aldatmamak olduğunu, söylediğimiz şeylerin Komünistlik olduğunu anlasınlar, düşüncesiyle kurulmuştur. Onun için doğrudan doğruya Komünist kelimesini tekrar ediyoruz ki halkı aldatmış olmayalım diye. Ondan dolayı Türkiye Komünist Fırkası bu biçimde memlekette örgütlendiği sırada, Bakü'de yine Türkiye Komünist Fırkası adıyla bir fırka vardı. Böylece, merkez yönetimi dışarıda bulunan ve girişimleri için emirleri dışarıdan alan bir parti de reddedilmiş oldu.

Halk İştirakiyun Fırkası'nın kurulmasının sebep ve hikmetini bilemem. Girişimcileri bunu açıklayabilirler. Yalnız benim anladığıma göre Türkiye Komünist Fırkası'nın kuruluşunun içyüzü ile Halk İştirakiyun Fırkası'nın kuruluşunun içyüzü arasında fark vardır. Türkiye Komünist Fırkası, Türkiye için, Türkiye içinde faaliyet gösteren bir parti olarak gerçekleşiyor. Halk İştirakiyun Fırkası, doğrudan doğruya Komünizm esasını gösterir bir partidir ve belgeye dayalı bilgiye göre burada bulu-

nan Rus elçiliği ile dahi ilişkide bulunuyor. Bu konuda fazla bir şey söylemek istemiyorum.

Şimdi efendiler; hükümetin bakış noktaları ve izlediği zaten bilinen esasları bir daha tekrar ettikten sonra, Komünist örgütlenmesine ne gibi düşüncelere dayanarak hükümet serbest bırakmış açıkladım. Kısmen fakat yine bundan doğabilecek olan sakıncalara karşı dahi kesin ve şiddetli önlemler uygulama ve olanakları saklı tutulmuştur ve belki yakın zamanda bunun eserlerini göreceksiniz.

Yalnız bir şey rica etmek istiyorum. Bir kez bendeniz reisiniz olmak itibariyle ve diplomatik ilişkilerde yüce heyetinizi temsil etmek itibariyle Hariciye Vekili ve Vekiller Heyetinizin her biri, hatta şerefli üyelerden dahi her biri bu meseleden bahsederken bir iki noktaya dikkat etmesi gerekir. Genellikle Komüniste karşı söz söylerken doğu siyasetimize karşı söz söylemeyi benzer görüyorum. Bu bir toplumsal meseledir. Şu veya şu sebeple memleketimizde uygulama olanağı yoktur. Fakat bunu tam serbestlikle söyleyebiliriz. Yalnız Hristiyan olan bir devlete siyasi ilişkilerde bulunmamıza bu engel değildir. Ondan dolayı biz Komünistlik istemeyiz, öyle ise doğu siyaseti yapmayacağız demek doğru değildir. Bu gayet abes olur. Doğal olarak Ruslar Komünist olduğu için, onun karşısında bulunuyoruz. Bize uygulanması olanaksız olduğu için ve dini esaslara ve hayat ve toplum şartlarımızla uyumu olanaksız olduğundan hayır diyoruz. Hüseyin Avni Bey, bu konularda söz söylerken mesele daha açıklığa kavuştu. Doğu meselesine dair bütün düşüncelerini dikkatle takip ettiğim için bende şöyle bir kanı oluştu. Bu kanı bütün düşüncelerinin bir kişi üzerine olduğudur. Kendileri o kişinin adını söylediler. Dediler ki; Kara Kazım Paşa ihlal etti.

Şimdi efendiler; Hüseyin Avni Bey biraderimiz gayet önemli bir konuya değindiler ki, bunun hakkında hiçbir şey söylemek istemiyorum. Fakat kendileri değindiği için yüce heyetinizden zihinleri karışmış olanlar bulunabileceği için bir iki kelime ile açıklamak istiyorum. Bir defa Kazım Karabekir Paşa'yı içinizde tanıyanlar ve tanımayanlar vardır. Ondan dolayı Kara Kazım Paşa gayet zeki, akıllı, ahlaklı, namuslu fevkalade iyi huylu, namuslu, tedbirli bir adamdır ve bunların ötesinde

özelliği vardır ki ilk temasa geldiği zaman Hüseyin Avni Bey anlayamaz. Ben de kısa temasta, bayağı temasta anlayamadım. Gayet sır saklayan bir kişidir, işte böyle bir hali bulunduğu için Hüseyin Avni Bey biraderimiz Kazım Paşa'yı değerlendirmekte hata etmiştirler.

Hüseyin Avni Bey (Erzurum) - Bir dakika müsaade buyurur musunuz?

Mustafa Kemal Paşa (Devamla) - Müsaade buyurun, sözümün bütünlüğünü bölmeyiniz.

Kazım Karabekir Paşa'nın niteliklerini arz ettikten sonra bizi yanlışa mı yöneltti, bizi aydınlattı mı? Buna dair fazla söz söylemek istemiyoruz. Yalnız ufak bir kuşkusu olanlar Kazım Karabekir Paşa Hazretleri'nin bir buçuk seneden beri doğu durumları hakkında her gün vermiş oldukları raporları ve onların tümünü etraflıca düşündükten sonra bir karara varması ve ona göre söz söylemesi gerekir. O zaman o düşünceyi ortaya koyan kişinin bu değerde, bu kudrette bir kişi hakkındaki Kazım Karabekir Paşa Hazretleri'ne değer biçmede ne dereceye kadar hata etmiş olduklarını anlayacaklardır. Şimdi bunu ispat konusuna en ufak bir örnek olmak üzere burada okunan telgrafta öne çıkan bir durum var. Mustafa Suphi geliyor. O anda Mustafa Suphi'yi herkesten önce doğuda Hüseyin Avni Bey'den önce ortaya çıkaran Kazım Karabekir Paşa'dır. Bu adamın memlekete girmesinin zararlı olacağını anlayan Kazım Karabekir Paşa'dır ve bunun memleket dışına kovulması gerekeceğini bilen de Kazım Karabekir Paşa'dır. Bunun planını da yapan Kazım Karabekir Paşa'dır. Yoksa Erzurum'da valiliğimiz değildir. Biz değiliz efendiler. Akıllıca bir biçimde yapmış olduğu, planı, herkesten önce gerekenleri harekete geçiren Kazım Karabekir Paşa'dır. Bilmem Bolşeviklere eğilimliymiş, Mustafa Suphi'nin bilmem nesiymiş. Her şeyden önce kuvvetli bir önlem alan Kazım Karabekir Paşa'dır. Ben açıklıyorum. Çünkü belgeler vardır. Şuradan buradan bu meseleyi ifade eden telgraflarını getireyim okuyayım.

Sonra buyurdular ki; Paşa ile görüşmüşler, İslamiyet'le Bolşevizm'in denk ... Ondan dolayı Kazım Paşa'nın Bolşeviklik ve Komünistlik hakkındaki bütün anlayışları ve bütün bakış noktaları şimdiki ifadelerim ile

anlaşılan anlamdadır. Fakat bu sözlerle sizi sınavdan geçirmiştir ve yine Kazım Paşa açıklamaları arasında doğu siyaseti izlenmesinin gerekliliğinden konu açmıştır. Bugün için doğu siyasetini izlemek, batı siyasetine ... Onu talep ediyoruz. Daima onu söylemiş olması ... Ve Kazım Paşa'nın Komünistlerle temasta olanlara karşı Komünist görünmesi olmuş olabilir. Memleket ve millet için yararlı bir siyasi amaç sağlamak içindir. Hakikatte Komünist ve Bolşevik olduğu için değildir.

Yine buyurdular, ki Gümrü'de Kazım Paşa kendi eliyle Ermenileri Komünist yaptı. Kazım Paşa ile aramızda bir hafta haberleşme sürdü. Ermeni meselesinin çözülmesi söz konusu olduğu sırada şunu mu yapalım, bunu mu yapalım diye çeşitli çalışmalar söz konusu olduğu zaman, o tartışmalarda bulunsaydınız takdir edersiniz ki en yararlı olan şey, zaten Komünist olmayan serseri Ermenilere Komünist dedirtmek için ve Taşnak varlığını bir an önce yıkmak için yapılmıştır.

Kazım Paşa hakkındaki bir diğer noktasına cevap vermek isterim. Mustafa Suphi ile ilk temasta bulunduğu zaman yalnız haberleşmedim. Benim yanıma özel adam göndermiştir. Hakikaten Eskişehir'de bulunduğum sırada Mustafa Suphi'nin ve daha bir adamın imzası ile bir belgeyi ve bir mektubu taşıyan bir kişi bana ulaştı. Mustafa Suphi, bana başvuruyor ve diyor ki; bizim dışarıda örgütlenme amacımız içerideki milli maksadımızı kolaylaştırmak ve sağlamaktan ibarettir. Bunun üzerine size nasıl hizmet edebiliriz? Bu mektubu taşıyan adam aynı zamanda bana gizli olarak diyor ki; merkez komiteye dahilim. Bu adam Lenin'in yegâne adamıdır ve Lenin, Türkiye hakkında bir iş yapmadan önce mutlaka Mustafa Suphi ile... Bu adamın etrafını sarmaktır. Fakat aslı yoktur... İdaresiz ve milliyetsiz bir adamdır. Ben doğrudan doğruya Mustafa Suphi'nin mektubuna cevap olarak yazdım ve onu okuyabilirsiniz. Bu milletin, bu milletvekillerinden oluşan meclisin amacı, gayesi, siyaseti kesin olarak budur. Hiçbir zaman merkezi dışarıda bulunan bir örgütle ortak çalışma yapmayız. Biz kendi kendimizi sevk ve idareye çalışırız. Bu memlekette çalışmak isteyenler, gerçekten çalışmak isteyenler memleketin içinde bulunurlar ve memleketin hakiki kaynaklarına, kitlelerine dayanır. Onun için Mustafa Suphi'ye ceza yapamazsınız efendim.

Bir de doğunun durumlarını incelemek için özel heyet gönderilmesini talep etmişler. Doğunun durumunu hangi noktayı nazardan anlamak istiyorsunuz? Asıl mektubu getirip de gizli bildirimde bulunan, söylediğim şeylerin hepsi hakkında olumlu, yeterli kayıtlı delil vardır. Tekrar delile gerek yoktur. Kanaatlerimizi tespit edebiliriz. Bu mesele hakkında eğer Kazım Paşa buna eğilimleri ve bu eğilimlerin zarara yol açacağını tahkik etmek ise maksat, bu gayet açıktır. Azerbaycan'da bilmem Dağıstan'da Bolşeviklerin Komünizme karşı ne gibi ciddi önlemler düşündüğünü anlamak için, hükümete olan önerilerini okuyabilirsiniz. Eğer bundan başka doğuya anlaşılması gereken ve henüz Beyefendi tarafından ifade edilen şey varsa bir özel heyetin gönderilmesi meselesi, ki buna hiç gerek yoktur, Kazım Paşa'nın ne ruhta ve Bolşeviklere karşı duyguları malumunuzdur.

Hüseyin Avni Bey (Erzurum)- Kâzım Paşa'ya saygımız vardır. Erzurum valisi olmak için İstanbul'da bile çalıştık ve sonra o kadar da basit bir adam değilim. Meselelere nüfuz edebilirim. Görüştüm. Şahsi kin tanımam. Vali Hamit Bey, Necati Bey'in Hükümete verdikleri son şeyi de söyleyin.

Mustafa Kemal Paşa (Devamla) - Şimdi efendiler bu noktadan başlayacağım. Ben de, dünyada hiç şahsî kin taşır adam değilim. Bir defa zâtı âliniz Vali Hamit Bey'le Necati Bey'in verdikleri şeyden nereden bilgi sahibi oldunuz? Üçü Ermenistan barışını yapmak için tarafımızdan tayin edilmiş bir yetkili heyettir ve onlarla aramızda geçen gizli haberleşmemiz sizce neden biliniyor? Bu Necati'nin fikri bana gelir. Demek o zatın bana yazdığı telgraftan zâtı âlinizin de bilgisi vardır. Kazım Kara Bekir Paşa'nın izledikleri siyaset hakkında şikâyet dolu açıklamalarınızdan şimdi bu noktayı izah için bir şey daha söyleyeyim. Zâtı âliniz Necati Bey'le Hamit Bey'in bilgi sahibi oldukları yetkili heyetin bir faaliyet safhasına belki vakıfsınız. Fakat Kâzım Kara Bekir Paşa'ya Vekiller Heyeti'nden verilen talimata vakıf mısınız? Bana yazmış olduğu telgrafta zâtı âlinizin de bilgisi vardır. Meseleyi aydınlatmak için soruyorum. Orada ne renk ve şekil göstereceğine dair Hamit Bey'in Necati Bey'in bilgisi yoktur.

Hüseyin Avni Bey (Erzurum)- Ben tereddüt ettim şahsımda.

Mustafa Kemal Paşa (Devamla)- Çünkü her gittiğiniz yerde aleyhinde bulundunuz, yazık değil mi? Tarihe geçecek onun yaptığı şeyler.

REİS- Oturuma ara veriyorum, beş dakika dinlenme için." [342,343].

Evet, işte böyle... Mustafa Suphi ve yoldaşları, Kars'tan Erzurum'a ulaştıkları gün, Ankara'daki Büyük Millet Meclisi'nde Mustafa Kemal, onun hakkında böyle konuşmaktadır. Hüseyin Avni Bey'e karşı Kazım Karabekir'i savunurken "Tarihe geçecek onun yaptığı şeyler" demektedir. Sadece 6 gün sonra, bu dediği gerçek olacaktır.

Mustafa Kemal'i, bir önceki yaz Eskişehir'de bulan ve ona Mustafa Suphi ve Mehmet Emin imzalı mektubu veren TKF Merkez Komitesi üyesi şahıs, Süleyman Sami'dir. Süleyman Sami, bu görüşmede Mustafa Kemal'in saflarına katılır ve o günden sonra TKF içinde Kemalist bir ajan olarak faaliyet gösterir. Mustafa Kemal, Süleyman Sami üzerinden, Mustafa Suphi'yi adım adım izlemeye almıştır.

Mustafa Kemal'in direktifiyle Kazım Karabekir tarafından hazırlanan plana göre; Erzurum'dan başlayarak kışkırtılmış gruplar, Mustafa Suphi ve yoldaşları aleyhine yapacakları gösterilerde anti-Bolşevik sloganlar kullanmayacaklardır. Komünizm karşıtı tutum, Moskova ile olan iyi ilişkileri bozabilir. Bunun yerine, onların Rusya'da iken Türk harp esirlerine kötü davrandığı ve birçoğunun idamına sebep olduğu yönünde bir yayın faaliyeti başlatılır. Mustafa Suphi, aleyhine başlatılan bu faaliyeti öğrenince Kâzım Karabekir'e ekiplere ayrılarak başka bir yol üstünden Ankara'ya ulaşmayı düşündüğünü söyler. Kâzım Karabekir Paşa ise Mustafa Suphi ve arkadaşlarının başka bir yolla ülkeye girmesini uygun görmez. Onları tek parça halinde hareket etmeye ikna eder. Mustafa Suphi, ikna olur. Çünkü, Kazım Karabekir'in Bolşevizm'e sempati duyduğunu sanmaktadır. Oysa, iyi bir tiyatro oyuncusu olan Karabekir'in amacı, Mustafa Suphi'ye Türkiye'de iş yapamayacağını göstermektir. Evet tamamen böyle...

Kâzım Karabekir, "İstiklâl Harbimiz" adlı kitabında söz konusu görüşmeyi şöyle anlatır: "Türk Komünistlerden Mustafa Suphi ve Ethem Nejat ziyaretime geldiler. Erzurum'da kendilerine su-i kasd veya hakaret

edileceğinden, arkadaşlarının Erzurum üzerinden, kendilerinin birkaç arkadaşı ile Tiflis yoluyla Ankara'ya gitmeyi düşündüklerini söylediler. "Ya hepiniz Erzurum üzerinden giderek halkın hissiyatını görürsünüz veyahut Ankara seyahatinden vazgeçerek Bakü'ye avdet edersiniz. Zaten ordumuzda Bolşevik teşkilâtı yaptığınız hakkında dedikodular başladı. Kol kol ayrılarak seyahatiniz, aleyhimize daha büyük dedikodulara sebep olacaktır." Toptan Erzurum yoluyla gitmeyi tercih ettiler, seyahatten vazgeçmek doğru olmaz; dediler. Kendilerinin seyahatleri hususunda kolaylık göstereceğimi ve esasen Ankara hükümetinin de bundan haberdar olduğunu ve ora ile haberleşmelerini de kendilerine söyledim"

Çerkes Ethem'in başına gelenlerden ders çıkaramayan Mustafa Suphi, inanılmaz bir körlük ve siyasi basiretsizlik örneği göstererek, Erzurum'a ulaşmıştır.

"Kardeşini Suphi grubundan ayır"

Aslında Mustafa Suphi ve beraberindeki TKF grubunun katledileceğini çok sayıda insan önceden bilmektedir.

Yazar Abdullah Muradoğlu, "Resmi Tabanca İşleri / Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Faili Meçhul Cinayetler" adlı kitabında katliam hakkında şu bilgileri verir:

"Suphiler'i öldürten Trabzon Kayıkçılar Kahyası Yahya'nın, bu işi Ankara'dan gelen bir talimat üzere gerçekleştirdiğini bazı şahıslara söylediğini tarihçi Mahmut Goloğlu dile getirmiştir.

Suphi'nin arkadaşlarından Veteriner Yüzbaşı Abdülkadir Bey, Yahya Kahya'nın dostlarından Dava Vekili Mehmet Efendi'nin kardeşiydi. Abdülkadir Bey, Trabzon'a geleceklerini kardeşine telgrafla bildirmişti. Mehmet Efendi de sevinç içerisinde Kahya'ya söylemişti. Mehmet Efendi'ye bir gizliliği açıklayan Kahya, Suphiler hakkında Ankara'dan emir aldığını, kardeşini kurtarmak istiyorsa Trabzon'a gelmeden evvel kafileden ayırmasını söylemişti. Suphiler, Maçka'ya getirildiğinde Mehmet Efendi kardeşini kaçırarak heyetten ayırmıştı. Trabzon'a varmadan önce heyetin sayısı daha da azalmıştı.

Suphi'nin yardımcısı Ethem Nejat'ın akrabası Amasya'daki askeri kuvvetlerin komutanı Yarbay Cemil Cahit Toydemir idi. Nejat'ın ağabeyi Rıza Bey de Toydemir'in emir subayıydı. Eniştesi Osman Bey de Amasya'da subay idi. Aile, Ethem Nejat'a hitaben Kars'a bir telgraf çekerek 'Ya hiç gelme ya da doğrudan Amasya'ya gel!' demişti. Halit Kakınç'ın 'Toplumsal Tarih' dergisinde aktardığı iddiaya göre, telgraf ya Nejat'ın eline geçmemişti ya da Nejat bu uyarıyı umursamamıştı. Demek ki Suphiler'in başına bir iş getirileceği pek çok mahfilde konuşulan bir şeydi. (Mustafa Kemal Paşa'ya bağlılığıyla bilinen Toydemir, general rütbesiyle emekli olduktan sonra 1946'da CHP'den Meclis'e girmiş ve bir süre Millî Savunma Bakanlığı da yapmıştı.) Anlaşılan, Suphi ve arkadaşları Ankara Hükümeti ile Moskova arasındaki iyi ilişkilere güvenerek başlarına bir iş geleceği ihtimalini ciddiye almamışlardı.

Erzurum'dan itibaren Kazım Karabekir'in kışkırttığı protestolarla karşılaşan Suphiler, kara kışta yaya olarak Trabzon'a kadar yürütüldüler. Trabzon'da hakaretlere ve kötü muamelelere uğratıldılar. İstikbal Gazetesi daha Suphiler gelmeden evvel havayı ziyadesiyle kızıştırmıştı. Halk arasında Suphi'nin Bakü'de esir Türk subaylarını kurşuna dizdirdiği ve pek çok subaya eziyet ettiği rivayetleri dolaştırılıyordu.

Yahya Kahya'nın adamları, eşyalarını ve silahlarını ve yanlarında bulunan 8.000 altını aldıktan sonra heyeti bir motora koydular. Hemen arkalarından silahlı adamlarla birlikte bir başka motor hareket etti. Kafileden bir daha haber alınamadı. Suphi'nin Rusya'dan getirdiği eşi sahildeyken alıkonulmuştu. Suphi'nin eşinin akıbeti hakkındaki iddialar muhtelif. En yaygın iddia, kadının bir süre alıkonulduktan sonra öldürülmüş olduğudur.

İstikbal Gazetesi, ertesi gün 'Bakû Seyyahları Geldiler ve Gittiler' başlığıyla çıkıyordu. İstikbal'in söz konusu haberinde Suphiler'den hakaretle söz ediliyordu. (İstikbal'in sahibi ve müdürü Faik Ahmet Barutçu, 1939'da CHP'den milletvekili seçilmiş ve bir dönem hariç vefat ettiği 1959 yılına kadar milletvekilliğini sürdürmüş, CHP sözcülüğü, Bakanlık ve Başbakan Yardımcılığı yapmıştır.)

Mustafa Suphi ve 14 arkadaşının Karadeniz'de yok edilmesinde rol

alanlar, halk arasında Suphiler için 'denizin dibini boyladılar' diyeceklerdir. Resmen söylenemeyen gerçek budur. Resmen söylenen ise, Suphi ve yoldaşları halkın tepkisi karşısında şehirde kalamayacaklarını anlamışlar ve bir motorla sağ salim Rusya sahillerine yollanmışlardır" [344].

Nazım Hikmet, "Kan Konuşmaz" adlı romanında Mustafa Suphi ve yoldaşlarının katledilmesini şöyle anlatır: "Burada hepsini, Değirmendere'de bir motora bindiriyorlar. Ocak ayının 28'inde oluyor bu iş. Burada bir Yahya Kâhya var. Kayıkçılar Kahyası. İt mi it. Topal Osman'ın adamı. Suphilerin motoru açıldıktan sonra Yahya Kâhya adamlarını başka bir motora yüklüyor. Bunlar Sürmene açıklarında rampa ediyor öteki motora..."

Katliam gecesi Trabzon'da ne oldu?

Mustafa Suphi ve yoldaşlarının katli Nazım Hikmet'inki de dahil olmak üzere neredeyse bütün anlatılarda aynıdır: "Değirmendere'den motora bindirildiler. Bir süre sonra Yahya Kahya'nın adamları bir başka motorla arkalarından yetişti..."

Anlatılarda, Trabzon'da olup bitenler yoktur. Oysa Trabzon'da olanlar o kadar önemlidir ki...

Olayın üzerinden 83 yıl geçtikten sonra artık nihayet biliyoruz, bir çift mert göz o gün Trabzon'da olan biteni bütün yönleriyle izlemiş ve kayda geçirmiştir. Evet, tam 2004 yılına kadar gizli kalan bu kayıt şöyledir:

"Saat 9'da gelecek olan heyet, saat yarımda (3.5 saat sonra) geldi. Halkın kısm-ı azamisi gitmişti. Hava dahi soğuk idi. Halkın dağılmaları üzerine derhal inzibat (jandarma) ve polis memurları yolları keserek halkın gitmelerine mâni oluyordu. Fakat halk mahalle aralarından sıvışıyordu. Saat yarımda kafile göründü. Değirmendere'de Vali, Müdafa-i Milliye Reisi ve azaları ve Polis Müdürü bulunuyordu. Kafilenin takarrübünde ilk evvel bir zabit, elindeki evrak ile Müdafa-i Milliye Reisi ile görüştü. Derhal zabit tevkif edilerek sevk olundu. Esbabı sonradan anlaşıldı. O sırada Kâhya Yahya dahi Rüsumat Dairesi'nden on tane hamal, beş-altı rençber, on-on beş tane sepetli hamal çocukları dizerek geldi. Kafilenin takarrübünden beş dakika evvel tellal bağırdı. Gelen kafileye,

hakaret, tükürmek, çamura batırmak gibi şeylerin yapılması hususunu teşvik etti.

Kafileden ilk evvel Mustafa Suphi çıktı. Derhal bir zabit karşı durarak (Bu, yarım saat önce Müdafa-i Milliye Reisi ile görüşen subaydır. Bu subay, Mustafa Suphi'nin kendi adamı sandığı Kemalist ajan Süleyman Sami'dir.) şu suretle hitap etti: 'Mustafa Suphi, Mustafa Suphi! Bak 16 arkadaştan yalnız ben kurtuldum. Bakü'de Türkistan'da binlerce üsera kardeşlerimizi sen mahvettin.'

Bunun üzerine, teşvik edilen halk, hamal, rençberler 'İstemeyiz!' diye haykırdılar. Mustafa Suphi, Müdafa-i Milliye Reisi'ne ve Vali'ye hitaben söyledi ki 'Biz Ankara'ya gideceğiz. Mustafa Kemal Paşa'ya arz-ı ubudiyet için geldik. Lütfen müsaade ediniz. Muhabere edelim. Ondan sonra...' diyorken arkadan birisi bir tekme vurdu. Suphi Yoldaş, çamurların içine yuvarlandı. Hamallar derhal taarruz ederek yüzüne tükürüp, çamur atıp döverek motora sevk ettiler. Artık arabadan indirilmiş arkadaşları birer birer döverek motora bindirdiler. Bu suretle cereyanı arasında Kahya'nın adamlarından birisi Mustafa Suphi'ye fena bir lisanda bulundu. Nihayet halk birer birer dağıldı. Motor henüz iskelede duruyordu. Motorcu bunları yalnız götürmeyerek, üzerine motora müsellahan on beş asker bindirildi. Halk dağıldıktan sonra, saat bir buçuk raddelerinde motor hareket etti. Saat 4-5 raddelerinde motorun geri döndüğü haberini aldık. İskeleye gittim, fakat kimse ile temas ettirmiyorlardı. Birkaç gün sonra tayfalardan birisinden aldığım malumata nazaran Sürmene açıklarında ayakları ve elleri bağlı olarak denize attıklarını söylediler." [345]. Moskova'nın Trabzon Konsolosu Bagirov, Mustafa Suphi ve arkadaşlarının Trabzon limanına getirileceğini bilmektedir. Bu yüzden Trabzonlu yerel komünist sempatizanlardan oluşan kalabalık bir grupla beraber limana giden caddede beklemektedir. Ancak Kemalistler, hem kafilenin Trabzon'a ulaşma saatini geciktirirler, hem de onları kıyıya Değirmendere üzerinden ulaştırırlar. Böylece Bagirov ve beraberindekiler, olaya müdahil olma ve Mustafa Suphi ve yoldaşlarını kurtarma imkanını bulamaz.

Abdülkadir yoldaşın anlattıklarına göre, bu iğrenç katliamın oradaki yerel sorumluları şunlardır: Trabzon Vali Vekili Sabri, Polis Müdürü,

Müdafa-i Milliye Reisi, Topal Osman'ın adamı Yahya Kâhya ve onun hamalları, jandarma ve polis birlikleri.

Görüldüğü gibi, katliam tamamen Kazım Karabekir'in ve Mustafa Kemal'in denetimi altındadır ancak Ankara Hükümeti'nin hükmettiği topraklar üzerinde yapılmamıştır. Katliam, Erzurum'da, Maçka'da, Trabzon'da yapılsaydı, Ruslar "denetlenemeyen bir çete yaptı" bahanesini yutmazdı. En azından "Neden korumadınız?" diye sorardı. Mustafa Kemal, böyle bir durumda, Ruslara hesap veremeyeceğini düşünmüştür. Ve cinayet yeri olarak Karadeniz önceden belirlenmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Adil Dağıstan, "Millî Mücadelede Mustafa Suphi Olayı" başlıklı araştırmasında bütün ihtimalleri tartıştıktan sonra, Mustafa Suphi ve arkadaşlarının İttihatçılar tarafından öldürülmüş olabileceklerini söyler ancak aşağıdaki tespiti yapmadan da duramaz:

"Ankara Hükümeti Mustafa Suphi'nin Ankara'ya getirilerek kontrol altında tutulmasını daha uygun görmüş ve bunun için de Anadolu'ya gelişine müsaade etmiştir. Ancak bu arada Azerbaycan'da Türk harp esirleri arasında seferberlik ilan edilmesi, diğer taraftan Çerkes Ethem isyanı gibi olaylar karşısında Ankara Hükümeti, Mustafa Suphi'yi Ankara'ya getirmekten vazgeçmiştir. Bunun üzerine Mustafa Suphi ve arkadaşlarının, Karabekir Paşa tarafından hazırlanan ve Mustafa Kemal Paşa tarafından onaylanan bir planla sınır dışı edilmelerine karar verilmiştir. Ne var ki, sınır dışı ediliş esnasında öldürülmüşlerdir." [346]

Atatürk Araştırma Merkezi'nin değerli araştırmacısı, görüldüğü gibi, planın Mustafa Kemal bilgisi ve onayı ile uygulamaya konulduğunu kabul ediyor. Zaten Mustafa Kemal Paşa'nın 22 Ocak 1921'da (Mustafa Suphi ve yoldaşlarının katlinden 6-7 gün önce) BMM'nin kapalı oturumunda yaptığı konuşma, diğer seçeneklerin tümünü dışarıda bırakmaktadır.

Sovyet Konsolosu Bagirov, Trabzon Valisi Sabri'ye (katliamdan 12 saat sonra) 29 Ocak tarihli bir mektup yazar ve komünistlerin akıbetini sorar. Vali Sabri'nin bir gün sonra verdiği yanıt, rejimin karakterini ve ikiyüzlülüğünü dışa vurur... Şöyle der Sabri: "Cuma günü akşamı Erzurum'dan biri kadın 16 arkadaşıyla Trabzon'a gelen Samsun sakini Mustafa Suphi, Bakü'de yaşayan Türk vatandaşı görünüyor. Onlar ne suret-

le, nereden, niçin geldiler? Valilik hiçbir şey bilmiyor. Yalnız o biliniyor ki, onlar Sibir'den, Türkistan'dan Bakü'ye gelip vatana dönmek isteyen Türk harp esirlerini tutukladılar, eziyet ettiler ve idam ettirdiler. Bu durum hakkında halka, vatana dönen bir esir tarafından haber verilmişti. Ve bundan dolayı infial olmuştu... Halkın bu infial ve heyecanlı vaziyetini bilen valilik katliamı önlemek için oraya asker, polis ve jandarma göndermiştir. Vaziyeti anlayan Mustafa Suphi ve arkadaşları, burada kalmak istemediler ve orada bir motor kiralanarak sağ salim Rus sahillerine gönderildiler..."

Kısaca tekrar edecek olursak; TKF heyeti, kendileri aleyhine Erzurum'da estirilen hava hakkında bazı duyumlar almış olmalarına rağmen, Kazım Karabekir ve Vali Hamit Bey'in verdikleri güvenceler nedeniyle Kars'tan ayrılarak, 22 Ocak'ta Erzurum'a gelmişlerdir. Heyet, onlara güvenlik konusunda güvence veren Vali Hamit Bey'in örgütlenmesine bizzat yardımcı olduğu gösteriler gerekçe gösterilerek Erzurum'a sokulmamış, tekrar trene bindirilerek Ilıca'ya gönderilmiş ve buradan yanlarında bir müfreze askerle Trabzon'a doğru yola çıkarılmışlardır. Burada şunu da belirtmek gerekir ki, Meclis Başkanı Mustafa Kemal, bütün bu gelişmelerden haberdar edilmekteydi.

Mustafa Suphi ve arkadaşlarının Erzurum'a sokulmayarak gözetim altında Trabzon'a doğru yola çıkarılmalarıyla, Kazım Karabekir'in TKF heyetini sınır dışı etme planının son aşamasına geçilmiştir. Aslında başından beri her adım hükümetin idari ve askeri sorumlularına yaptırıldığı halde, Ankara Hükümeti bütün olayların dışındaymış ve Mustafa Suphiler'in ülkeyi terk etmelerine ve sonrasında öldürülmelerine neden olan olumsuzlukların kaynağı da kendiliğinden gelişen halk tepkisiymiş gibi gösterilmiştir.

Heyete karşı Bayburt, Gümüşhane ve Torul'da aynı tutum ve tertiplenmiş gösteriler devam ettirilmiş ve heyet bu atmosferde Maçka'ya ulaşmıştır. Burada heyet Trabzon'a hareket etmeden önce, aslında Mustafa Kemal'in ajanı olan Süleyman Sami onlardan ayrılmıştır. Süleyman Sami ayrılırken Mehmet Emin'i de yanında götürmüştür. 28 Ocak'ta Mustafa Suphi ve arkadaşlarının Maçka'dan ayrıldıkları ve gelmek üzere

oldukları haberi Trabzon'a ulaştığı zaman, planın son aşaması başlatılmıştır. Heyet şehrin girişinde görünmüş, yolları Değirmendere'de kesilmiş ve üst yolda onları karşılamak için bekleyen, içinde Sovyetler'in Trabzon Konsolosu Bagirov'un da olduğu topluluğa gösterilmeden, alt yoldan iskeleye götürülmüşler, burada toplanan grubun gösterileri altında (Bu gösteride Kemalist ajan Süleyman Sami başroldedir. "Mustafa Suphi, Mustafa Suphi!" diye başlayan konuşmayı yapan subay elbiseli şahıs, Süleyman Sami'dir.) 28/29 Ocak gecesi önceden hazırlanan motora bindirilmişlerdir.

Mustafa Suphi ve on üç arkadaşı güya Batum'a gönderilmek üzere yola çıkarılmışlardır. Yahya Kahya'nın adamlarından Faik Reis'in grubu, Sürmene açıklarında Mustafa Suphiler'i götüren motora yetişmiş ve hepsini öldürerek Karadeniz'e atmıştır. Yani Mustafa Suphiler'in öldürülmesi bir fail-i meçhul değildir.

Değildir, çünkü, Mustafa Suphi ve arkadaşlarının katledilmesinden bir süre sonra, Yahya Kâhya, TBMM Reisi Mustafa Kemal imzalı şu telgrafı alır: "Vatansever hissiyat ve eylemlerinize teşekkür ederim. [347]."

Mustafa Suphi ve saflık

Suphi, Mustafa Kemal'e desteğinde samimiydi. Ona göre BMM, Sovyetler'e benzer bir yapılanmaydı, Mustafa Kemal büyük işler yapmaktaydı, Anadolu hükümetiyle ve Meclisl'e temasa geçmek gerekliydi [348].

Bu nedenle, Türkiye Komünist Teşkilatı döneminde Mustafa Kemal ile temasa geçmiş olan Mustafa Suphi, Ethem Nejat'la birlikte Bakü'de kurulan Türkiye Komünist Fırkası'nın Merkez Komitesi adına Mustafa Kemal'e resmi bir mektup kaleme almıştır:

> *"Teşkilatımız, Bakü kongresinde bir program ve teşkilat nizamnamesini kabul ile fırka haline geldikten sonra, memlekette takip edeceği siyaseti belirlemiştir. TKF, BMM Hükümeti'ni emperyalist devletlerle savaş halinde bulunduğu müddet içerisinde bütün kuvvetiyle destekleyemeye, savaş cephelerinde zaaf ve dağılmaya neden olacak her türlü haddini bilmezlikten kaçınmaya karar verdiği gibi, zulüm ve*

yağmaya karşı savaş hislerinin halk içerisinde derinleşmesini temin etmek üzere fırka faaliyetine geçmeye gerek görmüştür ki, bunun yasal biçimde gerçekleşmesi için BMM Hükümeti'nin izni esirgemeyeceğini ummaktadır."

Mustafa Kemal de, Mustafa Suphi'ye güven vermek ve onu etkilemek için elinden geleni yapmıştır. Bakü'deki Türkiye Komünist Fırkası kurulmadan önce, Mustafa Suphi'ye gönderdiği bir mektupta Mustafa Kemal şöyle yazmıştır:

"Memleket ve milletimiz her taraftan emperyalist ve kapitalistlerin hücumlarına maruz kaldığı gibi fiilen bunlara katılan İstanbul hükümetinin padişahına atfen ülke dahilinde işlenen fesatlıklara, sürekli ortaya çıkan yerel isyanlara dar karşı koymak mecburiyetindedir (...) Bu gerekliliği göz önünde bulunduran BMM, toplumsal devrimi sükunetle ve esaslı surette uygulamaktadır.

Amaç ve prensip itibarıyla bizimle tamamen ortak olan Türkiye Komünist Teşkilatı'ndan maddi ve manevi olarak hakkıyla faydalanabilmemiz için, teşkilatınızın özel olarak BMM Başkanlığı'yla irtibat kurması ve sürdürmesi gereklidir. Türkiye içinde kurulabilecek her tür teşkilat ve devrimcilik ancak bu kanal vasıtasıyla yapılabilir."

Esasında, Mustafa Suphi, Kemal'e inanmaya dünden hazırdır ve parti kurulduktan hemen sonra Anadolu'ya gitme planları yapmaya başlayacaktır. Öte yandan Bakü örgütünde Mustafa Suphi'nin milliyetçiliğe dair tutumuna ve Mustafa Kemal'e duyduğu güvene sıcak bakmayan, Anadolu'ya açık şekilde geçmenin tehlikeli olduğunu söyleyenler de vardır. Bu çizgiyi savunanların başında Süleyman Nuri gelmektedir. Süleyman Nuri, Türkiye Komünist Teşkilatı'nın Anadolu'ya göndermiş olduğu kişilerdendir ve burada Salih Hacıoğlu ile görüşmüş, Salih Hacıoğlu da Mustafa Kemal'in bir diktatör olduğunu, hiç kimseye bir şey yaptırmak istemediğini, Odessa'dan gelen bir işçi temsilcisinin Bolşevik olduğunu

söylediği halde işkencede öldürüldüğünü anlatmıştır. Süleyman Nuri, Mustafa Kemal'in komünizme karşı olduğu kanaatindedir ve ona göre bu şekilde Anadolu'ya gitmek, büyük bir tedbirsizlik olur. Uzun süre Eskişehir merkezli olarak demiryolu işçilerine seminerler verdikten sonra sınırdışı edilmiş ve Bakü'ye dönmüş olan Şerif Manatov da Mustafa Suphi'yi benzer şekilde uyaracaktır. Manatov, ölümünün beşinci yılında Mustafa Suphi'ye dair kaleme aldığı bir yazıda, Mustafa Suphi ile aralarında geçen konuşmayı şöyle aktarır:

> *"Suphi Türkiye'ye gitmek fikriyle hastalanmış, fakat bir parça tereddüt ediyordu. Kemal tarafından benim tutuklanmam ve Türkiye'den sınırdışı edilmem meselesi onun tereddütünü daha da arttırdı. Fakat 'Ben Kazım Karabekir Paşa ile yazışıyorum, o beni davet ediyor.' diyordu.'Türk paşalarını siz bilmiyor değilsiniz. Onların sözüne inanmaya gelmez. Onlar eski kurtlardır.' diye benim tarafımdan edilen itirazdan sonra 'O halde biraz bekleyelim' dedi.*
>
> *Suphi'yi arkadaşlarından birçoğunun daima Türkiye'ye gitmek için cesaretlendirdiği anlaşılıyordu. Bir ay sonra (...) ben Karabekir'i Suphi'ye 'Gayet uzman bir asker, pek kurnaz bir diplomat.' diye tarif ettim. Fakat yoldaşları Suphi'yi Türkiye'ye gitmeye tamamen ikna etmişler, tarafımdan verilen bilgilerin ona hiç etki etmediğini hissettim. Artık Suphi Türkiye'ye gitmek için karar vermişti."* [350].

Mustafa Suphi, esasında bu uyarıların yanı sıra, şüphesiz Anadolu'daki (yerel) Türkiye Komünist Partisi'nin siyasi olarak Kemalizm'e karşı tutum aldığını da duyuyor ve bundan rahatsız oluyordu. Kaleme aldığı bir yazıda, komünistler içerisinde Mustafa Kemal'e karşı olan eğilimden şikâyet eder.

Mustafa Suphi, Kemalist harekete karşı çıkan komünistlerin iyi niyetli ama gerçekçilikten uzak, saf ve hayalci olduklarını düşünmüştür. Oysa çok kısa bir süre içinde ortaya çıkacaktır ki, Mustafa Kemal ile iyi

niyet temelinde birlikte çalışma düşüncesi, Anadolu'da toplumsal devrimin gerçekleşmesi düşüncesinden bin kat daha hayalci, Mustafa Suphi'nin Anadolu'ya elini kolunu sallayarak girme planı, Anadolu'daki (yerel) komünistlerin Mustafa Kemal'e karşı tutumundan bin kat daha safçadır. Sonuç, büyük bir facia olmuştur. [351].

Yahya Kahya'nın sonu

Tarih devam etmektedir. Mustafa Suphi'nin el konulan 8.000 altını yüzünden, Ankara ile Yahya Kahya'nın arası açılır. Cemiyet ve Kâhya hakkında "yolsuzluk" iddialarıyla başlatılan kovuşturmalar sonucu Kahya'nın kardeşi Zekeriya ve 8 adamı gözaltına alınır. Yahya Kâhya ise öldürüleceği şüphesiyle kaçar, saklanır. Trabzon Mebusu Ali Şükrü Bey, kentte Miralay Sami Sabit'in terör estirdiğini dile getirmektedir. Trabzon mebusları Cemiyet ve Kâhya hakkındaki kovuşturmaları durdurmaya çalışırlar. Sonunda Ali Şükrü Bey'in ikna etmesi üzerine Kâhya, 12 Ocak 1922'de ortaya çıkarak teslim olur. Önce Samsun'a, ardından da Sivas'a gönderilir. 4 ay süren yargılamalar sonucunda Kâhya, delil yetersizliği gerekçesiyle beraat ederek serbest bırakılır.

Trabzon'daki sıkıntı Yahya Kahya'nın beraatiyle de sona ermez. Ruslar, Mustafa Suphi'nin öldürülmesi yüzünden gerek para yardımlarını gerekse Trabzon'a yaptıkları silah sevkiyatını aksatmaya başlarlar. Kâhya ise, orada burada, Mustafa Suphi olayını ve üzerine atılı diğer suçlamaları kastederek "Sanki bütün bu işlerde ben tek başıma idim. Daha üstüme varırlarsa her şeyi olduğu gibi ortaya dökerim." demeye başlar. 3 Temmuz 1922 günü, Kâhya, misafiri Sivas Sanayi Mektebi Mızıka Muallimi İzzet Bey, şoförü, hizmetkarı Mustafa ile Soğukkuyu'ya giderken, Hacı Kâşif Efendi semtinde pusuya düşürülür. Saldırıda Kâhya, misafiri İzzet Bey ve şoför hayatlarını kaybeder. Hizmetkarı Mustafa ise sağ olarak kurtulmayı başarır. Saldırganlar kışla tarafına doğru kaçmışlardır. Kaçanlardan ikisi, Giresun yerel kıyafetleri (Abazıpka) içindedirler ve bundan ötürü Topal Osman'ın adamları olduğu düşünülür. Diğer saldırgan ise asker üniformalıdır.

Kahya'nın çevresine göre şüpheler, tayini çıktığı halde şehirden ay-

rılmayan Tümen Kumandanı Sami Sabit Bey üzerinde toplanmıştır. Kahya taraftarları, Sami Sabit Bey aleyhinde nümayiş yaparlar. "Hükümetten katili isteriz!" diye slogan atarlar.

Trabzon mebusları, Kahya'nın Tümen Kumandanı'nın emriyle öldürüldüğü iddialarını dile getirerek, soruşturmayı Meclis'in yapmasını isterler. Meclis, Trabzon'a bir inceleme heyeti gönderir. Taraflar birbirlerini suçlarlar. Askerler, Kâhya hakkındaki yolsuzluk iddialarını içeren bir rapor verirler heyete. Raporda Kâhya ve adamlarının Suphiler'in üzerindeki altın ve parayı zimmetlerine geçirdikleri, Birinci Dünya Savaşı sırasındaki Rus işgali döneminde de göçmenlerin mülklerine el koydukları iddia edilmektedir.

Askerler, Kahya'nın Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin eski üyeleri tarafından öldürüldüğünü iddia ederler... Diğer bir iddiaya göre ise Kahya'yı Topal Osman öldürtmüştür. Zira Suphi'nin babası, eski valilerden Giresunlu Ali Rıza Bey ile Giresunlu Topal Osman yakın dost idiler. Bir ara Kazım Karabekir Paşa da Trabzon'a gelerek inceleme heyetine eşlik eder. Kâhya çevresi Karabekir Paşa'yı da işin içinde olmakla itham ederler. Heyet, eli boş olarak Ankara'ya döner. Kurulun raporunda "Kâhya öldükten sonra askeri kışlaya doğru kaçtıkları görülen katiller hakkında zamanında gereken araştırma yapılmamış olduğundan, bulunmaları imkânsız hale gelmiştir." denilmektedir. Bu arada Bolşevikler de suçlanır.

O günlerin Trabzon valisi Ebubekir Hazım Tepeyran, cinayetin Bolşevikler tarafından işlendiğinin sanıldığını, sonradan kuşkuların Topal Osman üzerinde toplandığını, Kahya'nın kardeşinin de kışladaki askerlerden şüphe ettiğini yazar.

Oysa, Yahya Kahya'nın katili taaa Ankara'dan gelmiştir. Bu katili Mustafa Kemal göndermiştir. Bu katil, Mustafa Kemal'in has adamlarından Meclis Muhafız Taburu Komutanı İsmail Hakkı Bey'dir. (Soyadı Kanunu'ndan sonra İsmail Hakkı Tekçe) Gerçek tam 50 yıl gizli kaldıktan sonra, bizzat İsmail Hakkı Tekçe tarafından deşifre edilir. General İsmail Hakkı Tekçe, Günaydın Gazetesi'nde, anılarının 4 Aralık 1977 günü yayınlanan bölümünde "Mustafa Suphi'yi öldüren Yahya Kâhya'yı, Topal

Osman'ın iki adamı ile birlikte ben öldürdüm." der.

Günaydın Gazetesi, General Tekçe'nin sözlerini şöyle nakleder:

"Tümen Komutanı Sami Sabit Bey, Trabzon'a hâkim olarak sükunu sağladıktan sonra Kâhya'yı tutuklayarak Sivas'a göndermiş, fakat Kâhya türlü tesirler altında serbest bırakılmış, tekrar Trabzon'a dönmüştü. Bir süre burada uslu uslu duran Kâhya, yeniden eski oyunlara kalkınca, Giresunlu Osman Ağa'nın iki fedaisini yanıma alarak onun da hesabının görülmesi bana düştü. Trabzon'a ani gelişim tümen komutanını şaşırtmıştı.

Beni çağırarak ne için geldiğimi sordular. Biraz deniz havası almak, eski birliğimle ilişkimi kesmek üzere geldiğimi söyledim. İnanır göründüler. Ben ise Yahya Kâhya'yı inceliyor ve takip ediyordum. Adamlarım Polathane'de (Akçaabat) benim talimatımı bekliyorlardı. Nihayet Soğuksu'ya gidip geldiğini tespit ederek, adamlarımla pusu kurup işini bitirdik. Sami Sabit Bey, yayımladığı küçük eserinde adımı vermeyerek bir üsteğmen ve iki Giresunludan bahseder, olaydan sonra ortadan kaybolmamıza hayret ettiğini açıklar."

General Tekçe, anılarında kendisini Yahya Kahya'yı öldürmekle görevlendiren devlet büyüğünün adına vermemiştir. Ama böyle bir cinayet, görev verilmeden işlenmez. Düşünün; 1922 yılının yaz aylarında Meclis Muhafız Taburu Komutanı, Ankara'dan kalkıp Trabzon'a gelecek, oralarda dolaşıp istihbarat yapacak, pusu kurup cinayet işleyecek, Ankara'ya geri dönecek. Nereden baksan 10-15 günlük mesai. Üstelik Ankara'ya döndüğünde Meclis'i ve Meclis Reisi Mustafa Kemal'i korumaya devam edecek. Kimse kendisine "Neden gittin, neredeydin?" diye sormayacak. Mümkün mü? General Tekçe'ye, Yahya Kahya'yı öldürme emrini veren Mustafa Kemal'dir.

Kızıl Alay ne oldu?

Lenin'in en güvendiği Türk komünisti Mustafa Suphi ve arkadaşları Mustafa Kemal'in tertiplediği bir düzenle katledilmiş, yani TKF'nin beyni dağıtılmıştır. Çerkes Ethem ile eşzamanlı olarak Bolşevik parantezin Kafkasya'daki sağ tarafı da yok edilmiştir. TKF, bir daha asla toparlana-

maz. Kızıl Alay ise Bakü'de sahipsiz kalır. Mustafa Kemal'in emriyle Ali Fuat Paşa, Moskova'dan Bakü'ye gelir. Katliamın üzerinden henüz 15 gün geçmiştir. Öylesine bir bilgi kirliliği vardır ki, kimse aslında ne olduğunu bilmemektedir. TKF'nin Bakü'de bırakılan kanadının kafası ziyadesiyle karışıktır. Bu durumda, Ali Fuat Paşa, tiyatro oyununu sürdürür. Mustafa Suphi ve yoldaşlarının öldürülmesine çok üzülmüş görünür. Bakü'de herhangi bir tepkiyle karşılaşmaz. Kızıl Alay'ı ziyaret eder. Subaylarla ve erlerle görüşür. Onları, Mustafa Kemal'in yanında Anadolu devrimine katılmaya çağırır.

"Bu dönemde II. Kızıl Ordu Komutanlığı'na bağlı bulunan bu birliği 1921 Şubat'ında teftiş eden Ali Fuat Cebesoy, 1.200 kadar erin Bolşevik prensiplerinin tamamen cahili bulunduğu, fakat milliyetçilerin davası uğrunda çarpışmak üzere Anadolu'ya dönmeye can attıkları sonucuna varmıştı. Gerçekten, Cebesoy, bir süre sonra, birlik Anadolu'ya dönünce mensuplarının Batı cephesinde sadakatli ve liyakatli bir şekilde vazife gördüklerini belirtir [352-354].

Birlik Anadolu'ya gelince dağıtılıp, o sıralarda yeni düzenlenmiş olan Türk muvazzaf kuvvetlerinin içinde erimiş, Komünist oluşumlu hüviyetlerinin bütün izleri silinip gitmiştir."

Mustafa Suphi'nin eşi Meryem yoldaşın akıbeti

Bilindiği gibi Mustafa Suphi, Anadolu'ya eşi ile birlikte gelmiştir. Mustafa Suphi'nin güzel eşi ile ilgili rivayetler çeşitlidir. Mustafa Suphi motora bindirilirken eşi kıyıda mı bırakıldı, yoksa o da motordaydı da Suphi ve yoldaşları öldürülürken sağ bırakıldı ve yeniden kıyıya mı getirildi? Belli değildir. Bazı anlatılarda adı Semiramis veya Maria olarak geçer. Rus asıllı olduğu da belirtilir. Ancak büyük ihtimalle Azeridir ve adı Meryem'dir. Yukarıda değinilen TÜSTAV yayınlarından çıkan Dönüş Belgeleri adlı kitapta Abdülkadir yoldaşın layihasından söz etmiştim. O layihanın devam eden satırlarında şu bilgiler var:

> "...Kadının hangi evde olduğunu haber almak üzere uğraştım. Fakat hiçbir taraftan malumat alamadım. Önce Kahya'nın evinde olduğunu, sonra Nemlizade Ragıp Bey'in evinde oldu-

günu söylediler. Bazı üç dört defa olmak üzere evlerinin kapılarından geçiyordum. İhtimal rast getiririm veya pencereden bakarken görüp nerede olduğunu haber alırım diye uğraştım. Fakat hiçbir taraftan haber almadım. Bilahare epey zaman geçtikten sonra kadının Kahya tarafından Rizelilere hediye edildiğini ve orada bir zevk arasında öldürdüklerini haber aldım."

Yahya Kahya, Mustafa Suphi'nin eşini kapatma olarak önce kendi kullanmış sonra başkalarına hediye etmiştir. Bütün bunlar Trabzon Valisi ve Polis Müdürü tarafından da bilinmektedir. Üstelik kadın daha sonra "bir zevk arasında" öldürülmüştür. Bu da bilinmektedir. Göz yumulur. Soruşturma açılmaz.

Mustafa Kemal ve zimmet

Ben parça parça anlatıyorum, olayları vagon gibi peş peşe takıyorum ama gerçek böyle değildir. Gerçekte her şey, saç ve tarak gibi birbirinin içine geçmiştir. Tarihte olaylar iç içe ilerler. Mustafa Kemal'in Ankara'ya gelişi, Yunan harbi, Hint Müslümanlarının gönderdiği paralar, İzmir'de yerli gavurların katledilmesi, Latife, Fikriye'nin öldürülmesi, Vedat (Uşaklıgil) olayı, Mustafa Kemal'in Türkiye'nin en zengin adamı (ilk banker, en büyük sanayici ve en büyük toprak ağası) olması iç içedir. Hangisi nerede ne zaman başlar, hangisi hangisinden öncedir, ne kadar ve ne zaman iç içe geçmiştir, bazen tam olarak bilinemez.

Bu bölümde, paraya ilişkin işlerde Mustafa Kemal'in nasıl davrandığına ve zimmetine geçirdiği büyük paralara bakacağız. Ama önce Osmanlı'da ordu komutanlarının parayla ilişkileri nasıldı, bunu görelim.

"Nasıl oldu da sürekli para darlığı yaşandı ve ordulara ödemeler kötü oldu? Kötü beslendiler, kötü giydirildiler, daha kaba ifadeyle, subaylara kötü, askerlere ise hiç maaş ödenmedi. Ordular açlık çekerek can verdiler ve asker paçavralara sarılı ve yalınayak idi. Şimdi devletin sırtından yolsuzlukları ve para kaydırmaları bir tarafa bırakalım ve sistemde yatan nedenleri araştıralım... (...) Kaba hatlarıyla şöyle hareket edildi: Harp Nazırı talep üzerine Maliye Nazırı'ndan, devlet

borçlanmasından savaş amaçlı 20 milyon lira alıyor. Bunu aşağı yukarı şöyle dağıtıyor: 10 milyon lira Genel Levazım Amiri'ne (Ali İhsan Paşa-Topal Ali İhsan da denirdi. Y.G.), ki bu kişi aynı zamanda demiryolları ve limanların genel müdürü ve Gıda Komisyonu Başkanı idi. 1. Ordu'dan 6. Ordu'ya kadar (bu raporun yazıldığı sırada Osmanlı'nın 6 ordusu vardı. Y.G.) ordulara birer milyon lira. 2 milyon lira Berlin ve Viyana'daki alım komisyonuna... 2 milyonu ise Harp Nazırı, politik ve propaganda amaçları için kendi elinde alıkoyuyordu... Ordular bir milyonlarını, bununla geçinmek ve savaşı yürütmek talimatı ile alıyorlardı, yettiği sürece... Çünkü bir dahaki paranın ne zaman geleceğini kimse bilmiyordu. Bunun kullanımı tamamen ordu komutanının elinde idi. İsterse maaşların bir bölümünü ödeyebilirdi ama isterse bir sinema da yaptırabilirdi. Ordusuna bakmak zorunda idi ama ipek spekülasyonuna da girebilirdi veya döviz kaydırma işlerine... Bütün bu yaptıkları asla kanuna aykırı değildi ve belki de bütün bunları, kazara biri ondan belgelemesini isteseydi, ordunun çıkarı için yaptığını gösteren dosyalarla belgeleyebilirdi. Yalnız keşke bu yöntemde bir de subaylar mecburiyetten hırsızlık yapmasalardı, askerler açlık çekmeselerdi veya kaçmasalardı... Özür olarak komutan, her zaman bir milyonun ordunun bütün gereksinimlerine yetmediğini söyleyebilirdi; böylece kimin açıkta kalacağına karar vermek onun seçimine kalırdı." [355,356].

General von Seeckt, von Schellendorf'tan sonra Osmanlı Genelkurmay Başkanı olmuştur. Onun da belirttiği gibi Osmanlı'da sistem böyleydi. Ordu komutanı, eline geçen paraya kendi parası gibi bakıyordu. İstediği gibi harcamakta, yatırım yapmakta serbestti. Elbette, Mustafa Kemal de bir Osmanlı komutanı olarak bu anlayışa sahipti.

Anadolu'da olup bitenlere Hindular ve Sikh'ler, kazanmak istedikleri bağımsızlığa örnek bir hareket olması yönüyle; Hint Müslümanları ise esir edilen Halife'nin kurtarılacağı yönüyle ilgi duyarlar. Türkiye'deki gelişmeleri yakından izlerler, destek olmak için ortak komiteler ku-

rarlar, ortak kongreler düzenlerler. Kongre kararı ile halktan para toplayıp Türkiye'ye gönderirler.

Para Trafiğini İngiliz İstihbaratı Yönlendiriyordu...

Yardım parasını Hindular, Ankara'ya Yardım Fonu'nda, Müslümanlar, Hilafet Fonu'nda toplarlar. Ve değişik tarihlerde parça parça, "İslamiyet'in Kılıcı" ilan ettikleri Mustafa Kemal adına Bombay'daki bir bankadan (bu banka Rothschild'e aittir) yine Rothschild'e ait Osmanlı Bankası'na gönderirler. Paralar oradan da Osmanlı Bankası Ankara Şubesi'ne gelir. Aslında para trafiğini İngiliz istihbaratı yönlendirmektedir. Nasıl olduğunu 8-10 sayfa sonra anlatacağım.

Gönderilen paranın miktarı, her kaynakta değişiktir:

Hintli yazar Sinha, Türk kaynaklarından aktarma yaparak, beşyüzaltıyüzbin Türk lirası demekte, Lord Kinross ise yardımın 125 bin İngiliz lirasını bulduğunu öne sürmekte,

Kurtuluş Savaşı'nın mali kaynaklarını inceleyen Alptekin Müderrisoğlu, Kinross'dan alıntı ile "125 bin İngiliz lirası", Sebahattin Selek "300 bin Türk lirası", Can Dündar "1 milyon Türk lirası", Hasan Rıza Soyak "500-600 bin Türk lirası arasında" demektedir. Görüldüğü gibi verilen rakamların hiçbiri diğerini tutmaz.

Gönderilen paranın toplam tutarı, hangi tarihte ne kadar gönderildiği, Cumhurbaşkanlığı Arşivi'nde mevcuttur. Bu arşivden yararlanılarak, Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı tarafından hazırlanan "Türk İstiklal Harbi İdari Faaliyetleri" isimli, 1975 basımı eserde, yardımın dökümü verilmektedir. Bunlar doğru mudur? Gerçeği Allah bilir.

İşte o kayıtlarla Hint yardımının dökümü:

- 26 Aralık 1921'de 144.400 Türk lirası (26.000 İngiliz lirası)
- 6 Şubat 1922'de 36.300 Türk lirası (6.000 İngiliz lirası)
- 18 Şubat 1922'de 25.320 Türk lirası (4.000 İngiliz lirası)
- 20 Şubat 1922'de 32.300 Türk lirası (5.000 İngiliz lirası)
- 22 Şubat 1922'de 64.600 Türk lirası (10.000 İngiliz lirası)
- 2 Mart 1922'de 32.300 Türk lirası (5.000 İngiliz lirası)
- 28 Mart 1922'de 131.500 Türk lirası (20.000 İngiliz lirası)
- 18 Nisan 1922'de 33.150 Türk lirası (5.000 İngiliz lirası)
- 2 Mayıs 1922'de 32.100 Türk lirası (5.000 İngiliz lirası)
- 31 Mayıs 1922'de 26.800 Türk lirası (4.000 İngiliz lirası)
- 26 Haziran 1922'de 42.120 Türk lirası (6.000 İngiliz lirası)
- 5 Temmuz 1922'de 35.500 Türk lirası (5.000 İngiliz lirası)
- 17 Temmuz 1922'de 2.904 Türk lirası (400 İngiliz lirası)
- 12 Ağustos 1922'de 35.900 Türk lirası (5.000 İngiliz lirası)

Toplam: 675.494 Türk lirası (106.400 İngiliz lirası)

Görüldüğü gibi bu kayıtlara göre: Gönderilen para 106.400 İngiliz lirası veya 675.494 liradır. Ama ilk parti paranın 26 Aralık 1921'de geldiği görülüyor. Ancak anılan kaynağın metin açıklamasında, ilk paranın 6 bin İngiliz lirası olarak 30 Ocak 1920 günü (Mustafa Kemal'in Ankara'ya gelişinden bir ay kadar sonra), ikinci paranın ise 16 Kasım 1921 günü 20 bin İngiliz lirası olarak gönderildiği belirtiliyor. Dolayısıyla ilk sırada görülen 26 bin İngiliz lirası, bu iki gönderinin toplamı olmalıdır ve 26 Aralık 1921'de Ankara'daki Osmanlı Bankası şubesine ulaşmıştır. Çünkü para akışı (bir bölümü) yurt dışından İstanbul'daki Osmanlı Bankası'na, oradan da Ankara şubesine olmuştur. Osmanlı Bankası Rothschild'e aittir. Rothschild, ilk iki parayı bir süre İstanbul'da tutmuş, Ankara

Hükümeti ile 20 Ekim 1921'de Ankara Antlaşması'nı imzaladıktan sonra göndermeye başlamıştır. Hatta 16 Kasım 1921'de, İstanbul Osmanlı Bankası, Ankara'ya gelmesi muhtemel diğer paralara da aracı olacağını bildirir. Para gönderilmesi devam ettiği sürece, bunların İstanbul'da saklanması mı, yoksa gönderilmesi mi gerekir diye sorar.

Genelkurmay'ın listesinde Hindistan'dan gelen son paranın kayıt tarihi 12 Ağustos 1922'dir. Ancak, Atatürk'ün bizzat tuttuğu/tutturduğu kayıtlarda son parti paranın kayıt tarihi 9 Ağustos 1923'tür. Yani, Atatürk'e göre Hintliler Atatürk'e para göndermeyi tam bir yıl daha sürdürmüşlerdir.

Hindistan Hilafet Komitesi tarafından 26 Aralık 1921 tarihinden 9 Ağustos 1923 tarihine kadar gönderilen para miktarı, M. Kemal Atatürk'ün tuttuğu ve "Doğrudan doğruya emrime Hint Hilafet Komitesi'nden gelen meblağ" başlıklı listeye göre toplam 781.570 liradır.

Makbuz tarihlerine göre kaydedilmiş liste şöyledir:

- 26.12.1921'de 144.400 Türk lirası (26.000 İngiliz lirası)
- 06.02.1922'de 36.300 Türk lirası (6.000 İngiliz lirası)
- 18.02.1922'de 25.320 Türk lirası (4.000 İngiliz lirası)
- 20.02.1922'de 32.300 Türk lirası (5.000 İngiliz lirası)
- 22.02.1922'de 64.700 Türk lirası (10.000 İngiliz lirası)
- 02.03.1922'de 32.300 Türk lirası (5.000 İngiliz lirası)
- 28.03.1922'de 131.500 Türk lirası (20.000 İngiliz lirası)
- 18.04.1922'de 33.150 Türk lirası (5.000 İngiliz lirası)
- 02.05.1922'de 32.000 Türk lirası (5.000 İngiliz lirası)
- 31.05.1922'de 26.800 Türk lirası (4.000 İngiliz lirası)
- 26.06.1922'de 42.120 Türk lirası (6.000 İngiliz lirası)
- 05.07.1922'de 35.500 Türk lirası (5.000 İngiliz lirası)
- 12.08.1922'de 35.900 Türk lirası (5.000 İngiliz lirası)
- 13.02.1923'de 14.000 Türk lirası (2.000 İngiliz lirası)
- 19.03.1923'de 19.410 Türk lirası (3.000 İngiliz lirası)
- 27.03.1923'de 68.000 Türk lirası (10.000 İngiliz lirası)
- 09.08.1923'de 7.770 Türk lirası (1.000 İngiliz lirası)

Toplam: 781.570 Türk lirası (122.000 İngiliz lirası)

Altı çizilmesi gereken husus şudur ki; bu para Hazine'ye girmemiş ve M. Kemal'in emrinde Osmanlı Bankası'nda tutulmuştur. Fakat, Büyük Taarruz öncesi az bir miktarı ordu ihtiyaçları için sarfedilmiş ve bir kısmı da taarruzdan sonra halka dağıtılmıştır. Ancak, sarf olunan bu paranın "geçici" olarak verildiğini hatırlatmak isteriz. Nitekim paranın harcanmış olan kısmı, zaferden sonra Maliye Bakanlığı'ndan geri alınmış ve paranın tamamı Osmanlı Bankası'nda muhafaza edilmiştir [357].

Geçici olarak verilen paranın hikayesini, M. Kemal'in bakanlarından Dr. Rıza Nur'dan aktarıyoruz: [358].

> "Para yok, orduyu besleyemiyoruz. Ne yapacağız? Politika orduya da girmiş, O da iki parti. Bir taraftan da askerin hakkı var. Boş duruyor. Askerler 'İşsizlik orduları iğlal ettirir.' derler. Doğru, görüyorum. Sonra aç ve elbisesiz. Düşündük, 'Mustafa Kemal'den Hindlilerin gönderdiği parayı alalım.' dedik. İstedik vermedi. Zorladık, olmadı. Maliye Vekili Hasan Fehmi doğrusu bu işe çalıştı. Ve bundandır ki Mustafa Kemal'le turfa olmuştu. Bu iş ikinci grubun ağzına düştü. Meclis'e koymağa teşebbüs ettiler. Mustafa Kemal heyeti vekilede 'Bu para benimdir, Hindliler bana gönderdiler.' dedi. Evet Hindliler onun namına göndermişlerdir. Fakat 'Türk Milleti'nin bu buhranlı anında en mühim olduğuna hükmedilen mahalle sarfediniz.' demişler öyle göndermişlerdi... Bu paradan başka ona Cava'dan, yine Hind'den, Amerika Müslümanlarından, İstanbul'dan ve emsali yerlerden daha böyle birçok paralar gelmişti. Hepsi bir milyon altına yakındı. Şimdiki (1929) paramızla on milyon yapar. M. Kemal hepsinin üstüne yattı. Hepsini yuttu. Bu açık ve büyük mikyasta bir hırsızlıktı."[359].

M. Kemal bu parayı dahi vermek niyetinde değilmiş. Bakan'ın anlattıkları bir hayli düşündürücü...

Hindistan Hilafet Komitesi tarafından gönderilen yardımlara ilaveten, M. Kemal'e başka yerlerden ulaştırılan yardımlar ise şöyledir:

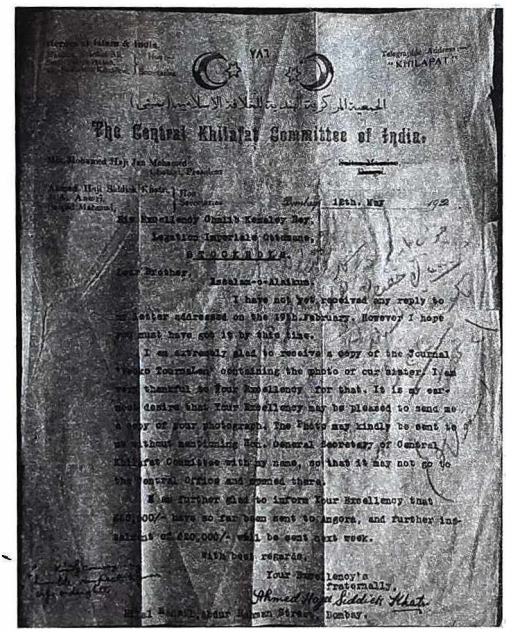
- Natal Islam Gençlerine Yardım Cemiyeti'nden 24.05.1922 tarihinde 1.169 lira, 17.07.1922 tarihinde ise 2.904 lira,
- Antalya yolu ile Ankara'ya ulaşan 6.386 lira,
- Londra'dan Nihat Reşat Bey vasıtasıyla 619 lira, yine Nihat Reşat Bey vasıtasıyla 2.091 lira,
- Raunyun Müslüman Cemiyeti'nden 12.987 lira,
- Ranfute'den gelen çek içeriği: 24.300 lira,
- 19.12.1922 tarihli bir makbuz içeriği: 3.800 lira,
- Raunyun Müslüman Cemiyeti'nden Nihat Reşat Bey vasıtası ile 1.252 lira,
- Bank-ı Osmanî vasıtasıyla 3.075 lira,
- Fr. Hindistanı'ndan 65.066 lira,
- Londra'dan Dr. Ensari tarafından 35.570 lira,
- Kudüs'ten Hacı Faik Bey tarafından 27 lira,
- Paris temsilcisi Ferit Bey tarafından 191 lira,
- Paris temsilcisi Ferit Bey tarafından 5.284 lira,
- Kudüs'ten Şeyh Mahmut Davudi'den 800 lira,
- Londra'da Durban Cemiyeti'nden 1.400 lira,
- 08.05.1923 tarihli makbuz 873 lira,
- Saint Lui Cemaat-i İslamiyesi'nden 5.811 lira,
- Ağaoğlu Ahmet vasıtası ile 731 lira,
- Durban Cemiyeti'nden 2.475 lira,
- Osmanlı Bankası Londra Şubesi'nden 1.242 lira,
- Durban Cemiyeti'nden 26.04 1923 tarihli 1.400 lira,
- Durban Cemiyeti'nden 2.475 lira,
- Fr. Hindistan'ın Kasılkıl İslam hanımları tarafından 650 lira,
- 12.02.1923 tarihli Dr. Ensari tarafından 35.560 lira,
- 12.08 1922 tarihli makbuz 35.900 lira.

Toplam 254.038 Türk lirası. (28.252 İngiliz Lirası.)

Görüldüğü gibi, M. Kemal'e Hindistan Müslümanlarından 781.570 Türk lirası (122.000 İngiliz lirası) ve muhtelif yerlerden de 254.038 Türk lirası (28.252 İngiliz lirası) olmak üzere toplam;

1.035.608 Türk lirası (130.252 İngiliz lirası) yardım gönderilmiştir.

Mustafa Armağan'ın http://www.measuringworth.com adlı sitede yaptığı hesaplamalara göre 125 bin Türk lirası, 2006 yılında **11,7 trilyon TL'ye** tekabül etmektedir [357].

The Central Khilafat Committee of India.

KHILAFAT

Hint Hilafet Komitesi'nin Ankara'ya Mustafa Kemal'e gönderdiği 80 bin sterlin ile ilgili mektup. Bir Hafta sonra 20 bin sterlin daha gönderileceği bildiriliyor...

Enver ve Mustafa Kemal'in Kitabı 1908 - 1938

Bir Gazetecinin Kaleminden Belgelerle Yakın Tarihimiz

Yaşar Gören

Türkiye'de tarihçi yok. Akademi görevini yapmadı. Yakın tarihi yazmadı.

Bu nedenle, Kuleli Vak'ası'ndan bu yana neler yaşadığımızı bilmiyoruz. Bize kahraman veya hain olarak anlatılanlar neler yaptılar bilmiyoruz. Halının altına süpürülen olaylardan haberimiz yoktur. 75 yaşındayım. Yakın tarih hakkında bildiklerimi uzun yıllar sosyal medya üzerinden paylaştım. Ama bu yeterli değildi. Sonunda Uğur Mumcu gibi yapmaya kitap yazmaya karar verdim.

Uğur Mumcu ile 1974-79 yılları arasında Anka Ajansı'nda birlikte çalışmıştık. İş arkadaşıydık. O, aynı zamanda Cumhuriyet Gazetesi'nde köşe yazıyordu. Kimsenin etkisinde kalmazdı. Bulduğu doğruları hiç çekinmeden köşesinde açıklardı. Ben de böyle yaptım. 100 kitap gücünde bir kitap yazdım. Okuyunca, neden böyle dediğimi anlayacaksınız.

Kitabım adından anlaşılacağı üzere 30 yıllık bir zaman dilimini kapsıyor görünse de gerçekte böyle değil. Evet, yazdıklarımın yüzde 99'u, 1908-1938 tarihleri arasını anlatıyor ama mukaddimesi 1859 yılındaki Kuleli Vak'ası... Bu açıdan 79 yıllık bir zaman dilimini kapsıyor... Tarihçi, olmuş bitmiş şeyleri yazar. Ama doğru belge ve doğru bilgi kullanılmalıdır. Yoksa, yazılanlar tarih değil edebiyat olur. Edebiyat yapmadım. Tarih yazdım....

ISBN: 978-625-5529-14-5

9 786255 529145

İstanbul yayınları